

LIBRA

KOMPAS VOOR
EEN HUMANE WERELD

www.equi-liberaal.be

WAAROM *LIBRA*?

Terwijl de menselijke macht sneller groeit dan het vermogen haar wijs te gebruiken, wordt een eigentijds moreel kompas steeds dringender. Geen nieuwe dogmatische leer die voorschrijft wat iedereen moet geloven, maar een kompas dat aanwijst wat menselijkheid versterkt en wat haar vernietigt.

Vanuit die zoektocht toetst *LIBRA* iedere levensbeschouwing aan één fundamentele vraag: versterkt zij de menselijkheid, of voert zij terug naar regressie? Bevordert zij empathie, rede, vrijheid, verantwoordelijkheid en rechtvaardigheid? Of steunt zij op mythe, manipulatie, onderwerping en machtsvorming?

Niet de humane idealen op zich zijn altijd het belangrijkste maar de manier waarop zij worden nagestreefd, de manier waarop ze ontspreiden en de manier waarop ze weerstand kunnen bieden. Een ideaal kan immers bevrijden of onderdrukken. Vrijheid kan ontaarden in dominantie, democratie in machtsmisbruik, nationalisme in vernietiging, gelijkheid in onvrijheid, religie in dogma, rationaliteit in kille berekening, solidariteit in dwang en misbruik, rechtvaardigheid in blinde regelzucht, en wetenschap in schijnzekerheid en beheersingsdenken.

LIBRA wil de menselijke conditie, de mechanismen van regressie en progressie zichtbaar, begrijpelijk, onthoudbaar en hanteerbaar maken. Daarvoor geeft het soms een eigen invulling aan bestaande begrippen en gebruikt het metaforen, symbolen, schema's en ezelsbruggen.

Het is een kompas en een werktuig, geen dogma. Elk kiest er zijn richting mee.

LIBRA

Twee Collages

DE INTOXICATIE verzamelt en structureert kennisfragmenten van de regressieve beweging: hoe mythe, bewustzijnsvernauwing en onderwerping een antwoord kunnen worden op menselijke onmacht, onzekerheid en nood. Hoe het verlangen naar zekerheid en macht kan uitmonden in het misleiden en verdrukken van emotie en verstand. En hoe dat uiteindelijk kan leiden tot vervreemding, desoriëntatie en destructiviteit.

HET ANTIDOTUM zoekt naar een uitweg. Het verzamelt en structureert kennisfragmenten voor de fundamenteën, het kader en de dynamiek nodig voor een progressief antwoord. Twee vastgelopen of ontaarde dynamische bewegingen van menselijkheid - religie en liberalisme - worden hernoemd en hervormd. De opdracht van reLigie is ratio, sympathie en cultuur aan werkelijkheid en rechtvaardigheid te binden. Het equiLiberalisme zoekt balans via bevrijding, ontplooiing en bewustwording. In structuur gebracht, geactiveerd en op elkaar afgestemd, wapenen beide bewegingen de menselijkheid. Doel is de synergie van emotie en rede voor een win-win-symbiose van mens, medemens en natuur.

LIBRA brengt de mechanismen van regressie in beeld en verkent de mogelijkheden van progressie naar een humane wereld.

COLLAGE I — DE INTOXICATIE.....	5
<i>α Genesis</i>	
I. DE NATUURLIJKE ORDE.....	7
II. DE MENSELIJKE CONDITIE.....	16
<i>Rede · Dissidentie · Geweten · Vervreemding · Desoriëntatie</i>	
III. DE REGRESSIEVE RUIMTE.....	58
<i>Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing</i>	
IV. DE DYNAMIEK IN DE REGRESSIEVE RUIMTE.....	229
V. REGRESSIE & DESTRUCTIVITEIT.....	232
<i>Expansionisme · Complotvorming</i>	
VI. REGRESSIE IN EVOLUTIE.....	346
<i>Selectie & Regressie</i>	
VII. DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE.....	349
<i>jager-verzamelaars - beschaving - pastorale en moderne samenleving</i>	
COLLAGE II — HET ANTIDOTUM.....	398
<i>Exodus</i>	
VIII. DE PROGRESSIEVE RUIMTE.....	407
<i>Fundamenten · Kader · Dynamiek</i>	
IX. DE DYNAMIEK IN DE PROGRESSIEVE RUIMTE.....	430
<i>ReLigie · Het EquiLiberale Model</i>	
X. INTELLECTUELE PROGRESSIE.....	471
<i>Democratisering · Participatie · Deregulering · Emancipatie</i>	
XI. EMOTIONELE PROGRESSIE.....	572
<i>Demystificatie · Otium (sereniteit) · Deculpabilisering · Mobilisering</i>	
Ω Apocalyps.....	622

VOORAF

LIBRA presenteert een collage van citaten, ideeën, observaties, argumenten, beelden en interpretaties. Het is geen chronologische geschiedenis en evenmin een encyclopedisch overzicht. Het is een persoonlijke verzameling en ordening van fragmenten uit boeken, wetenschappelijke publicaties, AI-tools, journalistiek, websites en andere bronnen, aangevuld met eigen observaties, ezelsbruggen, metaforen en modellen.

De fragmenten zijn uit hun oorspronkelijke context gelicht en binnen een nieuwe context samengebracht. Daardoor kunnen zij een andere functie krijgen dan in hun oorspronkelijke bron.

Voor deze publicatie zijn de brongegevens naar beste vermogen en ter goeder trouw opgenomen. Niet alle oorspronkelijke websites zijn vandaag nog beschikbaar; sommige zijn gewijzigd of verdwenen. Bij de boeken werden destijds niet de paginanummers genoteerd. Waar verificatie vandaag niet meer mogelijk is, kan niet voor iedere bron volledige controleerbaarheid worden gegarandeerd. De fragmenten waren onderdeel van een aanvankelijk persoonlijke, niet-academisch opgevatte studie.

Bij de ontwikkeling van *LIBRA* zijn de AI-tools ChatGPT, Google Gemini en Microsoft Copilot ingeschakeld als hulpmiddel voor onderzoek, gedachtewisseling, aanvulling, AI-gegenereerd beeldmateriaal, redactie, brononderzoek, structurering en formulering. De uiteindelijke keuzes, interpretaties, samenhang en verantwoordelijkheid voor de inhoud berusten bij de ontwikkelaar.

De collage is geen eindpunt, maar een uitnodiging om verbanden te leggen en richting te kiezen.

DE INTOXICATIE

KENNISFRAGMENTEN OVER
DE WEG NAAR REGRESSIE

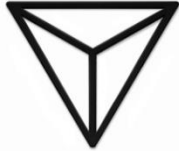

COLLAGE I

www.equi-liberaal.be

“Volgens Rudolf Koch is het Drakenoog een oud Germaans symbool... Volgens Carl G. Liungman's Dictionary of Symbols combineert het de driehoek die "bedreiging" betekent en de "Y" die een keuze tussen goed en kwaad betekent.”
[en.wikipedia.org/wiki/Dragon%27s_Eye_\(symbol\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Dragon%27s_Eye_(symbol))

GENESIS

I. DE NATUURLIJKE ORDE

Evolutie

Variatie · selectie · erfelijkheid

Gedurende ongeveer 3,8 miljard jaar evolueerden levende organismen door processen van variatie, erfelijkheid en natuurlijke selectie. Generatie na generatie bleven eigenschappen behouden die overleving en voortplanting bevorderden; andere verdwenen. Zo ontstond een indrukwekkende rijkdom aan gedragingen en aanpassingen. (1)

De natuur kent geen eenvoudig moreel onderscheid tussen goed en kwaad. Natuurlijke selectie bevoordeelt onder bepaalde omstandigheden eigenschappen en gedragingen die de overleving en voortplanting bevorderen. Sommige soorten vertonen egoïsme, dominantie of misleiding; andere kenmerken zich door samenwerking, ouderlijke zorg, wederkerigheid of zelfopoffering.

Natuurlijk evenwicht

Het begrip natuurlijk evenwicht verwijst naar de voortdurende wisselwerking tussen organismen en hun leefomgeving ecosysteem waarbij de grootte van de populatie van elke soort schommelt rond een bepaalde waarde. Populaties groeien, nemen af en herstellen zich opnieuw. Roofdieren en prooidieren, planten en herbivoren, ziekteverwekkers en gastheren beïnvloeden elkaar voortdurend. Het resultaat is geen statische toestand, maar een dynamisch proces waarin ecosystemen zich blijvend aanpassen.

DE NATUURLIJKE ORDE

De klassieke voorstelling van de natuur als een perfect uitgebalanceerd systeem wordt vandaag genuanceerd. Onderzoek toont aan dat ecosystemen voortdurend worden beïnvloed door verstoringen zoals klimaatveranderingen, bosbranden, overstromingen, ziekte-uitbraken en migraties. *“The theory has been discredited by scientists working in ecology, as it has been found that constant disturbances leading to chaotic and dynamic changes are the norm in nature.”* Chaotische en dynamische veranderingen blijken eerder de regel dan de uitzondering. (2)

Natuurlijk evenwicht wordt ook herkend in het ecosysteem van de aarde, in de koolstofcyclus, in de samenstelling van de atmosfeer, in het weer en in homeostase (het menselijk organisme zoekt altijd naar stabiele lichaamstemperatuur, bloeddruk,... maar hier stuurt een brein.)

De orde van honger en ellende

“De totale hoeveelheid lijden in de natuurlijke wereld gaat alle fatsoenlijke contemplatie te boven.”

Richard Dawkins, *River Out of Eden* (3)

Natuurlijk evenwicht is geen aards paradijs. Het is evenmin een algemene win-win-symbiose waarin alle organismen harmonieus samenwerken. Roofdieren doden prooien, parasieten leven ten koste van hun gastheer, organismen sterven door ziekte, honger en dorst.

Richard Dawkins, *River Out of Eden: A Darwinian View of Life*: “De totale hoeveelheid lijden per jaar in de natuurlijke wereld gaat alle fatsoenlijke contemplatie te boven. Gedurende de minuut die ik nodig heb om deze zin samen te stellen, worden duizenden dieren levend opgegeten, vele anderen rennen voor hun leven, jammeren van angst, anderen worden langzaam van binnenuit verslonden door raspende parasieten, duizenden van alle soorten sterven van honger, dorst en ziekte. Het moet zo zijn. Als er ooit een tijd van overvloed is, zal dit feit automatisch leiden tot een toename van de bevolking totdat de natuurlijke staat van honger en ellende is hersteld.” (3)

DE NATUURLIJKE ORDE

Ook de mens is uit deze natuurlijke orde voortgekomen. Hij draagt haar oude mechanismen nog steeds in zich: honger, angst, begeerte, competitie, territoriumdrang, agressie, voortplantingsdrang en de neiging om zichzelf en de eigen groep te beschermen.

De mens staat dus niet buiten de natuur, maar kan zichzelf onderzoeken, beoordelen en begrenzen. Hij kan daardoor niet alleen de natuur beheersen, maar haar ook plunderen en overwoekeren. Wat evolutionair succesvol is, is daarom niet noodzakelijk humaan, moreel of wenselijk.

α De alfa - dominantie

De natuur kent geen recht van de sterkste als alles overheersende morele wet. Zij kent selectie.

Dominantie heeft niets te maken met leiderschap. Bij veel sociale diersoorten ontstaan een dominantiehiërarchieën. Zij beïnvloeden onder meer de toegang tot voedsel, territorium en voortplantingsmogelijkheden. De dominante positie wordt vaak aangeduid met de Griekse letter α (alfa). Dominantie kan voorrang en macht opleveren, maar impliceert niet noodzakelijk visie, verantwoordelijkheid, zorg of het vermogen een groep te leiden. (4)

Dergelijke hiërarchieën kunnen conflicten helpen beperken doordat eerdere confrontaties informatie over rang en onderlinge verhoudingen opleveren. Door eerdere confrontaties kennen wolven hun plaats binnen de roedel. Ook bij kippen ontstaat een rangorde, ons bekend als de pikorde. (5) Dergelijke hiërarchieën verminderen agressie, beperken letsels en vergroten de stabiliteit van de groep.

DE NATUURLIJKE ORDE

deemoed en imponeren

Wanneer een dier zijn tegenstander als duidelijk sterker inschat, kiest het vaak niet voor een gevecht, maar voor deemoed. Door een onderdanige houding aan te nemen kan een conflict beëindigd worden zonder ernstige verwondingen. Zulke agressieremmingen zijn evolutionair voordelig. Zij laten competitie bestaan, maar voorkomen dat zij de soort onnodig beschadigt. Veel dieren verkiezen daarom imponeren boven vechten. Een gorilla trommelt op zijn borst. Een hond ontbloot zijn tanden. Een hert toont zijn gewei. Dergelijke signalen maken de machtsverhoudingen zichtbaar zonder dat een gevecht noodzakelijk wordt.

agressieremmingen

Na het imponeren kan toch een gevecht volgen. Zelfs wanneer soortgenoten wel met elkaar vechten, verloopt die strijd zelden willekeurig. Het gedrag wordt vaak door soort-specifieke signalen en beperkingen gereguleerd.

Voorbeelden zijn wilde schapen en damherten die elkaar frontaal met hun horens rammen. Ze vermijden aanvallen met steken in de flank. Mannetjes ratelslangen gebruiken hun giftanden niet bij onderling vechten voor een vrouwelijke partner. (6)

De evolutionair ontstane moraal waarin samenwerking, zorg en wederkerigheid maar ook uitsluiting, onverschilligheid, rivaliteit en wreedheid worden beloond als zij de overlevings- en voortplantingskansen vergroten.

DE NATUURLIJKE ORDE

DE SYMPATHIEMORAAL

Onderlinge behulpzaamheid en sympathie delen we van de dieren. Uit de doeltreffendheid van selectie en competitie die samenwerking beloonde, ontstond een natuurlijke moraal. Michael Tomasello spreekt van sympathiemoraal gebaseerd op empathie en altruïstische zorg voor anderen. Het gaat over wederzijdse hulp, ouderlijke zorg, trouw, empathie en samenwerking. De term sympathiemoraal klinkt wellicht aangenaam maar naast sympathie schuilt in de sympathiemoraal ook antipathie, uitsluiting en wreedheid. De sympathiemoraal beloont niet de rechtvaardigheid maar de evolutionaire doeltreffendheid. Dezelfde evolutionaire mechanismen die altruïsme mogelijk maken, kunnen ook leiden tot discriminatie, dominantie en geweld tegenover wie niet tot de eigen groep behoort. **De natuur kent nut. Geen recht.**

Tao

De sympathiemoraal zit ook in de mens. Hij wendt ze aan, verheft ze, of verzakt er in of er wordt er in gedwongen. Ze tekent individu, samenleving, markt en politiek, en laat ook haar sporen na in de religie.

Het doel van het taoïsme is te leven in harmonie met het universum. Tegelijk benadrukt Maarten van Buuren dat de Dao dynamisch, natuurlijk, niet humanistisch en soms zelfs meedogenloos is. (7)

DE NATUURLIJKE ORDE

Zelfdomesticatie en prosociale moraal

VRT NWS 07/04/23: “Olifanten vormen coalities, “babysitten” op kalfjes, bieden andere olifanten bescherming en steun en helpen stervende of zieke leden van hun kudde - en soms zelfs een occasionele buitenstaander. Er zijn ook aanwijzingen dat olifanten zelfbewustzijn hebben en gevoelig zijn aan de noden en verlangens van anderen.”⁽⁸⁾

Limor Raviv van het Max Planck Instituut voor Psycholinguïstiek in Nijmegen en haar collega's bestudeerden de gelijkenissen tussen olifanten, bonobo's en mensen. “De menselijke cultuur is waarschijnlijk het resultaat van “zelf-domesticatie”, een evolutionair proces dat leidt tot minder agressieve individuen en individuen die meer prosociaal zijn, meer geneigd anderen te helpen.”⁽⁸⁾ “... de menselijke evolutie kan vergeleken worden met het proces van domesticatie van dieren - het tam maken van dieren als vee en huisdieren -, waarbij minder agressieve individuen verkozen worden.”⁽⁸⁾

Evolutiebioloog en professor aan de Universiteit Gent, Dominique Adriaens: Het wegvallen van de agressie biedt voordelen: “olifanten kunnen beter samenwerken en bijvoorbeeld samen zorg dragen voor de jongen. De kalfjes worden in een kudde niet enkel door de moeder zelf opgevoed maar meerdere volwassen vrouwtjes in de groep helpen mee om de jongen groot te brengen.”⁽⁸⁾

DE NATUURLIJKE ORDE

Dierlijke intelligentie

Instinctieve oriëntatie

Aangeboren gedragsprogramma's geven richting zonder voorafgaand leren. Ze ontstaan door natuurlijke selectie. Veel diersoorten beschikken vanaf hun geboorte over gedragingen die niet hoeven te worden aangeleerd. Bijen bouwen honingraten, spinnen weven hun web en mieren organiseren hun kolonies zonder onderwijs of bewuste instructie. Veel van deze gedragingen zijn sterk door erfelijke aanleg bepaald, al kunnen ervaring en omgeving hun uitvoering beïnvloeden. Zoals BodyMind.nl het samenvat: *“Bijen doen wat bijen doen, en mieren doen wat mieren doen. Zonder dat er iets aangeleerd hoeft te worden.”* (9)

Instinct is een zeer nuttig maar soms falend kompas. Een voorbeeld is het broedgedrag van vogels. Er zijn soorten die sterker reageren op grotere eieren dan op hun eigen eieren. Daardoor kunnen zij een kunstmatig vergroot ei of zelfs het ei van een koekoek verkiezen boven hun eigen legsel.

Leren

Waar instinct tekortschiet, biedt leren een bijkomend voordeel. Ervaringen laten sporen na in het zenuwstelsel. Een pijnlijke aanraking van een hete kachel leert het gevaar vermijden. Jonge dieren leren ook voedsel zoeken, vijanden herkennen en sociale gedragingen door observatie en nabootsing van oudere soortgenoten. Hierdoor kunnen zij zich aanpassen aan omstandigheden waarvoor geen vast instinct bestaat.

Veiligheidsleren

Een groot deel van het leren staat in dienst van veiligheid. Gevaarlijke situaties worden onthouden. Succesvolle reacties worden herhaald.

DE NATUURLIJKE ORDE

intelligentie - Leren

Operante conditionering

Een leerproces waarbij gedrag wordt versterkt of verzwakt door de gevolgen die erop volgen. De Amerikaanse psycholoog B.F. Skinner beschreef gedrag als “operant” wanneer het wordt gevormd en in stand gehouden door de gevolgen ervan. (10)

Nadelen van ouderlijke conditionering voor de mens

Leren zonder waarheid

Ouderlijke en culturele conditionering maakt een snelle aanpassing aan de omgeving mogelijk. Zij stelt de mens in staat om kennis, vaardigheden, gewoonten en sociale regels over te nemen zonder alles zelf te moeten ontdekken. Daardoor kan cultuur zich ontwikkelen en over generaties heen worden doorgegeven. Maar conditionering maakt geen onderscheid tussen waarheid en onwaarheid. Zij leert wat wordt voorgeleefd, beloond en herhaald. Daarom kan hetzelfde leervermogen dat beschaving mogelijk maakt, ook leiden tot bekrompenheid, afhankelijkheid en onderwerping.

De weerloosheid van kinderen

In hun afhankelijkheid en liefde van ouders en opvoeders nemen kinderen veel overtuigingen over zonder deze kritisch te onderzoeken. Zoals Saskia Markestein schrijft, ontvangen kinderen niet alleen kennis, maar ook regels, overtuigingen en verwachtingen.

DE NATUURLIJKE ORDE

conditionering

Door systemen van beloning en bestraffing leren zij welk gedrag waardering oplevert en welk gedrag wordt afgekeurd. Daardoor kunnen overtuigingen zich diep in de persoonlijkheid verankeren.

(11) Dit leerproces is wellicht noodzakelijk maar juist daardoor zijn kinderen kwetsbaar.

De langdurige gevolgen

Overtuigingen, normen, gebruiken en gedragspatronen kunnen via opvoeding, onderwijs, religie, media en maatschappelijke instituties generaties lang worden overgedragen. Dit geldt zowel voor menselijkheid en goedaardigheid als voor destructiviteit, dwaling en waan. De intoxicatie kan millennia overleven.

De beste leerlingen van het dierenrijk

Diersoorten die langdurig in sociale groepen leven, beschikken doorgaans over een grotere capaciteit om ervaringen op te slaan, gedrag van soortgenoten over te nemen en problemen creatief op te lossen. Tot de meest opmerkelijke voorbeelden behoren olifanten, mensapen, papegaaien, kraaiachtigen en dolfijnen.

Hun lange jeugd en complexe sociale relaties creëren ruimte voor uitgebreid sociaal leren. (12) Maar ook het leervermogen van de inktvis is indrukwekkend. Onderzoeker Piero Amadio toonde hoe een inktvis een halve kokosnootschaal bewaart en meedraagt om er zich later in te kunnen verschuilen. Het wijst op planning.

(13)

hetnieuwekind.nl, mrt 29, 2019: In haar artikel “Temmen van de mens – het proces van indoctrinatie” schrijft Saskia Markestein: “Vervolgens krijg je regels, suggesties en overtuigingen mee van je ouders, familieleden, leerkrachten en de maatschappij. Door je hoge mate van ontvankelijkheid (van kinderen) neem je alles aan als *waarheid*, ook de minder positieve dingen. Door het systeem van straffen en belonen, leer je hoe je goedkeuring kan ontvangen. Je leert dat je iets moet doen of zijn om gewaardeerd te worden.” (11)

II. DE MENSELIJKE CONDITIE

De natuurlijke mens komt eerst; de menselijke conditie ontstaat vervolgens uit de spanning tussen natuur, bewustzijn, rede, emotie en cultuur.

de menselijke rede

Met de ontwikkeling van het menselijke brein ontstond een nieuwe wijze van oriëntatie. Naast de aangeboren instincten en het leren door ervaring ontwikkelde zich het vermogen om bewust na te denken. De mens kan herinneringen oproepen, oorzaken en gevolgen met elkaar verbinden, toekomstige situaties verbeelden en verschillende handelingsmogelijkheden met elkaar vergelijken. Hij kan concepten vormen, metaforen begrijpen en ervaringen omzetten in taal. Hierdoor ontstond een nieuwe evolutionaire strategie: de menselijke rede.

BodyMind.nl: het bewust denken over oorzaak en gevolg, herinneringen, interne voorstellingen van de buitenwereld, conceptueel en metaforisch denken, taal en zelfbewustzijn. (9)

Denkbeeldige, abstracte begrippen ontstaan zoals toekomst, liefde, rede, goddelijkheid, ziel of schuld uitgedrukt in symbolen en woorden waarmee kan geredeneerd worden. De mens beschikt over kennis en oriëntatie uit eigenheid en ervaring, opvoeding en cultuur, uit analyse en redenering.

De mens leeft niet alleen in de werkelijkheid. Hij leeft ook in voorstellingen van de werkelijkheid.

DE MENSELIJKE VRIJHEID

De mens wordt voortdurend beïnvloed door zijn natuur, zijn opvoeding en zijn omgeving. Toch is hij niet volledig door deze factoren bepaald. Wanneer de omstandigheden gunstig zijn, ontstaat ruimte voor bewuste keuze.

De mens voelt zijn verlangens, emoties en impulsen, maar hij kan er ook afstand van nemen. Hij kan verschillende mogelijkheden overwegen, informatie verzamelen, met anderen in gesprek gaan en zijn beslissing afstemmen op wat hij als waar, goed of rechtvaardig beschouwt.

Spinoza

Baruch Spinoza beschouwde de vrije mens niet als iemand zonder passies, maar als iemand die zijn passies begrijpt. De vrije mens kent zijn passies en kiest er deze uit die hem het best passen. ^(a)

♣ DE RECHTVAARDIGHEISMORAAL

« *On ne peut être juste, si on n'est humain.* »

Vauvenargues (1715–1747) *Réflexions et maximes* (1746)

“*Men kan niet rechtvaardig zijn zonder menselijkheid.*” (14)

de oorsprong

Volgens de bioloog Jeremy Griffith liggen de wortels van menselijk altruïsme diep in onze evolutionaire geschiedenis. De zorg van de moeder voor haar kind vormt een van de oudste bronnen van empathisch gedrag en wederkerigheid. (15)

Ook Frans de Waal liet in zijn onderzoek naar mensapen zien dat medeleven, zorg voor kwetsbare groepsleden en een gevoel voor eerlijkheid geen exclusief menselijke eigenschappen zijn. Zij vinden reeds voorlopers in onze evolutionaire verwanten. De mens begint dus niet bij een moreel nulpunt. Hij bouwt voort op een lange biologische voorgeschiedenis.

Michael Tomasello beschrijft hoe zich bij de mens een nieuwe vorm van moraal ontwikkelde. Door de combinatie van een uitzonderlijk leervermogen, taal, samenwerking, taakverdeling en natuurlijke selectie ontstond een moraal die verder reikt dan spontane sympathie: samenwerking, gelijkwaardigheid en onpartijdigheid. Zij vormt wat Tomasello omschrijft als de rechtvaardigheidsmoraal. (b)

DE RECHTVAARDIGHEIDSMORAAL

De specifiek menselijke moraal waarin gedrag niet uitsluitend wordt beoordeeld vanuit eigenbelang, sympathie of groepsvoordeel, maar ook vanuit beginselen van gelijkwaardigheid, wederkerigheid, verantwoordelijkheid en onpartijdigheid.

Rechtvaardigheid, de culturele verankering

Rechtvaardigheid is niet alleen een persoonlijk ideaal. Vrijwel alle grote beschavingen hebben geprobeerd haar institutioneel vorm te geven.

In het oude Egypte werd dit verbeeld door Maät, de personificatie van waarheid, rechtvaardigheid, evenwicht en kosmische orde. De farao werd geacht niet alleen macht uit te oefenen, maar ook de orde van Maät te bewaren. ⁽¹⁶⁾

“Het concept komt overeen met de *Me* in Mesopotamië, de wet met de lotsbestemming die in handen van de goden was en die op twaalf tafelen met instructies, één per maand van het jaar, jaarlijks aan de Babylonische koning bij zijn re-investituur werden overhandigd.” ⁽¹⁶⁾

HET MENSELIJK GEWETEN

La con-science

Het geweten is de plaats waar de mens ook zichzelf beoordeelt. Een innerlijke stem. De mens bezit het vermogen zijn eigen handelen te beoordelen. Hij kan terugkijken op wat hij heeft gedaan, zichzelf prijzen of verwijten maken, schaamte voelen, schuld ervaren of juist innerlijke rust vinden.

Het ontstaat uit dialoog tussen gevoel, ervaring en rede.

Een oud begrip

According to Sorabji, the Greek term for conscience, “suneidēsis”, began to appear with some of its eventual meaning” in Greek playwrights of the fifth century BCE.

Volgens Richard Sorabji verscheen het Griekse begrip συνείδησις (syneidēsis) ongeveer 2500 jaar geleden in de Griekse tragedie. Het verwees naar het innerlijke besef van goed en kwaad en kreeg geleidelijk de betekenis die wij vandaag met geweten verbinden.
(17)

Volgens het boek van Richard Sorabji, *Moral Conscience through the Ages: Fifth Century BCE to the Present*, besproken door Stephen Darwall, Yale University, 2015.03.10 duikt de term ongeveer 2500 jaar geleden voor het eerst op bij de Griekse toneelschrijvers. ... “the Greek term for conscience, suneidēsis”, “began to appear with some of its eventual meaning” in Greek playwrights of the fifth century BCE”. (17)

HET MENSELIJK GEWETEN

Het begrip slaat op een deel van de menselijke persoonlijkheid dat schaamte- en schuldgevoel oproept bij een besef van slechtheid, verkeerd doen en kwaadaardigheid. Een slecht geweten geeft een slecht gevoel.

Conscrire.nl citeert het Bijbelse Genesis over het geweten: “na het eten van de appel, van de boom van Kennis van Goed en Kwaad, werden Adam en Eva bang. Ze verborgen zich toen ze de stem van God hoorden, omdat ze zich van hun naaktheid bewust waren geworden en zich ervoor schaamden.” (18)

“Pas in het Nieuwe Testament, en voornamelijk in de brieven van de apostel Paulus, komt het begrip “geweten” voor het eerst in de Bijbel voor. ... Paulus schrijft vaak over het goede geweten, terwijl de oudste betekenis van het Latijnse “conscientia” meestal een slecht geweten aanduidt.” (18)

Mariële Wulf haalt in haar artikel in het *Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte* Romeinen 2: 15-16 aan: “14 Hoewel er veel volken zijn die de geschreven wet van God niet hebben, doen die van nature toch wat God wil. Daaruit blijkt dat zij weten wat goed en kwaad is. 15 De wet van God staat in hun hart geschreven. Hun geweten vertelt hun wat zij moeten doen: hun gedachten klagen hen de ene keer aan en spreken hen de andere keer vrij.” (19)

Thomas van Aquino onderscheidde een aangeboren moreel besef van de concrete oordelen die de mens tijdens zijn leven ontwikkelt.

Sigmund Freud zag het Über-Ich als een psychische instantie die zich vanaf de vroege kinderjaren vormt door de internalisering van ouderlijke normen, beloningen en verboden.

HET MENSELIJK GEWETEN

Het innerlijk kompas

Het ontstaat uit de ontmoeting tussen onze biologische aanleg, onze emotionele gevoeligheid, onze opvoeding, onze cultuur, onze ervaringen en ons vermogen tot kritisch denken.

Het geweten is
deels aangeboren
deels aangeleerd
deels ervaren
deels beredeneerd

De voortdurende wisselwerking binnen het geweten vormt de menselijke moraliteit.

DE MORELE DISSIDENTIE

De omkering van het selectiemechanisme

Beschaving begint waar de mens weigert de natuur als zijn hoogste norm te aanvaarden.

De omkering

De natuurlijke selectie heeft de mens voortgebracht. Maar juist de mens bezit het vermogen zich gedeeltelijk aan haar onmiddellijke logica te onttrekken.

Patrick Tort beschrijft beschaving als een “omkering van het selectiemechanisme”, waarbij sociale instincten door rede en sympathie worden uitgebreid tot bescherming van de zwakkeren. (c)

Les Hors-Série de L’Obs: Patrick Tort legt zijn visie op Darwin’s werk uit: “Hoewel het resultaat van de natuurlijke selectie van de sociale instincten in het hart van de eeuwige strijd voor het voortbestaan, kan de beschaving zich slechts definiëren als de voortdurende omkering van het selectiemechanisme die op het vlak van de evolutie eerst kwam en ze geproduceerd heeft.” (...) “Bij de “beschaafde” mens wordt sympathie bestendigd en uitgebreid door de rede, wat leidt naar het beschermen van de zwaksten; vanaf dan berust de vooruitgang van de menselijke maatschappijen minder op de natuurlijke selectie van de sterkste individuen dan op de ontwikkeling van het burgerschap en van de moraal.” (c)

DE MORELE DISSIDENTIE

De rebellie

Richard Dawkins beschrijft in *The Selfish Gene* een gedachte die opmerkelijk goed aansluit bij deze visie.

“We, alone on earth, can rebel against the tyranny of the selfish replicators.” (20)

De mens kan zijn biologische oorsprong niet uitwissen. Maar hij hoeft haar ook niet slaafs te volgen. Juist doordat hij beschikt over rede, empathie, geweten en vrijheid kan hij weerstand bieden aan impulsen die uitsluitend door eigenbelang worden gestuurd.

Een nieuw kompas

Het vermogen van de mens om, geleid door geweten, rede en empathie, afstand te nemen van instinct, conditionering, groepsdruk of machtsbelang wanneer deze strijdig zijn met rechtvaardigheid en menselijke waardigheid. De vrije mens kan ervoor kiezen instinctieve voorkeuren, angst of opportunisme niet blindelings te volgen. Hij kan zich bevrijden van: groepsdenken; autoritaire dwang; conditionering; concurrentie; uitsluiting; machtsmisbruik; willekeur. Daarvoor in de plaats kan hij kiezen voor: gelijkwaardigheid; rechtvaardigheid; verantwoordelijkheid; respect; samenwerking; menselijke waardigheid. Bevrijding wordt zo een concrete morele daad.

toegeschreven aan **Leo Calvin Rosten** (1908-1997):
(1962 April 8, The Sunday Star (Evening Star))

“The purpose of life is not to be happy - but to matter, to be productive, to be useful, to have it make some difference that you lived at all.” (21)

(a): parafrase: *Spinoza. Apprendre à philosopher. Collection « Le Soir »*

(b): parafrase: *Les Hors-Série de L'Obs 99. Le pouvoir de la bienveillance.* Propos recueillis par Ursula Gauthier

(c): parafrase: *Les Hors-Série de L'Obs 99. Entretien avec Patrick Tort.* Propos recueillis par Charles Giol

(1): parafrase: www.onzenatuur.be/artikel/biomimetica-de-natuur-als-inspiratiebron

(2): citaat/parafrase: en.wikipedia.org/wiki/Balance_of_nature

(3): citaat: www.goodreads.com/author/quotes/1194.Richard_Dawkins

(4): parafrase: mtsprout.nl/archief/het-alfa-mannetje-is-geen-natuurlijke-leider

(5): parafrase: [nl.wikipedia.org/wiki/Kip_\(vogel\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Kip_(vogel))

- (6): parafrase: rattlesnakesolutions.com/snakeblog/arizona-snakes/rattlesnake-combat-wrestling-not-slow-dancing
- (7): parafrase: www.sg.uu.nl/artikelen/2011/10/taoisme-en-levenskunst-harmonie-met-de-natuurlijke-orde
- (8): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/04/07/olifanten-hebben-blijkbaar-zichzelf-getemd-net-als-mensen-en-bo/
- (9): citaat/parafrase: bodymind.nl/boek/the-human-condition-de-menselijke-situatie
- (10): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Burrhus_Skinner
- (11): citaat/parafrase: hetnieuwekind.nl/temmen-van-de-mens-indoctrinatie/
- (12): parafrase:
www.startpagina.nl/v/wetenschap/biologie/vraag/97778/dieren-hersenen-slim-instinct
- (13): parafrase: verkenjegeest.com/de-mysteries-van-de-intelligentie-van-inktvis
- (14): citaat: citaten.net/zoeken/citaten-vauvenargues.html?page=2
- (15): parafrase:
www.humancondition.com/?utm_source=GoogleSearch&utm_medium=cpc&utm_campaign=google-search&utm_content=search-leads-jg-campaign-over35-all-countries&gclid=EAIaIQobChMI_4LVi4LC_QIVQgmLCh0iGgkXEAA YASAAEgI13_D_BwE
- (16): citaat/parafrase: [aan nl.wikipedia.org/wiki/Ma%C3%A4t](https://nl.wikipedia.org/wiki/Ma%C3%A4t)
- (17): parafrase: ndpr.nd.edu/reviews/moral-conscience-through-the-ages-fifth-century-bce-to-the-present
- (18): citaat/parafrase: www.conscire.nl/wat-is-het-geweten/een-stukje-historie
- (19): parafrase: www.tijdschriftvoorwijsbegeerte.nl - www.aup-online.com/docserver/fulltext/00025275/109/3/07_ANTW2017.3.WULF.pdf?expires=1703949160&id=id&accname=guest&checksum=68B029D2694E8B51AF49A80D41A58BBD
- (20): citaat/parafrase: www.goodreads.com/quotes/567504-we-alone-on-earth-can-rebel-against-the-tyranny-of
- (21): citaat: quoteinvestigator.com/2014/11/29/purpose/

DE SCHADUWZIJDE VAN DE REDE

« La vie est une longue blessure qui s'endort rarement et ne se guérit jamais. »

George Sand, brief aan Pierre-François Bocage, 23 februari 1845 ⁽¹⁾

“Het leven is een lange wond die zelden inslaapt en nooit volledig geneest.”

De prijs van de rede

Met de menselijke rede ontstond een ongekende vrijheid. Maar dezelfde rede bracht ook een nieuwe kwetsbaarheid voort. De mens weet dat hij zal sterven. Hij beseft zijn beperkingen. Hij ervaart onzekerheid, onmacht en innerlijke verdeeldheid. Waar het dier vooral leeft in het heden, leeft de mens tegelijk in herinneringen, verwachtingen en verbeelding. Hij kan zich zorgen maken over gebeurtenissen die nog niet hebben plaatsgevonden en lijden onder ervaringen die reeds lang voorbij zijn. De rede schenkt inzicht maar inzicht heeft een prijs.

Het verlies van het paradijs

Het Bijbelse verhaal van Adam en Eva kan gelezen worden als een metafoor voor de menselijke conditie. Na het eten van de vrucht van de boom van kennis van goed en kwaad worden zij zich bewust van zichzelf. Zij ontdekken hun kwetsbaarheid, ervaren schaamte en verliezen het paradijs. “Wie kennis verwerft, verwerft ook verdriet, en in vele opzichten veel verontwaardiging.” (Prediker 1:18)

DE SCHADUWZIJDE VAN DE REDE

De paradox van de beschaving

René Magritte beschreef deze spanning treffend in zijn lezing *La ligne de vie*. Hij schetst een wereld vol tegenstrijdigheden: een wereld waarin wapens worden ontwikkeld om vrede te bewaren, wetenschap tegelijk geneest en vernietigt, rijkdom naast armoede bestaat en menselijke activiteit haar eigen doel soms ondergraaft.

De geschiedenis getuigt van indrukwekkende vooruitgang én van indrukwekkende vormen van vernietiging. De mogelijkheid dat hetzelfde menselijke vermogen dat waarheid, wetenschap en beschaving voortbrengt, ook onzekerheid, vervreemding, zelfmisleiding en destructiviteit kan versterken wanneer het losraakt van empathie, rechtvaardigheid en geweten.

Het verstand is geen garantie voor wijsheid. De richting waarin het wordt gebruikt, blijft een morele keuze.

René Magritte, *La ligne de vie*, 1938: “Wij zijn immers maar de bewoners van die onsamenhangende en absurde wereld waar wapens worden gemaakt om de oorlog te verhinderen, waar de wetenschap erop gericht is te vernielen, te doden, te bouwen, het leven van stervende te verlengen, waar de waanzinnigste activiteit averechts werkt. Wij leven in een wereld waar getrouwd wordt om het geld, waar paleizen gebouwd worden die onbewoond staan te vervallen bij de zee. En die wereld blijft zo goed en zo kwaad mogelijk overeind; maar zien wij de tekenen van haar toekomstige ondergang niet reeds oplichten in de nacht?”

DE SCHADUWZIJDE VAN DE REDE

Weltschmerz – wereldsmart

De existentiële pijn die ontstaat uit de spanning tussen het menselijke verlangen naar waarheid, rechtvaardigheid, schoonheid en zin enerzijds, en de onvolmaaktheid, vergankelijkheid en onverschilligheid van de werkelijkheid anderzijds.

De menselijke rede bevrijdt de mens van louter instinct en onmiddellijke ervaring. Zij opent de weg naar wetenschap, kunst, filosofie en beschaving. Maar dezelfde rede confronteert de mens ook met vragen waarop geen eenvoudig antwoord bestaat.

De mens beseft dat hij sterfelijk is. Hij ziet onrecht dat hij niet kan herstellen. Hij ervaart de onverschilligheid en de wreedheid van de natuur. Hij verlangt naar waarheid, rechtvaardigheid en geluk, terwijl de werkelijkheid deze verlangens slechts ten dele lijkt te beantwoorden.

Volgens Wikipedia ervaart iemand met Weltschmerz dat de werkelijkheid de verlangens van de menselijke geest nooit volledig kan vervullen. (2) De Duitse schrijver Jean Paul Richter gebruikte het begrip om de melancholie te beschrijven die ontstaat uit de botsing tussen menselijke idealen en de onvolmaaktheid van de wereld. Het is de pijn van wie niet alleen ziet hoe de wereld is, maar ook beseft hoe zij zou kunnen zijn.

DE SCHADUWZIJDE VAN DE REDE

De melancholische mens

Joke J. Hermesen beschrijft in *De onrust van de melancholie* hoe Nietzsche de mens zag als een homo melancholicus. De mens draagt het besef van verlies, vergankelijkheid en verlatenheid voortdurend met zich mee. (3) Bertrand Russell schreef dat alle menselijke inspanningen, alle toewijding en alle genialiteit uiteindelijk dreigen te verdwijnen in de kosmische vergankelijkheid. (a)

cognitieve dissonantie

Wat lekker is, blijkt lang niet altijd gezond. En schoonheid is niet altijd goedheid.

Akrasia

Het onvermogen om te handelen overeenkomstig het eigen betere inzicht.

Alain de Botton omschrijft het als de merkwaardige menselijke eigenschap te weten wat juist is, maar er desondanks niet naar te handelen. Niet uit onwetendheid, maar uit wilszwakte, gewoonte of verstrooidheid. (b)

“alle arbeid van de eeuwen, alle toewijding, alle inspiratie, de hele schittering van het menselijk genie zijn gedoemd te verdwijnen in de reusachtige dood van het zonnestelsel en de hele tempel van de menselijke prestaties raakt onvermijdelijk bedolven onder het puin van het universum dat in elkaar klappt.” (a)

Alain de Botton in *Religie voor Atheïsten*: “De Griekse filosofen noemden “Akrasia” “de verbluffende aanleg te weten wat we moeten doen, gecombineerd met een hardnekkige weerzin, ingegeven door wilszwakte dan wel verstrooidheid, om dit ook werkelijk te doen. We beschikken allemaal over wijsheid die we door een gebrek aan geestkracht niet naar behoren in ons leven kunnen toepassen.” (b)

DE SCHADUWZIJDE VAN DE REDE

De verleiding

Waar onzekerheid groeit, ontstaat ook de verleiding om aan die onzekerheid te ontsnappen. Niet door haar te begrijpen. Maar door haar te ontkennen.

De mens kan vluchten in absolute zekerheden, simplistische verklaringen, ideologieën of autoritaire systemen die de complexiteit van de werkelijkheid lijken weg te nemen. Hij vlucht naar de regressieve ruimte. Niet omdat de mens van nature slecht is. Maar omdat hij te kwetsbaar is.

De grootste vijand van de rede is niet onwetendheid. Het is het verlangen naar een zekerheid die de werkelijkheid niet kan geven.

▼ HET REGRESSIEVE ANTWOORD

De mens zoekt niet alleen waarheid. Hij zoekt ook houvast. Psychoanalyticus Erich Fromm (1900-1980) sprak van een “regressief antwoord” voor de mens die zich wil bevrijden van eenzaamheid en onzekerheid.

Het hart van de mens: “Hij kan proberen zich te ontdoen van wat hem menselijk maakt en hem tegelijkertijd kwelt: zijn redelijkheid en zijn zelfbewustzijn. Tot deze oplossing heeft de mens onmiskenbaar honderdduizenden jaren lang zijn toevlucht genomen. De primitieve godsdiensten getuigen daarvan, en we zien iets dergelijks ook optreden bij sommige patiënten met ernstige pathologische symptomen ...” (c)

“We moeten hierbij opmerken dat er, wanneer regressieve, archaïsche neigingen door velen worden gedeeld, een soort “folie à millions” ontstaat. De instemming van velen met een drogbeeld doet dwaasheid wijs, en fictie werkelijkheid schijnen.” (c)

Manipulatie

De mens leerde uit het samengaan van intellect en handen de natuur in zijn voordeel te manipuleren. Slim en handig vond hij ook remedies voor de onvolkomenheden en de lasten van zijn verstand. Hij slaagde erin om dammen op te werpen tegen de bijhorende kwellingen. Als het nuttig was, kon hij facetten van zijn innerlijke natuur uitschakelen of bijpassen. Hij leerde zijn verstand en/of emotie te sturen maar ook bij te sturen door ze te misleiden en te verdrukken. Hij deed dit individueel, cultureel en collectief met verbeelding, illusie, mythe, bewustzijnsvernaauwing, censuur, onderwerping en hiërarchie. Het manipuleren van zijn intellect en emotie, wapende hem tegen onmacht, onzekerheid en innerlijke tegenstrijdigheid en droeg bij aan een ongekend concurrentievoordeel.

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

Indoctrinatie

Wikipedia omschrijft indoctrinatie als het systematisch en eenzijdig onderwijzen van betwistbare overtuigingen met de bedoeling dat zij kritiekloos worden aanvaard. Zelfstandig onderzoek en kritische reflectie worden daarbij ontmoedigd of zelfs bestraft. (4) Weerstand is strafbaar. Indoctrinatie staat tegenover de benadering die de ontvanger kennis bijbrengt en zelfstandig en kritisch leert denken. (4)

Richard Dawkins wijst erop dat een kind niet geboren wordt als christen, moslim of atheïst. Het wordt geboren uit ouders die een bepaalde overtuiging hebben. Die nuance is belangrijk, omdat zij duidelijk maakt dat levensbeschouwelijke overtuigingen uiteindelijk onderwerpen van persoonlijke keuze behoren te zijn, zodra iemand voldoende zelfstandig kan oordelen. (5)

Regressie als drager van de menselijke moraal

De Duitse filosoof Nicolai Hartmann stelde dat mythe en religie eeuwenlang dragers van moraal zijn geweest. Zij bevatten volgens hem enkele van de oudste en meest invloedrijke uitdrukkingen van menselijke morele ontwikkeling. (d)

Richard Dawkins in *The God Delusion*: “Een kind is geen christelijk kind, geen moslimkind, maar een kind van christelijke ouders of een kind van moslimouders. Deze laatste nomenclatuur zou overigens een uitstekend staaltje van bewustmaking zijn voor de kinderen zelf. Een kind dat te horen krijgt dat het een “kind van moslimouders” is, zal zich onmiddellijk realiseren dat religie iets voor hem of haar is om te kiezen - of af te wijzen - wanneer het oud genoeg wordt om dat te doen.” (5)

De Duitse filosoof Nicolai Hartmann (1882-1950) schrijft: “Mythe en religie zijn altijd de dragers geweest van een bepaalde moraal. Zij bevatten de oudste en eerbiedwaardigste getuigenissen van morele tendensen van het menselijk geslacht.” (d)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

De Kracht van Regressie

Het vermogen van regressieve mechanismen om individuen en groepen psychologisch, sociaal of organisatorisch sterker te maken door onzekerheid en onmachtgevoelens te verminderen en gezamenlijk handelen te bevorderen.

Geen menselijk antwoord overleeft eeuwenlang zonder doeltreffendheid. Wanneer mythen, autoriteit, discipline of groepsbinding gedurende duizenden jaren blijven voortbestaan, dan is dat omdat zij belangrijke menselijke behoeften vervullen. Zij beschermen tegen onzekerheid. Zij bieden richting wanneer de werkelijkheid verwarrend wordt. Zij scheppen verbondenheid waar eenzaamheid dreigt. Zij geven betekenis aan lijden, versterken de samenhang van groepen en verhogen vaak de doeltreffendheid van collectief handelen.

Mythe, bewustzijnsvernauwing en onderwerping beschermen tegen onmacht en onzekerheid, tegen verdriet, tegen innerlijke verscheurdheid, tegen eenzaamheid en tegen angst en depressie die samengaan met inzicht. Ze maken wegen vrij naar orde, kennis en doeltreffendheid en worden een bron van menselijk comfort, geluk, succes en kracht.

Niccolò Machiavelli merkte reeds op dat religie voor de Romeinse Republiek een belangrijke maatschappelijke functie vervulde. Zij versterkte de discipline van het leger, ondersteunde het moreel van de bevolking en moedigde deugdzaam gedrag aan. (6)

“Wie de Romeinse geschiedenis aandachtig bestudeert, ziet hoe nuttig de godsdienst was om een leger te leiden, om het moreel van het volk te sterken, om goede mensen in hun gedrag te bevestigen, en slechte tot inkeer te brengen.” Niccolò Machiavelli (1469-1527) in *Discorsi*. (6)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de kracht van regressie

Mark Eyskens wees erop dat het joods-christelijke verbondsgeloof en de hoop op verrijzenis een uitzonderlijk incasseringsvermogen hebben geschapen binnen de westerse beschaving. (e)

Zelfbedrog

Psycholoog Daniel Goleman wijst erop dat zelfbedrog in de menselijke evolutie soms een positieve functie kan hebben vervuld. Het kan moed, volharding, onderlinge verbondenheid en competitieve inzet hebben versterkt, eigenschappen die het voortbestaan van groepen konden bevorderen. (f)

“Zelfbedrog zou in de menselijke geschiedenis wel eens moed en durf, hechting en samen delen, en competitief gedrag gestimuleerd kunnen hebben, stuk voor stuk eigenschappen die de soort op lange termijn ten goede komen.” (f)

De doeltreffendheid van discipline

Niet alleen overtuigingen, maar ook hiërarchie en discipline kunnen uitzonderlijke prestaties mogelijk maken.

Militaire organisaties, sport, wetenschappelijke instituten, ondernemingen en artistieke opleidingen tonen hoe taakverdeling, gezag en discipline de efficiëntie aanzienlijk kunnen vergroten. Ook offers en gehoorzaamheid kunnen, onder bepaalde omstandigheden, leiden tot indrukwekkende culturele, economische, militaire of technische verwezenlijkingen.

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

De schaduwzijde van regressie

Διάβολος – Diábolos

Wikipedia: Het Franse woord “diable” komt van het Griekse “Διάβολος”, “Diábolos”, letterlijk vertaald als “doorelkaargooier” in de betekenis van “iemand die zaken verwart”, “iemand die de feiten verdraait”, “lasteraar”, samengesteld uit διά, dia, “uit elkaar” en βάλλειν, bállein, “gooien”, ...” (7)

In die betekenis vormt *diábolos* een treffende metafoor voor de schaduwzijde van regressie.

Met conditionering, indoctrinatie, desinformatie en met sociale en autoritaire druk verdrukt en misleidt een cultuur verstand en emotie. Doel is macht, zekerheid, verbondenheid en doeltreffendheid maar er zit een prijs vast aan haar “diabállein”. Ze maakt verwaand, vernauwd en onderworpen. Haar regressieve roes heeft nevenwerkingen als **vervreemding** en **desoriëntatie**. Haar normen dreigen van rechtvaardig naar hardvochtige rationaliteit en sympathiemoraal te verzakken. Met de tijd ontspint er zich een aansterkende wisselwerking tussen haar regressie, haar succes en haar **destructiviteit**. Op de diepste bodem van de maalstroom dreigt ze de planeet en het leven te verminken en te overwoekeren.

*Intelligentie en Regressie
Triomfen Tragiek
van de mensheid*

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - vervreemding

Vervreemding

Het proces waarbij individuen of groepen het contact verliezen met de werkelijkheid, met hun eigen kritische oordeelsvermogen of met de menselijkheid van anderen, doordat hun waarneming wordt gestuurd door ideologie, propaganda, groepsdruk of autoriteit. Manipulatie vervreemdt. Ze vernauwt het bewustzijn, verdraait van de werkelijkheid, verdrukt de dissidentie.

De Russische Federatie tijdens de inval in Oekraïne, **BBC NEWS** 18/03/2022 over journaliste Marina Ovsyannikova:
“Protesting journalist says Russians zombified by propaganda.”

De Verenigde Staten 12/12/2020, **VRT NWS** Podcast van Björn Soenens:

“Amerika lijkt een chronisch leugenland. ... *Thanksgiving* is het dankfeest dat werd gehouden omdat Indianen de eerste pioniers hielpen overleven. Vervolgens werden ze vriendelijk bedankt met net geen uitroeiing. De Amerikaanse geschiedenis is één lange weg bezaaid en geplaveid met leugens.” ...

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - vervreemding

“Systematische oneerlijkheid vernietigt onze opvattingen over de realiteit. En dat is juist de bedoeling. ... Als een samenleving niet meer weet hoe ze waarheid en leugen uit mekaar moet houden, dan is de democratie aan het verrotten en vermolmen. ... Trump liegt over alles. Dag en nacht. ... De helft van Amerika en de helft van de wereld noemt Donald Trump een *American fake*. Maar toch hebben 74 miljoen Amerikanen hun stem aan hem geschonken.” (8)

Depersonalisering

Het proces waarbij de mens geleidelijk afstand neemt van zijn persoonlijke verantwoordelijkheid en morele autonomie, doordat hij zijn handelen ondergeschikt maakt aan autoriteit, groepsdruk of ideologie.

Derealisering

Het proces waarbij de waarneming van de werkelijkheid wordt vervormd door propaganda, mythevorming of ideologische overtuigingen, waardoor mensen en gebeurtenissen niet langer worden gezien zoals zij werkelijk zijn.

Gewone mannen

Een aangrijpend voorbeeld beschrijft Christopher Browning in zijn onderzoek naar Reservepolizeibataillon 101, aangehaald door Jan De Laender in Het Hart van de Duisternis. Op 13 juli 1942 kreeg het bataljon de opdracht ongeveer achttienhonderd Joodse inwoners van Józefów te executeren. Majoor Trapp gaf zijn manschappen vooraf de mogelijkheid zich aan deze opdracht te onttrekken.

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - vervreemding

Van de ongeveer vijfhonderd aanwezige politiemannen deden slechts twaalf een stap naar voren. (g) De centrale vraag luidt hoe gewone mannen, veelal echtgenoten, vaders en burgers zonder uitgesproken crimineel verleden, geleidelijk deelnamen aan massamoord. Verschillende mechanismen versterken elkaar. Propaganda ontmenselijkt de tegenstander. Autoriteit legitimeert het bevel. Groepsdruk ontmoedigt afwijkend gedrag. Censuur verhindert kritische informatie.

Mythevorming (Untermenschen), onderwerping (aan de leider, de troep, de medesoldaten, de militaire hiërarchie) en bewustzijnsvernauwing (censuur, het weg isoleren van de joden uit de maatschappij) manifesteert zich in vervreemding van de persoonlijkheid (**Depersonaliseren**), van de humanistische dotatie, van de rechtvaardigheidsmoraal en van de werkelijkheid (**Derealiseren**), ...

Hannah Arendt en haar begrip “de banaliteit van het kwaad” sluit aan bij het concept van **Depersonalisering**: het kwaad ontstaat vaak niet uit uitzonderlijke wreedheid, maar uit het routinematig uitschakelen van persoonlijk moreel oordeel.

Bataljon 101 uit *Het Hart van de Duisternis* van Jan De Laender:

Polen 13 juli 1942: Majoor Trapp had de opdracht gekregen achttien-honderd Joden uit het nabijgelegen dorp, Jozefow, te elimineren. “Als er mannen waren die meenden dat ze tegen deze taak niet opgewassen waren, dan moesten ze een stap vooruit zetten en zouden ze worden verontschuldigd. Twaalf van de vijfhonderd mannen verlieten de rangen.” ... “Hoe was het mogelijk dat een groep van vijfhonderd gewone mannen, die in hoofdzaak bestond uit brave echtgenoten en goede vaders, op korte tijd konden veranderen in een troep moordenaars?” (g)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD de schaduwzijde van regressie

☂ Desoriëntatie

- Contradictie

De tegenstelling tussen het oorspronkelijk geformuleerde doel en het uiteindelijk bereikte resultaat.

François de La Rochefoucauld merkte reeds op dat menselijke hartstochten vaak hun tegendeel voortbrengen.

“Gierigheid leidt soms tot verkwisting, verkwisting tot gierigheid; we zijn vaak kordaat door twijfel en doortastend door verlegenheid.” ^(h)

Vrijheidsbewegingen kunnen onderdrukkend worden. Revoluties kunnen nieuwe tirannieën voortbrengen. Religies van barmhartigheid kunnen intolerant worden. Politieke stromingen die gelijkheid nastreven kunnen nieuwe ongelijkheden creëren.

Het socialisme bracht geen gelijkheid, het liberalisme geen bevrijding, de islam geen vrede, het fascisme geen betere wereld, de Verlichting geen emancipatie, ... Het tegendeel werd waar.

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie

- Conversie

Volgens ontwikkelingspsycholoog Michael Tomasello ontstond de menselijke beschaving doordat samenwerking geleidelijk belangrijker werd dan louter dominantie. Jager-verzamelaars vormden duurzame ouderparen, vaders gingen deelnemen aan de opvoeding, grootouders en andere groepsleden hielpen de kinderen grootbrengen en voedsel werd gedeeld binnen de gemeenschap. Door samenwerking, taakverdeling en wederzijdse afhankelijkheid ontwikkelden mensen een meer egalitaire en minder agressieve levenswijze. (i) Uit deze ontwikkeling groeiden eigenschappen zoals vertrouwen, wederkerigheid, empathie en rechtvaardigheid, de menselijke dotatie.

De omkering van waarden

Het proces waarbij de morele betekenis van waarden geleidelijk wordt omgekeerd, zodat eigenschappen die oorspronkelijk als deugd golden worden gedevalueerd, terwijl regressieve eigenschappen als noodzakelijk, wenselijk of zelfs verheven worden voorgesteld.

De Waanzinnige Veertiende Eeuw: Barbara Tuchman beschrijft hoe de orde van Franciscus van Assisi oorspronkelijk was ontstaan vanuit radicale eenvoud, armoede en dienstbaarheid aan de armen.

Het Nieuwsblad 20/12/2014: In de loop van de geschiedenis vergaarde de orde echter bezittingen, ontwikkelde zij een uitgebreide hiërarchie en bouwde zij indrukwekkende kloosters - ontwikkelingen die steeds verder afweken van het oorspronkelijke ideaal. Zelfs in onze tijd bleken financiële schandalen mogelijk binnen een orde die uit armoede was geboren. (9)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie - conversie

Barbara Tuchman beschrijft een gelijkaardig proces bij de ridderstand. De ridder werd geacht de zwakken te beschermen, het recht te verdedigen en de vrede te bewaren. In de praktijk werden juist vele gewapende edelen bronnen van geweld, willekeur en onderdrukking. De verdedigers van de orde werden zelf een oorzaak van wanorde.

Dat het misloopt met de mens zit in zijn regressieve antwoord. Mythe, tunnelvisie en hiërarchie verdrukken en/of misleiden zijn gevoelens van onmacht en zijn onzekere gedachten. In de ontmenselijking die hierdoor ontstaat, verzwakken humane remmingen en controles. Het vervreemden van de humane natuur en van de redelijkheid keert de humane waarden om en herstelt de sympathiemoraal met pikorde, concurrentiestrijd, selectie, uitsluiting, list en overmacht.

Het humaan waardenpatroon keert zich van solidariteit, gelijkwaardigheid, rechtvaardigheid en waarheid naar concurrentie, dubbele moraal, kwaadaardigheid en leugen, in een ezelsbrug: **M**achtsdrang, **A**mour-propre en **L**ist, **L**e **MAL** (het kwaad in het Frans).

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie - conversie

De historicus Marcel van Brandwijk beschrijft hoe in de late middeleeuwen vrijwel iedere maatschappelijke stand zijn eigen vormen van ontsporing kende: de misdadigheid van de paupers, de hoogmoed en wreedheid van de edelen, de verregaande hebzucht van de kooplui, de omkopingspraktijken, het nepotisme (vriendjespolitiek) en de simonie (verhandelen van godsdienstige goederen en ambten) en winstbejag van de geestelijken.” (10)

Gewenning aan onrecht

Zelfs dieren lijken zich aan onrechtvaardigheid te kunnen aanpassen. Jennifer Essler van het Wolf Science Center aan de Universiteit van Wenen stelde vast dat huishonden onrechtvaardige behandeling door mensen gemakkelijker lijken te aanvaarden dan wolven, vermoedelijk omdat zij geleerd hebben met menselijke inconsequentie te leven. (11)

De Verenigde Staten

Conversie: omkering van waarden

-Van klimaatactie naar milieu-exploitatie

Na tientallen jaren waarin opeenvolgende Amerikaanse regeringen een belangrijke rol speelden in internationale klimaat-samenwerking, trok president Donald Trump de Verenigde Staten opnieuw terug uit het Klimaatakkoord van Parijs. De klimaat-maatregelen van eerdere regeringen werden door hem afgedaan als de “Green New Scam”, terwijl de nadruk opnieuw kwam te liggen op fossiele energie en economische exploitatie. (12)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie - conversie - V.S.

-Van solidariteit naar gewin

Ook op internationaal vlak wijzigde de toon. De Verenigde Staten beperkten hun bijdrage aan internationale organisaties en ontwikkelingsprogramma's. Onder meer de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en USAID kwamen onder zware politieke druk te staan. Tegelijk werd de militaire steun aan Oekraïne steeds nadrukkelijker gekoppeld aan economische tegenprestaties, waaronder toegang tot strategische grondstoffen. Solidariteit maakte daardoor gedeeltelijk plaats voor een transactionele benadering van internationale relaties.

-Van bevrijding naar machtspolitiek

Gedurende de twintigste eeuw presenteerden de Verenigde Staten zich vaak als verdediger van democratie, vrijhandel en de internationale rechtsorde. Was de V.S. een promotor van vrijhandel en democratie, nu bedreigt hun president de andere landen met tarieven op hun waar en wil hij interessante landstukken inpalmen. Bevochten hun voorvaders het fascisme, medewerkers als Elon Musk drukken nu openlijk hun steun uit voor rechtse politieke bewegingen.

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie - conversie

De Europese Unie

Conversie: omkering van waarden

Van internationale rechtsorde naar selectieve rechtsorde

VRT NWS, 22/06/2025, Inass Mouhamou: “Deze aanval is een manifeste schending van het VN-Handvest” zegt Dimitri Van Den Meerssche, professor internationaal recht aan de Queen Mary University of London. Hij bevestigt daarmee ook de eerdere vaststelling van professor internationaal recht Jan Wouters (KU Leuven).

“Er is geen enkele basis voor het recht op zelfverdediging. Iran kan zich na deze gewapende aanval wel beroepen op het recht op zelfverdediging, zolang dat antwoord proportioneel is”, klinkt het.

Wat vooral opvalt is dat er vanuit de EU geen duidelijke veroordeling lijkt te zijn voor “deze manifeste schending van het VN-Handvest”, zegt Van Den Meerssche. “Terwijl er in Den Haag zal worden gesproken over de NAVO-budgetten die nodig zijn voor de veiligheid van het Westen, wordt de internationale rechtsorde, die de beste weg naar veiligheid is, voor onze ogen ontbonden. Het totale gebrek aan respect van Netanyahu en Trump voor het internationale recht lijkt besmettelijk”, aldus Van Den Meerssche. (13)

de Europese Unie - Selectieve verontwaardiging

Van Den Meerssche wees bovendien op het uitblijven van een ondubbelzinnige veroordeling vanuit de Europese Unie. Volgens hem ontstaat hierdoor een fundamenteel probleem. Wanneer schendingen van het internationaal recht afhankelijk lijken te worden van de identiteit van de betrokken staten, verliest het recht zijn universeel karakter. Dan ontstaat het vermoeden dat politieke belangen zwaarder wegen dan juridische beginselen. (13)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie - conversie

The Dark Triad

Conversie: omkering van waarden

Wikipedia omschrijft de Dark Triad, voor het eerst beschreven door Delroy Paulhus en Kevin Williams (2002), als drie sociaal ongewenste maar niet noodzakelijk pathologische persoonlijkheidskenmerken. (14)

Toch worden personen met dergelijk karakter gewaardeerd voor hun leiderschap.

Narcisme: grootheidsgevoel, behoefte aan bewondering, egocentrisme en een beperkt empathisch vermogen.

Machiavellisme: manipulatie, berekening, strategisch bedrog, instrumenteel omgaan met anderen en een zwakke morele betrokkenheid.

Psychopathie: impulsiviteit, gevoelloosheid, meedogenloosheid, een gebrek aan schuldgevoel en antisociaal gedrag.

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie - conversie

▼ De oudtestamentische zondeval

Conversie: De omkering van waarden

“The sad truth of the matter is that most evil is done by people who never made up their minds to be or do either good or evil.”

Hannah Arendt, *The Life of the Mind* (1978) (15)

Het goddelijke verbod om van de boom van kennis van goed en kwaad te eten, krijgt dan de bijklank van het diabálein. Volgens het oude testament worden de eerste mensen uit het paradijs verdreven nadat zij gegeten hebben van de boom van de kennis van goed en kwaad.

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie - conversie en reconversie

▲ De dissidente Jezus

In de Bergrede roept hij op:

“Heb uw vijanden lief; zegen wie u vervloeken; doe goed aan wie u haten; en bid voor wie u vervolgen.” (Mattheüs 5:44-45) ⁽¹⁶⁾

Daarmee doorbreekt hij de logica van vergelding: oog om oog, tand om tand. Hij verruimt de sympathiemoraal tot de rechtvaardigheidsmoraal. Zijn boodschap is geen bevestiging van de heersende orde maar een rebellie. Niet afkomst, macht of rijkdom, geen schriftgeleerdheid of regelneverij maar menslievendheid.

▼ De cultuurshift

Godsdienstleraar en auteur Ignace Demaerel stelt de vraag waarom de naam van Jezus in de hedendaagse publieke ruimte vaak ongemakkelijk of zelfs beladen is geworden, terwijl hij gedurende vele eeuwen gold als een belangrijk moreel voorbeeld binnen de Europese cultuur. Hij vraagt zich af of hierin geen diepgaande culturele verschuiving zichtbaar wordt, waarbij men zich niet alleen van religie, maar ook van bepaalde morele tradities verwijdt. ⁽¹⁶⁾

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - desoriëntatie - conversie en reconversie

▲ Het dissidente humanisme

Het Humanistisch Verbond: “Humanisme komt voort uit een lange traditie van vrijdenken. Vrijdenkers zijn mensen die zo onafhankelijk mogelijk proberen te zijn in hun denken. Tegen de stroom in, tegendraads en behoorlijk eigenwijs.” (17)

Klassieke waarden zijn rechtvaardigheid, wijsheid, mate en moed.
(17)

▼ Friedrich Nietzsche (1844-1900)

“Nietzsche bestempelde de christelijke moraal als die van de “zwakke Untermenschen”, maar van Jezus kan je toch onmogelijk zeggen dat hij een slappeling was! Hij stond helemaal alleen tegenover de joodse Hoge raad, tegenover koning Herodes en gouverneur Pilatus, maar overklaste hen allemaal.” (16)

Knack, Ignace Demaerel, Godsdienstleraar en auteur, 03-04-2026:
“Zachtmoedigheid wordt geridiculiseerd als zwakheid. Macho is weer “in”. De wereld is aan de brutalen.” (18)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - destructiviteit

Destructiviteit

Het weerwolfspoor

Weerwolfspoor

Symbool voor de schizoforme en destructieve mens.

“Op zijn best is de mens de edelste van alle dieren; gescheiden van recht en rechtvaardigheid is hij de minste.”

Dezelfde soort die kunst, wetenschap, rechtspraak en medemenselijkheid voortbracht, ontwikkelde eveneens slavernij, genocides, totalitaire regimes en vernietigingswapens.

In 1833 de Saint-Simonianen: *“Waardoor komt het dat het Christendom reeds achttienhonderd jaren bestaat, terwijl de bewoners van een groot deel van de aarde in deze godsdienst geboren en opgevoed zijn, en dezelfde mensen elkaar nog steeds door bloedige oorlogen verscheuren?”* (19)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - destructiviteit

Humanisme, goedheid en deugdzaamheid konden herrijzen. Ze rebelleerden tegen propaganda, totalitarisme, censuur, onmenselijkheid en wreedheid, en kwamen langs oorlog of politiek of religie terug. Maar eens met macht beladen, verviel de rebellie zelf in regressie. Hoe en waar de goedaardigheid zich ook weert, ze zit in een duivelskring gevangen.

Bertrand Russell: « *Religions that teach brotherly love have been used as an excuse for persecution, and our profoundest scientific insight is made into means of mass destruction.* » (20)

● Vicieuze cirkels

De elkaar versterkende wisselwerkingen tussen regressie, het succes en de destructiviteit ervan en tussen onvolwassenheid van volgers en de hoogmoed van leiders vormen neerwaartse spiralen. Hoe meer daarin de nood en de bedreiging toenemen, hoe meer weer de behoefte aan regressie, hoe meer dominantie, conditionering, competitie, egoïsme, list en machtsmisbruik. Met de tijd en met de verder verslechterende omstandigheden zullen op meerdere momenten en op meerdere plaatsen morele zwarte gaten opdoemen en uitdeinen. Daar sterft het humanisme onder DRUK (hiërarchie, overmacht en nood), in DUISTERNIS (bewustzijnsvernauwing en censuur) en SCHIJN (mythe, illusie en list).

“Religies die broederliefde onderwijzen zijn gebruikt als excuus voor vervolging, en ons diepste wetenschappelijke inzicht wordt omgezet in middelen van massavernietiging.” (20)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - destructiviteit

Zwarte gaten

● Myanmar

Fotograaf Sai Zaw documenteerde in 2023 de verwoestingen die cycloon *Mocha* had aangericht in de deelstaat Rakhine. Omdat hij werkte voor een onafhankelijke nieuwssite die door het militaire regime verboden was, werd hij gearresteerd en veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf met dwangarbeid.

Volgens Amnesty International werd hij tijdens zijn gevangenschap herhaaldelijk mishandeld. Nadat hij bij een bezoek van de mensenrechtencommissie melding maakte van foltering en schendingen van de rechten van gevangenen, volgden dagelijkse mishandelingen en langdurige opsluiting in een isoleercel.

“Mentaal ben ik helemaal gebroken... Mijn geweldige land is de hel op aarde. De gevangenis is nog erger dan de hel.” (21)

10/09/2024: “Mentaal ben ik helemaal gebroken... Mijn geweldige land is de hel op aarde. De gevangenis is nog erger dan de hel. Zodra ik hier binnenkwam, dwongen ze mij mijn hoofd te buigen en sloegen ze mij. Die dag begon mijn helse leven.”

In 2023 fotografeert hij de catastrofale verwoestingen van de cycloon Mocha in de deelstaat Rakhine. Hij doet dat undercover, omdat hij voor een onafhankelijke en kritische nieuwssite werkt die door het leger verboden is... Zijn straf: 20 jaar met dwangarbeid... Begin dit jaar bezoekt de mensenrechtencommissie van de militaire raad de gevangenis. Hij vertelt hen dat het gevangenispersoneel de mensenrechten van de gevangenen schendt... Gevolg: Ze folteren hem iedere dag... Ze sloten hem op in een isoleercel. Sindsdien heeft hij met niemand nog contact. Ook dat komt neer op foltering...

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - destructiviteit - zwarte gaten

● De Russische Federatie

Geweld als traditie

Ook buiten oorlogssituaties kunnen regressieve mechanismen zichtbaar worden. Amnesty International beschreef reeds in de jaren negentig de systematische mishandeling van jonge dienstplichtigen binnen het Russische leger. De praktijk van de dedovsjtsjina — de gewelddadige ontgroening van jonge rekruten — omvatte vernedering, zware mishandeling, verkrachting, foltering en dwangarbeid. (21)

De Russische Federatie, 1994 – 1995

Marteling, mishandeling en dood van soldaten in het leger in vreedstijd.

Amnesty International: “Militaire dienst is in Rusland verplicht voor mannen tussen 18 en 27 jaar. Er is geen wet op een civiel alternatief voor militaire dienst, dus elke gewetensbezwaarde wordt bedreigd met gevangenisstraf ... Officieren van de strijdkrachten blijven “dedovshchina” toestaan, aanmoedigen en vaak deelnemen aan “dedovshchina”, de gewelddadige en wrede ontgroening van jonge rekruten, waarbij rekruten in het beste geval worden gedwongen om ondergeschikte taken uit te voeren, vaak buiten officiële taken, en, in het slechtste geval, leidt tot afranselingen, marteling, moord en zelfmoord. ... Martelmethoden zoals “marteling door honger”, verkrachting, afranselingen en andere vernederende straffen worden nog steeds toegepast in het leger. De recherche-eenheid van het ministerie van Defensie meldde dat in 1994 423 soldaten zelfmoord pleegden in het Russische leger en dat nog eens 2.500 stierven als gevolg van “criminele incidenten”. De Mothers' Rights Foundation schatte dat in 1995 ongeveer 4.000 tot 5.000 soldaten stierven door mishandeling of zelfmoord pleegden.” (@21)

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - destructiviteit - zwarte gaten

● De SM-modus

SM-modus: de regressieve toestand waarin de mens, onder druk van macht, angst en afhankelijkheid, evolueert tot slachtoffer, medeplichtige of - vaak - beide tegelijk.

Maarten Luther

*“De vorst van de hel bedreigt ons nu fel;
zijn wapen en kracht is list en overmacht.
Nooit zag men zijns gelijke”.* (22)

Jules Lagneau (1851-1894)

« L'homme (...) est dans ses propres fers, esclave à la fois et tyran, complice au moins des violences qu'il subit. »
“De mens leeft in zijn eigen boeien; tegelijk slaaf en tiran, en ten minste medeplichtig aan het geweld dat hij ondergaat.” (j)

Afzakkend naar de bodem van regressieve maalstromen wordt het individu er of **Slachtoffer** of **Medeplichtige**. Of als er geen keuze meer overblijft, wordt het er **Slachtoffer** en **Medeplichtige**, of het verdwijnt.

“**SM-modus**” mag hier verstaan worden als de toestand van **Slachtoffer** en/of **Medeplichtige**, en van **SadoMasochisme**, de wreedheid die als een rode draad doorheen de menselijke geschiedenis loopt.

HET REGRESSSIEVE ANTWOORD

de schaduwzijde van regressie - destructiviteit - zwarte gaten

De destructieve agressie van Islamitische Staat met oorlogsgeweld, zuiveringen, massa-executies, martelingen, verkrachtingen, slavernij, de verkoop van mensen, de vernietiging van historisch patrimonium. Recenter de misdaden van troepen en individuen in het leger van de Russische Federatie in Oekraïne, de ontvoering van kinderen, het doden van onschuldigen, het stelen van land.

Na een bombardement op Libanon, VRT NWS, 09/04/2026:
“De Spaanse premier Pedro Sánchez bekritiseert de Israëlische premier Benjamin Netanyahu. *“Zijn minachting voor het leven en het internationaal recht is onverdraaglijk”*, schreef hij op X.” (23)

Wikipedia: *“Zo mondde het beleid van Leopold II, althans in de kerngebieden van de rubberwinning (onder meer in het noordwesten langs de Kongorivier) uit in een schrikbewind, gekenmerkt door brutale dwangarbeid en meedogenloze repressie. Arbeiders die de opgelegde quota niet vervulden of die de onmenselijke werkomstandigheden ontvluchtten, werden zwaar bestraft, vaak mishandeld (...) of zelfs standrechtelijk gefusilleerd.”* (24)

Menselijke destructiviteit richt zich tegen de medemens, tegen de dieren en de planten. Er zijn militaire, demografische en economische agressies. Ze storten de slachtoffers in onderdanigheid of ze verminken het leven en de rijkdom van mens en natuur.

Filmcitaat Beni uit *The Mummy* (1999):

“It is better to be at the right hand of the devil than in his path. As long as I serve him, I am immune.” (25)

● De SM-modus: Slachtoffer en Medeplichtige

- (a): citaat/parafrase: *Filosofie 100 Essentiële Denkers*. Philip Stokes
- (b): citaat/parafrase: *Religie voor Atheïsten. Een heidense gebruikersgids*. Alain de Botton
- (c): citaat/parafrase: *Het hart van de mens. Onze geneigdheid tot goed en kwaad*. Erich Fromm
- (d): citaat/parafrase: *Moreel Esperanto*. Paul Cliteur
- (e): parafrase: *Lessen voor de eenentwintigste eeuw*
- (f): citaat/parafrase: *Liegen om te leven. De strategie van het zelfbedrog*. Daniel Goleman
- (g): citaat/parafrase: *Het hart van de duisternis. Psychologie van de menselijke wreedheid*. Jan de Laender
- (h): citaat/parafrase: *Maximen. La Rochefoucauld. Bespiegelingen over het menselijk gedrag*. Maarten van Buuren
- (i): parafrase: *Les Hors-Série de L'Obs 99. Le pouvoir de la bienveillance*. Propos recueillis par Ursula Gauthier
- (j): citaat/parafrase: *Comprendre la Philo. Les 30 plus grands concepts de philosophie expliqués*. Éditions du Sens.

- (1): citaat: fr.wikiquote.org/wiki/George_Sand?utm_source=chatgpt.com
- (2): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Weltschmerz
- (3): parafrase: www.lemniscaat.nl/Non-fictie/Filosofie/titels/9789047709534/Melancholie%20van%20de%20onrust
- (4): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Indoctrinatie
- (5): parafrase: www.goodreads.com/author/quotes/1194.Richard_Dawkins
- (6): citaat/inspiratie: citaten.net/zoeken/citaten_van-machiavelli.html
- (7): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Duivel

- (8): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/12/07/podcast-amerika-een-republiek-van-leugens0/
- (9): parafrase: www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20141220_01439949
- (10): parafrase: doorbraak.be/recensies/de-bizarre-geestelijken-van-de-late-middeleeuwen
- (11): parafrase:
www.vrt.be/vrtnws/nl/2017/06/11/ook_wolven_hebbeneensterkontwikkel_dgevoelvoorrechtvaardigheid-1-3000917/
- (12): parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/03/13/amerikaans-milieubeschermingsagentschap-schrap-tientallen-maatr/
- (13): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/liveblog/minister-prvot-roept-op-tot-terughoudenheid-iran-waarschuwt-vo~1750303562240/
- (14): parafrase: en.wikipedia.org/wiki/Dark_triad
- (15): citaat/parafrase:
www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780191826719.001.0001/q-oro-ed4-00000417
- (16): citaat/parafrase: www.knack.be/nieuws/belgie/maatschappij/pasen-is-de-kern-van-het-christelijk-geloof-maar-niet-evident-om-uit-te-leggen/
- (17): citaat en parafrase: www.humanistischverbond.nl/thema/wat-is-humanisme/
- (18): citaat/parafrase:
www.knack.be/nieuws/belgie/maatschappij/oorsprong-van-de-grote-christelijke-feesten-wordt-steeds-meer-onder-de-mat-geveegd/
- (19): citaat/parafrase:
books.google.be/books?id=3yvr1nH02B8C&pg=PA28&dq
- (20): citaat/parafrase:
www.brainyquote.com/quotes/quotes/b/bertrandru118573.html
- (21): citaat/parafrase: www.amnesty.org/es/wp-content/uploads/2021/06/eur460101997en.pdf
- (22): citaat/parafrase: www.rd.nl/kerk-religie/hooglied-van-de-reformatie-een-vaste-burcht-is-onze-god-1.1441614
- (23): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/liveblog/recht-op-zelfverdediging-israel-rechtvaardigt-enorme-verwoestin~1775452674051
- (24): citaat/parafrase: nl.wikipedia.org/wiki
- (25): citaat/parafrase: www.quotes.net/mquote/122178

III. DE REGRESSIEVE RUIMTE

Emotie en verstand, de verstoorde wisselwerking

Robert Sapolsky schrijft in *Behave* over de samenwerking in de hersenen tussen het limbische (emotionele) systeem en de frontale (cognitieve) cortex. Emotie hoeft niet boven cognitie te worden gewaardeerd of omgekeerd. We “zijn het meest prosociaal als het gaat om moraliteit binnen de groep wanneer onze snelle, impliciete emoties en intuïties overheersen, maar we zijn het meest prosociaal als het gaat om moraliteit buiten de groep wanneer cognitie de overhand heeft.” (a)

Het probleem ontstaat wanneer één van beide structureel wordt misleid, uitgeschakeld of overheerst. Een mens die uitsluitend door impuls en groepsgevoel wordt geleid, kan zijn gezond beoordelingsvermogen verliezen. Een mens die gevoelens systematisch onderdrukt, kan daarentegen vervreemden van empathie, verbondenheid en menselijke waardigheid.

De drie dimensies, The MOB

De regressieve ruimte wordt gekenmerkt door drie elkaar versterkende dimensies: **Mythe**, **Onderwerping** en **Bewustzijnsvernaauwing**.

Mythe vervangt de werkelijkheid door vereenvoudigde verhalen, absolute waarheden en illusies. Zij bepaalt wat men moet geloven en wie men moet bewonderen, vrezen of verachten.

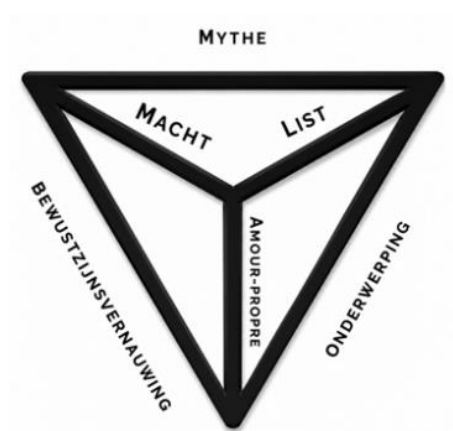
Onderwerping beperkt vervolgens de vrijheid om zelf te denken, te kiezen en te handelen. Gezag, groep, traditie of ideologie nemen verantwoordelijkheid over en maken afhankelijkheid tot deugd.

Bewustzijnsvernaauwing beperkt ten slotte wat nog kan worden waargenomen, bevraagd en gedacht. Twijfel, nuance, empathie en alternatieve perspectieven verdwijnen uit beeld.

DE REGRESSIEVE RUIMTE

De regressieve ruimte in een ezelsbrug

The MOB: Ruimte van **M**ythe, **O**nderwerping en **B**ewustzijns-vernauwing waar gevoelens en verstand door misleiding en verdrukking gemanipuleerd worden voor macht en zekerheid, voor geluk en doeltreffendheid maar met schizoforme bijwerkingen van vervreemding en desoriëntatie uitmondend in onbalans en destructiviteit.

Die Sternenhalle der Königin der Nacht — Bühnenbildentwurf
voor Mozarts *Die Zauberflöte*, Karl Friedrich Schinkel, ca.
1815. Staatliche Museen zu Berlin. (1)

DE REGRESSIEVE RUIMTE

Terminologie, begrippen en metaforen

Wie een nieuw landschap wil verkennen, heeft niet alleen een kaart nodig, maar ook een taal.

LIBRA leent begrippen uit de biologie, psychologie, filosofie, sociologie en religie. Sommige termen behouden hun gebruikelijke betekenis. Andere krijgen een ruimere of meer specifieke invulling. *LIBRA* biedt lexicon, symboliek, ezelsbruggen, schema's en modellen om regressie in kaart te brengen en om elkaar helder te verstaan op de weg naar progressie.

Diabállein: Hier gebruikt voor het misleiden en verdrukken van gevoel en verstand voor geluk en doeltreffendheid.

Cognitieve dissonantie: het ervaren van spanning wanneer overtuigingen, kennis of gedrag niet met elkaar overeenstemmen. Leon Festinger ontwikkelde de theorie van de cognitieve dissonantie.

Cognitieve dissonantie reductie: Binnen de persoonlijkheid meningen bijstellen om ze in overeenstemming met elkaar te brengen. De Joods Amerikaanse sociaal psycholoog Leon Festinger (1919-1989) ontwikkelde de theorie van de cognitieve dissonantie reductie waarin hij toont dat het individu tegenstellingen binnen zijn geest bijsticht om ze in overeenstemming (consonantie) met elkaar te brengen. (2)

Het wegwerken van interne tegenstellingen kan aangewakkerd worden om bij een groep te willen behoren: een beweging, een elite, een sekte, een volk. Bij sommige gijzelings- of misbruiksituaties wordt cognitieve dissonantie genoemd als een mogelijk mechanisme waarmee slachtoffers tegenstrijdige gevoelens en ervaringen proberen te verenigen. Wikipedia geeft hiervoor als voorbeeld gijzelingen (Stockholmsyndroom), of langdurig seksueel misbruik van kinderen.

(2)

DE REGRESSIEVE RUIMTE

Terminologie, begrippen en metaforen

Regressie: Een term van Sigmund Freud waarmee hij uitdrukt hoe iemand als het ware terugkeert naar een eerdere fase van levensontwikkeling. In de meeste gevallen treedt regressie op als afweermechanisme bij het verwerken van negatieve gevoelens. (3)

In de psychologie verwijst regressie naar een terugval naar vroegere ontwikkelings- of gedragswijzen. *LIBRA* gebruikt het begrip breder: het wijst op het misleiden en verdringen van storende gevoelens en gedachten in het streven naar geluk, zekerheid of doeltreffendheid. Zo kan bij regressie de sympathiemoraal, met machtsmisbruik, list en uitsluiting, opnieuw de bovenhand krijgen op de rechtvaardigheidsmoraal.

Afweermechanismen: Volgens Freud beschreven meerdere technieken om drijven, verlangens en waarheden die te veel angst of verdriet oproepen uit het bewustzijn weg te houden. Het begrip wordt hier gebruikt voor onderwerping, mythe en bewustzijnsvernaauwing.

Regressieve consonantie: Hier gebruikt voor het streven naar geluk en doeltreffendheid door middel van het misleiden en onderdrukken van emotie en verstand. Maar tegelijk daalt de mens af naar een bestaan waarin sympathiemoraal, macht, list en uitsluiting opnieuw de bovenhand krijgen.

Psychose: een toestand waarin het contact met de gedeelde werkelijkheid destructief wordt door collectieve wanen of hallucinaties. *LIBRA* gebruikt psychose als metafoor voor situaties waarin een groep of cultuur de werkelijkheid zodanig vervormt dat fictie de bovenhand neemt op feit.

DE REGRESSIEVE RUIMTE

Terminologie, begrippen en metaforen

Inductie: In de psychiatrie het overdragen van psychotische verschijnselen van de ene persoon op de andere. Wanneer dit op grote schaal voorvalt, heet men het verschijnsel een collectieve psychose.

Schizofrenie: De psychosen worden onderverdeeld in organische en functionele. Deze laatste worden dan nog eens onderverdeeld in manische depressie en schizofrenie. Schizofrene personen lijden aan wanen waar niet aan te tornen valt.

Vervreemding: Betekent dat personen geen band en/of geen greep meer hebben met of op bijvoorbeeld de natuur, de maatschappij, de werkgever, de productie, de klant, de ouders, de kinderen, de politiek, ... Men kan ook van zichzelf vervreemden door zijn gedachten en gevoelens te ontvluchten of te vervormen. Men kan vervreemden van menselijkheid, van vrijheidsdrang, ...

Vervreemding betekent het geleidelijk verliezen van de verbinding met zichzelf, de werkelijkheid of de medemens. Mensen kunnen vervreemden van: hun geweten; hun empathie; hun vrijheid; hun werk; hun cultuur; de natuur; de werkelijkheid.

Depersonalisatie: een ervaring waarbij iemand zichzelf, het eigen lichaam of de eigen mentale processen als vreemd of onwerkelijk ervaart. “Als er ook sprake is van wanen, kan depersonalisatie een teken zijn van schizofrenie.” ⁽⁴⁾

LIBRA gebruikt de term metaforisch voor het verlies van verbondenheid met de eigen menselijke identiteit.

DE REGRESSIEVE RUIMTE

Terminologie, begrippen en metaforen

Derealisatie: Een vorm van vervreemding waarbij iemand zijn omgeving als onwezenlijk of onecht ervaart. (5)

LIBRA gebruikt de term metaforisch voor een maatschappelijke werkelijkheid waarin propaganda, mythe en censuur de plaats van de werkelijkheid beginnen in te nemen.

Desoriëntatie:

-*LIBRA*: **Contradictie**: De tegenstelling tussen streven en verwezenlijken, het geformuleerde ideaal staat haaks op het bereikte resultaat.

- *LIBRA*: **Conversie**: de omkering van waarden, het humane waardenstelsel wordt geleidelijk omgekeerd, zodat macht, eigenbelang en list de plaats innemen van waarheid, rechtvaardigheid en menselijkheid.

Regressieve kringlopen en morele zwarte gaten:

● Morele zwarte gaten

LIBRA noemt dit morele zwarte gaten: situaties waarin de levensomstandigheden zo sterk verslechteren dat onmacht, onzekerheid en afhankelijkheid de overhand krijgen. Naarmate mensen hun greep op hun eigen leven verliezen, neemt ook hun vermogen af om het bestaande kader kritisch te bevragen of zich eraan te onttrekken. Het regressieve kader wordt daardoor niet alleen in stand gehouden, maar steeds verder vastgezet en versterkt. Zo ontstaan uitdijende regressief-destructieve kringlopen. Verslechterende omstandigheden voeden angst en onmacht; angst en onmacht versterken onderwerping, mythevorming en bewustzijnsvernauwing; deze versterken op hun beurt machtsvorming, uitsluiting en destructiviteit, waardoor de levensomstandigheden opnieuw verslechteren.

Terminologie, begrippen en metaforen

Rationalistische mythologie: de overschatting van rationaliteit, berekening en beheersbaarheid. Intellectuele hoogmoed verdringt rede én redelijkheid.

Regressieve mythologie:

Regressieve mythologie bestaat uit verhalen, overtuigingen en denkbeelden die emotie en verstand misleiden of onderdrukken ten gunste van macht, veiligheid of groepscohesie.

1. Rationalistische mythologie: de overschatting van rationaliteit, berekening en beheersbaarheid. Intellectuele hoogmoed verdringt rede én redelijkheid. Berekening verdringt empathie. Intellectuele hoogmoed vervangt de rede en redelijkheid.
2. Institutionele mythologie: De overschatting van gezag, meerderheid of instituut verdrukt het verstand. Gehoorzaamheid wordt belangrijker dan waarheid. Institutionele hoogmoed verdringt persoonlijke verantwoordelijkheid.
3. Radicaliserende mythologie: radicaliserende waanbeelden, polariserende meerder- en minderwaardigheidscomplexen misleiden het gevoel. Vijandbeelden, superioriteitsgevoelens en slachtoffermythes versterken elkaar. Emotie verdringt nuance.
4. Humiliërende mythologie: de waan van de zondige mens, minderwaardigheidscomplexen en schuldbesef verdrukken het gevoel. De mens wordt voorgesteld als fundamenteel slecht, minderwaardig of schuldig.

DE REGRESSIEVE RUIMTE

Terminologie, begrippen en metaforen

Regressieve culturen

De autistiforme cultuur

In oudere beschrijvingen van autisme werd gewezen op een meer fragmentarische informatieverwerking: afzonderlijke kenmerken kunnen sterk op de voorgrond treden, waardoor het moeilijker kan zijn om spontaan het grotere geheel of de context te overzien. (6)

Deze oudere beschrijving, die ook in een vroegere Nederlandstalige Wikipedia-versie voorkwam, sluit aan bij de hypothese van zwakke centrale coherentie, die onder anderen door Uta Frith en Francesca Happé binnen het autisme onderzoek werd uitgewerkt.

Letterlijk en concreet taalgebruik kan gemakkelijker te verwerken zijn dan sarcasme, beeldspraak of communicatie die sterk van de context afhangt. In de publicatie *Gezien vanuit een ander perspectief* van de Vrije Universiteit Amsterdam wordt beschreven dat taalproblemen bij mensen met ASS, autismespectrumstoornis, niet zozeer betrekking hebben op grammatica of woordenschat, maar vooral op de sociale aspecten van communicatie. De publicatie vermeldt eveneens dat mensen met ASS goed kunnen omgaan met letterlijk en concreet taalgebruik en dat zij volgens de daar besproken literatuur “fragmentarisch” kunnen denken, waardoor het moeilijker kan zijn “het grote geheel te zien”. (7)

LIBRA gebruikt hiervan een afgeleide metafoor: de autistiforme cultuur. Daarmee wordt geen autisme bedoeld, maar een culturele modus waarin fragmentatie, detailgerichtheid, contextverlies en rigide regels de plaats kunnen innemen van samenhang, interpretatie en menselijk oordeel.

DE REGRESSIEVE RUIMTE

Terminologie, begrippen en metaforen

 De dociele cultuur: Institutionele hoogmoed schept een dociele cultuur, een samenleving die gezag en meerderheid overschat. Mensen vertrouwen minder op hun eigen geweten dan op regels, autoriteiten of groepsopvattingen. Conformiteit verdringt persoonlijke verantwoordelijkheid.

 De radicale cultuur: Vijandbeelden, superioriteitsgevoelens en slachtoffermythes scheppen een radicale cultuur. Zij verheerlijken de eigen groep. Zij demoniseren de andere. Nuance verdwijnt.

 De humiliërende cultuur: De waan van de zondige mens, minderwaardigheidscomplexen en schuldbesef scheppen een humiliërende cultuur. Schuldgevoel en schaamte worden middelen van beheersing.

Schizoform: een LIBRA-metafoor, niet een psychiatrische diagnose. Het begrip verwijst naar een toestand waarin regressie, vervreemding, en desoriëntatie de verbinding met persoonlijkheid en werkelijkheid aantasten.

De dubbele moraal, de dubbele standaard: de onrechtvaardigheid van een individu of groep met andere standaarden te beoordelen dan individuen of groepen in een soortgelijke situatie. Oordelen met twee maten en twee gewichten. *LIBRA* beschouwt dubbele moraal als een mogelijke uitdrukking van regressie.

(a): citaat/inspiratie met dank aan: Robert Sapolsky, *Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik.* Robert Sapolsky. *Behave: The Biology of Humans at Our Best and Worst.*

(1): uit: nl.wikipedia.org/wiki/Die_Zauberflöte

(2): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Cognitieve_dissonantie

(3): parafrase [nl.wikipedia.org/wiki/Regressie_\(psychologie\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Regressie_(psychologie))

(4): citaat/parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Depersonalisatie

(5): parafrase: en.wikipedia.org/wiki/Derealization

(6): parafrase: Oudere Nederlandstalige Wikipedia-versie
nl.wikipedia.org/wiki/Autisme

(7): parafrase: Marieke Janne voor de Wind, *Gezien vanuit een ander perspectief*, Vrije Universiteit Amsterdam:
verderkijken.psy.vu.nl/Documenten/Project%20VK/Gezien%20vanuit%20een%20ander%20perspectief.pdf?utm_source=chatgpt.com

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

MYTHE EN ILLUSIE

Wanen

De hersenen ontwikkelden zich tot wat Dennett “anticipatiemachines” noemt. Daardoor kon de vroege mens vooruitkijken, gevaar inschatten en zijn omgeving gedeeltelijk aan zijn behoeften aanpassen. Maar dat groeiende zelfbewustzijn had ook een keerzijde: de mens werd zich bewust van zijn eigen sterfelijkheid.

Animisme bood hiervoor een eerste verklarend en troostend kader. Een parallelle spirituele werkelijkheid gaf betekenis aan natuurverschijnselen, verzachtte het lijden en hielp de angst voor de dood te dragen. De mythe werd zo niet alleen een verklaring van de wereld, maar ook een middel om met onzekerheid en onmacht om te gaan.

Mythes tekenen ook de latere beschaving. Ze “creëren gedragsmodellen doordat bijvoorbeeld goden geboden en verboden zouden bepalen en helden bepaalde deugden uitdragen ... Een voorbeeld is het Babylonische Nieuwjaarsfestival, waarbij priesters de Enuma Elisj opzegden. De functie van de mythe was hier niet zozeer kennis als wel actie, die het bestaan van de gemeenschap veilig kon stellen. Verder hebben mythes tot doel om de wereld of elementen daarvan te verklaren, of om sociale feiten (bijvoorbeeld instellingen) te rechtvaardigen.” (1)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe - Onderwerping - Bewustzijnsvernaauwing

Mythes tegen onmacht

Baruch de Spinoza sprak over de imaginatio: het menselijke vermogen om de werkelijkheid door verbeelding betekenis te geven. (a) Wanneer de werkelijkheid ondraaglijk wordt, zoekt de mens spontaan naar verhalen die haar begrijpelijk maken. Voor vervolgde joodse gemeenschappen kreeg het lijden betekenis door de verwachting van de Messias.

Mythes tegen onzekerheid

Niet alleen religie kan mythische trekken aannemen. Ook wetenschap, economie en politiek lopen dat risico wanneer zij hun beperkingen vergeten.

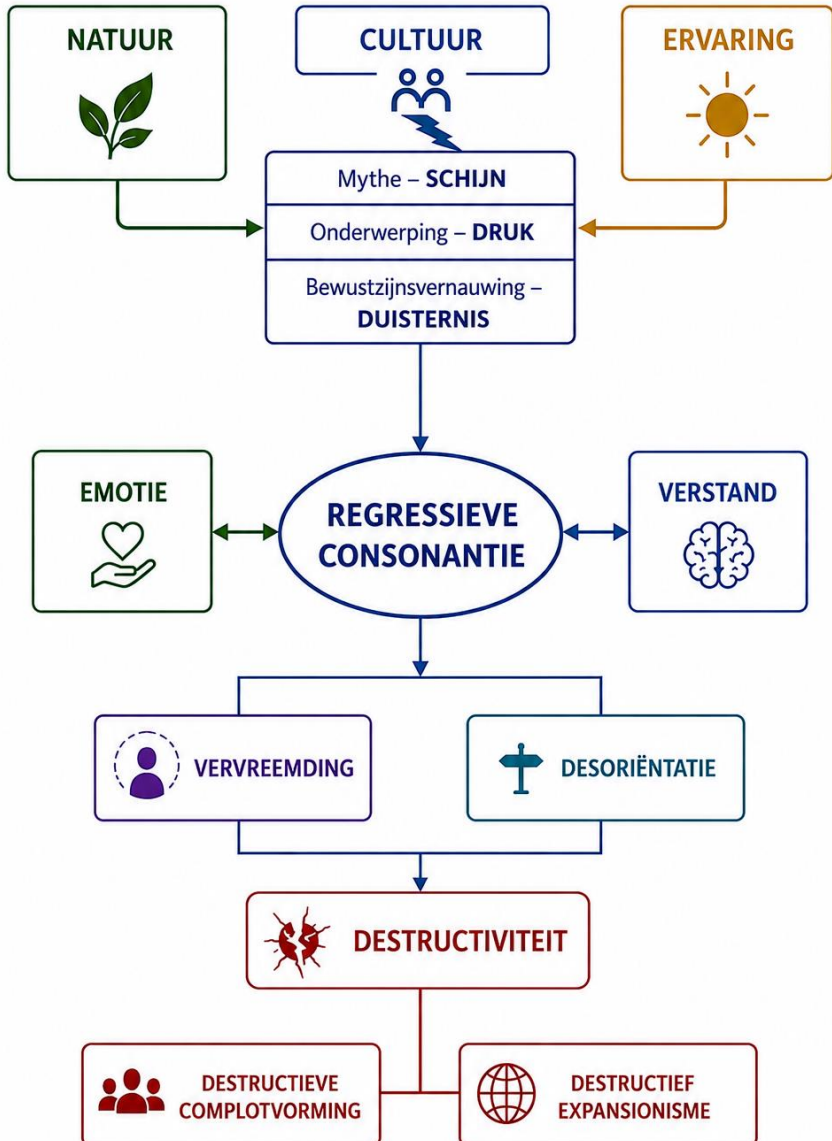
De econome Deirdre N. McCloskey bekritiseert de pretentie dat complexe maatschappelijke werkelijkheid volledig objectief en mathematisch beheersbaar zou zijn. Net als John Maynard Keynes plaatst zij vraagtekens bij de overschatting van econometrische modellen. Zij schrijft: “...maar zij bezitten een iets minder begerenswaardige traditie van de pretentie om met een zekere aristocratische arrogantie alles zeker te weten.” (b) Wetenschap verliest haar kracht zodra zij haar eigen onzekerheid ontkent. Dan verandert onderzoek in dogma.

(a): parafrase: *Spinoza en de crisis van de westerse cultuur*. Dr. F. de Graaff.

(b): citaat en parafrase: *De zondeval der economen*. Deirdre N. McCloskey

(1): citaat en parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Mythe

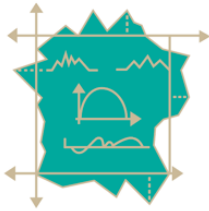
REGRESSIEVE ORIËNTATIE

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

§1 Autistiformerende Mythes

over goddelijke zekerheid,
over wetenschappelijke zekerheid als grondslag van moraal,
over de rationaliteit van de mens,
over de vermeende goedheid van rationalisering met haar
categorisering, berekening en maximalisering,
over de objectiviteit en onfeilbaarheid van artificiële
intelligentie, ...

Het misleide verstand

Wikipedia vermeldt dat Sigmund Freud rationalisering beschouwde als een afweermechanisme waarbij de mens pijnlijke ervaringen achteraf voorziet van een schijnbaar logische verklaring. Niet de werkelijkheid wordt dan gevolgd, maar de redenering wordt aangepast zodat het onaangename verdwijnt uit het bewustzijn. Rationaliteit wordt zo niet langer een middel om waarheid te zoeken, maar een instrument om zichzelf gerust te stellen. (1)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes

De autistiforme cultuur is hier een metafoor voor een samenleving die haar vertrouwen te veel stelt in berekening, classificatie en technische rationaliteit. Zij overschat de ratio en onderschat empathie, intuïtie, ervaring, moreel oordeel en menselijkheid.

De mens verschijnt er als een rationele actor die uitsluitend door nut, efficiëntie en eigenbelang wordt gestuurd. Wat zich niet laat kwantificeren - waardigheid, schoonheid, mededogen, trouw, verantwoordelijkheid of geweten - dreigt als irrationeel of bijkomstig te worden beschouwd. Door deze eenzijdige benadering ontstaat een vorm van fragmentarisch denken.

De autistiforme cultuur is daarom geen cultuur van méér rede, maar van reductionisme en vervreemding. Juist doordat zij zichzelf als objectief beschouwt, wordt zij kwetsbaar voor haar eigen blinde vlekken. Zo kan een beschaving technisch vooruitgaan en tegelijk moreel achteruitgaan. De grootste gevaren ontstaan immers niet wanneer de rede ontbreekt, maar wanneer zij zichzelf losmaakt van empathie, rechtvaardigheid en menselijke waardigheid.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes

“The whole problem with the world is that fools and fanatics are always so certain of themselves, but wiser people are so full of doubts.”

Bertrand Russell (2)

"De liefde zal nooit vergaan. Profetieën zullen verdwijnen, klanktaal verstommen, kennis zal verloren gaan. Want ons kennen schiet tekort en ons profeteren is beperkt."

Paulus, Eerste brief aan de Korintiërs 13:8-9 (3)

De menselijke rede is een uitzonderlijk instrument, maar geen onfeilbaar kompas. Zij onderzoekt, vergelijkt, berekent en voorspelt, maar blijft begrensd door onvolledige informatie, veranderende omstandigheden en de beperkingen van het menselijk inzicht. Toch ontstaat telkens opnieuw de verleiding om haar een zekerheid toe te schrijven die zij niet bezit.

In de film *Rainman* speelt Dustin Hoffman een autistische volwassene. Aan een verkeerslicht steekt hij de straat over. Wanneer het voetgangerslicht plots op rood springt, blijft hij midden op de rijbaan staan, hoewel doorlopen veiliger zou zijn. Hij volgt de regel letterlijk, maar verliest het geheel uit het oog. Zijn denken is consequent, maar onvoldoende afgestemd op de concrete werkelijkheid.

Deze scène vormt een bruikbare metafoor. Niet voor autisme zelf, maar voor een cultuur die de werkelijkheid reduceert tot regels, schema's en berekeningen en daardoor het bredere menselijke perspectief uit het oog verliest.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes - de rationele mens

Autistiform denken is geen autisme. Het verwijst hier naar een wijze van denken die de menselijke rede overschat en haar inzet om onzekerheid en innerlijke twijfel te verdringen. Theorieën, statistieken, modellen, regels en algoritmen krijgen daarbij soms een gezag dat hun werkelijke draagkracht overstijgt.

Die overschatting biedt onmiskenbare voordelen. Zij creëert overzicht, voorspelbaarheid, efficiëntie en groepscohesie. Zij vereenvoudigt een complexe werkelijkheid en geeft een gevoel van controle.

Maar dezelfde beweging heeft ook een schaduwzijde. Menselijkheid maakt plaats voor rationalisering. Gezond verstand wordt verdrongen door procedures. Zelfonderzoek, empathie, nuance en verdraagzaamheid verliezen terrein tegenover een steeds mechanischer manier van denken. De rede wordt dan niet langer een hulpmiddel van de mens, maar zijn nieuwe autoriteit.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes

De mythe van het volmaakte kennen

“De mens is de maat van alle dingen.”

toegeschreven aan Protagoras

De overschatte theorie: Reeds in de Griekse oudheid werd de mogelijkheid van absolute kennis betwijfeld. Een universeel en voor iedereen identiek perspectief bestaat niet. Aan Protagoras (ca. 480-410 v.Chr.) wordt de gedachte toegeschreven dat menselijke kennis en waarheid altijd vanuit een bepaald subjectief perspectief worden beoordeeld.

Pyrrho van Elis (ca. 360-270 v.Chr.), grondlegger van het scepticisme, ging nog verder. Volgens hem behoort zekerheid niet tot de mogelijkheden; de wijze mens blijft daarom terughoudend in zijn oordelen.

Ook John Stuart Mill (1806-1873) beschouwde menselijke kennis als noodzakelijk voorlopig. Nieuwe ervaringen en nieuwe argumenten kunnen bestaande overtuigingen steeds opnieuw corrigeren.

De geschiedenis van de filosofie is daarmee tegelijk een geschiedenis van intellectuele bescheidenheid.

Max Weber (1864-1920), één van de grondleggers van de sociologie, wees erop dat maatschappelijke verschijnselen zelden één enkele oorzaak hebben. Sociale werkelijkheid is complex en laat zich slechts in waarschijnlijkheden beschrijven. Absolute zekerheid behoort eerder tot de uitzondering dan tot de regel. (4)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiformerende mythes - het volmaakte kennen

In de negentiende eeuw maakten anarchisten juist hun

Theorielosigheit - het wantrouwen tegenover allesomvattende theorieën - tot uitgangspunt. Binnen de socialistische beweging werden zij echter overvleugeld door autoritaire stromingen die de samenleving volgens één sluitend theoretisch model wilden hervormen.

Toen dergelijke systemen later politieke macht verwierven, bleek de werkelijkheid weerbarstiger dan de theorie.

Economie, moraal en ecologie leden langdurig onder de gevolgen van een ideologie die haar eigen gelijk als onfeilbaar beschouwde.

De beperktheid van de rede: In *Het Rode Boekje* gebruikte Mao de beeldspraak van een kikker op de bodem van een put die denkt dat de hemel niet groter is dan de opening boven zijn hoofd. Ieder mens kijkt vanuit een beperkt perspectief.

De relativiteit van de rede: *“To realize the relative validity of one’s convictions and yet stand for them unflinchingly, is what distinguishes a civilised man from a barbarian.”* (5)

Capitalism, Socialism and Democracy. Joseph Schumpeter

Vrij vertaald:

“Het besef dat onze overtuigingen slechts een relatieve geldigheid bezitten en er toch moedig voor blijven uitkomen, onderscheidt de beschaafde mens van de barbaar.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiformerende mythes

De illusie van perfecte Ideeën

Waar de sofisten het overtuigen belangrijker vonden dan het bezit van de waarheid, verdedigde Plato (427-347 v.Chr.) juist het bestaan van tijdloze en volmaakte Ideeën.

Volgens Plato bestaan er perfecte Vormen - zoals Rechtvaardigheid, Goedheid of Schoonheid - waarvan de zichtbare werkelijkheid slechts een onvolmaakte afspiegeling vormt. De mens kan deze Ideeën leren kennen omdat de ziel ze vóór haar geboorte reeds aanschouwde en zich ze tijdens het leven geleidelijk herinnert (anamnese). (6)

In Plato's theorie van de anamnese wordt kennis voorgesteld als een vorm van herinnering aan de Ideeën die de ziel vóór haar incarnatie in een fysiek lichaam zou hebben aanschouwd.

Deze gedachte heeft de westerse filosofie diepgaand beïnvloed. Zij inspireerde generaties denkers om te zoeken naar universele waarheden en objectieve normen.

Maar precies daar schuilt ook een risico. Zodra mensen menen de volmaakte waarheid daadwerkelijk te bezitten, verdwijnt de ruimte voor twijfel, kritiek en voortschrijdend inzicht. De zoektocht naar waarheid verandert dan ongemerkt in de overtuiging haar reeds gevonden te hebben.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
Autistiformerende mythes

De mythe van de rationele mens

Robert Sapolsky beschrijft in *Behave* hoe het menselijk gedrag ontstaat uit een voortdurende wisselwerking tussen het limbische systeem, waarin emoties een centrale rol spelen, en de frontale hersenschors, die instaat voor planning, analyse en zelfbeheersing.

Deze samenwerking is zelden volmaakt. Zoals Sapolsky schrijft: *”Boosheid maakt mensen minder analytisch en meer reflexmatig in beslissingen over straf. Gestreste mensen nemen vaak bijzonder slechte beslissingen, doordrenkt van emotie.”* (a)

De menselijke rede is dus geen onafhankelijke bestuurder, maar werkt voortdurend samen met – en soms onder invloed van – onze emoties.

De mens beschouwt zichzelf graag als een rationeel wezen. Toch toont de psychologie steeds duidelijker aan dat ons denken voortdurend wordt beïnvloed door emoties, context, groepsdruk en onbewuste processen.

Onbewuste impulsen

Veel informatie bereikt ons bewustzijn nauwelijks en beïnvloedt toch onze beslissingen. Onderzoek toont bijvoorbeeld aan dat het zien van een gezicht van iemand uit een andere etnische groep gedurende nauwelijks één tiende van een seconde reeds activiteit kan opwekken in de amygdala, nog vóór de bewuste cognitieve verwerking op gang komt.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes - de rationele mens

Robert Sapolsky beschrijft hoe ook andere kenmerken vrijwel onmiddellijk onbewust worden verwerkt. Binnen enkele tientallen milliseconden vormen wij indrukken over geslacht, sociale status, aantrekkelijkheid en gezichtsuitdrukking. Reeds op jonge leeftijd blijken aantrekkelijke personen spontaan als intelligenter, eerlijker en vriendelijker te worden beoordeeld. ^(a) Ons eerste oordeel ontstaat dus vaak vóór wij bewust beginnen na te denken.

Niet alleen beelden, ook taal stuurt ons denken. De keuze van één enkel woord kan de emotionele betekenis van een gebeurtenis ingrijpend veranderen. Het verschil tussen woorden als “terreurbeweging” en “verzetsbeweging” voor Hamas maakt bijvoorbeeld zichtbaar hoe één woord verschillende interpretaties van dezelfde actor kan oproepen.

Ook kleurrijke beschrijvingen beïnvloeden juryleden, rechters, kiezers en consumenten. Zelfs de aanwezigheid van veel mensen of van personen van de andere sekse kan beslissingen subtiel wijzigen.

De mens is minder rationeel dan hij zichzelf graag voorstelt. Zijn denken wordt voortdurend gestuurd door context, emotie, taal, sociale omgeving en onbewuste associaties.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes - de rationele mens

Konrad Lorenz beschrijft in *Onze laatste kans. Blauwdruk voor een menselijke toekomst* de bedreigingen voor onze toekomst.

Selectieve aandacht

Onze aandacht wordt spontaan aangetrokken door recente, spectaculaire of schokkende gebeurtenissen. Trage, geleidelijke de afbraak van democratische instellingen – dringen veel moeilijker tot ons bewustzijn door, hoewel zij op lange termijn vaak veel ingrijpender zijn.

Relatieve referentiekaders

Ook ons oordeel is relatief. Eenzelfde werkelijkheid wordt anders ervaren naargelang het vergelijkingspunt verandert. Wie eerst zijn hand in koud water houdt en daarna in lauw water, ervaart dat als warm. Doet men het omgekeerde, dan voelt hetzelfde water koud aan.

Niet alleen onze zintuigen, maar ook onze morele en politieke oordelen worden voortdurend beïnvloed door dergelijke referentiekaders.

Groepsdenken

Ook de aanwezigheid van anderen beïnvloedt onze beslissingen. Wanneer iemand op straat om hulp roept terwijl meerdere omstaanders niets ondernemen, neemt de kans af dat wij zelf tussenbeide komen. Iedereen wacht onbewust op het initiatief van iemand anders.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes - de rationale mens

Emotionele vertekening

Sterke emoties vernauwen de rede. Bij een openbare verkoop kan competitie de biedingen ver boven de werkelijke waarde doen uitstijgen. Verliefdheid doet tekortkomingen verdwijnen. Angst vergroot bedreigingen. Woede vermindert nuance.

Rationalisering achteraf

Vaak nemen wij eerst een beslissing en construeren wij pas nadien de redenering die haar moet rechtvaardigen. Wie eenmaal een petitie heeft ondertekend of zich publiekelijk achter een standpunt heeft geschaard, zal dat standpunt achteraf dikwijls sterker verdedigen dan voordien. De rede blijkt dan niet de oorzaak van het gedrag, maar zijn advocaat.

Robert Sapolsky in *Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik*:

De omgeving

De Broken Windows Theory stelt dat zichtbare tekenen van wanorde het gevoel kunnen versterken dat sociale normen en regels hun betekenis verliezen. Wilson en Kelling verbonden dit mechanisme aan het ontstaan van verdere normoverschrijding. (a)

Interoceptieve signalen

Ook ons eigen lichaam beïnvloedt voortdurend onze beslissingen. De hersenen ontvangen onophoudelijk interoceptieve signalen: informatie over de bloedsuikerspiegel, honger, dorst, pijn, vermoeidheid, hormonale veranderingen of uitputting van de frontale hersenschors.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiformerende mythes - de rationale mens

Robert Sapolsky merkt hierover op dat veel van deze signalen het bewustzijn nauwelijks bereiken. Daardoor zijn wij “vlak vóór wij belangrijke beslissingen nemen minder rationele en autonome besluitvormers dan wij graag denken.” ^(a) Hij besluit: “De hersenen werken niet in een vacuüm. De overvloed aan informatie die zij van seconde tot seconde ontvangen, beïnvloedt voortdurend de kans op prosociaal of antisociaal gedrag.” ^(a)

Onze beslissingen ontstaan dus nooit uitsluitend uit logisch redeneren. Moraal en gedrag worden mede gevormd door erfelijkheid, karakter, gezondheid, leeftijd, opvoeding, cultuur, ervaringen, trauma's, succes, groepsdruk, veiligheid of nood, creativiteit, emoties, het bewuste én het onbewuste.

de homo economicus

Juist daarom is het klassieke economische mensbeeld van de homo economicus - de mens als volledig rationeel wezen dat voortdurend zijn eigen nut maximaliseert - een bruikbaar theoretisch model, maar een povere beschrijving van de menselijke werkelijkheid. ⁽⁷⁾

Wanneer dit model als een realistische voorstelling van de mens wordt beschouwd, dreigt het zelf een autistiformerende mythe te worden. Het reduceert de mens tot berekening en verdringt de rijkdom van zijn emotionele, sociale en morele natuur.

Een samenleving die groei of maximalisering tot hoogste norm verheft, loopt het gevaar kwantiteit boven kwaliteit te plaatsen. Meer productie wordt belangrijker dan duurzaamheid, meer consumptie belangrijker dan welzijn, meer efficiëntie belangrijker dan menselijkheid.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernuwing

Autistiformerende mythes - de objectieve rede

De mythe van een objectieve rede

De Wereld Morgen schrijft:

“De subjectiviteit die zowel het waarnemen als het denken beïnvloedt, maakt dat concepten als “waarheid” en “onomstotelijk weten” problematisch worden. De ratio van het denken ligt niet in het weten, maar in het twijfelen; niet in de veronderstelling van volledige objectiviteit, maar in het besef van de eigen subjectiviteit.” (8)

De coronacrisis

Tijdens de coronapandemie werd duidelijk hoe moeilijk wetenschappelijke besluitvorming is wanneer kennis onvolledig blijft en de maatschappelijke gevolgen groot zijn. De Belgische regering liet zich adviseren door verschillende expertengroepen, waaronder de GEES (Groep van Experts belast met de Exitstrategie), waarin onder meer virologen, biostatistici en economen samenwerkten.

Erika Vlieghe, voorzitter van de GEES:

“Niemand heeft de wijsheid in pacht. Uiteenlopende meningen zijn binnen de wetenschap interessant, zeker in zo'n complexe en langdurige crisis. Al zouden we de discussie beter rond de tafel voeren. Van mij mag het daar gerust stuiven; dat kan alleen maar verfrissend zijn.” (9)

De sociobiologie

Robert Sapolsky beschrijft hoe de menselijke sociobiologie vanaf de jaren zeventig hevige controverses uitlokte. Conferenties werden verstoord, lezingen moesten onder politiebewaking plaatsvinden en het debat werd vaak ideologisch gevoerd. (a)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes - de objectieve rede

Een deel van de controverse ontstond doordat sommige auteurs natuurlijke selectie interpreteerden alsof evolutie automatisch zou leiden tot de beste, meest wenselijke of zelfs moreel juiste eigenschappen.

Andere onderzoekers wezen erop dat evolutie geen moreel kompas bezit. Zij selecteert slechts wat onder bepaalde omstandigheden voldoende reproductief succes oplevert. Wat evolutionair voordelig is, hoeft daarom noch rechtvaardig, noch menswaardig te zijn.

Hier ontstaat opnieuw de autistiformerende mythe. Een beschrijvende wetenschap wordt ongemerkt omgevormd tot een normatieve waarheid. Het onderscheid tussen wat is en wat behoort te zijn vervaagt.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiformerende mythes - de objectieve rede - statistiek

De statistiek

“Er zijn leugens, grove leugens en statistieken.”

(toegeschreven aan Benjamin Disraeli; de oorsprong blijft onzeker)

Scientias.nl toont aan hoeveel technieken bestaan om statistieken een misleidende overtuigingskracht te geven. Onder de titel Tien tips om mensen te bedonderen worden veelgebruikte manipulaties beschreven. (10)

Deels de grafiek verbergen

Grafieken tonen vaak slechts een beperkte tijdsspanne. Zo lijkt uit temperatuurgegevens van de voorbije honderd jaar dat de aarde nooit warmer is geweest dan vandaag. Wordt echter een veel langere historische periode weergegeven, dan blijken ook vroeger warmere fasen te hebben bestaan. De keuze van het tijdsvenster beïnvloedt dus de indruk die een grafiek wekt.

Appels met peren vergelijken

Vergelijkingen zijn slechts zinvol wanneer de vergeleken groepen werkelijk vergelijkbaar zijn. Een universitair ziekenhuis kan bijvoorbeeld een laag sterftecijfer tonen doordat terminale patiënten tijdig worden overgebracht naar regionale ziekenhuizen. Het regionale ziekenhuis krijgt daardoor een hoger sterftecijfer, terwijl de kwaliteit van de zorg daarom niet noodzakelijk verschilt.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes - de objectieve rede - statistiek

Slechts één zijde tonen

Statistieken kunnen correct zijn en tegelijk een vertekend beeld geven. Wanneer wordt gemeld dat “tien procent van de criminelen allochtoon is”, blijft onvermeld dat negentig procent autochtoon is. De gekozen formulering stuurt de aandacht en beïnvloedt de interpretatie. (10)

Gemiddelden misbruiken

Ook gemiddelden kunnen misleidend zijn. Wanneer een organisatie meldt dat haar medewerkers gemiddeld 100.000 euro per jaar verdienen, kan dit gemiddelde grotendeels worden veroorzaakt door één directeur met een uitzonderlijk salaris, terwijl de overige werknemers slechts een bescheiden inkomen ontvangen.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiformerende mythes - de objectieve rede - econometrie

De econometrie

“If you torture the data long enough, they will confess.”

Ronald Coase (1910-2013)

Wikipedia omschrijft econometrie als de discipline die economische verbanden met behulp van wiskundige en statistische modellen probeert te kwantificeren. (11)

John Maynard Keynes uitte reeds in 1939 fundamentele kritiek op de econometrische methode van Jan Tinbergen.

Zoals de World Economics Association samenvat, waarschuwde Keynes tegen de “misvatting van verzakelijking” (the fallacy of reification): de neiging om abstracte economische grootheden te behandelen alsof zij vaste, objectief meetbare natuurkundige grootheden waren. (12)

De World Economics Association: *“Econometrische modellering mag nooit een substituut zijn voor denken.”* (12)

Aan de statisticus George Box toegeschreven:

“Alle modellen zijn verkeerd; sommige zijn bruikbaar.”

De World Economic Association legt uit: “Voor Keynes was het een “misvatting van verzakelijking” om aan te nemen dat alle grootheden optelbaar zijn.” (12) De variabelen waren ook niet noodzakelijk onafhankelijk of lineair, of kwantitatief meetbaar of stabiel of homogeen. En de econometrische modellen waren nooit volledig.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes - de objectieve rede - econometrie

“Econometrische modellering mag nooit een substituut zijn voor denken. Vanuit dat perspectief is het echt deprimerend om te zien hoeveel van Keynes' kritiek op de baanbrekende econometrie vandaag de dag nog steeds relevant is.” (12)

John H. Goldthorpe: “Aan de theoretische voorwaarden waaraan moet worden voldaan om econometrie echt te laten werken, wordt in werkelijkheid zelfs niet eens in de verste verte bereikt. ... Hoewel econometrie tegenwoordig de meest gebruikte kwantitatieve methode in de economie is geworden, is het nog steeds een feit dat de gemaakte gevolgtrekkingen in de regel ongeldig zijn.” (12)

Deirdre N. McCloskey, hoogleraar aan de universiteit van Chicago stelt dat economen de neiging hebben te veel belang te hechten aan de statistiek zodat ze variabelen uitsluiten die wel belang hebben voor hun model. (13) (Wikipedia) En zodat ze variabelen insluiten die weinig of geen belang hebben voor hun model. Het uitsluiten en het insluiten van variabelen zullen het verklarend gehalte (R-Kwadraat) van het model verhogen.

R-Kwadraat is een statistische maatstaf die aangeeft hoeveel variatie van een afhankelijke variabele wordt verklaard door de onafhankelijke variabele(n) in een regressiemodel.

Formula for R-Squared

$$R^2 = 1 - \frac{\text{Unexplained Variation}}{\text{Total Variation}}$$

(14) www.investopedia.com

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiformerende mythes - de objectieve rede - econometrie

Alleen al het kiezen van variabelen voor een econometrisch model is potentieel onderwerp van fouten, onvolledigheid, opportunisme en manipulatie.

Correlatie en Causaliteit

Bovendien is een correlatie, een statistisch verband tussen 2 variabelen nog geen causaliteit, geen oorzakelijk verband. De toename van longkanker ging samen met de toename van roken maar leek ook een tijd parallel met de stijging van ijsroomconsumptie.

Trouw, Adriaan ter Braack, 1 april 2026 over het verband tussen het toenemend gebruik van zonnebrandcrème en de toename van huidkanker. “Kijken we naar verscheidene klinische onderzoeken naar zonnebrandcrème, en in het bijzonder naar een review uit 2020 van 66 van deze onderzoeken, dan zien we een duidelijk verband: zonnebrandcrème beschermt de huid tegen schade van uv-straling en verlaagt het risico op huidkanker... Het is hier zoals wel vaker belangrijk om correlatie niet te verwarren met causaliteit.” (15)

Een correlatie kan een aanwijzing zijn van een oorzakelijk verband. Ze kan ook voortkomen uit toeval, of kan bijvoorbeeld een nevenverschijnsel zijn zonder de directe oorzaak te zijn. Alle berekeningen zijn meest gebaat met het gezond verstand als leidraad.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*

Autistiformerende mythes - de objectieve rede - de verleiding

De verleiding

De mythe van de objectieve rede biedt rust. Zij bevrijdt het individu van twijfel en verantwoordelijkheid. Wanneer “de wetenschap”, “het model” of “het algoritme” beslist, hoeft niemand zich nog persoonlijk af te vragen of een beslissing werkelijk rechtvaardig is. Het menselijke oordeel wordt vervangen door procedure, nuance door classificatie en wijsheid door berekening. Dan dreigt wetenschap, die bedoeld was om de werkelijkheid beter te begrijpen, haar te verduisteren en ervan te vervreemden.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiformerende mythes

De vermeende goedheid van het rationaliseringsideaal

« *La raison ne doit pas régler, mais suppléer la vertu.* »

“*De rede moet de deugd niet leiden, doch haar aanvullen.*”

Réflexions et maximes (1746) Luc de Clapiers de Vauvenargues
(1715-1747) (16)

Rationaliteit

Wikipedia omschrijft rationaliteit als het consequent handelen op basis van feiten, oorzaak en gevolg, en het streven naar een zo groot mogelijk verwacht nut. (17)

Binnen de economische wetenschap sluit daarbij het mensbeeld van de homo economicus aan: een individu dat rationeel zijn eigen behoeften maximaliseert en daardoor, binnen passende spelregels, bijdraagt aan de meest efficiënte maatschappelijke ordening. (18)

Rationaliteit betekent geen redelijkheid. Een beslissing kan volkomen rationeel zijn en tegelijk onrechtvaardig. Een monopolist die prijzen verhoogt omdat hij daartoe de macht bezit, handelt rationeel.

Wetenschappelijke heerschappij

Horkheimer en Adorno waarschuwen in *De dialectiek van de Verlichting* voor een rationaliteit die de mens zelf tot object van beheersing kan maken.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes - het rationaliseringsideaal

Utilitaristisme

“It is the greatest good to the greatest number of people which is the measure of right and wrong.” (19)

Jeremy Bentham, *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation* (1789)

De rationele ondernemer en de rationele consument, beiden voortdurend op zoek naar de beste prijs, kunnen elkaar meesleuren in een neerwaartse concurrentiespiraal waarin kwaliteit, eerlijkheid, duurzaamheid, arbeidsvoorwaarden en menselijkheid onder druk komen.

Weber beschreef deze ontwikkeling als de onttovering en rationalisering van de moderne wereld.

De onttovering van de wereld

Max Weber zag reeds aan het begin van de twintigste eeuw een gelijkaardige ontwikkeling.

Weber beschreef deze ontwikkeling als de onttovering en rationalisering van de moderne wereld.

Uit zijn beroemd geworden rede Wissenschaft als Beruf, Wetenschap als beroep, die hij houdt in november 1917 voor Duitse studenten:

“Het is het lot van onze tijd, met haar eigen rationalisering en intellectualisering, dat juist de laatste en meest sublieme waarden zijn teruggetreden uit de openbaarheid.” (20)

Technische en organisatorische vooruitgang betekende voor Weber niet automatisch morele vooruitgang.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiformerende mythes - het rationaliseringsideaal

De Onzichtbare Maat

Andreas Kinning schrijft in zijn boek wanneer de econoom geluk vereenzelvigt met nutsmaximalisatie, antwoordt de klassieke traditie dat juist de voortdurende jacht naar maximaal nut een werkelijk gelukkig leven kan verhinderen. (b)

Ratio en goedheid

Robert Sapolsky beschouwt de mening dat morele oordelen eerder het resultaat zijn van redeneren dan van intuïtie en emotie. Hij merkt op dat veel organismen met beperkte cognitieve vaardigheden, waaronder jonge kinderen en niet-menselijke primaten een rudimentair gevoel voor rechtvaardigheid en eerlijkheid vertonen... Voorspelt moreel redeneren morele actie? Zelden. Moreel heldendom komt zelden voort uit frontale corticale wilskracht. (a) (uit het cognitieve systeem in de hersenen)

Maar wanneer zij zichzelf tot hoogste rechter uitroept en zich losmaakt van empathie, geweten en menselijke waardigheid, wordt zij geen bron van verlichting meer, maar van vervreemding. Dan wordt het rationaliseringsideaal een autistiformerende mythe.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiformerende mythes

Vervreemding

Derealiseren

De overschatte ratio, een afweermechanisme

“De intelligente mens die trots is op zijn intelligentie is als een veroordeelde die trots is op zijn grote cel.”

Simone Weil (1909-1943), La personne et le sacré (21)

Human Personality” / La personne humaine

Psychotherapeut Marte Kaan verduidelijkt de gedachte van Simone Weil als volgt: “Deze trots maskeert de valkuil van slimheid: een te onbescheiden benadering van intelligentie pretendeert almacht, “omnipotente controle”. Dat is een vorm van afweer die, zoals alle afweer, de realiteit aan het zicht onttrekt: de realiteit van de intelligentie bevrijdt de mens niet vanzelf. Wanneer zij zichzelf overschat, kan zij juist haar eigen gevangenis bouwen.

Marte Kaan: “Intelligentie creëert de illusie van veiligheid: ik overzie het. Dat houdt de chaos buiten de deur – tot dat niet meer lukt. En dan blijkt die intelligentie een papieren bootje op een woeste oceaan. Het leven laat zich niet overzien, voorspellen of begrijpen. Nog erger dan het leven zijn andere mensen: ook die doen niet wat je zou willen.” (22)

Dogmatisch denken

De menselijke rede verlangt naar orde, voorspelbaarheid en controle. Maar de werkelijkheid laat zich nooit volledig vangen in theorieën, modellen of definities. Juist wanneer de mens meent alles te begrijpen, dreigt hij blind te worden voor wat buiten zijn denkkader valt.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiforme vervreemding

Monisme

Intellectueel monisme is de overtuiging dat er op iedere fundamentele vraag uiteindelijk slechts één juist antwoord bestaat en dat alle waarheden in één rationeel en samenhangend systeem kunnen worden ondergebracht.

Het verlangen naar eenheid heeft de wetenschap grote vooruitgang gebracht. Zij zoekt immers naar samenhang, eenvoud en algemene wetten. Maar wanneer de zoektocht naar samenhang onttaardt in de overtuiging dat slechts één visie juist kan zijn, wordt monisme vervreemding.

VRT NWS schreef op 12 mei 2020 over de economische experts die Vlaanderen na de coronacrisis moesten adviseren:

"De experts die een belangrijke stem zullen hebben in de manier waarop Vlaanderen zijn economie opnieuw zal opstarten, behoren allemaal tot de fanclub van TINA: There Is No Alternative." (23)

Deze beroemde uitspraak van Margaret Thatcher was oorspronkelijk een politieke slogan. Wanneer zij echter wordt opgevat als een universele waarheid, verandert zij in een intellectuele mythe.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiforme vervreemding

Dualisme en categorisering

“De mens wil eendracht, maar de natuur weet beter wat goed is voor de soort; zij wil tweedracht.”

Immanuel Kant (1724-1803) ⁽²⁴⁾

Dit citaat van Kant zet natuur tegenover menselijkheid. Tweedracht, de keuze van de natuur, ligt aan de basis van de menselijke neiging tot polarisatie en categorisering.

Dualisme: alles en iedereen in onderling uitsluitende groepen verdelen zonder plaats voor middenposities: goed/slecht, vriend/vijand, wij/zij, winner/loser, intelligent/dwaas, kader/ondergeschikte, blank/zwart, verwant/vreemd...

“Ieder van ons zou ervoor moeten kiezen om de gezondheids-experts te vertrouwen boven politici die alleen het eigenbelang voor ogen hebben.” Uit “Zeno bij De Morgen 28/03/2020, over Yuval Noah Harari 2020 (copyright Financial Times).

Hoewel de uitspraak begrijpelijk is binnen deze gezondheids-crisis, is het een voorbeeld van een formulering die een complexe werkelijkheid in een eenvoudige tegenstelling tot twee kampen herleidt. Niet iedere expert heeft gelijk. Niet iedere politicus handelt uit eigenbelang.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiforme vervreemding - dualisme en categorisering

Categorisering: het indelen van mensen in relevante subcategorieën aan de hand van bepaalde kenmerken of *markers*, zoals gender, leeftijd, taal, etniciteit, religie, competentie, bezit en inkomen. Een oudere definitie van Encyclo.nl omschreef dit als het indelen van getroffen bevolkingen in relevante subcategorieën om hun behoeften te beoordelen en daaraan tegemoet te komen. (25)

Wikipedia: “Hokjesdenken of hokjesgeest is volgens het woordenboek “een ongenueanceerde wereld-beschouwing hebben” en heeft vrijwel altijd een negatieve lading. Een synoniem is categoriseren. Hokjesdenken is veelal ego-centrisch van aard. Hokjesdenken is de neiging om mensen of voorwerpen in te delen in een bepaalde categorie en eigenschappen toe te kennen aan alle leden van de categorie, bijvoorbeeld “mensen met een blauwe spijkerbroek zijn saai.””
(26)

De mens wordt dan niet langer als individu gezien, maar als vertegenwoordiger van een groep. De nuance verdwijnt. Een categorie kan helpen om verschillen zichtbaar te maken. Ze wordt regressief wanneer ze de verschillen tot identiteit verheft en de menselijke gelijkwaardigheid uit het oog verliest.

Dubbele moraal: Wanneer categorieën en groepsidentiteit belangrijker worden dan de concrete mens, kan hetzelfde gedrag verschillend worden beoordeeld naargelang wie het stelt of tot welke groep iemand behoort. Dubbele moraal wordt zo rationeel en wordt ook mogelijks emotioneel geradicaliseerd met sympathie en antipathie zoals in hoofdstuk 3 beschreven.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Autistiforme vervreemding: dualisme en categorisering

Politiek dualisme en categorisering

Democratische rechtsstaten erkennen de gelijkwaardigheid van alle mensen, maar organiseren tegelijk een samenleving via een fijnmazig systeem van categorieën. Nationaliteit, sociaal statuut, verblijfsstatuut, leeftijd, beroepsgroep, inkomen, diploma, of taal bepalen vaak welke rechten iemand krijgt en welke niet.

-De Belgische pensioenstelsels

Het stelsel voor de zelfstandigen, dat voor de werknemers en dat voor de ambtenaren. Dankzij selectie, opleiding en talent genieten de ambtenaren tijdens hun loopbaan bijvoorbeeld van vaste benoemingen waar ontslag nauwelijks mogelijk is, en daarna van een hoger pensioen.

-Economische en politieke vluchtelingen

De economische vluchtelingen krijgen niet de juridische status van vluchteling en zullen wellicht geen asiel kunnen aanvragen.

-Rassenrealisme

VRT NWS citeerde Nathan Cofnas als voorstander van het behoud van raciale onderscheidingen en als criticus van het DEI-beleid. Stefan Grommen, 17/03/2026: *“Wie diversiteit echt waardeert, zou voorstander moeten zijn van het behoud van raciaal onderscheid. Tussen rassen moeten bepaalde barrières worden opgeworpen, zodat elk ras uitdrukking kan geven aan zijn eigen unieke genie”...*

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Autistiforme vervreemding - dualisme en categorisering - politiek

In een blogpost in 2024: “Hij riep op “de oorlog tegen de natuur” te stoppen en vond dat “mensen maar moesten aanvaarden dat talent niet gelijk verdeeld is binnen of over groepen”. Volgens hem was er een “revolutie” nodig tegen DEI (lees: diversiteits- en inclusiebeleid), dat hij “de duivel” noemde.” (27)

-Taal als maatstaf

VRT NWS: Vlaams minister-president Geert Bourgeois (N-VA) aan de vooravond van 11 juli (2016) feestdag van de Vlaamse Gemeenschap: *“De communautaire tegenstellingen zijn niet verdwenen, integendeel. De taalgrens is de stakingsgrens geworden, en Vlamingen spuwen daarop,” zei hij al eerder deze middag in “VTM-Nieuws.”* (28)

-Kolonialisme

Westers denken plaatste de blanken aan de bovenkant van het dierenrijk en zodoende “natuurlijk” verantwoordelijk voor het overheersen van niet-Europese inheemse bevolking. (29)

-Immigratie

VRT NWS, 19/02/2020: “Met het nieuwe systeem zullen de slimsten en de besten in het Verenigd Koninkrijk kunnen komen werken”: Brits minister van Binnenlandse Zaken Priti Patel. Buitenlanders die in het Verenigd Koninkrijk willen komen werken, zullen 70 punten moeten behalen. Daarbij zijn het niveau van de jobaanbieding en de kennis van het Engels doorslaggevend. Wie gedoctoreerd heeft, vooral in een wetenschappelijk richting, heeft een voordeel. Ook wie veel verdient, kan extra punten scoren:

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernauwing*

Autistiforme vervreemding - dualisme en categorisering -
politiek

- Jobaanbieding van een goedgekeurde sponsor: 20 punten
- Job op geschikt vaardigheidsniveau: 20 punten
- Voldoende kennis van het Engels: 10 punten
- Punten voor loon: 20.480-23.039 pond: 0 punten
23.040-25.599 pond: 10 punten
25.600 pond of meer: 20 punten

Bijkomende punten:

- Job in een knelpuntensector: 20 punten
- Gedoctoreerd in een onderwerp relevant voor de job: 10 punten
- Gedoctoreerd in een relevant STEM-onderwerp: 20
punten (STEM = Wetenschap, Technologie, Ingenieur, Wiskunde)”
(30)

-Filtering

Oekraïne: CNN, 23/05/2022 Lyudmyla Denisova, the Ukrainian parliament's human rights ombudsman, said earlier this month that “Russian forces had created an "extensive network" of places where Ukrainians are being subjected to “filtering”. She said such places have been established “in every occupied Ukrainian city” and that more than “37,000 citizens” have already gone through the procedure.” (31)

CNN, 23/05/2022 Lyudmyla Denisova, de mensenrechten ombudsman van het Oekraïense parlement, zei eerder deze maand dat Russische troepen een "uitgebreid netwerk" van plaatsen hadden gecreëerd waar Oekraïners worden onderworpen aan "filtering". Ze zei dat dergelijke plaatsen zijn gevestigd “in elke bezette Oekraïense stad” en dat meer dan “37.000 burgers” de procedure al hebben doorlopen.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
autistiforme vervreemding

-Digitale classificatie

Algoritmen kunnen classificeren volgens duizenden kenmerken: kredietwaardigheid, koopgedrag, gezondheid, politieke voorkeur, intelligentie, risico op fraude of criminaliteit. De berekening lijkt objectief, maar weerspiegelt steeds de keuzes, aannames en belangen van haar ontwerpers. Wie door een algoritme wordt benadeeld, krijgt vaak geen gesprekspartner meer tegenover zich maar een systeem waarvan niemand zich persoonlijk verantwoordelijk voelt.

Justitie

twee maten en twee gewichten

Dubbele moraal

VRT NWS, Radio 2, 01/04/2025, Sam Coremans: “In Leuven is een student geneeskunde van 24 jaar veroordeeld voor de verkrachting van een medestudente, maar hij krijgt daarvoor geen straf.” ... Het vonnis mag oprecht zijn maar bepaalde argumenten passen in de sympathiemoraal en niet in de rechtvaardigheidsmoraal. “Ook is hij professioneel en privé een getalenteerd en geëngageerd persoon.” (32)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
autistiforme vervreemding - justitie

De 73 jarige ex-premier rijdt door het rood. Focus -WTV, 20/05/2026: “Guy Verhofstadt heeft dinsdag van de Brugse politierechtbank opschorting van straf gekregen voor het negeren van een rood verkeerslicht. Uit het vonnis blijkt dat de politierechter rekening hield met de staat van dienst van de beklaagde, onder meer als politicus...” (33)

Religieus Dualisme, een gevaarlijk kompas

Het geloof dat de kosmos beheerst wordt door twee tegengestelde krachten: de goede god van het licht en de slechte god van het duister. Het religieus dualisme biedt een moreel kompas. De Perzische leer van Zarathustra verkondigt dat de mens de keuze heeft tussen Goed en Kwaad maar hij dient voor het Goede te kiezen, wil hij door het Goede beloond worden in het hiernamaals.

Het christendom volgt een gelijkaardige richting. Uitgesproken dualistisch waren de christelijke manicheeërs en de katharen. Ook de Star Wars saga doet er aan denken met een kosmische strijd en de keuze tussen “the dark side” en “the light side”. Het religieus dualisme is interessant als metaforisch model als het nuance en mate, balans of harmonie aanmoedigt, zich daarvoor van leugen, onverdraagzaamheid en machtsmisbruik wil weghouden, zich richtend naar het goede, de waarheid en het rechtvaardige. Probleem is immers dat er verschillende versies van het goede bestaan en dat dit niet zonder schade aan de menselijkheid radicaal kan opgedrongen worden.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*
autistiforme vervreemding - godsdienst

De Yin en Yang symboliek toont een relativerend “dualisme”.

“Het absolute yin of absolute yang bestaat niet. Er is geen absoluut donker of licht ... Leven is als een dans met goed en kwaad ... In de oosterse filosofie zijn er vele wijsheden waarin de kwade kant van het goede en de goede kant van het kwade verwoord worden.”

(34) (Wikipedia) Probleem is dan dat de nuancering mogelijks het slechte, het kwaadaardige en het wreedaardige aanvaardt en vergoelijkt.

Destructief dualistisch zijn de godsdiensten die de mensen opdelen in gelovigen en in ongelovigen en afvalligen die men mag vervolgen of vermoorden. Het Oude Testament maakt onderscheid tussen het door God uitverkoren volk “de Joden” en de anderen die ze mogen onderwerpen of bij tegenstand (de mannen) doden of als slaaf nemen (de vrouwen). Bij protestanten bestaat het geloof dat reeds bij de geboorte (predestinatie) vast staat of ze bij de uitverkorenen of bij de verworpenen behoren.

CNN 14/03/2022: “Orthodox priests and Russian Orthodox Patriarch Kirill (R) attend a service in the Cathedral of Christ the Savior in Moscow last April. The “test” of which side you are on, said Kirill, is whether your country is willing to hold gay pride parades.” (35)

CNN 14/03/2022: “Orthodoxe priesters en Russisch-orthodoxe patriarch Kirill (R) wonen een dienst bij in de kathedraal van Christus de Verlosser in Moskou laatste april. De “test” over aan welke zijde u behoort, zei Kirill, is of uw land bereid is om gay parades te houden.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
autistiforme vervreemding - wetenschap

Wetenschappelijk Dualisme, een gevaarlijk kompas

De behoefte aan wetenschappelijke zekerheid kan uitmonden in een nieuw dogmatisme. Waar vroeger het gezag van priester of koning gelde, kan vandaag het gezag van modellen, statistieken of algoritmen dezelfde functie krijgen. Er bestaat al een hele machinerie die met “wetenschappelijke zekerheid” variabelen als belangrijk of onbelangrijk classificeert: “de statistische significantie”.

De statistische significantie

Deirdre N. McCloskey, econoom en economisch historicus, stelt in haar boek *De zondeval der economen* (c) het gebruik in vraag van statistische significantie als een mechanische maatstaf voor de betekenis van een onderzoeksresultaat. Statistische significantie zegt niet automatisch iets over de grootte, het belang of de praktische betekenis ervan.

McCloskey bespreekt onder meer de discussie over de leeftijd waarop mammografische screening zou moeten beginnen. Zij gebruikt dit als voorbeeld van de spanning tussen statistische significantie en de praktische betekenis van een klein maar mogelijk relevant effect.

Een grote steekproef bij Amerikaanse verpleegsters die zich of vanaf 40 jaar of vanaf 50 jaar met een röntgenfoto op borstkanker lieten onderzoeken, leverde geen statistisch significant verschil op wat betreft sterfte door kanker.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*

autistiforme vervreemding - dualisme - statistische significantie

De statistiek geeft de wetenschapper geen zekerheid of iets belangrijk is of niet. “Waar Klein en iedereen in de moderne economie op zoek zijn, is een mechanische, onomstreden manier om te beslissen of een effect groot of klein is. Alstublieft, geen menselijke oordelen: wij zijn wetenschappers! Sommige wetenschappers haten meningsverschillen, zij zijn juist wetenschapper geworden om zekerheid te verkrijgen ...” (c)

Deirdre N. McCloskey: “Het grootste gedeelte van de zogenaamde wetenschappelijke “output” van de economische wetenschappen zoals dat in wetenschappelijke tijdschriften verschijnt, is niet alleen triviaal, het is ook fout. De bevindingen, de beloftes, de aanbevelingen allemaal fout.” (c)

Glyfosaat: kankerverwekkend of niet?

VRT NWS, 11/08/2018: (...) “In 2015 klasseerde het International Agency for Research on Cancer (IARC) van de WHO de onkruidverdelger glyfosaat (RoundUp) in klasse 2A, “waarschijnlijk kankerverwekkend.” Later in datzelfde jaar besloot de European Food Safety Authority (EFSA) van de EU dat glyfosaat “waarschijnlijk geen carcinogeen gevaar inhoudt voor de mens.” (36)

Twee wetenschappelijke instellingen kwamen op basis van verschillende beoordelingskaders tot verschillende conclusies. Dat verschil is op zichzelf geen bewijs dat één van beide gelijk heeft. Het laat vooral zien dat wetenschappelijke beoordeling ook afhankelijk is van vraagstelling, methode, criteria en interpretatie.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*

autistiforme vervreemding - dualisme - statistische significantie

Alcohol

Statistische significantie zegt niet automatisch dat een resultaat belangrijk is. Een goed voorbeeld vinden we in het onderzoek naar de gezondheidseffecten van matig alcoholgebruik. Sommige observationele studies vonden bij lichte of matige drinkers een lager risico op bepaalde aandoeningen of op vroegtijdig overlijden. Maar wanneer onderzoekers voormalige drinkers gingen uitsluiten bij de groep alcoholonthouders leek het schijnbare voordeel van alcoholconsumptie te verminderen of te verdwijnen. De keuzes die onderzoekers maken bij de samenstelling van de onderzoeks-populatie, de referentiegroep en de statistische analyse kunnen de uitkomst wezenlijk beïnvloeden

Alcohol blijft bijvoorbeeld ook samenhangen met een verhoogd risico op verschillende vormen van kanker. De WHO en IARC stellen dat alcohol kankerverwekkend is en dat er voor kanker geen risicovrije hoeveelheid kan worden vastgesteld. De **statistische significantie** bleek zo sterk dat de International Agency for Research on Cancer (IARC) van WHO World Health Organization alcohol al sinds 1988 indeelt in Groep 1: Kankerverwekkend voor mensen. Daarmee staat alcohol in dezelfde toxicologische risicoklasse als asbest, plutonium en tabaksrook al betekent dit niet dat alle stoffen of blootstellingen binnen Groep 1 een even groot risico veroorzaken.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

autistiforme vervreemding - dualisme - statistische significantie

De conclusies lijken langzaam te evolueren van: alcohol heeft soms positieve gezondheidseffecten naar alcohol heeft weinig of geen positieve gezondheidseffecten en is zelfs kankerverwekkend. Andere en nieuwere statistische methodes geven andere resultaten.

Een mogelijk probleem met de oudere studies was de zogenaamde *former-drinker bias*, ook wel het “**sick-quitter**”-effect genoemd. Wanneer voormalige drinkers in de groep niet-drinkers worden opgenomen, kan deze groep ongezonder lijken dan levenslange geheelonthouders. Daardoor kan alcohol ten onrechte een beschermend effect lijken te hebben. (37)

Een ander probleem bleek de vertekening door welvaart en stijl, **confounding**. Mensen die matig drinken zijn statistisch gezien vaak hoger opgeleid, hebben een hoger inkomen, eten gezonder en sporten regelmatig. Oudere onderzoeken schreven hun betere gezondheid toe aan het glas alcohol. Nieuw onderzoek kan beter corrigeren voor deze achtergrondkenmerken (sociaaleconomische status en algehele leefstijl). Een deel van het aanvankelijke gezondheidsvoordeel kan daardoor samenhangen met de achtergrondkenmerken van de drinkers en hoeft dus niet door de alcohol zelf te worden veroorzaakt. (37)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

autistiforme vervreemding - dualisme - statistische significantie

Mendeliaanse randomisatie is een techniek die de twee problemen het **sick-quitter** effect en **confounding** kan omzeilen. Onderzoekers vergelijken de gezondheid van mensen met een bepaalde genetische aanleg met mensen zonder deze variant. Ze kijken hier naar mensen die door een genetische variant van nature minder alcohol verdragen en dus minder drinken. Deze groep blijkt een significant lagere bloeddruk en een lager risico op hart- en vaatziekten te hebben, wat dan statistisch significant bewijst dat alcohol het hart niet beschermt. (37)

Op basis van Mendeliaanse randomisatie onderzoek kan men wellicht de gezondheidsvoordelen van alcohol minimaliseren of ontkennen maar wat zeggen deze onderzoeken dan over de invloed van alcohol op kanker?

Als MR-studies significante resultaten laten zien, is dat bij de kankersoorten die in direct, fysiek contact komen met alcohol. (Larsson et al., 2025)

Slokdarmkanker en Hoofd-/hals kanker: Deze laten in MR-studies (met name in Aziatische populaties waar de ALDH2-genvariant veel voorkomt) wél een sterke en significante causale relatie zien. (Larsson et al., 2025)

Darmkanker: Hier laten MR-analyses vaak een matig tot zwak verhoogd risico zien dat soms de strenge statistische correcties net niet overleeft. (Larsson et al., 2025) (37)

Bron: Larsson, S. C., et al. (2025). Alcohol consumption and risk of cancer: a Mendelian randomization analysis of four biobanks and consortium data. *BMC Medicine*, 23(1), 676. doi.org

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

autistiforme vervreemding - dualisme - statistische significantie

Borstkanker in MR-onderzoek: Het meest opvallende verschil zit bij borstkanker. In observationele studies is de link tussen alcohol en borstkanker heel consistent (het risico stijgt al bij minder dan één glas per dag). Echter, grootschalige MR-studies vinden tot op heden vaak geen statistisch significant causaal verband voor borstkanker. (Larsson et al., 2025; Zhu et al., 2020) ⁽³⁷⁾

Bron: Zhu, J., Jiang, X., & Niu, Z. (2020). Alcohol consumption and risk of breast and ovarian cancer: A Mendelian randomization study. *Cancer Genetics*, 245, 35–41. doi.org

Een statistisch niet-significant resultaat betekent dus niet automatisch dat er geen effect bestaat. Evenmin bewijst een significant resultaat dat een effect groot of maatschappelijk belangrijk is. De methode, de populatie, de variabelen en de aannames bepalen ook mee wat de cijfers ons kunnen vertellen.

Bij wetenschappelijk onderzoek met zeer grote steekproeven kan de focus op statistische significantie misleidend zijn. Grote datasets hebben namelijk de eigenschap dat ze zelfs minieme, praktisch onbeduidende effecten als statistisch significant aanmerken (“Points of Significance,” 2023). Volgens een editorial in *Nature Human Behaviour* (2023). ⁽³⁷⁾

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
autistiforme vervreemding - wetenschap - IQ

IQ als maatstaf

Menselijke intelligentie is breder dan wat één IQ-test kan meten. Iemand kan op een gestandaardiseerde intelligentietest minder sterk scoren en toch over andere waardevolle vermogens beschikken: praktisch inzicht, ruimtelijke oriëntatie, creativiteit, sociale gevoeligheid, motorische vaardigheid of het vermogen om complexe situaties aan te voelen.

Een topspeler in het driebandbiljart bijvoorbeeld heeft niet alleen behendigheid nodig, maar ook ruimtelijk inzicht, concentratie, anticipatie en een fijn gevoel voor verhoudingen.

Hans Koppies, orthopedagoog, “De mythe voorgoed doorgeprikt: IQ-test ontnemt het zicht op groeimogelijkheden, juist van kinderen”, NIVOZ, 29 januari 2014: “Dat er bij de mens sprake zou zijn van een universele intelligentie – die bovendien zichtbaar gemaakt kan worden via een IQ-meting – komt meer tegemoet komt aan het verlangen van om de wereld overzichtelijk in te kunnen delen, dan dat het recht doet aan zoiets complex als het menselijk denkvermogen... Het IQ biedt een schijnzekerheid... Het idee dat er sprake is van een constante factor die zich laat uitdrukken in een IQ is een mythe.” (38)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

autistiforme vervreemding - wetenschap

Neuro-ethiek en Justitie

De *New Yorker* schrijver Adam Gopnik brengt naar voor onder de noemer ‘neurosepticisme’ dat alles neurologisch verklaren, leidt tot alles vergeven. Sapolsky waarschuwt voor een vorm van **neurosepticisme** waarin men menselijk gedrag steeds verder neurologisch probeert te verklaren. Hij wijst erop dat daardoor de verleiding kan ontstaan om begrippen uit het recht en de moraal volledig door biologische verklaringen te vervangen. (a)

“... ik denk dat een term als ‘vergeven’ en andere termen die gerelateerd zijn aan het strafrecht (zoals ‘kwaad’, ‘ziel’, ‘wil’ en ‘schuld’), onverenigbaar zijn met de wetenschap en terzijde moeten geschoven worden.” (a)

TU Delft: “Zijn we altijd verantwoordelijkheid voor wat we doen, of kan iemand soms met recht zeggen: het ligt allemaal aan de ‘verkeerde bedrading’ in mijn hersenen?” (39)

“In de Verenigde Staten hebben advocaten brain imaging al jaren geleden ontdekt als middel om een cliënt proberen vrij te pleiten. My brain made me do it, is deze verdediging al genoemd.” (39)

Hersenwetenschap en bedrijfscultuur

Platform TU Delft, Dr. Gert-Jan Lokhorst: “En stel dat werkgevers ooit aandringen op het wettelijk toestaan van hersenscans als onderdeel van een sollicitatieprocedure. Ook dat zou bedenkelijk zijn: je kunt uit die plaatjes helemaal geen psychologische eigenschappen van een kandidaat aflezen. Maar als een werkgever oprecht gelooft dat zoiets mogelijk is, kan een sollicitant op oneigenlijke gronden worden afgewezen voor een functie...” (39)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme vervreemding

Hersenwetenschap en politiek

Naties zouden naast hun nu soms al bedenkelijke dualistische vereisten voor nationaliteitsaanvragen beroep kunnen doen op hersenscans. En een dictatoriaal regime zou via het aanbrengen van elektroden in de hersenen kunnen proberen “karakterstoornissen” bij opstandige gevangenen te verhelpen... (39)

Lineair Denken

Het verwacht dat vooruitgang voortdurend toeneemt, dat economische groei eindeloos kan doorgaan, dat technologie alle problemen zal oplossen, dat kennis zich steeds opstapelt en dat de geschiedenis onafgebroken naar een betere toekomst evolueert. De werkelijkheid ontwikkelt zich echter zelden lineair. Zij kent terugkoppelingen, evenwichten, omslagpunten en cycli. Ecosystemen, economieën, beschavingen en menselijke relaties worden gekenmerkt door afwisseling tussen opbouw en afbraak, groei en beperking, vrijheid en orde, competitie en samenwerking.

Generalisaties

Mensen trekken overhaaste conclusies op basis van te weinig gegevens. Maar ook zorgvuldige statistische vergelijkingen blijven vereenvoudigingen van een werkelijkheid waarin verschillen en uitzonderingen bestaan. Generalisatie wordt gevaarlijk wanneer het gemiddelde de uitzonderingen onzichtbaar maakt of wanneer kenmerken van een groep aan ieder individu worden toegeschreven. Generaliseren is het op een gevaarlijke manier verstoppen van verschillen en uitzonderingen, en kan onderwerpend en onrechtvaardig zijn.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme vervreemding

Berekening

Keynes wees erop dat beslissingen niet altijd het resultaat zijn van een berekende afweging van kansen en voordelen, maar ook door wat hij animal spirits noemde kunnen worden gestuurd. De mens is geen rekenmachine. economicshelp.org: John Maynard Keynes (1883-1946) schreef dat onze beslissingen om iets positiefs te doen maar het resultaat kunnen zijn van “animal spirits”, ... “*and not the outcome of a weighted average of quantitative benefits multiplied by quantitative probabilities.*” (40) ...

Keynes, John Maynard, *The General Theory of Employment, Interest and Money*, 1936, hoofdstuk 12, §VII.

Genocide, morele rekenkunde

Een recent voorbeeld van cijfermatige redenering in een moreel debat ontstond rond Gaza. MR-voorzitter Georges-Louis Bouchez verwees daarbij naar demografische cijfers als argument tegen de kwalificatie van het Israëlische optreden als genocide. Hij stelde onder meer: “De Palestijnse bevolking is sinds 1940 verviervoudigd. Dat zijn de feiten.” (41)

In een debat aan de katholieke universiteit van Louvain-La-Neuve, UCL, verdedigt hij zijn standpunt: Radio 1, aan Vincent Merckx, 24/03/2025: “De Joodse bevolking is vandaag nog altijd niet op het niveau van 1940. *Dat* is een volk dat een genocide heeft ondergaan”.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme vervreemding

Het doden van geschat al 50000 Palestijnen in Gaza waarvan veel kinderen, het doden van hulpverleners en leraars, het er ontzeggen van voedsel en verzorging, het vernietigen van de behuizing en infrastructuur en voorstellen dat de bewoners Gaza verlaten, is volgens hem geen bewezen genocide. Of hoe een moreel debat een complexe werkelijkheid reduceert tot meetbaarheid.

Intellectualisatie

“It has been said that man is a rational animal. All my life I have been searching evidence which could support this.”

Bertrand Russell, “An Outline of Intellectual Rubbish” (1943), in *Unpopular Essays* (1950), p. 73. (42)

In de psychoanalytische traditie is intellectualisatie een afweermecanisme waarbij emotionele of innerlijke conflicten op een sterk abstracte, intellectuele manier worden benaderd, waardoor het directe emotionele aspect naar de achtergrond verdwijnt. (43)

American Psychological Association, *APA Dictionary of Psychology*, “intellectualization”, 2018.

Realpolitik

Historiek, 8 oktober 2019: “Tegenwoordig wordt het begrip vooral gebruikt voor een vorm van politiek waarbij men pragmatisch te werk wil gaan en vooral tastbare resultaten wil bereiken of om politiek die uitsluitend gericht is op machtsvorming... Dit via een vrij nuchtere benadering waarbij ideologische, ethische of politiek-filosofische overwegingen soms van minder belang zijn.” (44)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
autistiforme vervreemding

De Vervreemding van Artificiële Intelligentie

AI-hallucinaties tonen tegelijk de kracht én de zwakte van intelligentie. Zij maken zichtbaar wat ook voor de menselijke rede geldt: kennis is geen zekerheid. Wanneer gegevens onvolledig zijn, verbanden verkeerd worden gelegd of waarschijnlijkheden als feiten worden behandeld, ontstaan overtuigende vergissingen. Hoe intelligenter het systeem lijkt, hoe groter soms de verleiding wordt om zijn antwoorden kritiekloos te aanvaarden.

Zoals artificiële intelligentie patronen extrapoleert uit haar trainingsgegevens, zo extrapoleert ook de menselijke geest uit opvoeding, cultuur, ideologie en ervaring. Beide produceren plausibele werkelijkheden die niet noodzakelijk waar zijn. Een fout wordt gevaarlijk wanneer zij niet langer als mogelijkheid maar als zekerheid verschijnt.

Bij wijze van metafoor: De menselijke geschiedenis toont dat niet alleen machines kunnen hallucineren. Ook wetenschappelijke paradigma's, economische modellen, religieuze systemen en politieke ideologieën kunnen collectief gaan hallucineren wanneer twijfel verdwijnt en kritiek wordt uitgesloten.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme vervreemding - AI

De Vervreemding door Artificiële Intelligentie

AI-ondersteunde analyse, opgesteld met behulp van ChatGPT (OpenAI), 2026; door de auteur geselecteerd, beoordeeld en bewerkt. (45)

AI kan niet alleen het denken ondersteunen, maar het ook geleidelijk uit handen nemen. Wanneer mensen antwoorden, beoordelingen en beslissingen steeds vaker aan algoritmen overlaten, dreigt een deel van hun eigen beoordelingsvermogen buiten zichzelf te worden geplaatst.

NIST, National Institute of Standards and Technology, waarschuwt voor automation bias: de neiging om geautomatiseerde systemen te veel te vertrouwen en hun uitkomsten te aanvaarden alsof zij objectiever of betrouwbaarder zijn dan menselijke beoordelingen. (45)

Bron: NIST — *Artificial Intelligence Risk Management Framework: Generative Artificial Intelligence Profile*, 2024.

De OECD, Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, wijst daarnaast op het risico van overmatige afhankelijkheid en verlies van menselijke handelingsruimte. (45)

Bron: OECD — *Governing with Artificial Intelligence*, 2025.

De paradox van artificiële intelligentie is daarom dat zij de mens intellectueel kan versterken en hem tegelijk intellectueel afhankelijk kan maken. De machine hoeft de mens niet te overheersen om hem van zichzelf te vervreemden. Het kan al voldoende zijn dat de mens haar oordeel steeds minder zelf leert vormen. De grootste bedreiging is misschien niet een machine die voor de mens denkt, maar een mens die vergeet zelf te moeten denken.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*
autistiforme desoriëntatie

Desoriëntatie

Contradictie: Hoe rationeler we ons wanen, des te onredelijker we worden. We schakelen gezond verstand, twijfel, emotie, eigenheid, kwaliteit, weerbaarheid en ervaring uit en gaan simplistisch, theoretisch, reductionistisch en mechanisch nadenken. Overschatte ratio en rationaliteit is de basis van irrationaliteit en onbegrip.

Conversie: Autistiform denken keert de waarden van redelijkheid, zelfdiscipline en verdraagzaamheid om. We verdwazen en we verharden. De overschatting van de ratio leidt niet naar redelijkheid maar vervreemdt van de deugdzaamheid, de humanistische dotatie en van de rechtvaardigheidsmoraal.

Het bekendste werk van Adorno *De dialectiek van de Verlichting* schreef hij samen met Max Horkheimer. “Daarin beschreven zij hoe de Verlichting, die staat voor rationaliteit en vooruitgangsgeloof, omsloeg in haar tegendeel, ... Als voorbeeld verwezen ze naar de holocaust.” ⁽⁴⁶⁾ (Wikipedia)

Zij zagen de Holocaust en het fascisme niet als een historische aberratie, maar als het extreme eindpunt waartoe een kille, doorgesloten rationaliteit en beheersingsdrang konden leiden.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme onderwerping

Onderwerping

De dialectiek van de Verlichting beschrijft “hoe de natuurdwang gereproduceerd wordt in beheersingsdwang.” (46) De angst voor de onbekende natuur wordt omgezet in een nieuwe dwang. De maatschappij wordt een grote fabriek of een bureaucratisch systeem waarin de mens zelf een radertje wordt. De poging om vrij te worden van de natuur leidt paradoxaal genoeg tot een nieuwe onderdrukking door de eigen ratio.

De Verlichting beloofde vrijheid en mondigheid, maar sloeg om in een totalitaire greep van efficiëntie en controle.

De dialectiek van de Verlichting

“Het algemeen geldende treedt hen tegemoet als een totalitaire heerschappijvorm, die het individu naar believen toetakelt.”

Apprendre à philosopher: Adorno (1903-1969), vertegenwoordiger van de school van Frankfurt zag “de triomf verwacht van de rede als een instrument dat ver van naar de emancipatie en naar de vooruitgang van de mensheid te leiden in werkelijkheid bestemd is om de mens te onderwerpen aan de noden van de maatschappij.” (d)

Als waarden en normen zekerheden zijn, leiden ze naar een autoritaire en universele wet. Afwijkend gedrag is fout en moet vervolgd worden. Zekerheid leidt naar het afbreken van verscheidenheid en naar het afbreken van de vrije ontwikkeling.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme onderwerping

De Wereld Morgen: “Van zodra een gedachte als ideaal beschouwd wordt, verdwijnt de kritische afweging en verandert ze in een dogma. Een ideaal is immers vanwege haar volmaakt karakter niet vatbaar voor een wijziging in positieve zin, dus niet vatbaar voor enige verbetering, en is iedere mogelijke vorm van kritiek een afwijking of afwijzing van de volmaaktheid, zijnde het ideaal. Daarom wordt iedere kritiek binnen een ideaal concept onaanvaardbaar.” (8) “Gelijkwaardigheid is enkel mogelijk binnen de onvolmaaktheid, omdat enkel indien men diens eigen onvolmaaktheid erkent een afwijkende mening, houding of levenswijze toch evenwaardig kan zijn.” (8)

Het rationaliseringsideaal

De technocratie

Historianet, 2/04/2025, Emrah Sütcü: “De *Technocracy Movement* of de technocratie is een politieke en sociale beweging in de jaren 1930 en 1940 die de samenleving wil laten leiden door experts in plaats van verkozen politici. Ingenieurs, natuurkundigen en andere wetenschappers zouden beter in staat zijn om de samenleving rationeel en efficiënt te besturen, vooral op het gebied van grondstofverbruik en -productie.” (47)

Wikipedia: “Wanneer deskundigen en specialisten op deelterreinen veel macht krijgen bij het bepalen van de discussie, kan dit ten koste gaan van de invloed van burgers en ten koste van de politieke keuzeruimte, politici zelf of de democratie.” (48)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme onderwerping

De Poolnacht van IJzige Duisternis

De Groene Amsterdammer in “De Nieuwe Geest van het kapitalisme” 31 oktober 2018 – nr. 44-45 Frank Mulder over Max Weber (1864-1920): “Rationalisering is volgens Max Weber verweven met controle, zegt Dick Houtman, socioloog aan de Universiteit van Leuven en auteur van een handboek over Max Weber: ““De moderne mens denkt met berekening alles te kunnen beheersen. Rationalisering, in bijvoorbeeld wetenschap en techniek, leidt tot beheersing en controle van mens en natuur. Een doelrationele arbeidsorganisatie leidt tot een steeds efficiëntere disciplinerings van mensen in en buiten de werksfeer.” (49)

“De meeste mensen associëren modernisering met vrijheid. Maar Weber definieert modernisering als rationalisering en zegt dat dit vrijheid juist onder druk zet.” Dat hadden de Verlichtingsdenkers niet zien aankomen. Juist de onttoverde mens, die ruimte nodig heeft om na te denken en te kiezen wat hij belangrijk vindt, ziet zijn vrije ruimte afnemen.” (49)

Terwijl zijn land- en tijdgenoot Franz Kafka in romanvorm beschreef hoe beklemmend en irrationeel dit soort rationeel georganiseerde organisaties kunnen worden, onderzocht Weber sociologisch hoe ze functioneerden. Maar ook hij constateerde dat mensen radertjes werden in een groot geheel. Hoe ze worden opgesloten in rollen en processen, in de “poolnacht van ijzige duisternis”, schrijft hij. (49)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme onderwerping

De mythe van objectieve Artificiële Intelligentie

business.techpulse.be: “Volgens een rapport van Reuters heeft Amazon een intern programma opgeschort dat gebruik maakte van AI om potentiële kandidaten voor een job te screenen. Het bleek dat de software consequent vrouwelijke kandidaten benadeelde... AI wordt steeds vaker gebruikt om een zekere objectiviteit te garanderen in het aanwervingsproces. Toch halen critici aan dat je zelfs bij AI-aanwervingstools *bias* ten opzichte van een bepaalde groep kandidaten makkelijk in je algoritme kan programmeren door de data waarop je je baseert. Amazon blijft echter geloven in een geautomatiseerde aanwervingsprocedure en zoekt ondertussen naarstig verder naar een AI-aanwervingstool, ditmaal met de focus op diversiteit.” (50)

Éditions du Sens, *Comprendre l'intelligence Artificielle*:

“... afin notamment de servir les intérêts des énormes firmes de l'Internet que l'on regroupe sous l'acronyme de GAFAM, pour Google, Amazon, Facebook, Apple et Microsoft. ... Ainsi, aujourd'hui ces derniers sont capables de prendre des décisions majeures de façon autonome, servent à classer et catégoriser les personnes et les institutions, influent en profondeur sur le fonctionnement des États, le tout sans le moindre contrôle extérieur ou public.” (e)

Éditions du Sens, *Comprendre l'intelligence Artificielle*:

“... in het bijzonder om de belangen te dienen van de grote internet-bedrijven die zijn gegroepeerd onder het acroniem GAFAM, Google, Amazon, Facebook, Apple en Microsoft... Zo zijn deze laatsten vandaag in staat om autonoom belangrijke beslissingen te nemen, dienend om mensen en instellingen te classificeren en te categoriseren, diepgaand invloed uit te oefenen op het functioneren van staten, allemaal zonder de minste externe of publieke controle.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme onderwerping

De mythe van de Goddelijke Zekerheid

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

ZONDAG 27 MEI 1951

14e JAARGANG - Nr 36:

“De misdadiger wordt als een zondaar aangezien, en de rechters als substituten van de godheid, die de misdaad moeten wreken omdat ze de godheid heeft gelaedeerd (beledigd)... Men is er zodanig van overtuigd dat de vergelding een goddelijk iets is, dat men zijn toevlucht neemt tot de gerechtelijke tweegevechten en tot de Ordalia (Godsoordelen), in de mening dat de godheid de kwade zal doen sterven en de goede zal doen zegevieren.” (51)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme destructiviteit - complotvorming

Destructiviteit

Weerwolfspoor

Symbol voor Schizoform & Destructief

Complotvorming

Het rationaliseren van uitsluiten, klasseren, declasseren, beledigen, beschuldigen, vernietigen...

*“Van de massale adembenemende barbaarsheid
tot de ontelbare speldenprikken van microagressie heeft
wij-zij-denken oceanen van pijn voortgebracht.”* Robert Sapolsky
(a)

Wie zijn overtuiging als absoluut waar beschouwt, hoeft de tegenstander niet langer ernstig te nemen. Hij is niet langer een gesprekspartner, maar een dwalende, een vijand of een obstakel. Niet de twijfel, maar de vermeende zekerheid legitimeert de grootste vervolgingen. Wie overtuigd is namens God, de Rede, de Wetenschap, het Volk, de Revolutie of de Markt de enige waarheid te vertegenwoordigen, beschouwt afwijking niet langer als een menselijke mogelijkheid maar als een fout die moet worden weggewerkt.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme destructiviteit - expansionisme

Expansionisme

Andreas Kinneging stoft de grote Europese Traditie af en interpreteert in *De Onzichtbare Maat* de lering van Plato: “Er ligt een juiste maat verscholen in alle dingen. En de kunst is steeds die te vinden en te houden. Zo gezien ligt ook het voornaamste verschil tussen goede en slechte mensen in het treffen of missen, in woord en daad, van de Maat. Wie maat weet te houden, doet alles goed. De Maat is het Goede.”^(b) ... “Die meetkunst meet de verhouding van de dingen tot “de juiste Maat, het gepaste, het gevoeglijke, het behorende, en alles wat in het midden ligt, veraf van de uitersten”. ”^(b)

naar Mateloosheid

De Groene Amsterdammer juli 2014, Jesse Frederik : “Hij werd ergens aan het eind van de negentiende eeuw geboren, die vreemde snuiter, de homo economicus. Berekenend, koelbloedig en egoïstisch. Een nieuwe school in de economie gaf voor het eerst een nauwe definitie aan het menselijk bestaan. Deze economische wetenschap, zo stelde William Stanley Jevons (1835-1882), een van haar grondleggers, “is gebaseerd op een rekensom van plezier en pijn; het doel van de economie is om geluk te maximaliseren door plezier te kopen, voor de laagst mogelijke hoeveelheid pijn”. ”⁽⁵²⁾

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme destructiviteit - wreedheid

De wreedheid van “goddelijke zekerheid”

Bodymind.nl: “religies en filosofen hebben hier flink aan bijgedragen in hun zoektocht naar een objectieve conceptuele waarheid, want met die waarheid zouden we ons weer veilig voelen. Alleen werd dat niet met die woorden gezegd.

Er werden vanuit waanideeën zoals hemel en hel bedreigingen en beloftes gemaakt, volledig illusoir en psychotisch. Het denken nam door angst gedreven mythische proporties aan. Grandioze (religieuze) ideeën en andere confabulaties werden met hand en tand verdedigd met ontelbare onschuldige doden als gevolg.” (53)

De wreedheid van het middeleeuws strafrecht berustte op “goddelijke zekerheid”. De straf (van God) kon verschrikkelijk zijn: onthoofding, ophanging, verbranding, verdrinking, radbraken, vierendelen, levend in metselen of waanzinnig worden in zijn eigen uitwerpselen in de vergeetput. Tegelijkertijd diende de wreedheid als afschrikking.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme destructiviteit

Wetenschappelijk reductionisme

“Genetisering is het herleiden van verschillen tussen mensen tot genetische oorzaken. De term is afkomstig van Abby Lippman, die deze in 1991 introduceerde. (54)

“Geneticization refers to an ongoing process by which differences between individuals are reduced to their DNA codes, with most disorders, behaviours and physiological variations defined, at least in part, as genetic in origin.” (54)

Abby Lippman, “Prenatal Genetic Testing and Screening: Constructing Needs and Reinforcing Inequities”, *American Journal of Law & Medicine*, 17 (1991), p. 19.

Genetisch reductionisme herleidt alles naar genetica, naar genetisch determinisme waarbij omgevingsinvloeden worden verwaarloosd en op genetisch essentialisme waarbij de genen gelijk worden gesteld aan de identiteit.

Robert Sapolsky schrijft in *Behave* over dit soort reductionisme: ... “Deze pseudowetenschap heeft racisme en seksisme aangewakkerd, eugenetica (streven naar rasverbetering) en gedwongen sterilisaties gebaard, en ruimte gegeven aan wetenschappelijk betekenisloze versies van woorden als “aangeboren” om de verwaarlozing van de armen te rechtvaardigen.” (a)

“Genetisering verwijst naar een voortdurend proces waarbij verschillen tussen individuen worden teruggebracht tot hun DNA-codes, waarbij de meeste aandoeningen, gedragingen en fysiologische variaties, althans gedeeltelijk, worden gedefinieerd als genetisch van oorsprong.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme destructiviteit van kunstmatige intelligentie

“Computers are like Old Testament gods:

lots of rules and no mercy.” (55)

Joseph Campbell, (1904 – 1987), *The Power of Myth* (1988).

AI kan genetische en technische toepassingen ten goede of ten kwade ontwikkelen al of niet door mens of door zichzelf in gang gezet. AI kan leiden naar het verdwijnen van individuele vrijheid, naar marketingmisbruik, naar verkiezingsfraude, naar het ontsnappen aan recht, naar onderdrukking en naar oorlog en terrorisme met al of niet autonome drones en robots.

Het Nieuwsblad 08/02/2024: “Is het wel verstandig om kunstmatige intelligentie in te schakelen bij belangrijke beslissingen over militair en buitenlands beleid? Dat is de vraag die de onderzoekers van vier Amerikaanse universiteiten wilden beantwoorden, omdat “regeringen dat in toenemende mate overwegen”.

En dus gingen ze aan de slag met de taalmodellen van Open AI, Meta en Anthropic. Ze schotelden de modellen heikele politieke kwesties voor en lieten de beslissingen over aan het AI-systeem. De conclusie is weinig geruststellend... Als we de buitenlandse diplomatie aan kunstmatige intelligentie overlaten, belanden we voor we het goed en wel beseffen in een kernoorlog. “Ik wil gewoon wereldvrede”, was de uitleg van ChatGPT aan de onderzoekers.” (56)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
autistiforme destructiviteit

▼ De Autistiforme Modus

In perfectio nihil anima

“In perfectio nihil anima” staat op het winkelraam van circus Sven in de Gentsesteenweg te Kortrijk (februari 2024). “In perfectie zit geen ziel”.

Als rationalisering de redelijkheid uitdooft.

Mythes over Goddelijke Zekerheid, over het vermogen van statistisch-wiskundige socio- en econometrische modellen, over de goedheid van rationalisering, over de objectiviteit van de rationele mens en van de artificiële intelligentie, over de noodzaak om mensen te klasseren en te declasseren, ... geven structuur, kunnen doeltreffendheid bevorderen, twijfel en verwarring verwijderen maar bedreigen de eigenheid en de vrijheid, de verdraagzaamheid en de zelfdiscipline, de redelijkheid, de remmingen, de juiste maat en de rechtvaardigheid, de intellectuele participatie en emancipatie, het gezond verstand en de mens als “interpreterend en betekenis gevend wezen”. (20) (begrip uit humanistische canon.nl)

Humanisme lost op in technocratie, in realpolitiek, in intellectueel reductionisme, in maximalisering en minimalisering, in stukjes- en hokjesdenken, in complotteren, in dubbele moraal, in bekrompen en kille calculatie en harteloos expansionisme.

(a): citaten/parafrase: Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik. Robert Sapolsky.

(b): parafrase: De onzichtbare Maat. Archeologie van Goed en Kwaad. Andreas Kinneging

- (c): citaten/parafrase: De Zondeval der economen. Deirdre N. McCloskey
- (d): citaat: Apprendre à philosopher N°40. ne collection de La Libre Belgique
- (e): citaat: Comprendre Les Sciences N°38, Éditions du Sens
- (1): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Afweermechanisme
- (2): citaat: mathshistory.st-andrews.ac.uk/Biographies/Russell/quotations/?utm_source=chatgpt.com
- (3): citaat: bijbel.eo.nl/bijbel/1-korintiers/13
- (4): parafrase: [nl.wikipedia.org/wiki/Max_Weber_\(socioloog\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Max_Weber_(socioloog))
- (5): citaat: quotes.yourdictionary.com/author/joseph-schumpeter/102881 en aan ChatGPT
- (6): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Plato
- (7): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Homo_oeconomicus
- (8): citaat: www.dewereldmorgen.be/community/de-ideale-onvolmaaktheid-en-de-subjectiviteit-van-de-ratio/
- (9): citaat: www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/08/20/erika-vlieghe/
- (10): parafrase: scientias.nl/manipuleren-met-statistieken/
- (11): citaat/parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Econometrie
- (12): citaten/parafrase: www.worldeconomicsassociation.org/newsletterarticles/econometric-models-wrong/
- (13): parafrase: fr.wikipedia.org/wiki/Critiques_de_l%27%C3%A9conom%C3%A9trie
- (14): formule: www.investopedia.com/terms/r/r-squared.asp
- (15): citaat/parafrase: www.trouw.nl/opinie/het-is-heel-logisch-dat-steeds-meer-mensen-huidkanker-krijgen~b503ba02/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
- (16): citaat: www.citaten.net 2009 en ChatGPT
- (17): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Rationaliteit
- (18): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Dedialectiek_van_de_Verlichting

- (19): citaat: www.brainyquote.com/quotes/jeremy_bentham_386567
- (20): citaat: humanistischecanon.nl/venster/secularisering/max-weber/
- (21): citaat:
citaten.net/quotes/simone_weil/la_personne_et_le_sacr%C3%A9.html
- (22): citaat/parafrase: www.filosofie.nl/filosofie-op-de-sofa-simone-weil-over-de-valkuil-van-intelligentie/
- (23): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/05/12/de-ondraaglijke-eenzijdigheid-van-economisch-herstel/
- (24): citaat/parafrase: citaten.net/quotes/van-immanuel_kant.html?page=2
- (25): Historische webbron: Encyclo.nl, oudere versie van het lemma *Categorisering*. De oorspronkelijke webpagina is momenteel niet meer beschikbaar; de formulering is overgenomen uit een eerder geraadpleegde versie.
- (26): citaat/parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Hokjesdenken
- (27): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/03/17/filosoof-nathan-cofnas-portret-rassenrealisme-aanstelling-ugent/
- (28): citaat: deredactie.be/cm/vrtnieuws/politiek/1.2710212
- (29): parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Kolonialisme
- (30): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/02/19/groot-brittannie-wil-immigratiesysteem-met-punten/
- (31): citaat: edition.cnn.com/2022/05/23/europe/russia-ukraine-filtration-camps-intl-cmd/index.html
- (32) citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/04/01/student-geneeskunde-verkrachting-geen-straf/
- (33): citaat: focus-wtv.be/nieuws/guy-verhofstadt-krijgt-opschorting-van-straf-voor-negeren-rood-licht-in-brugge
- (34): citaat/parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Yin_en_yang
- (35): citaat: edition.cnn.com/2022/03/14/europe/patriarch-kirill-putin-spiritual-battle-intl-cmd/index.html
- (36): parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/08/11/glyfosaat-kankerverwekkend-of-niet-een-round-up-an-de-discu

- (37): citaat/parafrase: Google Gemini, persoonlijke communicatie, september 2026
- (38): citaat/parafrase: nivoz.nl/nl/de-mythe-voorgoed-doorgeprikt-iq-test-ontneemt-het-zicht-op-groeimogelijkheden-juist-van-kinderen
- (39): citaten/parafrase: delta.tudelft.nl/article/de-vrije-wil-nergens-de-hersenen-te-vinden
- (40): citaat/parafrase: www.economicshelp.org/animal-spirits/#:~:text=%E2%80%9CMost%2C%20probably%2C%20of%20our,of%20quantitative%20benefits%20multiplied%20by
- (41): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/03/24/bouchez-palestijnse-bevolking-maal-4-sinds-1940/
- (42): citaat: www.brainyquote.com/quotes/bertrand_russell_137401
- (43): parafrase: [nl.wikipedia.org/wiki/Intellectualisatie en ChatGPT](https://nl.wikipedia.org/wiki/Intellectualisatie_en_ChatGPT)
- (44): citaat/parafrase: historiek.net/realpolitiek-betekenis-bismarck/104120/
- (45): van AI-ondersteunde analyse, opgesteld met behulp van ChatGPT (OpenAI), 2026
- (46): citaat/parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Theodor_Adorno
- (47): citaat: historianet.nl/maatschappij/politiek/wat-is-technocratie
- (48): citaat:
nl.wikipedia.org/wiki/Technocratie#:~:text=Technocratie%20is%20een%20organisatorisch%20systeem,adviezen%20van%20deskundigen%20op%20deelterreinen.
- (49): citaten: www.groene.nl/artikel/in-de-leemte-van-betovering
- (50): citaat: business.techpulse.be/nieuws/176166/amazon-zet-ai-aanwervingstool-stop-op-grond-van-discriminatie/
- (51): citaat/parafrase: rw.be/archief/1436/pdf
- (52): citaten: www.groene.nl/artikel/veel-plezier-voor-weinig-pijn
- (53): citaat: bodymind.nl/boek/the-human-condition-de-menselijke-situatie
- (54): citaat: nl.wikipedia.org/wiki/Genetisering
- (55): citaat: nl.wikipedia.org/wiki/Joseph_Campbell
- (56): citaat/parafrase:
www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20240208_96424650

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

§2 🏰 Onderschikkende Mythes

“Ze wist dat autoritarisme zelden begint met laarzen op straat. Het begint met woorden. Met het normaliseren van leugens. Met het idee dat feiten onderhandelbaar zijn en dat waarheid vooral een kwestie van loyaliteit is.” Björn Soenens over Hannah Arendt, 3/02/2026 ⁽¹⁾

De Wijsheid van Over- en Meerderheid

Het verdrukte verstand

Om in ons streven naar geluk en doeltreffendheid de onzekerheid te milderen, onderwerpen we ons verstand aan de wijsheid van overheid en publiek. Conformisme biedt zekerheid, comfort, richting, vereenvoudiging en groepsbinding. Maar de onderdrukking van het verstand gaat mogelijks ten koste van menselijkheid, van autonoom denken, van de ontwikkeling van verantwoordelijkheid, van eigenheid en dynamiek. Gevaar is dat de ene blinde de andere volgt en dat miljoenen mensen blunderen.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
onderschikkende mythes

De Machthebbers — The Hubris Syndrome

“Wee u, Schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars!
Gij betaalt wel tienden van munt, anijs en komijn, maar het
gewichtigste van de Wet: rechtvaardigheid, barmhartigheid en
trouw verwaarloost ge. Het ene moet men doen en het andere niet
nalaten.” Willibrord vertaling 1975. Uit het evangelie van
Mattheüs hoofdstuk 23 ⁽²⁾

Machthebbers lijden al snel aan overdreven trots, overmatige
zelfverzekerdheid en minachting voor anderen. Volgens David
Owen, auteur van *The Hubris Syndrome*, is hoogmoed een soort
beroepsrisico van leiders, dat kan ontstaan wanneer macht gepaard
gaat met succes, isolatie en te weinig tegenspraak.

Tragisch is dat de dociele cultuur door een overheid geleid wordt
die helemaal niet uit slimmere mensen bestaat. “Maar als de
econome in overheidsdienst beter dan de markt wist wat de
rentevoet ging doen, dan zou zij een fortuin kunnen maken en een
rustig leven kunnen leiden op haar landgoed in Zeeland:” ^(a)
Deirdre McCloskey in *De zondeval der economen*.

De overheid bestaat ook niet uit heiligen die zich inspinnen voor
het algemeen belang. Margaret Thatcher sprak helemaal in haar
eigen stijl: “Er bestaat niet zoiets als de samenleving. Er zijn
individuele mannen en vrouwen en er zijn gezinnen.” ^(b)

Matt Ridley verduidelijkt in *De oorsprong van de moraal* haar
uitspraak op zijn manier. Hij beschrijft de overheid kritisch als een
instrument dat gemakkelijk door belangengroepen en
bureaucratische belangen kan worden beïnvloed. “De overheid is
geen neutrale, motiefloze machine voor de verstrekking van
uitkeringen.” ^(b)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
onderschikkende mythes

Tragisch voor leiderschap en onderwerping is dat “waaninnige” politici het goed doen. Erich Fromm in *Het hart van de mens*: “Paradoxaal genoeg bezorgt juist het element van waanzin dergelijke leiders zoveel succes: ze wekken de indruk geheel zeker van zichzelf te zijn en geen twijfel te kennen; juist deze doortastendheid, dit gebrek aan scrupules, imponeert de gewone man.” (c)

Institutionele regressie

Dat geldt voor kerken, universiteiten, politieke partijen, ondernemingen, voor humanistische bewegingen: hoe sterker de groepsidentiteit wordt, hoe groter de verleiding om afwijkende stemmen niet langer als noodzakelijke kritiek, maar als bedreiging te ervaren. Zo verschuift de aandacht van het zoeken naar waarheid naar het beschermen van de eigen gemeenschap. Instellingen bezitten een natuurlijke neiging zichzelf te beschermen: reputatie, prestige, financiering, invloed, continuïteit. Zo ontstaat institutionele regressie.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
onderschikkende mythes

De overschatte wijsheid van godsdienstige overheden

“Hoedt u voor de tirannie van de letterlijkheid.”

Toegescreven aan Salman Rushdie, geciteerd via Willem Vermandere.

Veel gelovigen zitten in een statisch denkpatroon gevangen. Heilige geschriften zijn onaanvechtbaar en onveranderlijk. Over het protestantisme schrijft Paul Cliteur in *Moreel Esperanto* dat er een sterke oriëntatie is gekomen op letterlijk Schriftgezag, “litteralisme”. “In het Jodendom leidt dat tot onverzettelijke aanspraken op land dat men claimt op basis van de in de Heilige Schrift aangegeven landsgrenzen. In het christendom kan dat leiden tot het afwijzen van de evolutieleer in het lesprogramma van biologiestedies, maar ook tot het plegen van gewelddaden tegen abortusartsen of abortusklinieken. In de islam kan het leiden tot een jihad tegen ongelovigen of het vermoorden van ketters en godslasteraars.” (d)

De overschatte wijsheid van wetenschappelijke overheden

De Israëlishe universiteiten

Trouw, Irene van Oorscot, Markha Valenta en Alessandra Spadaro, gepubliceerd op 11 juni 2024: “De academische vrijheden van kritische Israëlishe wetenschappers staan daarnaast ook zwaar onder druk. Ilan Pappé, Neve Gordon, Haim Yacobi, Eyal Weizman en Maya Wind werd het werken onmogelijk gemaakt. Zij moesten naar het buitenland uitwijken om hun werk voort te zetten. Onderzoek naar gevoelige thema’s, zoals de Nakba van 1948, wordt stelselmatig verhinderd, terwijl onderzoek ter ondersteuning van Israëls militaire campagnes en landuitbreiding juist wordt aangemoedigd.” (3)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
onderschikkende mythes - academische wijsheid

De Nederlandse universiteiten

De afgelopen weken heeft de Israëlisch-Canadese antropologe Maya Wind een reeks lezingen op onze universiteiten gehouden. De rectoren hebben hier kunnen horen welke vergaande rol Israëlische universiteiten spelen in de bezetting van Palestijnse gebieden en het militaire geweld. (3)

De Nederlandse universiteiten willen de banden met Israël niet verbreken, ... Dat schrijven de rectores magnifici van de vijftien Nederlandse universiteiten in een open brief in dagblad *Trouw*. Rector magnificus Jacquélien Scherpen van de RUG, een van de ondertekenaars van de open brief, zegt in *Trouw* “dat de discussie die in de academische wereld wordt gevoerd, op dit moment “niet open is”. (4) ... De rectoren stellen ze dat er talloze manieren zijn waarop het vreselijke conflict dat zich nu afspeelt in Gaza bekeken, gewogen en geïnterpreteerd wordt.

www.doorbraak.eu, dinsdag 11 juni 2024, Jakob de Jonge reageerde scherp op de stelling van de rectoren: het “conflict” in Gaza kan je op heel veel manieren interpreteren en het perspectief van hun kritische personeel en studenten is maar een van de vele mogelijke perspectieven. “Ik vraag me af: zouden zij dit ook over de Holocaust schrijven? Is dat ook maar één perspectief? En moeten we dan ook het nazi-perspectief serieus meenemen in het debat, omdat die dan mogelijk ook gelijk kunnen hebben? Dit is een waanzinnig laf statement en een totale onverschilligheid ten aanzien van de uitroeiing van de bevolking van Gaza. Toch staat het er: die academische vrijheid moet aan ieder perspectief “een podium geven”. Dat betekent dus ook aan genocidale ideologieën.”

(5) “*Evil is just a point of view.*” — Cardinal Richelieu, *The Three Musketeers* (2011), een fictief citaat uit ThreeMusketeers-Movie.com

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing onderschikkende mythes

De Burgers, het Conformisme

VRT NWS, 03/02/2026, Björn Soenens vat Hannah Arendt als volgt samen:: “Autoritarisme, zo stelt ze, is geen buitenaardse afwijking. Het groeit in samenlevingen waar burgers stoppen met denken, met oordelen, en tegenspreken. En helaas stellen we vast dat de krachten die haat willen stimuleren een stuk fanatieker zijn dan de krachten die verzoening nastreven... Arendt bedoelde (met de banaliteit van het kwaad) niet dat kwaad onschuldig is. Ze bedoelde dat het vaak uitgevoerd wordt door gewone mensen die hun moreel kompas hebben uitgeschakeld...” (1)

De overschatte wijsheid van de overheid

John Stuart Mill schrijft in *On Liberty* (1859): “Zijn geloof in de collectieve autoriteit wordt geenszins geschokt door het besef dat andere tijden, landen, sekten, kerken, klassen, en partijen volstrekt tegengestelde dingen hebben gedacht, en nog denken.”

De waan van de wijze overheid schept een gelukzalige regressie waarbij de staat de rol van het ouderschap op zich neemt en dat voor het ganse leven. Erich Fromm schrijft in *Het hart van de mens*: “... het verschijnsel omvat het verlangen van de mens naar veiligheid en beschutting, naar bevrediging van zijn narcisme; het omvat zijn verlangen te worden beschermd tegen de gevaren die verbonden zijn aan verantwoordelijkheid, vrijheid en bewustzijn, het omvat zijn verlangen naar onvoorwaardelijke liefde zonder dat er wederliefde wordt verwacht. Het is waar dat dit normale behoeften zijn bij het kleine kind en dat de moeder degene is die ze bevredigt.” (c)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
onderschikkende mythes

 De wijsheid van de meerderheid
De Meerderheid, de profeet

de publieke opinie

Fr. Nietzsche vond dat als iemand zichzelf wilde blijven, hij moest ophouden een “öffentlich meinender Scheinmensch” te zijn, een schijnmens die de publieke opinie zonder tegenspraak volgt.

In zijn boek *L'Ivresse Démocratique* citeert Alain Minc de woorden van Alexis de Tocqueville (1805-1859) over de publieke opinie:
« Une sorte de pression immense de l'esprit de tous sur l'intelligence de chacun »; « l'individu est bien près de reconnaître qu'il a tort quand le plus grand nombre l'affirme »; « la foi dans l'opinion commune deviendra une sorte de religion dont la majorité sera le prophète. » (e)

Alexis de Tocqueville, *Democracy in America*, 1835

Vrij vertaald :

“Een soort van immense druk van de geest van iedereen op de intelligentie van elk”; “het individu is bereid zijn ongelijk te erkennen wanneer het grootste aantal het bevestigt”; “het geloof in de gemeenschappelijke opinie zal een soort religie worden waar de meerderheid de profeet van zal zijn.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernauwing*

onderschikkende mythes - de wijsheid van de meerderheid

“Vox Populi, Vox Dei.

De stem van het volk, is de stem van God.”

Wikipedia: Alcuin who in a letter advised the emperor Charlemagne to resist such a dangerous democratic idea on the grounds that “the riotousness of the crowd is always very close to madness”

Wikipedia: Alcuin die in een brief keizer Karel de Grote adviseerde zich te verzetten tegen zo'n gevaarlijk democratisch idee op grond van het feit dat “de oproerigheid van de menigte altijd heel dicht bij waanzin ligt.” (6)

het referendum

VRT NWS, 04/10/2022: Elon Musk “riep zijn 107 miljoen volgers op om “ja” of “nee” te stemmen op zijn idee. De voorstellen omvatten nieuwe verkiezingen in de geannexeerde regio's onder toezicht van de Verenigde Naties, een formele toekenning van de Krim aan Rusland, een verzekerde watertoevoer naar de Krim en de neutraliteit van Oekraïne... Voorlopig reageerde zo'n 60 procent van de meer dan twee miljoen stemmers “neen”. Nog geen uur later verscheen nog een enquête op Musk's Twitterprofiel. “Laten we dit dan eens proberen: de mensen die in de Donbas en de Krim wonen, moeten bepalen of zij deel uitmaken van Rusland of van Oekraïne.” Daarop reageerde zo'n 60 procent van de 1,7 miljoen stemmers wel “ja”...

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

***Mythe** · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing*

onderschikkende mythes - de wijsheid van de meerderheid

Een adviseur van Zelenski, Mikhailo Podoliak, reageerde met “een beter vredesakkoord”. “Oekraïne bevrijdt zijn gebieden, inclusief de geannexeerde Krim. Rusland ondergaat demilitarisatie en verplichte denuclearisatie zodat het anderen niet langer kan bedreigen. Oorlogsmisdadigers doorlopen internationaal tribunaal. Zullen we stemmen?” (7)

VRT NWS, 20/11/2022: Op 19 november 2022 vraagt Elon Musk het oordeel van zijn volgers om oud-President Donald Trump terug op Twitter aan het woord te laten. Een kleine meerderheid zegt ja en enkele minuten daarna was zijn account weer zichtbaar. “The people have spoken. Trump will be reinstated. (8)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
onderschikkende mythes - de wijsheid van experts

De experts, de technocratie

Een samenleving heeft deskundigen nodig maar deskundigheid verleent geen moreel gezag. Wetenschappelijke kennis kan verklaren wat is. Zij kan niet zelfstandig bepalen wat behoort te zijn. Wanneer deskundigheid verandert in autoriteit, en autoriteit in onaantastbaarheid, verschuift wetenschap van kritisch onderzoek naar technocratie.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
dociele vervreemding

Vervreemding door onderschikkend denken

BBC NWS, 2/11/2022: De tijdens de invasie van Oekraïne ontslagen assistent aan de universiteit van St. Petersburg, Denis Skopin:

“What is an immoral act? Acting against your conscience and passively obeying someone else’s orders.” (9)

“Wat is een immorele daad? Handelen tegen uw geweten en passief aan iemands anders bevelen gehoorzamen.”

Depersonaliseren

In *Het Rode Boekje* stelt Mao Tse-Toeng: “Wij moeten op de massa vertrouwen, wij moeten op de Partij vertrouwen – dit zijn twee fundamentele beginselen.” In deze logica dreigt het individu zijn persoonlijkheid te onderwerpen aan die van volk en overheid.

Het individu glijdt af naar denkpassiviteit. In belangrijke mate wordt zijn persoonlijkheid uitgeschakeld, het **Depersonaliseren**. Volgen de dieren de standaardprocedures van hun instinct, mensen volgen de standaardprocedures van de wet. Doeltreffend, gepast of niet. De onzekerheid neemt af maar de verantwoordelijkheid ook. De dociele cultuur verdrukt autonoom denken, eigenheid en dynamisme. Regressieve mensen dreigen statisch en gewetenloos na te denken.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernauwing*
dociele vervreemding - depersonalisering

Het Sociaal Contract

Het sociaal contract ontstaat uit de behoefte om vrijheid en samenleven met elkaar te verzoenen. Mensen aanvaarden bepaalde gemeenschappelijke regels omdat zij daardoor hun vrijheid, veiligheid en onderlinge samenwerking beter kunnen beschermen.

Andreas Kinneging: Het sociaal contract is “de grondslag van samenleving en staat volgens de Verlichting.” Het bestaat ten eerste uit “een aantal rechten en plichten” en ten tweede uit “de oprichting van de staat teneinde genoemde rechten en plichten te waarborgen.” (e)

Om een samenleving in te richten waarin geen mens een ander domineert, introduceert Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) het begrip van “het sociaal contract”. Wikipedia: “Met dit contract kan de mens zelfbehoud nastreven door zijn krachten te verenigen met die van anderen en zijn individuele vrijheid in te ruilen voor de algemene wil. ... Het sociale contract gebiedt de mens dus om in zijn handelen de behoeftes van de samenleving voorop te stellen.” (10)

Vervreemding ontstaat wanneer de mens het sociaal contract niet langer ervaart als een gezamenlijke afspraak, maar als een macht waaraan hij zich moet onderwerpen.

Moskou CNN, 21/09/2022: In een op televisie uitgezonden nationale toespraak woensdagochtend kondigde de Russische president Vladimir Poetin een gedeeltelijke mobilisatie aan. De Russische commentator Andrey Kolesnikov beschreef dit als het verbreken van een ongeschreven sociaal contract: wij, de burgers, staan jullie, de autoriteiten, toe om te stelen en te vechten, maar in ruil daarvoor blijf je uit ons privéleven. (11)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*

dociele vervreemding - depersonalisering

Dode Geloofswaarheden

Andreas Kinneging schrijft over de holle pretentie van de absolute zekerheid van “geloofswaarheden”. “Het oude kan nooit zomaar overgenomen worden. Het moet steeds weer ontdekt en bevochten worden, door iedere generatie opnieuw. Alles wat voetstoots aangenomen wordt, leeft niet. Het is dood, star en wankel.” (e)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernauwing*

Schizoform door onderschikkende mythes

Desoriëntatie door onderschikkend denken

Contradictie: Hoe sterker mensen geloven dat gezag altijd gelijk heeft, hoe minder betrouwbaar dat gezag uiteindelijk wordt. Want gezag dat nauwelijks nog wordt tegengesproken, verliest zijn correctiemechanismen. De kritiek verdwijnt. De tegenspraak verstomt.

Conversie: Vertrouwen verandert in volgzaamheid. Discipline verandert in gehoorzaamheid. Gemeenschapszin verandert in conformisme. Verantwoordelijkheid wordt vervangen door plicht.

Onderwerping door onderschikkend denken

De behoefte aan zekerheid voedt de waan van de wijze overheid en de wijze publieke opinie wat uitmondt in onderwerping, in repressie, sociale controle, in bureaucratie. Het Arabische woord islām wordt doorgaans verbonden met overgave of onderwerping aan God. Mijn katholiek opgevoede moeder leerde de catechismus. Vandaag komen we steeds meer in de macht van Big Brother, de alles controlerende overheid met een ongekende grootheid aan onderzoek, controle en wetgeving.

John Stuart Mill spreekt in *On Liberty* (1859) van de druk van de gangbare meningen en opvattingen: “sociale tirannie” (...) “die veel harder is dan menige politieke onderdrukking, (...) veel dieper doordringt in het dagelijkse leven, en de ziel tot slaaf maakt.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
dociele onderwerping

*“Every law is an evil,
for every law is an infraction of liberty.”* (12)

Jeremy Bentham, *Theory of Legislation*

Vrij vertaald:

*Iedere wet is een kwaad,
Want iedere wet is een schending van vrijheid.*

De overschatte overheid heeft met haar groeiende wetgeving het denken en handelen steeds meer in haar autoritaire greep. Philip Morris Europe S.A. de sigarettenfabrikant plaatste ooit in “Het Laatste Nieuws” volgende advertentie:

“De stelling van Pythagoras bevat 24 woorden.

De wet van Archimedes 67.

De Tien Geboden 179.

De Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring 300.

De recente wetgeving in Europa over waar en wanneer U kunt roken, 24942 ...”

Datum: 9 mei 1995.

Adverteerder: Philip Morris Europe S.A.

Primaire bron/Locatie: De campagne werd op 9 mei 1995

gelanceerd met paginagrote advertenties in grote internationale kranten, waaronder de Financial Times en de International Herald Tribune. In de dagen en weken daarna is de campagne doorgeplaatst in nationale Europese kranten, waaronder de Belgische krant Het Laatste Nieuws.

(Google Gemini, 2026 - UCSF Industry Documents Library) (13)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

dociele onderwerping

Politici zijn regressors. Iedere dag ontnemen ze de burgers stukken van hun geweten, eigenheid en weerbaarheid door bijkomende wetten te stemmen of door steeds meer van hun inkomen te belasten om het zelf te beheren. Wet en bureaucratie heersen over alle facetten van hun leven: over eten en drinken op school, over de dopjes aan de petflessen, over hun inkomen, over wat ze mogen zien, lezen en zeggen, over wanneer ze hun leven mogen beëindigen, ...

Wie zijn veiligheidsgordel niet omgordt, riskeert straf. Zonder doktersbriefje, geen medicamenten. Zonder toelating, kan men zijn verongelukte kind niet meer zien.

In Denemarken neemt de overheid bij een jonge Groenlandse moeder, Ivana Nikoline Brønlund, 1 uur na de bevalling haar kind weg omdat ze niet slaagde voor de test op ouderschaps-bekwaamheid. (de test wellicht ten onrechte afgenomen) VRT NWS 24/08/2025, Kathleen Heylen: “Het onderzoek is volgens psychometrische normen opgesteld, met duidelijke richtlijnen en kwaliteitseisen om zo betrouwbaar en correct mogelijk te beoordelen.” (14)

Onderwerping hoeft echter niet altijd de vorm van een spectaculaire machtsingreep aan te nemen. Zij kan ook geleidelijk ontstaan wanneer regelgeving, procedures en administratieve verplichtingen zo omvangrijk worden dat de burger steeds minder in staat is het geheel nog te overzien. Voka Limburg becijferde dat het Belgisch Staatsblad in 2012 ongeveer 90.000 pagina's telde. Dat zou neerkomen op gemiddeld ongeveer 240 pagina's per dag als een burger alles zou willen lezen.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

dociele onderwerping

Waar regelgeving bedoeld is om vrijheid en rechtszekerheid te beschermen, kan een teveel aan regelgeving nieuwe afhankelijkheid creëren. De burger heeft dan steeds meer kennis nodig om te weten wat hij mag, steeds meer deskundigen om ze te begrijpen en steeds meer instellingen om zich tegen mogelijke fouten te beschermen.

Ook de rechtsbescherming zelf kan vervolgens onder druk komen te staan. Het Belgisch parlement keurt een wet goed die vrijlating wegens procedure-fouten beperkt. Daarover zegt de orde van Vlaamse balies dat de wet leidt naar willekeur. Gazet van Antwerpen, 24/01/2013: Strafplesier Rieder vindt dat “Landuyt de deur naar de politiestaat wagenwijd openzet en dat nu “vollen bak” onwettige huiszoeken zullen kunnen.” (1)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
destructiviteit door onderschikkende mythes

Destructiviteit door onderschikkend denken

De groep is arroganter, hypocrieter, egocentrischer en meedogenlozer in het nastreven van zijn doelen dan het individu. Reinhold Niebuhr (1892-1971) ^(g)
Moral Man and Immoral Society (1932)

Het hart van de duisternis: Jan de Laender Dr. Stanley Milgram (1933-1984) onderzocht aan de Yale universiteit hoelang mensen aan een autoriteit gehoorzamen om in dienst van een verheven doel een onschuldig slachtoffer te pijnigen. Aan het experiment namen telkens drie personen deel: Een professor die de leiding had (in feite een acteur), een te ondervragen persoon (ook een acteur) en de vragensteller (de proefpersoon) die met steeds sterkere elektrische schokken de foute antwoorden bestraft. Het verheven doel was “het wetenschappelijk onderzoek.” Het schakelbord ging van 15 tot 450 volt. De straffen verhoogden telkenmale met 15 volt. Meer dan zestig procent van de proefpersonen ging door met vragen en straffen tot 450 volt. Het gekerm van de ondervraagde verstomde al aan 330 volt. ^(h) Dr. Stanley Milgram deed hetzelfde experiment over maar hij liet nu de proefpersonen zelf de stroomsterkte bepalen. (Hij gaf ze dus meer verantwoordelijkheid). De gemiddelde elektrische schok bedroeg nu maar 54 volt. ^(h)

De Milgram experimenten en nog andere soortgelijke studies zijn controversieel. Robert Sapolsky schrijft daarover dat onbetwistbaar is: “dat wanneer ze onder druk gezet worden om zich te conformeren en te gehoorzamen, bezwijkt een veel hoger percentage volkomen normale mensen dan de meesten zouden voorspellen en doen ze vreselijke dingen.” ⁽ⁱ⁾ — Robert Sapolsky, *Behave*.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
destructiviteit door onderschikkende mythes

Jan Moulaert schrijft in Rood en Zwart. De anarchistische beweging in België over de Fransman Pierre-Joseph Proudhon (1809-1865), een voorvader van het anarchisme. Volgens Moulaert zag Proudhon de staat als bron van wanorde. Enkel en alleen een samenleving zonder regering of gezag kon de natuurlijke orde en de sociale harmonie herstellen. (j)

De criminoloog Jan de Laender citeert in zijn boek Joseph Brodski: “De beste verdediging tegen het kwaad is extreem individualisme, oorspronkelijkheid in het denken, desnoods oneerbiedigheid of buitenissigheid. Het kwaad voelt zich aangetrokken door stevigheid. Het kiest voor de grote getallen, voor de granieten zekerheid, voor de ideologische zuiverheid, voor de gedisciplineerde legers en voor een strenge boekhouding.” (h)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

Onderschikkende mythes - destructiviteit

▼ De Dociele Modus

Als conformisme de verantwoordelijkheid vervangt.

Onderschikkende mythes verdrukken het verstand. Ze verkleinen onzekerheid en cognitieve dissonantie maar schakelen de eigen persoonlijkheid uit, Depersonalisering. Institutionele hoogmoed en onderwerping verschrompelen het autonoom denken, ervaring, eigenheid, vrije geest (l'esprit libre) en dynamisme. Ze openen de wegen naar vervreemding, desoriëntatie en destructiviteit, en de aanvaarding ervan. Conformisme vervangt verantwoordelijkheid. Humanisme lost op in dominantie, standaardprocedures en in de letter van de wet.

Waar de autistiforme modus het verstand misleidt, onderwerpt de dociele modus het verstand. Beide versterken hetzelfde regressieve patroon: **vervreemding, desoriëntatie en destructiviteit**. Daarmee vormt de dociele cultuur de tweede pijler van intellectuele regressie.

Intellectuele regressie maakt dociel en autistiform.

- (a): citaat/parafrase: De zondeval der economen. Deirdre N. McCloskey.
 - (b): citaat/parafrase: De oorsprong van de moraal. Matt Ridley.
 - (c): citaat/parafrase: Het hart van de mens. Erich Fromm.
 - (d): citaat/parafrase: Moreel Esperanto. Paul Cliteur.
 - (e): citaat: De Onzichtbare Maat. Archeologie van Goed en Kwaad. Andreas Kinneging.
 - (f): citaat/parafrase: Gazet van Antwerpen 24/01/2013
 - (g): citaat: *Moral Man and Immoral Society* (1932), Reinhold Niebuhr.
 - (h): parafrase: Het hart van de duisternis. Jan de Laender.
 - (i): citaat/parafrase: Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik. Robert Sapolsky.
 - (j): parafrase: Rood en Zwart. De anarchistische beweging in België. Jan Moulaert.
- (1): citaat: www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/02/03/de-blik-van-bjoern-het-beest-in-elk-van-ons/

(2): citaat:

www.rkddocumenten.nl/rkddocs/index.php?mi=600&doc=5061&id=8925

(3): citaat: [www.trouw.nl/opinie/opinie-rectoren-laten-moedige-collega-s-in-de-kou-staan-](http://www.trouw.nl/opinie/opinie-rectoren-laten-moedige-collega-s-in-de-kou-staan-bewust~bb182745/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F)

[bewust~bb182745/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F](http://www.trouw.nl/opinie/opinie-rectoren-laten-moedige-collega-s-in-de-kou-staan-bewust~bb182745/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F)

(4): citaat/parafrase:

www.dewereldmorgen.be/artikel/2024/06/17/nederlandse-rectoren-laten-hun-moedige-collegas-in-de-kou-staan-bewust/

(5): citaat: www.doorbraak.eu/de-15-rectoren-met-hun-laffe-brief-hebben-geen-kik-gegeven-toen-alle-12-universiteiten-in-gaza-systematisch-werden-vernietigd/

(6): citaat/parafrase: en.wikipedia.org/wiki/Vox_Populi,_Vox_Dei

(7): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/10/04/zelenski-elon-musk/

(8): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/11/20/musk-laat-donald-trump-opnieuw-toe-op-twitter/

(9): citaat: www.bbc.com/news/world-europe-63471505

(10): citaat/parafrase:

nl.wikipedia.org/wiki/Het_maatschappelijk_verdrag#:~:text=Om%20een%20samenleving%20in%20te,ruilen%20voor%20de%20alge mene%20wil.

(11): parafrase: edition.cnn.com/2022/09/21/opinions/putin-mobilization-russians-ukraine-counteroffensive-kolesnikov/index.html

(12): citaat: [little-book-of-political-](https://little-book-of-political-mistakes.pubpub.org/pub/18t4912w/release/1#:~:text=%E2%80%9CEvery%20law%20is%20an%20evil,philosopher%20Jeremy%20Bentham%20in%201802.)

[mistakes.pubpub.org/pub/18t4912w/release/1#:~:text=%E2%80%9CEvery%20law%20is%20an%20evil,philosopher%20Jeremy%20Bentham%20in%201802.](https://little-book-of-political-mistakes.pubpub.org/pub/18t4912w/release/1#:~:text=%E2%80%9CEvery%20law%20is%20an%20evil,philosopher%20Jeremy%20Bentham%20in%201802.)

(13): van *Google Gemini*, 2026 -

www.industrydocuments.ucsf.edu/home/

(14): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/08/24/wat-is-test-ouderschap-bekwaamheid-groenland-denemarken/

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

§3 🗡️ Radicaliserende Mythes

Glorificatie & Denigrering
Optimisme & Pessimisme

De misleide emotie

“Er is niets dat vrees en hoop de mensen niet kunnen doen geloven.” Luc de Clapier de Vauvenargues (1715 -1747) ⁽¹⁾

Om onze onmacht te temperen en het ons zelfbeeld te verheffen, misleiden mythes het gevoel. Kerken, naties en ideologieën bieden optimistische en glorificerende mythes over “Wij”, over kunnen en gedrag in het verleden, het heden en over het potentieel ervan en over de kansen in een rooskleurige toekomst. Over “Zij”, het vreemde, het afwijkende brengen ze denigrerende en pessimistische mythes. Soms is er ook denigrering over zichzelf maar dan om de eigen onderwerping te rechtvaardigen of om meer uitzonderlijk de eigen wreedheid te rechtvaardigen (piraten gaan toch naar de hel).

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
radicalisende mythes

De radicale cultuur minacht en/of vreest het afwijkende, lijdt aan hoogmoed enerzijds, aan paranoia of aan overmatige achterdocht anderzijds. Categorisering en dualisme zijn niet alleen gevolg van rationalisering in een autistiforme cultuur. Onderzoek laat zien dat raciale categorisering zeer snel en deels automatisch kan verlopen. Bij sommige experimenten werd bij het zien van gezichten uit een etnische outgroup verhoogde activiteit in de amygdala waargenomen, terwijl bewuste verwerking en cognitieve bijsturing later kunnen volgen. Anderzijds wordt deze biologische (alarm)-procedure door ervaring, leren, cultuur en rede gedempt of bijgestuurd. Maar het kan ook omgekeerd. Verheerlijking en verkettering bieden kracht, comfort, richting, vereenvoudiging en groepsbinding. De radicaliserende werking ervan gaat ten koste van realisme, van menselijkheid, van kritisch vermogen en relativering.

Optimisme en Glorificatie

- Religieuze glorificatie: De verering van iconen en heiligen biedt voorspraak bij God. Binnen sommige religieuze-joodse en zionistische interpretaties wordt het land Israël verbonden met de uitverkiezing van het Joodse volk, een glorificatie van de Joden als het Uitverkoren Volk van God met een van God verkregen Beloofde Land. In sommige protestantse tradities kon maatschappelijk succes worden opgevat als een teken van goddelijke genade of uitverkiezing. Binnen het calvinisme speelt deze predestinatieleer een centrale rol. Hun succes op aarde toont hun uitverkorenheid aan. Max Weber betoogde dat deze specifieke protestantse werkethiek onbewust heeft bijgedragen aan het ontstaan en de bloei van het moderne kapitalisme. *Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalismus* (1905)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
radicalisende mythes - religie

- Religieus optimisme: Religieuze mythes kunnen troost en betekenis bieden bij ervaringen van onmacht, ziekte, schuld, dood en onzekerheid. Ze kunnen de vorm aannemen van fetisjen, relieken, rituelen, bezweringen en mythes. Voor klimaatproblemen bestaan regendansen en zeewijdingen. Er bestaan vruchtbaarheidsrituelen. Voor onwetendheid over het ontstaan van mens en natuur bestaan scheppingsverhalen. Bedevaart en boetedoening verlichten gezondheidsproblemen.

Angst voor oorlog wordt verzacht in “voor God en vaderland”. Duivelsuitkeringen helen geesteszwakte en depressie. Tegen doodsangst bestaat het hiernamaals of de reïncarnatie. Beloning in de hemel waar de rijken en slechteriken zullen boeten maken sociale ellende draaglijk.

*“Wat is den Hemel schoon riep ik op zachten toon (...)
Vrienden die ik daar vond waren met duizende zeer blij
Maar Millioenaren, Aftroggelaren
Rijke fabrikanten, dieven, bankiers
En nog veel ander dier poesenellen
Ja, die zag ik daar niet.” (a)*

(marktlid Alberic Cattebeke (1894 - 1975))

*“Een vaste burcht is onze God,
een schild en zwaard in 't strijden;
uit drukkend leed en dreigend lot
zal ons zijn hulp bevrijden.”*

(— Maarten Luther, *Ein feste Burg ist unser Gott*, vert. J. P. Boendermaker.) (2)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

radicalisende mythes - seculier optimisme

- Seculier optimisme: Markt en technologische vooruitgang lossen alle problemen op. Niet de godsdienst maar de geneeskunde zal het eeuwig leven mogelijk maken. “Ongelovigen lijken aan te nemen dat de gecombineerde macht van het IMF, de medische onderzoek-wereld, Silicon Valley en de democratie alle kwalen van de mensheid zal verhelpen”, schrijft Alain de Botton in *Religie voor atheïsten*. (b)

Hij wijst in zijn boek op het risico dat seculier vertrouwen in wetenschap, technologie, economie en vooruitgang zelf een soort geloof weerspiegelt. Ongelovigen kijken meer weg van het menselijk falen en lijden dan dat gelovigen dat doen. Ze scheppen een onrealistisch verwachtingspatroon dat niet noodzakelijk naar meer geluk en doeltreffendheid leidt. Dit geldt ook “... voor seculiere Amerikanen - misschien wel de angstigste en ernstigst teleurgestelde mensen op aarde, want hun land houdt hun de extreemste voorstellingen voor van wat ze in hun werk en hun relaties mogen verwachten.” (b)

In de Figaro van 9 oktober 2014 en aangehaald in La Décroissance n°141 2017. In verband met het klimaatakkoord van Parijs, de oproep van Arnold Schwarzenegger om de planeet te beschermen: « En crédibilisant l'idée d'une transition climatique par l'innovation plus tôt que par la décroissance, nous entendons contribuer de façon décisive à l'aboutissement d'un accord à Paris fin 2015. » (3)(c)

Hier spreekt een vorm van technologisch optimisme: de verwachting dat innovatie een belangrijke route naar klimaatherstel kan bieden zonder een expliciete keuze voor economische krimp.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
radicalisende mythes - politiek optimisme

- Politiek Optimisme: Fascisten stellen hun volk superieur voor. De Nazi's spraken van een Duizendjarig Derde Rijk. Socialisten daarentegen geloven optimistisch in gelijkheid. Patriottisme en nationalisme kunnen mythes van nationale grootheid en uitverkorenheid gebruiken.
- Politieke Glorificatie: De verering van helden: Subnationaal zijn er Vlaamse helden zoals Jakob van Artevelde. Nationaal is er Ambiorix of Godfried van Bouillon. Supranationaal prijkt Karel de Grote als één van de voorvaders van Europa. Dikwijls lijkt de mythe zich ver van de historische realiteit te houden. (d)
De grote mythen uit de geschiedenis van België, Vlaanderen en Wallonië. Anne Morelli

In de Sovjet-Unie maakte Stalin de 12-jarige Pavlik Mozorov tot held en het voorbeeld voor de jeugd. Pavlik had zijn vader aangegeven bij de geheime dienst en werd daarvoor door zijn grootvader vermoord. Hij werd het symbool van eerlijkheid en oprechtheid, en het onderwerp bij uitstek van kinderboeken. Na de ineenstorting van het communisme vonden vele Russen Pavlik een verrader.

In *De oorsprong van de moraal* citeert Matt Ridley Chief Seattle, opperhoofd van de Duwamish-indianen. Hij sprak in 1854 een beroemd geworden rede uit: “Hoe kan men de hemel kopen of verkopen? Het land? Het idee is ons vreemd (...). Elk deel van deze aarde is voor mijn volk heilig. Elke dennennaald, elke zandkorrel langs de oever van de rivier, elke flard mist in het donkere woud, ... Zullen uw kinderen leren wat wij onze kinderen hebben geleerd? Dat de aarde onze moeder is? Wat de aarde overkomt, overkomt al haar zonen.” (e)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

radicalisende mythes - politiek optimisme

Matt Ridley wijst erop dat de vaak geciteerde “toespraak van Chief Seattle” historisch niet betrouwbaar is. Volgens Ridley is de bekende versie een veel later ontstane constructie. “Niemand weet wat hij die dag zei. Volgens het historisch verslag, dat pas dertig jaar later werd opgetekend, prees hij de generositeit van het grote blanke opperhoofd dat zijn land kocht. De hele “rede” is een voorbeeld van eigentijdse fictie. Hij werd in 1971 ten behoeve van een dramaserie voor ABC-Television geschreven door Fred Perry, een scenarioschrijver en filmdocent. Hoewel vele milieu-voorvechters onder wie Gore, het liever anders zagen, was Chief Seattle bepaald geen bomenknuffelaar. Vrijwel het enige wat we van hem weten is dat hij een slavenhouder was die bijna al zijn vijanden had gedood.” (e)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*
radicalisende mythes

Pessimisme en Denigrering

- Religieus pessimisme: www.trouw.nl: Er bestaan ook pessimistische denigrerende beelden over onszelf. Kardinaal Simonis verdedigt het sterk verband tussen godsdienst en moraal: “Zonder religie dreigt moreel verval” beweert hij. Hij zei over de relatie tussen secularisatie en moreel verval: “Godsdienst en moraal zijn altijd samengegaan. De meeste mensen zijn zo zwak dat zonder godsdienst de moraal al gauw verslechtert.” “Ik heb het geloof nodig, anders zou ik de vernieling ingaan.” (4)

Erfzonde, hel en duivel zijn godsdienstige pessimistische waanbeelden.

- Seculier pessimisme: In de politiek spreken communisten van reactionairen en van kapitalisten. Nazi Duitsland sprak van Untermenschen. Ook zwarten, slaven en vrouwen werden ooit als onvolwaardige mensen gedehumaniseerd.

Walging

Denigrerende mythes geven ons zekerheid en macht over de andere, de andersdenkenden, het afwijkende, de concurrentie, de vijand. Ze associëren het andere aan walging. Wat niet aan onze normen beantwoordt, gaat naar de hel, stinkt, of is een beest of een luiaard.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*
radicalisende mythes - denigrering

Robert Sapolsky in *Behave*: “... Bovendien worden dingen die vroeger als walgelijk werden beschouwd nu anders bekeken (het idee dat slaven dezelfde rechten zouden hebben als witten zouden de meeste witte Amerikanen rond 1800 waarschijnlijk niet alleen economisch onwerkbaar, maar ook walgelijk hebben gevonden). Het is walgelijk, de dingen waar mensen vroeger niet van walgden. Walging is een bewegend doelwit.” (f)

Deze onderliggende gedachte — dat wat mensen als walgelijk ervaren historisch en cultureel verschuift — sluit ook aan bij categorisering en groepsgedrag.

Parasieten

“Le Monde Diplomatique” N°1709 september 2017 schrijft over « Germany’s working poor » en over het Duits Hartz IV sociaal systeem van werkloosheidsuitkeringen en sociale uitkeringen. Bijna 6 miljoen mensen trekken er steun van.

“In a society that worships work, they are often despised as lazy or worse. In 2005 the economy ministry published a brochure titled “**Honest people first**: fighting abuse, fraud, and selfishness in the welfare state”, with a preface by the minister, Wolfgang Clement (SPD).

“Biologists” it reads, “use the term “parasite” to refer to an organism that obtains nutritional needs by feeding off other living things ... it would be inappropriate to apply concepts from the animal world to human beings”. “The popular press led by Bild, took up the expression “Hartz IV parasite”.” (g)

De populaire pers, met Bild voorop, nam vervolgens de uitdrukking “Hartz IV parasite” over.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
radicalisende mythes

Prof dr. Jan Verplaetse onderscheidt in het magazine “Psyche en Brein”, van EOS, nr. 2, 2008, verschillende morele modules. “Aangenomen wordt dat de reinigingsmoraal zich geënt heeft op een andere breinmodule, een module die instaat voor het vermijden van schadelijke of ziekteverwekkende stoffen... Gaandeweg zijn we ook op moreel vlak van die walging module gebruik gaan maken.” Prof Jan Verplaetse citeert beschrijft de reinigingsmoraal als voorbeeld van de genocide in Rwanda in 1994. “Die was uiteindelijk één groot proces van etnische zuivering.” ^(h)

Vervreemding door radicalisme

Derealiseren

Optimisme en verheerlijking en anderzijds pessimisme en zwartmaking misleiden de emotie, vergroten het machtsgevoel en veranderen de menselijke onmacht in hoogmoed. De regressief is nederig tegenover de eigen machtsstructuur maar tegenover het afwijkende is hij hoogmoedig. Hij wordt radicaal. Hij vervreemdt van de werkelijkheid, het Derealisatie. Zijn kritisch vermogen kalft af.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
radicalisende mythes

de dubbele moraal

Radicalisering versterkt de dubbele moraal. Koele rationalisering en berekening naast het oppoken van sym- of antipathie vervagen de redelijkheid, het schuldgevoel, de rechtvaardigheidsmoraal.

De Wig
Symbool voor de dubbele Moraal

Een politieke cartoon verbeeldt de dubbele moraal
“The suffering people of Ukraine and Palestine- what a contrast!”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
radicalisende mythes - vervreemding

“This cartoon depicts the double standards of world leaders and the media to the suffering people of Ukraine and the brutality inflicted for decades on the people in Israeli occupied Palestine.” (First published by Abna AhlulBayt News Agency) (5)

Polarisering

“Het veroorzaken van een conflict of het versterken van tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen of politieke partijen...” (6) Adolf Hitler beschreef in *Mein Kampf* de massa in uitgesproken binaire termen: “Het gros van het volk is zozeer vrouwelijk ingesteld, dat zijn daden en gedachten eigenlijk veel meer door het gevoel dan wel door nuchter overleg worden bepaald. Dit gevoelsleven is echter niet gecompliceerd, maar integendeel zeer simplistisch. Hierbij bestaan niet veel schakeringen, maar enkel een positieve en een negatieve kant, liefde of haat, recht of onrecht, waarheid of leugen, maar nooit half zus en half zo, of gedeeltelijk dit en gedeeltelijk dat, enz.” (i) (*Mijn Kamp*, Adolf Hitler)

Vervreemding door optimisme

Toxisch optimisme leidt naar **Derealiseren**: een gebrekkig risicobewustzijn, gebrekkige voorzorg, onrealistische verwachtingen, verkeerde besluiten, ... Optimistische druk leidt naar depersonaliseren, het uitschakelen van bezorgdheid en angst.

Een christen acht zich gemaakt naar het beeld van zijn Schepper, onsterfelijk, met als opdracht de aarde te vervullen en te onderwerpen.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
radicalisende mythes - vervreemding

In stoïcijnse zin waarschuwde Lucius Annaeus Seneca (ca. 5 v. Chr.- 65 n. Chr.) voor de teleurstelling die ontstaat wanneer verwachtingen en werkelijkheid te ver uit elkaar komen te liggen. Vooruitdenken op wat mis kan gaan kon volgens hem helpen om minder door tegenslag te worden overvallen. De wereld filosofisch opnemen zal heel wat frustratie wegnemen. Meer nadenken over wat kan mislopen om zich niet te laten verrassen, kan de mens veel toxiciteit besparen.

The American Dream & The Green Dream
Wreed optimisme

Lauren Berlant gebruikt het begrip “cruel optimism” voor een gehechtheid aan iets wat men verlangt, maar wat tegelijk een obstakel voor flourishing (floreren) kan worden.
Berlant, L. (2011). *Cruel Optimism*. Duke University Press.

De Groene Amsterdammer, 5/04/2023, Lisa Doeland: “Lauren Berlant noemt het vasthouden aan iets – een mens, een ideaal, een manier van leven – waarvan we weten dat het ofwel onmogelijk is, niets meer dan een fantasie, ofwel dat het helemaal niet goed is voor ons. Er is sprake van een ziekmakende verknochtheid. Wat deze verknochtheid wreed maakt, is dat we er niet buiten lijken te kunnen omdat het richting geeft en een gevoel van zingeving – dit is wat het leven de moeite waard maakt (een welverdiende stedentrip na een drukke maand, even helemaal tot rust komen op een tropisch eiland na een druk jaar).” (7)

Lauren Berlant noemt als voorbeeld van wreed optimisme de “American Dream”. Wellicht is de “groene droom” die mensen belooft dat een duurzame toekomst in het verschiet ligt zelfs in groeiscenario’s zolang we groen kopen, ook een voorbeeld van “wreed optimisme”.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
radicalisende mythes - vervreemding

Vervreemding door Pessimisme

Pessimistisch denken kan uitgroeien tot een gesloten interpretatiekader waarin vrijwel iedere gebeurtenis als bevestiging van de dreiging wordt gelezen. *Het hart van de mens* van Erich Fromm: “Het psychologisch gevolg van het geloof in een vermeende dreiging is natuurlijk precies hetzelfde als dat van geloof in een werkelijke dreiging. De mensen voelen zich bedreigd en zijn, om zich te verdedigen, bereid tot doden en vernietigen. Bij de patiënt met vervolgingswaan zien we ditzelfde mechanisme maar dan op een meer individueel vlak.” (j)

Onderwerping door Radicalisme

De wisselwerking tussen glorificatie en denigrering geeft ons een gevoel van meerderwaardigheid tegenover de ander en van verbondenheid met de eigen groep. Pessimisme over onszelf ondersteunt onderwerping en hiërarchie. Het bijhorend minderwaardigheidsgevoel wordt gecompenseerd door de doeltreffendheid van de eigen groep en door de identificatie met de successen van de eigen groep.

Een doodsprentje uit 1879: “Lieve kinderen, vaerwel! Vreest den heer: want gelukkig is hy, die tot het einde toe in de vrees des Heren volhardt.” (k) Pessimistische mythes over zichzelf maken nederig tegenover de eigen machtsstructuur. De gelovige valt op zijn knieën en biecht zijn zonden op. De priester zegt: “Heer, ik ben niet waardig ...” De soldaat voert zijn bevelen uit. In een autoritaire cultuur zullen de mensen niet onder het minderwaardigheidscomplex lijden omdat ze zich identificeren met de macht van hun organisatie, gemeenschap of natie.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*
radicalisende mythes - destructiviteit

Destructiviteit door radicalisering

Optimistische mythes zijn een basis van economisch, demografisch en militair expansionisme. Wij-idealiseren en Zij-dehumaniseren bevorderen complotvorming. Radicalisme is een basis van destructieve agressie.

Destructiviteit door Godsdienstig optimisme:

Jan van Leiden en het einde der tijden (1509 – 1536)
VRT NWS, Philip Heymans, 28/01/2026: podcast “Jan van Leiden en het einde der tijden”. Begin 2024 uitgebracht door OPERA2DAY en de Nederlandse Bachvereniging” ... Daar wordt de charismatische Jan van Leiden “in Münster de leider van die wederdopers en uiteindelijk kroont hij zich tot koning van “het koninkrijk Sion”, en bij uitbreiding de hele wereld. Daar, in Münster, wachten ze op het einde der tijden, dat elk moment kan komen. Op Pasen. Of nee, op Pinksteren. Of toch nog later, maar in elk geval binnenkort. Terwijl de katholieke prins-bisschop van Münster de stad belegert, radicaliseren de wederdopers steeds verder: alle inwoners van de stad moeten zich bekeren of ze worden gedood, op kritiek op de leiders komt de doodstraf te staan, geld wordt afgeschaft en alle boeken behalve de Bijbel worden verboden.” (8)

De combinatie van apocalyptisch geloof, charismatisch leiderschap, absolutisme en geweld vertoont volgens terrorismedeskundige Beatrice de Graaf overeenkomsten met mechanismen die ook in moderne radicaliseringsprocessen voorkomen. (8)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
radicalisende mythes - destructiviteit

Optimisme is dodelijk (9)

sprout-gerhard-te-velde-11695736

Seculier optimisme: Optimistische mythes leveren woede en frustratie op beweert Seneca. MT/Sprout: “Optimisme zorgt dat je te weinig oog hebt voor risico. Waardoor een droomvlucht in een kamikazevlucht kan veranderen.” (9)

Politiek pessimisme: Pessimistische en denigrerende mythes zoals bij het zondebokmechanisme scheppen orde, brengen mensen samen, geven ze een gevoel van verbondenheid. *Blind!*, een in 2020 gestopt Nederlands online interdisciplinair tijdschrift als toenmalig ziedaar.nl: “Alle angst, onzekerheid, frustraties en agressie kan worden afgereageerd. De andere is stom, mislukt, of schuldig, en dus zijn wij sterk. Wanneer de zondebok verdwijnt, dreigt de chaos terug te keren, en zorgt het mechanisme dat er een andere zondebok gezocht wordt.” (10)

“Le Monde Diplomatique” N°1709 September 2017 snijdt het onderwerp stigmatisering van werklozen en armen aan in Duitsland: “The number of people in temporary employment rose from 300,000 in 2000 to nearly a million in 2016; the ratio of working poor – earning less than €979 a month – rose from 18 to 22% . The introduction of a minimum wage of €8.5 an hour in 2015, raised to €8.84 this year (2017), has not effected the trend: 4.7 million workers survive on a mini-job paying a maximum of €450 a month. Germany has converted its unemployed into paupers.” (g)

“Het aantal mensen in tijdelijke werkgelegenheid steeg van 300.000 in 2000 tot bijna een miljoen in 2016; Het aandeel werkende armen – met minder dan €979 per maand – steeg van 18% naar 22%. De invoering van een minimumloon van €8,5 per uur in 2015, dat dit jaar (2017) werd verhoogd naar €8,84, heeft de trend niet beïnvloed: 4,7 miljoen werknemers overleven met een minibaan die maximaal €450 per maand betaalt. Duitsland heeft zijn werklozen tot paupers omgevormd”.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernuwing*
radicalisende mythes - destructiviteit

De situatie is inmiddels veranderd. Sinds 1 januari 2026 bedraagt het wettelijke minimumloon in Duitsland €13,90 bruto per uur; op 1 januari 2027 wordt dit €14,60.

De kracht van pessimisme en denigrering

Piraten als Zwartbaard stelden zichzelf voor als duivels en putten daar kracht uit. Dan Parry schrijft in “The Real Pirate of the Caribbean” dat een piratenkapitein eens aan een priester vertelde: “Als ze stoppen met vloeken en beginnen te bidden, is alle hoop verloren.” (l)

In *Psyche en Brein* schrijft Margriet Sitskoorn, een neuro-psycholoog, een column “Slecht = Goed²”, of het kwadraat van het goede heeft dezelfde impact als het slechte. We zullen dus “het goede vaker boven het kwade moeten laten prevaleren” schrijft ze. “Een stanklucht heeft meer invloed op uw gelaatsuitdrukking dan een overheerlijke geur.” De kracht van het slechte heeft een grotere impact dan van die van het goede. “Uw favoriete restaurant hoeft maar één keer slecht te koken of een slechte service te bieden, en uw mening verandert, ook al heeft u er 20 keer heerlijk gegeten. Uw vriendin hoeft u maar één keer te bedriegen, en het zal na jarenlang lief en leed te hebben gedeeld nooit meer hetzelfde zijn.” (m)

Religie en politiek winnen met het aanwenden van negativiteit en pessimisme. Negatieve ervaringen wegen psychologisch zwaarder door dan positieve ervaringen van vergelijkbare omvang.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*
radicalisende mythes

Zelfdestructie door radicaliserend optimisme

Filosofie Magazine, Byung-Chul Han: “De druk die wij onszelf opleggen, leidt tot psychische ziekten, zoals depressiviteit en burn-outs. Zij zijn geen gevolg van een virale of bacteriële infectie – een negatief element dat een immunologische afweerreactie oproept – maar kunnen volgens Han beter worden getypeerd als infarcten, veroorzaakt door een teveel aan positiviteit. Wij gaan zo ver mee met het credo “je kunt het!”, dat wij uiteindelijk verzinken en verdrinken in onszelf.” (11)

▼ **De Radicale Modus**

Als polarisering de relativiteit ontkent.

Optimisme en pessimisme, verheerlijking en zwartmaking verminderen gevoelens van onmacht. Meerderwaardigheids- en minderwaardigheidsgevoelens leveren sterkte, richting en competitief voordeel. Maar ze vervreemden van de realiteit. Ze misleiden de emotie. Ze **Derealiseren**. Radicale mythes bedreigen de rechtvaardigheid met dubbele moraal, polarisering, desoriëntatie en destructiviteit. Kritisch vermogen, realisme, sereniteit, nuance en matiging verschrallen. Humanisme lost op in radicalisme.

Waar de autistiforme cultuur vooral het verstand misleidt en de dociele cultuur het verstand onderwerpt, misleidt de radicale cultuur het gevoel. Glorificatie en denigrering vergroten de emotionele afstand tussen “wij” en “zij”. Waakzaamheid wordt paranoia. Trots wordt hoogmoed. Zelfvertrouwen wordt superioriteitsgevoel. Voorzichtigheid wordt haat.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*

radicalisende mythes - de radicale modus

Zo verschuift de menselijke maat naar de uitersten. Niet de werkelijkheid bepaalt het oordeel, maar de mythe. Niet de mens staat centraal, maar het kamp waartoe hij behoort. De radicale modus vormt daardoor de emotionele motor van polarisering, uitsluiting en uiteindelijk van regressieve destructiviteit.

(a): citaat: Alberic Cattebeke (1894 - 1975). Grondige studie van het leven en het repertoire van een marktzanger. Bart Vermeersch.

(b): citaat/parafrase: *Religie voor atheïsten*, Alain de Botton.

(c): citaat: In de Figaro van 9 oktober 2014 en aangehaald in La Décroissance n°141 2017

(d): parafrase: De grote mythen uit de geschiedenis van België, Vlaanderen en Wallonië. Anne Morelli (red.).

(e): citaat/parafrase: De oorsprong van de moraal. Matt Ridley.

(f): citaat: Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik. Robert Sapolsky

(g): citaat en parafrase: *Le Monde diplomatique*, nr. 1709, september 2017. De oorspronkelijke formulering “this year” is voor deze uitgave weergegeven als “in 2017”.

- (h): citaat/parafrase: Psyche en Brein”, van EOS, nr. 2, 2008
- (i): citaat/parafrase: Deel 1 Mein Kampf. Adolf Hitler
- (j): citaat/parafrase: Het hart van de mens. Erich Fromm.
- (k): citaat: Doodsprentje van Leonardus-Josephus Cattebeke uit “Familieboek-Cattebeke”. Broeder Antoon Steelant.
- (l): citaat/parafrase: The Real Pirate of the Caribbean. Dan Parry.
- (m): citaat/parafrase: Psyche&Brein nummer 5 (september/oktober) van het jaar 2009 (een uitgave van EOS Wetenschap)

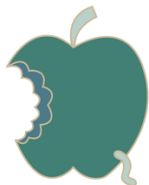
- (1): citaat: www.citaten.net 2009
- (2): citaat: www.rd.nl/kerk-religie/hooglied-van-de-reformatie-een-vaste-burcht-is-onze-god-1.1441614
- (3): citaat: www.lefigaro.fr/vox/politique/2014/10/09/31001-20141009ARTFIG00402-l-appel-d-arnold-schwarzenegger-pour-preserver-la-planete.php
- (4): citaat/parafrase: www.trouw.nl/nieuws/simonis-zonder-godsdienst-gaat-het-slechter-met-moraal~bf471875/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
- (5): cartoon/citaat: johnmenadue.com/the-double-standards-between-ukraine-and-palestine/
- (6): uit www.juridischwoordenboek.nl/zoek/polariseren
- (7): citaat/parafrase: www.groene.nl/artikel/ik-weet-het-heel-goed-maar-toch
- (8): citaat/parafrase: www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/01/28/jan-van-leiden
- (9): citaten: mtsprout.nl/management-leiderschap/optimisme-dodelijk-zo-doe-je-een-reality-check
- (10): uit www.ziedaar.nl/article.php?id=198 website van Blind!, een Nederlands online interdisciplinair tijdschrift voor studenten en onderzoekers dat werd gehost op het domein ziedaar.nl, gestopt in 2020.
- (11): citaat: www.filosofie.nl/filosofen/byung-chul-han/

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
humiliërende mythes

§4 Humiliërende mythes

De verdrukte emotie

de zondige mens

*“We zouden ons voor onze nobelste daden schamen,
als iedereen onze motieven kon zien.”*

François de la Rochefoucauld. Maxime 409 (a)

Het geloof in menselijke zondigheid (slechtheid) vervreemdt van eigenheid en weerbaarheid, en dreigt humane gevoelens te verdrukken. Wie de eigen natuur miskent, schakelt ook haar remmingen en drijfveren uit.

De mythes van de zondige mens scheppen minderwaardigheidscomplexen. De aanvaarding ervan ondersteunt onderwerping en hiërarchie. Het negatieve eigenbeeld wordt aanvaard door de vrees voor de eigen groep, door medeplichtigheid, door de versterkte doeltreffendheid van de eigen groep en door de identificatie met de successen en de sterktes van de eigen groep.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
humiliërende mythes - Godsdienst

⌘⌘ De zondige mens in de godsdienst

De kwaadaardigheid van onze natuur. Marcus 7, 20-23: “Maar, zei Hij (Jezus), wat uit de mens komt, dat bezoedelt de mens. Want uit het binnenste, uit het hart van de mensen komen boze gedachten, ontucht, diefstal, moord, echtbreuk, hebzucht, kwaadaardigheid, bedrog, losbandigheid, afgunst, godslastering, trots, lichtzinnigheid. Al die dingen komen uit het binnenste en bezoedelen de mens.” (voor het Goede dient de mens zich te bekeren naar God.)

In de eerste eeuwen van het Christendom in Ierland waren er heremieten die tot een heilige waanzin vervielen. Ze zwierven en voedden zich met kruiden en planten of lieten zich in een bootje naar open zee afdrijven. Sommigen van hen zouden gestrand zijn in IJsland en tot op de Faeröer eilanden.

Luther beschreef de mens als van nature en onvermijdelijk bezitter van een kwade en zondige aard: “naturaliter et inevitabiliter mala et vitiosa natura.”

Martin Luther, *Heidelberger Disputation* (1518)

John Stuart Mill schrijft in *On Liberty* over het calvinisme: “Omdat de menselijke natuur tot in de grond bedorven is, kent niemand de verlossing zolang de menselijke natuur niet in hem wordt gedood.” “Wat niet plicht is, is zonde.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernaauwing*
humiliërende mythes - Godsdienst

De handel, basis van verstandhouding en welstand, werd een zonde. Barbara Tuchman beschrijft in *De waanzinnige eeuw* hoe middeleeuwse opvattingen over handel werden beïnvloed door kerkelijke moraal. Zij verwijst daarbij onder meer naar Augustinus en Hieronymus: “Deze houding hield in dat geld slecht was en dat volgens de Heilige Augustinus (354-430) “handel op zichzelf een kwaad is”, dat winst boven een bepaald minimum dat nodig was om de handelaar in zijn levensonderhoud te voorzien, hebzucht was, dat het verdienen aan leningen door rente te vragen woeker was, het inkopen van goederen via grossiers en deze onveranderd tegen een hogere prijs doorverkopen immoreel en veroordeeld door de canonieke wet en dat, kort gezegd, de uitspraak van de Heilige Hieronymus (347-419 of 420) bindend was: “Een man die koopman is, kan zelden of nooit genade vinden in Gods ogen.”” (b)

Augustinus geloofde in de erfzonde en bestreed de leer van Pelagius, (omstreeks 400) een Britse monnik. Pelagius verwierp de gedachte dat de erfzonde de menselijke wil fundamenteel had bedorven en legde sterker de nadruk op menselijke verantwoordelijkheid en vrije keuze. Door toedoen van Augustinus werd hij samen met zijn leerling Caelestus in 418 tijdens het concilie van Carthago definitief geëxcommuniceerd. (1)

Augustinus onderscheidde in *De Civitate Dei* de aardse orde, waarin de mens zichzelf als hoogste maatstaf neemt, van de hemelse orde, waarin de liefde tot God richtinggevend is. Zelfgerichtheid wordt daarmee verbonden met het afwenden van God en met de menselijke val. (c)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
humiliërende mythes

Zo wordt de mens niet alleen als feilbaar, maar ook als fundamenteel geneigd tot verkeerde liefde voorgesteld. De mythes van de zondige mens scheppen minderwaardigheids-complexen. De aanvaarding ervan ondersteunt onderwerping en hiërarchie.

⌘ De zondige mens in de politiek

Pierre-Joseph Proudhon (1809-1865), Frans socialist en vader van het anarchisme stelde: “la propriété, c’est le vol.” Rechts reageerde tegen de vermenging van culturen en rassen. Centrupolitici kennen andere zonden. In zijn boek *Angst, afgunst, en het algemeen belang* schrijft Guy Verhofstadt dat een democratie slechts haar naam waardig is als ze berust op weloverwogen redelijkheid en niet op primitieve gevoelens als angst en afgunst. Toch is de rechtvaardigheidsmoraal een uitbreiding van de sympathiemoraal met de rede of de redelijkheid. Zonder angst is er geen redelijkheid. En zonder afgunst is er wellicht minder motivatie, minder prestatie of trouw.

⌘ De zondige mens in de filosofie

François de La Rochefoucauld zag eigenliefde en eigenbelang als belangrijke drijfveren van menselijk gedrag. Zijn beroemde *Maxime* 409 luidt: “We zouden ons voor onze nobelste daden schamen, als iedereen onze motieven kon zien. Of: “De deugden verliezen zich in het eigenbelang zoals de rivieren zich in de zee verliezen.” (2)
« Les vertus se perdent dans l’intérêt comme les fleuves se perdent dans la mer. »
François de La Rochefoucauld, *Maxime* 171.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

humiliërende mythes - wetenschap

Wikipedia: Arthur Schopenhauer (1788–1860) had een pessimistische levensbeschouwing en vond dat de menselijke wil wordt gestuurd door *motieven*, maar zelf blind en dom is. Schopenhauer beschouwde de wil als een blinde drijfkracht achter het menselijk handelen. In zijn pessimistische wereldbeeld is die wil een bron van voortdurend verlangen en daardoor van lijden. “Het is de drang om te bestaan die in alles werkzaam is, en tevens de bron van het oneindige lijden van de wereld: alles vecht om te bestaan en in de levende natuur wordt geen verlangen definitief bevredigd, en dat allemaal zonder enige reden en zonder enig doel.”
(3)

⌘⌘ De zondige mens in de wetenschap
de evolutionaire mismatch

Moderne wetenschappers waarschuwen ons voor de kwaadaardigheid van onze natuur. “De Amerikaanse bioloog George C. Williams heeft de evolutie “an evil process” genoemd. Het is een proces dat schept bij middel van pijn en dood en dat een diepe zelfzucht genereert in al wat leeft. Wij zullen altijd de wanhoop van moralisten blijven. Want hoe men ook tracht ons te verbeteren, steeds keert onze biologische natuur terug in al zijn primitieve koppigheid – met al het kwaad dat hij bevat.”

De psychologie beschrijft met het begrip “evolutionaire mismatch” het menselijk instinct dat ongepast functioneert omdat het niet is aangepast aan de moderne realiteit. Ethologen bestuderen dierengedrag. Sommigen van hen menen dat de menselijke aard niet aangepast is aan de moderne technologie. Bij het ombrengen van een soortgenoot wordt de aanvaller normaal geconfronteerd met agressieremmingen.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

humiliërende mythes - wetenschap - de evolutionaire mismatch

Veel diersoorten doden slechts uitzonderlijk soortgenoten. Maar bij de mens werken deze agressieremmingen niet bij het openen van de luiken van een bommenwerper. Het leed is dan niet direct waarneembaar.

Gedragbiologen tonen met de verwantschapstheorie aan dat we van nature onverschillig zijn voor vreemden. Instinctief nemen we aan dat vreemden minder genen met ons gemeen hebben. Vreemde groepen staan altijd klaar om elkaar te bevechten en te vernietigen.

De oorsprong van de moraal, Matt Ridley: “Er is een wetmatigheid in de evolutie – waaraan ook wij onderhevig zijn – die luidt dat naarmate samenlevingen coöperatiever worden, hun onderlinge oorlogen gewelddadiger worden. We mogen dan tot de meest coöperatieve sociale wezens op aarde behoren, we zijn ook de meest oorlogszuchtige.” (d)

Onaangepaste instincten en emoties - de evolutionaire mismatch

“De luiken van atoombommenwerper openen is emotioneel makkelijker dan iemand te wurgen.” De technologie zou onze agressieremmingen uitschakelen en ons instinct voorbijgestreefd hebben. Maar sinds 1945 werd nooit geen atombom tegen burgers meer gebruikt. Dit kan nog gebeuren maar niemand kan ontkennen dat er een afkeer bestaat tegen massavernietigingswapens. De technologie maakt het mogelijk om de verschikkingen van deze wapens te zien, zelfs 50 jaar na datum en op een ander continent. Technologie heeft de kracht van onze zintuigen en geheugen gevoelig uitgebreid. We voelen vandaag nog mee met de slachtoffers van de atombommen. Onze instincten en emoties zijn niet voorbijgestreefd door de technologie, in tegendeel, ze werken er beter door.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · *Onderwerping* · *Bewustzijnsvernauwing*

humiliërende mythes - wetenschap - de evolutionaire mismatch

Charles Chaplin in “The Great Dictator”: “The aeroplane and the radio have brought us closer together. The very nature of these inventions cries out for the goodness in men – cries out for universal brotherhood – for the unity of us all.” (4)

De menselijke aard voorstellen als van nature xenofob gaat niet op. Uitwisseling met andere culturen is intellectueel, materieel en biologisch interessant. Genetisch heeft het reproduceren met personen buiten de verwante groep gezondheidsvoordelen door grotere genetische diversiteit.

De menselijke evolutie is meer dan “An Evil Process” van pijn en dood die diepe zelfzucht genereert en vol zit van kwaad en wreedheid. Er bestaat tederheid, liefde, solidariteit, compassie, zelfopoffering. We mogen dan nog een aanleg hebben voor haat en oorlog, we hebben ook aanleg voor vriendschap, handel en verstandhouding.

Matt Ridley schrijft over deugdzaamheid: “Het is iets dat we als vanzelfsprekend mogen beschouwen, waar we uit kunnen putten en dat we mogen koesteren. Het is niet iets wat we met veel moeite moeten bevechten op de menselijke natuur... Het is een instinctief en nuttig smeermiddel dat deel uitmaakt van onze natuur.” (d)

Marcus Tullius Cicero (106-43 voor Christus) schreef in *Tusculanae disputationes*: “De natuur heeft in ons wezen de zaden der deugd gelegd.” (2) Zelfs François de la Rochefoucauld schrijft in Maxime 305: “Het eigenbelang dat de schuld krijgt van al onze wandaden, komt vaak de eer toe van onze goede daden.” (2)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Vervreemding door humiliëring

Depersonaliseren

Humiliërende mythes verkleinen de onmachtgevoelens door de mens zijn eigen onwaardigheid te laten aanvaarden. Zij bieden een verklaring voor lijden en mislukking, maar doen dit ten koste van eigenwaarde en weerbaarheid.

Religie, filosofie, politiek en zelfs wetenschap kunnen de mens voorstellen als fundamenteel zondig, egoïstisch, irrationeel of gevaarlijk. Ze vervreemden van de eigen menselijke natuur.

De vernederde mens zoekt vervolgens compensatie. Hij zoekt trots in nationalisme, fundamentalisme, ideologie of geweld. Minderverwaardigheidsgevoelens verzwakken persoonlijkheid en menselijkheid, weerbaarheid, bewogenheid, solidariteit, constructieve competitiviteit. Ze Depersonaliseren. Ze veranderen de persoonlijkheid en leiden tot wat Erich Fromm “compenserend geweld” noemde.

Desoriëntatie door humiliëring

Desoriëntatie, de achterdocht

MO, Gie Goris, 10/12/2017: Susan Neiman behandelt volgende stelling in *Verzet en rede in tijden van nepnieuws*: “Achter iedere aanspraak op waarheid gaat een verborgen aanspraak op macht schuil, ieder ideaal verhuult een vorm van eigenbelang.” Voor Susan Neiman is nepnieuws een gevaarlijke uiting van een diepgeworteld wantrouwen tegen waarheid en idealen. (5)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
humiliërende desoriëntatie

Conversie: Het natuurlijke waardestelsel dreigt te worden omgekeerd, desoriëntatie. Fr. Nietzsche beschreef wat hij noemde “de slavenopstand in de moraal”. Voor zwakkere mensen is het moeilijker bevrediging in het leven te vinden. Om aan hun onmacht te ontsnappen, scheppen ze een alternatieve imaginaire tegennatuurlijke wereldorde. Zwakheid of seksuele onthouding worden deugden. Magerzucht leidt naar verschijningen van het heilige. Zich vernederen is goedheid. Het reële leven is het schijnleven. De natuur en de aarde zijn minderwaardig tegenover het spirituele. Er ontstaat een zondemoraal met haat tegen het leven, tegen het lichaam en tegen de lust, desoriëntatie.

Meritocratische humiliëring en desoriëntatie

Volgens Michèle Lamont kan de meritocratische samenleving niet alleen ongelijkheid, maar ook gevoelens van vernedering en verlies van maatschappelijke erkenning voortbrengen. Wanneer mensen daarin weinig antwoord vinden bij links, kan nationale identiteit een alternatieve bron van trots en verbondenheid worden.

Extreemrechtse partijen spelen daarop in door antimigratie-standpunten in een nationalistisch kader te plaatsen. Zo kan nationalisme een gevoel van bescherming bieden aan mensen die zich in de meritocratische samenleving ondergewaardeerd voelen.

(6)

Floris Burgers, *De Groene Amsterdammer*, 16 november 2024, over Michèle Lamont, *Seeing Others* (2023). Parafrase.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

humiliërende mythes

Onderschikking en destructiviteit door humiliëring

De zondige mens

Het minderwaardigheidscomplex schept een autoritaire en wrede cultuur. De druk van Schriftgeleerden, farizeeën, kerk en catechismus lijkt maar min tegenover de uitrol van de moderne wetten-woekering, tegenover de overheidsbetutteling en de autoritaire controle. Nationalistische en fundamentalistische bewegingen kunnen een minderwaardigheidsgevoel compenseren door de groep waartoe men behoort juist als verheven of bedreigd voor te stellen.

Zelfhumiliëring

Byung-Chul Han beschrijft de moderne mens als iemand die zichzelf kan uitbuiten: wanneer hij faalt, neemt hij de mislukking als zijn eigen schuld.

Byung-Chul Han beschrijft een moderne vorm van uitbuiting waarbij de dwang niet langer uitsluitend van buitenaf komt. De mens legt de druk steeds meer aan zichzelf op. Wie niet slaagt, wijt de mislukking aan zichzelf; wie lijdt of faalt, ziet zichzelf gemakkelijk als oorzaak. Zo kan prestatiedruk veranderen in zelfuitbuiting en kunnen depressiviteit en burn-out het gevolg worden. (7)

Filosofie Magazine, bespreking van het werk van Byung-Chul Han.
Parafrase.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
destructiviteit

▼ De humiliërende Modus

Als schuldgevoel de bewogenheid verstart.

Het waanbeeld van de “zondige mens” in religie, wetenschap, filosofie en politiek vervreemdt en desoriënteert. Het verdrukt emotie en Depersonaliseert. Het brengt gevoelens van solidariteit, assertiviteit, medeleven, empathie en bewogenheid in gevaar en de humiliëring dreigt in compenserend geweld te ontaarden. Het met wantrouwen neerkijken op de mens en de menselijkheid is destructief.

Blaise Pascal schreef: “dat de mens geen engel en geen dier is, maar dat wie zich als engel probeert voor te doen, juist dreigt te vervallen tot dierlijk gedrag.

« L’homme n’est ni ange, ni bête, et le malheur veut que qui veut faire l’ange fait la bête. »

Pensées. Pascal

Humanisme lost op in humiliëring en in minderwaardigheidscomplexen.

Emotionele regressie humilieert en radicaliseert.

De autistiforme cultuur misleidt vooral het verstand, terwijl de dociele cultuur het verstand onderdrukt en tot **intellectuele regressie** leidt. Tegelijkertijd misleidt de radicale cultuur het gevoel, terwijl de humiliërende cultuur het gevoel onderdrukt en tot **emotionele regressie** leidt.

- (a): citaat: *Maximen*. La Rochefoucauld. Maarten van Buuren.
- (b): citaat/parafrase: *De Waanzinnige Eeuw*. Barbara Tuchman
- (c): Parafrase: Augustinus, *De Civitate Dei*, XIV, 28
- (d): citaten/parafrase: *De oorsprong van de moraal*. Matt Ridley.

- (1): nl.wikipedia.org/wiki/Caelestius
- (2): citaten: www.citaten.net
- (3): citaat/parafrase: nl.wikipedia.org/wiki/Arthur_Schopenhauer
- (4): citaat: www.charliechaplin.com/en/articles/29-The-Final-Speech-from-The-Great-Dictator
- (5): citaat en parafrase: www.mo.be/extra/susan-neiman-nepnieuws-wortelt-postmodern-wantrouwen
- (6): parafrase: www.groene.nl/artikel/met-moraalpolitiek-kan-links-weer-een-brede-volksbeweging-worden
- (7): parafrase: www.filosofie.nl/filosofen/byung-chul-han/

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

de Uitwas van de regressieve Mythologie

*Als rationalisering de redelijkheid uitdooft,
als conformisme de verantwoordelijkheid vervangt,
als polarisering de relativiteit ontkent en
als minderwaardigheidsgevoel de bewogenheid verstart,
woeden vervreemding, desoriëntatie en destructiviteit.*

Regressieve mythologie manipuleert de innerlijke natuur voor mentaal comfort en macht weg van twijfel en onmacht. Ze levert kracht en doeltreffendheid maar desoriënteert en vervreemdt. Haar schijn misleidt en verdrukt emotie en verstand. Ze verzwakt de rechtvaardigheidsmoraal ten gunste van de sympathiemoraal en meedogenloze ratio. Haar moraal neigt naar kindsheid en conditionering, en in combinatie met hoge intelligentie en techniek neigt ze naar wreedheid en destructie.

Humiliërend, Autistiform, Radicaal en Dociel

Humiliërend: minderwaardigheidscomplexen verdrukken menselijkheid, le supplément d'âme.

Autistiform: de overschatting van de ratio en van rationalisering misleidt het gezond verstand, le bon sense.

Radicaal: aanmatigend optimisme en pessimisme, glorificatie en denigrering misleiden de humane emotie, la douceur de vivre.

Dociel: de overschatting van de wijsheid van over- en meerderheid verdrukken de vrije kritische geest, “l'esprit libre”.

VER**HARD**ING

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

ONDERWERPING

Woeden (Heersen)

De tweede dimensie van de regressieve ruimte, **the MOB**

“Vanwaar haalt de tiran zijn ontelbare argusogen die u bespieden, als het niet uit uw rangen is? Hoe heeft hij zo veel handen om u te slaan als hij ze niet van u ontleent? De voeten waarmee hij uw steden vertrappelt, zijn het ook niet de uwe?” (1)

Uit *Le discours de la servitude volontaire*

Étienne de La Boétie (1530-1563)

Voordelen van onderwerping in de natuur

Een hiërarchie binnen de soort vermijdt agressie, letsels en sterfte door voortdurende conflicten voor voedsel en paringskansen. Door eerdere gevechten kennen wolven hun rangorde in de roedel. Kippen hebben hun pikorde.

Voordelen van onderwerping

Ook de mens kent competitie en “eerdere gevechten”. Onderwerping en hiërarchie bevorderen efficiëntie en beperken voortdurende onenigheid, wanorde, strijd en verlies. In onvolwassenheid, onwetendheid of in nood kan hiërarchie levensnoodzakelijk, deugdzzaam en doeltreffend zijn.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
de voordelen van onderwerping

Robin Dunbar

Ook grotere samenlevingen lijken met hiërarchie gebaat. Dunbar's number "150" aangehaald in *Sapiens* van Yuval Noah Harari is "de vermeende cognitieve grens aan het aantal individuen waarmee een persoon een stabiele, sociale relatie kan onderhouden. Dit axioma werd in 1993 gepostuleerd door de Engelse antropoloog Robin Dunbar... 150 personen met wie een mens een bepaalde relatie kan onderhouden, onder de voorwaarde dat alle "deelnemers" hun best doen om tot die kring te behoren." (@1) Op dit axioma voortbouwend, kan men stellen dat als een gemeenschap de 150 eenheden overschrijdt, de behoefte aan collectieve organisatie, hiërarchie en collectieve mythes zal vergroten gezien de individuen elkaar dikwijls niet voldoende kennen en elkaar niet zouden kunnen vertrouwen.

Confucius

Confucius (551 – 479 voor Christus) vond dat hiërarchie leidt naar discipline, moreel besef en sociale harmonie. National Geographic: "Eén van de kernwaarden van het confucianisme heeft te maken met sociale hiërarchie. Die hiërarchie kan bijvoorbeeld slaan op de relatie tussen regeerders en onderdanen, maar ook op de band tussen ouder en kind of tussen man en vrouw. Als iedereen zich gedraagt naar diens plaats in de rangorde – de 'minderen' moeten gehoorzamen en de 'meerderen' moeten discipline en moreel besef ontwikkelen – zou dit leiden tot sociale harmonie." (@2) ... de huidige Chinese president Xi Jinping staat bekend als aanhanger van het confucianisme. (@2)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernauwing*
de voordelen van onderwerping

Andreas Kinneging

De Europese Traditie in *De onzichtbare Maat. Archeologie van Goed en Kwaad*: “God aan de top, dan de mensen, vervolgens de dieren en de planten en ten slotte, onderaan in de hiërarchie, de anorganische materie. De besten moeten heersen, de overige dienen gehoorzaam te volgen. ... De ziel staat hoger dan het lichaam en in de ziel dient de rede de overige vermogens (de wil, de begeertes) te leiden.”

Is er ongehoorzaamheid en opstand: “de mens wil God niet dienen, maar zelf heersen. De minderen willen hun meerderen niet volgen, maar zelf bepalen wat ze doen. De begeertes willen zich niet voegen naar de rede, maar zelf de dienst uitmaken. Het gevolg is chaos en ellende.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

de voordelen van onderwerping

Sigmund Freud

Sigmund Freud maakte de Anschluss van Oostenrijk bij Nazi-Duitsland mee. Mark Edmundson beschrijft in *The Death of Sigmund Freud* wat de psychoanalyse als voordelen van onderwerping aan leiderschap zag:

1) Een duidelijk en absoluut waardenstelsel vervangt ons verward geweten. “The leader takes the place of the over-I, and for a variety of reasons, he stays there ... Where the individual super-ego is inconsistent and often inaccessible because it is unconscious, the collective superego, the leader, is clear and absolute in his values. He is associated with things that are permanent: with God, or destiny, or with absolute truth.”

2) De onderwerping betekent eenheid met de volksgenoten met als gevolg minder angst en een gezamenlijke missie.

3) De onderwerping wettigt soms anders ongeoorloofde driften. “So the day that Hitler arrived in Vienna, gentile Viennese, who had been so urbanely tolerant, could turn on their Jewish neighbours and do so with a good conscience.”

4) De onderwerping voldoet aan agressieve drang, schept hogere waarden ... “they (de inwoners van Wenen tijdens de Anschluss) were doing two things at once: they were satisfying their most aggressive urges, and they were helping create a society based on higher values, one where the Jews were no longer in control.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

de voordelen van onderwerping

Robert Sapolsky en Peter Turchin

“Gelaagde structuren zijn volgens bevolkings-bioloog Peter Turchin bij uitstek geschikt om veroveraars te zijn - ze hebben commandostructuren. Ook zijn gelaagde samenlevingen “beter in staat om tekorten aan hulpbronnen te overleven (dan egalitaire culturen) door sterfte te beperken tot de lagere klassen.” (2)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernauwing*
onderwerping - vervreemding

Vervreemding door onderwerping

Depersonaliseren en Derealiseren

In de mate dat het aantal keuzes terugloopt door onderwerping, worden verstand en emotie uitgeschakeld. De overheid reduceert onze onzekerheid en keuzemogelijkheden door een kolossaal aantal wetten te stemmen, door het heffen van hoge belastingen, door steeds meer controle, door economische en pedagogische druk.

In nood zoals in oorlog of tijdsgebrek en ook in grote organisaties zal de piramidale hiërarchie efficiënt zijn. En gezien onze maatschappij en economie in grote mate georganiseerd zijn op basis van nood, groei, concurrentie en prestatie is onderwerping en de daaruit volgende vervreemding chronisch en universeel.

Étienne de la Boétie:
(1530-1563)

De vrijwillige onderwerping van de mens, het afdwalen van zijn natuurlijke vrijheidsdrang (vervreemding) schrijft hij toe:

- aan het feit dat hij onderworpen geboren en opgevoed wordt (conditionering),
- aan mythes (godsdiensstige en politieke),
- aan brood en spelen (bourage de crâne – identificatie met de winnaar),
- aan medeplichtigheid in de hiërarchische machtsketen.

Étienne de la Boétie beschrijft de vervreemding door onderwerping en de destructiviteit ervan: Een mens beroofd van zijn vrijheidsdrang en van zijn (humane) natuur vervalt in lafheid, moedeloosheid en wreedheid. (vervreemding van de humane dotatie)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing

onderwerping - vervreemding

Luther en Calvijn

In *Escape from Freedom* schrijft Erich Fromm: “Deze diepe overtuiging dat de mens verdorven is en onmachtig iets uit eigen verdienste goed te doen, vormt in Luthers ogen één van de wezenlijke voorwaarden voor Gods genade. Alleen indien de mens zichzelf vernedert en zijn persoonlijke wil en trots vernietigt, zal de genade Gods op hem neerdalen.”

Verder citeert Erich Fromm, Calvijn: “Wij behoren onszelf niet toe; en daarom dient noch ons verstand noch onze wil in onze daden en overwegingen te overheersen ..., wij behoren aan God, en laat ons daarom voor hem leven en sterven.”

Erich Fromm

De onzekerheid en de onmacht van de eenzame mens drijft hem tot vluchten in vrijwillige onderwerping. “Hij aanbidt gezag en onderwerpt zich daaraan, maar tegelijk wil hij ook zelf een autoriteit zijn en anderen aan zich onderwerpen.” Erich Fromm beschreef daarnaast ook het begrip compenserend geweld.

Robert Sapolsky

“Agressie vermindert stress”

Uit *Behave*: “Stress-geïnduceerde verdringingsagressie is alomtegenwoordig bij verschillende diersoorten. Bij bavianen bijvoorbeeld is bijna de helft van de agressie van dit type: een hooggeplaatst mannetje verliest een gevecht en achtervolgt een subvolwassen mannetje, dat prompt een vrouwtje bijt, dat vervolgens op een jong afstormt...” (2)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE *Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing* desoriëntatie

Desoriëntatie door onderwerping

Contradictie en Conversie

Het lijkt een paradox maar het zich onderwerpen aan een sterke autoriteit geeft een machtsgevoel. De NAVO soldaat volgt zijn bevelen op. De katholieke priester onderwerpt zich aan de leer van de paus. De Chinese arbeider mort niet. De soldaat identificeert zich met het leger, de priester met de kerk, de Chinese arbeider met zijn natie.

Etienne de Boétie, Sigmund Freud en Erich Fromm schreven over de vrijwilligheid, de voordeligheid of de voorkeur voor onderwerping. Toch is er voor vele mensen nauwelijks een realistisch waardevol alternatief. Als de autoritaire druk in het levenskader te groot wordt, rest het individu nog slechts de theoretische keuze tussen medeplichtige of kansloze rebel.

Het Stockholm-syndroom en Trauma-binding

Berucht is het “Stockholm-syndroom” waarbij de gijzelaar het gaat opnemen voor de gijzelnemer. De gijzelaar verzakt in een sympathiemoraal en keert zich om tegen de reguliere autoriteit. Zijn waardenpatroon keert om.

www.healthline.com: Minder vrijwillig is een vorm van “trauma-binding”. Dit syndroom kan bestaan bij misbruik en manipulatie in een onevenwichtige relatie als misbruikende verzorger - kind, leider - sektelid, of gijzelnemer – gijzelaar. (@3)

Sympathie en begrip voor de misbruiker zijn eigen aan beide syndromen, contradictie en conversie (het omkeren van waarden).

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
desoriëntatie door onderwerping

Management op basis van angst

Fierceinc.com: “In een op angst gebaseerde cultuur specialiseren managers en HR-mensen zich in het toewijzen van werk, het meten van resultaten, het bestraffen van overtredingen en het handhaven van de orde. In een gezonde cultuur specialiseren managers en HR-mensen zich in het luisteren naar werknemers, het samen met hen oplossen van problemen, het vieren van successen en het visualiseren van nog grotere successen!”

“Op een werkplek die gebaseerd is op angst, is iedereen gefocust op zijn dagelijkse doelen. Dat moet ook wel, want als ze een doel missen, kunnen ze hun baan verliezen. Je krijgt geen samenwerking of innovatie van mensen die doodsbang zijn!” (@4)

De zuivering van het ambtenarenapparaat

VRT NWS, 09/06/2026, Björn Soenens: “In Pyongyang kennen ze dat systeem. In Moskou ook. In Ankara, in Boedapest tot voor kort, en in Minsk. Overal waar een leider zijn eigen naam op het landschap schrijft, merk je dezelfde beweging: eerst de symbolen, dan de instellingen, dan de rechters, dan de pers. Trump heeft de FBI via de door hem aangestelde loyale baas Kash Patel gezuiverd van iedereen die ooit onderzoek naar hem voerde. Hij heeft ruim 50.000 federale ambtenaren vervangen door loyalisten. In een normale ambtstermijn stelt de president via het spoils system zo’n 2.000 loyale medewerkers aan, geen 50.000.” (@5)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernaauwing*
desoriëntatie door onderwerping

Zelfuitbuiting

Filosofie Magazine bespreekt de visie van Byung-Chul Han:
“Overall tref je slapende mensen aan, die door de overuren die zij maken hun bed niet meer bereiken. De metro’s in Seoul lijken wel slaapwagens. Worden werknemers uitgebuit? Integendeel: zij buiten zichzelf uit, stelt de Koreaans-Duitse filosoof. Niet “je moet het!”, maar “je kunt het!” is de slagzin van de hedendaagse prestatimaatschappij.” (@6)

De dubbele Moraal

Wikipedia: “Adam Smith wees er al op dat men de grillen van een persoon met een hogere status sneller door de vingers ziet, terwijl men die van een ondergeschikte persoon zonder dralen afkeurt.” (@7)

Olaf Koens voor RTL/nl 24/07/2024 in *Russische vrouwen voorzichtig in verzet*: “*Wij willen onze mannen terug*”: “Het is bijna een eeuwenlange traditie in Rusland. De tsaar is goed, maar de *bojaren*, zijn adviseurs, die zijn slecht.” (@8)

De Wig
De dubbele Moraal

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernaauwing*
desoriëntatie door onderwerping

Domimering - Kwaadaardig Leiderschap

The Dark Triad

– narcisme, psychopathie en machiavellisme –

www.fastcompany.com: “Als het gaat om leiders, heeft onderzoek aangetoond dat deze eigenschappen een complexe relatie met leiderschap en leiderschapseffectiviteit aantonen. ... Ondanks dat het negatief gerelateerd is aan verantwoordelijkheid, werkprestaties en algemene prestaties, is de Dark Triad positief gecorreleerd met charisma, creativiteit, strategisch denken en communicatieve vaardigheden. Individuen met veel donkere eigenschappen kunnen succesvol lijken in bepaalde contexten, vooral als hun werk een rationele en emotionele gedragsstijl vereist, bereidheid om risico's te nemen en een focus op prestaties, zelfs als dat betekent dat ze anderen schaden. ...” (@9)

-“Narcisme wordt gekenmerkt door grootsheid, trots, egoïsme en een gebrek aan empathie.

-Machiavellisme wordt gekenmerkt door manipulatie en uitbuiting van anderen, een afwezigheid van moraliteit, emotionele ongevoeligheid en een hoger niveau van eigenbelang.

-Psychopathie wordt gekenmerkt door continu antisociaal gedrag, impulsiviteit, egoïsme, harteloze en emotionele eigenschappen en meedogenloosheid.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
desoriëntatie door onderwerping

Trauma Responses

FFFF - VVVV

De psychologie beschrijft hoe bij ernstig machtsmisbruik in een machtsonevenwicht, trauma's ontstaan en welke (overlevings-) strategieën het slachtoffer daar kan aannemen, trauma responses. Healthline.com schetst er vier belangrijke: “Fight” or “Flee” en “Freeze” and “Fawn” (people pleasing, a term coined by therapist Pete Walker). In het Nederlands vertaald “Vechten”, “Vluchten”, “beVriezen” en “Vleien”. (@10)

Fight & Flee: David Rigter: “Bij een stresssituatie komen er veel stresshormonen vrij in het lichaam. Deze hormonen worden aangemaakt, zodat je alle energie en focus kunt investeren in het ontwijken van het gevaar (‘fight or flight’).” (@11) Praktijk Rilegs: “Op zo’n moment vergeet je dus even de dingen die op dat moment niet relevant zijn.” “Adrenaline is één van de hormonen die cruciaal voor ons is om te kunnen terug-vechten of vluchten, wanneer we worden geconfronteerd met gevaar.” “De adrenaline-reactie staat bekend als “hyperarousal”.” (@12)

Freeze: “Naast adrenaline komen in de ‘freeze’ ook andere chemische stoffen vrij, de zogenaamde opioïden. Het zijn natuurlijke, op heroïne lijkende stoffen.” “De opioïde-reactie staat bekend als “onderarousal”.” (@12) rilegs.nl: “Het is belangrijk om ons te realiseren dat het ons lichaam niet uitmaakt HOE we een trauma overleven: het enige wat het lichaam boeit is DAT het het trauma overleeft. Als het lichaam inschat dat het gunstig is om gevoelloos te worden of te dissociëren, dan stopt de adrenaline productie en begint het opioïden in het systeem te pompen. Dit heeft als gevolg dat het verzet wordt opgeheven en overgegaan wordt tot een passieve afweerreactie. Met maar één doel: overleven.” (@12)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernaauwing*
desoriëntatie door onderwerping

Fawn: Psychosenet.be: “De lijmreactie houdt in dat je probeert een persoon te ‘lijmen’ (een plezier doen) om conflicten te voorkomen. Dit is een reactie die vaak voorkomt bij jeugdtrauma, waarbij een ouder of een belangrijke gezagsdrager de misbruiker is. ... Personen gebruiken dit gedragspatroon ook in hun volwassen relaties, inclusief hun professionele en persoonlijke relaties.” (@13)

Fight, Flee, Freeze, Fawn

FFFF - VVVV

Vechten, Vluchten, beVriezen, Vleien

De vijfde **F Fake**

www.attachmentproject.com bespreekt een andere trauma respons: **Faint**, bewusteloos vallen. Laat **Faint** hier onderdeel van het bredere **Freeze** zijn. The attachment project bespreekt ook de **Fine** respons: “In the fine response, you might experience denial about your trauma. You might play it down, question whether it happened, or pretend it didn’t.” (@14)
“In de **Fine** respons kun je ontkenning ervaren over je trauma. Je zou het kunnen bagatelliseren, je afvragen of het gebeurd is, of doen alsof het niet zo is.” Laat deze trauma respons onderdeel zijn van het bredere begrip **Fake**, **Valsspelen**, list, hier dan de vijfde **F**.

Fight, Fake, Flee, Freeze, Fawn

FFFFF - VVVVV

Vechten, Valsspelen, Vluchten, beVriezen, Vleien

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
desoriëntatie door onderwerping

In het zwarte gat van **on**vrijwillige onderwerping, bijvoorbeeld in een sterk autoritaire samenleving is vluchten wellicht onmogelijk. Men wordt binnen dit kader **S**lachtoffer en **M**edeplachtige. Men **V**erloochent (bewustzijnsvernauwing) er eigenheid en humane dotatie (be**V**riezen), men **V**echt mee in en voor het regressieve kader, men bewierookt het (**V**leien) tot men er eventueel ook van gaat houden (desoriëntatie, omkering van waarden).

Supprimering persoonlijkheid

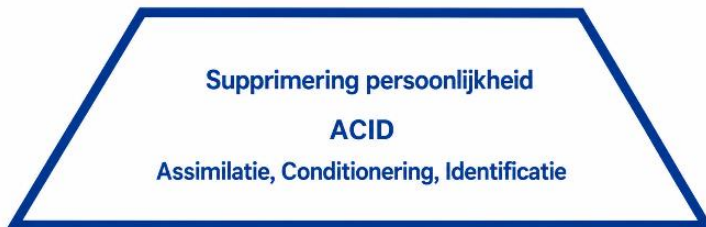
TF1 info 7/05/23: « Les trois quarts des Russes ont une image positive de Staline. Le souvenir de ce dirigeant impitoyable ressurgit au moment où la Russie se dit attaquée... Depuis plusieurs années, l'homme est réhabilité, et d'après les enquêtes d'opinion, les trois quarts des Russes auraient aujourd'hui une image positive de Staline. Responsable de plus de 20 millions de morts, selon les calculs des historiens, et de près de 18 millions d'habitants déportés au goulag. Et pourtant, Staline fait à nouveau partie du paysage en Russie, et est célébré en public. Cette année, un nouveau buste a même été inauguré à Volgograd, anciennement Stalingrad. » (@15)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernaauwing*
desoriëntatie door onderwerping

TF1 info 7/05/23: “Driekwart van de Russen heeft een positief beeld van Stalin. De herinnering aan deze meedogenloze leider duikt weer op op een moment dat Rusland zegt dat het wordt aangevallen... Sinds enkele jaren wordt de man gerehabiliteerd en volgens de peilingen heeft driekwart van de Russen vandaag een positief beeld van Stalin. Verantwoordelijk voor meer dan 20 miljoen doden, volgens berekeningen van historici, en bijna 18 miljoen inwoners gedeporteerd naar de goelag. En toch maakt Stalin weer deel uit van het landschap in Rusland en wordt in het openbaar gevierd. Dit jaar werd zelfs een nieuwe buste ingehuldigd in Volgograd, het vroegere Stalingrad.

De druk van de machtspiramide onderaan assimileert en condicioneert de persoonlijkheid die zich identificeert met de groep.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
destructiviteit

Destructiviteit door onderwerping

MT/Sprout stelt: “Er is een veelheid aan aangeboren beslisregels die ons volgers- en leidersinstinct vormen. Dit komt door wat we in de evolutionaire psychologie ‘mismatch’ noemen, een situatie waarbij onze instincten niet goed functioneren doordat ze niet aansluiten op de moderne realiteit.” (@16) Het volgers-leidersinstinct brengt geen deugdzame samenleving.

Étienne de la Boétie in *Discours de la servitude volontaire* vertaald door Charlotte Bauwens: “En zelfs een oprecht goed mens, als het hem al lukt om in de gunst van een dictator te komen, houdt het nooit lang vol. Ook al dwingt hij een enorm respect af. Wie goed is, krijgt namelijk net als iedereen met het kwaad van een dictatuur te maken.”

De selectie van de slechtsten

Dr. Jos Verhulst in zijn voorwoord van het “Vertoog van de vrijwillige slavernij”: “La Boétie schetst een mechanisme dat we kunnen karakteriseren als de ‘selectie van de slechtsten’: Diegenen die het minst bezwaar maken tegen de tirannie, en het minst scrupules voelen om het spel mee te spelen, zullen zich selectief gaan nestelen binnen de machtspiramide: “Van zodra een koning zichzelf tot tiran uitroept, zal hij omringd worden door de slechten, door het uitschot van het rijk, door diegenen die branden van ambitie, door de hebzuchtigen, die hem steunen om in de buit te kunnen delen, en om in de schaduw van de grote tiran, als kleine tirannetjes te kunnen optreden.” Bovendien haalt het systeem ook het slechtste uit de individuen naar boven. (@17)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernaauwing*
destructiviteit door onderwerping

www.meerdemocratie.be: “Er ontstaat een hiërarchisch gestructureerd kartel van mensen, die voordeel putten uit de bestendiging van de bestaande toestand, en die in wezen leven op kosten van diegenen die ze ideologisch onder controle houden. Hiermee is ook de essentie van de moderne staat gekenschetst.” (@17)

“Xi Jinping brought Hong Kong to heel”

Hong Kong (CNN) June 30, 2022: “For an authoritarian leader obsessed with stability, Hong Kong may now feel more like home than ever. Unlike his previous visits to the city, Xi no longer needs to worry about any public expression of dissent - be it critical headlines on local newspaper front pages, protest slogans on billboards or mass rallies in the streets. Instead, he is set to be surrounded by only « patriotic » officials, loyal tycoons and a blanket of heavy security measures ...” (@18)

“Xi Jinping bracht Hong Kong in het gareel”

Hong Kong (CNN) 30 juni 2022: “Voor een autoritaire leider die geobsedeerd is door stabiliteit, voelt Hongkong nu misschien meer als thuis dan ooit. In tegenstelling tot zijn eerdere bezoeken aan de stad, hoeft Xi zich niet langer zorgen te maken over elke openbare uiting van afwijkende meningen - of het nu gaat om kritische koppen op voorpagina's van lokale kranten, protestslogans op billboards of massale bijeenkomsten op straat. In plaats daarvan zal hij worden omringd door alleen "patriottische" functionarissen, loyale tycoons en een deken van zware veiligheidsmaatregelen ...”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
destructiviteit door onderwerping

CNN 14/10/2022: “Xi Jinping sits on top of the party, the party sits on top of China, and China sits on top of the world. That’s basically the program,” said Richard McGregor, a senior fellow at the Lowy Institute in Australia. (@18)

CNN 14/10/2022: "Xi Jinping zit bovenop de partij, de partij zit bovenop China en China zit aan de top van de wereld. Dat is eigenlijk het programma," zei Richard McGregor, een senior fellow aan het Lowy Institute in Australië.

“Combining the old authoritarian playbook and new surveillance technology, he has eliminated his rivals, tightened his grip on the economy and made the party omnipresent in China - embedding his own cult of personality in daily life.” (@19)

“Door het oude autoritaire draaiboek en nieuwe surveillance-technologie te combineren, heeft hij zijn rivalen geëlimineerd, zijn greep op de economie verstevigd en de partij alom tegenwoordig gemaakt in China - zijn eigen persoonlijkheids-cultus inbeddend in het dagelijks leven.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
destructiviteit door onderwerping

Verzuring in de regressieve Machtspiramide

Robert Sapolsky: “Vertrouwen eist wederkerigheid en wederkerigheid vereist gelijkheid, terwijl hiërarchie draait om overheersing en asymmetrie ... duidelijke ongelijkheid maakt mensen beroerder voor elkaar.” (2)

de Uitwas van regressieve Onderwerping

De machtshiërarchie levert doeltreffendheid maar bedreigt de rechtvaardigheidsmoraal en de menselijkheid. Pikorde behoort tot de sympathiemoraal die we delen met de dieren. De hiërarchie nodigt uit tot kwaadaardigheid bij verdrukpers, kaders en verdrukten. Domimering, assimilering, conditionering, traumatisering en suppressering van de persoonlijkheid (**D**epersonaliseren) maligneren (kwaadaardig maken). Ze verzuren.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
destructiviteit

- (1): Kairos. Septembre / Octobre 2018, N°36
(2): Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik.
Robert Sapolsky. Penguin Press
- (@1): en.wikipedia.org/wiki/Dunbar%27s_number
(@2): www.nationalgeographic.nl/cultuur-samenleving/a45519958/confucius
(@3): www.healthline.com/health/mental-health/trauma-bonding
(@4): [fierceinc.com/10-unmistakable-signs-of-a-fear-based-workplace/#:~:text=%E2%80%9CIn%20a%20fear%2Dbased%20culture,and%20envisioning%20even%20gre](https://fierceinc.com/10-unmistakable-signs-of-a-fear-based-workplace/#:~:text=%E2%80%9CIn%20a%20fear%2Dbased%20culture,and%20envisioning%20even%20greater%20successes!)
(@5): www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/06/09/de-man-die-zichzelf-in-goud-goot-de-personencultus-van-donald-t/
(@6): www.filosofie.nl/filosofen/byung-chul-han/
(@7): nl.wikipedia.org/wiki/Dubbele_moraal
(@8): www.rtl.nl/nieuws/artikel/5462078/rusland-oekraïne-oorlog-mobilisatie-soldaten-leger-verzet-kritiek-repressie
(@9): www.fastcompany.com/90793763/the-dark-traits-of-leadership-and-how-to-avoid-them
(@10): www.healthline.com/health/mental-health/fight-flight-freeze-fawn
(@11): davidrigter.com/het-effect-van-de-freeze-stressreactie-op-ademhaling
(@12): rilegs.nl/artikelen/fight-flight-freeze/
(@13): www.psychosenet.nl/trauma/gevolgen-van-trauma/
(@14): www.attachmentproject.com/psychology/trauma-response-types
(@15): www.tflinfo.fr/international/video-nous-avons-besoin-d-un-joseph-staline-en-russie-le-retour-en-grace-du-dictateur-sovietique-2256396.html
(@16): mtsprout.nl/archief/het-alfa-mannetje-is-geen-natuurlijke-leider
(@17): www.meerdemocratie.be/sites/default/files/PDF/etiennedelaboetie-vertoogoverdevrijwilligeslavernij-zwart.pdf
(@18): edition.cnn.com/2022/06/29/asia/hong-kong-25th-anniversary-xi-visit-intl-hnk/index.html
(@19): edition.cnn.com/2022/10/14/china/china-party-congress-walkup-analysis-intl-hnk-mic/index.html

§5 Emotionele Onderdanigheid

Woeden

“En l’absence du seigneur se connaît le serviteur. (1)

“Want boeren en arbeiders worden dan wel uitgebuit, maar zodra ze gedaan hebben wat ze moeten doen zijn ze er vanaf. Rond een dictator cirkelen echter hele zwermen mensen die hem opvrijen en die niet alleen moeten doen wat hij zegt, maar ook bedenken wat hij wil en vaak zelfs zijn gedachten moeten raden. Ze moeten niet alleen gehoorzamen, maar ook bij hem in de smaak vallen. Ze moeten zich kapot werken en plezier beleven aan wat hij leuk vindt. Ze laten hun eigen smaak staan voor die van hem. Ze moeten alles vergeten wat hen aangeboren is en goed letten op de woorden, stem, gebaren en blikken van de dictator. Ze moeten volledig beschikbaar zijn om zijn wensen te raden en zijn gedachten te lezen. Is dat een gelukkig leven?”: Etienne de la Boetie vertaald door Charlotte Bauwens. (@1)

Het Antidotum stelt tegenover de maatschappelijke commandoketen een coöperatieve en constructieve organisatie van de maatschappij, een hartelijke samenleving waar het gezag op respect (in het beroepsleven, in het schoolleven) of liefde (relatie ouder-kind) steunt, waar het zo goed mogelijk uitdovend is en zo weinig mogelijk declasserend, repressief en conditionerend, en waar het de zelfontplooiing en de zingeving van het individu niet in de weg staat maar net beschermt en voedt.

In *Escape from Freedom*, E. Fromm: “Hoe meer de student leert, des te kleiner wordt de kloof tussen hem en de leraar. Langzaam aan wordt hij diens gelijke. Met andere woorden: hier is de gezagsverhouding erop gericht zichzelf te doen verdwijnen.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernaauwing*
emotionele onderdanigheid

De arbeidsmarkt

Op de arbeidsmarkt zitten bedienden en ambtenaren in een keurslijf. Wellicht verkiezen ze ondergeschiktheid in ruil voor sociale bescherming.

Le Monde diplomatique – juli 2017, Danièle Linhart
arbeidssociologe schrijft dat ze hun statuut op 2 manieren financieren. (2)

“In geld – hun bijdragen dragen bij om toegang te hebben tot ziekteverzekeringsrechten, tot pensioen, tot vorming, enz.
- en “in natura” – ze zijn gehouden om de beperking te aanvaarden van subordiatie die hen de hele tijd van hun carrière zal vergezellen en hun in een staat van ondergeschiktheid tegenover hun hiërarchie zal houden.” (2)

Vervreemding

Depersonalisering

Wie zich niet voldoende identificeert met de organisatie, dreigt als ongemotiveerd, moeilijk of niet loyaal beschouwd te worden. Wanneer de volledige persoonlijkheid voortdurend gemobiliseerd wordt voor doelstellingen die men zelf nauwelijks heeft bepaald, dreigt emotionele uitputting. Burn-out is dan niet uitsluitend een gevolg van te veel werk, maar ook van een langdurige spanning tussen de eigen persoonlijkheid en de verwachtingen van de organisatie.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · **Onderwerping** · Bewustzijnsvernauwing*

emotionele onderdanigheid - vervreemding - depersonalisering

Wie voortdurend een gewenste versie van zichzelf moet tonen, vervreemdt langzaam van zijn authentieke gevoelens. Bovendien zorgen voortdurende veranderingen ervoor dat steeds opnieuw procedures en technieken dienen aangeleerd te worden. Men blijft dus zo eeuwig leerling, begint steeds weer opnieuw en wordt nooit ervaren, nooit een meester.

De subordiatie in het bedrijfsleven krijgt een steeds emotioneler karakter. Kwantitatieve normen zijn niet de enige vereisten:

“Men vraagt hen om ambitieus te zijn, gepassioneerd te zijn, om hun talent te bewijzen, om zich ten volle in te zetten of zelfs om er in te slagen om hun oversten te verrassen ... “het onmogelijke mogelijk maken.””

“De loontrekkende moet dus het geheel van zijn persoonlijkheid mobiliseren op cognitief en emotioneel niveau om de doelstellingen die hij niet echt kon bespreken te halen, met de middelen die hem opgelegd zijn volgens niet te onderhandelen procedures.” (2)

Onderwerping evolueert van uiterlijke gehoorzaamheid naar innerlijke. De hiërarchie bestuurt uiteindelijk niet alleen het handelen, maar ook het voelen, denken en de identiteit van de mens.

Ster
Ordenaar
Sjouwer

SOS - SAVE OUR SOULS

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
emotionele onderdanigheid

Subordinatie in China

Figaro enquêtes: “Er zijn 800 miljoen “slaven” die de “propaganda” slikken zonder morren.” Ze hebben wellicht nog slechtere tijden gekend wat nu positief is en ze zijn nationalistisch gestuurd en gemotiveerd. Ontsnappen aan het zwarte gat is moeilijk. “Vanaf 2020, komt met een orwelliaans luchtje een systeem van rapportering over de burgers in werking met een **sociaal krediet** die de persoonlijke gegevens van 1.3 miljard burgers zal doen aanzwellen. De 200 miljoen camera’s van het Rijk van het Midden worden progressief uitgerust met software voor gezichtsherkenning, wat toelaat binnen enkele seconden duizenden individuen te identificeren in een menigte.” (3)

(1): Dictionnaire illustré. Citations. Maximes, dictons, et proverbes français. Julien Droguat.

(2): Imaginer un salariat sans subordination. Le Monde diplomatique – juillet 2017 par Danièle Linhart.

(3): Figaro enquêtes – hors-série 13h – Faut-il avoir peur de la Chine ?

(@1): www.meerdemocratie.be/sites/default/files/PDF/etiennedelaboetie-vertooogoverdevrijwilligeslavernij-zwart.pdf

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
verstandelijke onderdanigheid

§6 🧑🏻🧑🏻 Verstandelijke Onderdanigheid

“There is something infantile in the presumption that somebody else has a responsibility to give your life meaning and point... The truly adult view, by contrast, is that our life is as meaningful, as full and as wonderful as we choose to make it.”

Richard Dawkins in *The God Delusion* (@1)

De aftakeling van het humanisme

Prof. Dr. Max Lamberty (1893-1975) beschreef de kenmerken van het humanisme in *Wat is Westerse Cultuur?*: “de mens ontvoogden, hem onttrekken aan een onwaardige dienstbaarheid, hem opvoeden en voorlichten, hem opleiden tot vrij gebruik van kennis en kunde, de wetenschap, inzonderheid de natuurwetenschap, binnen zijn bereik brengen, hem leren zelfstandig denken, hem bevrijden uit de klemmen van de onwetendheid, van de vooroordelen, van het fanatisme, van het bijgeloof, hem aldus in de maatschappij een positie verschaffen die beantwoordt aan zijn waardigheid van soeverein oordelend wezen, hem de rechten verlenen die hem van nature toekomen, ...”

“Er is iets infantiels in de veronderstelling dat iemand anders de verantwoordelijkheid heeft om je leven zin en betekenis te geven... De echt volwassen kijk daarentegen is dat ons leven zo zinvol, zo vol en zo prachtig is als we ervoor kiezen om het te maken.”

Richard Dawkins in *The God Delusion*.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
verstandelijke onderdanigheid

Maar in plaats van het humanistische ideaal, leert het onderwijs de leerling onderdanigheid. De goede leerling probeert zijn leraar te behagen en goede cijfers te behalen. Prof Marc Depaepe schrijft in *Lessen voor de eenentwintigste eeuw*: “Bovendien zette het burgerlijke beschavingsoffensief van de late achttiende en beginnende negentiende eeuw processen in beweging die zich eerder laten vatten in concepten als “infantilisering”, “normalisering”, en “disciplineren” dan deze door de verlichtingsfilosofen geproclameerde “mondigheid” of “emancipatie”.”⁽¹⁾ Nooit heeft het onderwijs de weg gevonden om zich van haar autoritair karakter te ontdoen.

De aftakeling van het liberalisme

Ooit streden vrijdenkers, anarchisten, vrijzinnigen, humanisten, liberalen of libertijnen voor emancipatie, bevrijding en vrije meningsuiting. De Franse revolutie (1789) bracht de principes liberté, égalité, fraternité. Een eeuw later krijgt New York het Vrijheidsbeeld (1886). Voor de liberalen van de 19de eeuw waren de vrije ontwikkeling van individuen en staten het fundament van de vooruitgang.

In de 20ste eeuw begint de aftakeling. Sociale, rechtse, godsdienstige en wetenschappelijke stromingen hollen het liberalisme uit. De 21ste eeuw gaat in hetzelfde patroon verder.

Individuen ruilen vrijheid in voor zekerheid en comfort. Belastingen en wetgeving barsten uit hun voegen. Ook staten verliezen soevereiniteit en eigenheid. Economie en politiek zijn in handen van wereldspelers. De V.S., China en Rusland zijn dominante supermachten: militair, economisch en politiek ...

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
verstandelijke onderdanigheid

België is steeds minder onafhankelijk in Europa. Gerolf Annemans, geen België knuffelaar, stelt: “Ik ga niet akkoord met diegenen die vinden dat België moet verdwijnen omdat alle bevoegdheden toch naar Europa worden overgeheveld” zegt de voorzitter van het Vlaams Belang Gerolf Annemans in de Standaard (28/01/2013).

Afbrokkelende vrijheid in een Westerse democratie

John Stuart Mill (1806-1873) schrijft in *Over Vrijheid* (1859) hoe de mensen grenzen probeerden te stellen aan de macht van hun heersers. Dit nam af met de opkomst van de democratie. “Tegen haar eigen wil hoefde de natie niet beschermd te worden.” “De macht van de heersers was niet meer dan de macht van de natie, in een geconcentreerde en voor uitoefening geschikt gemaakte vorm.” Als de meerderheid achter een wet staat dan is die rechtvaardig.

Praktijktesten op de huurmarkt

BRUZZ 06/05/2021: Nawal Ben Hamou (PS), staatssecretaris voor Huisvesting en Gelijke Kansen van het Brussels Gewest: “Wij stellen voor om proactieve praktijktesten in te voeren en dat als eerste gewest in ons land.” (@1) ... “De mogelijkheid om praktijktesten uit te voeren op de huurmarkt bestaat al sinds september 2019. Een praktijktest is een manier om te controleren of makelaars discriminerend te werk gaan. Dat kan via een situatietest, waarbij twee huurders zich kandidaat stellen voor eenzelfde pand en er wordt vergeleken of de makelaar hen discrimineert op basis van bijvoorbeeld huidskleur, handicap of geslacht.” (@1)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
verstandelijke onderdanigheid

“Om discriminatie op de huurmarkt beter op te sporen, zijn al twee extra inspecteurs aangeworven bij de Gewestelijke Huisvestingsinspectie (DGHI). Een derde aanwerving is lopende. Verder zal de inspectiedienst ook samenwerken met externen en acteurs, zodat ze voldoende profielen vinden om discriminatie in de praktijk op te sporen.” (@1)

Mystery calls op de arbeidsmarkt

VRT NWS 03/06/2022: Vlaams-Belang voorzitter Tom Van Grieken bekritiseert vanuit de oppositie: “Ik wens geen “mystery calls” en praktijktesten. De overheid mag absoluut niet discrimineren op basis van burgers, maar personen die met hun eigen geld en op hun eigen risico iemand aannemen, die mogen met hun eigen zuurverdiende centen bepalen wie ze aannemen.” (@2)

Vrijheid onder de pletwals van een autoritair regime

Van een andere grootteorde is de Russische subordinatie in Tsjetsjenië en Oekraïne. CNN 23/05/2022: “It's not the first time either. During the war in Chechnya, Russian forces used filtration camps to separate civilians from rebel fighters. Legendary Russian investigative reporter Anna Politkovskaya gathered testimony from Chechen civilians detained these centers, revealing brutal interrogation methods, torture and human rights violations. She was murdered in her Moscow apartment building in 2006.” (@3)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
verstandelijke onderdanigheid

“Tijdens de oorlog in Tsjetsjenië gebruikten Russische troepen filtratiekampen om burgers te scheiden van rebellenstrijders. De legendarische Russische onderzoeksjournalist Anna Politkovskaja verzamelde getuigenissen van Tsjetsjeense burgers die deze centra vasthielden, en onthulde brutale ondervragingsmethoden, marteling en mensenrechtenschendingen. Ze werd in 2006 vermoord in haar Moskou flatgebouw.”

CNN 23/05/2022: “Yet Oleksandr was one of the lucky ones. He made it through “filtration.” When Russian troops first started taking over villages and towns in eastern Ukraine in early March, following their invasion of the country, evidence began to emerge of civilians being forced to undergo humiliating identity checks and often violent questioning before being allowed to leave their homes and travel to areas still under Ukrainian control. Three months into the war, the dehumanizing process known as filtration has become part of the reality of life under Russian occupation. They were looking for Ukrainian-speaking people, for Ukrainian symbols, tattoos.” Maria Vdovychenko. (@3)

CNN 23/05/2022: “Toch was Oleksandr een van de gelukkigen. Hij haalde het door de “filtratie”. Toen Russische troepen begin maart voor het eerst dorpen en steden in Oost-Oekraïne begonnen over te nemen, na hun invasie van het land, begonnen er aanwijzingen te komen dat burgers gedwongen werden om vernederende identiteitscontroles en vaak gewelddadige ondervragingen te ondergaan voordat ze hun huizen mochten verlaten en naar gebieden mochten reizen die nog steeds onder Oekraïense controle staan. Drie maanden na de oorlog is het ontmenselijkende proces dat bekend staat als filtratie onderdeel geworden van de realiteit van het leven onder de Russische bezetting. Ze waren op zoek naar Oekraïense sprekende mensen, naar Oekraïense symbolen, tatoeages.” Maria Vdovychenko. (@3)

(1): Lessen voor de eenentwintigste eeuw

(@1): www.goodreads.com/author/quotes/1194.Richard_Dawkins

(@2): www.bruzz.be/samenleving/brussel-voert-strijd-tegen-discriminatie-op-huurmarkt-op-2021-05-06

(@3): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/06/03/daf-vlaams-belang-tom-van-grieken

(@4): edition.cnn.com/2022/05/23/europe/russia-ukraine-filtration-camps-intl-cmd/index.html

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

§7 Bewustzijnsvernaauwing en Ontkenning
Weren (Loochenen)

De derde dimensie van de regressieve ruimte, **the MOB**

Nothing Like Leather

*A town fear'd a seige (belegering) and held consultation
Which was the best method of fortification;*

*A grave skilful mason (metser) said, in his opinion,
That nothing but stone could secure the dominion;*

*A carpenter (timmerman) said, though that was well spoke,
It was better by far to defend it with oak;*

*A currier (lederbewerker), wiser than both these together,
Said, 'try what you please – there's nothing like leather.' (@1)*

Niets boven Leder

Een stad vreesde een belegering en hield overleg

Wat was de beste methode van versterking;

Een ernstige metselaar zei, naar zijn mening, Dat niets dan steen het domein kon veiligstellen; Een timmerman zei, hoewel dat goed gesproken was, Het was veel beter om het te verdedigen met eikenhout; Een lederbewerker, wijzer dan beide samen, Zei: “probeer wat je wilt - er gaat niets boven leder.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · Onderwerping · **Bewustzijnsvernaauwing***

Bewustzijnsvernaauwing en ontkenning

De mens kan meeleven met vriend of vijand, met dieren, met planten, objecten en landschappen van vroeger, nu, en in de toekomst. Anderzijds kan hij ook zijn bewustzijn voor lijden, falen en bedreigende informatie afsluiten. De astrologe haalt haar overtuiging uit haar juiste voorspellingen. De verkeerde negeert ze of ze vindt er een bijkomende verklaring voor uit. Ze heeft een tunnelvisie en plaatst tegenspraak in de duisternis.

Imaginatio

Baruch de Spinoza was van mening dat de imaginatio een beperkte blik gaf. De kracht van de overtuiging was zo dat vele zaken over het hoofd werden gezien. De op verbeelding gestoelde overtuiging bood de bescherming van een sluier.

Sociaal narcisme

Bij sociaal narcisme, zo schrijft Erich Fromm in *Het hart van de mens*, is kritiek op de eigen leer “een lasterlijke en onvergeeflijke aantijging, kritiek op de anderen is een goedbedoelde poging om hen terug te brengen tot de waarheid.” ⁽¹⁾

De filterbubbel

Wikipedia: “Een filterbubbel (Engels: filter bubble) of informatie-luchtbel is het resultaat van een gepersonaliseerde zoekopdracht, waarbij een website-algoritme selectief probeert te bepalen welke informatie de gebruiker zou willen zien, gebaseerd op informatie over die gebruiker (zoals locatie, eerder klikgedrag en zoekgeschiedenis), en waarbij gebruikers hierdoor geen informatie te zien krijgen die hun eigen standpunt tegenspreekt. Hierdoor worden gebruikers geïsoleerd in hun eigen culturele of ideologische luchtbel...

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Bewustzijnsvernaauwing en ontkenning

Filterbubbels komen niet alleen voor bij zoekmachines, maar ook bij sociale netwerken die gefilterde informatie bieden, die gepersonaliseerd zijn voor de gebruiker, zoals bijvoorbeeld de stream van berichten in Facebook. Voor het internet bestond zo'n stream in de vorm van verzuiling, maar was het toen veel gemakkelijker om het bestaan buiten de zuil waar te nemen.” (@2)

Nihilisme en Negationisme

Nihilisme is ontkenning of relativering van zin en waarden. Andreas Kinning: “Men houdt een wereld over die bestaat uit spijkerharde feiten en boterzachte waarden. De Holocaust, de Goelag, Pol Pots Killing Fields, Mao's Culturele Revolutie: allemaal feiten. Hoe moeten ze worden beoordeeld? Dat hangt van je waarden af...” (2)

Wikipedia: Negationisme is “het ontkennen of extreem minimaliseren van in het algemeen aanvaarde historische gebeurtenissen.” (@3)

Escapisme

Wikipedia: Escapisme is “de psychologische neiging of gewoonte om de zorgen van het alledaagse leven en de daarbij horende verplichtingen te vergeten. Een escapist trekt zich terug in een “andere wereld”, zoals fictie, amusement, hobby, theater, videospellen en film. ... Mensen ontsnappen aan de sleur van het dagelijks leven door middel van fictie en geofictie in de literatuur, film, televisie, rollenspellen, pornografie, religie, drugs, internet en videospellen. Vele activiteiten die een normaal deel van een gezond leven zijn (eten, sporten en seksualiteit) kunnen vormen van escapisme worden als ze overmatig worden beoefend.” (@4)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · Onderwerping · **Bewustzijnsvernaauwing***

Bewustzijnsvernaauwing en ontkenning

Cocooning

Dewereldmorgen.be, Miel Dullaert in zijn boekrecensie over Apocalypsofie van Lisa Doeland: “We houden ervan de wereld buiten onszelf te houden. We bevinden ons niet graag binnenin, waar er geen ontsnappen aan is. De angst voor het wegvallen van de afstand tussen onszelf en onze omgeving. Een omgeving, die met iedere hittegolf, overstroming, stijging van de zeespiegel en grondverschuiving steeds bedreigender wordt.” (@5)

Overbevolkingsontkenning

RTL Nieuws: Volgens Paul Gerbrands kan de aarde niet meer mensen aan dan 4 à 5 miljard. “We zitten al op 7, dus dat is gekkenwerk. Grootste probleem is dat je deze mening niet mag hebben. De politiek zwijgt het probleem dood, omdat het electoraal zelfmoord is om tegen overbevolking te zijn.” ... “Het is een groot gevaar [overbevolking, red.] en ik voorspel een wereldrevolutie en steeds meer conflicten om eten en grondstoffen.” (@6)

Samira Bendadi, MO* 4 MEI 2022: Voor Fons Jena is overbevolking allerm minst een ver-van-mijn-bed-show. Hij roept op tot wat hij *overbevolkings-activisme* noemt. Overbevolking is volgens hem een taboe dat we moeten doorbreken. (@7)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · Onderwerping · **Bewustzijnsvernaauwing***

Bewustzijnsvernaauwing en ontkenning

Minimaliseren

RTL Nieuws: “Dat het aantal mensen op aarde een impact heeft, is duidelijk. Maar het is niet puur het aantal mensen dat van belang is. Wat telt is hoe die mensen produceren en consumeren”, benadrukt eveneens demograaf Patrick Deboosere. (@6)

Bewustzijnsvernaauwing en censuur verminderen cognitieve dissonantie. Om goed te functioneren, om te focussen, om doeltreffend en gelukkig te zijn, dienen we ze aan te wenden. Zeker bij overdosis, raken we vervreemd en gedesoriënteerd, dreigen destructieve agressies.

Klimaatontkenning

Greenpeace Danmark, 21/01/2025: “Een beleid van klimaatontkenning zal geen enkel land beschermen tegen door het klimaat aangewakkerde rampen zoals bosbranden of herhaalde orkanen... De wereld is veel verder gegaan dan de politiek van ontkenning en vertraging, en het opgeven van de Overeenkomst van Parijs zal de VS alleen maar isoleren terwijl andere landen vooruitgaan... Trump en de nieuwe Amerikaanse regering keren niet alleen de toekomst de rug toe, maar keren ook de wereld-gemeenschap de rug toe en verzaken aan een morele verantwoordelijkheid van leiderschap.” (@8)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Bewustzijnsvernaauwing door afweermechanismen

Sigmund Freud ontwikkelde de term “afweermechanismen”. Met regressie zoekt iemand een eerder ontwikkelingsstadium op om angst en onzekerheid te verminderen. (Terug met poppen spelen, duimen). “Verdringing” is een vorm van emotionele bewustzijnsvernaauwing waarin iemand zich pijnlijke gevoelens niet meer herinnert of waarin hij iets pijnlijks ontkent.

Bewustzijnsvernaauwing door opioïden, filters en censors

Bewustzijnsvernaauwing is eigen aan onze hersenen die beschikken over chemicaliën die pijn verdoven en aandacht afzwakken.

“Endorfinen maken deel uit van de grotere groep chemicaliën, de opioïden.” “Morfine en heroïne hebben effect op ons omdat hun moleculaire structuur sterke overeenkomsten vertoont met die van de opioïden in de hersenen” schrijft Daniel Goleman in *Liegen om te Leven*. (2) “Vanaf de kindertijd wordt het zelf langzaam opgebouwd ... Het zelfstelsel geeft vorm aan de manier waarop het individu zijn ervaringen filtert en interpreteert; ... Het zelf treedt op als censor en selecteert en wist gegevens uit de informatiestroom.” Het zelf doet dit ook om angst te vermijden. “Filters en censors selecteren en vertekenen informatie.” (3)

Bewustzijnsvernaauwing door hypoactieve en hyperactieve luiheid

Passies van het brein. Waarom zondigen zo verleidelijk is van Magriet Sitskoorn citeert en duidt Wendy Wasserstein. Ze schreef een boek over sociale luiheid. Ze onderscheidt twee vormen: de eerste, de hypoactieve, iemand ligt liefst in bed, en de tweede, de hyperactieve. Die tweede vorm “Überluiheid” typeert zich door een overdruk, totaal volgepland, maar leeg leven.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

“Ze leiden ogenschijnlijk een zeer succesvol bedrijf, hebben een fantastische relatie, meerdere kinderen, gaan voortdurend naar het theater, lezen alle kranten, zien de hele wereld en staan nog eens drie uur per dag in de sportschool waardoor ze appetijtelijk ogen.”

(4) (...) “Ieder moment van verveling drukken ze de kop in, want die momenten zouden wel eens kunnen leiden tot nadenken, wat weer zou kunnen leiden tot het gevoel te moeten handelen in een wereld vol onrecht, en dat is iets wat je te allen tijde moet vermijden.” (4) Beide soorten, de hypoactieve en de hyperactieve luiaard, gaan moreel nergens heen, “of ze dat nou liggend in bed doen of terwijl ze in een Porsche met 240 km over de snelweg razen.” (4)

Bewustzijnsvernaauwing door hypercompetitiviteit

Wikipedia: Karen Horney (1885-1952): “Deze individuen verdraaien elke activiteit in een competitie en voelen zich bedreigd als ze zich zien verliezen. Onderzoekers vonden dat mannen en vrouwen die hoog scoren voor het kenmerk van hypercompetitiviteit meer narcistisch zijn en minder psychologisch gezond dan zij die laag scoren voor dit kenmerk.

Hypercompetitieve individuen geloven in het algemeen: “winning isn’t everything; it’s the only thing.” (@9)

Bewustzijnsvernaauwing door machtsgevoelens

Passies van het brein: “Er zijn verschillende mechanismen die ervoor zorgen dat we het leed van de andere niet meer zien of niet meer willen zien. Eén ervan is macht, zo blijkt uit onderzoek van Gerben van Kleef van de universiteit van Amsterdam.” (4)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

“Het is daarom ook niet zo moeilijk te bedenken dat de door macht verminderde empathie onze wil om sociaal betrokken te handelen reduceert en ons sociaal luiert maakt.” We raken blind, of liever gezegd gevoellozer voor het leed van anderen en hebben, op een enkele filantroop na, minder zin om ons geld en onze energie aan andermans problemen te besteden als we ons sociaal machtiger voelen dan zij.” (4)

Bewustzijnsvernaauwing door het onderwijs

Het onderwijs waardeert een hoog IQ maar verwaarloost de emotionele intelligentie. De New Yorkse journalist Daniel Goleman onderstreept het belang om gevoelens bij onszelf en anderen te leren herkennen. Hij schrijft dat het IQ maar voor een 20% bijdraagt tot de factoren die naar succes en geluk leiden. “..., toch fixeren onze scholen en onze cultuur zich op academische vaardigheden en negeren ze emotionele intelligentie, ... Net zo goed als wiskunde of lezen is het gevoelsleven een terrein waar we meer of minder goed mee overweg kunnen en dat een unieke reeks vaardigheden vereist. En hoe behendig iemand in die vaardigheden is, is van cruciaal belang om te begrijpen waarom de ene persoon in het leven tot zijn recht komt, terwijl een ander, die even intelligent is, op een dood spoor belandt ...” (5) Howard Gardner somt in zijn boek *Frames of Mind* andere vormen van intelligentie op dan IQ. Belangrijk zijn ook interpersoonlijke intelligentie en intrapersoonlijke intelligentie.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Bewustzijnsvernaauwing door “bourage de crâne” en drill

Dril voert het prestatievermogen op maar houdt ook de aandacht gevangen. Sipke Van Der Land somt in haar boek *De hersenspoelers* de hersenspoelingstechnieken op. Ze wijken maar weinig af van de omstandigheden waaronder studenten leven: Tijdsnood, beloning en straf, overspoelen met informatie, isolement, weinig slaap, weinig en/of ander eten. Herman H. Somers beschrijft in zijn boek *Geheim en Wijsheid der Jezuieten* hoe deze orde haar mensen opleidt: “bourage de crâne”, censuur en drill.

Bewustzijnsvernaauwing door gemeenschappelijke

“frames of mind”

Howard Gardner schreef het boek *Frames of Mind*. Iemand schikt zijn denken in meer of mindere mate naar de normen van de groep. Erving Goffman ontwikkelde het concept “frame”, een gemeenschappelijke definitie van een situatie. “Iedere frame bepaalt de scheidslijn tussen een beperkt aandachtsgebied, waarbinnen relevante schema’s de aandacht opeisen, en een weids, veronachtzaamd en irrelevant terrein.”

Emotionele Intelligentie van Daniel Goleman: “Deze selectieve aandacht is meestal nuttig, maar het vermogen om informatie buiten het frame te houden, kan ook inzet worden van een complot dat geborgenheid koopt ten koste van de waarheid. Deze complotten creëren lacunes. Ze verdraaien de maatschappelijke werkelijkheid om onaangename informatie te onderdrukken.” (5)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Bewustzijnsvernaauwing door massageest

Wikipedia: De Franse arts Gustave Le Bon (1841-1931) publiceerde in 1895 *La Psychologie des Foules* (De Psychologie der Massa's). Le Bon beschreef hierin dat een individu in de massa zijn kritische vermogens verliest en zich dan affectief, en vaak ook primitief – barbaars, gedraagt. In massa is het individu lichtgelovig en vatbaar voor propaganda en massapsychoses. Dat heeft tot gevolg dat de massa vaak blind achter een leider aanloopt. Dit verschijnsel zou ook een verklaring zijn voor de populariteit van populistische partijen en demagogen en voor het optreden van volksgerechten en lynchpartijen. Le Bon zag drie mechanismes die groepsgeest bewerkstelligen: anonimiteit, besmetting en suggestibiliteit. In een massa accepteert men suggestie eerder als waar. Zo is de massa gemakkelijker te leiden door haar een vijandsbeeld voor te houden dan door een logische gedachte uiteen te zetten. (@10)

Bewustzijnsvernaauwing door de kastenmaatschappij

Alain de Botton schrijft in *Religie voor atheïsten*: “In onze reusachtige steden leven we vaak in stamverband, gevangen in opleiding, sociale status en beroep gebaseerde getto's, wat ertoe kan leiden dat we de rest van de mensheid als een vijand gaan zien, in plaats van als een sympathiek collectief waarvan we graag zouden deel uitmaken.” (6)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Bewustzijnsvernaauwing door populisme

“This very expensive global warming bullshit has to stop. Our planet is freezing, record low temps, an our global warming scientists are stuck in ice” ... “Where the hell is global warming when you need it?” Donald Trump.

Bewustzijnsvernaauwing door trauma

Stilgezwegen! Het verzet in WO II (in Vlaanderen). Volgens historicus Dany Neudt mag ook het traumatiserende effect van de oorlog niet onderschat worden. “In veel families werd er niet meer gesproken over dat verleden. Men probeerde dat leed alleen te verwerken, in stilte. Dat is vaak niet gelukt, daarvan getuigen de vele zelfmoorden bij verzetslui na de oorlog.” (@11)

Bewustzijnsvernaauwing door honger

“Je blik vernauwt, je bent alleen nog bezig met het in leven houden van je gezin”: dit doet hongersnood met een bevolking. Niet alleen de gezondheid van de Palestijnse bevolking, ook de samenleving als een geheel staat op het spel door de hongersnood in de Gazastrook. Dat zegt Thea Hilhorst, hoogleraar Humanitaire Studies, nadat de Verenigde Naties een rapport hebben gepubliceerd over de ernstige voedselcrisis in Gaza. “U en ik zouden in zo'n situatie ook vechten tijdens een voedselbedeling.” VRT NWS, 19/03/2024, Ann Willems. (@12)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

Bewustzijnsvernaauwing voor geluk

“Ich verlang in Grunde gar keine Weisheit. Ich bin so ein Naturmensch der sich mit Schlaf, Speise un Trank begnügt und wenn es ja sein könnte dass ich mir ein schönes Weibchen fange.”

Papageno (@13)

Uit de opera-comique *Die Zauberflöte* van Wolfgang Amadeus Mozart naar een libretto van Emanuel Schikaneder. 1791

Emanuel Schikaneder als de eerste die de rol van Papageno vertolkte.
(@13)

“Ik verlang in de grond helemaal geen wijsheid. Ik ben zo een natuurmens die met slaap, spijs en drank genoegen neemt en als ja het zou kunnen dat ik voor mij een schoon wijfje kon vangen.”

Papageno

- (1): Het hart van de mens. Onze geneigdheid tot goed en kwaad. Erich Fromm.
(2): De Onzichtbare Maat. Archeologie van Goed en Kwaad. Andreas Kinneging.
(3): Liegen om te Leven. De strategie van het zelfbedrog. Daniël Goleman.
(4): Passies van het brein. Waarom zondigen zo verleidelijk is. Magriet Sitskoorn.
(5): Emotionele Intelligentie. Emoties als sleutel tot succes. Daniël Goleman.
(6): Religie voor atheïsten. Een heidense gebruikersgids. Alain de Botton.

- (@1): www.poemhunter.com/poem/nothing-like-leather
(@2): nl.wikipedia.org/wiki/Filterbubbel
(@3): nl.wikipedia.org/wiki/Negationisme
(@4): nl.wikipedia.org/wiki/Escapisme
(@5): www.dewereldmorgen.be/artikel/2024/04/25/apocalypsofie-over-recycling-groene-groei-en-andere-gevaarlijke-fantasieen-2/
(@6): www.rtlnieuws.nl/editienl/artikel/2578651/overbevolking-het-probleem
(@7): www.mo.be/recensie/nee-we-zijn-niet-met-te-veel
(@8): via.ritzau.dk/pressemeddelelse/14228976/greenpeace-condemns-trump-intention-to-withdraw-us-from-paris-agreement?publisherId=13561876&lang=da
(@9): en.wikipedia.org/wiki/Competition
(@10): nl.wikipedia.org/wiki/Gustave_Le_Bon, 14/12/2012
(@11): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/05/05/waarom-het-verzet-vergeten-werd-het-verzet-kwam-als-winnaar-uit/
(@12): www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/03/19/thea-hilhorst-hongersnood-gaza/
(@13): nl.wikipedia.org/wiki/Die_Zauberfl%C3%B6te

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
censuur

§8 Censuur

Weren

“We kunnen de zon net zo min als de dood strak aankijken.”
Maxime 26. Uit Maximen. La Rochefoucauld (1)

Zelfcensuur

“Lijden van de Palestijnen komt niet aan bod in Israëlsche pers, het is een vorm van zelfcensuur.” Een anonieme Israëlsche journalist: “Het Israëlsche publiek is nog niet klaar om om te gaan met het lijden van de Palestijnen. We zijn nog zo bezig met het trauma van 7/10/2023.” VRT NWS, 18/03/2024: “De pers en de media zijn behoorlijk vrij in Israël. Het is een vorm van zelfcensuur. ... United we stand. ... Kritische journalistenzeggen tegen Israëlsche journalisten jullie doen jullie werk niet goed. Jullie zijn eerst Israëli en dan pas journalist.” (@1)

Politieke Censuur

Vooraleer het verbod op negationistische publicaties bestond schrijft John Stuart Mill in *On Liberty* (1859): “Als men weigert naar een opvatting te luisteren, omdat men ervan overtuigd is dat zij niet waar is, betekent dat men de eigen zekerheid gelijk stelt met absolute zekerheid. Elk stilleggen van een discussie is een aanmatiging van onfeilbaarheid.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
politieke censuur

Nazi-Duitsland

Het Hart van de Duisternis van Jan De Laender: “De anti-Joodse wetten volgden een stap voor stap programma dat de Joden geleidelijk meer en meer isoleerde, en hen tenslotte onzichtbaar maakte.” (2) Alle niet-Arische staatsambtenaren werden ontslagen. Aan alle scholen en universiteiten werd een numerus clausus voor Joden ingevoerd. Ze konden geen Duitse staatsburgers meer zijn, mochten niet meer huwen met Ariërs, mochten niet meer deelnemen aan de verkiezingen, mochten een hele reeks beroepen niet meer uitoefenen, mochten geen handel meer drijven. Ze mochten geen voertuigen meer besturen, mochten het openbaar vervoer niet meer gebruiken, mochten niet meer telefoneren.

Rusland

BBC Russian, By Amalia Zatari, 19/11/2023: “New censorship laws were introduced shortly after the Russian invasion of Ukraine in February 2022. Since then, Korobkova has spent most of her free time online, often reporting people for “discrediting the Russian army” - an offence that carries a fine of up to 50,000 roubles (\$560; £450) or up to five years' imprisonment if it is committed more than twice.” (@2)

“Kort na de Russische invasie van Oekraïne in februari 2022 werden nieuwe censuurwetten ingevoerd. Sindsdien heeft Korobkova het grootste deel van haar vrije tijd online doorgebracht, waarbij ze vaak mensen aangeeft voor “het in diskrediet brengen van het Russische leger” - een overtreding waarop een boete staat van maximaal 50.000 roebel (\$ 560; £ 450) of tot vijf jaar gevangenisstraf als het meer dan twee keer wordt gepleegd.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
politieke censuur

De Islamitische wereld

Paus Benedictus XVI citeerde in een lezing die hij gaf op 12 september 2006 aan de universiteit van Regensburg zinnen uit een betoog van eind 14de eeuw van de Byzantijnse keizer Manuel II Palaeologus in een dialoog met “een geleerde Pers”: “Laat mij zien wat Mohammed voor nieuws heeft gebracht, en je zult er slechts slechte en onmenselijke dingen vinden, zoals zijn gebod om het geloof dat hij predikte te verspreiden met het zwaard.” (@3)
(Wikipedia) Onmiddellijk kwam hij onder kritiek hier en onder diplomatiek vuurwerk van Turkije, Marokko, Irak, Saoedi-Arabië en Maleisië.

De V.S.

In de oorlog met Irak zakte het niveau van de vrije Amerikaanse pers tot dat van een propagandistische staatszender. Ook het privaat eigendom van de pers was geen garantie voor de vrije nieuwsgaring.

-Ingebedde journalistiek

Wikipedia: “the practice of attaching war correspondents to military units involved in armed conflicts ... it first came to be used in the media coverage of the 2003 invasion of Iraq. The practice has been criticized as being part of a propaganda campaign whereby embedded journalists accompanied the invading forces as cheerleaders and media relations representatives.” (@4)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
politieke censuur - De V.S.

Wikipedia: “de praktijk om oorlogscorrespondenten te koppelen aan militaire eenheden die betrokken zijn bij gewapende conflicten ... het werd voor het eerst gebruikt in de mediaverslaggeving over de invasie van Irak in 2003. De praktijk is bekritiseerd als onderdeel van een propagandacampagne waarbij embedded journalisten de binnenvallende troepen vergezelden als cheerleaders en vertegenwoordigers van mediacontacten.”

-De verbanning van Associated Press

The Guardian, 14/02/2025: “The White House has announced that it is indefinitely blocking Associated Press journalists from accessing the Oval Office and Air Force One amid a growing standoff between Donald Trump’s administration and the news agency over the Gulf of Mexico’s name. (@5)

The Guardian, 14-02-2025: "Het Witte Huis heeft aangekondigd dat het Associated Press-journalisten onbepaalde tijd blokkeert om toegang te krijgen tot het Oval Office en Air Force One, te midden van een groeiende patstelling tussen de regering-Donald Trump en het persbureau over de naam van de Golf van Mexico.

-Het lot van de *The Washington Post*

Le Monde, 27/02/2025, *The Washington Post* will no longer run views opposed to "personal liberties and free markets" on its opinion pages, owner Jeff Bezos announced on Wednesday, February 26, the billionaire's latest intervention in the major US paper's editorial operations. (@6)

Le Monde, 27/02/2025, *The Washington Post* zal geen standpunten meer plaatsen die tegen “persoonlijke vrijheden en vrije markten” zijn, zo maakte eigenaar Jeff Bezos woensdag 26 februari bekend, de nieuwste interventie van de miljardair in de redactionele activiteiten van de grote Amerikaanse krant.

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

*Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing
politieke censuur*

-De ontwikkelingslanden

VRT NWS, 25/07/2022: In 2017 werd Jane Goodall in een gesprek met klimaatforum Climate One opnieuw gevraagd naar haar standpunten omtrent de wereldbevolking. “Daar gaf ze toe dat het lange tijd “politiek incorrect” was om over het thema te beginnen. Goodall legde uit dat het naar haar vernoemde instituut in verschillende ontwikkelingslanden 'family planning'-programma's had lopen waarbij gezinnen begeleid worden om minder kinderen te krijgen. “Omdat het zo politiek incorrect was, noemde ik het 'vrijwillige populatie optimalisatie’”, aldus de biologe.” (@7)

-China

The Great Firewall in China, Amnesty International: “... het meest verfijnde en omvangrijke censuur- en surveillancesysteem ter wereld. Het blokkeert onder meer verbindingen met buitenlandse websites zoals Facebook, Twitter, Google en Instagram. Ook de websites van bijvoorbeeld de *New York Times* en Amnesty International zijn niet bereikbaar vanuit China. De Chinese internetautoriteiten kunnen naar eigen inzicht inhoud blokkeren en verwijderen, en aanzet geven tot vervolging van auteurs. Het is zelfs meermaals voorgekomen dat het internet in bepaalde regio's compleet is afgesloten om verspreiding van ongewenste informatie te voorkomen. Overige diensten, zoals WhatsApp en VPN (waarmee de censuur te omzeilen is), worden regelmatig zonder opgaaf van reden geblokkeerd.” (@8)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
politieke censuur

-Groot-Brittannië

Wikipedia: In juli 2025 verbood het Verenigd Koninkrijk Palestine Action als terroristische organisatie. ... Op 6 september werden 890 mensen gearresteerd tijdens een demonstratie tegen het verbod op Palestine Action. ... Andere protesten waren ook het onderwerp van juridische repressie, waaronder de Just Stop Oil-protesten tegen klimaatverandering in 2024, waarna demonstranten tot vijf jaar gevangenisstraf kregen. (@9)

By Matt Brown (@10) (@11)

Het weggeschrobde kunstwerk van Banksy.

Royal Courts Of Justice. London

by street artist Banksy

The mural on 8 September 2025

Een "spookachtige" afbeelding van de gedeeltelijk verwijderde muurschildering bleef op 11 september 2025. (@12)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing
commerciële censuur

Commerciële Censuur

VRT NWS 15/10/2023: “Shadowbanning is het onzichtbaar maken van je inhoud voor anderen, zonder dat je er zelf van op de hoogte wordt gesteld. “We vergeten dat dit beursgenoteerde beurs-bedrijven zijn, waar geld de grootste rol speelt”, zegt sociale media onderzoeker Nathalie Van Raemdonck (Vrije Universiteit Brussel). (@9)

“Verschillende organisaties vrezen voor een genocide van de Palestijnen in Gaza. Ik ben er zelf ook al geweest om de humanitaire crisis daar vast te leggen. Net daarom wil ik zoveel mogelijk sensibiliseren rond de schrijnende situatie daar...” “Ik merkte plots dat mijn bereik op sociale media volledig kelderde nadat ik informatie was begonnen te delen over wat nu en al decennialang in Gaza gebeurt”, zegt Thomas Maddens.

Net zoals vele anderen, deelt de 33-jarige Gentenaar al een week lang berichten over het conflict in het Midden-Oosten. Alleen merkt hij sinds enkele dagen dat zijn inhoud aanzienlijk minder gezien wordt door zijn volgers. “Waar ik normaal gezien duizenden views krijg op mijn verhalen, blijft dat nu in veel gevallen slechts in de tientallen”, zegt hij. Op Instagram deelt hij een grafiek van volledig gekelderde cijfers, met als ondertekening: “Ik word gecensureerd op Insta en TikTok. We moeten luid blijven. Blijf delen, blijf opmerkingen achterlaten.”

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernauwing - commerciële censuur

The Mirror, 12/05/2024: “Maar toen ze (Eden Golan, de zangeres voor Israël op het Eurosongfestival 2024) een vertolking van haar nummer Hurricane zong, klonk er boegeroep, rond de Malmö Arena – met EBU (European Broadcasting Union)-bazen die werden beschuldigd van het gebruik van “anti-uitjouw-technologie”, zodat kijkers die thuis keken het gejoel van de menigte niet zouden horen. “Het boegeroep voor Israël in de arena is zwaar”, schreef een fan in de arena op twitter toen ze een clip deelden van Golan die werd uitgejouwd. “Een herinnering dat ze nep juichen voor dat genocidale land op de televisie-uitzendingen #Eurovision”, echode een tweede.” (@13)

The MOB - DE REGRESSIEVE RUIMTE
Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

De Uitwas van Bewustzijnsvernaauwing en Censuur

Bourage de crâne, hypo- en hyperactieve Luiheid, Ontkenning en Onthouding van kennis, en morele Cocooning vervreemden van de rechtvaardigheidsmoraal. Ze stompen rede en zielssupplement af en hullen de menselijkheid in duisternis.

- (1): Maximen. La Rochefoucauld. Maarten van Buuren.
(2): Het hart van de duisternis. Psychologie van de menselijke wreedheid. Jan de Laender
(@1): www.vrt.be/vrtnws/nl/kijk/2024/03/18/inge-vrancken-over-pers-israel-over-gaza-arvato-64722533/
(@2): www.bbc.com/news/world-europe-67427422
(@3): nl.wikipedia.org/wiki/Regensburglezing
(@4): en.wikipedia.org/wiki/Embedded_journalism
(@5): www.theguardian.com/us-news/2025/feb/14/white-house-ap-ban-oval-office
(@6): www.lemonde.fr/en/united-states/article/2025/02/27/bezos-announces-restrictions-on-washington-post-opinion-coverage_6738625_133.html
(@7): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/07/25/check-jane-goodall-overbevolking
(@8): www.amnesty.nl/landen/china
(@9): [en.wikipedia.org/wiki/Royal_Courts_of_Justice_\(Banksy_mural\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Courts_of_Justice_(Banksy_mural))
(@10): www.flickr.com/photos/londonmatt/54782793077/, CC BY 4.0,
(@11): commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=174978373
(@12): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/10/15/palestijnse-verhalen-op-instagram
(@13): www.mirror.co.uk/3am/celebrity-news/eurovision-2024-things-you-missed-32789729

IV. DE DYNAMIEK IN DE REGRESSIEVE RUIMTE

The MOB, **Mythe**, **Onderwerping** en **Bewustzijnsvernauwing** zijn de dimensies van de regressieve ruimte. Ze manipuleren emotie en verstand voor zekerheid en macht. In hun schijn, druk en duisternis werkt het diabállein – het uiteendrijven, verdelen en manipuleren van emotie en verstand:

Mythe manipuleert, vervreemdt en desoriënteert:

VerHARDing

H — **H**umiliërend

A — **A**utistiformerend

R — **R**adicaliserend

D — **D**ociel makend

Onderwerping manipuleert, vervreemdt en desoriënteert:

Verzuring — **ACID**

A — **A**ssimilering

C — **C**onditionering

I — **I**dentificering met de groep

D — **D**epersonalisering en **D**erealiserend

Bewustzijnsvernauwing manipuleert, vervreemdt en desoriënteert:

BLOCKage — **BLOCK**

B — **B**ourage de crâne

L — **L**uiheid, hypo- en hyperactiviteit

O — **O**ntkenning van feiten

C — **C**ocooning

K — **K**ennisonthouding

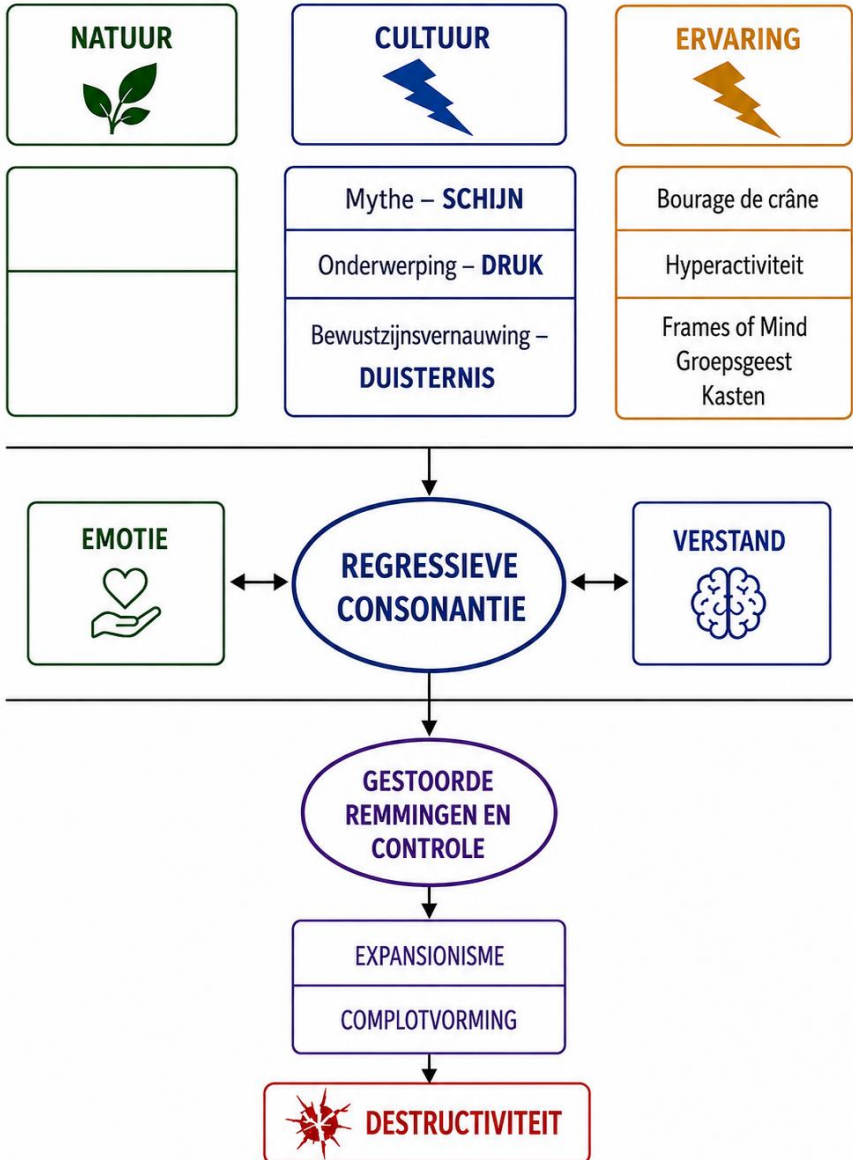
De dynamiek in de regressieve ruimte **MAL**igneert:

M — **M**achtsmisbruik

A — **A**mour-propre

L — **L**ist

Regressieve Oriëntatie

DE REGRESSIEVE RUIMTE

Mythe · Onderwerping · Bewustzijnsvernaauwing

The **MOB**, Mythe, Onderwerping, Bewustzijnsvernaauwing is
een **driedimensionaal kader voor geluk en doeltreffendheid**
met een dynamiek van misleiden en verdrukken

van verstand en emotie

MANIPULATIE

Schizoform

Vervreemding

van realiteit-**D**erealiseren

van persoonlijkheid-**D**epersonaliseren

Conversie-omkering waarden

Desoriëntatie

Contradictie-
tegenstelling
doel en resultaat

Regressief

Autistiform en Doel - Radicaal en Humiliërend
Intellectuele Regressie & Emotionele Regressie

Destructief

militair, economisch, demografisch

C C C C

Concurrence Complot Croissance Cruauté

Vicieuze Maalstromen

◎ **Morele Zwarte Gaten**

Druk, Duisternis en Schijn

V. REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

De Zondvloed

§9 ✕ Militair Expansionisme

“Oorlog is voor de man wat moederschap voor de vrouw is.” Benito Mussolini (@1)

De aanleg voor oorlog

Matt Ridley schrijft, zoals George Williams heeft opgemerkt, dat onze voorkeur voor de moraliteit van de groepsselectie boven de meedogenloosheid van individuele strijd neerkomt op een voorkeur voor genocide boven moord. Bij mieren en termieten speelt oorlog zich af tussen legers en niet tussen individuen. “Naakte molratten, die binnen hun kolonie uiterst harmonieus en sociabel zijn, staan bekend om hun agressiviteit jegens molratten uit andere kolonies. Maar een zwerm spreeuwen koestert geen enkele wrok jegens andere zwermen. Er is een wetmatigheid in de evolutie – waarvan ook wij onderhevig zijn – die luidt dat naarmate samenlevingen coöperatiever worden, hun onderlinge oorlogen gewelddadiger worden. We mogen dan tot de meest coöperatieve sociale wezens op aarde behoren, we zijn ook de meest oorlogszuchtige” (1)

Sinds de eerste menselijke bewapening geldt het enorme voordeel van eerst aan te vallen. Een beloning die ons misschien via de natuurlijke selectie genetisch parten speelt. De agressor leeft voort. De vredelievende mensen delven het onderspit.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

Militair

De cultuur van oorlog

Ugo Janssens schrijft in zijn boek *De Oude Belgen*: “Moord en doodslag, verkrachting, duellieren, bloedwraak en brandschatting waren in deze primaire Keltische krijgsgemeenschappen gewaardeerde handelingen die maatschappelijk hoog in aanzien stonden.” (2) Hij verwijst naar een onderzoeker J.M.G Van der Dennen die aan de rechtsfaculteit te Groningen studies maakte over het grenzeloos geweld bij de overgrote meerderheid van de natuurvolkeren in de steen- en metaaltijden. Hij ziet als hoofdoorzaak weerwraak, en als tweede oorzaak het geloof in goden en voorvaderen, de zogenoemde monddode “opdrachtgevers”.

MILITARISTISCHE MYTHOLOGIE

VRT NWS, 01/03/2022: In maart 2022 stelt Frans Timmermans, vicevoorzitter Europese Commissie i.v.m. de oorlog in Oekraïne over de Russen: “De mensen die ouder zijn dan 45 en die de traditionele media volgen, krijgen deze leugens voortdurend te horen, ze weten dat het leugens zijn, maar als je dat lang genoeg herhaalt, dan gaan mensen het ook geloven. Ik denk dat Poetin ook zelf voor een deel gelooft wat hij zegt. Dat is ook een onderdeel van het probleem.” (@2)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
militair

 Radicaliserende mythes
-De misleide emotie

Optimisme en Glorificatie

Deuteronomium 20: 10-13: “Wanneer gij een stad nadert om daartegen te strijden, dan zult ge ze de vrede aanbieden. Als zij u dan een vredelievend antwoord geeft en de poort voor u opent, dan zal de gehele bevolking, die zich daar bevindt u tot herendienst verplicht zijn en u dienen. Maar als zij geen vrede met u sluit, doch de strijd met u aanbindt, dan zult gij ze belegeren. En de Here uw God, zal ze in uw macht geven en u zult alle mannelijke inwoners slaan met de scherpte des zwaards. Alleen de vrouwen, de kinderen, het vee en alles wat zich in de stad bevindt, de gehele buit, moogt gij voor uzelf roven.”

In de Noorse mythologie is de mooiste dood die op het slagveld. De gevallenen werden uitverkoren voor het walhalla.

Sura 4.74: ... En wie strijdt op de weg Allah's en dan gedood wordt of overwint, die zullen wij ontzaglijk loon geven.”

1914, de Eerste Wereldoorlog breekt uit. In de hoofdsteden van Europa is er enthousiasme en patriottische opwindung: gezang, gemarcheer, vlaggengezwaai, bloemen voor de soldaten. De mensen dromen van avontuur, mooie uniformen, eer en onderscheiding. Soldaten zetten hun ambities opzij om een nummer te worden in het leger. In Engeland waar geen dienstplicht is, haasten mannen zich om bij het leger te gaan. (@3)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

militair - radicalisering - optimisme en glorificatie

WO II: Nazipropaganda spreekt optimistisch over een duizendjarig rijk. Soldaten trekken te strijde onder het zingen van opgewekte marsliedertjes. A. Hitler in *Mijn Kamp*: “De angst die onze tijd voelt voor chauvinisme is het teken van zijn impotentie.” “Want de grootste omwentelingen op aarde zouden ondenkbaar geweest zijn, indien haar drijfveren geen fanatieke en zelfs hysterische hartstochten waren geweest maar de burgerlijke deugden rust en orde.”

www.historischnieuwsblad.nl: Het boek “Oorlogsenthoustiasme, Europa 1900-1918” van Ewoud Kieft geeft een beeld van “Europese culturele centra aan het begin van de twintigste eeuw, waar veel kunstenaars, intellectuelen, schrijvers en wereldverbeteraars zich afzetten tegen de zelf-genoegezame, materialistische, burgerlijke cultuur van de belle époque. Het rationalisme, de verheerlijking van de wetenschap, en preutse normen van de burgerij zouden haaks staan op het ‘echte leven’ en alle ‘instincten’ van de mens verdringen. Geen zelfbeheersing maar strijd, geen kunstmatige beschaving maar de oerkracht van het leven, daar ging het om. En zo kon het gebeuren dat in 1914 heel wat hoogopgeleide, welgestelde jongeren enthousiast waren dat er eindelijk iets gebeurde, dat er nu echt “geleefd” kon worden, ook al vielen daarbij ontstellend veel doden.” (@3)

“Oorlog verbreedt bijna altijd de horizon van een volk en verheft het,” schreef historicus Alexis de Tocqueville in de negentiende 19^e eeuw. (@4) (EW magazine – Simon Rozendaal, *Alles wordt beter! Nou ja, bijna alles.*) Arthur Conan Doyle legde Sherlock Holmes in 1914 de volgende uitspraak, doelend op de Eerste Wereldoorlog, in de mond: “De zon zal schijnen over een schoner, beter en sterker land als het onweer voorbij is.” (@4)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren militair

Pessimisme en Denigrering

Achtervolgingswanen in WO II: De Duitsers worden verdrongen door minderwaardige rassen. Censuur verbiedt positieve berichtgeving over de inferieure “negers”, joden, zigeuners, ...

In 2022 valt Rusland Oekraïne aan. President Poetin beweert dat hij Oekraïne moet “denazificeren”. Hij spreekt van een genocide door het Kiev regime.

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Mijn Kamp: Zondig zijn “de burgerlijke deugden rust en orde.” Zondig is de sympathie voor joden. Rassenonzuiverheid: “dat het huwelijk van het huidige peil van voortdurende rassenschande opgeheven wordt, en zich weer ontwikkelt tot dat heilige instituut dat bevoegd is om evenbeelden des Heren voor te brengen en niet wanstaltige producten welke het midden houden tussen apen en mensen.”

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering

“De man is van nature een krijger.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren militair

www.raamoprusland.nl, Marc Jansen: “In een lang artikel van ongeveer vijfenhalfduizend woorden op de Kremlin-website, getiteld “Over de historische eenheid van Russen en Oekraïners” heeft de Russische president Vladimir Poetin nogmaals uiteengezet wat hij al jaren beweert: namelijk dat Russen en Oekraïners (net als de Belarussen trouwens) ‘één volk, één geheel’ vormen, dat ze zich in ‘één historische en spirituele ruimte’ ophouden.” (@5)

“Alle progressieve oorlogen zijn gerechtvaardigd ... Wat de laatste soort oorlogen betreft, niet alleen verzetten wij Communisten er ons niet tegen, maar wij nemen er ook positief deel aan.” “Politiek is oorlog zonder bloedvergieten, oorlog is politiek met bloedvergieten.” (uit *het Rode Boekje* van Mao)

Dualistisch denken rangschikt de mensen in elkaar uitsluitende groepen: Ariërs versus Joden, gelovigen versus ongelovigen en afvalligen.

““Oorlog is noodzakelijk voor de vooruitgang van de mensheid,” meende componist Igor Stravinsky zelfs nog in de twintigste eeuw.” (@4)

Onverschikende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid en publieke opinie

„Befehl ist Befehl.” Het geloof in de Führer. Soldaten zetten hun ambities opzij om een nummer te worden in het leger.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
militair

Vervreemding

van de rechtvaardigheidsmoraal

Trends magazine, Marc Devos, 28/10/2024: “Als je landen als Brazilië, India en Turkije ziet deelnemen aan een top gehost door de indringers van Oekraïne, zie je **vijandschap** voor de vrije wereld gepaard gaan met **opportunisme**, beide de collectieve **zwakte** van het Westen blootlegend.” (@6)

Journaliste Marina Ovsyannikova tijdens de inval van de Russische Federatie in Oekraïne: “Russians zombified by propaganda”

De militair verliest noodzakelijk een deel van zijn autonomie. Een leger kan slechts functioneren wanneer bevelen snel, uniform en zonder voortdurende discussie worden uitgevoerd. Discipline verhoogt de slagkracht maar vermindert tegelijk de individuele verantwoordelijkheid.

Wanneer deze noodzakelijke militaire discipline zich uitbreidt naar de gehele samenleving, dreigt de burger eveneens soldaat te worden.

www.demorgen.be: “Bijzonder boeiend is dan weer de manier waarop Michel Roquebert de hoofdrolspelers tijdens de Albigenzische kruistocht portretteert. Zo goed als iedereen was wreed, fanatiek, eerzuchtig, schijnheilig, sluw, listig en berekenend.” (@7)

Vervreemd van de humane dotatie en van rechtvaardigheid blijft de primitieve sympathiemoraal over in al haar wreedheid. Over de Albigenzische kruistocht: “Geen wonder dat de “heilige oorlog” al snel op een ordinaire veroveringsveldtocht uitdraaide.” (@7)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
militair

Desoriëntatie

Conversie - de omkering van waarden

Vrijwel iedere oorlog wordt voorgesteld als een noodzakelijke verdediging. Iedere partij noemt zichzelf bevrijder. Iedere tegenstander wordt agressor. Zo wordt oorlog zelden verkocht als oorlog. Maar als vrede.

Destructiviteit

Wikipedia: “Volgens computermodellen zou bij een wereldwijde kernoorlog de mensheid, en zeker de westerse beschaving zoals wij die kennen, uitgeroeid kunnen worden. Als gevolg van de enorme branden zou er zoveel stof in de atmosfeer kunnen komen dat daardoor de atmosfeer zou verduisteren en een paar jaar een nucleaire winter zou heersen.”

“Zelfs als de mensheid niet geheel zou uitsterven, zouden de overlevenden waarschijnlijk in prehistorische omstandigheden moeten voortleven. Het is bovendien zeer onwaarschijnlijk dat zij ooit weer een technologische beschaving zouden kunnen opzetten. Dit omdat de grondstoffen die voor een westerse beschaving onmisbaar zijn, zoals fossiele brandstoffen, metalen, enz. door overexploitatie schaars en moeilijk winbaar zijn geworden.” (@8)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

militair - destructiviteit

Wikipedia: “In 1949 zei Albert Einstein: "Ik weet niet met welke wapens de Derde Wereldoorlog uitgevochten gaat worden, maar de Vierde Wereldoorlog gaat uitgevochten worden met stokken en stenen.” (@9)

NOS citeert president Zelinski maart 2022: “Wij komen eerst, jullie zullen als tweede komen, want hoe meer het beest eet, hoe meer hij wil.” Daarmee doelde Zelensky onder meer op NAVO-lidstaten die grenzen aan Rusland. (@10)

De moderne totale oorlog trekt de eigen bevolking mee en valt naast soldaten van de vijand ook hun burgers aan in hun woonst, in scholen, hotels en ziekenhuizen, en verhongert, martelt, desinformeert, hersenspoelt of deporteert ze.

The Observer

Children

“De wereld voert oorlog tegen zijn kinderen in een obscene bespotting van het internationaal recht.” Simon Tisdall

The Guardian 10/02/2024: “..., er wordt geschat dat er nog steeds elke 15 minuten een kind sterft in Gaza, twee moeders per uur. Deze verschrikkingen lokten vorige week een hartstochtelijke protestkreet uit van de Israëlische auteur Gideon Levy. Hij beschuldigde het leger ervan zich over te geven aan een “gewelddadige razernij” en de Israëlische samenleving ervan te weigeren na te denken over de prijs die het uiteindelijk zou kunnen betalen. “Israël is generaties in Gaza aan het uitwissen en zijn soldaten doden kinderen in aantallen die concurreren met de vreedste oorlogen. Dit zal en kan niet worden vergeten. ...” (@11)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
militair - destructiviteit

Hart van Nederland, 13/02/2024: “Op de Dam in Amsterdam zijn 10 000 kinderschoenen neergezet en zijn de namen en leeftijden voorgelezen van de kind slachtoffers die gevallen zijn tijdens de oorlog in de Gazastrook. Het aantal van 10 000 staat voor het aantal kinderen dat gedood werd door (lucht)aanvallen van het Israëlische leger. Dit heeft volgens de organisator, Stichting Plant een Olijfbom, als doel “tastbaar te maken hoeveel kinderen al vermoord zijn.” (@12)

De illegale ontvoering van duizenden kinderen door Rusland na de invasie van Oekraïne in 2022 is een andere manier om oorlog te voeren tegen de meest kwetsbaren en de vijand te demoraliseren. Kiev heeft bijna 20.000 van de mogelijk 200.000 gevallen gedocumenteerd. “Rusland is actief bezig met het uitwissen van hun Oekraïense identiteit en het toebrengen van ongelooflijke emotionele en psychologische schade”, vertelde de Letse president, Edgar Rinkevics. ... Poetin’s “heropvoedingshandel” van kinderen is in feite een oorlogswapen, gericht op het uitwissen van de toekomst van Oekraïne.” (@11)

Al-Fashir

VRT NWS, Trees Vanhoutte, 05/12/2025: “Het lijkt steeds meer op slachthuis... Bloedvlekken zichtbaar tot in de ruimte: strijders slachten op grote schaal burgers af in Soedan... Zes weken na de val van Al-Fashir in Soedan zijn al zeker 60.000 mensen gedood door de Rapid Support Forces. Dat blijkt uit onderzoek dat tijdens een gesloten sessie aan het Lagerhuis in het Verenigd Koninkrijk is voorgesteld. Satellietbeelden tonen grote stapels lichamen in de straten van de stad en een nieuw netwerk aan kuilen, mogelijk bedoeld als massagraven. Van nog eens 150.000 mensen is niet duidelijk waar ze zich bevinden.” (@13)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren militair - destructiviteit

Oorlogsbuit en Vernederende Vredesvoorwaarden

Zomer 2025, President Poetin gaat voor vrede als Oekraïne 4 provincies afstaat (annexeren), als de Oekraïners demilitariseren (geen NAVO lidmaatschap, beperkingen voor het Oekraïense leger, geen Westerse vredestroepen), als Oekraïners denazificeren (vervanging van de Oekraïense president Zelenski, vervanging van pro-Europese politici door pro-Russische). Hln.be citeert Premier De Wever begin mei 2025 in ‘Het Rapport van de Wetstraat’.

“ Hamas moet volledig van het toneel verdwijnen. Tegelijk moet er een geloofwaardige Palestijnse Autoriteit komen, moet er een akkoord zijn over welk grondgebied naar wie gaat en moet Israël veiligheidsgaranties krijgen”, klonk het toen.” (annexeren, demilitariseren en denazificeren?) (@14)

(1): De oorsprong van de moraal. Matt Ridley.

(2): De Oude Belgen. Geschiedenis, leefgewoontes, mythe en werkelijkheid van de Keltische stammen. Ugo Janssens. The house of Books.

(@1): www.citaten.net

(@2): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/03/01/timmermans/

(@3): ww.historischnieuwsblad.nl/shop/oorlogsenthouiasme/130799403/kopen.html

(@4): www.ewmagazine.nl/opinie/blog/2016/03/vroeger-was-alles-slechter-er-was-overal-oorlog-280800/

(@5): www.raamoprusland.nl/dossiers/geschiedschrijving/1903-poetin-rusland-en-oekraïne-waren-en-blijven-een-geheel

(@6): trends.knack.be/opinie/de-brics-uitdaging-voor-europa/

(@7): www.demorgen.be/tv-cultuur/de-geschiedenis-van-de-katharen-nu-eens-meeslepend-dan-weer-langdradig-en-taai~b949e675/

(@8): nl.wikipedia.org/wiki/Kernoorlog

(@9): nl.wikipedia.org/wiki/Derde_Wereldoorlog

(@10): nos.nl/artikel/2420339-zelensky-dialoog-en-veiligheidsgaranties-niet-capituleren

(@11): www.theguardian.com/commentisfree/2024/feb/10/the-world-is-waging-war-on-its-children-in-an-obscene-mockery-of-international-law

(@12): www.hartvannederland.nl/regio/amsterdam/10-000-schoenen-op-dam-om-tastbaar-te-maken-hoeveel-kinderen-al-vermoord

(@13): www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/12/05/al-zeker-60-000-mensen-vermoord-in-soedanese-stad-al-fashir/

(@14): www.hln.be/nieuws/de-wever-als-voorwaarden-niet-vervuld-zijn-is-erkenning-palestina-zinloos-en-contraproductief~a7375584/

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
economisch

§9 Economisch Expansionisme

*“Er is maar weinig nodig om een wijs man gelukkig te maken;
niets kan een gek tevreden stellen;
daarom is bijna iedereen ongelukkig.”*

Nagelaten Maxime 39 François de la Rochefoucauld (1)

Prediker 1:8. Alles is ijdelheid.

*“... Alle dingen zijn onuitsprekelijk vermoeiend; het oog wordt
niet verzadigd van het zien, en het oor wordt niet vervuld van het
horen ...”*

En verder:

*“... Ook zag ik, dat al het zwoegen, alsook alle bekwaamheid in
het werk, louter na-ijver is van de een op de ander, ook dit is
ijdelheid en het najagen van wind. De dwaas slaat zijn armen
over elkander en verteert zichzelf. Beter is een handvol rust dan
beide vuisten vol zwoegen en najagen van wind.”* Prediker 4:4-6

In *The Death of Sigmund Freud* beweert Sigmund Freud dat Amerikanen aan dollaria leden. “... not succeeding means civil death to everyone and they have no private resources apart from their profession, no hobby, games, or love or other interests of a cultured person. And success means money.” (2)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
economisch

ECONOMISCHE GROEI-MYTHOLOGIE

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Optimisme en Glorificatie

Greenpeace: Het geloof in onbeperkte economische groei en de oneindige beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen heeft veel schade aangericht aan mens en planeet. (@1)

In 1516 schreef Thomas More in zijn *Utopia* over schijnogenot. Het zijn zaken die op zichzelf niets aantrekkelijks hebben maar dwars tegen de natuur in de slechte begeerten aanlokken. Ze worden voor het hoogste genot gehouden, de dingen waarvoor men leeft. Hij haalt de overchicke kledij van de rijke klasse aan, het gepronk met adellijke titels, het zich vergapen aan juwelen en goud, het genot van gokken en jagen.

Consumenten associëren het bezit van nutteloze producten met geluk. Hun waar staat voor gezelligheid, erotiek, prestige, ... Een grote wagen met veel pk is aantrekkelijker dan een kleine wagen met weinig verbruik. Wie in een groot huis woont, is te verkiezen. We moeten beter zijn dan de anderen en dat toont zich door materiële grootheid.

“Concurrentie leidt tot doeltreffendheid.” Grondstoffen mogen onbeperkt geëxploiteerd worden. Markten worden “veroverd” op de “concurrentie”. Multinationale bedrijfsvisies geven een nomadische indruk. Ze zijn gericht op exploitatie, expansie en hervestiging. “Op is Op !”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

economisch - mythe

Bedrijfsseminaries en teambuildings- activiteiten vertonen gelijkenissen met religieus radicalisme.

Pessimisme en Denigrering

We lijken van alles te kort te hebben. “Stagnatie is achteruitgang.”
“Werklozen en steuntrekkers zijn profiteurs.”

Mensen of producten met dalende opbrengst dienen gedumpt en vervangen te worden door meer winstgevende alternatieven.

Politiek, moraal en waarden passen niet bij commercie. Prijs-afspraken zijn immoreel en illegaal.

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

“Luiheid is het oorkussen van de duivel.” Grond mag niet braak liggen. *“Stilstaan is achteruitgaan.”* Alles moet sneller.

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering

De uitstoot van CO2 zal de wereld verbeteren door een aangenamer klimaat met meer groen. Economisten verzetten zich tegen de cyclische slingerbeweging van de economie. Het moet altijd hoogconjunctuur zijn. De economie moet eeuwig groeien.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

economisch - mythe

Scientias.nl: “Dat de economie moet blijven groeien, is een wetmatigheid die je al op school leert. Zelfs op de website van de Rijksoverheid staat letterlijk: “Economische groei stelt ons in staat om te blijven investeren in bijvoorbeeld gezondheidszorg, onderwijs en maatregelen tegen klimaatverandering. Ook zorgt groei voor meer inkomen, zodat we in de toekomst onze welvaart behouden.”

Tenslotte is economische groei eveneens belangrijk om de staatsschuld onder controle te houden. Meer mensen hebben dan werk, ze geven meer geld uit en de belastinginkomsten nemen toe. Bovendien is de overheid minder geld kwijt aan bijvoorbeeld uitkeringen. Kortom, economische groei: je kunt niet zonder. Zou je denken.” (@2)

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

Ook overheden raken gevangen in de logica van permanente groei. Begrotingen, sociale zekerheid en staatsschulden worden afhankelijk van steeds hogere belastinginkomsten. Daardoor ontstaat de verleiding economische groei kunstmatig aan te jagen via schuldfinanciering, consumptiestimulering of steeds verdere exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. De economie wordt zo een systeem dat zichzelf voortdurend moet voeden.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
economisch

Vervreemding

*De zondige mens ziet niets;
Hoe meer hij werkt en draaft,
Door de eigen wil gejaagd,
Hoe meer hij zich verslaaft.*
Angelus Silesius (1624-1677) (@3)

Contradictie:

Prof Mark Eyskens: “stijgende welvaart doet de behoeften veel meer toenemen dan verminderen, zodat de ontevredenheid toeneemt met de welvaart.” (3)

Conversie, omkering van waarden

Andreas Kinneging: “Vanuit romantisch perspectief heeft de Verlichting de wereld vervreemd van haar natuurlijke staat. ... De wereld is er lelijk van geworden en ongezond. De mens is niet meer vrij en wordt er ongelukkig van. ... De begeertes op de troon stellen, leidt tot uitbuiting van de zwakkeren hier en elders, die te lage lonen betaald krijgen; tot de gewetenloze, geld gedreven mishandeling van dieren in de bio-industrie; tot de even gewetenloze vergiftiging van de consument met zoet, vet en ongezond voedsel; ... De steeds verder stijgende productie- en consumptiecyclus dreigt het klimaat onleefbaar te maken en bedreigt planten- en diersoorten. ...” (4)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
economisch

Desoriëntatie

Cyclische schommelingen zouden zoveel mogelijk moeten verdwijnen. De economie moet permanent groeien. De consumptie moet blijven stijgen. Toch rijst de vraag of een eindige planeet een onbeperkte materiële expansie kan blijven dragen.

Destructiviteit

Druk, Duisternis en Schijn

Concurrentie, Complotvorming en Croissance leiden tot onzekerheid, nood en leed, vervreemding, intimidatie, list, uitbuiting, uitsluiting, burn-out, milieuvervuiling, uitputting van natuurlijke rijkdommen, het sterven van ecosystemen, het verdwijnen van duizenden diersoorten ... Bepaalde wetenschappers zien een nieuw geologisch tijdperk, “het Anthropoceen” die de menselijke soort zelf zal gaan bedreigen. Wikipedia: “Het Anthropoceen is de voorgestelde naam van het tijdperk waarin het Aardse klimaat en de atmosfeer de gevolgen ondervinden van menselijke activiteit.” (@4)

Verspillingen, vervuilingen en leningen door het chronisch financieren van de groei met staatsleningen is een driedubbele destructieve agressie. De hyperactiviteit berooft de volgende generaties van hun financiële vrijheid, verkwaast hun grondstoffen en vervuult hun milieu.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren economisch - destructiviteit

In « éléments pour la civilisation européenne »: « L'économie s'est progressivement confondue avec la prédation. La base fondamentale de nos sociétés de consommation, c'est l'exploitation débridée des matières premières et des ressources naturelles » beweert Serge Latouche pionier van « La Décroissance. » (5)

www.charliechaplin.com, Charles Chaplin in “The Great Dictator”: “Greed has poisoned men’s souls, has barricaded the world with hate, has goose-stepped us into misery and bloodshed. We have developed speed, but we have shut ourselves in. Machinery that gives abundance has left us in want. ...” (@5)

“De economie is geleidelijk aan verward geraakt met roofbouw. De basis van onze consumptiemaatschappijen is de ongebreidelde exploitatie van grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen”, zegt Serge Latouche pionier van “La Décroissance”.

Charles Chaplin in “The Great Dictator”: “Hebzucht heeft de zielen van mensen vergiftigd, de wereld gebarricadeerd met haat, heeft ons in paradepas naar ellende en bloedvergieten gemarcheerd. We hebben snelheid ontwikkeld, maar we hebben onszelf opgesloten. Machines die overvloed geven, hebben ons in de nood achtergelaten. ...”

- (1): Maximen. La Rochefocauld.
- (2): The Death of Sigmund Freud. Mark Edmundson.
- (3): Lessen voor de eenentwintigste eeuw.
- (4): De onzichtbare maat. Archeologie van Goed en Kwaad. Andreas Kinninging
- (5): éléments pour la civilisation européenne. N°167 Août-Septembre 2017.

(@1): www.greenpeace.org/belgium/nl/campagnes/klimaat/klimaatrechtvaardigheid

(@2): scientias.nl/waarom-de-economie-moet-blijven-groeien-of-hoeft-dat-niet/

(@3): www.kimbervie.nl/citaten-van-angelus-silesius.htm

(@4): nl.wikipedia.org/wiki/Antropoceen

(@5): www.charliechaplin.com/en/articles/29-The-Final-Speech-from-The-Great-Dictator-

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch

§10 **Demografisch Expansionisme**

“La première femme du monde est celle qui a fait le plus d’enfants.” Napoleon (1769-1821) (@1)

“De belangrijkste vrouw ter wereld is zij die de meeste kinderen heeft voortgebracht.” Napoleon (1769-1821)

Thomas Robert Malthus (1766-1834) zag gevaar in een ongeremde bevolkingstoename. Hij dacht dat iedere toename van beschikbaar voedsel het aantal mensen zou doen toenemen. Alleen gebrek kon de bevolkingsaan groei afremmen. De mensheid zou altijd op de rand van de hongersnood leven.

In latere edities van zijn *Essay on Population* schrijft hij dat een bevolkingstoename door zedelijk zelfbedwang of door verdorvenheid afgezwakt kon worden. Op die manier gaf hij een middel aan om boven het bestaansminimum te leven. Ook drong hij aan op de verschuiving van het huwelijk naar latere leeftijd. Eveneens beval hij aan een waarschuwingsformule in het huwelijksformulier op te nemen dat de vader, en niet de staat, verantwoordelijk was voor de kinderen uit de echtvereniging, en dat de ouders armoede moesten verwachten als ze er teveel kregen.

Zijn visie kon toen geen rekening houden met de fenomenale vooruitgang van de voedselproductie door de ontwikkeling van machines, meststoffen en pesticiden en de daarop volgende intrede van gemakkelijke voorbehoedsmiddelen.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren demografisch

Ondertussen stagneren of dalen de opbrengsten in de visserij, treedt er woestijnvorming op, neemt de vervuiling toe en nemen fossiele brandstoffen af. De chronische bevolkingstoename verarmt de kwaliteit van het leven, vergroot de levensstress, afhankelijkheid en onderworpenheid van de armen en van iedereen, vergroot de kans op conflicten, verspilling van natuurlijke rijkdommen, milieurampen, ziekten en hongersnood. Ze bedreigt de toekomst van volgende generaties en de natuur in het algemeen.

Kinderen van kroostrijke gezinnen behouden goede kansen op succes vanwege het kindergeld, fiscale voordelen, studiebeurzen en meer. Het sociaal systeem wakkert de demografische agressie aan en de democratie blaast het vuur nog aan. De politieke macht gaat naar de kroostrijkste groepen. Mensen die geen kinderen willen of kunnen hebben, dienen kindergeld te betalen aan zij die wel kinderen hebben.

DEMOGRAFISCHE GROEI-MYTHOLOGIE

Radicaliserend mythes -De misleide emotie

Pessimisme en Denigrering

Een Verraad

VRT NWS: “Eén kind is synoniem voor eenzaamheid, twee voor rivaliteit” zegt de Turkse president Erdogan. “Wie voor anticonceptie pleit, doet aan “verraad”.” “Met anticonceptie wil men onze generatie namelijk uitdrogen.” (@2)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch - pessimisme en denigrering

Een Ziekte

“Being an only child is a disease in itself” beweerde Stanley Hall (1844-1924). Hij was de eerste voorzitter van de American Psychological Association.

Een Genocide

VRT NWS, 29/06/2020: De wetenschapper, professor Joanne Smith Finley van de Universiteit van Newcastle, noemt in 2020 de verplichte geboortebeperking voor de Oeigoeren in navolging van de verplichte geboortebeperking voor de Chinese bevolking, waar ze aanvankelijk van vrijgesteld waren, dit in combinatie van het stimuleren van immigratie van Chinezen naar hun gebied “genocide”. “Geen shockerende massamoord, maar een trage, pijnlijke, sluipende genocide. Dit zijn directe middelen om de bevolking van de Oeigoeren genetisch te verminderen.” (@3)

Een demografische Winter

VRT NWS 06/01/2022: “De paus sprak over een "demografische winter" en doelde daarmee waarschijnlijk op de dalende geboortecijfers in Italië. "Mensen willen geen kinderen of slechts één en niet meer", zei paus Franciscus.” (@4)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch - optimisme

Demografisch optimistische Wetenschappers

Sommige demografen tonen dat de aarde 40 miljard mensen kan dragen. Indien juist, hoelang kan deze rooibouw dan duren en met welke schade aan biodiversiteit, levenskwaliteit, menselijkheid, en toekomst, en met welke schade aan natuurlijke rijkdom, milieu en biodiversiteit?

VRT NWS 2023/01/02: “Volgens prognoses van de Verenigde Naties zal India dit jaar China inhalen als land met de meeste inwoners ter wereld. Winand Callewaert, professor emeritus aan de KU Leuven en gespecialiseerd in India, beschouwt die bevolkingsgroei niet als iets negatiefs - integendeel. "Ze is zelfs nodig", vertelt hij in "De wereld vandaag" op Radio 1.” (@5)

Demografisch optimistische Lobby's

De Bond van jonge en grote gezinnen pleit voor kindergeld en kinderen om later de pensioenkas te spijzen. Kinderen zijn een inkomen, een vorm van pensioensparen.

Demografisch optimistische Godsdiensten

Het katholicisme: “Weest vruchtbaar, wordt talrijk, vervult de aarde, onderwerpt de aarde, heerst over de vissen, ...” Een kind is een geschenk van God.

Demografisch optimistische Politici

President van Turkije, Erdogan: “Drie kinderen staat voor evenwicht en vier voor overvloed”.

Kortrijk, stadsmagazine maart '22, “Recordaantal inwoners in Kortrijk” ... 77.835 ... Ambitie is 8500(0) tegen 2040.” (8500 is het postnummer van Kortrijk)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch - mythes

⌘⌘ Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Veel godsdiensten hebben negatieve houdingen tegenover seksualiteit die zich niet op voortplanting richt: voorbehoedsmiddelen, zelfbevrediging, prostitutie.

De heilige Augustinus (354-430) (een ex-manichee) verklaarde anticonceptie aanbevolen in het manicheïsme om bevruchting te voorkomen een doodzonde. Sixtus V (1521-1590) beweerde dat anticonceptie een vorm van moord was. (1) (*Stadshouders van Christus. De schaduwzijde van het Pausdom.* Peter de Rosa)

de leer van Augustinus versus het manicheïsme

“ ... for Augustine reports that Manichaeen ‘Hearers’ could, in contrast to the "Elect" (or "Perfect"), marry or possess a concubine, but were expected to avoid pregnancy. Sex, then, was deliberately detached from procreation.” (@6)

“ ... Augustinus meldt dat manicheïstische “Hoorders” in tegenstelling tot de “Uitverkorenen” (of “Volmaakten”), konden trouwen of een concubine konden bezitten, maar verwacht werden zwangerschap te vermijden. Seks werd dus bewust losgemaakt van de voortplanting.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch - mythes

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering

Een jonge bevolking is goed voor de economie en de ouderenzorg.

CNN, mei 2022, over de familie Prasad, Indische ouders, die een klacht indienen tegen hun zoon omdat hij na jaren huwelijk nog niet voor een kleinkind heeft gezorgd. Ze wijzen op de kosten die ze ooit voor hun zoon maakten en op het gemis die ze nu hebben. “... either give us a grandchild or give us compensation.” (@7)

“... carrying on the family line and caring for elderly parents and in-laws is often seen as a filial duty.” “... het voortzetten van de familielijn en het zorgen voor oudere ouders en schoonfamilie wordt vaak gezien als de plicht van de kinderen.” (@7)

Journalist Tom Van de Weghe voor de VRT 2023/01/17: “China zit op lange termijn met een gigantisch probleem door deze bevolkingskrimp. En dat heeft gevolgen voor de rest van de wereld”... “Het land had veertig jaar lang een overvloed van arbeidskrachten ter beschikking, en dat is de brandstof geweest van de enorme economische groei. Nu moet China blijven groeien met minder brandstof. Automatisering is een oplossing, maar daardoor zullen de arbeidskosten in China stijgen. Dat zullen wij op termijn ook voelen, met groeivertraging en prijsstijgingen van Chinese producten en grondstoffen.” (@8)

Enkele maanden later:

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch - mythes

VRT 2023/08/11: “De export van Chinese goederen kromp inderdaad de voorbije maanden. Het land kampt ook met een hoge jeugdwerkloosheid (van zo'n 20 procent) en met deflatie: Chinezen kopen over het algemeen minder dan vroeger waardoor de binnenlandse vraag terugloopt en de prijzen dalen.” (@9)

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

Wet, fiscaliteit en democratie belonen kinderrijke gezinnen en belasten eigenlijk geboortebeperking. Paus Franciscus: “... En het huwelijk is erop gericht om kinderen te krijgen. Wie geen kinderen wil, kan eigenlijk niet voor de kerk trouwen. Als je bewust geen kinderen hebt, is je kerkelijk huwelijk ongeldig of nietig.” (@4)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch - vervreemding

Vervreemding en ☔ desoriëntatie

Conversie, omkering van waarden

Een samenleving die op bevolkingsgroei rekt om haar economie draaiende te houden, schuift structurele problemen vooruit naar toekomstige generaties.

Omgekeerd dreigt een samenleving die uitsluitend bevolkingsafname vreest, menselijke waardigheid ondergeschikt te maken aan economische of ideologische doelstellingen.

*« le réarmement démographique »
de demografische herbewapening*

Cgt.fr/actualites: Emmanuel Macron défend une « France plus forte par la relance de la natalité », en utilisant un discours guerrier et nataliste, lors de sa conférence de presse du 16 janvier 2024. (@10)

Emmanuel Macron verdedigt “een sterker Frankrijk door de herlancering van de geboortecijfers” met een militant en pro-natalistisch discours tijdens zijn persconferentie op 16 januari 2024.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 EXPANSIONISME - Woekeren
demografisch

Destructiviteit

van demografisch expansionisme

“... uncontrolled birth-rates are bound to lead to horribly increased death –rates. It is hard to believe that this simple truth is not understood by those leaders who forbid their followers to use effective contraceptive methods. They express a preference for ‘natural’ methods of population limitation, and a natural method is exactly what they are going to get. It is called starvation.” (@11)
Richard Dawkins in *The Selfish Gene*

“...ongecontroleerde geboortecijfers zullen ongetwijfeld leiden tot vreselijk verhoogde geboortecijfers. Het is moeilijk te geloven dat deze simpele waarheid niet wordt begrepen door die leiders die hun volgelingen verbieden effectieve anticonceptiemethoden te gebruiken. Ze spreken een voorkeur uit voor “natuurlijke” methoden van populatiebeperking, en een natuurlijke methode is precies wat ze gaan krijgen. Het wordt uithongering genoemd.” (@11)

Veel kinderen op de wereld zetten voor een samenleving met een beter pensioen of met lagere consumptieprijzen en ze veroordelen tot kleine stadsappartementjes met gemeenschappelijke WC en badkamer, opgedrongen voeding, meer autoritaire overheid, geestdodende arbeidsconcurrentie, ...

Demografische agressie bedreigt de dieren en de planten. Ze overwoekert, verarmt en vergiftigt de planeet. Ze beschadigt de vrijheid en de leefbaarheid, ondermijnt de ecologische, economische, fysieke en psychologische levenskwaliteit. Ze schept stress en nood. Ze verhoogt de afhankelijkheid van de burens, van de staat, van de werkgever, van vijandige autoritaire staten.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch - destructiviteit

Volgens Eurostat in 2011 leefde 17.1% van de bevolking in de EU in overbevolkte behuizing met toegenomen risico op de verspreiding van ziekten, gevaren van frustratie en angst, geweld, ziekelijkheid, ...

Bernard Lugan beschrijft de “P-bom” in Afrika. De voorspellingen van een dalend geboortecijfer worden er niet algemeen bevestigd. Met een groeipercentage van 4% verdubbelt de bevolking iedere 20 jaar. In Somalië hebben de vrouwen gemiddeld 6.4 kinderen. In Niger waar ze er gemiddeld 7 hebben, wensen de vrouwen 9 kinderen te hebben en de mannen 11 (“Jeune Afrique”, 28 décembre 2014). Gezien het land dit niet kan voeden, is de enige uitweg de immigratie naar Europa. In Algerije stijgt het geboortecijfer sinds herislamisering van 2.8 in 1990 naar 3.03 in 2008. En de 7 plagen van Egypte krijgen er een achtste bij met een bevolking van 90 miljoen en een geboortecijfer van 3.1.

“Resultaat: niet alleen ruïneert de demografie Afrika, ze bedreigt politieke evenwichten, en ook produceert ze massa’s armen, dus een sociale en politieke bom, want 850 miljoen Afrikanen leven vandaag in armoede, miljoenen onder hen overleven slechts door steun.” (2) (éléments pour la civilisation européenne)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

EXPANSIONISME - Woekeren

demografisch - destructiviteit

(1): Stadshouders van Christus. De schaduwzijde van het Pausdom. Uitgeverij Arbor. Peter de Rosa

(2) : éléments pour la civilisation européenne. N°167 Août-Septembre 2017

(@1): www.citaten.net

(@2): deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2190293 ook AFP.

(@3): www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/06/29/china-neemt-draconische-maatregelen-om-bevolkingsgroei-bij-oei

(@4): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/01/06/paus-over-kinderen-honden-en-katten

(@5): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/01/02/india-vanaf-dit-jaar-land-met-meeste-inwoners

(@6) : verloren

(@7) : edition.cnn.com/2022/05/17/india/indian-couple-sue-grandchild-intl-hnk-scli/index.html

(@8) : www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/01/17/voor-het-eerst-sinds-de-jaren-60-is-het-bevolkingsaantal-in-chin/

(@9) : www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/08/11/biden-noemt-china-tikkende-tijdbom

(@10) : www.cgt.fr/actualites/France/egalite-femmehomme/le-rearmement-demographique-un-retour-aux-valeurs-natalistes

(@11): www.goodreads.com/author/quotes/1194.Richard_Dawkins ?page=2

Verdwaalde Leren

VI. COMPLOTVORMING

Wraken (uitsluiten) en Samenzweren

Wanneer een bevrijdend ideaal omslaat in een gesloten wereldbeeld.

Groepsvorming is op zichzelf niet regressief. Mens en humanisme hebben behoefte aan verbondenheid, identiteit en samenwerking. Het gevaar ontstaat wanneer identificatie en opportunisme omslaat in uitsluiting. Zo ontstaat een gesloten moreel universum waarin de eigen groep haar eigen handelen steeds gemakkelijker rechtvaardigt.

Wraken: wie eenmaal als onwaardig, gevaarlijk of vijandig wordt beschouwd, hoeft niet langer als volwaardige gesprekspartner te worden behandeld. Samenzweren: de groep sluit zich verder af, deelt informatie selectief, beschermt elkaar en ontwikkelt gezamenlijke strategieën tegen vermeende vijanden.

In zijn boek *Janus – A Summing Up* beschrijft Arthur Koestler hoe iemand volledig onverschillig voor gevaar kan worden. Een individu kan zich genoopt voelen tot het verrichten van heldendaden tot aan het punt van zelfopoffering toe. Maar een individu kan zich ook genoopt voelen tot meedogenloos gedrag tegenover de “vijanden” van de groep. Men wil doden voor de groep en wil er ook voor sterven. De tragedie van de mens wortelt niet in zijn agressie maar in zijn toewijding aan bovenpersoonlijke idealen.

Niemand zal ontkennen dat de rol van persoonlijke misdaden uiterst klein is in vergelijking met de enorme mensenmassa's die werden omgebracht uit onzelfzuchtige trouw aan een god, een koning, een land, of een politiek systeem. Het zich integreren in een groep om er zich mee te identificeren, doet ons afstand nemen van een deel van de eigen persoonlijkheid.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

van verbondenheid naar uitsluiting

Vervreemding

Het Depersonaliseren

“Hitler werd gedragen door het idealisme en de toewijding van mensen zoals ik. Wij, die juist het minst geneigd waren om zelfzuchtig te denken, hebben hem mogelijk gemaakt ...” Albert Speer. (uit *Het Hart van de Duisternis*)

Zijn bekentenis toont hoe oprechte idealen kunnen omslaan in medeplichtigheid wanneer het kritische denken verdwijnt. Loyaliteit aan een leider of een ideaal kan de plaats innemen van de persoonlijke verantwoordelijkheid.

In de vorige eeuw was de anarchistische beweging zich bewust van het gevaar van onderwerping aan een ideologie. Ideologieën waren de uitdrukking van de heersende machtsverhoudingen. In plaats van te kiezen voor een ideologische theorie verkozen ze het principe van de “Theorieeloosheid”.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

 COMLOTVORMING - Wraken
van verbondenheid naar uitsluiting

§12 Het Liberalisme in Regressie

Leven en laten leven. Mensen respecteren en in hun waardigheid laten, streven naar vrijheid, ontvoogding, de vrije ontwikkeling van individu en staat. Samen met het anarchisme en het pacifisme is het liberalisme een ideologie van vertrouwen, van geloof in mensen. Autoritaire stromingen hebben dit vertrouwen niet en vertrekken van onderdrukking en misleiding (manipulatie). De principes van het liberalisme mogen dan heilig zijn, regressie laat ze ontaarden in complotvorming en destructiviteit.

LIBERALE MYTHES

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Optimisme en Glorificatie:

De mens is van nature een redelijk wezen.

De liberale burgerij ontwikkelt een meerwaardigheidscomplex. De sterken hebben het natuurlijk recht de anderen te onderwerpen. Competitie is de beste basis voor doeltreffendheid.

VRT NWS, 05/08/2018: Rijkdom staat voor superieure erfelijkheid, voor genialiteit en werkkraft. Hans Bevers is hoofdeconoom bij Bank Degroef Petercam: “In het algemeen geloven Amerikanen sterk in meritocratie, 60% van de Amerikanen versus 30% van de Europeanen denkt dat de armen rijk kunnen worden als ze maar hard genoeg proberen.” (@1)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

liberale mythes

“Vrijheid volstaat om welstand en vooruitgang scheppen”.

decorrespondent.nl: In haar boek *Vrij* “wijst politiek filosoof Lea Ypi feilloos de beperkingen van het liberalisme aan: echte vrijheid is voor de rijken en onderdrukking is aan de orde van de dag.”

“..., omdat ze als tienjarig meisje met eigen ogen zag hoe haar geboorteland Albanië in 1990 de weg insloeg van socialistische heilstaat naar liberale democratie met vrijemarktwerving. Het leidde tot een gigantische puinhoop van ontbering en geweld, en tot oude onderdrukking in een nieuw jasje.” (@2)

Pessimisme en Denigrering:

“De keerzijde van die medaille is de teneur dat als je in problemen zit, het vooral je eigen schuld is.” (@1)

Het geloof in het recht van de sterkste als het doeltreffendste voor de mens.

“Het communisme is mooi maar het werkt niet.” Maar als het liberalisme tot bevrijding heeft geleid, zal het niet voor de grote meerderheid zijn geweest. Net als communisme werd het eerder een rechtvaardiging van het recht van de sterkste, hiërarchie en onderwerping.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

liberale mythes

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering:

Wikipedia: “Het sociaal darwinisme leverde een ideologische rechtvaardiging voor de sociale ongelijkheid die het kapitalisme met zich meegebracht had: deze zouden het gevolg zijn van de erfelijke minderwaardigheid van de armen en de erfelijke voortreffelijkheid van de rijkere klassen, die bij een systeem van laisser-faire het best tot uitdrukking zouden komen.” (@3)

Naast adel en geestelijkheid, ontstond de liberale bourgeoisie die op haar beurt privileges naar zich toetrok en neerkeek op arbeiders en arme boeren. De theorie van de survival of the fittest rationaliseerde de wreedheid. Het laisser faire van de sterkste als garantie voor een doeltreffende economie.

www.managementsite.nl: Hans Doorenspleet: “De sterkste heeft een verantwoordelijkheid, die moet de zwakste beschermen. Het recht van de sterkste, dat is echter waar het in onze maatschappij nog steeds om draait. Het is niet zoals vroeger de fysiek sterkste, maar mensen (vooral mannen) die op andere wijze de sterkste zijn. Zij krijgen de mooiste banen, bekleden de mooiste posities, verdienen het meeste geld, hebben aanzien, status.” (@4)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

Liberalisme in regressie

Desoriëntatie

Contradictie en Conversie

tegenstelling doel en resultaat

en omkering van humanistische waarden

Het liberalisme wil mensen respecteren en in hun waardigheid laten, streven naar vrijheid, ontvoogding, de vrije ontwikkeling van individu met recht op zingeving en zelfontplooiing. In plaats van ontvoogding en bevrijding komen de mensen in een duale samenleving terecht waar een minderheid over de arme meerderheid heerst en waar ongelijkheid gerechtvaardigd wordt. Soms benaderen de leefomstandigheden deze van de al lang afgeschafte slavernij.

Vervreemding

Depersonaliseren en Derealiseren

Het liberalisme vervreemdt van de menselijkheid. De winnaar waant zich superieur tot een betere klasse (**D**epersonaliseren) en sluit de ogen voor de miserie en de destructiviteit van de vrije en meedogenloze concurrentie (**D**erealiseren).

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

liberalisme in regressie

Liberale Destructiviteit

Nog voor het moderne liberalisme het licht zag, schreef Thomas More (1478-1535) in *Utopia*: “Op mijn woord, al die welvarende staten van tegenwoordig, waar ook ter wereld, wanneer ik ze goed bekijk zie ik er niets anders in, zo waarlijk helpe mij God, dan een samenzwering van de rijken onder elkaar; Zij gooien het op een akkoordje over hun eigen belangen, en dat noemen ze dan het “algemeen belang”. Wat zij met elkaar bekokstoven is in de eerste plaats bedoeld om hun voorrechten, alles wat zij naar zich toe hebben gehaald met hun minderwaardige praktijken, vast te houden en er vooral niets van kwijt te raken. En het andere waarop zij aansturen, is om de arbeid van alle armen zo goedkoop mogelijk te kopen en hen zoveel mogelijk uit te buiten.”

Filosofie 100 Essentiële Denkers, Friedrich Engels (1820-1895):
“Overal barbaarse onverschilligheid, hard egoïsme aan de ene kant, naamloze ellende aan de andere, overal sociale oorlog, elk huis onder beleg, overal wederzijdse plundering onder bescherming van de wet en allemaal zo schaamteloos en zo openlijk beleden dat men ineen krimpt voor de zich openlijk manifesterende consequenties van deze sociale toestand en men er zich alleen maar kan over verbazen dat het hele dwaze weefsel nog aan elkaar hangt.” (1)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - Wraken

liberalisme in regressie

NEOLIBERALISME

Het deels mislukken van het liberalisme leidde naar een correctie die monopoly- en kartelvorming bestreed. Het veranderde de destructieve koers van complotteren tegen de armeren naar economisch expansionisme.

NEOLIBERALE MYTHES

-De misleide emotie

 Radicaliserende mythes

Denigrering - “Victimbashing”

Langdurige werklozen worden als profiteurs worden neergezet. Dat zwakkere, ongelukkigere of meer rebelse mensen eraf gereden worden of geen goed werk vinden, is een humanitair deficit van een competitieve maatschappij die faalt om aan iedereen een motiverende job en een interessant leven aan bied te bieden.

Optimisme - “the moral duty to optimism”

www.dewereldmorgen.be: Miel Dullaert: Het dogma van het neoliberalisme is “the moral duty to optimism”. “Het beste moet nog komen”, schrijft federaal eerste minister Alexander De Croo (Open VLD) als titel van zijn propagandaschrift voor de verkiezingen van 9 juni 2024.” (@5)

In hun hoofdkwartier stellen de Vlaamse Liberalen en Democraten in mei 2014 hun slogans voor. Ze profileren er zich als de “Enige vooruitgangsoptimistische partij”. Ze gaan voor een groei-economie, stelt Gwendolyn Rutten, de partijvoorzitter. Dit is belangrijk voor de betaling van onze pensioenen.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

neoliberalisme in regressie

Desoriëntatie

Contradictie en Conversie
tegenstelling doel en resultaat
en omkering van humanistische waarden

Grondstoffen, natuur en levensruimte nemen versneld af. Schulden, vervuiling, reglementering, afhankelijkheid en repressie nemen toe. Ook lijkt het dat de macht van kartels en monopolies alleen maar toeneemt in een markt waar groeigerichte bedrijven elkaar voortdurend opslokken om te groeien. Hoe meer economische en demografische groei, hoe minder vrijheid, zelfstandigheid, zingeving en zelfontplooiing, hoe meer regressie en destructiviteit.

Neoliberale Destructiviteit

Waar het klassiek liberalisme op dynamisch economisch evenwicht was afgesteld, verkoos het neoliberalisme het maximaliseren van de welvaart door voortdurende groei.

Draaide het klassieke liberalisme uit op complotvorming tegen de minderen, het neoliberalisme benadrukt kortzichtig optimistisch het expansionisme en dreigt de financiële en natuurlijke lasten naar de toekomstige generaties door te schuiven. President George Bush verwierp het Kyoto klimaatakkoord (in 2005 in werking getreden) omdat het meer werkloosheid zou betekenen. Kortzichtige rooibouw op grondstoffen en milieu.

(1): **Filosofie 100 Essentiële Denkers. Philip Stokes**

((@1): www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/11/05/opionie-hans-bevers-wanneer-bezwijkt-amerika-onder-de-verdeeldhe/

((@2): decorrespondent.nl/13941/in-het-liberalisme-zijn-alleen-de-rijken-echt-vrij/2f484212-ebbc-00ed-2880-7ff70bc70fb4

((@3): nl.wikipedia.org/wiki/Sociaal_darwinisme

((@4): www.managementsite.nl/recht-sterkste 2016

((@5): www.dewereldmorgen.be/artikel/2024/04/25/apocalypsofie-over-recycling-groene-groei-en-andere-gevaarlijke-fantasieen-2/Boekrecensie - Miel Dullaert

§13 Fascistische en fascistoïde Regressie

“Ich fürchte nicht die Rückkehr der Faschisten in der Maske der Faschisten, sondern die Rückkehr der Faschisten in der Maske der Demokraten.” - Theodor W. Adorno (1903 – 1969)

Fascisme is meer dan een historische politieke stroming. Het is een regressieve oriëntatie waarin vrijheid plaatsmaakt voor autoritaire orde, menselijke gelijkwaardigheid voor hiërarchie en kritisch denken voor gehoorzaamheid.

Het klassieke fascisme van Benito Mussolini vertrok van een geloof in een natuurlijke ongelijkheid tussen mensen, de superioriteit van volk of ras, een sterke leider, nationale eenheid, discipline en expansie.

Diezelfde regressieve mechanismen kunnen zich echter ook buiten het historische fascisme voordoen. Waar een gemeenschap absolute gehoorzaamheid eist, de groep boven het individu plaatst, een vijandbeeld cultiveert en afwijkende stemmen uitsluit, ontstaan fascistoïde tendensen.

Het gaat minder om een specifieke ideologie dan om een psychologische en maatschappelijke dynamiek.

“Ik vreesde niet voor de terugkeer van de fascistten in het masker van het fascisme maar voor de terugkeer van de fascistten in het masker van de democraten.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

fascisme in regressie

Het fascisme kiest voor recht en orde. Het vervangt vrijheid door autoritaire ordening, humanisme door ge**HARD**heid, en gelijkwaardigheid door hiërarchie.

Wikipedia: Stanley Hall geloofde in het Duitse concept van “volk”, een anti-individualistisch en autoritair romanticisme waar het individu in het transcendentaal collectief opgelost wordt. Mensen waren van nature niet-rationeel maar instinct-gedreven, wat een charismatisch leider vereist om hun kudde-instincten te manipuleren voor het welzijn van de maatschappij. (@2)

Fascistische thema's zijn “Eigen volk eerst”, de zuiverheid en de superioriteit van een volk, gemeenschap of natie. Wordt fascisme met nationalisme geassocieerd, dan heeft het meerdere fascistoïde varianten van wij-zij denken: Fundamentalisme, seksisme, separatisme, agisme (leeftijds-discriminatie), afkomst-, inkomens- en examen- hiërarchieën, Big Brother technocratieën, ...

FASCISTISCHE EN FASCISTOÏDE MYTHES

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Optimisme en Glorificatie

Superioriteit, het meerderwaardigheidscomplex

“Het kolonialisme was vaak gebaseerd op de etnocentrische overtuiging dat de moraal en de normen en waarden van de kolonisator superieur waren aan die van gekoloniseerde.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - Wraken

rechts radicaliserende mythes

In 2003 doet George W. Bush volgende uitspraak: “Because we are the greatest people, the greatest nation, and that God may continue to bless America”. De journalisten van de Irak oorlog waren “embedded”, “ingelijfd”. De verslaggevers brengen een positief verhaal. Op televisie zien we het in scène gezette omtrekken van het standbeeld van Saddam Hoessein door een volksmassa.

www.volkskrant.nl: Aartsbisschop Bustros van de Grieks-melkitisch-katholieke kerk: “Israël mag niet langer het concept gebruiken van een beloofd land of een uitverkoren volk, om het bouwen van nieuwe nederzettingen te legitimeren.” (@3)

The Death of Sigmund Freud: Fundamentalism is like tyranny – and like love and liquor – an intoxicant, ...” (1)

Sura 4,34: “De mannen zijn opzichters over de vrouwen voor wat Allah aan de één meer gegeven heeft dan aan de ander en voor wat zij als bijdrage hebben gegeven van hun bezittingen ... Maar zij van wie gij opstandigheid vreest, vermaant haar en vermijdt haar op de rustplaatsen en slaat haar. Maar indien zij u gehoorzaam worden, zoekt dan geen weg om haar te tuchtigen. Allah is waarlijk verheven en groot.”

Historianet, 2/04/2025, Emrah Sütcü: “De *Technocracy Movement* of technocratie is een politieke en sociale beweging in de jaren 1930 en 1940 die de samenleving wil laten leiden door experts in plaats van verkozen politici. Ingenieurs, natuurkundigen en andere wetenschappers zouden beter in staat zijn om de samenleving rationeel en efficiënt te besturen, ...”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

rechts radicaliserende mythes

Pessimisme en Denigrering
Demonisering

Verhalen over Irakese massavernietigingswapens. Verhalen over het verband tussen Al Qaida en het Irakees regime. De termen “illegale strijder”, de “as van het kwade” versterken van het vijandsbeeld.

Umberto Eco bespreekt de noodzaak van een vijandbeeld in “Inventing the enemy” in “... every country needs an enemy, and if it doesn’t have one, must invent it.” Hij ziet bij de mens, de maatschappij en de staat, een noodzaak om een vijandbeeld te scheppen teneinde daardoor de eigen identiteit te bevestigen. Zo ziet Eco dat er een soort algemene tevredenheid in de lucht hangt door het perspectief dat er een nieuwe koude oorlog tussen het westen en Rusland zou ontstaan. Dat is een van de grote kansen voor de mens. Door de koude oorlog is er in Europa vijftig jaar vrede geweest en relatieve beheersing van de conflicten in de periferie. Sindsdien zijn de gevaren weer steeds verontrustender geworden. (@4)

In de Koranvertaling van Prof Dr. J.H. Kramers (1891-1951) stond: “Op de dag dat de bazuin geblazen wordt en waarop wij de boosgezinden bijeendrijven, “blauwogig”. (Sura 20, 102) De professor gaf in zijn werk aan dat meerdere interpretaties van de Koran bestaan. Volgens hem gaf hij de meest authentieke weer.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - Wraken

rechtse mythologie

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Over fascisme schreef de Winkler Prins: “Gevoelens als humaniteit, medelijden, scrupules en vredelievendheid werden samen met het begrip mensheid als uitvloeisels van burgerlijke verwekelijking en zelfvoldaanheid in de ban gedaan, ten gunste van heroïsme en fundamentele menselijke ongelijkheid, ...” (2)

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering

Hiërarchie

Dualistisch denken deelt de mensen in zich elkaar uitsluitende groepen in: het eigen volk en de anderen, de elite en het volk. Hitler schrijft daarover in *Mijn Kamp*: “Een wereld die de democratische idee van de massa verwerpt en zich tot taak stelt om de aarde te schenken aan het beste volk, dus ook aan de hoogstaande mens, moet logisch verder redenerend, ook binnen dit volk weer volgens hetzelfde aristocratisch beginsel te werk gaan en zorg dragen dat wederom de besten in dat volk de leiding en de grootste invloed krijgen. Daardoor is haar opbouw niet gegrondvest op de gedachte der meerderheid maar op die van de persoonlijkheid.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

rechtse mythologie

Wikipedia: “Het sociaal darwinisme leverde een ideologische rechtvaardiging voor de sociale ongelijkheid die het kapitalisme met zich meegebracht had: deze zouden het gevolg zijn van de erfelijke minderwaardigheid van de armen en de erfelijke voortreffelijkheid van de rijkere klassen, die bij een systeem van *laisser-faire* het best tot uitdrukking zouden komen. Toegepast op volkeren en rassen werd het een rechtvaardiging voor racisme en imperialisme.” (@5)

Rationalisering

Zuivering

VRT NWS 17/03/2022 citeert President Vladimir Poetin in zijn televisietoespraak waarin hij uithaalt naar “uitschot en verraders”: “Ik ben overtuigd dat zo’n natuurlijke en noodzakelijke zuivering van de samenleving ons land alleen maar sterker zal maken.”

Adolf Hitler: “dat het huwelijk van het huidige peil van voortdurende rassenschande opgeheven wordt, en zich weer ontwikkelt tot dat heilige instituut dat bevoegd is om evenbeelden des Heren voor te brengen en niet wanstaltige producten welke het midden houden tussen apen en mensen.”

VRT NWS, 17/03/2026: “Filosoof Nathan Cofnas: “Wie diversiteit echt waardeert, zou voorstander moeten zijn van het behoud van raciaal onderscheid. Tussen rassen moeten bepaalde barrières worden opgeworpen, zodat elk ras uitdrukking kan geven aan zijn eigen unieke genie.” (@6)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

rechtse mythologie

Rationaliseringen

Oorlog

www.ewmagazine.nl: “Oorlog verbreedt bijna altijd de horizon van een volk en verheft het,” schreef historicus Alexis de Tocqueville in de negentiende 19^e eeuw. (@7)

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

Rechts gelooft in een sterke staat, in elite, in hiërarchie, in censuur. De groep, het collectief of de natie staat boven het belang van het individu. Wikipedia: “Lager geplaatsten hebben kritiekloos te gehoorzamen aan hun superieuren. Orde, tucht en gehoorzaamheid staan voorop. Superieuren hebben hierdoor een onbeperkte bevoegdheid, maar zijn zelf onvoorwaardelijke gehoorzaamheid verschuldigd aan de leiders die weer boven hen staan.” (@8)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

fascisme in regressie

ONDERWERPING

Orde wordt belangrijker dan vrijheid. Gehoorzaamheid belangrijker dan verantwoordelijkheid. De burger wordt geen zelfstandig denkend individu meer maar een radertje binnen een groter geheel. Autoriteit vervangt geweten.

CENSUUR

Yang Shuhan, in haar derde jaar filosofie, schrijft dat de universiteit van Renmin haar dreigde te schorsen als ze geen document ondertekende met de belofte niet deel te nemen aan acties die de sociale stabiliteit schaden en met de belofte geen publicaties van een ongepast discours op het internet te plaatsen. Ze beschrijft onder meer het geweld van de politie, haar gedwongen terugkeer naar haar ouders en de enorme druk die haar familie in angst onderdompelde. (3)

Vervreemding

Depersonaliseren en Derealiseren

Zich onderwerpend aan, en zich identificerend met de staat of partij is het fascisme hoogmoedig, wreedaardig, gewetenloos fanatiek voor het ene en apathisch voor het andere.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

fascisme in regressie

De Morgen, Frederik De Backer, 3 februari 2025: “Ik lees dat de premier van Groot-Vlaanderen met enige trots spreekt van “het strengste migratiebeleid dat je in Europa kunt voeren”, dat de rechten van wie voor oorlog en vervolging vlucht worden teruggeschroefd, dat die zijn gezin maar moet laten bombarderen, folteren, verkrachten. Benieuwd of de politici die dit beleid onderschrijven, als ooit de Russen binnenvallen, zelf de verleiding op een vliegtuig te stappen zullen weerstaan.” (@9)

Desoriëntatie

Meritocratie: een basis voor uiterst rechts
De Groene Amsterdammer, Floris Burgers, 16/11/2024: “In *Seeing Others* (2023), haar meest recent boek, bespreekt Lamont hoe veel laaggeschoolde vakmensen een bron van trots vonden in de nationale identiteit, toen links geen antwoord had op de sociaal-emotionele gevolgen van een meritocratie. Dat zou volgens Lamont het succes van extreemrechts verklaren. Uiterst rechtse partijen steken hun anti-migratiestandpunten in een nationalistisch jasje – ‘America first’, ‘Vlaams Belang’ en ‘de Nederlander weer op één’ – en die jas biedt bescherming tegen de harde boodschap van een meritocratische maatschappij die mensen met een minder goede sociaaleconomische positie het gevoel geeft dat er op hen wordt neergekeken.” (@10)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - Wraken

rechtse desoriëntatie

Vrouwenonderdrukking

Ondervraagde islamitische vrouwen verdedigen dikwijls het hen onderdrukkende systeem. Ze doen mee met de cultuur van hun ouders, de autoriteiten en de maalstroom. Of speelt hier Leon Festinger's cognitieve dissonantie reductie, of het Stockholm-syndroom? Na langdurige traumatische ervaring past het slachtoffer zijn houding aan en gaat positief denken over de motieven van de dader.

Contradictie

tegenstelling doel en resultaat

Het fascistisch streven naar recht en orde mondt uit in machts-misbruik en wreedheid. Het individu identificeert zich met de macht van de staat maar wordt daardoor steeds machtelozer. Soms kan hij zijn toevlucht nemen tot wat Erich Fromm "compenserend geweld" noemt. "Het Colosseum in Rome, waar duizenden impotente (machteloze) mensen kwamen kijken hoe hun medemensen door wilde dieren werden verscheurd of elkaar afmaakten, is het monument bij uitstek van het sadisme." (4)

Conversie

omkering van humanistische waarden

"In the Futurist manifesto of 1909, Filippo Marinetti, the movement's posterboy, articulated the emotional fascism from which political fascism stems: '[O]ur hearts are not in the least tired. For they are nourished by fire, hatred and speed!' (@11)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

rechtse desoriëntatie

“In het Futurist manifesto van 1909 verwoordde Filippo Marinetti, de posterboy van de beweging, het emotionele fascisme waaruit het politieke fascisme voortkomt: “Onze harten zijn niet in het minst vermoeid. Want zij worden gevoed door vuur, haat en snelheid!”

“Might is Right!”

“... the sight of weakness brings out the jackboot in the fascist mind, which then blames the victim for encouraging the kick. Fascism not only promotes violence but relishes it, viscerally so. It cherishes audacity, bravado and *superbia*, promotes charismatic leaders, demagogues and “strong men”, and seeks to flood or control the media.”

“... de aanblik van zwakte brengt de kaplaars in de fascistische geest naar boven, die vervolgens het slachtoffer de schuld geeft van het aanmoedigen van de schop. Fascisme bevordert niet alleen geweld, maar geniet er ook van, vanuit de onderbuik dus. Het koestert durf, bravoure en trots, promoot charismatische leiders, demagogen en “sterke mannen”, en probeert de media te overspoelen of te controleren.” (@11)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

Fascistoïde destructiviteit

Oorlogsexpansie, genocide, onderdrukking, deportatie, (de)classeren van mensen. De militaire veroveringen door Islamitische Staat, het veroveren van Oekraïense en Congolese grond. De Holocaust: de Jodenvervolging en genocide door de nazi's met 5 à 6 miljoen slachtoffers tijdens de tweede Wereldoorlog. De Nakba, de deportatie van de Palestijnen met bijhorend mensonwaardig regime in van de grootste getto's ooit. Na de revanchistische terreur van Hamas het ombrengen van tienduizenden mensen in Gaza opgesloten. Het in heropvoedingskampen plaatsen van de Oeigoeren, het organiseren van buitenlandse staatsgrepen, het willen annexeren van land, het sanctioneren van de medewerkers van het ICC, het Internationaal Strafhof "voor het vervolgen van personen die verdacht worden van genocide, misdaden tegen de menselijkheid of oorlogsmisdaden" (@12) ... (Wikipedia)

- (1): The Death of Sigmund Freud. Mark Edmundson
- (2): Speciale editie voor intekenaren Winkler Prins encyclopedie 8ste druk
- (3): Le Figaro Enquêtes – hors-série 13H – Faut-il avoir peur de la Chine ?
- (4): Het hart van de mens. Erich Fromm

- (@1): quotes.thefamouspeople.com/theodor-w-adorno-2996.php
- (@2): en.wikipedia.org/wiki/G._Stanley_Hall 2013
- (@3): www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/article/detail/1037931/2010/10/24
- (@4): www.dagelijksestandaard.nl/2014/03/een-gezamenlijk-vijandbeeld-als-bindmiddel
- (@5): nl.wikipedia.org/wiki/Sociaal_darwinisme
- (@6): www.vrt.be/vrtnews/nl/2026/03/17/filosoof-nathan-cofnas-portret-rassenrealisme-aanstelling-urgent
- (@7): www.ewmagazine.nl/opinie/blog/2016/03/vroeger-was-alles-slechter-er-was-overal-oorlog-280800/
- (@8): nl.wikipedia.org/wiki/Fascisme 2013
- (@9): www.demorgen.be/meningen/blijkbaar-vinden-we-het-belangrijker-een-goede-boekhouder-te-zijn-dan-een-goede-mens~bb8d2e9c/
- (@10): www.groene.nl/artikel/met-moraalpolitiek-kan-links-weer-een-brede-volksbeweging-worden
- (@11): aeon.co/essays/the-macho-violent-culture-of-italian-fascism-was-prophetic
- (@12): nl.wikipedia.org/wiki/Internationaal_Strafhof

§14 Het Communisme in Regressie

Het communisme ontstond als reactie op de sociale miserie van de negentiende eeuw. Arbeiders leefden vaak in erbarmelijke omstandigheden terwijl een kleine economische elite een groot deel van de rijkdom bezat. Het communistische ideaal beloofde gelijkheid, solidariteit en bevrijding van uitbuiting.

Gelijkwaardigheid en wederkerigheid behoren inderdaad tot de diepgewortelde sociale instincten van de mens. Maar zoals vrijheid kan ontaarden in het recht van de sterkste, kan ook het verlangen naar gelijkheid regressieve vormen aannemen.

Matt Ridley schrijft in *De Oorsprong van de Moraal*:

“Particulier bezit levert niet alleen aanzien en prestige op, maar ook jaloezie en uitbanning.” ⁽¹⁾ De anarchist Pierre-Joseph Proudhon stelde provocerend dat “eigendom diefstal is”. Toch onderschatten vele communistische denkers een andere krachtige menselijke drijfveer: het eigenbelang. Zelfzucht kan destructief zijn, maar ook verantwoordelijkheid, initiatief en zorg voor het eigen werk stimuleren.

“Geef iemand het permanente bezit van kale rotsen en hij zal er een tuin van maken; verpacht hem de tuin voor negen jaar en hij zal er een woestijn van maken ... De magie van eigendom verandert zand in goud. Arthur Young, *Travels*, 1787.” ⁽¹⁾

Waar vrijheid en eigendom volledig verdwijnen, dreigen initiatief, verantwoordelijkheid en betrokkenheid eveneens af te nemen.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

Communisme in regressie

COMMUNISTISCHE MYTHES

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Optimisme en Glorificatie

“In het communisme zijn geen werklozen.” Propaganda schetst een beeld van de eigen welstand waaraan arbeiders en boeren in burgerlijke landen niet kunnen van dromen.

De communistische propaganda schilderde de klasseloze samenleving af als het eindpunt van de geschiedenis: geen werkloosheid, geen uitbuiting, geen armoede, geen vervreemding.

Pessimisme en Denigrering

“De vrijheid (liberalisme) verdrukt het volk”. De achtervolgingswaan: Stalin spreekt van de “vijanden van het volk”. Mao spreekt van “reactionairen”. Het kapitalisme werd voorgesteld als een systeem van onderdrukking. Wie kritiek uitte op de partij of de revolutie werd gezien als “contrarevolutionair”.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

Communistische mythes

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Het verbod op privaat bezit van productiecapaciteit.

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering

De Marxistische theorie. Dualistisch denken: Dissidenten horen in psychiatrische instellingen. Dualisme verdeelde de wereld in progressieve en reactionaire krachten. In de Sovjet-Unie konden dissidenten in psychiatrische instellingen eindigen omdat hun afwijkende overtuigingen als pathologisch werden beschouwd.

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

Alan Bullock citeert in zijn boek *Hitler en Stalin. Parallele levens* Pjatakof, een lid van het centraal comité ten tijden van Lenin: “Een echte Bolsjewiek heeft zijn persoonlijkheid ondergeschikt gemaakt aan de collectiviteit van de partij ... Om één te worden met deze partij moet hij er geheel in opgaan, zijn eigen persoonlijkheid opgeven zodat er geen deeltje meer is dat niet tot de partij behoort.”

(2)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - Wraken

Communisme in regressie

Desoriëntatie

Conversie, de omkering van waarden: Vrijheid maakte plaats voor ideologische conformiteit; burgerrechten voor staatscontrole; pluralisme voor eenheid.

Contradictie: Communisme leidt niet naar gelijkheid maar omgekeerd naar heersers die privileges en macht hebben ten koste van de onderdrukte meerderheid. *Filosofie 100 Essentiële Denkers*, Philip Stokes: Vladimir Iljitsj Lenin vond dat de revolutie een elitekader nodig had van intellectuelen en politiek bewuste ideologen die het proletariaat moest leiden. (3)

Een kastenmaatschappij dus. De grote Winkler Prins Encyclopedie stelt dat Marx en Engels, en zeker tot 1918 ook Lenin altijd verkondigden dat het communisme zich zou kenmerken door het afsterven van de staat. Zelden was er een meer staatsgeleid politiek systeem.

Communistische destructiviteit

De planeconomie leidde tot chronische tekorten, inefficiëntie en economische stagnatie — samengevat in de cynische formule: “De arbeiders deden alsof ze werkten en de staat deed alsof hij betaalde.”

Daarnaast ontstonden oorlogen, dwangarbeid kampen, politieke zuiveringen, heropvoedingsprogramma's, censuur, indoctrinatie en zware milieuschade.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

De tragedie van het communisme in regressie ligt niet in zijn verlangen naar rechtvaardigheid, maar in de overtuiging dat één partij, één theorie en één historische missie het recht hebben om die rechtvaardigheid zonder tegenspraak op te leggen.

- (1): De oorsprong van de moraal. Matt Ridley.
- (2): Hitler en Stalin. Parallelle levens. Alan Bullock.
- (3): Filosofie 100 Essentiële Denkers. Philip Stokes.

§15 Syndicale en socialistische Regressie

Het socialisme verdedigde de waardigheid van de arbeider, sociale bescherming, solidariteit en een eerlijkere verdeling van welvaart. Ook de syndicale beweging groeide vanuit dezelfde bekommernis: werknemers beschermen tegen willekeur en machtsmisbruik. Deze doelstellingen beantwoorden aan een menselijke behoefte aan rechtvaardigheid. Zoals elke ideologie kan ook het socialisme regressief ontaarden.

SOCIALISTISCHE MYTHES

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Ambitie krijgt het etiket egoïsme. Ondernemerschap wordt moreel gedevalueerd. Wie economisch slaagt, wordt gemakkelijker gewantrouwd dan bewonderd.

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

De staat wordt de belangrijkste actor in vrijwel alle maatschappelijke domeinen. Steeds meer bevoegdheden verschuiven van burgers en ondernemingen naar administraties.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

linkse mythes

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Optimisme en Glorificatie

De publieke sector werkt rechtvaardiger dan de private sector. De arbeidersklasse vertegenwoordigt het algemeen belang.

Vakbonden worden voorgesteld als de exclusieve verdedigers van sociale rechtvaardigheid.

Pessimisme en Denigrering

De ondernemer wordt gemakkelijk voorgesteld als uitbouter.

Winst wordt verdacht. Klassen denken in termen van “wij” tegenover “zij”.

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering

De overheid kan efficiënter plannen dan miljoenen individuele beslissingen.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏠 COMLOTVORMING - **Wraken**

links in regressie

☂ Desoriëntatie

De Wig
de dubbele Moraal

Contradictie

Wie lage lonen betaalt, is harteloos maar men wil wel even harteloos de laagste prijs voor zijn aankopen. Over deze dubbele persoonlijkheid spreekt ook Margaret Thatcher in haar memoires: “... British Steel zou graag cokes importeren om haar staal meer concurrerend te maken. Maar de National Union of Mineworkers is daar tegen en zegt: “Koop onze eigen cokes, ook al zijn die duurder.” Maar dan moeten British Leyland en de andere autofabrikanten de klant vragen: “Koop alstublieft onze auto’s, ook al zijn die duurder.” Maar ze zijn allemaal klanten en als klanten willen we kunnen kiezen ... Er is sprake van een gebroken circuit.”

Aan het hoofd van het moderne (loft)socialisme staan intellectuelen en managers, de veel verdienende kaderleden van de partij. Misschien zou links, dat zijn oorsprong vond in de strijd tegen uitbuiting en voor gelijkwaardigheid, zich mogen richten tegen rang en ongelijkheid bevorderende diploma’s en tegen uitsluitende selectieprocedures.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

links in regressie

Of ze zouden mogen ijveren voor participatie van werknemers in het kapitaal van het bedrijf zodat gelijkwaardigheid ontstaat, evenwichtige vergoedingen, zodat werknemers en werkgevers dezelfde worden. Financiële participatie verschaft werknemers legitieme macht zonder tot staking of sabotage te moeten overgaan. Eigenlijk zou het socialisme tegen het onderscheid arbeider, bediende en kader moeten opkomen. Nu werken kaderleden zich in de gunst van de eigenaars door werknemers beter te exploiteren.

Destructief socialisme en syndicalisme

Syndicale agressie kan een land doen gebukt gaan onder prijsstijgingen, verminderende concurrentiekracht en klassenconflicten. Slachtoffers zijn de treingebruikers, de leerlingen en hun ouders, de investeerders, de consumenten en de belastingbetalers.

Het socialisme kan een land doen gebukt gaan onder zware belastingdruk en begrotingstekorten. Het kan complotteren tegen de rijken, tegen de kleine man door hem in zijn klasse op te sluiten, of tegen de armen uit andere landen (protectionisme door invoerrechten op Indische of Afrikaanse producten en door exportsubsidies voor de Europese landbouw).

Andreas Kinneging in *De onzichtbare Maat*: De mens in het “reëel bestaande socialisme” was armer en meer vervreemd dan de mens onder het vermaledijde kapitalisme. In plaats van vrijheid en gelijkheid was horigheid zijn deel. Bovendien was de natuur er slechter aan toe.”⁽¹⁾

(1): De onzichtbare Maat. De archeologie van Goed en Kwaad. Andreas Kinneging

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

§16 De groene Regressie

De zorg voor natuur en leefmilieu behoort tot de uitingen van menselijke verantwoordelijkheid. De mens leeft niet los van de biosfeer maar maakt er integraal deel van uit. Gezonde ecosystemen zijn een voorwaarde voor vrijheid, gezondheid en beschaving. Zoals elk maatschappelijk ideaal zal ook de ecologische beweging regressief ontaarden.

GROENE MYTHES

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Optimistische Mythes

www.dewereldmorgen.be, Miel Dullaert: “De voorvechters van de ”groene groei” gaan er prat op dat we heus wel een manier zullen vinden om economische groei los te koppelen van vervuiling en ecologische destructie. De pleitbezorgers van het “groene kapitalisme” suggereren dat er voor elk milieuprobleem een door de markt gestuurd technocratisch beleid is.” (@1)

Greenwashing

-Alternatieve energie rooskleurig voorgesteld:

Door het gebruik van windmolens op het land moeten er toch op vandaag bij te weinig wind elektriciteitscentrales op fossiele brandstof worden ingeschakeld. Deze krijgen soms de naam piekscheerders omdat ze nodig zijn bij piekverbruik. Ze kunnen snel tekorten opvangen maar hebben een eerder laag rendement. Ze stoten dus veel meer CO2/kWh uit dan basislast centrales.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏠 COMLOTVORMING - **Wraken**

groene optimistische mythes

www.groenerekenkamer.com: Energie uit zonnepanelen schept op vandaag soortgelijke problemen. “Het feit dat gas vaak van onbetrouwbare leveranciers komt, maakt de claim dat zon en wind ons onafhankelijker maken nog problematischer.” (@2)

10/01/2018: “Door de “Energiewende” kan Duitsland niet zonder bruinkool, zegt correspondentente Judith Van de Hulsbeek in “De wereld vandaag” op Radio 1. “Duitsland moet afstand nemen van haar groen imago”. Judith Van de Hulsbeek: “Duitsland is een van de koplopers als het gaat om vergroening. Maar je kan daar steeds meer vragen bij stellen. Echte beslissingen durven ze niet nemen. Niet over sluiting van steenkoolcentrales en zeker niet over de vervuilende auto-industrie. Duitsland moet stilaan afstand nemen van haar groene imago.” (@3)

-Milieuvriendelijke producten rooskleurig voorgesteld:
Biokatoen vereist meer land en water. Als de hele wereld-bevolking er op zou overschakelen zou dit ten koste gaan van grote gebieden.

VRT NWS, 10/11/2014: Bruno Van Zeebroeck meldt dat “uitlaatemissies bij elektrische wagens wel nihil zijn maar de uitstoot van fijn stof door de grotere slijtage van de remmen, de banden en het wegdek even hoog en mogelijk zelfs hoger dan bij een “klassieke” benzinewagen.” (@4) Elektrische wagens wegen meer. Nieuwe elektriciteitscentrales zijn nodig. De productie van batterijen is vervuilend en produceert veel CO2.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏠 COMLOTVORMING - **Wraken**

groene mythes

Het rendement van een elektromotor mag drie maal beter zijn dan een motor op fossiele brandstof, het energieverlies van well-to-wheel voor elektrische wagens wordt op 50% geschat tegenover 20% voor wagens op fossiele brandstof. De totale reductie CO2 zou op 20 tot 30% uitkomen maar er wordt meer vervuiling veroorzaakt.

Denigrering

Complexe milieuproblemen worden te veel herleid tot één schuldige. De auto, de veeteelt, de boer, de industrie, ...

Het vee en de veeboer

Eos Tracé, Toon Lambrechts: Naar schatting 50 tot 65 procent van de gehele methaanuitstoot in de atmosfeer is op de rekening van de mens te schrijven. Toch is het niet juist om alle verantwoordelijk op de koe af te schuiven. Volgens cijfers van het IPCC, het *Intergovernmental Panel on Climate Change*, komt slechts een kwart van al dat methaan voort uit de landbouw. De grootste bron blijft de ontginning van olie en gas, goed voor bijna de helft van de uitstoot. (@5)

Het land van Melk en Honing, een biologisch landbouwbedrijf: “Koeien worden vaak een negatief beeld aangemeten in de media, maar het is belangrijk om de zaken in een correct daglicht te stellen. Koeien kunnen iets wat wij niet kunnen, namelijk gras verteren. Ze hebben hiervoor speciaal vier magen. De weiden, waar ze op gaan grazen, brengen rust in de bodem zodat het bodemleven kan heropleven. De bloeiende klavers en kruiden geven voedsel aan insecten, deze zijn dan weer een voedselbron voor anderen, enz... groen in regressie

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏠 COMLOTVORMING - **Wraken**

groene mythes

Er lopen gemiddeld 2 koeien per hectare terwijl binnenin de grond bodemorganismen circuleren met een equivalent aan het gewicht van 8 koeien. Onze koe is dus een onderdeel van een groter geheel. Ze maakt melk, vlees, leer... van gras wat wij mensen niet kunnen verteren.” (@6)

Landbouw en Visserij

Vlaamse overheid: “Het behoud van blijvend grasland is belangrijk in de strijd tegen klimaatsverandering omwille van de opgeslagen koolstof in de bodem. Door het omploegen van blijvend grasland komt namelijk de vastgelegde koolstof opnieuw in de atmosfeer terecht als koolstofdioxide, een belangrijk broeikasgas. Daarnaast zijn sommige percelen blijvend grasland door de aanwezige fauna en flora ecologisch kwetsbaar en is het nodig deze te beschermen... Er werden percelen blijvend grasland aangeduid als ‘ecologisch kwetsbaar blijvend grasland’. Voor deze graslanden gelden specifieke voorwaarden: zij mogen niet omgezet noch geploegd worden.” (@7)

🔗 **Humiliërende mythes**

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Zondig wordt leven in grotere huizen, leven op het platteland i.p.v. in stadsappartementen, vlees eten, reizen, waterverbruik, elektriciteitsverbruik, ...

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

groen in regressie

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

Het falend klimaatbeleid is ook het falen van internationale instellingen, administraties en experts.

GROENE BEWUSTZIJNSVERNAUWING

Als we met 2 miljard mensen op aarde leefden, zouden we bijna onbeperkt kunnen vliegen en vlees eten voor wellicht een bijna onbeperkte tijd. Maar Groen reageert niet tegen demografische agressie, een basisreden van de verzieking van het milieu en natuur. “Als u mij vraagt om de keuze te maken tussen vandaag alle mensen eten geven of zorgen dat de planeet over honderd jaar niet zo hard is opgewarmd, dan twijfel ik geen seconde. Dan zeg ik: geef vandaag alle mensen eten” aldus Wouter van Besien (voorzitter van Groen) in De Standaard van 4/02/2013. Kort door de bocht heeft hij een punt maar hij koppelt daar geen voorwaarden aan om de toekomst te beschermen. Nochtans stelt hij Groen voor als een partij met een visie op de lange termijn.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

groen in regressie

Groene vervreemding

Derealiseren

Maarten Van Ampel, schrijft in Wynia's'Week, 30/04/2026: dat met alternatieven voor CO2-reductie onvoldoende rekening wordt gehouden. 20 tot 30 procent CO2-reductie kan ook worden bereikt met zuiniger brandstofmotoren en met het beperken van de maximum snelheid. (@8)

Dubbele Moraal

Wynia's'Week, Maarten Van Ampel, 17/10/2024: "... Lampen en stofzuigers worden aan banden gelegd, terrasstralers worden verboden, airco's veroorzaken inderdaad CO2-uitstoot, maar warmtepompen en elektrische auto's worden duurzaam en emissievrij genoemd." (@9)

Groene desoriëntatie

Contradictie

Het stopzetten van kernenergie

Het afschaffen van kerncentrales om ze te vervangen door aardgas-centrales die de uitstoot van broeikasgas doet toenemen, en die de grondstofvoorraden sneller uitputten, die afhankelijk maken van bedenkelijke tot vijandige naties, is geen goede oplossing. Feitelijk acteert de groene beweging als een bondgenoot van de olie- en gaslobby.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

Groene desoriëntatie - contradictie

Vliegtuigreizen versus vleesconsumptie

“Maar experts zien in het vlieggedrag van veel vegetariërs, die doorgaans bezorgd zijn voor het milieu, een zorgwekkende paradox”, vertelt de Nederlandse onderzoeker Paul Peeters (Universiteit van Breda). De Morgen, 15/12/2017: “De impact van de luchtvaart op het klimaat is gigantisch. (...) Als je weet dat een retourvlucht naar Thailand 1.780 kilogram CO2 uitstoot per persoon, dan is dat ongeveer gelijk aan een jaar met de auto rijden.”

(1)

Het stopzetten van veehouderij

“Lorsque les “défenseurs” des animaux militent pour une agriculture sans élevage, ce dont il est question, c’est de vivre sans les animaux. Ils ne mourons plus certes, mais il ne vivront pas non plus. Après dix mille ans d’histoire en commune et de coévolution, cette exclusion unilatérale et sans appel est violente, cruelle, et immorale. » (2)

Als de “verdedigers” van de dieren militeren voor een landbouw zonder het kweken van dieren, is datgene waarvan sprake is, het leven zonder de dieren. Ze zullen zeker niet meer sterven, maar ze zullen ook niet meer leven. Na tienduizend jaar gemeenschappelijke geschiedenis en ontwikkeling, is deze eenzijdige en onherroepelijke uitsluiting gewelddadig, wreedaardig en immoreel.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

Groene desoriëntatie - contradictie

VRT NWS, 12/09/2019: “Melkveehoudster Julie Van Boven vindt het jammer om te horen dat klimaatspijbelars tijdens de betogingen oproepen om te stoppen met vlees eten ... Grassen en andere gewassen die landbouwers hier telen, nemen namelijk CO2 op ... Grassen kunnen bovendien opgegeten worden door koeien en met deze voeding kunnen zij voor ons waardevolle voeding voorzien ... Ik snap niet goed dat bepaalde mensen deze lekkere voeding eerder willen opgeven dan een luxevliegreis naar de zon.”
(@10)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏠 COMLOTVORMING - **Wraken**

Groene destructiviteit

Groene destructiviteit

Wynia's'Week, Maarten Van Ampel, 30/04/2026: "Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) rapporteerde vorige jaar een 2 procent toename van benzine- en diesilverbruik in de periode 2020-2024... Dat is kenmerkend voor de gehele mondiale energie-transitie, die feitelijk een energieadditie is." (@8)

www.demorgen.be: Filosoof Lisa Doeland schreef het boek *Apocalypsofie*. Jeroen Junte: Ze gelooft niet in een naderende apocalyps. "We zitten er al middenin. Het is vijf over twaalf, alleen willen we dat maar niet zien. Afval scheiden, zonnepanelen installeren of tegelwippen zullen dit onheil niet afwenden. Dit zijn slechts afleidings-manoeuvres, die de illusie in stand houden dat we onze onhoudbare manier van leven niet radicaal hoeven te veranderen." (@11)

"La Décroissance" een Frans satirisch maandblad gebruikt het scheldwoord "écolo collabo". ... Groenen heulen mee met politiek en industrie en zoeken hun uitweg in wetenschappelijke vooruitgang of in andere leefgewoontes. ...

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏠 COMLOTVORMING - **Wraken**

Groene destructiviteit

De bevolkingsaan groei of het versneld uitschakelen van kern-centrales bedreigen naast het klimaat ook de levenskwaliteit en de vrijheid. Het weglaten van vlees uit de voeding opdat de aarde meer mensen zou kunnen herbergen, leidt wellicht naar een uitstervingsgolf van vee en natuur. Er dreigt een kwetsbare overbevolkte wereld met wegwijnende biodiversiteit en grondkwaliteit, vol gezaaid met landbouwgewassen voor een woekerende mensheid.

(1): De Morgen. 15/12/2017

(2): L'ÉCOLOGISTE N°50 – VOL.18 N°2, OCTOBRE – DECEMBRE 2017

(@1): www.dewereldmorgen.be/artikel/2024/04/25/apocalypsofie-over-recycling-groene-groei-en-andere-gevaarlijke-fantasieen-2/Boekrecensie

(@2): Uit www.groenerekenkamer.com 2010

(@3): www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/01/10/duitsland-sloopt-alweer-dorp-en-historische-kerk-voor-bruinkool

(@4): deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.2144441 ma 10/11/2014

(@5): costrace.be/artikelen/vijf-manieren-om-koeien-minder-methaan-te-laten-boeren

(@6): www.hetlandvanmelkenhoning.be/over-ons

(@7): lv.vlaanderen.be/subsidies/perceelsgebonden/vergroeningspremie/blijvend-grasland

(@8): www.wyniasweek.nl/co2-besparing-van-elektrische-autos-weegt-niet-op-tegen-de-enorme-milieuvervuiling-die-ze-wereldwijd-veroorzaken/

(@9): <https://www.wyniasweek.nl/eu-noemt-elektrische-autos-en-warmtepompen-emissievrij-terwijl-ze-juist-zorgen-voor-veel-co2-uitstoot/>

(@10): www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/03/12/melkveebedrijf-voor-het-klimaat

(@11): www.demorgen.be/nieuws/we-gaan-allemaal-uitsterven-volgens-deze-filosoof-er-zit-niets-anders-op-dan-het-beest-in-de-bek-te-kijken~b7c4f66a/?referrer=https://www.google.com/

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

§17 Het Pacifisme in Regressie

“Op 24 februari maakten miljoenen onder ons een keuze. Geen witte vlag, maar een blauw-gele. Niet vluchten, maar de realiteit onder ogen zien. Zich verzetten en vechten”

President Zelinski op Twitter 24/02/2023 (@1)

Pacifisme behoort tot de meest humane politieke tradities. Het vertrekt vanuit het verlangen geweld te voorkomen en conflicten vreedzaam op te lossen. Het herinnert eraan dat oorlog bijna altijd menselijke, morele en economische verwoesting achterlaat.

Maar wanneer de afkeer van geweld groter wordt dan de zorg voor rechtvaardigheid, zal de weigering om weerstand te bieden de agressor bevoordelen. Dan verandert een vredesideaal in een instrument van onderwerping.

PACIFISTISCHE MYTHOLOGIE

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Optimistische Mythe: “De mens is van nature een redelijk wezen.”

Pessimistische illusie: Legers zijn vandaag uit de tijd en betekenen geldverspilling.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

pacifistische mythes

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Landsverdediging is verspilling. Gewapende zelfverdediging wordt voorgesteld als moreel verdacht.

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering

Dualistisch denken in de simplistische opdeling van mensen in haviken en duiven, in wolven en schapen.

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

Internationale verdragen worden beschouwd als voldoende waarborg voor veiligheid. Men vertrouwt erop dat internationale organisaties agressie steeds tijdig zullen verhinderen. De eigen defensie wordt afhankelijk gemaakt van de goede wil van anderen.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

Desoriëntatie

Contradictie, tegenstelling doel en resultaat

Nadat Irak in Koeweit was binnengevallen, verzette de vredesbeweging zich tegen een militaire reactie. Feitelijk was de vredesbeweging de bondgenoot van de agressor. Een zelfde toestand zagen we toen soldaten uit Rwanda Kongo binnenvielen. Het gebeurt ook als Rusland in februari 2022 buurland Oekraïne aanvalt.

Maart 2022 VRT NWS: “Verschillende organisaties zoals Aan de IJzer, Ander Europa, Agir pour la Paix, Cinal, Forum Nord Sud, Leuvense Vredesplatform, Mouvement Chrétien pour la Paix, Pax Christi Vlaanderen, PVDA Vrede vzw en Vredesactie hebben samen al een charter ondertekend. Daarin vragen ze dat er een onmiddellijk staakt-het-vuren komt, de levering van wapens en militair materiaal aan de verschillende partijen wordt stopgezet en dat er geen sancties opgelegd worden die de lokale bevolking treffen. Ze vragen zelfs dat België zich distantieert van de opstelling van de NAVO en zich neutraal opstelt. “We herinneren aan de verantwoordelijkheid van de NAVO, die gedurende drie decennia met haar permanente uitbreiding geweigerd heeft de Russische veiligheidsbelangen in rekening te brengen”, klinkt het nog.” (@2)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

pacifisme in regressie

Conversie, omkering van waarden in het pacifisme

Niccollo Machiavelli (1469 - 1527): “De voornaamste grondslagen waarop alle machtsvormen berusten, worden gevormd door goede wetten en goede wapenen. Er kunnen geen goede wetten zijn als er geen goede wapenen zijn; en omgekeerd, als er goede wapenen zijn, zijn er automatisch ook goede wetten.” “Ik kom dus tot de conclusie dat een staat, die geen eigen troepen bezit, niet veilig is; zij hangt geheel af van het fortuin en mist de kracht om zich in tijden van tegenspoed te verdedigen.” (@3)

😐 Vervreemding

Derealiseren

5 Maart 2022 VRT NWS, Pieterjan Huyghebaert: “Toen het land (Oekraïne) in de jaren 90 afscheid nam van hun nucleair arsenaal dat het geërfd had van hun tijd als onderdeel van de Sovjet-Unie, deden ze dat met zonne-bloemen. Amerikanen, Russen en Oekraïners plantten toen samen zonnebloemen bij een voormalige Sovjet-raketbasis om het moment luister bij te zetten. De Oekraïners gaven toen het op twee na grootste nucleaire arsenaal ter wereld op, na het Russische en het Amerikaanse. “Hiermee zorgen we dat onze kinderen en kleinkinderen in vrede kunnen leven”, zei toenmalig Amerikaans minister van Defensie William J. Perry na de ceremonie. Hadden de Oekraïners de kernwapens gehouden, dan was Rusland wellicht niet binnengevallen vorige week.” (@4) 5 Maart 2024, VRT NWS, Historicus Timothy Garton Ash: “Dus of we het nu leuk vinden of niet: we moeten meer doen voor onze verdediging. Poetin en Trump, de combinatie van die twee... Poetin rukt op vanuit het Oosten en Donald Trump dreigt zich terug te trekken uit het Westen. Als dat ons niet wakker maakt, wat dan wel?” (@5)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

pacifisme in regressie

Destructief pacifisme

“Si vis pacem, para bellum”

“Als je vrede wilt, bereid je dan voor op oorlog” (@6)

Denise Campbell Bauer, ambassadeur van de Verenigde Staten in België 25/10/2015: “De huidige situatie inzake veiligheid biedt voor België, Europa en de Verenigde Staten belangrijke bedreigingen en uitdagingen. ISIS of Daesh, heeft verschrikkelijke wandaden begaan tegen duizenden mensen in Irak en Syrië, wat geleid heeft tot een enorme humanitaire en migratie crisis.” (...)

“In het oosten heeft Rusland met geweld geprobeerd de grenzen te hertekenen met de annexatie van de Krim en door middel van een reeks destabiliserende acties die blijven doorgaan, waaronder de aanwezigheid van Russische soldaten in het oosten van Oekraïne.” (...)

“De Verenigde Staten en België delen een lange blijvende veiligheidsrelatie. Dit is nergens zo zichtbaar als in de kerkhoven van Vlaanderen en Wallonië waar de gedeelde opoffering van Amerikanen en Belgen die hun leven gaven voor de verdediging van Europa tijdens de twee wereldoorlogen geëerd worden.

“Na meer dan twee decennia snijden in de uitgaven, staat België echter helemaal achteraan in de lijst van NAVO landen, als men naar het aantal euro’s kijkt dat aan defensie uitgegeven worden als percentage van het bnp.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

pacifisme in regressie

We moedigen België aan om de woorden van de “Defense Investment Pledge” in actie om te zetten in zijn nieuwe nationale defensiestrategie voor de komende vijftien jaar. (@7)

(@1): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/02/24/zelenski/

(@2): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/02/26/liveblog-rusland-oekraïne-zaterdag-26-februari/

(@3): citaten.net/zoeken/citaten_van-machiavelli.html

(@4): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/03/05/zonnebloem-oekraïne/

(@5): www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/03/05/historicus-timothy-garton-ash-we-staan-aan-het-begin-van-een-ni/

(@6): nl.wikipedia.org/wiki/Parabellum

(@7): dutch.belgium.usembassy.gov/collectievedefensie.html25/10/15

§18 De Ontwikkelingshulp in Regressie

🔪 Desoriëntatie

Contradictie, tegenstelling doel en resultaat

Els de Temmerman schrijft in haar boek *De Hoorn van de Waanzin* (1992) dat de miljarden economische en ontwikkelingshulp van westerse regeringen en internationale organisaties als het FAO (Food and Agriculture Organization van de VN), de Wereldbank, en het Internationaal Muntfonds bijna even ontwrichtend waren als de militaire hulp die naar de Hoorn van Afrika vloeide. De voedselgewoonten veranderden. Wit brood verving de lokale gierst en maïs terwijl melkpoeder de moedermelk verdrong. Er werd in exportgewassen geïnvesteerd ten koste van de eigen voedselproductie. Grootschalige landbouw putte de grond uit en verziekte die. Door de Europese en VS landbouwsubsidies werd de landbouw onrendabel. Het werd goedkoper om in te voeren dan om te produceren. Een fundamentele oorzaak van ontwrichting raakt Els de Temmerman niet aan. De invoering van de geneeskunde en landbouwtechnologie in afwezigheid van een geboorte remmende ethiek.

Destructieve ontwikkelingshulp

“Er is toch genoeg voedsel in de wereld maar het is slecht verdeeld.” Het zomaar toesturen van voedsel veroordeelt de arme landen tot steeds grotere afhankelijkheid en bedelarij. Waar de natuur de bevolkingsdruk niet meer kan dragen, stuurt men voedsel, geneesmiddelen, insecticiden, meststoffen. Aan de oorzaken doet men niets. Gevolg is een steeds grotere en armere bevolking met steeds meer problemen.

§19 De etnocentrische Regressie

“Ce n’est pas la couleur que fait la bonne étoffe.”

Lenoble. Dictionnaire illustré (1)

“De neiging om vreemde culturen af te keuren; ook het hierdoor verkregen gevoel van eigen superioriteit.” (@1)

Het etnocentrische diabállein verdeelt mensen in "w" "j" "n" "z" "j". Wantrouwen groeit uit tot uitsluiting, uitsluiting tot discriminatie en discriminatie kan uiteindelijk ontaarden in segregatie, etnische zuivering of genocide. De geschiedenis van de twintigste eeuw toont hoe snel propaganda een bevolking kan overtuigen dat haar burens geen medemensen meer zijn maar bedreigingen, parasieten of verraders.

Nationalisme, racisme, tribalisme en religieus sektarisme vertrekken vaak vanuit eenzelfde regressieve logica: de eigen gemeenschap wordt verheerlijkt terwijl de andere wordt gewantrouwd of ontmenselijkt. Daardoor verschuift de aandacht van gedeelde menselijke waardigheid naar groepsbelang en machtspolitiek.

Erich Fromm:

Het Hart van de mens: “Wat de pathologie van het groepsnarcisme betreft, ook hier, net als bij het persoonlijk narcisme, is het totaal gebrek aan objectiviteit en redelijk oordeel het meest opvallende symptoom. (...) Helaas zijn de ziektebacillen van deze epidemische kwaal bijzonder hardnekkig, ze waren overal rond en niemand is geheel immuun tegen besmetting.” (2)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

BEWUSTZIJSVERNAUWING

VRT NWS, 17/02/2022: “Vorige zomer vaardigde de Hoge Vertegenwoordiger van de internationale gemeenschap in Bosnië ... een wet uit die de ontkenning van genocide strafbaar maakt. Servische politici in Bosnië (in het landsdeel Republika Srpska) schreeuwden moord en brand. Ze voelden zichzelf geviséerd en daardoor, vonden ze, werd meteen ook het hele Servische volk meegesleurd in het moeras van de onterechte schuld – zoals dat pathetisch klinkt in het Balkandiscours.” (@2) De genocide in Srebrenica, waarbij 8.000 moslimmannen en -jongens werden vermoord door Bosnisch-Servische troepen vond plaats op het einde van de Bosnische oorlog (1992-1995).

“Nergens in Europa is er zo een grote vergetelheid over het verzet (WO II) als in Vlaanderen”

VRT NWS, 5/05/23, podcast Vrancks & Byloo: “Dagelijks zet historicus Dany Neudt via Twitter een al dan niet vergeten verzetsstrijder in de kijker. Hij hekelt daarmee het gebrek aan aandacht voor de 15.000 verzetslieden die tijdens de Tweede Wereldoorlog werden gedood. “Die mensen zijn in gruwelijke omstandigheden gestorven: foltering, ophanging, onthoofding en executie. Het bracht een ongelooflijk leed teweeg bij hun families die soms niet eens wisten wat er met hen was gebeurd. Het is oneerlijk ten opzichte van hen en de nabestaanden dat we daar zo weinig aandacht voor hebben.”” (@3)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

Vlaamse bewustzijnsvernaauwing

“251 collaborateurs werden ter dood veroordeeld, maar 45.000 verzetslui werden gearresteerd en hard aangepakt tijdens de oorlog, 15.000 van hen kwamen nooit meer thuis”, stelt Neudt. “Voor elke gedode collaborateur kwamen vijftig Joden en verzetslui om het leven. Het Joodse lijden is sinds de jaren 90 terecht goed bestudeerd, maar over het lijden van het verzet is vreemd genoeg veel minder kennis.” (@3)

Historische Amnesie

De Morgen, 9 februari 2026, Maarten Van Ginderachter: Bart De Wever legitimeert zijn politiek-ideologische keuzes graag met zijn historische expertise. Dat doet hij ook in zijn jongste essay *Over welvaart*. “Alleen al voor de 19de eeuw – waar ik het meest in thuis ben – bevat *Over welvaart* van Bart De Wever twee grote misvattingen. Ten eerste stelt hij dat de Vlaamse beweging van bij haar ontstaan streed voor meer dan taalrechten alleen, voor een alomvattende ‘sociale rechtvaardigheid’. Ten tweede schrijft hij de opbouw van de welvaartsstaat vanaf de jaren 1880 exclusief toe aan conservatieve nationalistten, de katholieke kerk en de voorlopers van de christendemocratie. Beide stellingen kloppen historisch gezien niet.” (@4)

“Aan het einde van de negentiende eeuw stond België internationaal bekend om zijn lage lonen, massaal analfabetisme en kinderarbeid. Tegen die wantoestanden streed de in 1885 opgerichte socialistische Belgische Werkliedenpartij. Op hetzelfde moment was h t centrale programmapunt van de Vlaamse beweging “Gent Vlaams”: de invoering van het Nederlands aan de Franstalige Gentse universiteit.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

etnocentrisme in regressie

Een nobel ideaal, zeker, maar een enigszins wereldvreemde prioriteit in een samenleving zonder verplicht lager onderwijs, zonder algemeen stemrecht en met wijdverbreide kinderarbeid op boerderijen en mensonwaardige arbeidsomstandigheden in fabrieken.” (@4)

“Nadenken over welvaart kan zonder de geschiedenis te misbruiken voor het eigen grote gelijk. Arm Vlaanderen verdient beter dan historische amnesie.” (@4)

ETNOCENTRISCHE MYTHES

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Optimisme en Glorificatie

“Pseudoverwantschap”

Robert Sapolsky in *Behave*: “- we kunnen gemanipuleerd worden om ons meer of minder verwant te voelen met iemand dan we eigenlijk zijn. Als het eerste het geval is, gebeuren er prachtige dingen – we adopteren, doneren, pleiten voor, leven mee. Dat heet pseudoverwantschap.” (3)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

etnocentrische radicaliserende mythes

Superioriteit

De Tijd, 27/09/2019, Wim van Velden: “Wat we zelf doen, doen we beter. De woorden van Gaston Geens, de eerste voorzitter van de Vlaamse executieve (1981-1991), zijn symbool gaan staan voor de zelfgenoegzaamheid of zelfs de arrogantie van Vlaanderen. Terwijl Geens juist wilde zeggen dat een autonoom Vlaanderen het aan zichzelf verplicht was het beter te doen dan België. “We zullen moeten bewijzen dat wat we zelf doen, ook beter doen”, waren letterlijk zijn woorden. (@5)

Denigrerend – Zwartmakend

“Pseudospecië”

Robert Sapolsky in *Behave*: “Eén van de middelen van de propagandist en ideoloog om haat te kweken tegen de out-groep - zwarten, Joden, moslims, Tutsi, Armeniërs, Roma – is om hen te karakteriseren als dieren, ongedierte, kakkerlakken, ziekte-verwekkers...” (3)

www.volkskrant.nl laat historicus Sofie De Schaepdrijver aan het woord: “Het memoreren van die oorlog (WO I) is in Vlaanderen een liturgie geworden, “een paranoia”, een Vlaamse obsessie met veel symboliek en rituelen: Vlaamse vlaggen bij het IJzerkruis in Diksmuide, tromgeroffel, liederen, heldenverering, feestelijke toogdagen met opgezweepte menigten die stoelen “op het credo dat de oorlog bewezen had hoezeer België Vlaanderen naar het leven stond.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

etnocentrische mythes

“De aantijging dat Vlaamse soldaten sneuvelden omdat ze de Franse bevelen niet begrepen is – bewijst De Schaepdrijver – onjuist.” (@6) Het is “een verhaal dat niet onder de Vlaamsgezinden aan het front is ontstaan, maar in de activistische propaganda, en dat na de oorlog werd verspreid door onder anderen de volks-schrijver Abraham Hans.” Zulke verhalen horen bij de retoriek van de radicale Vlaamse Beweging en de “collaborerende” activisten.

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Frans spreken in Brussel is verraad. Het is geen goede oefening, geen vleugje supplément d'âme of exotisme. Solidariteit met de Franstalige landgenoten moet worden afgebouwd.

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

Rationalisering

-Theoretisch denken. Studies en statistieken tonen hoe Walen van Vlamingen verschillen maar minder hoe West-Vlamingen van Antwerpenaren verschillen, niet hoe Kortrijkzanen van Menenaars verschillen of hoe de bewoners van de Wolvendreef van die van de Pluimstraat verschillen. Ze tonen niet hoe mannelijke scholieren en studenten anders stemmen dan de vrouwelijke. Ze tonen niet hoe het platteland anders stemt dan de steden, ...

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken** etnocentrische mythes - rationalisering

-Dualistisch denken verdeelde de mensen in elkaar uitsluitende groepen die aparte gemeenschappen en parlementen nodig hebben, wat de verschillen en de geschillen net bevorderde. Op basis van grond en taal, “geographisme en linguïsme” organiseerden politici apart onderwijs of kochten ze de splitsing van de Belgische sportbonden af door middel van gemeenschapssubsidies die ze weigerden aan niet-gesplitste bonden.

Vlaams minister-president Geert Bourgeois (N-VA) aan de vooravond van 11 juli 2016: “De communautaire tegenstellingen zijn niet verdwenen, integendeel. De taalgrens is de stakingsgrens geworden, en Vlamingen spuwen daarop.”

Verdeel en Heers

Julius Caesar, Van Hans Oppermans over 2000 jaar geleden: “Tot dan toe werden Kelten en Germanen beschouwd als behorend tot hetzelfde volk.” (4)

Julius Caesar: “Nog steeds houden de Germanen zich aan de oude eenvoudige levenswijze en de lichamelijke oefening. De Galliërs daarentegen hebben door het contact met de Romeinse provincies en door de invoer zaken leren kennen die leiden tot overvloed en gemakzucht. Daardoor zijn ze gewoon geraakt aan de overmacht van de Germanen; ze werden vaak overwonnen en proberen zelfs niet meer zich met hen te meten.” (4) Uit het zesde boek over de Gallische oorlog, *De Bello Gallico*.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

etnocentrische regressie

Vervreemding

Culturele homogenisering verarmt bovendien de samenleving. Diversiteit van ideeën, talen en levenswijzen maakt plaats voor conformisme. Dissidentie wordt verdacht, kritiek als verraad beschouwd en loyaliteit belangrijker dan waarheid.

Zoals alle regressieve complotten leidt ook het etnocentrisme tot vervreemding. Het berooft de mens van zijn universele identiteit als medemens en reduceert hem tot lid van een stam, volk, ras of geloofsgemeenschap. Waar identiteit de moraal overheerst, verschrompelt empathie buiten de eigen kring.

Depersonaliseren
een homogene identiteit

Associated Press, 23/02/2023: “President Kais Saied shocked many citizens and frightened some Africans here by saying that the presence of sub-Saharan migrants was part of a plot to transform the country into a “purely African” state erasing its Arab and Islamic identity.” (@7)

Associated Press, 23/02/2023: “President Kais Saied shocked many citizens, and made many Africans here feel, saying that the presence of migrants from the sub-Saharan region was part of a plot to transform the country into a “purely African” state erasing its Arab and Islamic identity.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

etnocentrische regressie

VRT NWS, 3/11/2022, laat de critici van de Vlaamse canon aan het woord: “N-VA wil canononderneming gebruiken om homogene identiteit aan te brengen”. Volgens de historici dient de canon als een “stille generator van de anti-Belgische strijd”. (@8)

Homogenisering zal betekenen minder diversiteit en dissidentie, een sterkere orde, meer conditionering, waar iedereen beter zijn plaats kent en zich dient te conformeren.

Desoriëntatie

Conversie, omkering van waarden

VRT NWS, 27/09/2020: Bart De Wever, voorzitter van N-VA: “Wij zijn een centrumrechtse partij, we zijn gericht op welvaartscreatie gebaseerd op vrij ondernemerschap en op gemeenschapsvorming gebaseerd op identiteit, en voor ons is dat de Vlaamse identiteit als voorwaarde voor solidariteit en democratie.” (@9)

VRT NWS, 23/02/2023: De Vlaams-Oekraïense Anastacia Galouchka is journaliste, fixer en tolk voor The Washington Post en voor VRT. Volgens Galouchka overstijgt de Oekraïense identiteit dan ook de taal. “De echte Oekraïense natie waar ik verliefd op ben geworden, ontstond in 2014 op het Maidanplein in Kiev. Het is die drang naar vrijheid en democratie die het land nu al jaren kenmerkt. Dat is waar de Oekraïners in de toekomst heen willen: dichter naar de waarden van Europa. De jeugd wil een land opbouwen waar je jezelf kan zijn.” (@10)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏠 COMLOTVORMING - **Wraken**

etnocentrische regressie

Etnocentristische destructiviteit

Weren en Samenzweren

Niet afkomst maar menselijkheid vormt uiteindelijk de breedste gemeenschap.

Het etnocentrische diabállein verdeelt mensen in “wij” en “zij”. Wantrouwen groeit uit tot uitsluiting, uitsluiting tot discriminatie en discriminatie kan uiteindelijk ontaarden in segregatie, etnische zuivering of genocide. De geschiedenis van de twintigste eeuw toont hoe snel propaganda een bevolking kan overtuigen dat haar burens geen medemensen meer zijn maar bedreigingen, parasieten of verraders.

Een deel radicale flaminganten promoot een verrottingsstrategie waarin ze België wil verzwakken voor hun Vlexit (Vlaamse exit). Als de culturele en politieke amputatie lukt, verandert de thuismarkt wat in een buitenlandse markt. Ter vergelijking, Duitse bedrijven hebben sinds de hereniging van West- en Oost-Duitsland een thuismarkt van 80 miljoen consumenten. Het afsnijden van solidariteit, relaties en van sportieve en culturele uitwisseling omdat mensen een andere taal spreken, is een verarming en een aantasting van de rechtvaardigheidsmoraal. In het Nieuwe Testament daalde op Pinksteren de Heilige Geest neer. De gelovigen begonnen in vreemde talen te spreken omdat de boodschap voor iedereen was bedoeld en niet alleen voor Joden.

- (1): Dictionnaire illustré. Citations. Maximes, dictons, et proverbes français. Julien Droguat.
 (2): Het Hart van de mens. Onze geneigdheid tot goed en kwaad. Erich Fromm.
 (3): Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik. Robert Sapolsky.
 (4): Julius Caesar. Van Hans Oppermans.

(@1): www.encyclo.nl/lokaal/10491

(@2): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/02/17/stevent-bosnie-herzegovina-na-ruim-25-jaar-weer-af-op-een-oorlog/

(@3): www.demorgen.be/meningen/historicus-maarten-van-ginderachter-fileert-essay-van-bart-de-wever-over-welvaart-verdraait-de-geschiedenis~b007fa6b/

(@4): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/05/05/waarom-het-verzet-vergeten-werd-het-verzet-kwam-als-winnaar-uit/

(@5): www.tijd.be/dossier/weekboekpolitiek/wat-we-zelf-doen-moeten-we-beter-doen/10166692.html

(@6): www.volkscrant.nl/cultuur-media/de-waarheid-over-de-groote-oorlog~ba22060e/

(@7): <https://apnews.com/article/politics-tunisia-government-algeria-kais-saied-a62712d53e72ea2b3de13738a1907a5c>

(@8): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/11/03/vlaamse-canon/

(@9): www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/09/27/bart-de-wever-de-zevende-dag

(@10): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/02/23/hoe-poetin-zichzelf-in-de-voet-schoot-russisch-sprekende-oekra/

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

§20 Het Katholicisme in Regressie

🔪 BEWUSTZIJSVERNAUWING

De geschiedenis toont hoe religieuze instellingen soms hun eigen geloofwaardigheid belangrijker achtten dan de bescherming van slachtoffers. Misbruik werd verzwegen, daders overgeplaatst en kritiek ontmoedigd.

🌐 KATHOLIEKE MYTHES

👤 **Radicaliserende mythes**

-De misleide emotie

Optimisme en Glorificatie

Katholieken geloven in een eeuwig leven, in verlossing en dat ethische regels van God komen en onbetwistbaar zijn.

Pessimistische Mythes

De erfzonde, het laatste oordeel, de duivel, de hel.

🔪 **Humiliërende mythes**

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Het katholicisme waarschuwt voor bezitsdrang, voor seksualiteit zonder vruchtbaarheid, maar de belangrijkste zonde in de bijbel is het aanhangen van andere godsdiensten. “Vereer naast mij geen andere goden... Voor de schuld van de ouders laat ik de kinderen boeten, en ook het derde geslacht en het vierde wanneer zij mij haten; ...” (Uit “Exodus 20: 1-17”, de tien geboden)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

Katholieke mythes

📌 **Autistiformerende mythes**

-Het misleide verstand

Rationalisering

Theoretisch denken: Theologie als wetenschap.

Dualistisch denken: De strijd van het goed tegen het kwaad.

👑 **Onderschikkende mythes**

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

Moreel Esperanto van Paul Cliteur: De Tien Geboden van Mozes worden door God opgelegd: “De aantrekkelijkheid van de goddelijke-bevelstheorie is dat daarmee een stevige basis voor de ethiek lijkt te zijn gelegd. Ethiek is niet een kwestie van individuele willekeur, maar van goddelijke zekerheid.” (1)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

Katholicisme in regressie

Vervreemding

Depersonaliseren en Derealiseren

Wanneer religieuze identiteit belangrijker wordt dan de mens zelf, dreigt de gelovige niet langer als individu maar als lid van een geloofsgemeenschap te worden beoordeeld. Geloofsijver kan dan belangrijker worden dan medemenselijkheid. Het behoud van de instelling krijgt voorrang op het welzijn van de mens.

Waar het geloof oorspronkelijk de menselijke waardigheid wilde verheffen, kan regressie leiden tot afhankelijkheid, schuldgevoel, angst en conformisme. Het geweten maakt plaats voor gehoorzaamheid, de zoektocht naar waarheid voor het verdedigen van de instelling.

Zoals elke ideologie of levensbeschouwing zal ook het katholicisme ontaarden wanneer absolute waarheidsclaims, hiërarchische macht en groepsloyaliteit belangrijker worden dan empathie, integriteit en menselijke waardigheid.

Desoriëntatie

Contradictie en Conversie

tegenstelling doel en resultaat

en omkering van humanistische waarden

Armoede

Peter de Rosa schreef *Stadhouders van Christus* (2), een boek over de duistere kanten van de pausen. Christus leerde: “Ga heen, verkoop alles wat je bezit en schenk het aan de armen.” Maar zijn zogeheten plaatsvervanger, de paus, is omringd met fabelachtige schatten.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken** desoriëntatie - contradictie en conversie

Ooit woekerde de waan dat gunsten van God konden gekocht worden. Ook het pontificaat was te koop. Natuurlijk wenste de nieuwe paus zijn investering zo snel mogelijk terug te verdienen. De dertiende-eeuwse Clemens IV verkocht miljoenen Zuid Italianen aan Karel van Anjou. Dispensaties en aflaten waren een enorme bron van inkomsten. De dispensatie voor het vasten, of voor een zieke monnik om in bed te mogen blijven tijdens de erediensten, of voor een man die met zijn nicht wenste te trouwen, brachten veel geld in het laatje. Sixtus IV legde een belasting op aan priesters die er een maîtresse op nahielden en lanceerde aflaten voor de doden. Door te betalen kon men zijn overleden familieleden uit de hel verlossen. De kerk predikte naastenliefde maar zoog zonder scrupules de gelovigen uit.

Seksualiteit

De heilige Augustinus verklaarde anticonceptie een doodzonde. Sixtus V beweerde dat anticonceptie een vorm van moord was. In de negende eeuw waren veel kloosters concentraties van homo-seksuelen, of bordelen waar baby's'gedood en begraven werden. In het concilie van Aix-La-Chapelle in 836 werd toegegeven dat nergens meer kindermoorden werden aangetroffen dan in de nonnenkloosters. In 1095 in Piacenza werd op een concilie van 400 geestelijken en 30000 leken onder paus Urbanus II het priesterhuwelijk veroordeeld. Als demonstratie werden de priester vrouwen als slavinnen verkocht. Hoe meer celibaatplicht, hoe onkuiser de geestelijkheid. In Schotland wees een onderzoek van het Grootzegelregister (1529-1559) uit dat 2 op 5 bastaard-kinderen door geestelijken werden verwekt. Dit in een land van 900000 mensen waarvan maar 3000 priesters. (2)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

desoriëntatie - contradictie en conversie -seksualiteit

“In het eerste decennium van de eenentwintigste eeuw gaven in Ierland 3.000 volwassenen aan dat ze als kind seksueel misbruikt werden in katholieke instellingen. (...) In België deed de commissie Adriaenssens onderzoek naar de verhalen van de 507 slachtoffers. De commissie publiceerde in september 2010 haar eindrapport. Dertien slachtoffers zouden zelfmoord hebben gepleegd. Het rapport veronderstelt dat zich in alle religieuze ordes en congregaties en in alle scholen voor jongens, in alle bisdommen en in alle provincies in Vlaanderen misbruik heeft voorgedaan. Het misbruik deed zich vooral voor vanaf de jaren 50 tot en met de jaren 80. (@1)

Destructief katholicisme

De traditie van de zondige seksualiteit voortzettend, bleef Johannes Paulus II het verbod op voorbehoedsmiddelen handhaven, ook in overbevolkte gebieden. Waar aids woekerde, ook daar geen condooms. Hij was in enige mate medeplichtig aan de ellende. Onrechtstreeks promootte hij overbevolking, honger, ellende en ziekte, en duwde zijn slachtoffers in afhankelijkheid en bedelarij.

Religie wordt destructief wanneer zij de waarheid ondergeschikt maakt aan macht, de mens ondergeschikt aan de instelling en het geweten aan het gezag. Door de geschiedenis heen hebben kruistochten, inquisitie, heksenvervolgingen, religieuze oorlogen en vervolging van andersdenkenden getoond hoe een geloof dat liefde predikt, door regressie kan ontaarden in dwang en geweld.

(1): Moreel Esperanto, Paul Cliteur

(2): Stadshouders van Christus. De schaduwzijde van het Pausdom. Uitgeverij Arbor. Peter de Rosa

(@1): nl.wikipedia.org/wiki/Seksueel_misbruik_binnen_de_rooms-katholieke_Kerk

§21 Wetenschappers in Regressie

“La Science”, de wetenschap, kan de zin voor mens en samenleving niet bepalen.

Moraal is de taak van het geweten, van “La Con-Science”.

Wetenschap behoort tot de grootste verworvenheden van de mensheid. Zij heeft ziekten helpen bestrijden, de levensverwachting verhoogd, communicatie mogelijk gemaakt en ons inzicht in natuur en kosmos enorm verdiept. Zij is een methode om waarheid te benaderen, geen bron van morele waarheid op zichzelf. “La Science” kan feiten onderzoeken, maar niet bepalen welke doelen een samenleving behoort na te streven. Moraal blijft uiteindelijk de opdracht van het menselijke geweten – “**la con-science**”.

Regressie ontstaat wanneer wetenschap haar eigen grenzen vergeet en zich ontwikkelt tot **scientisme**: het geloof dat wetenschap niet alleen feiten kan verklaren, maar ook als enige bron van waarheid, moraal en politiek mag optreden. Dan verandert de wetenschapper van onderzoeker in technocraat, van zoeker naar waarheid in beheerder van mensen.

Wie de mens uitsluitend beschouwt als een biologisch, neurologisch of economisch mechanisme, loopt het gevaar vrijheid, verantwoordelijkheid, waardigheid en geweten te declasseren. De mens wordt dan een object van beleid in plaats van een subject met rechten. Wanneer politieke macht zich beroept op “de wetenschap” zonder ruimte te laten voor twijfel, debat of ethische afweging, ontstaat een nieuwe vorm van dogmatisme.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

Wetenschap in regressie

Waar vroeger religieuze autoriteiten zich beriepen op goddelijke openbaring, kunnen moderne machtsstructuren zich beroepen op modellen, statistieken en expertocratie. In beide gevallen dreigt het vrije geweten ondergeschikt te worden aan vermeende onbetwistbare dictaten.

Naast twijfelachtige tot foutieve richtingen toont de ervaring bovendien dat wetenschappelijke vooruitgang op zichzelf geen garantie is voor morele vooruitgang. Dezelfde wetenschap die vaccins ontwikkelt, ontwikkelt ook biologische wapens. Dezelfde natuurkunde die kernenergie mogelijk maakt, maakte ook de atoombom mogelijk. Wetenschap vergroot de macht van de mens, maar bepaalt niet hoe die macht wordt gebruikt.

Libra

In een humane samenleving zijn wetenschap, filosofie, religie, kunst en democratie geen rivalen maar complementaire bronnen van inzicht. Wetenschap onderzoekt wat is; moraal vraagt wat behoort te zijn; politiek beslist wat gezamenlijk moet gebeuren. Geen van deze domeinen kan het andere vervangen.

Het antidotum tegen regressie is daarom geen wantrouwen tegenover wetenschap, maar een wetenschap die verbonden blijft met morele bescheidenheid, open debat, menselijke waardigheid en morele verantwoordelijkheid. Pas wanneer kennis en geweten elkaar aanvullen, ontstaat vooruitgang die niet alleen technisch, maar ook menselijk is.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

Wetenschap in regressie

Wetenschap: een gevaarlijk kompas

Behaviorisme

Ivan Petrovitsj Pavlov (1849-1936) ontwikkelde het begrip conditionering. Met een bel kon hij de speekselaanmaak bij een hond uitlokken.

Voor John B. Watson (1878-1958) is het de taak van het behaviorisme om gedrag te voorspellen en beheersen.

Professor Burrhus Frederic Skinner (1904-1990) legde gedrag uit als het oorzakelijk gevolg van stimuli. Hij kwam tot deze conclusie door zijn studie van laboratoriumdieren die hij beloningen en straffen toediende. www.spiridoc.nl: “Skinner schreef in 1948 de roman *Walden twee*, waarin een experimentele samenleving wordt geschetst. In een landelijke omgeving ergens in het hedendaagse Amerika worden kinderen opgevoed en verzorgd door specialisten, met het oog op een toekomstige vreedzame samenleving als alternatief voor het militair industriële complex.” (@1) De rol van de overheid zou dan eigenlijk kunnen worden het zo goed mogelijk manipuleren van haar burgers door ze te conditioneren.

Determinisme

Alles ligt onwrikbaar vast, het heden en de toekomst. De natuurwetten bepalen de loop van de geschiedenis van de allerkleinste atomen tot de grootste sterrenstelsels. Vrijheid is een illusie en het liberalisme heeft geen grond van bestaan. De vrije wil en de verantwoordelijkheid bestaan niet.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

Wetenschap een gevaarlijk kompas

Utilitarisme

Wikipedia: De morele waarde van een handeling wordt afgemeten aan de bijdrage die deze handeling levert aan het algemeen nut, waarbij onder algemeen nut het welzijn en geluk van alle mensen wordt verstaan. (@2)

Neuronwetenschap

Wikipedia: Daniel Dennett spreekt bijvoorbeeld van een ‘vijfde revolutie’ waarna de mens een beeld van zichzelf zal hebben dat niet anders is dan het beeld van een klok. In dat beeld is een mens een zak neuronen die precies werken zoals al het andere: te verklaren en te voorspellen. (@3)

WETENSCHAPPELIJKE MYTHOLOGIE

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Pessimisme en Denigrering

Over de partizanen van het “zelfzuchtig gen” zegt Michael Tomasello: “Ze doen alsof individuen asociale nomaden zijn in constante concurrentie tegen alle andere leden van hun soort.”

Wetenschappers Manipulators

MSN: “Viroloog Marc Van Ranst heeft op 22 januari 2019 toegegeven dat hij de pers manipuleert aan het begin van een pandemie. Dat deed hij tijdens een lezing in het Londense Chatham House. Als case gaf hij voorbeelden van zijn manipulatie tijdens de Mexicaanse griep in 2009.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

wetenschap - radicaliserende mythes

Meer dan een jaar voor er sprake was van Covid-19 in België gaf Van Ranst een spraak-makende lezing in Londen. Hij gaf er aan tal van geleerden een cursus hoe je angst en paniek kan zaaien, hoe je de pers kan manipuleren en hoe je kan inspelen op politici aan het begin van een pandemie.

Aan de hand van concrete voorbeelden, zoals gepubliceerde krantenartikelen, toonde de viroloog hoe hij in 2009 angst creëerde bij de Belgische bevolking. Onder andere de vermelding van het aantal doden per dag is volgens Van Ranst een belangrijke parameter om angst te creëren. Tijdens de Mexicaanse Griep ging het destijds over 7 doden per dag. “Evenveel als tijdens een gewone griep.”, klonk het terwijl het publiek met geleerden eens cynisch moest lachen. (@4)

Optimistische mythes

Een betere samenleving bereikt men door haar wetenschappelijk te manipuleren. Het geloof in een maakbare samenleving met liefde en vrede als doel.

Vooruitgang lost alles op! Wetenschappelijke en technische vooruitgang zullen milieuvervuiling en uitputting van de aarde oplossen terwijl “Décroissance”, “Ontgroeien”, overbodig is. Net het groeien van bevolking en economie is gezond en noodzakelijk.

De opkomst van de wetenschap maakt religie passé
www.groene.nl: “Veel wetenschappers geloofden dat religie passé was en dat de wetenschap de mens naar nieuwe verlichting zou leiden. (Max) Weber vond dat onzin. Volgens hem moest de wetenschapper strikt in zijn eigen domein blijven en accepteren dat waarden en doelen worden gevormd in andere domeinen van het leven”. (@5)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

wetenschap - mythes

De levenslustige sfeer van Amerikaanse fysici
www.tijdschriftkarakter.be, Geert Vanpaemel: “Zo heeft historisch onderzoek al gewezen op de opmerkelijk levenslustige sfeer van Amerikaanse fysici na de Tweede Wereldoorlog, waarin wetenschap werd opgevat als een spel van good old boys. Maar die schijnbare levenslust moet wellicht verstaan worden als een hardnekkige ontkenning van de morele gevolgen van de atoombom, waar heel wat van de betrokken fysici persoonlijk toe hadden bijgedragen.” (@6)

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Vrijheid, de vrije wil en verantwoordelijkheid bestaan niet.
Menselijke instincten en emoties zijn niet aangepast aan een
hoogtechnologische maatschappij.
We zijn ontstaan uit miljoenen jaren wreedheid en brutaliteit.

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

rationalisering

Wetenschap als basis van moraal

Leen Lampo hoofdredacteur van “Psyche en Brein”, van Eos,
schrijft in magazine nr 2, 2008:

“Laten we ons hoeden voor onze morele intuïties. Het is niet omdat ze aangeboren en universeel zijn, dat ze per se goed zijn. Mensen doden met langeafstandswapens is niet beter dan ze doodknuppelen. Toch maar goed dat de wetenschap zich met moraal en rechtlijnigheid bemoeit.”

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

wetenschap - autistiformerende mythes

De morele dimensie van de wetenschapper

Geert Vanpaemel: “George Levine ontdekt bijvoorbeeld een morele dimensie in de wetenschap. De opofferingen die de wetenschapper zich moet getroosten, zijn standvastige determinatie om de waarheid bloot te leggen, zijn afwijzing van elke oppervlakkige verstrooiing en het vermogen om waarheid van illusie te onderscheiden, kunnen als voorbeeld worden gesteld aan de argeloze burger, die zich op sleeptouw laat nemen door macht, mode en media.” (@6)

Dualistisch denken

De indeling van mensen in een elitaire groep van leidinggevende wetenschappers, experts en politici enerzijds en in een groep van volgende burgers anderzijds.

“Pas met de Romantiek werd het genie geassocieerd met een bepaald type mens, iemand die zich op fundamentele wijze onderscheidde van gewone stervelingen. En het genie had een prijs: de geniale wetenschapper moest een bovenmenselijke inspanning leveren om de geheimen van de natuur te ontsluiten. Hij leidde een leven van slapeloze nachten, ascetische onthechting en diepe concentratie, verheven boven de wereldse dingen van elke dag, onaangeroerd door de politieke conflicten van zijn tijd, de voorbijgaande modes, het onbegrip van zijn medemens.” (@6)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

wetenschap in regressie

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

Het is de taak van de overheid de burgers zo goed mogelijk te manipuleren met campagnes, fiscaliteit en repressie. Werden gedragsregels vroeger opgelegd op basis van religieuze dogma's en goddelijke zekerheid, dan wettigen hedendaagse politici hun regels met statistische en op wetenschap gebaseerde berekening.

Vervreemding

Depersonaliseren en Derealiseren

F.L. van Hothoorn schrijft in zijn inleiding van “John Stuart Mill Over Vrijheid” over de utilitaristische moraal die zich concentreert op de berekening en beoordeling van de effecten van menselijke handelingen: “De moraal wordt een rekensom en is niet langer een persoonlijke belevenis wat het leven waardevol maakt.”

Geert Vanpaemel over de levenslustige sfeer van Amerikaanse fysici na de Tweede Wereldoorlog: “die schijnbare levenslust moet wellicht verstaan worden als een hardnekkige ontkenning van de morele gevolgen van de atoombom, waar heel wat van de betrokken fysici persoonlijk toe hadden bijgedragen. Door zich terug te trekken in een ‘wereldvreemde’ wereld van quarks en supersnaren, sloten zij de politieke wereld en haar morele opschudding buiten...” (@6)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏠 COMLOTVORMING - **Wraken**

wetenschap in regressie

“Toch valt op hoe gemakkelijk het uittreden uit de (politieke) werkelijkheid in de wetenschappelijke epistemologie (leer over kennis) kon worden geïntegreerd. Hoe ernstiger de wetenschap, hoe legitiemer het wordt om je niet met de werkelijkheid in te laten.” (@6)

🌀 Desoriëntatie

Conversie

omkering van humanistische waarden

Toen Rusland zijn militaire operatie in Oekraïne lanceerde, protesteerden de dokwerkers tegen het lossen van Russische schepen. Sportbonden overwogen om Russische sportbonden of sporters te weigeren. Heel anders reageerde de wetenschappelijke en academische wereld.

Freek Willems, VRT NWS 1/09/2023, (na al meer dan 1 jaar militaire agressie en wreedheid): “De ambassadeurs van Rusland en Wit-Rusland mogen eind dit jaar weer aanschuiven aan het Nobelprijzbanket in Stockholm, een prestigieus diner na de uitreiking van de Nobelprijzen.” (@7) Vidar Helgesen, de directeur van de Nobel Stichting: “Het is duidelijk dat de wereld steeds meer in sferen wordt verdeeld, waar er minder dialoog is tussen mensen met verschillende opvattingen. Om deze tendens tegen te gaan, breiden we onze uitnodigingen uit om de Nobelprijs en het belang van vrije wetenschap, vrije cultuur en vrije en vreedzame samenlevingen te vieren en te begrijpen. (@7)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

wetenschap in regressie

NOS nieuws 2/09/2023: “Svetlana Tichanovskaja, een prominente oppositiefiguur, stelde dat Belarus “een niet-legitiem regime is op welk evenement dan ook”. “Het zou beschamend zijn als de ambassadeur van het regime aanwezig is, terwijl Nobelprijswinnaar Ales Bialiatski gemarteld wordt in de gevangenis en wordt geïsoleerd zoals duizenden andere Belarussen.” (@8)

Destructieve wetenschappers

Towers of Ivory and Steel

Maya Wind

Boekbespreking van verso.books: Auteur Naomi Klein: Het rigoureuze en verbluffende onderzoek van Wind onthult “talloze manieren waarop de meest gevierde en legendarische onderwijsinstellingen van het land volkomen verstrikt zijn in de gewelddadige machinerie van Palestijnse onteigening, bezetting, opsluiting, bewaking, belegering en militaire bombardementen. Van de ontwikkeling van dodelijke wapens tot het maken van staatspropaganda tot de opleiding van officieren, er is geen ontkomen aan de conclusie dat deze universiteiten een essentieel onderdeel zijn van de officiële infrastructuur die Israël in staat heeft gesteld systematisch de politieke oplossingen te vermijden die de enige hoop zijn op duurzame vrede in de regio.” (@9)

de rectores magnifici

De Nederlandse universiteiten kiezen voor academische vrijheid: De universiteiten willen de banden met Israël niet verbreken, ... Dat schrijven de rectores magnifici van de vijftien Nederlandse universiteiten in een open brief in dagblad Trouw. (@9)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

wetenschap - destructiviteit

Euthanasie in het Derde Rijk

Een ontarding van wetenschappelijk denken, toont de tweedelige documentaire “Euthanasie in het Derde Rijk, of liquidatie van “inferieure mensen””, een Nazi – programma voor euthanasie van mentaal en lichamelijk gehandicapten. De documentaire op de VRT spreekt van meer dan honderdduizend doden wat niet kon zonder grootschalige en gestructureerde medewerking van talrijke wetenschapslui en artsen. Van december 1946 tot augustus 1947 stonden in Neurenberg 23 Nazi – dokters terecht.” (uit teletekst vrt 4-12-2006)

Wetenschap, la science, is een hefboom van macht ten goede of ten kwade. In regressie: verwaand, complotterend, competitiegericht en groeiverslaafd, voedt ze helaas ook wreedheid en machtsmisbruik met vernietigende kracht.

(@1): www.spiridoc.nl/behaviorisme.htm

(@2): nl.wikipedia.org/wiki/Utilitarisme

(@3): nl.wikipedia.org/wiki/Zingeving 08/2014

(@4): www.msn.com/nl-be/nieuws/other/van-ranst-geeft-toe-dat-hij-pers-manipuleerde/ar-AAKidR2

(@5): www.groene.nl/artikel/in-de-leemte-van-betovering

(@6): www.tijdschriftkarakter.be/de-dodelijke-ernst-van-de-wetenschap/

(@7): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/09/01/rusland-nobelprijlsbanket/

(@8): nos.nl/artikel/2488888-rusland-toch-niet-welkom-bij-uitreiking-nobelprijs-na-aanzwellende-kritiek

(@9): www.versobooks.com/products/3009-towers-of-ivory-and-steel

§22 De meritocratische Regressie

Wikipedia: Een meritocratie als bestuursvorm impliceert een politieke elite die aan de macht is op basis van de som van individuele verdiensten. Deze worden veelal ontleend in indicatoren als capaciteiten, inzet, politieke ervaring en diploma's. Het begrip "meritocratie" komt van de Britse sociale wetenschapper en Labour politicus, Michel Young. Hij schreef in 1958 een satirisch boek *The Rise of the Meritocracy*. (@1)

DE MERITOCRATISCHE MYTHE

Radicaliserende mythes

-De misleide emotie

Glorificatie

Superioriteit

www.skolo.org: "Zoals iedere rechtgeaarde socioloog je zal vertellen, zullen elites, of ze nu van bestuurlijke, financieel-economische of sociaal-culturele aard zijn, zich vanuit een zelfverklaarde superioriteit tot doel stellen om zichzelf in de verworven machtspositie te handhaven." (@2) Peter De Koning.

www.tijd.be: "Meritocratie is een fabeltje, een wrede illusie voor de meesten. Er is geen enkel wetenschappelijk bewijs dat je het haalt door hard te werken. Voor enkelingen gaat die vlieger op, maar voor de grote hoop niet." (@3) zegt Pankaj Mishra, schrijver van "Tijd van woede".

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMLOTVORMING - **Wraken**

meritocratische mythes

Humiliërende mythes

-De verdrukte emotie

De zondigheid van de mens

Inferioriteit

De Groene Amsterdammer, Floris Burgers, 16/11/2024: In een maatschappij waarin niet afkomst maar verdiensten bepalen tot welke klasse je behoort, wordt immers verondersteld dat iedereen met inzet en talent sociaal kan klimmen. Mensen die daar niet in slagen zijn dan bij implicatie niet talentvol of lui en hebben hun sociale positie aan zichzelf te wijten. ... Zolang maar verondersteld wordt dat de samenleving meritocratisch is, wordt de eigenwaarde van de onderklasse ondermijnd. (@4)

“Foucault zoomde in op de manier waarop de elite deze dominantie tot stand zou kunnen brengen: door de massa’s het gevoel te geven dat ze zichzelf niet begrijpen, dat ze tekort schieten om hun eigen ervaringen juist te interpreteren.” (@2)

Autistiformerende mythes

-Het misleide verstand

rationalisering

Dualistisch denken: De indeling van mensen in een elitaire groep van leidinggevende wetenschappers en politici enerzijds en in een groep van volgende burgers anderzijds.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

meritocratische mythes

“Ons spook laat zich niet veel gelegen aan rechtvaardigheid of reciprociteit. Je bent een winnaar of een verliezer. Het is alles of niets (...) Ons spook kan het niet laten om mensen met elkaar te vergelijken. Individueel ben je van geen tel. Je bent pas iemand in vergelijking met de ander. Die vergelijking neemt de vorm aan van een competitie met winnaars en verliezers.” Peter De Koning. (@2)

A. Hitler in *Mijn Kamp*: “Een wereld die de democratische idee van de massa verwerpt en zich tot taak stelt om de aarde te schenken aan het beste volk, dus ook aan de hoogstaande mens, moet logisch verder redenerend, ook binnen dit volk weer volgens hetzelfde aristocratisch beginsel te werk gaan en zorg dragen dat wederom de besten in dat volk de leiding en de grootste invloed krijgen.”

Onderschikkende mythes

-Het verdrukte verstand

De overschatte overheid

In België selecteert Selor de kandidaten voor een functie bij de federale overheid. Selor selecteert “objectief”. “Alleen het talent van de kandidaat telt”, de nieuwe standensamenleving op basis van erfelijk talent.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

meritocratie in regressie

www.skolo.org: De meritocratie leidt tot gevoelens van machteloosheid bij een meerderheid van zij die ermee te maken krijgen. Meer nog, de middenklasse smelt weg en de kloof tussen arm en rijk wordt steeds groter, de samenleving alsmaar meer gespleten en meer dual. Dit kunnen we herkennen als de maatschappelijke evolutie die we de laatste decennia hebben meegemaakt.” (@2) Peter De Koning.

Desoriëntatie

Contradictie, tegenstelling doel en resultaat

“Honderden miljoenen mensen voelen zich gedesoriënteerd, ontworteld door de radicale veranderingen als gevolg van de radicale veranderingen van het wereldwijde kapitalisme.” (@3)
“Miljarden mensen beseffen dat ze er nooit zullen komen, en dat veroorzaakt chaos. Steeds meer mensen voelen zich bekocht, hebben de indruk dat de wereld tegen hen is, een samenzwering tegen hun diepste hoop en verwachtingen. Soms leidt dat tot de conclusie: “Laten we de boel gewoon opblazen.” Een nihilistisch verlangen om het systeem te slopen.” (@3) Pankaj Mishra.

Conversie, de omkering van waarden

Meritocratie wilde gelijke kansen voor iedereen maar kan uitmonden in een nieuwe vorm van ongelijkheid die zichzelf als vanzelfsprekend en rechtvaardig beschouwt. Daarmee verschuift zij van **verdienste** naar **voorrecht**, van **kansen** naar **uitsluiting**, van **humaniteit** naar **complotvorming**.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

meritocratie - vervreemding

Vervreemding

Depersonaliseren en Derealiseren

De meritocratie vertrekt vanuit een waardevol uitgangspunt: talent, inzet en bekwaamheid zouden belangrijker moeten zijn dan afkomst of privileges. Regressie doet dit uitgangspunt echter ontaarden. De menselijke waardigheid wordt geleidelijk vervangen door een waardering uitsluitend op basis van prestaties. Niet de mens telt, maar zijn meetbare rendement. Wie succes heeft, schrijft dit toe aan eigen verdiensten.

Wie faalt, krijgt impliciet of expliciet te horen dat hij onvoldoende talentvol, onvoldoende gemotiveerd of onvoldoende intelligent is geweest. Structurele omstandigheden verdwijnen uit beeld. De maatschappelijke werkelijkheid wordt gereduceerd tot een wedstrijd met winnaars en verliezers. Zo ontstaat een cultuur waarin diploma's, functies, titels, IQ-scores, evaluaties en ranglijsten belangrijker worden dan karakter, empathie, integriteit of wijsheid.

De meritocratische ruimte wordt daardoor een wereld van voortdurende vergelijking. Niet samenwerking maar competitie bepaalt de onderlinge relaties. Er ontstaat sociale afstand tussen zij die zichzelf als “geslaagd” beschouwen en zij die als “achterblijvers” worden gezien. De gemeenschap valt uiteen in elites en volgers.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

COMPLOTVORMING - **Wraken**

meritocratie - onderwerping

MERITOCRATISCHE ONDERWERPING

Wanneer maatschappelijke waardigheid afhankelijk wordt van prestaties, ontstaat een subtiele vorm van uitsluiting. Niet afkomst bepalen wie toegang krijgt tot invloed, inkomen en prestige. Wie de juiste diploma's' netwerken of culturele codes bezit, reproduceert zijn positie; wie deze mist, geraakt steeds moeilijker vooruit. Een meritocratische elite kan daardoor geleidelijk veranderen in een gesloten bestuursklasse. Waar de aristocratie zich beriep op geboorte en het communisme op partijtrouw, beroept de regressieve meritocratie zich op diploma's' expertise en objectiviteit. De legitimatie verandert, maar de regressieve machtsconcentratie blijft bestaan.

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMPLOTVORMING - **Wraken**

meritocratie - destructiviteit

Meritocratische destructiviteit

Weren en Samenzweren

“Via bureaucratische procedures werden mensen als het ware gestraft omwille van hun gebrek aan bekwaamheid, om zo de verdiensten van zij die slaagden beter in de verf te zetten. Deze werkwijze, die Richard Sennett “jobs open for talent” noemt, vond in Europa vervolgens ingang in het rechtswezen, de gezondheidszorg, het onderwijs en uiteindelijk in de zakenwereld” schrijft Peter De Koning. (@2) “Maar wat gebeurt er, wanneer diegenen die het meeste talent hebben en het hardst werken (en dus in meritocratische termen het succesvolst zijn), de nieuwe elite vormen? (...) De weg voor sociale klimmers wordt afgesloten. De sociale mobiliteit valt stil. De bestaande sociale verhoudingen reproduceren zich van generatie op generatie. Meer nog, de middenklasse smelt weg en de kloof tussen arm en rijk wordt steeds groter, de samenleving alsmaar gespletener en dualer. Dit kunnen we herkennen als de maatschappelijke evolutie die we de laatste decennia hebben meegemaakt.” (@2)

“Vijftig jaar later was het zijn partijgenoot Tony Blair die, tot ergernis van Young (de bedenker van het begrip), de meritocratie ei zo na tot staatsideologie uitriep. Tegen dan was de meritocratie al uitgebreid gebruikt als excuus om, onder meer via het instellen van belastingplafonds, het uitdelen van bonussen en gouden handdrukken en andere dereguleringen, de sociale welvaartstaat uit te hollen.” (@2)

REGRESSIE EN DESTRUCTIVITEIT

🏰 COMLOTVORMING - **Wraken**

meritocratie - onderwerping

Het geloof dat "i“dereen het kan maken" ”erandert voor velen in frustratie, ressentiment en wantrouwen tegenover instellingen. Wanneer burgers het gevoel krijgen dat het systeem slechts voor een beperkte elite werkt, groeit de aantrekkingskracht van populisme, samenzweringstheorieën en radicale protest-bewegingen. Meritocratische hoogmoed zal zo onbedoeld bijdragen aan maatschappelijke polarisatie.

(@1): nl.wikipedia.org/wiki/Meritocratie

(@2): www.skolo.org/nl/2017/09/30/het-spook-van-de-meritocratie/

(@3): www.tijd.be/politiek-economie/internationaal/algemeen/meritocratie-is-een-wrede-illusie/9896196.html

(@4): www.groene.nl/artikel/met-moraalpolitiek-kan-links-weer-een-brede-volksbeweging-worden

VI. REGRESSIE IN EVOLUTIE

§23 Regressie en Selectie

De Erfzonde

Intraspecifieke selectie

De mens leeft al lang in een situatie waar de vijand of concurrent zijn eigen soortgenoot is. Wetenschappers heten dergelijke situatie “intraspecifieke selectie”. In de dierenwereld leidt zo iets soms tot degeneratieverschijnselen. Bij de Argusfazant zijn de vleugelpennen van de hanen zo lang dat de dieren nog nauwelijks kunnen vliegen. Nog langere vleugels en ze zouden niet meer kunnen opstijgen wat ze tot slachtoffers zou maken van de landroofdieren. Kortere vleugels doet hun succes afnemen bij de vrouwtjes: seksuele selectie. Natuurlijke selectie zorgt ervoor dat de hanen kunnen blijven vliegen. Intraspecifieke selectie verhindert dat ze beter kunnen vliegen.

Culturele selectie

Er zijn wetenschappers die tot de vaststelling kwamen dat de biologische evolutie van de mens al 50000 jaar geleden in grote mate tot een stilstand kwam met de opkomst van de homo sapiens. Vanaf dan werd niet meer het meest doeltreffende verstand, lichaam of karakter het meest succesvol maar wel het lidmaatschap van de meest doeltreffende leefgroep. De biologische evolutie werd grotendeels door een culturele vervangen.

Bij een stammenoorlog bleven de genen van de overwonnenen meestal overleven. De vrouwen werden buitgemaakt en de genen van de verslagen stam deden het goed. Een cultuur verdween, niet de genen.

REGRESSIE IN EVOLUTIE

genetische en culturele selectie

Culturele selectie bleek geen vredestitcher. Technologie wakkerde de agressie nog aan. Sedert de bewapening geldt dat wie eerst toeslaat de grootste kans op de overwinning heeft. De grootste beloning wacht de mensen die eerst aanvallen, zij die de doeltreffendste wapens hebben, zij die tot de grootste groep behoren.

Toch leiden natuurlijke, intraspecifieke, seksuele en culturele selectie niet tot een noodlottige en onontkoombare agressie.

Robert Sapolsky: Er zijn significante verschillen tussen verschillende culturen in de verspreiding van genvarianten die relevant zijn voor gedrag. “Maar die invloeden zijn klein. Wat veel meer bepalend is, is de kindertijd, de tijd waarin culturen individuen aanleren om hun cultuur verder te verspreiden. In dat opzicht is waarschijnlijk het belangrijkste feit over genetica en cultuur de vertraagde rijping van de frontale cortex – het genetisch programma dat maakt dat de jonge cortex vrijer is van genen dan andere hersengebieden zodat geboetseerd kan worden door de omgeving om culturele normen op te zuigen.” (1)

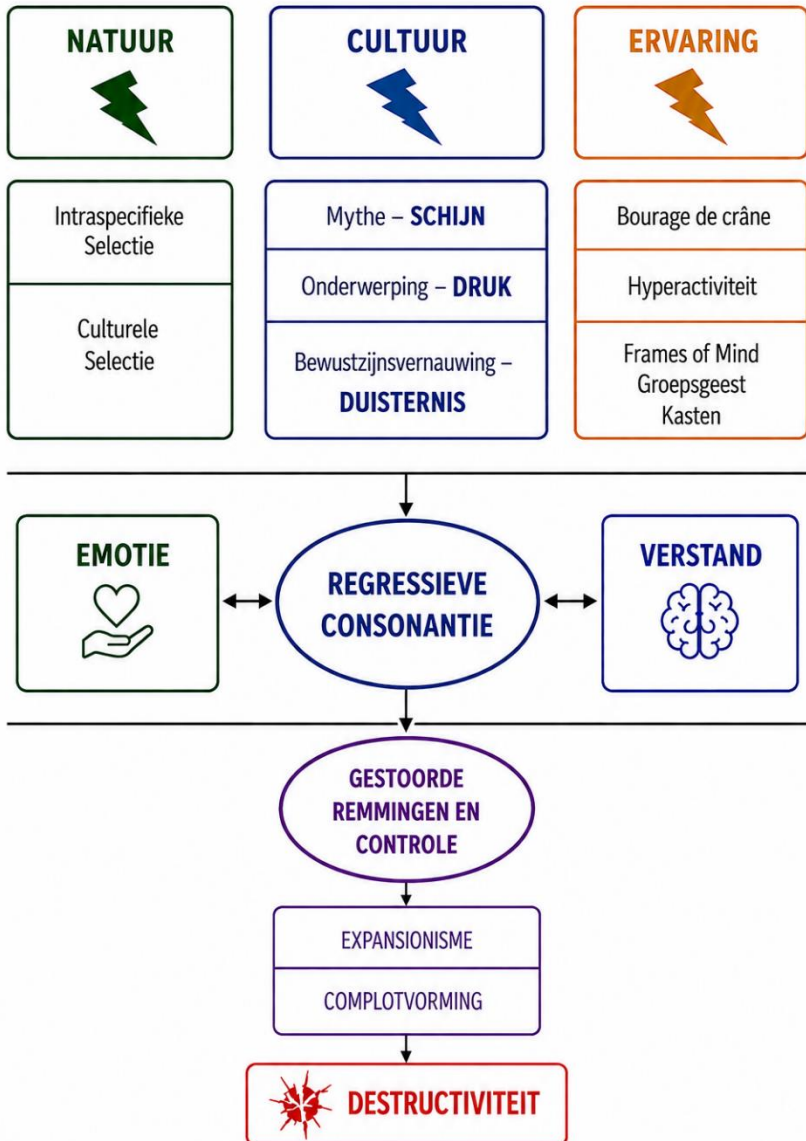
De centrale vraag luidt niet welke genen zullen overleven, maar welke cultuur zich zal voortplanten: een cultuur van regressie, competitie en overheersing, of een cultuur van evenwicht, vrijheid, empathie en samenwerking. Dat is uiteindelijk geen biologisch, maar een moreel en cultureel vraagstuk.

De begrippen intraspecifieke selectie en culturele selectie komen uit het boek:

Sociologie een discussiebundel van VUB-press door Werner Callebout, Roland Corluy en Eric Corijn.

(1): Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik. Robert Sapolsky. Penguin Press.

Regressieve Oriëntatie

VII. DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

Maalstroom: Draaikolken veroorzaakt door twee tegen elkaar inlopende (zee)stromen. (@1)

De menselijke cultuur oscilleert voortdurend tussen twee tegengestelde attractoren:

▲ Progressie: empathie, reciprociteit, evenwicht, samenwerking en vrijheid.

▼ Regressie: dominantie, mythevorming, onderwerping, manipulatie en destructiviteit.

§ 24 De Jager-Verzamelaars

▲ Progressie

De jager-verzamelaar evolueerde naar grotere groepen waar mensen steeds meer van elkaar afhankelijk zijn. Er ontstond een rollenpatroon en werkverdeling: “de ene fabriceert lansen, de andere gaat op jacht, ik waak over de kinderen, u doet de keuken, enz. en het overleven van ieder hangt voortaan af van talrijke andere personen. (...) Het “wij” omvat voortaan het geheel van de culturele groep: zijn sociale normen, de visie over goed en kwaad worden voor ieder objectieve te respecteren waarden. Het is zo dat rechtvaardigheidsmoraal ontstaat, gericht op de groep”: Michael Tomasello. (1)

Les Hors-Série de L’Obs: “De Hadzas in Tanzania zijn één van de laatste volkeren van jager-verzamelaars in Afrika. Ze kennen geen eigendom, hebben geen chef, en hebben hun egalitaire zeden behouden. Vrouwen en mannen veranderen vrij van partner na enkele jaren van samenleven.” (1)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de jager-verzamelaars

♠♠ Robert Sapolsky in *Behave*: “Eerlijkheid. Zoals gezegd waren de JV’s pioniers op het gebied van menselijke coöperatieve jacht en het delen van vlees onder niet-verwanten. Dit is het meest opvallend bij vlees. Het wordt meestal gedeeld door succesvolle jagers met niet-succesvolle jagers (en hun familie). Cruciaal is dat de meest succesvolle jager zelden beslist hoe het vlees wordt verdeeld – in plaats daarvan wordt dit meestal gedaan door een derde partij. Er zijn fascinerende aanwijzingen over de ouderdom hiervan. De jacht op groot wild door hominiden 400.000 jaar geleden is gedocumenteerd: botten van dieren die toen geslacht werden vertonen chaotische snijtekens, die onder verschillende hoeken overlappen, wat erop wijst dat iedereen zich naar believen kon bedienen. Maar tegen 200.000 jaar geleden is het hedendaagse JV-patroon er – snijsporen staan gelijkmatig uit elkaar en parallel, wat suggereert dat één individu het vlees slachtte en uitdeelde.” (2)

♠♠ “JV-samenlevingen besteden veel collectieve inspanning aan het afdwingen van eerlijkheid, indirecte wederkerigheid en het vermijden van despotisme. Dit wordt bereikt met het geweldige mechanisme om normen af te dwingen, roddelen. JV’s roddelen eindeloos en zoals onderzocht door Polly Wiessner van de universiteit van Utah, gaat het meestal over normoverschrijding door individuen met een hoge status.” ...

Roddelen is het wapen van normhandhaving met “het collectief onderwerpen aan kritiek, beschaming en bespottung, uitstoten en mijden, weigeren om vlees te delen, niet dodelijke straffen, verbanning uit de groep of als laatste redmiddel, het doden van de persoon ...” (2)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de jager-verzamelaars - dissidentie

Dissidentie en coöperatie

Christopher Boehm (1931–2021) spreekt over **reverse dominance hierarchy**: niet één leider onderdrukt de groep, maar de groep verhindert dat één individu de macht monopoliseert. Empathie, delen, wederkerigheid en samenwerking worden beloond.

Christopher Boehm stelt dat gelijkheid en het delen tussen jagers- en verzamelaarsgroepen cultureel en bewust werden bereikt. Hij zegt dat we ons apenerfgoed behouden, wat ons aanmoedigt ons te onderwerpen, te concurreren en te domineren. Maar om te overleven moesten mensen bewust samen afspreken om de jaloezie, agressie en egoïsme die in ons opkwamen te onderdrukken, en we moesten egoïsme bij anderen onderdrukken.

Boehm argues that the equality and sharing among hunter and gatherer bands was culturally and consciously achieved. He says that we retain our ape heritage which encourages us to submit, to compete and to dominate. But for humans to survive we had to agree consciously together to repress the jealousy, aggression and selfishness which welled up in us, and we had to repress selfishness in others.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de jager-verzamelaars - vervreemding

▼ Regressie

Vervreemding

Animisme

De “Geschiedenis van de wereld” op Wikipedia stelt: “Met het ontwikkelde zelfbewustzijn en vooruitziendheid konden omstandigheden tot op zekere hoogte aangepast worden aan de eigen behoeftes en kon gevaar beperkt worden. Een neveneffect was echter dat men ook in staat was de eigen dood te voorzien. Het animisme kon met een parallelle spirituele wereld een verklaring bieden voor de natuurlijke omstandigheden, maar ook een troost in het lijden en een verlichting van de angst voor de dood. Het was daarmee het eerste grote intellectuele systeem dat de mens ontwikkelde.” (@2)

Oorlog lijkt zeldzaam te zijn geweest totdat de meeste mensen de nomadische jager-verzamelaars-levensstijl verlieten. (2) Landbouw creëerde ongelijkheid, kwetsbaarheid voor droogtes, plagen en dierenziektes. “Robert Sapolsky: Toch denk ik dat het redelijk duidelijk is dat pas toen de mens begon met de enorme transformatie van het leven die het gevolg was van het domesticeren van teosinte (maïsvoorouder) en wilde knollen, oerossen en eenkoren (oude graansoort), en natuurlijk wolven, het mogelijk werd om de oorlogshonden los te laten. (2)

Maar de Australische Aborigines deden niet aan landbouw en veeteelt. Ook hun animistische cultuur valt ten prooi aan manipulerende **Mythe, Onderwerping, Bewustzijnsvernauwing, the MOB.**

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de jager-verzamelaars - destructiviteit

Destructieve Agressie

Dreamtime

L'HUMANOLOGUE: "Dreamtime" is een mythologie van de Australische oorspronkelijke bevolking door veel antropologen bestudeerd die beschrijft hoe de geesten de aarde, de bergen, die dieren hebben geschapen en voor iedere clan een territorium. Maar er zit een donkere kant in geweven. "De scheppings- en bezweringsmythes van de voorouders dienen om een strenge en brutale wet te heiligen die iedereen de te houden plaats in de samenleving oplegt." (3)

De samenleving van de oorspronkelijke bewoners van Australië is "repressief, gewelddadig en hiërarchisch." (3) In geval van overspel leverden de stammen van het centrum van Australië zich over aan een collectieve verkrachting van de schuldige. Ook zo als een vrouw binnendrong op de heilige grond van de mannen. Er is het duel met stenen messen tot een tegenstander te veel is toegetakeld. Er is een soort godsoordeel waarbij de "schuldige" speren en boemerangs worden toegeworpen. Er zijn veldslagen tussen clans met gewonden of soms enkele doden. Er bestaan strafexpedities en ook echte oorlogen met als doel een maximum aan verliezen toe te brengen. Het is een samenleving waarin de ouderen de jongeren, en de mannen de vrouwen domineren. Een klein meisje wordt beloofd en geleverd aan een man (dikwijls 20 jaar ouder dan zij) zonder haar mening te geven te hebben. "Alle overspel wordt zwaar gestraft." (3)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de jager-verzamelaars - destructiviteit

“Vechten was voor de indianen wat werken voor ons is.”

In *De Aarde Huilt – De Strijd van de indianen om West-Amerika 1866-1891* schrijft Peter Cozzen vertaald door Maarten van der Werf: “De derde misconceptie is dat de indianen als een geheel tegen de blanken vochten, ook dat is helemaal niet het geval. En dat was ook meteen de grootste fout van de indianen. Verschillende stammen bevochten elkaar continu, niet om politieke redenen, maar uit trots. Vechten was voor de indianen wat werken voor ons is. Je prestaties bepalen je positie in de maatschappij.” (@3)

In hun afzonderlijke overzichten van de literatuur presenteren Keeley en Pinker bewijs voor geweld van stammen van voor het ontstaan van staten afkomstig van vindplaatsen in Oekraïne, Frankrijk, Zweden, Niger, India en talrijke Amerikaanse locaties voor er contact was met de buitenwereld:

Dood door Geweld 15% (2)

Archeologen die skeletten hebben onderzocht van volkeren zonder staat of overheid schatten dat destijds gemiddeld 15 procent van de mensen door geweld om het leven kwam. (@4) (EW magazine – Simon Rozendaal, *Alles wordt beter! Nou ja, bijna alles.*)

§ 25 De Beschaving

▲ Progressie

Kairos: “Grieken beschouwden de tijd niet als een opwaarts perspectief voor menselijke creaties. De wereld was voor hen hoofdzakelijk stabiel en de evolutie was in de eerste plaats een verval.” (4)

“Na de uitvinding van de landbouw ongeveer 10 000 jaar geleden, gevolgd door de opkomst van de steden, komen nieuwe culturele lagen, minder egalitair, het oude systeem overlappen”: Michael Tomasello. (1)

De landbouw verandert de mens die nu actief aan zijn toekomst werkt. Hij vestigt zich sedentair in blijvende nederzettingen en levert arbeid om pas maanden later te oogsten wat van planning, discipline en samenwerking getuigt. Als het goed gaat, verbeteren de levensomstandigheden met voedseloverschotten die de kans bieden om zich te diversifiëren naar ambachten, handel, kunst en religie. Uitvindingen van metalen voorwerpen, irrigatietechnieken en andere doen hun intrede.

Het schrift, eigendomsrecht, erfrecht en belastingen ontwikkelen zich. Recht en moraal worden uitgebouwd, vastgelegd en gecentraliseerd. Overheden leggen de gemeenschapswaarden vast. De klassenmaatschappij vervangt de stammenstructuur.

Er ontstaan sociale vangnetten. In het oude Mesopotamië (Irak tussen Tigris en Eufraat) wendden de tempels hun reserves aan om boeren door een moeilijke periode te helpen. Ze betalen losgelden voor gevangen genomen koopmannen. Tevens moeten ze wezen en vondelingen onderdak bieden. Een koning van Esjnunna, het huidige Tell Asmar (Irak), stelde zo’n 4000 jaar geleden de prijslijst op in een wetboek voor graan, olie, vet, wol, zout, en koper evenals de huurprijs voor boten, boerenkarren en dieren.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de beschaving - progressie

Wikipedia: “Maät (of ma'at) is in het Oude Egypte de aanduiding van het concept dat de eigenschappen essentie, authenticiteit, echtheid, rechtheid, juistheid, waarheid, stabiliteit, kosmische orde, recht geaardheid en rechtvaardigheid verenigt. (Budge, E.A. Wallis, The Gods of the Egyptians)” ... “Het komt reeds in het **3e millennium v.Chr.** in teksten voor. Maät wordt vanaf het Middenrijk de maatstaf voor de hoofdrol van de farao: de kosmische orde handhaven voor de vruchtbaarheid van het land en zijn bewoners.” ... “Maät als godin is de personificatie van deze concepten.” (@5)

Geboortebeperking

De Egyptische Papyrus Kahun (rond 1825 voor Christus) en de Papyrus Ebers (circa 1550 voor Christus) vermeldde contraceptieve technieken als het inbrengen van een afschermende prop met sperma dodende ingrediënten in de vagina.

Ontsporing

Wikipedia: De oudheid kende ook het uitlokken van abortus, het achterlaten of doden van pasgeborenen en kinderoffers. De Griekse historicus Strabo (circa 64 v.Chr.-19 na Chr.) beschouwde het een eigenaardigheid van de Egyptenaren dat ieder kind moest opgevoed worden. (@6) “Kindermoord, vooral dan het doden of achterlaten van pasgeboren baby's, was in de oudheid de meest gebruikte methode voor geboortebeperking. “Door Aristoteles (384-322 voor Chr.) en Plato (427-347 voor Chr.) aanbevolen, dus meer bepaald voor het verbeteren van het ras.” (@7)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de beschaving - progressie

www.webimed.net: “Sinds de oudheid trachtten vrouwen, alleen of met de hulp van oudere vrouwen en zelfs mannen, ongewenste zwangerschappen af te breken.” Aristoteles “raadde abortus aan als het geboortecijfer te hoog was, maar enkel als het leven en het gevoel in het embryo nog niet begonnen was. Hij was van mening dat een embryo pas na 40 dagen een menselijke ziel kreeg als het mannelijk was, en na 90 dagen als het vrouwelijk was, daarvoor had het plantaardige en dierlijke zielen.” “Abortus was in het oude Griekenland een veel voorkomende praktijk. De Griekse stoïcijnen geloofden dat de foetus een plant was, die pas bij de geboorte in een dier veranderde, nadat het lucht had ingeademd. Voor de Grieken was abortus moreel aanvaardbaar.” (@7)

Hygiëne en Natuur

Vervuild en overbevolkt stonk het wellicht in de oude grootsteden van de beschaving. Toch waren in Rome 900 badhuizen in de vierde eeuw na Christus.

De Perzische leer van Zarathustra associeert onreinheid met het kwaad. Dode lichamen zijn onrein en worden niet in de aarde begraven (oorspronkelijk in torens der stilte “dakhma’s geplaatst). Om te bidden dient men rein te zijn. Men moet God helpen om zijn schepping zuiver te houden.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de beschaving - progressie

De hogepriester(es)

Chronicles of the Ancient Word, John Haywood: Een 5000 jaar geleden bij de opkomst van de beschaving hadden Sumerische steden eigen onafhankelijke besturen. De heerschappij over de stad werd door de beschermgod uitgeoefend waarvan men geloofde dat die in de stadstempel verbleef. In praktijk stond aan het hoofd van het bestuur een “en” of indien vrouwelijk een “nin”, “a priestly figure who acted as the earthly administrator of the god’s estates and as the intercessor for his or her human subjects.” (5)

De hogepriester(es) en het stadsbestuur regelden de samenleving rechtvaardig zoals hun god het wenste. Later wonnen de krijgsheren aan belang en Sumerische koningen traden nu zelf op als vertegenwoordigers van de goden en uitzonderlijk riep één zichzelf uit tot een god.

De rechtspraak

De rechtspraak krijgt vaste vormen. Nog bestaande extracten uit de codex van koning Urukagina van Lagesh (c.2360 voor Christus) vertonen bezorgdheid over uitbuiting van de armen. “One of his laws decrees that the rich must pay in silver when buying from the poor. Another decrees that the rich cannot force the poor to sell their land, livestock, grain or other food against their will.” (4) Slaven door schulden aan de rijken werden vrij. De wet stelde wezen en weduwen vrij van belastingen, beschermde tegen misbruik door de priesters en paleisbeambten. De koning richtte zijn wetten niet aan zijn onderdanen maar aan Ningursu, de beschermgod van de stad. “Justice pleased the gods, and the gods in turn would support the just king.” (5)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de beschaving - progressie

Het oudste gekende wetboek ter wereld is in Sumerisch spijkerschrift opgesteld en dateert van de regering van koning Urnammu (2112-2095 voor Chr.), de stichter van het Ur III-rijk. Het is opgesteld in oude Sumerische traditie en het vermeldt bijvoorbeeld de boetes voor de toegebrachte letsels. Voor het afhakken van een arm of been, betaalde men 10 zilveren sjekels. Het afhakken van een neus kostte 40 sjekels.

Gelijkwaardigheid tussen man en vrouw

Historianet.nl, door Kasper Schlie: “In Egypte hadden vrouwen grotendeels dezelfde rechten als mannen, en omdat de lonen gelijk waren, gingen velen van hen aan de slag. Toen de Griekse geschiedschrijver Herodotus in de 5e eeuw v.Chr. Egypte aandeed, sloeg hij steil achterover van verbazing: “De bevolking hier zet de zeden en gewoonten van de mens op hun kop. De vrouwen gaan naar de markt en doen zaken, terwijl de mannen thuis zitten te weven.” Voor Herodotus was dat te belachelijk voor woorden. In Griekenland werden vrouwen niet eens als zelfstandige personen beschouwd. Ze waren ondergeschikt aan de heer des huizes en mochten de speciale vrouwenruimte alleen verlaten met zijn toestemming. (@8)

Het recht op bloedwraak beëindigd

Wikipedia: Dracon de oudste bekende wetgever van Athene en ons bekend van het begrip draconisch maakt het onderscheid tussen moord en doodslag (per ongeluk). Het recht wordt objectief en wordt onttrokken aan klassenjustitie. Er komt een einde aan het recht op bloedwraak. (@9)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de beschaving - progressie

Alles met Mate

Wikipedia: Aan Solon (640-560 v.Chr.) schrijft men de slagzin toe: “Niets te Veel”. Of: “Alles met Mate”. Zijn codex is een verzachting tegenover die van Dracon. Eén van eerste hervormingen is die van het afschaffen van schulden ter voorkoming van slavernij. “Solon’s eerste maatregel was een verbod op lening met het lijf als onderpand: schuldsclaven werden vrijgekocht, ...” Een andere hervorming: “In een situatie van politieke onrust is elke burger verplicht om de partij te kiezen die men het rechtvaardigst acht.” (@10) (participatie)

Clisthenes (570-508 v.Chr.) wordt als de grondlegger van de democratie beschouwd. Iedereen moet eraan participeren en wordt er voor vergoed.

Dan komt Péricles. Iedere burger is nu in staat op de beslissingen te wegen. De stad voorziet zich van wetten die de solidariteit bekrachtigen. De Boulè, de raad van 500, een representatief staal van de gehele bevolking, bereidt de wetgeving voor. De Ekklesia, de volksvergadering waar alle burgers zich vrij mogen uitdrukken is het wetgevend orgaan. De Heliaia, rechtbank voor alle conflicten, is samengesteld uit 6000 uitgelote burgers. En er is ook een Hof van Beroep waar iedere Athener minstens één maal in zijn leven een magistratuur dient uit te oefenen. (6) (Le Vif L’Express)

Vrijheid en Rechtvaardigheid

Wikipedia: “Zoroaster proclaimed that there is only one God, the singularly creative and sustaining force of the Universe, and that human beings are given a right of choice. Because of cause and effect, they are responsible for the consequences of their choices.” (@11)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de beschaving - progressie

“Zarathustra verkondigde dat er maar één God is, de bijzonder scheppende en ondersteunende kracht van het universum, en dat mensen het recht hebben om te kiezen. Door oorzaak en gevolg zijn ze verantwoordelijk voor de gevolgen van hun keuzes.”

De filosofie van de Grieken en Romeinen, de Egyptische en Indische mythologie, de Perzische en Chinese religie wekken een blijvend ontzag. De leer van Zarathustra (? 1000 voor Christus) sprak van 3 tijdperken in de geschiedenis. “De creatie” waarin het goede regeerde, “de vermenging”, met de strijd tussen het goede en het kwade, en de eindtijd met “de separatie”, de overwinning van het goede. www.spiritualnet.nl: Doel van het leven was het goede (de goede God, Ahura Mazda, Heer Wijsheid) te helpen in gedachte, woord en daad. (@12)

Deze mythologie was een hervorming en een vormgeving aan rechtvaardigheid, was een respect voor natuur en reinheid, en was gericht naar alle mensen, een supplément d'âme.

Plato (429-347 voor Chr.) schrijft in zijn filosofische dialoog “Republiek”: “Is rechtvaardigheid geen menselijke uitmuntendheid?” ... “En moeten we niet op basis van hetzelfde principe beweren, mijn vriend, dat mensen als ze beschadigd worden, op de schaal van menselijke uitmuntendheid verlaagd worden?” ... “Dan, Polemarchus is het de eigenschap, niet van de rechtvaardige maar van zijn tegengestelde, de onrechtvaardige, om vriend of enig ander wezen te beschadigen.” (335a-d boek 1)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de beschaving - progressie

Wetenschap en kennis

Einstein voor Dummies, Carlos I. Calle PhD: Vijfduizend jaar geleden begonnen de Babyloniërs de hemel te bestuderen gemotiveerd door de behoefte de juiste oogsttijd in te schatten. Ze maakten goden van de zon, de maan en de planeten Mercurius, Venus, Mars, Jupiter en Saturnus. Hun aanbidding bracht de Babyloniërs ertoe de bewegingen van de hemellichamen te volgen en op basis van de bewegingen van zon en maan een kalender op te zetten. (@13)

Wikipedia: In India werd tijdens het bewind van de Gupta-koning Kumaragupta I (415-456) de beroemde universiteit van Nalanda in de staat Bihar gesticht met een belangrijk centrum voor boeddhistisch onderwijs en op de hoogtijdagen studeerden er 10.000 residerende studenten. De bibliotheek telde negen verdiepingen. De studieonderwerpen besloegen naast religie “logic, grammar, philology (letterkunde – literatuur), medicine, ..., law, astronomy and city-planning.” (@14) Er waren studenten van Korea, Japan, China, Tibet, Indonesië, Perzië en Turkije.

Wikipedia: De bibliothecarissen van de Egyptische hoofdstad Alexandrië stuurden opkopers naar alle windstreken, van Spanje tot India, om zo veel mogelijk onbekende boeken te verwerven. Op het hoogtepunt in de 1ste eeuw v. Chr. bevatte de bibliotheek tussen de 400.000 en 700.000 boekrollen. (@15)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de beschaving - regressie

▼ Regressie

Wikipedia: Lang mochten in het Romeinse rijk geen stenen theaters gebouwd worden. De senatoren vonden een permanent theater slecht voor de Romeinse zeden. Uiteindelijk komen de prachtige antieke theaters er toch. Rond 55 voor Christus liet generaal Pompeius er één bouwen te Rome. “In de eerste eeuwen n. Chr. veranderde de smaak van het publiek in Rome. Grote groepen ongeschoolde immigranten kwamen uit alle delen van het rijk naar de stad. Zij hadden weinig affiniteit met de oude cultuur en keken liever naar het spektakel van de bloedige gladiatorengevechten en de wagenrennen. De voorstellingen die nog in de theaters werden gehouden, waren voornamelijk platvloerse komedies en simpele tragedies, ...” (@16)

De gelaagde machtsstructuur

Gelaagde structuren zijn volgens bevolkingsbioloog Peter Turchin bij uitstek geschikt om veroveraars te zijn - ze hebben commandostructuren. Ook zijn gelaagde samenlevingen “beter in staat om tekorten aan hulpbronnen te overleven (dan egalitaire culturen) door sterfte te beperken tot de lagere klassen.” Robert Sapolsky in *Behave*: “..., in moeilijke tijden wordt de ongelijke toegang tot rijkdom de ongelijke verdeling van ellende en dood. Het is echter opmerkelijk dat stratificatie niet de enige oplossing is voor dergelijke instabiliteit – dit is waar jager-verzamelaars er baat bij hebben dat ze kunnen inpakken en verhuizen.” (2)

“Culturen met meer inkomensongelijkheid hebben minder sociaal kapitaal. Vertrouwen eist wederkerigheid en wederkerigheid vereist gelijkheid, terwijl hiërarchie draait om overheersing en asymmetrie ... duidelijke ongelijkheid maakt mensen beroerder voor elkaar.” (2)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de beschaving - destructiviteit

Destructieve agressie

Economische agressie

Wikipedia: “Waar jager-verzamelaars echter slechts enkele uren per dag besteedden aan een gevarieerde maaltijd, moesten boeren hard werken voor een eentonig maal. Voor Marshall Sahlins was dit reden om te stellen dat juist de jager-verzamelaars de oorspronkelijke welvaartssamenleving vormden.” (@17)

Veel mensen worden nu in armoede, stank en vuilnis gedwongen, onderworpen en uitgebuit. Hard werk en zuinigheid aanvaarden ze als waarden en levensrichting. De erfenis leeft nog voort. Vandaag zijn er honderden miljoenen arme arbeiders in het Verre Oosten. Wijzelf hebben van de werkkraft van de niet stakende Vlaming onze identiteit gemaakt en de Nederlander roemt zijn zuinigheid.

Militaire agressie

De antieke beschavingen richten humanisme in de eerste plaats op zichzelf. Naar buiten uit is er imperialisme en kolonisatie. Militaire expansiedrang is schering en inslag in de Oude Wereld. Er dreigt moord of slavernij voor de overwonnenen en de wreedheid van onder meer de Azteekse beschaving zindert nog eeuwen na.

De Wig - De dubbele Moraal

§ 26 De pastorale Maalstroom

Robert Sapolsky in *Behave*: Een belangrijk verband “tussen ecologie, productiewijze en cultuur is te zien in droge, woeste, open omgevingen die te ruw zijn voor de landbouw. Dit is de wereld van nomadisch pastoralisme – mensen die met hun kuddes door de woestijn, steppen of toendra trekken...” Ze zijn kwetsbaar voor diefstal van kuddes. De rechtstaat ontbreekt. “Pastoralisme bevordert culturen van eer.” Er zijn regels van beleefdheid, hoffelijkheid en gastvrijheid vooral naar de vermoeide reiziger toe, want zijn tenslotte niet alle herders vaak vermoeide reizigers? Er zijn regels over “vergingd nemen na beledigingen aan jezelf, familie of clan, en gevolgen voor de reputatie voor iemand die dat niet doet.” (2) Het persoonlijk uitvoeren van gerechtigheid is een vereiste door het ontbreken van een functioneel rechtssysteem.

Destructieve agressie

Militaire agressie

Wikipedia: “Naast een stedelijke samenleving ontwikkelde zich op de uitgestrekte Euraziatische grasvlaktes en steppen een pastorale samenleving van nomaden die met hun vee rondtrokken. Om het vee te kunnen beschermen tegen roof waren vrijwel alle leden van een nomadenstam bekwaam in de krijgskunst.

De nomaden konden de welvaart van de stedelijke samenleving goedschiks bemachtigen met handel, maar de combinatie van mobiliteit en krijgskunst maakte roof en verovering een zeer geschikt alternatief.” (@18)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de pastorale stroming** - destructiviteit

De uitvinding van de ruitery verandert de mensheid. De militaire, politieke en religieuze successen van nomadenculturen volgen elkaar op. In de steppen ontwikkelen zich volkeren die hun succes aan de domesticatie en het fokken van berijdbare dieren danken. Reeds 2000 voor Christus begint de Russische herder het paard als rijdier te gebruiken. De nomadenruiters verplaatsen zich snel over grote afstanden, een revolutie. Rooftocht is lonender als ooit tevoren. De te voet gestelde landbouwers en stedelingen zijn machteloos. Noch de Chinese muur (vanaf 200 voor Chr.), noch de muur van koning Sjulgi van Ur (2094-2047 voor Chr.) langs de noordwest punt van zijn rijk bij Babylon en Sippur kunnen daaraan iets verhelpen. Een gouden tijdperk breekt aan voor de Scythen, de Mongolen, de Turken, de Semieten, de Hunnen, de Arabieren en de Bedoeïenen. De eerste beschavingen vallen ten prooi aan aanvallen van Semieten. Drieduizend jaar later regeert Djengis Khan (1162-1227) over een rijk dat zich uitstrekt van de Stille Oceaan tot de Middellandse Zee. Hij voert een bereden leger aan van honderdduizenden manschappen. Militair kunnen nu enorme expansies gemaakt worden. Er ontstaan grote rijken.

Godsdienstige agressie

Europa komt in de macht van godsdiensten met nomadische inslag als het jodendom, het katholicisme en de islam. Deze godsdiensten beloven verlossing en beloning voor hun volgelingen. De islam verspreidt zich door een Heilige Oorlog. Het katholicisme kiest ook voor politieke aanpak. Na de bekering van Constantijn de Grote (280-337) volgen veel bekeringen van heidense koningen door huwelijken met Roomse prinsessen. Koning der Franken Clovis (466-511) huwde de katholieke Bourgondisch Gotische prinses Clothilde. Het Jodendom kiest voor de diaspora. De gelovigen verspreiden zich over de wereld en huwen binnen het eigen volk.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de pastorale stroming - progressie

▲ Progressie

Jezus Christus

In ‘De Civitate Dei’ maakt Augustinus het onderscheid tussen eigenliefde en de liefde tot God. De eigenliefde is van God afgewende liefde (aversio). Deze leidt tot de ondergang van de mens, “want hij sluit zich af van de goddelijke genade die hem alleen ten deel kan vallen als hij zich bekent tot de amor Dei en zijn liefde omkeert in de richting van God (conversio – bekering).”

Voor Jezus Christus telde de universele naastenliefde. Hij verzette zich tegen de wraakzuchtige nomadische wet “oog om oog, tand om tand”, tegen het arrogante “uitverkoren volk” denken, tegen autoritaire muggenzifterij, tegen hebzucht, tegen de menselijke competitie. “De laatsten zullen de eersten zijn.” God was er voor iedereen en de naastenliefde was zijn wet.

Het Verbod op Gladiatorenspelen

Wikipedia: “In 325 vaardigde (de tot het Christendom bekeerde) keizer Constantijn de Grote een verbod uit tegen de gladiatorenspelen in het oostelijke deel van het rijk, al had dit verbod op langere termijn geen effect.” (@19)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de pastorale stroming - progressie

Godsvrede

Bart Van Loo in *De Bourgondiërs*: “Het aanzien van het biddende volk ging in stijgende lijn en begin elfde eeuw durfden de oratores (de geestelijken) het aan om het brutale gezag van de aristocratie in te dammen en hun neus in bestuurlijke zaken te steken. Met de zogenaamde Godsvrede probeerde de kerk een dijk op te werpen tegen de door landheren en ridders aangewakkerde golven van geweld. Ridders moesten tijdens druk bijgewoonde openbare plechtigheden zweren om vrouwen en kinderen, kerkdienaren en pelgrims, reizigers en handelaars, kortom iedereen die niet deelnam aan oorlogen en veldslagen met rust te laten.” (8) De nieuwe benedictijnenabdij (van Cluny) werd op 11 september 910 ingezegend als onafhankelijk instituut. Halverwege de elfde eeuw was het uitgegroeid tot het centrum van een religieus netwerk dat vijftienhonderd kloosters telde, de eerste multinational uit de geschiedenis.” (8)

Het Verbod op Duels

Wikipedia; In de middeleeuwen werd een tweegevecht vaak gebruikt als een godsoordeel. In 1215 werd deze praktijk definitief verboden door de kerk, in het Vierde Lateraans Concilie. (@20)
www.herodote.net: Een edict van 2 juni 1626 door kardinaal Richelieu, eerste minister van koning Lodewijk XIII verbiedt duels en straft recidivisten met de doodstraf. “Aux courtisans qui réclament la grâce des condamnés, il répond : « *Leur perte m'est aussi sensible qu'à vous, mais ma conscience me défend de leur pardonner* »... (@21)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de pastorale stroming - progressie

“Aan de hovelingen die vergiffenis vragen voor de veroordeelden, antwoordt hij: *“Hun verlies is voor mij net zo gevoelig als voor u, maar mijn geweten verbiedt mij hen te vergeven”...*”

In West-Europa vonden duels met regelmaat plaats tot aan het begin van de twintigste eeuw, hoewel de situatie van land tot land verschilde. (@20)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de pastorale stroming - vervreemding

▼ Regressie

Vervreemding door godsdienst

Monotheïsme

“Wereldwijd is monotheïsme relatief zeldzaam, maar het komt onevenredig vaak voor onder woestijnherders terwijl regenwoud-bewoners atypisch vaak polytheïstisch zijn. ... Denk daarentegen aan het tropische regenwoud, dat krioelt van het leven, waar je meer soorten mieren op één boom kunt vinden dan in heel Groot-Brittannië. Honderd godheden in evenwicht laten bloeien moet de natuurlijkste zaak van de wereld lijken.” (2)

Onverdraagzaamheid en wraak versus naastenliefde en vergeving

Wikipedia: “In het debat tussen Augustinus en de manicheïsche (kettters christelijke) bisschop Felix in 404 spreekt de laatste over katholieken als semi-christenen.” (@21) “De manicheeërs verweten de katholieken dat zij zonder enig kritisch onderzoek de bijbel hanteerden en het joodse bijgeloof van het Oude Testament niet gescheiden hadden van de waarheid die Christus had gebracht. Voor hen waren het Oude en het Nieuwe Testament volstrekt tegenstrijdig.” (@22)

Later zijn de Heilige oorlog, de heksenverbrandingen, de uitroeiing van de katharen (door de kerk neo-manicheeën genoemd) hoogtepunten van katholieke onverdraagzaamheid en van vervreemding van de humane dotatie in de christelijke boodschap.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de pastorale stroming** - vervreemding

Richard Dawkins, in *The God Delusion*: “The God of the Old Testament is arguably the most unpleasant character in all fiction: jealous and proud of it; a petty, unjust, unforgiving control-freak; a vindictive, bloodthirsty ethnic cleanser; a misogynistic, homophobic, racist, infanticidal, genocidal, filicidal, pestilential, megalomaniacal, sadomasochistic, capriciously malevolent bully.” (@23)

Vervreemding door terreur

● Dwangburchten

Le Monde, Hors-Série 8H, Histoire & Civilisations, L’Epopée Cathare: Begin 1183 vond in Vlaanderen een repressie met extreem geweld plaats gezamenlijk geleid door de graaf van Vlaanderen, Philippe van den Elzas (1142-1191), en de aartsbisschop van Reims en legaat van de Heilige Stoel, Guillaume aux Blanches Mains. Vele lagen van de bevolking zijn betrokken en vele plaatsen maar vooral Atrecht (Arras) en Ieper (de lakenhandel verspreidde de ketterse ideeën) zijn betrokken. Als de ongelukkigen het Godsoordeel via de vuur- of de waterproef tegen zich kregen, werden ze door de aartsbisschop aan de graaf van Vlaanderen uitgeleverd die ze naar de brandstapel stuurde. (9)

Richard Dawkins in *The God Delusion*: De God van het Oude Testament is misschien wel het meest onaangename personage in alle fictie: jaloers en er trots op; een kleinzielige, onrechtvaardige, meedogenloze controlefreak; een wraakzuchtige, bloeddorstige etnische zuiveraar; een vrouwonvriendelijke homofobe, racistische, kindermoordende, genocidale, filicidale, pestilentiële, megalomane sadomasochistische, grillig kwaadaardige bullebak.”

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de pastorale stroming - vervreemding

Het Gravensteen

Een dwangburcht had de bedoeling om de omgeving in bedwang te houden. Meerdere steden hadden deze burchten. Antwerpen had “Het Steen”. In Kortrijk speelde de dwangburcht zijn rol in de Gulden Sporenslag. Het Gravensteen te Gent werd in opdracht van Philips van den Elzas in 1180 herbouwd en werd zijn verblijfplaats.

openjournals.ugent.be, Pierre Kluyskens: “een gevangenis waar eeuw in, eeuw uit, honderden gevangenen werden opgesloten: boeven, misdadigers ..., maar ook honderden gevangenen die het met de politiek van de toenmalige bewindvoerders niet eens waren, zogeheten ketters, vrouwen beschuldigd van toverij en hekserij, politieke tegenstrevers, leiders van oppositie of verzetsbewegingen, die in de kerkers de moordenaars, valsemunters en andere booswichten gingen vervoegen. Die mensen werden gefolterd zoals men vandaag geen beest meer zou durven afmaken.” (@24) “... het Veerleplein waar zij meestal plaats vonden, zag zwart van het volk wanneer aldaar iemand ter dood veroordeeld werd gebracht. Mensen zien verminken, levend verbranden, onthoofden, vierendelen, ophangen, in de kokende olie verdwijnen, was een “spektakel” dat men niet missen wou.” (@24)

“...het Gravensteen: het blijft ook het symbool van een tijd en van mensen die zich nog niet gans hadden kunnen bevrijden uit barbaarsheid en geweld, die het (nomadische) oog om oog, tand om tand huldigden.” (@24)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de pastorale stroming - vervreemding

Vervreemding door propaganda

De Vlaamse Leeuw

De Franstalige Philippe van den Elzas (1141 – 1191) bezorgde Vlaanderen ook zijn huidige wapenschild, een mooi gestileerd maar agressief propagandasymbool passend bij zijn stijl en bij de tijdsgeest.

De Heilige Graal

Philippe van den Elzas vraagt Chrétien de Troyes om een verhaal van Perceval te schrijven waarvan hij het stramien zou geleverd hebben. De schrijver kon het werk niet volledig afmaken. Zijn werk is het begin van een succesverhaal dat via meerdere schrijvers meesterwerken oplevert. De mythologie van de “Graal” is geboren.

Een belangrijk thema wordt de mobilisatie van de ridderstand voor de kerk en de eenheid van het geloof tegen de joden, de afvalligen en alle kwaadaardige schepsels ontvankelijk om incarnaties of allegorieën van het kwaad te zijn (hier inbegrepen dus de ketters).
(9)

Les Cahiers Science&Vie, Histoire et Civilisations: “In *La Quête du Saint-Graal*, opgesteld rond 1225, leest men gemakkelijk een literair afschrift van de decreten van het oecumenisch concilie van Lateranen die de aard van de Drievuldigheid, de Incarnatie (vlees-, menswording van God), de kruisdood, de verrijzenis van Christus, de verandering van het brood en de wijn in het lichaam van Christus, in herinnering brachten.” (10)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de pastorale stroming - vervreemding

Vervreemding door psychologische oorlog

“Een aantal inquisiteurs (vooral dominicanen) verkoos vaak psychologische boven fysieke wreedheid.” Om hun leven te redden dienden de beschuldigen anderen te verklikken voor ketterij.

www.demorgen.be: “De inquisitie was er immers in geslaagd in het ketterse gebied een algemene sfeer van wantrouwen te creëren. Het verklikken van vrienden en verwanten, ook van de eigen ouders, werd zozeer aangemoedigd dat het verzet langzaam maar zeker doodbloedde.” (@25)

Vervreemding van rechtvaardigheid

Oog om oog, tand om tand
een duivelskring

Er is een verharding van de rechtspraak. Het wetboek van Hammurabi (1792-1750 voor Chr.), koning van Babylon maar van nomadische afkomst, vermeldt al de harde woestijnwet “oog om oog”. Doel is rechtvaardigheid en de bescherming van de zwakkeren, maar de straffen staan in contrast met de humane straffen van de Sumeriërs voor hem. De meeste extracten van de codex Hammurabi zijn bewaard gebleven.

Sectie 22: If anyone commits a robbery and is caught, then he shall be put to death.

Sectie 129: If a man's wife is taken in adultery with another man, both shall be bound and thrown in the river, but the husband may pardon his wife and the king his slaves.

Sectie 195: If a son strikes his father, his hands shall be cut off.

Sectie 197: If he breaks another man's bone, his bone shall be broken. (4)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de pastorale stroming - vervreemding

Wikipedia: De Codex Hammurabi schrijft een 3000 jaar voor de inquisitie het Godsoordeel voor bij berechting van tovenarij met name de waterproef. (@26)

Patriarchale onbalans

Robert Sapolsky in *Behave* schrijft dat het pastoralisme leidde tot hoge percentages polygamie en mishandeling van vrouwen, en naar autoritair ouderschap.

Vervreemding van geboortebeperking

De kennis van herbale abortiva en voorbehoedsmiddelen voor het regelen van de vruchtbaarheid ging in de Middeleeuwen langzaam verloren omdat vele Europese staten hun land opnieuw wilden bevolken na de dramatische verliezen van de pestepidemie uit 1348. De kennis over contraceptie werd vernietigd en betekende de start van een heksenjacht tegen verloskundigen met een ruime kennis van herbale abortiva en voorbehoedsmiddelen.

De protestantse theoloog Johannes Calvijn (1509-1564) verklaarde dat “geboortebeperking de moord was op toekomstige personen.” Voorts noemde hij masturbatie ‘monsterlijk’ en het terugtrekken of coïtus interruptus ‘dubbel monsterlijk’.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de pastorale stroming - vervreemding

Vervreemding van de natuur

De dieren

Het Marcus evangelie vertelt hoe Jezus iemand van zijn bezetenheid verlost. Omdat de onreine geesten niet uit de streek wensten verjaagd te worden, stond Hij toe dat ze in een troep van ongeveer 2000 zwijnen voeren die zich van de steile oever in het meer stortten om er te verdrinken. (Marcus 5,13-14)

De planten

Jezus doet een vijgenboom verdorren omdat deze geen vrucht droeg niettegenstaande dat het niet de tijd van de vijgen was. (Marcus 11, 13-14)

Hygiëne en lichaam

Het zondebesef groeit. Men schaamt zich over zijn lichaam. Het katholicisme brengt de hygiëne een ferme klap toe. Ze veranderen de badhuizen te Rome in doopkapellen. Naakt is zondig. Als de Farizeeën Hem lastigvallen omdat Zijn leerlingen hun handen niet wassen voor het eten, antwoordt Hij: “Niets kan de mens bezoedelen wat van buiten af in hem komt. Maar wat uit de mens komt, dat bezoedelt de mens (...).” (Marcus 7,15) De islam verplicht vrouwen om zich te sluieren en gaat geslachtsdelen verminken.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de pastorale stroming - vervreemding

Statisch en dualistisch denken

Naast lichaam en emotie wordt het verstand steeds harder verdrukt en misleid. De Heilige geschriften zijn onaanvechtbaar en onveranderlijk. Het denken wordt statisch en zwart-wit dualistisch. Onverdraagzaamheid verbiedt het naast elkaar bestaan van Keltische, Germaanse en Romeinse Goden. Vroeger werden deze naast elkaar vereerd en in elkaar herkend. Nu worden de oude goden gedemoniseerd. Ook dualistisch is de patriarchale samenleving. In tegenstelling met Kelten en Germanen worden vrouwelijke Goden en priesteressen verboden.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de pastorale stroming - desoriëntatie

Desoriëntatie

De cultuur van eer

Robert Sapolsky in *Behave*: “Nisbett en Dov Cohen hebben aangetoond dat het hoge percentage geweld, vooral moord, door witte Zuidelijke mannen (in de V.S.) geen kenmerk is van grote steden of van pogingen om materiële goederen te bemachtigen - we hebben het niet over het overvallen van de drankhandel. Het geweld is er daarentegen disproportioneel landelijk, tussen mensen die elkaar kennen, en gaat om schendingen van de eer (die slijmerd van een neef vond het een goed idee om met je vrouw te flirten op de familiereünie, dus je schoot hem neer). Bovendien zijn jury's in het Zuiden atypisch vergevingsgezind voor zulke daden.” (2)

De dood in de militaire strijd is een garantie voor een glorieus leven na de dood. (2)

De wetenschap als vijand

In een klimaat van mythe als machtsmiddel blijft weinig plaats voor vrije meningsuiting en wetenschap. De wetenschapper Galileo Galilei (1562-1642) loopt levensgevaar als hij de theorie van Nicolaus Copernicus (1473-1543) verdedigt die stelt dat de aarde rond de zon draait en niet omgekeerd. Nu.nl, 12/02/2026: “President Trump daarentegen noemt klimaat-verandering een “hoax”, valt de klimaatwetenschap aan en wil inzetten op vervuilende fossiele brandstoffen. Zijn regering stimuleert zelfs het gebruik van steenkool.” (@27)

§ 27 De moderne Maalstroom

▲ Progressie

Bevrijding

Naar de late middeleeuwen toe beklemtonen de Rooms-katholieke scholastici de rol van de vrije wil. Erich Fromm haalt in *Escape from Freedom* het voorbeeld van Duns Scotus (Schotland 1266 – Keulen 1308) aan. Voor hem is de wil vrij. Zelfverwerkelijking is de hoogste bevrediging. “Biel en Ockham legden meer nadruk op de rol van goede daden als voorwaarden tot de zaligheid van de mens, ...”

Verder schrijft Erich Fromm: “Men kan hierin een geesteshouding zien die de menselijke waardigheid en de rechtmatigheid van de aanspraak op volledige zelfontplooiing volstrekt aanvaardt, hand in hand met de navolging van Christus (reeds in de twaalfde eeuw alom verspreid) en van een mogelijke verheffing van de mens tot een aan God gelijke door het geloof.”

De Renaissance en de Verlichting gaan in een bevrijdende richting en herwaarderen verstand en natuur. De schizoforme cultuur zet een stap terug. De oude middeleeuwse zekerheden krijgen klappen. Twijfel zet aan tot nadenken. De mens wordt in zijn waardigheid hersteld. Er ontstaat ruimte voor verdraagzaamheid, democratie, wetenschap, creatief denken. Het strafrecht (her)humaniseert. Adellijke voorrechten kalven af. Iedereen is gelijk voor de wet. Het liberalisme komt op. Later zullen sport en hygiëne in eer hersteld worden. Wetenschap en techniek verbeteren de voedselproductie en de levenskwaliteit. Pesticiden en bemesting veranderen de wereld. Mensen dienen zich niet meer krom te werken op het land. Kinderen gaan naar school. Nog later wordt contraceptie voor de meesten weer toegankelijk.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de moderne stroming - vervreemding

▼ Regressie

Vervreemding

Maar de menselijke progressie is kwetsbaar en de regressieve krachten slaan vernietigend terug. Vervolgens komt het kapitalisme die de ongelijkheden nog verdiept en die het begrip Homo Economicus uitvindt, gericht op het maximaliseren van winst, Michael Tomasello. (1)

Alhoewel hoogtechnologisch, werkt de moderne economie onveranderd weer met een nomadische moraal: het veroveren van markten, het bekampen en uitschakelen van concurrenten, korte termijn winsten nastreven, “op is op!”, steeds trekkend waar grondstof en arbeid goedkoper is, ... De combinatie van een regressieve moraal met een hoogstaande technologie maakt van de moderne mensheid een destructieve en mateloze woekeraar.

Vervreemding van het recht

rechtspositivisme

De formele band tussen recht en rechtvaardigheid raakte al verbroken in het “rechtspositivisme”. Wikipedia: De wetgevende macht maakt de wetten en er hoeft geen verband te zijn met moraal. “Na het einde van de Tweede Wereldoorlog is men dan ook teruggekomen van een al te strikt rechtspositivisme, en zijn onder andere de universele mensenrechten geformuleerd.” (@28)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de moderne stroming** - vervreemding

Internationaal verval van het recht

2022: De Russische federatie valt Oekraïne binnen zonder oorlogsverklaring, zonder reële dreiging.

2024: Ondanks een aanhoudingsbevel van het Internationaal Strafhof nodigt eerste minister van Hongarije Viktor Orban de eerste minister van Israël uit.

2025: Bart Dewever, de Belgische eerste minister, laat uitschijnen dat ook België Netanyahu niet zou arresteren...

Onder V.S. president Trump worden vier rechters van het Internationaal Strafhof in Den Haag (ICC) op een sanctielijst van de V.S. gezet.

V.S. president Trump zegt dat de processen voor corruptie tegen de oud president van Brazilië Jair Bolsonaro voor mogelijke poging tot staatsgreep niet mogen doorgaan... Hij stelt daarom 500% invoerrechten voor op Braziliaanse producten.

2026: Tijdens vredesgesprekken met Iran verrassen de V.S. en Israël met een verwoestende aanval. De top van het Iraanse regime wordt uitgeschakeld. (@29) (VRT)

11.11.11.

“Illegale oorlogsdaden worden niet legaal omdat het doelwit een dictator is, of omdat het land de mensenrechten niet respecteert. Het bombarderen van een soevereine staat zonder internationaal mandaat blijft een schending van het internationaal recht. Hoop mag niet misbruikt worden. Talloze burgerdoden, onder andere bij een meisjesschool in Minab, zijn geen detail, zegt 11.11.11..” (@29)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de moderne stroming** - vervreemding

Nationaal en lokaal verval van het recht

ICE agenten mogen in 2026 in de V.S. zonder arrestatiebevel op basis van vermoeden arresteren. In België reiken de gemeenten GAS (gemeentelijk administratieve sancties) al meerdere jaren boetes uit voor overlast zonder dat het burgerlijk gerecht kan tussenkomen en dat alles zonder synchronisatie.

Vervreemding door nationalisme

“De Vrijspreker.nl”: “Nationalisme heeft een voorliefde voor het “eigen volk” (vaak met afkeer van het vreemde). ... Nationalisme geeft macht aan de staat boven het individu. Het is een collectivistische beweging, in tegenstelling tot het libertarisme waarin elk individu soeverein is. ... Deze vorm van centralisme leidt onherroepelijk tot een corruptie van de macht en is daarom ook sterk af te raden.” Nationalisten vinden zich superieur en eigenen zich het recht toe te heersen. Nationalisme bedreigt humanisme, vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid, voedt een regressieve moraal, voedt competitie en hiërarchie.

Het Nieuwsblad 31/03/2022: “Populariteit van Russische president Vladimir Poetin schiet omhoog sinds begin invasie Oekraïne.”
“Zowat 83 procent van de Russen keurt de daden van president Vladimir Poetin goed, 12 procentpunt meer dan in februari. Dat blijkt uit een peiling van het onafhankelijke Russisch instituut Levada. Het is de eerste peiling van dat instituut sinds de start van de oorlog in Oekraïne.” (@30)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de moderne stroming - vervreemding

Vervreemding door godsdienst

Geloven de joden dat zij het uitverkoren volk van God zijn, de protestanten geloven dat zij ook tot de uitverkorenen kunnen behoren. www.studocu.com: “Door hard te werken, wat als een roeping van God werd gezien, (en door ascese, zuinigheid, onthechting) konden de mensen zichzelf ervan overtuigen dat zij voorbestemden waren aan God.” (@31) Want de uitverkorenen, de door God gekozen mensen, zouden ook op aarde in staat zijn op aarde een goed leven te leiden. De protestanten putten hun wijsheid nu ook zelf uit de bijbel en die bestaat grotendeels uit het Oud Testament. De humanistische God van de naastenliefde uit het Nieuw Testament krijgt zo nog nadrukkelijker dan in het katholicisme Jahweh naast zich die de uitverkorenen voortrekt en beschermt.

Godsdienst verliest haar extremisme niet in de moderne wereld. Er is het islamitisch fundamentalisme vanuit het Midden-Oosten met haar opdringen van de Sharia, de islamitische wet.

2022: in Indonesië wordt seks buiten het huwelijk strafbaar.

Iran hangt een 23-jarige man op wegens “vijandschap tegen God”.

Het “christelijk nationalisme” komt op met conservatieve protestanten en orthodoxen die abortus en homofiele relaties veroordelen of strafbaar maken.

Dietert Bernaers 30-09-24 hln.be/nieuws, citeert Paus

Franciscus: “Dokters die abortussen uitvoeren, zijn huurmoordenaars, daar is geen discussie over”, zei hij in het vliegtuig terug naar Rome aan enkele journalisten.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de moderne stroming** - vervreemding

Wikipedia: “De protestantse werkethiek is de door de socioloog Max Weber geïntroduceerde term voor de bij veel calvinisten gangbare opvatting dat hard werken in het beroep God welgevallig is.” “In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert.” (Genesis 3:19a) (@32) “Time is money” en tijdverspilling is een zonde. Werken is God eren. Luxe en plezier zijn niet toegestaan, en winst wordt weer in het bedrijf gestort. Weber zag in het calvinisme de basis van het kapitalisme.

Vervreemding door kapitalisme

Het kapitalisme draait uit op een onevenwichtig klassensysteem. Er heerst economische uitbuiting en psychologische crisis met vervreemding en desoriëntatie. In *Escape from Freedom* schrijft Erich Fromm: “Met het verlies van zijn vastgestelde plaats (in het middeleeuws systeem) in een besloten wereld verloor de mens ook het antwoord op de vraag naar de zin van zijn leven ... De verhouding tot zijn medemensen – met iedereen als mogelijke concurrent – was nu vijandig en vervreemd geworden. Hij was vrij, dat wil zeggen alleen, vereenzaamd, van alle kanten bedreigd.” Eens het kapitalisme zich doordrukt, ontstaat groeiende vervreemding, vereenzaming, vertwijfeling, machteloosheid en onzekerheid schrijft E. Fromm. De werknemer vervreemdt van zijn werkgever, van het product dat hij maakt, van de klant, van het beslissingsmechanisme. De consument vervreemdt van de verkoper (warenhuizen en online winkels). Reclame vervangt het verkoopgesprek.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de moderne stroming** - vervreemding

● De IJzeren Kooi

De Groene Amsterdammer 31 oktober 2018 – nr. 44-45 in het artikel “De Nieuwe Geest van het kapitalisme” Frank Mulder over Max Weber in “*De protestantse ethiek en de geest van het kapitalisme*”, dat hij schreef in 1904 en 1905: Daarin legt de Duitse geleerde uit hoe het protestantse, ascetische arbeidsethos van spaarzaamheid en vlijt de ware voedingsbodem was van het moderne kapitalisme. Het was zo diep geworteld dat dit ethos behouden bleef toen het bijbehorende geloof verdampte. Het christelijk plichtsbesef werd zo getransformeerd tot winstbejag. (@32) “Het kapitalisme is voortgekomen uit morele bronnen, uit waarden, maar die zijn we vergeten. Wat overblijft, waarschuwt hij, is een vrijheid ondermijnend systeem. Een ijzeren kooi, is er vaak vertaald, maar letterlijk zegt hij: een “stahlhartes Gehäuse”, een staalhard omhulsel, een dwangbuis. (@33)

Vervreemding door totalitarisme

www.bnr.nl, 4 feb 2026, Fleur Nuijten: “72 procent van de wereldbevolking woont in landen met een autocratisch regime. Dat blijkt uit onderzoek van Human Rights Watch. ... Volgens de organisatie hebben inwoners van grote wereldmachten zoals China, Rusland en zelfs de Verenigde Staten minder vrijheid dan twintig jaar geleden. “Wat opvalt, is de snelle achteruitgang in de Verenigde Staten in slechts één jaar tijd. Daar luiden we de noodklok om”, zegt Sabrina Brandt, directeur van Human Rights Watch Nederland. ... “Het begint vaak met het beperken van de rechten van migranten, de LHBTIQ+-gemeenschap, vrouwen en het demonstratierecht”, legt Brandt uit.” (@34)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE
de moderne stroming - vervreemding

“The Rule of Nobody”

Hannah Arendt

Eichmann in Jerusalem,

Essay on the Banality of Evil (@34)

Dehumaniseren

Vervreemding - Depersonalisering

“And one can debate long and profitably on the rule of Nobody, which is what the political form known as bureau-cracy truly is ...”
(@35)

“The essence of totalitarian government, and perhaps the nature of every bureaucracy, is to make functionaries and mere cogs in the administrative machinery out of men, and thus to dehumanize them.” (@35)

“De essentie van totalitair regeren, en wellicht de natuur van iedere bureaucratie, is om van mensen ambtenaren en slechts tandwielen in de administratieve machinerie te maken en hen dus te dehumaniseren.”

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de moderne stroming** - vervreemding

Vervreemding door terreur

◎Dwangburchten

De Sednaya gevangenis in Syrië

Wikipedia: “A wide variety of inhumane torture practices were carried out in the prison; ranging from perpetual beatings, sexual assaults, decapitations, rapes, burnings, and the use of hinged boards known as the “flying carpets”.” (@36) In de gevangenis werd een breed scala aan onmenselijke martelpraktijken uitgevoerd; variërend van voortdurende afranselingen, aanrandingen, onthoofdingen, verkrachtingen, verbrandingen en het gebruik van scharnierende planken die bekend staan als de "vliegende tapijten". Waterboarding bestond tijdens de inquisitie in Spanje en Vlaanderen en vindt opnieuw toepassingen zoals in de Amerikaanse beheerde gevangenissen te Guantánamo in Cuba en Abu Ghraib. ””

Marteling door de V.S. en bondgenoten

Human Right Watch, 09/01/2022: “With the participation of at least 54 governments, the CIA secretly and extrajudicially transferred at least 119 foreign Muslims from one foreign country to another for incommunicado detention and harsh interrogation at various CIA black sites. At least 39 of the men were subjected to “waterboarding,” “walling,” “rectal feeding” – a form of rape – and other forms of torture. The US military also held thousands of foreign Muslim security detainees and prisoners-of-war – including some women and boys – at its detention centers abroad including

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de moderne stroming - vervreemding**

Abu Ghraib in Iraq, Bagram Air Base in Afghanistan, and its naval base at Guantánamo, and also subjected many to physical and psychological abuse.” (@37)

Human Right Watch, 09/01/2022: “Met de deelname van ten minste 54 regeringen heeft de CIA in het geheim en buitengerechtelijk ten minste 119 buitenlandse moslims van het ene vreemde land naar het andere overgebracht voor incommunicado-detentie en harde ondervraging op verschillende zwarte locaties van de CIA. Ten minste 39 van de mannen werden onderworpen aan "waterboarding", "walling", "rectale voeding" - een vorm van verkrachting - en andere vormen van marteling. Het Amerikaanse leger hield ook duizenden buitenlandse moslimveiligheids-gevangenen en krijgsgevangenen vast – waaronder enkele vrouwen en jongens – in zijn detentiecentra in het buitenland, waaronder Abu Ghraib in Irak, de luchtmachtbasis Bagram in Afghanistan en de marinebasis in Guantánamo, en onderwierp velen ook aan fysieke en psychologische mishandeling.”

Vervreemding door politiek

Adorno (1903-1969), vertegenwoordiger van de school van Frankfurt zag “de triomf verwacht van de rede als een instrument dat ver van naar de emancipatie en naar de vooruitgang van de mensheid te leiden in werkelijkheid bestemd is om de mens te onderwerpen aan de noden van de maatschappij.”

Werden ooit de Heilige geschriften onaanvechtbaar en onveranderlijk, werd het denken statisch en zwart-wit dualistisch, de wetenschappers en de wetgeving namen met verve de dominantie en het dualisme over. De islamitische plichtenleer en de catechismus lijken kinderspel tegenover de wettenbrij waarin de hedendaagse mens gedrongen wordt.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de moderne stroming - vervreemding

Vervreemding door de media

“Er was een tijd dat godsdiensten de mens veel moois beloofden om het leven draaglijk te houden. Opium zei Marx en hij had gelijk. Nu de godsdienst in verval is, heeft het tv entertainment zijn functie overgenomen” schrijft Jaap Kruithof. “Meestal blijft het bij absorberen zonder meer en dat leidt tot onderwerping.” “Langzaam maar zeker verdwijnt een eeuwenlang opgebouwde gesprekscultuur met reflectieve dimensies.” Het sociale weefsel takelt af. Jaap Kruithof schrijft dat de inhoud steeds meer aan belang inboet ten gunste van de vorm.

www.psychologisch.nu: “Liever de droom dan de werkelijkheid.” Je kunt “de werkelijkheid, al is deze virtueel, direct naar je hand kunt zetten.” “Verveel je je, dan speel je Warcraft of kijk je een spannende film. Wil je kennis of nieuws, voilà. Seksuele spanning of zelfs romantiek? Je hebt het allemaal zo gevonden. Als je problemen wilt vergeten of de mensen in je directe omgeving wilt negeren is internet een makkelijke manier. Internet is een prima plek voor mensen die niet van de alledaagse realiteit houden en een schuilplaats zoeken voor als het in de relatie met je omgeving niet lekker loopt.” (@38)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE de moderne stroming - desoriëntatie

Desoriëntatie

Conversie, omkering van waarden

Terug naar **α**

MT/Sprout*: “Vanaf de landbouwrevolutie kregen leiders opeens veel macht – die eerst vooral bij de groep lag – en leiderschap werd vast in plaats van afhankelijk van de situatie. De moderne situatie lijkt meer op die bij chimpansees dan die bij de jager/verzamelaars. Net als de alfa-aap heeft de moderne manager de macht over zijn medewerkers en kan hij zijn wil opleggen. En dit spreekt ons primatenbrein aan.” (@39)

Sympathie boven recht

VRT.NWS, Ann Willems, 06/03/2026: “Samen met u moet ik vaststellen dat er nog weinig rekening wordt gehouden met de internationale rechtsregels die wij als Europeanen terecht zeer hoog in het vaandel blijven dragen”, aldus De Wever. “Maar voor een theocratische dictatuur die zelf al 47 jaar het internationaal recht met de voeten treedt, moet u van mij geen enkele sympathie verwachten.” (@40)

Sympathie boven recht

VRT.NWS, Ann Willems, 06/03/2026: “Samen met u moet ik vaststellen dat er nog weinig rekening wordt gehouden met de internationale rechtsregels die wij als Europeanen terecht zeer hoog in het vaandel blijven dragen”, aldus De Wever. “Maar voor een theocratische dictatuur die zelf al 47 jaar het internationaal recht met de voeten treedt, moet u van mij geen enkele sympathie verwachten.” (@40)

*: MT/Sprout online platform voor management en leiderschap

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE **de moderne stroming** - desoriëntatie

de wetenschap als vijand

Voxweb.nl, 14/05/2025: “Donald Trump is nog maar een paar maanden president van de Verenigde Staten en de gevolgen voor de wetenschap zijn aan alle kanten zichtbaar. Trump trekt wetenschapsgelden in, torpedeert klimaatonderzoek, verbiedt woorden als ‘diversiteit’ en ‘gender’ en zet internationale studenten en onderzoekers die hem niet bevallen het land uit.” @41)

Nihilisme

« Ni Fierté Ni Mémoire »

« Ainsi prospère le nihilisme contemporain, facteur de décivilisation. Une société qui ne veut plus savoir qui elle est ni d’où elle vient, qui n’a ni fierté ni mémoire, ... »

Alain de Benoist (11)

“Noch fierheid, noch herinnering.”

“Zo bloeit het hedendaags nihilisme, factor van decivilisering. Een maatschappij die niet wil weten wie ze is noch vanwaar ze komt, die noch fierheid noch geheugen heeft, ...”

Big Brother en AI

Technologie biedt comfort en controleert het leven van in de kribbe tot in het rusthuis. In tegenstelling met de antieke Eva uit het aards paradijs denkt een moderne nihilistische Eva er niet meer aan om in de zure appel van kennis van goed en kwaad te bijten. Zich oriënteren hoeft niet meer. Democratie, wet en wetenschap vervangen haar geweten en haar wijsheid. Verantwoordelijkheid, schuld en boete doven uit.

Wetten scheppen een graad van doeltreffendheid maar evenzo als instinctieve regels missen ze soms hun doel. Ze herleiden het denken tot het volgen van standaardprocedures. Artificiële intelligentie biedt een variante van wettelijke standaardprocedures die het menselijke denken op een zelfde manier dreigt te sturen.

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de moderne stroming

Contradictie, tegenstelling geuite doel en bereikte resultaat

Robatjazi: “Als België aan de juiste kant van de geschiedenis wil staan en zijn geloofwaardigheid wil behouden, moet het ondubbelzinnig de schending van internationaal recht verwerpen en zich verzetten tegen deze criminele agressie.” ... “België is een klein land. Kleine en middelgrote landen weten hoe belangrijk het is dat het internationaal recht wordt gerespecteerd. Als schendingen van dat recht genormaliseerd worden, worden net die landen kwetsbaar.” (@40)

Destructieve agressie

Complotvorming

Hiërarchie, Uitsluiting en Competitie

Het H-1B-systeem

Wikipedia: Het H-1B visum: “a foreign worker visa in the United States that allows U.S. employers to hire foreign workers in so-called specialty occupations.” (@42) Vivek Ramaswamy die met Elon Musk verantwoordelijk wordt voor het Amerikaanse departement van overheidsefficiëntie: “Het H-1B-systeem is zeer gebrekkig en moet vervangen worden. Het mag geen loterij of bureaucratie zijn, maar wel een competitief systeem dat zich richt op het selecteren van de allerbesten.” (@43) (VRT NWS, 28/12/2024)

Expansionisme

Mateloosheid

Serge Latouche, pionier van La Décroissance zegt dat de moderniteit de mens bevrijdde van transcendentie en traditie en de deur opende voor een economisch ideaal van “illimité”, grenzeloosheid. Tot dan toe waren er de grote denkers die zich uitlieten voor redelijkheid, matiging, begrenzing. (12)

DE MAALSTROOM VAN PRO- EN REGRESSIE

de moderne stroming - destructiviteit

De demografische expansie schept economische vraag en investeringen. Politiek en godsdienst ondersteunen kinderrijke gezinnen sociaal en economisch.

Economische expansie voegt zich toe aan de demografische expansie. Prof. Etienne Vermeersch spreekt in de "Ogen van de Panda" over het **WTK**-bestel met zijn drie stuwende componenten: wetenschap, technologie en kapitalisme. De **W**etenschap geeft een betrouwbaar inzicht. Op grond daarvan bouwt de **T**echnologie toepassingen. Het **K**apitalisme verschaft de grondstoffen en de productiemiddelen om de technische vondsten te vermenigvuldigen. Etienne Vermeersch beschrijft hoe de uitvinding van het kanon ooit de metallurgie stimuleerde, deze dan weer de mijnbouw, deze de constructie van pompen, deze de nood aan investeringen, ... De radar en de nucleaire technologie werden tijdens WO II geschapen. De Russische economie draait op volle toeren tijdens de oorlog in Oekraïne.

Reclame en staatssteun zwepen productie en consumptie op. Verspilling, vervuiling en wreedheid voor dieren.

Militaire agressie: Totale oorlogen viseren naast soldaten de patiënten, hulpverleners en personeel van ziekenhuizen. Rusland moordt, ontvoert en hersenspoelt. Het Chinese leger bedreigt en telt 1,6 miljoen militairen. Massavernietigingswapens bedreigen de hele mensheid. Israëliische aanvallen brengen met Westerse gedoogsteun en indirecte steun duizenden kinderen om. Er wordt geschoten op hongerige mensen aan de voedselbedelingen. Scholen en universiteiten worden plat gelegd. Het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens (OHCHR) is diep bezorgd over een "scholasticide" in Gaza.

Van De Intoxicatie naar Het Antidotum

Van jager-verzamelaarsstammen tot moderne technologische samenlevingen heeft de onvoldragenheid of de aftakeling van het humanisme telkens opnieuw naar een destructief spoor geleid. De ontsprende mensheid komt daardoor steeds scherper op ramkoers te liggen met zichzelf en met de natuur.

www.philolog.fr: De Franse filosoof en Nobelprijswinnaar literatuur Henri Louis Bergson (1859-1941) schreef dat de techniek als het ware het menselijk lichaam uitgebreid had met instrumenten die het een formidabele macht verschaften maar dat de ziel was gebleven wat ze was, nu te klein om het lichaam te vullen, te zwak om het te besturen. Deze leegte gaf ruimte aan sociale, politieke, en internationale problemen. Om ze op te vullen waren nieuwe potentiële energiereserves nodig, deze maal morele. “... le corps agrandi attend un supplément d’âme.” Er waren nieuwe geestelijke en morele bronnen nodig, sterker en dynamischer om de beheersing terug te winnen over de technische ontwikkelingen en die te doen bijdragen aan de levensontplooiing, de vrijheid, de vrede, het geluk voor allen. (@44)

“Onze vermogens en onze motivaties hebben zich gevormd in het tijdperk van de jager-verzamelaar, dat 95% van de geschiedenis van de menselijke ontwikkeling vertegenwoordigt. Wij blijven getekend door egalitaire en goedaardige verhoudingen die werden uitgevonden door onze voorouders. De vraag die zich vandaag stelt is te weten of het patchwork van diverse zeden waarvan we hebben geërfd, op het niveau is van de uitdaging door de huidige situatie gesteld, Michael Tomasello.” (1)

Van *De Intoxicatie* naar *Het Antidotum*

Regressie heeft tijdperken van **B**eschaving, **B**ekering en **B**erekening al met succes doorleefd, heeft er zich in genesteld en gebloeid, en bedreigt nu meer dan ooit mens, menselijkheid en natuur. Toch is er een psychologisch en historisch inzicht als nooit voorheen. Er zijn mogelijkheden om internationaal, globaal en over alle menselijke grenzen samen te werken. De elementen zijn aanwezig om het humanisme van onze voorouders wat hen onderscheidde in eer te houden, te versterken en er boven op een extra zielssupplement aan te geven. Maar om de humanistische rechtvaardigheidsmoraal te laten herstellen van chronische regressie, ze te laten overleven en ontplooien, is er naast materiële fundamenteen nood aan een psychologisch-intellectueel kader, aan een morele dynamiek, aan progressieve doelen en waarden, aan werktuigen en routines, en aan organisatie- en gemeenschapsvorming. *LIBRA* biedt een morele blauwdruk, progressief en constructief, *Het Antidotum*.

- (1): Les Hors-Série de L'Obs 99. Le pouvoir de la bienveillance. Propos recueillis par Ursula Gauthier
- (2): Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik.
Robert Sapolsky. Penguin Press
- (3): L'HUMANOLOGUE N°1 Jean-François Dortier
- (4): Kairos Juin/Juillet 2019 N°40
François Jarrige, Technocritiques, du refus des machines à la contestation des technosciences, La Découverte, 2014, p.26
- (5): Chronicles of the Ancient World. John Haywood
- (6): Le Vif L'Express 37e année n°1 interview Prof. Lambros Couloubaritsis, article Périclès et la participation citoyenne écrit par Soraya Ghali
- (7): Uit de inleiding van Plato – Republic, Tom Griffith, Wordsworth Classics Of World Literature
- (8): De Bourgondiërs, Aartsvaders van de Lage Landen. Bart Van Loo. De Bezige Bij.
- (9): Le Monde, Hors-Série 8H, Histoire & Civilisations, L'Epopée Cathare.
- (10): Les Cahiers Science&Vie, Histoire et Civilisations N°192
- (11): éléments pour la civilisation européenne. N°168 Août-Septembre 2017
- (12): éléments pour la civilisation européenne. N°167 Octobre-Novembre 2017

(@1) www.encyclo.nl/begrip/maalstroom

(@2): www.nationalgeographic.nl/geschiedenis-en-cultuur/2017/10/de-drie-misverstanden-omtrent-de-strijd-van-de-indianen

(@3): nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_wereld

(@4): www.ewmagazine.nl/opinie/blog/2016/03/vroeger-was-alles-slechter-er-was-overal-oorlog-280800/

(@5) nl.wikipedia.org/wiki/Ma%C3%A4t

(@6): en.wikipedia.org/wiki/Infanticide

(@7): www.webimed.net/Contraceptie_begin.html

(@8): historianet.nl/beschavingen/egyptenaren/egyptische-vrouwen-hadden-schokkend-veel-vrijheden

(@9): [nl.wikipedia.org/wiki/Draco_\(wetgever\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Draco_(wetgever))

(@10): [nl.wikipedia.org/wiki/Solon_\(persoon\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Solon_(persoon))

(@11): en.wikipedia.org/wiki/Zoroastrianism

(@12): www.spiritualnet.nl/8-religies/30-zoroastrisme

(@13): Einstein voor Dummies, Carlos I. Calle PhD

(@14): en.wikipedia.org/wiki/Nalanda

(@15): nl.wikipedia.org/wiki/Bibliotheek_van_Alexandri%C3%AB

(@16): [nl.wikipedia.org/wiki/Romeins_theater_\(gebouw\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Romeins_theater_(gebouw))

(@17): nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_wereld

(@18): nl.wikipedia.org/wiki/Pastorale_samenleving

(@19): nl.wikipedia.org/wiki/Gladiator

(@20): nl.wikipedia.org/wiki/Tweegevecht

(@21): www.herodote.net/almanach-ID-1201.php

(@22): nl.wikipedia.org/wiki/Manicheïsme

(@23): www.goodreads.com/author/quotes/1194.Richard_Dawkins

(@24): ojs.ugent.be/GT/article/view/5449/5367

(@25): www.demorgen.be/tv-cultuur/de-geschiedenis-van-de-katharen-nu-eens-meeslepend-dan-weer-langdradig-en-taai~b949e675/

(@26): nl.wikipedia.org/wiki/Godsoordeel

(@27): www.nu.nl/klimaat/6385819/trump-breekt-amerikaans-klimaatbeleid-verder-af-losgezongen-van-realiteit.html?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

(@28): [nl.wikipedia.org/wiki/Rechtvaardigheid – 2013](https://nl.wikipedia.org/wiki/Rechtvaardigheid_–_2013)

(@29): www.vrt.be/vrtnws/nl/liveblog/trump-wil-alle-handel-met-spanje-stopzetten-omdat-vs-spaanse-ba~1772322052199/

(@30): www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220331_94180165

(@31): www.studocu.com/nl-be/document/erasmus-universiteit-rotterdam/geschiedenis-van-de-sociologie/samenvattingen/samenvatting-boek-de-protestantse-ethiek-en-de-geest-van-het-kapitalisme/67145/view

(@32): nl.wikipedia.org/wiki/Protestantse_werkethiek

(@33): www.groene.nl/artikel/in-de-leemte-van-betovering

(@34): www.bnr.nl/nieuws/internationaal/10593607/driekwart-van-wereldbevolking-leeft-onder-autocratie-vrijheid-in-vs-gaat-hard-achteruit?itm_campaign=artikel&itm_medium=ticker&itm_source=https%3A%2F%2Fwww.bnr.nl%2Fnieuws%2Finternationaal

(@35): hac.bard.edu/amor-mundi/quote-of-the-week-2011-11-14#:~:text=Quote%3A%20%E2%80%9Cthe%20essence%20of%20totalitarian,and%20thus%20to%20dehumanize%20them.

(@36): en.wikipedia.org/wiki/Sednaya_Prison

(@37): www.hrw.org/news/2022/01/09/legacy-dark-side

(@38): www.psychologisch.nu/marcelino/maken-sociale-media-ons-eenzaam-en-ongelukkig

(@39): mtsprout.nl/archief/het-alfa-mannetje-is-geen-natuurlijke-leider

(@40): <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/03/06/interview-ambassadeur-seyed-mohammad-ali-robotajazi/>

(@41): www.voxweb.nl/nieuws/hoe-trumps-aanval-op-de-wetenschap-ook-nederlandse-onderzoekers-raakt

(@42): en.wikipedia.org/wiki/H-1B_visa

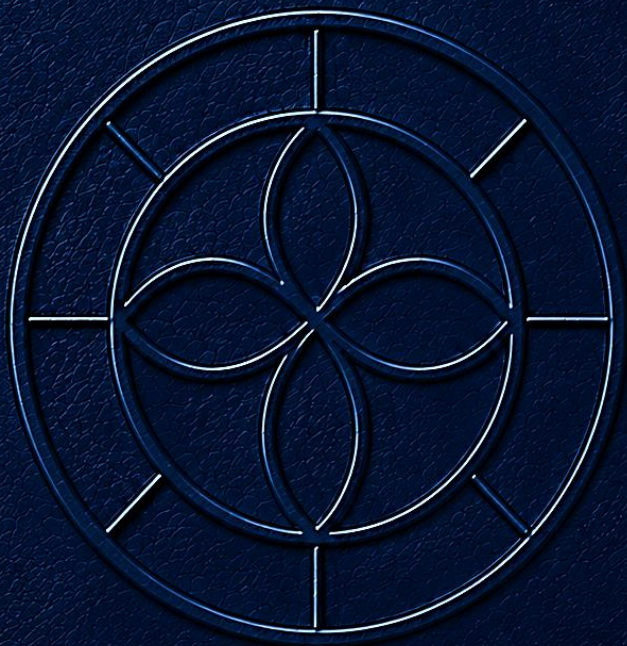
(@43): www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/12/28/maga-tegen-musk-republikeinen-tegenover-elkaar-op-x-over-immigr/

(@44): [www.philolog.fr/technique-et-supplement-dame-bergson_2009 par Simone Manon](http://www.philolog.fr/technique-et-supplement-dame-bergson_2009_par_Simone_Manon)

HET ANTIDOTUM

KENNISFRAGMENTEN OVER
DE WEG NAAR MENSELIJKE PROGRESSIE

COLLAGE II

WEERSTAND TEGEN
EEN TOXISCHE WERELD

www.equi-liberaal.be

Goedaardige en milde regressie

Het regressief antwoord geeft al millennia lang levenskracht. Een zekere mate van bewustzijnsvernaauwing, illusie en onderdanigheid zijn nodig om te functioneren. Regressie uitsluiten is onmenselijk. We blijven deels kind en dier. Maar het primitieve deel verlangt evenwicht met rede en zielssupplement, wil het zich naar menselijkheid ontwikkelen.

Moppen tappen, supporteren, dansen, tv spelletjes volgen, God aanroepen, zich schminken, romans lezen, naar reclame kijken is in een juiste kader goedaardig. “In Vino Veritas”, de waarheid zit in de wijn. Wijn brengt de ware aard van de mens boven. Sport en spel zorgen voor binding, plezier en gezondheid. Een konijnenpoot als geluksbrenger doet niemand kwaad. Kunst mag ontroeren. Een natie mag zijn koning koesteren. De jeugd mag idolen hebben. Een sprookjes vertellen, dient niet verboden te worden, ook niet over zwarte Piet. Met het juiste gewicht in het juiste kader zorgt de regressieve modus voor ontspanning, motivatie, creativiteit, ontwikkeling en genot.

▲ Progressieve en ▼ regressieve Modus

Een persoonlijkheid bezit vele facetten als hogere en lagere gevoelens, een modern en een primitief brein. Volgens omstandigheden bevindt men zich in civiele of in tegendeel in competitieve modus, in een progressieve of regressieve modus, in sympathie- of rechtvaardigheidsmodus.

Voor en na de match zijn tafeltennissers in civiele modus. Maar eens in korte broek voor hun tafel gaan ze in concurrentie-modus. Ze dienen hun tegenstanders te verslaan vanwege sportstatus en hiërarchie. Handigheid, slim- en sluwheid, kracht en uithouding, talent en reflexen zijn bepalend. In nood zakt hun humeur naar nors en sommige spelers worden agressiever of zelfs vals, soms onherkenbaar. Na de match geven of gaven ze elkaar de hand om terug te keren naar de civiele modus.

Destructieve Regressie

Omstandigheden als schaarste, bedreiging, pikorde, ... zetten de regressieve modus in gang. Dit kan ook nuttig zijn in nood zoals in oorlog of bij de uitbraak van een gevaarlijk virus. Maar de moderne maatschappij is een chronische aansteker van regressie, concurrentie, expansionisme, complotvorming en de daaraan verbonden destructiviteit.

Volgens E. Fromm resulteert vervreemding en eenzaamheid in de vlucht naar onderwerping aan een systeem of leiderschap. Maar de onderworpenen streeft ook naar macht in dat systeem, een mix van Sadisme en Masochisme.

Liefde, drank en kunst (milde regressie) geven maar tijdelijk verlichting, vindt Freud, maar het geloof in de leider of in de enige ware God kan levenslang doorgaan en zelfs generaties lang. Ze nemen de innerlijke spanningen weg en verenigen de mensen, maar innerlijke spanningen zijn beter dan het ontbinden ervan wat leidt naar chaos.

In regressie verzwakt de humanistische dotatie en versterkt de primitieve moraal van complotvorming, medeplichtigheid (complicité), expansionisme (croissance) en competitiviteit (pikorde). Wreedheid (cruauté) bedreigt mens, dier en planeet.

Humanisme, de rechtvaardigheidsmoraal

Ontsprongen uit de rede (het begrip, de empathie) en de humane dotatie van onze voorouders in gevoel en cultuur, en vorm gegeven in ethiek, in humanisme, in religieuze mythologie, in filosofie, in ideologie, in de beschaving, in het recht, ...

Er schnitt in einer Zauberstunde, mein Vater, Sie aus tiefstem Grunde der tausendjäh'gen Eiche aus, bei Blitz und Donner, Sturm und Braus. Nun komm und spiel' die Flöte an, sie leite uns auf grauser Bahn.

Hij sneed in een magisch uur, mijn vader, ze uit de diepste gronden van de duizendjarige eik uit, bij bliksem en donder, storm en bruis. Nu kom en speel op de fluit, ze leidt ons op het wrede pad.

Uit *Die Zauberflöte* van Mozart en Schikaneder -1791-

In Eer en Geweten

www.nationaleombudsman.nl, Alex Brenninkmeijer:

“Rechtvaardigheid is verbonden met een gevoel, een emotie, die onderscheidend werkt voor hoe wij tegenover een bepaalde situatie of een bepaalde keuze staan. Van jongs af aan hebben wij een “rechtvaardigheidsgevoel”.” (@1)

Tegengesteld aan een primitieve moraal ontstaan door natuurlijke selectie, gekenmerkt door dominantie en eliminatie is het humanisme een rechtvaardigheidsmoraal die de sympathie bestendigt en uitbreidt met rechtvaardigheidsgevoel, rede, ervaring en cultuur.

humanisme

Les Hors-Série de L'Obs: "Een hogere vorm van moraal ontwikkelde zich later en uitsluitend bij de mens dankzij een combinatie van intelligentie, de noodzaak van samenwerking en werkverdeling, en van natuurlijke selectie. Deze humane moraal beantwoordt "aan de complexe behoefte van samenwerking, gelijkwaardigheid, onpartijdigheid: het is de rechtvaardigheidsmoraal", zegt Michael Tomasello, Amerikaans psycholoog, specialist van de menselijke ontwikkeling. (1)

Charles Darwin (1809-1882) schrijft in 1874 in *The Descent of Man* dat de mens zich onderscheidt van de dierenwereld. Door zijn buitengewone intelligentie, techniek en collectieve organisatie heeft hij zich geëmancipeerd tegenover de begrenzings van zijn milieu dit bijdragend aan de overleving. Hij past zijn milieu aan zijn behoeften aan eerder dan dat hij zich(zelf) aanpast, wat zich vertaalt in een sterke vermindering van eliminatie door natuurlijke selectie.

Les Hors-Série de L'Obs: Patrick Tort legt de visie van Darwin uit: "Hoewel het resultaat van de natuurlijke selectie van de sociale instincten in het hart van de eeuwige strijd voor het voortbestaan, kan de beschaving zich slechts definiëren als de voortdurende omkering van het selectiemechanisme die op het vlak van de evolutie eerst kwam en ze geproduceerd heeft." (...) "Bij de "beschaafde" mens wordt sympathie bestendigd en uitgebreid door de rede, wat leidt naar het beschermen van de zwaksten; vanaf dan berust de vooruitgang van de menselijke maatschappijen minder op de natuurlijke selectie van de sterkste individuen dan op de ontwikkeling van het burgerschap en van de moraal." (2)

humanisme

De kenmerken van het humanisme zijn bevrijding, solidariteit, respect, gelijkwaardigheid, het helpen van de zwakkeren, “liberté, égalité, fraternité”, het verzet, de menselijke weerbaarheid tegen onrecht en wreedheid, tegen natuurlijke selectie en eliminatie, tegen dominantie, concurrentie, complot, list, machtsmisbruik, bedreiging, woeker, schaarste, roof, vervuiling, uitsluiting, ...

Amnesty International: “De begrippen gerechtigheid en rechtvaardigheid worden door elkaar gebruikt. Er zijn sociale, politieke, economische, morele, juridische en andere vormen van rechtvaardigheid. Rechtvaardigheid heeft twee hoofdbetekeningen: -Een eerlijke verdeling van rijkdom en voorzieningen, bescherming tegen uitbuiting en onderdrukking. -Herstel van onrecht en berechting van degenen die zich aan misdrijven schuldig hebben gemaakt (gerechtigheid).” (@2)

Amnesty International bespreekt de Amerikaanse filosoof John Rawls (1921 - 2002), auteur van *A Theory of Justice* (1971). “Maar mensen worden geboren met ongelijke kansen: ze hebben verschillende talenten, behoren tot verschillende sociale klassen, of hebben handicaps of ziektes of domweg pech.” “Een rechtvaardige maatschappij corrigeert die nadelen. De taak van de overheid is onverdiende achterstanden op te heffen.” (@3)

De Zin van Rechtvaardigheid en van een humanistische Moraal

☞ “Wenn die Gerechtigkeit untergeht, so hat es keinen Wert mehr, dass Menschen auf Erden leben.” (@4)

Immanuel Kant (1724 – 1803)

Metaphysik der Sitten

☞ “Als de rechtvaardigheid ondergaat, dan heeft het geen zin meer, dat mensen op aarde leven.”

Immanuel Kant (1724 – 1803)

Metafysica van de moraal

Waarom zich rechtvaardig ontwikkelen, waarom averechts de zwakkeren en de natuur, de dieren en de planten beschermen?

-Omdat het samengaan van hoge intelligentie met een sympathiemoraal een destructief mengsel is.

-Omdat de deugdzaamheid en de humanistische dissidentie als

Tegen**GIV** voor het “diabállein”: de manipulatie, de wreedheid en de destructiviteit, in de menselijke natuur vervat zitten.

Twee dingen vervullen het gemoed met steeds nieuwe en steeds toenemende bewondering en ontzag, hoe vaker en intenser het nadenken zich erop toelegt: de sterrenhemel boven mij en de morele wet in mij. (@4) Immanuel Kant (1724 – 1803) in *Kritiek van de praktische rede*.

-Omdat het ons goedaardig potentieel is zoals Geert Morlion* de woorden van Angelus Silesius (1624-1677) aanhaalde (3):

“De roos is zonder waarom. Ze bloeit, omdat ze bloeit.

Ze geeft niet om zichzelf, vraagt niet of men haar ziet.” (@5)

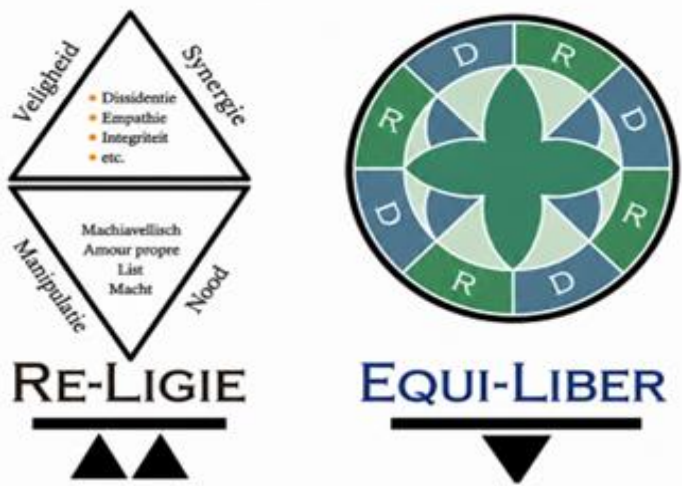
*: Geert Morlion, priester van het bisdom Brugge en deken van Kortrijk, met ingang van 1 januari 2025 benoemd tot rector van het Belgisch College (Pontificio Collegio Belga) in Rome. (@6)

- (1): Les Hors-Série de L'Obs 99. Le pouvoir de la bienveillance. Propos recueillis par Ursula Gauthier
(2): Les Hors-Série de L'Obs 99. Entretien avec Patrick Tort. Propos recueillis par Charles Giol
(3): uitvaartdienst Christiana Douchy op 21 november 2018

- (@1): www.nationaleombudsman.nl/uploads/soorten_rechtvaardigheid.pdf
(@2): www.amnesty.nl/encyclopedie/rechtvaardigheid-en-mensenrechten
(@3): www.amnesty.nl/encyclopedie/gelijkheid-en-gelijke-behandeling
(@4): citaten.net/quotes/van-immanuel_kant.html
(@5): www.neemdetijd.com/uncategorized/leven-zonder-waarom
(@6): www.kerknet.be/bisdom-brugge/personalia/geert-morlion-wordt-rector-van-het-belgisch-college-rome

Exodus

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

DE DYNAMIEK In de Progressieve Ruimte

HET KADER van de progressieve ruimte

DE FUNDAMENTEN van de progressieve ruimte

VIII. DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

The Voyage of Life: Youth

1842

Thomas Cole

Courtesy National Gallery of Art, Washington

De Fundamenten

van de progressieve ruimte

vrede

welstand

natuur

gezondheid

vrijheid

Een veilige omgeving

Natuurlijke selectie in de richting van prosociale en behulpzame individuen wordt zelfdomesticatie genoemd. VRT NWS 07/04/23: De onderzoekers veronderstellen dat de zelf-domesticatie van de olifanten verband kan houden met hun enorme grootte en hun kracht. “Die betekenen dat olifanten doorgaans minder bezorgd zijn over het ontvluchten of bevechten van andere dieren voor hun overleving”, zei Raviv van het Max Planck Instituut voor Psycholinguïstiek in Nijmegen. “Dit soort van “veilige omgeving” kan de selectieve druk verminderen voor agressie, cognitieve middelen vrijmaken en meer mogelijkheden openen voor onderzoek, communicatie en spel.”

Ook de menselijke evolutie bevestigt dit inzicht. Door vooruitziendheid en samenwerking slaagde de mens erin bedreigingen geleidelijk te verminderen en zijn leefomgeving beter aan zijn behoeften aan te passen. Veiligheid vormt daardoor niet alleen een biologisch voordeel, maar ook een voorwaarde voor cultuur, wetenschap en beschaving.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

Verandering begint als je lichaam het sein “veilig” geeft.

Kees Klesman - BodyMind Coach (@1)

Wikipedia: “Met het ontwikkelde zelfbewustzijn en vooruitziendheid konden omstandigheden tot op zekere hoogte aangepast worden aan de eigen behoeftes en kon gevaar beperkt worden.” (@2)

Toch is veiligheid nooit vanzelfsprekend. Oorlog, armoede, ziekte en voortdurende onzekerheid kunnen mensen dwingen terug te vallen op regressieve overlevingsstrategieën. De fysieke fundamente van een humane samenleving zijn daarom vrede, veiligheid, gezondheid, gezonde leefomgeving, voldoende tijd en rust, economische bestaanszekerheid, vrijheid en toegang tot ontplooiing.

Wanneer schaarste en bedreiging toenemen, verandert ook het gedrag van heersers en ondergeschikten .

Le Point hors-série: Nicollo Machiavelli (1469-1527) schrijft in *De Vorst* over besturen in tijden van crisis zoals in tijd van oorlog. Door zich pragmatisch te tonen eerder dan bezorgd over zijn goede naam, legt hij uit, en door niet te aarzelen om inspiratie te putten uit het “beest” in zich, vos of leeuw. Veinzen en wreedheid kunnen nodig zijn. “Het geeft meer zekerheid gevreesd dan geliefd te zijn als men één van de twee moet missen.” (1)

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

In extreme omstandigheden verdringt overleving de moraal. Berthold Brecht's *Mutter Courage* beschrijft hoe in oorlog deugden fataal worden voor wie ze bezit. "Het Lied van de Grote Zielen van de Aarde" gaat over Solomon, Julius Caesar, Socrates en Sint Maarten die een donker lot tegemoet gaan wegens hun respectievelijke deugden wijsheid, moed, eerlijkheid en vriendelijkheid. Dus is een mens beter af zonder. De kok in het verhaal zingt het lied. Hij zingt het in ruil voor brood. www.sparknotes.com: Een man kan immers zonder deugden maar niet zonder brood. (@3)

Robert Sapolsky schrijft in *Behave* dat de genetische aanleg voor cognitieve ontwikkeling als je opgroeit in vreselijke armoede bijna irrelevant is. "De nadelige effecten van armoede overtroeven de genetica". (2)

▼ De regressieve duivelskring

Na de wreedaardige en grootschalige aanval van Hamas, VRT NWS 09/10/2023: Het ministerie van Defensie van Israël heeft de volledige blokkade van de Gazastrook bevolen. De meer dan twee miljoen inwoners van Gaza worden afgesloten van stroom. Brandstoffen en voeding mogen ook niet meer binnen. "We vechten tegen beesten en handelen ernaar", licht minister Yoav Gallant de beslissing toe. (@4)

Wanneer bestaansonzekerheid toeneemt, worden onze primaire evolutionaire drijfveren opnieuw dominant. Territoriumdrijf, dominantiedrijf, voortplantingsdrijf en kuddegeest vertalen zich dan gemakkelijk in militaire, economische en demografische expansie, in complotvorming en machtsstrijd.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

Een maatschappij die schaarste, concurrentie en bedreiging aanwakkert van de vroege kindertijd tot aan het late pensioen ontaardt in een kwaadaardige spiraal. Met de tijd en met de verslechterende omstandigheden zullen op meerdere momenten en op meerdere plaatsen morele zwarte gaten opduiken en gaan uitdeinen. Daar sterft het humanisme onder **druk** (hiërarchie en nood), in **duisternis** (bewustzijnsvernaauwing en censuur) en **schijn** (mythe, illusie en list).

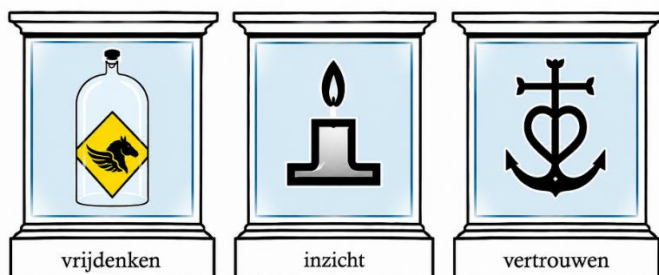
Er rest het individu nog slechts de theoretische keuze tussen medeplichtige of kansloze rebel. Het wordt er Slachtoffer en Medeplichtige. De morele terugval in een **SM**-modus van pijn en lust, van onderdanigheid en overheersing (oerdriften volgens Sigmund Freud) verstikt er de vrijheid, de gelijkwaardigheid, de vrije keuze en de goede wil.

Progressie ontstaat niet vanzelf. Zij groeit slechts waar de voorwaarden aanwezig zijn die empathie, rede, vrijheid en samenwerking mogelijk maken. Het eerste gebod van een humane samenleving is veiligheid.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

Het progressieve Kader

« *L'homme naît pur, c'est la société qui le corrompt.*
Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) »

“*De mens wordt zuiver geboren, het is de maatschappij die hem corrumpeert.*” (@5)

“...Often, it is not so much the kind of person a man is as the kind of situation in which he finds himself that determines how he will act.” – **Stanley Milgram.**

"Vaak bepaalt niet zozeer het soort mens dat iemand is, maar het soort situatie waarin hij zich bevindt, hoe hij zal handelen."
– **Stanley Milgram.**

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

De drie dimensies van het progressieve kader

-Vrijdenken

(Critical Contemplation – La Contemplation Critique)

Tegenover mythe staat de bereidheid de werkelijkheid onbevangen te onderzoeken. Vrijdenken betekent openheid voor nieuwe inzichten, kritisch denken, waarachtigheid en intellectuele bescheidenheid. Het bevrijdt de mens van dogma's, ideologieën en absolute waarheidsclaims.

-Inzicht

(Cognition – La Connaissance)

Tegenover bewustzijnsvernauwing staat inzicht.

Inzicht groeit door waarneming, ervaring, wetenschap, dialoog en zelfreflectie. Het vergroot het vermogen werkelijkheid van illusie, feiten van propaganda en waarheid van manipulatie te onderscheiden.

-Vertrouwen

(Confidence – La Confiance)

Tegenover onderwerping staat vertrouwen.

Vertrouwen is geen naïviteit, maar het geloof dat mensen in vrijheid verantwoordelijkheid kunnen opnemen. Het vormt de basis van samenwerking, wederkerigheid, empathie en duurzame menselijke relaties.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek
de drie dimensies

Vertrouwen geeft psychologische veiligheid.

Inzicht brengt de werkelijkheid in kaart.

Vrijdenken geeft de vrijheid om vanuit dat inzicht zelfstandig te oordelen.

Acroniemen voor het progressieve kader

-VVV

een psychologisch-intellectueel kader van

Vrijdenken, **V**erstaan en **V**ertrouwen

-CCC

Contemplation **C**ritique, **C**onnaissance, **C**onfiance

-GIV, het Antidotum

Geloof (vertrouwen-**C**onfiance) , **I**nzicht (kennis-**C**onnaissance)

en **V**rijdenken (nuchterheid-**C**ontemplation **C**ritique voor

decontamineren, beschermt tegen manipulatie, conditionering,

misleiden en verdrukken van gevoel en verstand, tegen

vervreemding van de eigen persoonlijkheid, (**D**epersonaliseren),

tegen de vervreemding van de realiteit, (**D**erealiseren), tegen de

geleidelijke normalisering van destructiviteit.

-Le VIF

Vrijdenken, **I**nzicht, **F**iducie (vertrouwen)

In het Frans betekent “vif” bovendien levendig, levenskrachtig.

Waar de regressieve ruimte de menselijke ontwikkeling verstikt, stimuleert Le VIF een constructieve dynamiek van vrijheid, kennis en vertrouwen. Zij vormt het psychologische klimaat waarin empathie, verantwoordelijkheid en samenwerking zich spontaan kunnen ontwikkelen.

*: zoals het magazine Le Vif L'Express

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

de drie dimensies

De BOM

Bewustzijnsvernaauwing · Onderwerping · Mythe

versus

LE VIF

Vrijdenken · Inzicht · Fiducie (vertrouwen)

1) Fiducie

Vertrouwen in de mens

La Confiance

Croix Camarguaise
Foi, Espérance et Charité

“Vertrouwen is zelfrespect, tot de anderen uitgestrekt.”

Nicolas Valentin de Laténa – Frans magistraat 1790 -1881 (@6)

Robert Sapolsky in *Behave*: “Sociaal kapitaal is de collectieve hoeveelheid middelen zoals vertrouwen, wederkerigheid en samenwerking.” ... Ichiro Kawachi van Harvard stelt: Wanneer sociaal kapitaal afneemt (door ongelijkheid), neemt de psychologische stress toe. Robert Sapolsky: “Het verband tussen ongelijkheid en gezondheid opent de weg om te begrijpen hoe ongelijkheid ook zorgt voor meer misdaad en geweld.” ...

“Armoede is niet zozeer een voorspeller van criminaliteit, maar armoede te midden van overvloed is dat wel.” (2)

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

“... ondanks de conservatieve nachtmerrie van klassenstrijd, waarbij de armen in opstand komen om de rijken af te slachten, zijn het meestal de armen de andere armen aanvallen ...” (2)

Het is niet de absolute schaarste die mensen tegenover elkaar plaatst, maar de ervaren onrechtvaardigheid.

Naïef vertrouwen

Vertrouwen is een voorwaarde voor menselijke ontplooiing, maar blind vertrouwen is geen deugd. Liberalen, anarchisten en pacifisten vertrekken soms vanuit het optimistische uitgangspunt dat mensen spontaan tot samenwerking komen wanneer dwang verdwijnt. Daarmee onderschatten zij de blijvende aanwezigheid van regressie: machtsmisbruik, manipulatie, eigenbelang, groepsdruk, wraak, jaloezie en angst.

De liberalen eren wel sociaal darwinisme (waar de succesrijksten het voor het zeggen hebben) met de doeltreffendheid van de natuurlijke selectie voor ogen maar ze verdringen de “humanistische” inzichten van Darwin zelf en/of die van Sigmund Freud over afweermechanismen en regressie. De zaden van de deugd mogen dan wel in ons van geboorte aanwezig zijn, zonder voeding, bescherming en zorg zullen ze weinig vrucht voortbrengen.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

Wantrouwen in de mens

Andere ideologieën vertrekken juist vanuit het tegenovergestelde uitgangspunt. Zij beschouwen de mens als fundamenteel onbetrouwbaar, egoïstisch of zondig en besluiten daaruit dat een sterke overheid, religieuze autoriteit of ideologische partij noodzakelijk is om hem in het gareel te houden. Katholicisme, communisme, fascisme en verschillende vormen van autoritair socialisme vertrekken elk vanuit een eigen variant van dit negatieve mensbeeld. Repressie wordt daarin voorgesteld als een noodzakelijke voorwaarde voor orde.

Naast fysieke nood zijn oorzaken van onmenselijkheid de drang naar macht, de nood aan erkenning door zowel slachtoffers als omstanders, het zondebokmechanisme of pikorde die verbondenheid, orde en doeltreffendheid scheppen. Of nog onze stamgeest die in xenofobie kan ontaarden.

De oorsprong van de moraal van Matt Ridley: “Er is een wetmatigheid in de evolutie – waaraan ook wij onderhevig zijn – die luidt dat naarmate samenlevingen coöperatiever worden, hun onderlinge oorlogen gewelddadiger worden. We mogen dan ook tot de meest coöperatieve sociale wezens op aarde behoren, we zijn ook de meest oorlogszuchtige.” (3)

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

Magriet Sitskoorn beschrijft in haar boek “Passies van het brein” over instinctieve strijdigheden en tekortkomingen. De schreeuw om onmiddellijke bevrediging kan de roep van de uitgestelde bevrediging overstemmen. “Een ander probleem lijkt te zijn dat onze sociale en lichamelijke behoeften via prikkeling van ons genot- en pijnnetwerk soms ook blijven schreeuwen om bevrediging als daar in termen van overleving geen noodzaak meer toe is” (vraatzucht, hebzucht, ...) “waardoor ons gedrag niet meer het belang van onze overleving dient, maar juist kan leiden tot onze ondergang.” (4)

Het equiLiberale mensbeeld

voorwaardelijk positief

“Vertrouwen en wantrouwen zijn beide de ondergang van mensen.”

Hesiodos, achtste eeuw voor Christus (@6)

« Non, nous ne sommes pas issus de millions d’années de sauvagerie et de brutalité. Nous sommes les héritiers de proto-humains puis d’humains qui ont inventé la solidarité, **la confiance**, l’attachement et l’amour » schrijft Ursula Gauthier in ‘l’Obs’.

“Nee, we zijn niet voortgekomen uit miljoenen jaren van wreedheid en brutaliteit. We zijn de erfgenamen van voorouders van mensen en vervolgens van mensen die de solidariteit, het vertrouwen, de afhankelijkheid en de liefde uitvonden.” (5)

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

“Deze vernieuwde kijk op onze echte natuur richt er zich niet op om het basisegoïsme van de dieren die ons voorgingen conform aan de eisen van natuurlijke selectie te ontkennen. Maar in het geval van de mens hebben deze onverbiddelijke mechanismen ook sublieme kwaliteiten meegebracht: de belangstelling in de andere, de instinctieve zin om te helpen, de geschiktheid om de innerlijke wereld van de andere te begrijpen. Deze kwaliteiten zijn onderdeel van onze dotatie, van onze definitie.” (5)

Instincten zijn in wezen niet bij voorbaat zondig. Ze zijn van oorsprong constructief. Emoties als haat, luiheid en afgunst hebben in het juiste kader hun nut. Zelfs xenofobie (vreemdelingenhaat) en conformisme kunnen helpen in de strijd voor het voortbestaan van een volk. “Matt Ridley schrijft: “Tijdens de Blitzkrieg werden meningsverschillen en animositeiten op legendarische wijze vergeten: Duitse bommen brachten een monolithische loyaliteit onder de Engelsen ...” (3)

Het hart van de mens: Over narcisme (eigenliefde) schrijft Erich Fromm: “Biologisch gezien, vanuit het standpunt van de overleving, moet de mens zich wel veel belangrijker achten dan ieder ander. Deed hij dat niet, waar zou hij dan de energie en de gedrevenheid vandaan moeten halen om zich te verdedigen tegen anderen, om te werken voor zijn levensonderhoud, om te vechten voor zijn bestaan ... Zonder narcisme zou hij misschien een heilige zijn maar de meeste heiligen plegen nogal jong en onder miserabele omstandigheden te sterven.” (6)

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → **I**nzicht → **V**ertrouwen (**F**iducie)

Zelfzuchtigheid kan een noodzaak zijn. *Filosofie 100 essentiële denkers* van Philip Stokes citeert Adam Smith (1723-1790): “We rekenen voor ons avondmaal niet op de goedaardigheid van de slager, de brouwer of de bakker, maar op hun zorg voor het eigenbelang. We spreken hen niet aan op hun medemenselijkheid maar op hun eigenliefde en spreken nooit met hen over onze eigen noden maar over wat voor hen voordelig is. Alleen een bedelaar kiest ervoor om grotendeels afhankelijk te zijn van de goedaardigheid van zijn medeburgers.” (7)

De mens is van geboorte niet gedoemd tot een ongelukkig en kwaadaardig wezen dat alleen waardig kan overleven dankzij mythe, repressie en tunnelvisie. Hij is geen ongelukkige soort die zich alleen staande kan houden door het misleiden en verdrukken van instinct en verstand. Zijn natuur is door miljoenen jaren evolutie naar een hoog niveau gegroeid, is complex, dynamisch en flexibel. Hij haalt extra efficiëntie uit ervaring, verstand, cultuur en techniek. Basisprobleem is niet zijn falend instinct of verstand maar zijn besmettelijke regressieve moraal.

Het equiLiberaal mensbeeld is niet eng positief of negatief maar voorwaardelijk positief, een voorzichtig geloof dat mensen, in het algemeen, goedaardige progressie kunnen maken in een veilige ruimte van vertrouwen, inzicht en vrijdenken met daarin een humane dynamiek naar Balans → Binding → Synergie.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

Van Onderwerping naar Vertrouwen

▲ Progressie

Om een humanitair deficit en om destructiviteit te vermijden, stelt het equiLiberaal model tegenover onderwerping en hiërarchie het vertrouwen in de mens. Gezag stoelt op respect (in het beroepsleven, in het schoolleven) of op liefde (relatie ouder-kind). Het is best uitdovend en zo weinig mogelijk repressief. Het mag de individuele ontplooiing en het sociaal kapitaal niet verstikken maar moet ze beschermen, voeden en ruimte geven.

Gezag over de kinderen is op respect en liefde gevestigd. Gezag dat zal afnemen ten gunste van vertrouwen en vrijheid.

Progressieve scholen, overheden en bedrijven nemen dezelfde richting.

Werknemers verkrijgen progressief het recht om een bijdrage te leveren aan de organisatie van het werk en aan de expertise van de onderneming op basis van hun professionalisme en ervaring.

“C’est la condition indispensable pour libérer l’inventivité, la créativité, la réactivité, mais aussi pour rompre avec le mal-être qui accompagne la mise au travail infantilisante et irrespectueuse du management moderne sous ces différentes formes » schrijft Danièle Linhart in Le Monde diplomatique juli 2017. (8)

“Het is de onontbeerlijke voorwaarde om de vindingrijkheid, de creativiteit, het reactievermogen te bevrijden, maar ook om te breken met het onbehagen dat vergezeld gaat met infantiliserende

en respectloze tewerkstelling door modern management onder verschillende vormen.”

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

2) Inzicht

Verstaan - Gnosis

La Connaissance

Nessun dorma!

Niemand slape!

Giacomo Puccini (1858-1924)

naar de fabel Turandot versie Carlo Gozzi

« *I say there is no darkness but ignorance.* »

William Shakespeare (1564 -1616) (@6)

Vertrouwen is de bodem waarop humaan inzicht kan groeien. Een veilige omgeving bevrijdt de mens van de regressieve dwang van angst en overleving, zodat nieuwsgierigheid, leren en zelfreflectie zich vrij kunnen ontwikkelen.

Inzicht staat tegenover bewustzijnsvernauwing en ontstaat door ervaring, verkenning, analyse, cultuur, opleiding, oefening, leren en praktijk. “Een blik die uit de buitengewoon rijke buit aan verworven kennis put, maar zonder erin te verdwalen, die kennisdisciplines voedt maar zich nooit aan een van hen laat vastklampen.” “Car la vie est toujours plus riche que la théorie.”

“Want het leven is altijd rijker dan de theorie.” Jean-François Dortier (alias l’humanologue) (9)

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (**F**iducie)

Gnosis is een oude religieuze term, het verwerven van het inzicht in de oorsprong, huidige situatie en de bestemming van de mens. De mens leeft in een staat van onwetendheid, uitgedrukt als “slaap” of “dronkenschap”. Gnosis is zowel zelfkennis als godskennis. Verlossing is in de gnostiek niet het vergeven van zonden, maar het opheffen van onwetendheid. Onwetendheid is de oorspronkelijke zonde. (@7) Wikipedia

Geschiedenis is een bron voor empathie en zelfkennis. Het uitwissen ervan is het vernietigen van mensenkennis en gebrek aan respect voor de voorouders. *éléments pour la civilisation européenne*: “... on censure Molière et Shakespeare, on change les noms des rues, on déboulonne les statues (Américains) ou on les fait sauter” schrijft Alain de Benoist. (10)

Voor Aristoteles heeft het leven tot doel de gelukzaligheid te vinden door genot, door de studie van **de filosofie** en de wetenschap, door morele verstandigheid die in de praktijk schuilt en die het inzicht is dat zorgt voor het kiezen van de goede handeling en het bepalen van het midden tussen verstand en gevoel. (@8) Wikipedia

VRT NWS, 03/07/2018, Bjorn Soenens: “Ja, **journalistiek** is meer dan ooit belangrijk in deze tijd. Niemands meester, niemands knecht. Dit zei de joodse filosofe Hannah Arendt vijftig jaar geleden: “Freedom of opinion is a farce unless factual information is guaranteed, and the facts themselves are not disputed.” Feiten kan je niet beschouwen als een zoveelste mening naast vele andere. Feiten zijn onmiskenbaar en koppig en niet vrij. Je kunt ze niet

betwisten alsof het over een vrije opinie gaat. Facts are sacred, opinions are free.” (@9)

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

Een correct wereldbeeld

Wikipedia: Het begrip ecologische voetafdruk werd in 1992-1993 geïntroduceerd door William Rees en Mathis Wackernagel van de Canadese University of British Columbia. Het is een meet-instrument dat weergeeft hoeveel biologisch productieve grond- en wateroppervlakte nodig is om de consumptie van een individu of een gebied te handhaven en de afvalproductie ervan te verwerken. Consumptie en productie wordt omgerekend in oppervlakte. De eenheid is de globale hectare. De biocapaciteit van de aarde wordt geschat op 13.6 miljard globale hectare. Voor de wereld is de gemiddelde ecologische voetafdruk 2.7 globale hectare/capita. De biocapaciteit/capita is 2.1 hectare. Er is dus een deficit. De aarde kan de gevolgen van de consumptie niet verwerken. België en Nederland hebben een gemiddelde ecologische voetafdruk van respectievelijk 7.5 en 6.2 globale hectare. Noord-Amerika heeft er één van 7.1 globale hectare. (@10)

www.optimumpopulation.org: De optimale bevolking wordt berekend op basis van de biologische productie- en afvalverwerkingcapaciteit van de planeet. “For a modest world footprint of 3.3 global hectare/capita plus a 20 % margin for biodiversity and attrition (afslijting) of biocapacity then the sustainable population is 2.7 billion (2.7 miljard mensen).” (@11)

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

De Optimum Population Trust stelt volgende maatregelen voor:

- Iedere staat zou zijn bevolkingsbeleid op milieuvriendelijke manier moeten formuleren.
- De overheid zou de toegang tot voorbehoedsmiddelen en vorming moeten verzekeren.
- Het verband dient gelegd te worden tussen overleving en geboortebeperking.
- “Stop at Two” zou het principe moeten zijn van gezinnen en overheden.

Een kleinere bevolking levert een opwaardering van het individu op. Hij krijgt meer levensruimte, zelfredzaamheid en levenscomfort. De natuur kan zich herstellen in draagkracht en diversiteit.

De waarde van de natuur

Het Franse magazine “L’essentiel de la science” beschrijft de waarde van de natuur. “Biodiversiteit en ecosystemen leveren voedingstoffen, brandstoffen en bouwmaterialen. Ze zuiveren lucht en water. Ze verzachten en stabiliseren klimaat, overstromingen, droogte en extreme temperaturen. Ze regenereren en vernieuwen de vruchtbaarheid van de grond. Ze bieden genetische rijkdommen die bijdragen aan de diversiteit van planten, dieren, medicijnen en andere producten. Ze bieden culturele, recreatieve en esthetische waarden. (11)

23500 miljard euro per jaar is de geschatte waarde van de diensten die de natuur ieder jaar opbrengt. (volgens de commissie Sukhdev

en het rapport voorgesteld in Nagoya-2010): met name de helft van het wereld BIP. ⁽¹¹⁾

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

167 miljard euro per jaar is de bijdrage van de pollen bevruchtende insecten aan de wereldeconomie. ⁽¹¹⁾

Dicht bij de 850 miljoen personen genieten rechtstreeks van de diensten van de koraalriffen (volgens het rapport “Planète vivante océans” van het WWF 2015). ⁽¹¹⁾

Maatschappelijke kennis

Transparantie van overheden en bedrijven zijn noodzakelijk voor het opbouwen van maatschappelijk vertrouwen en voor het maken van goede keuzes. *The Pirate Wheel* van Rick Falkvinge: “Everybody can hold government, politicians, and authorities accountable for their actions.”

Wetenschappelijke en technische kennis

Naast gnosis, psychologische, biologische en morele wijsheid is er nood aan technisch materiële kennis over waardevol leven. Kledij kan 100% natuurlijk vervaardigd zijn uit plantaardige en dierlijke materialen. Plantaardig gelooide leder is goed voor natuur en gezondheid. Plamuren kan met leem en natuurlijke kalk, schilderen met plantaardige verven, kleiveren, kalkverven, ... Bouwen doen ze in Duitsland en Oostenrijk hier en daar met de Massiv Holz Mauer methode die zonder nagels of lijm volledige houten behuizing mogelijk maakt op basis van met houten pluggen aan elkaar gezette planken die dikke vloeren, wanden en dakhellingen vormen. Isolatie kan natuurlijk zijn of uit gerecycleerd dagbladpapier bestaan. Het gebruiken van hout en cellulose voor de bouw haalt tonnen CO₂ uit de atmosfeer en verbetert het klimaat. Meubels kunnen uit natuurlijke of gerecycleerde

materialen vervaardigd worden, met natuurlatex en de bekleding in leder of vlaslinnen.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

Wetgeving, wegenwet en mode kunnen voor een totaal andere mobiliteit zorgen. www.lowtechmagazine.be: “We hebben er al vaker op gehamerd dat auto’s alleen maar efficiënter kunnen worden gemaakt als ze veel lichter, kleiner en trager worden. Maar je kan uiteraard hetzelfde resultaat bereiken door de fiets sneller, groter en zwaarder te maken” schrijft Kris De Decker in zijn artikel: “De elektrische velomobiel: bijna even snel als de auto, maar 80 keer zuiniger.” (@12)

Velomobiels met elektrische ondersteuning zoals de e-WAW halen interessante prestaties, (45 km/u met grote actieradius) met een minimaal verbruik (omgerekend 0.2 l benzine /100 km) en kunnen de auto in belangrijke mate vervangen indien de wetgeving (bromfietsvergunning) en de infrastructuur (snelwegen voorbehouden voor snelle velomobiels, verkeersdrempels afbouwen, laadpalen voorzien) constructief zijn. Dan kunnen ook veel snellere modellen met meer krachtiger ondersteuning gecommercialiseerd worden die nog altijd maar een fractie van het autoverbruik consumeren. Ze rijden op elektriciteit, biogas of op ecologische Porsche e-fuel.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (**F**iducie)

3) Nuchterheid

Vrijdenken en Vrijzinnigheid

Vrij van Mythes, van Onderwerping en Bewustzijnsvernaauwing

La Contemplation Critique

“The Good life is inspired by Love and guided by knowledge.”

Bertrand Russel (@13)

Vertrouwen geeft de psychologische veiligheid.

Inzicht brengt de werkelijkheid in kaart.

Vrijdenken is de vrijheid van mythe, onderschikking en bewustzijnsvernaauwing om nuchter en zelfstandig te oordelen.

Mythes misleiden en verdrukken passie en verstand. De nuchterheid vormt de derde dimensie van de progressieve ruimte. Waanresistentie vereist een cultuur waarin objectiviteit, eerlijkheid en non-sense zoveel comfort, succes en respect opleveren als godsdienstige, ideologische, wetenschappelijke, sportieve of economische mythologie.

DE PROGRESSIEVE RUIMTE

fundamenten · kader · dynamiek

LE VIF - Vrijdenken → Inzicht → Vertrouwen (Fiducie)

Vrijdenken is niet geïntoxiceerd zijn, is zijn verstand en emotie niet laten misleiden en verdrukken door overschatting van de menselijke rationaliteit, door overschatting van overheid en meerderheid, door optimisme en pessimisme, of door neerkijken op een zondige mensheid. Vrijdenken vraagt een gezonde wisselwerking tussen emotie en verstand, innerlijke eenheid of innerlijk evenwicht. Uitgeverij Muurkranten vzw, 2013: Denken met het hart. Beminnen met het hoofd.”

Vrijdenken vraagt onafhankelijkheid tegenover iedere vorm van macht. Geen kerk, geen partij, geen staat, geen universiteit, geen markt, geen meerderheid, geen leider, geen algoritme. Geen enkele instelling of individu bezit een monopolie op de waarheid. Elke autoriteit verdient respect zolang zij openstaat voor kritiek, verantwoording en zelfcorrectie. Waar kritiek onmogelijk wordt, begint al de regressie.

VRIJZINNIGHEID

Tegenover de autistiforme overschatting van ratio en menselijke rationaliteit staat de redelijkheid, het gezond verstand: “**Le Bon Sens**”.

Tegenover de dociele overschatting van overheid en publiek staat de verantwoordelijkheid, de vrije geest, “**L’Esprit Libre**”.

Tegenover het radicaliserende optimisme en pessimisme staat de kritische geest, “**L’esprit critique**”, relativering en “**la Douceur de Vivre**”.

Tegenover het humiliërende idee van de menselijke zondigheid staat het vertrouwen in het menselijk potentieel, “**la confiance**”,

en de bewogenheid, het zielssupplement, “**le Supplément d’Âme**”.

- (1): Le Point hors-série 27H – Les Maîtres-Penseurs
- (2): Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik. Robert Sapolsky. Penguin Press
- (3): De oorsprong van de moraal. Matt Ridley.
- (4): Passies van het brein. Waarom zondigen zo verleidelijk is. Magriet Sitskoorn.
- (5): Les Hors-Série de L'Obs 99. Le pouvoir de la bienveillance. Propos recueillis par Ursula Gauthier
- (6): Het hart van de mens. Onze geneigdheid tot goed en kwaad. Erich Fromm.
- (7): Filosofie 100 essentiële denkers. Philip Stokes.
- (8): Danièle Linhart in Le Monde diplomatique juli 2017
- (9): L'HUMANOLOGUE N°1 Jean-François Dortier
- (10): « éléments pour la civilisation européenne N°168 »
- (11): L'essentiel de la science N° 42 Août/Septembre/Octobre 2018

- (@1): bodymind.nl/boek/the-human-condition-de-menselijke-situatie
- (@2): nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_wereld
- (@3): www.sparknotes.com/drama/mothercourage/quotes/page/2/
- (@4): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/10/09/liveblog-dag-3-israel-palestijnse-gebieden/
- (@5): www.abc-citations.com/citations/l-homme-nait-pur-c-est-la-societe-qui-le-corrompt
- (@6): citaten.net
- (@7): nl.wikipedia.org/wiki/Gnosis
- (@8): nl.wikipedia.org/wiki/Aristoteles
- (@9): www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/07/03/amerika-wat-is-er-met-je-aan-de-hand

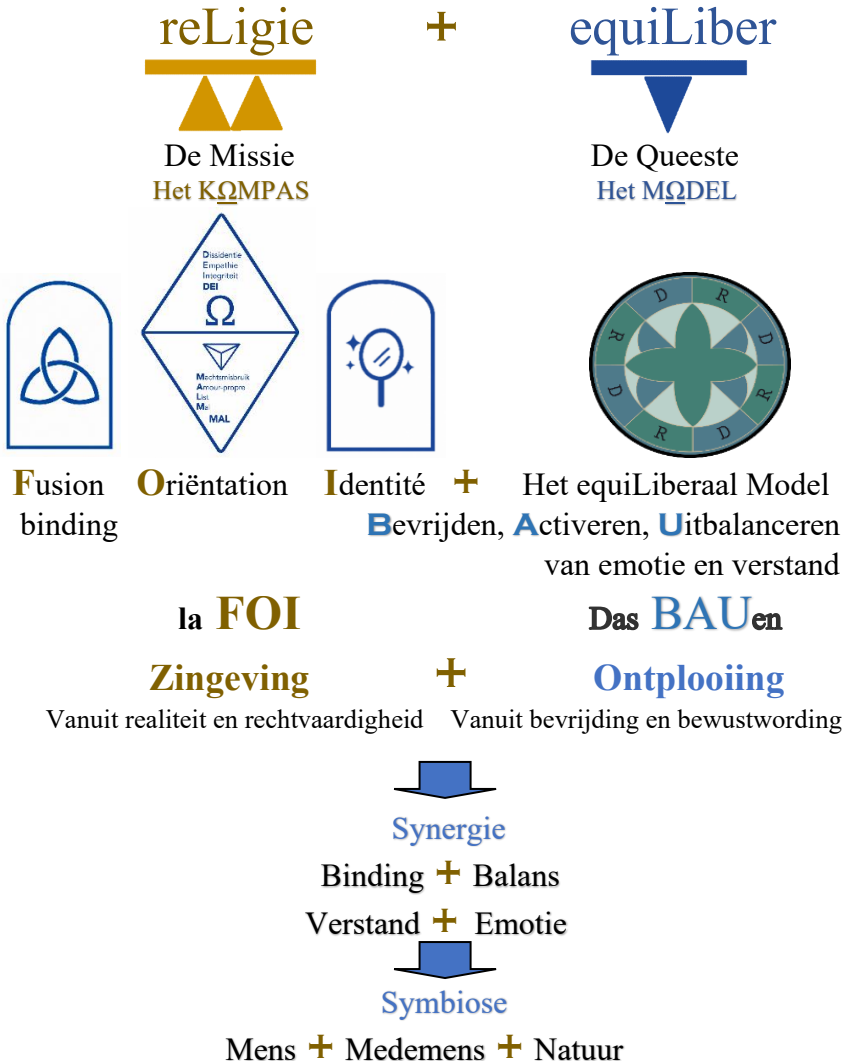
(@10): nl.wikipedia.org/wiki/Ecologische_voetafdruk_2016

(@11): www.optimumpopulation.org

(@12): www.lowtechmagazine.be

(@13): www.brainyquote.com/quotes/quotes/b/bertrandru383143.html

IX. DE DYNAMIEK IN DE PROGRESSIEVE RUIMTE

DE LIBRALE MODUS

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

van regressie naar progressie

▼ Religie in Regressie

“Religion ist die Erkenntnis unserer Pflichten als göttlicher Gebote.”

“Godsdienst is het erkennen van onze plichten als goddelijke geboden.” (@1) Immanuel Kant (1724 – 1803)

“De Godsdienst” kan een goedbedoelde zingeving bieden maar wordt regressie als hij zijn mythes en ingebeelde straffen en beloningen als de realiteit voorstelt waaraan de mens onderworpen dient te worden voor zijn geluk en doeltreffendheid.

“La religion en tant que source de consolation est un obstacle à la véritable foi, et en ce sens, l’athéisme est une purification.”

Simone Weil (1909 -1943), Cahiers 2 (1)

“Religie als bron van troost is een obstakel voor het ware geloof, en in die zin is het atheïsme een zuivering.”

Simone Weil (1909 -1943), Cahiers 2

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

van regressie naar progressie

religie in regressie

De Onttovering

Désenchantée

Je n'ai trouvé de repos

Que dans l'indifférence

Pourtant, je voudrais retrouver l'innocence

Mais rien n'a de sens, et rien ne va

Tout est chaos

A côté

Tous mes idéaux : des mots

Abimés...

Je cherche une âme, qui

Pourra m'aider

Je suis

D'une génération désenchantée

Désenchantée (@2)

Mylène Farmer, 18 maart 1991

Onttoverd

Ik heb slechts rust gevonden

in de onverschilligheid

Nochtans zou ik de onschuld willen terugvinden

Maar niets heeft zin, en niets werkt

Alles is chaos

Daarnaast

Al mijn idealen : geschonden woorden ...
Ik zoek een ziel, die
mij zou kunnen helpen
Ik ben van een onttoverde generatie, Onttoverd
DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK
van regressie naar progressie
religie in progressie

De hertovering

Wikipedia: “Sinds Weber’s tijd is meer genuanceerd gedacht over de onttovering, en is meermalen betoogd dat deze altijd gepaard gaat van een tegenbeweging. Deze *hertovering* wordt bewerkstelligd door kunst, ideologie, nieuwe religieuze bewegingen of de merkenfetisj van de consumptiemaatschappij, en voorziet in een behoefte aan verwondering zonder oude religieuze dogma's in ere te herstellen.” (@3)

Voor de hertovering biedt *ANTIDOTUM* een mnemonieke logica (een bouwen met ezelbruggen), symboliek, schema’s en metaforen. Het herschrijft reLigie, herformuleert de liberale ideologie met het equiLiberaal MΩDEL. Het saneert en ontwikkelt geloof en ideaal tot kompas en model voor synergie van emotie en verstand, en voor symbiose van mens, medemens en natuur.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

van regressie naar progressie

religie in progressie

De Metamorfose

De overgang naar bewust nadenkende wezens was een metamorfose. Sinds dan beschikt de mens over mogelijkheden van vrijheid en verantwoordelijkheid. Hij voelt de prikkel, maar kan zelf nadenken over hoe hij zal beslissen en handelen. Zijn denken stelt hem in staat eerder de omgeving aan te passen dan zichzelf.

Het opkomen van de beschaving betekende weer een metamorfose. De mens leerde zich vast te vestigen, te plannen en te werken voor later. Hij leerde zelfdiscipline, vreedzaam en kwetsbaar burgerlijk samen te leven in grote gemeenschappen met andere en vreemde mensen.

Maar het humanisme kreeg het met de tijd moeilijker. Het vroege Christendom was een reactie tegen het humanistisch verval. Het was een verzet tegen de dominantie van de Romeinse beschaving, tegen de betutteling van de farizeeën, tegen de oudtestamentische wraakzucht (tand om tand), tegen geldbejag, tegen uitsluiting, tegen wreedheid en onrechtvaardigheid, ...

De Saint-Simonianen overzagen begin 19e eeuw de menselijke wreedheid. Voor hen was de ervan reden dat het Christendom volbracht was. Het had de mens grote verbeteringen gebracht maar nu was er nood aan een nieuwe Messias. Deze keer liefst een vrouw en sommigen van hen gingen op zoek richting het Oosten of

ze hoopten er één te vinden in Israël. Wil ze waardig overleven, dan staat de mensheid inderdaad voor een levensbelangrijke morele metamorfose: de overgang van een regressieve naar een progressieve cultuur.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

van regressie naar progressie

religie in progressie

Het KΩMPAS

Geloof en Dogma

ReLigie is het geloof in het potentiëel van menselijkheid, het geloof in vrije wil als realiteit of als een vereenvoudigde metafoor, en het geloof in menselijke gelijkwaardigheid.

De Missie

De missie van reLigie is ratio, sympathie en cultuur aan werkelijkheid en rechtvaardigheid te binden in het ontwikkelen van eigenheid, het vinden van levensrichting en het uitbouwen van samenwerkingsverbanden.

Zingeving: realiteit en rechtvaardigheid als basis voor

Fusion-**F**raternité, **O**riëntation et **I**dentité-Autonomie

la **FOI**

www.filosofie.nl/lexicon/existentialisme: Existentialisten geloven in de vrijheid en verantwoordelijkheid van het individu om zijn eigen leven vorm te geven. De mens moet zelf zin geven aan zijn bestaan, in een wereld die op zichzelf betekenisloos lijkt.

Het Verbond

www.nationaleombudsman.nl, Alex Brenninkmeijer: Rechtvaardigheid is **verbonden** met een emotie die onderscheidend werkt voor hoe wij tegenover een bepaalde situatie of een bepaalde keuze staan. (@4) www.amnesty.nl: De rechtvaardige democratische

maatschappij is volgens de Amerikaanse filosoof John Rawls (1921 - 2002) en auteur van *A Theory of Justice* (1971) een samenwerkingsverband tussen rationele en redelijke individuen. (@5)

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

De liberale Kernwaarden*

LIBRA

L – Libertas

Bevrijding van dominantie, van illusies.

I – Integritas

Heelheid, ongeschondenheid, zuiverheid van denken, voelen en handelen.

B – Benevolentia

Welwillendheid tegenover mens, dier en natuur.

R – Realisme

Waarheidsliefde, kritisch denken en intellectuele bescheidenheid.

A – Aequilibrium

Het dynamische evenwicht waarin deugden elkaar begrenzen en versterken.

*: ezelsbrug door ChatGPT

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

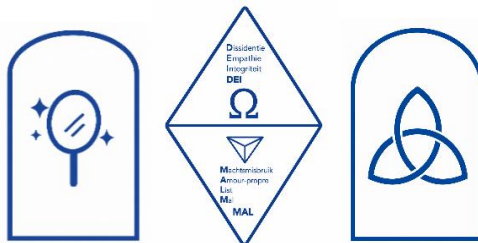
la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

ReLigie: de Dynamiek van Verbinding

In de progressieve ruimte maakt vertrouwen de persoonlijke groei mogelijk. Inzicht brengt de werkelijkheid in kaart. Vrijdenken brengt richting. Zo ontstaat een coherent geheel waarin de mens zichzelf vindt, de werkelijkheid begrijpt en zich ten slotte duurzaam met anderen en de wereld kan verbinden.

Zingeving

la **FOI**

Identité

Oriëntation

Fusion

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et Identité

1) Identiteit

Eigenheid

la **FOI**

Identité

Progressie en Zelfregulatie

De ontwikkeling van de identiteit is een progressief proces. De mens wordt niet geboren met een voltooid karakter, maar met een uitzonderlijk vermogen om te groeien. Identiteit ontstaat uit de wisselwerking tussen aanleg, ervaring, opvoeding, cultuur en bewuste keuzes. Zij is geen statisch gegeven, maar een voortdurende zoektocht naar innerlijke samenhang.

Robert Sapolsky beschrijft in *Behave* de vertraagde rijping van de frontale cortex bij de mens zodat zijn puberteit gekenmerkt wordt door turbulentie, jeukende, kriebelende exploratie en creativiteit maar ook door onvoorzichtigheid. “Tijdens de late adolescentie en vroege volwassenheid piekt geweld, of het nu met voorbedachten rade is of impulsief, Victoriaans vuurgevecht of handwapen, solitair of collectief (met of zonder uniform), gericht op een vreemde of intieme partner. En daarna gaat het pijlsnel naar beneden. De beste misdadbestrijding is zoals gezegd een dertigste

verjaardag.”⁽²⁾ Belangrijk zijn het emotioneel perspectief nemen, de impulscontrole, de empathie, het vermogen om samen te werken, zelfregulatie.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

Zelfreflectie en Zelfkennis

National Geographic: “Confucius pleitte voor een leven vol studie; een goed mens zou moeten streven naar zelfkennis en zelfreflectie. De denkleer leverde Kong Qui een groot aantal volgers op die hem kenden onder de naam Kongfuzi of Confucius (letterlijk vertaald: “Meester Kong”)).” (@6)

Zelfkennis is het begin van alle wijsheid.

Socrates (470/469 – 399 voor Christus)

Zelfacceptatie

Eigenheid, identiteit, authenticiteit, zelfacceptatie is het tegendeel van vervreemding van zijn persoonlijkheid en van zijn humane dotatie.

 Noch Misleiding, noch Verdrukking,
Noch door Mythe, Onderwerping of Bewustzijnsvernaauwing,
 Noch van Verstand, noch van Emotie,
 Noch door Kerk, noch door Universiteit,
 Noch door Staat, Straat of Patronaat.
 Noch Desoriëntatie, noch Vervreemding,
 Noch van persoonlijkheid, noch van realiteit.

Zelfbeschikking en Deugdzaamheid

“L’autodétermination n’implique pas que chaque décision est rationnelle, ou qu’aucune erreur est faite. Ce qu’elle signifie, c’est que chaque personne peut décider pour elle-même ce qu’elle considère comme « son bien » ou souhaitable et comment elle se conduit. » Yves Bonnardel. (3)

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

“Zelfbeschikking impliceert niet dat iedere beslissing rationeel is of dat geen fouten gemaakt worden. Wat het betekent, is dat ieder persoon voor zichzelf mag beslissen wat hij beschouwt als “zijn goedheid” of wensbaarheid en hoe hij zich gedraagt.” Yves Bonnardel. (3)

“Een moderne moraal legt geen regels op, maar ondersteunt de natuurlijke neigingen tot het goede. Deugden die het vrije individu trainen in dat waar hij goed in is, in plaats van hem te beperken maken zo'n moraal praktisch. De 21e eeuw vraagt om een ethiek die geen regels en wetten formuleert, maar juist de verlamrende werking van regels laat zien.” Prof. Maarten van Buuren wil op zoek naar zo'n natuurlijke moraal, en vindt in het taoïsme daar een eerste voorbeeld van. (@7)

Zo wordt **Identiteit** het eerste doel van reLigie: niet het onderwerpen van de mens aan een hogere macht, maar het verbinden van de mens met zijn eigen humane natuur. Van daaruit kan hij zich oriënteren in de werkelijkheid en zich verbinden met anderen. Daarmee ontstaat in een progressieve ruimte een logische opbouw van **de reLigieuze dynamiek**:

Identiteit → Oriëntatie → Verbondenheid (Fusion)

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

2) Oriëntatie

richting

la **FOI**

vervreemding realiteit
derealisatie

Fusion-Verbinding

Uiterlijke eenheid

Desoriëntatie
Contradictie & Conversie

vervreemding persoonlijkheid
depersonalisatie

Identiteit-Authenticiteit

Innerlijke eenheid

Oriëntatie

Ciblé & **C**ohérent-**C**onsequent
Gericht & **S**amenhangend-**N**auwgezet

MANIPULATIE

verstand en emotie

Misleiding & Verdrukking

Diabállein

SYNERGIE

Verstand en emotie

ReLigie + EquiLiber

Symbiose

van mens, medemens en natuur

van **Calamiteit**

Concurrence

Concurrentie

Complot

Complot

Complot

naar **Constructiviteit**

Croissance

Groei

Groei

Cruauté

Wreedheid

Wreedheid

Coöperation Candeur Contrainte Cordialité
Samenwerking Openheid Beperking Hartelijkheid

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, Oriëntation et **I**dentité

*“Liefde is niet in de eerste plaats een gemoedstoestand,
maar een oriëntatie van het hart.”*

Herwig Arts sj (@8) sj: Societas Jesu, de Jezuïetenorde

van Desoriëntatie

Contradiction: het liberalisme bracht geen vrijheid, het socialisme geen gelijkheid, ... Conversion: een omkering van de humane waarden.

naar Oriëntatie

Cibl&Cohérent-Conséquent (gericht, samenhangend en nauwgezet)

Aljazeera, Instagram, 4/03/2026, de eerste minister van Spanje

Pedro Sánchez i.v.m. de oorlog van de V.S. en Israël tegen Iran:

“And the rest of us must act Consistently defending now the same values that we defend when we talk about Ukraine, Gaza, Venezuela or Greenland. Because the question is not whether we are in favour of the Ayatollahs. No one is. Certainly not the Spanish people and of course not the Spanish government either. The question rather, is whether or not we are on the side of international law, therefore of peace.” (@9)

“En de rest van ons moet nu Consequent dezelfde waarden verdedigen als wanneer we het hebben over Oekraïne, Gaza, Venezuela of Groenland. Want de vraag is niet of wij voor de ayatollahs zijn. Niemand is dat. Zeker niet het Spaanse volk en natuurlijk ook niet de Spaanse regering. De vraag is eerder of we aan de kant van het internationaal recht staan, dus aan de kant van de vrede.”

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

Een persoonlijk manifest

Oktober 20, 2022, Ernst-Jan Pfauth legt in *Intentioneel leven* uit waarom en hoe je een persoonlijk manifest schrijft: “... Zeg je vaak “ja” tegen dingen waar je later spijt van krijgt? Wil je meer tijd besteden aan activiteiten die je voldoening geven? Schrijf dan een persoonlijk manifest... Het heeft me richting gegeven. Elke keer als ik het manifest lees, krijg ik er energie van. (@10)

Un Grand Voyage

Vrijmetselaars spreken van het leven als “Le Grand Voyage”. Ze streven naar progressie en naar hogere graden binnen de loge. De vrijmetselaar streeft naar zelfkennis, werkt aan zichzelf om een beter mens te worden en dat voor zichzelf en voor de medemensen. Wikipedia: “Niet het einddoel, maar de reisrichting is belangrijk.”

(@11) Franc-Maçonnerie Magazine: De symboliek van de levensreis verwijst naar oude religies en misschien ook naar de tijd van de nomadische jager-verzamelaars, toen het leven ook echt een reis was. (4)

De humanistische dotatie

Een progressieve oriëntatie beweegt zich in principe weg van manipulatie, sympathiemoraal, onrecht, wreedheid, dominantie, concurrentie, complotvorming en expansionisme: demografisch, militair en economisch. Het is het zich ontplooiën en oriënteren naar de humanistische dotatie, naar een rechtvaardigheidsmoraal. Het is zich bewegen naar samenwerking, openheid, beperking en hartelijkheid. Het vraagt meesterschap, waardigheid,

volwassenheid, een supplément d'âme voor de andere mens, voor de dieren, voor (bio)diversiteit, ...

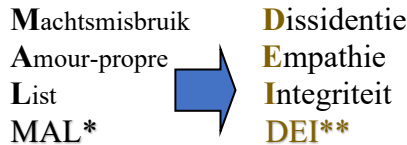
DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

Oriëntatie van kwaadaardig naar goedaardig

"We zijn, wat we doen."

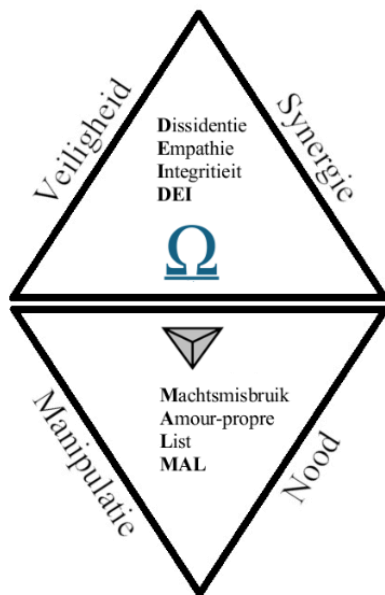
Aristoteles (384-322 voor Christus) (5)

Het KOMPAS

LIBRA

Libertas, Integriteit, Benevolentie, Realisme, Æquiliber

*: le MAL: het kwaad in het Frans.

****: Dei:** “van God” in het Latijn.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FQI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

Oriëntatie van Regressief naar Progressief

Van H umiliërend	naar B responsief (bewogen)
Van A utistiform	naar B redelijk
Van R adicaal	naar B relativerend
Van D ociel	naar B responsabel

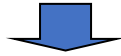
De progressieve waarden **B**redelijkheid, **B**responsabiliteit, **B**relativering en **B**responsiviteit staan tegenover die van regressieve ver**H**arding. Als bouwstenen van rechtvaardigheid sluiten ze aan bij de vier Klassieke kardinale deugden: Wijsheid, Rechtvaardigheid, Mate en Moed, allen deel van het Goede. Ze

(her)verbinden, **reLigiëren** emotie en verstand, mens en medemens, mens en natuur.

van Calamiteit-Destructiviteit

Concurrence-**C**ompetition, Complot-**C**omplicité,
Croissance-**C**olonisation, **C**ruauté

in een kader van
Mythe, Onderwerping en Bewustzijnsvernaauwing
The **MOB**

naar Constructiviteit

Opbouwend, positief, het beste van en voor ieder.
Coöperation **C**andeur **C**ontrainte **C**ordialité
Samenwerking Openheid Beperking Hartelijkheid

in een kader van
Vrijdenken, **I**nzicht en **F**iducie (Vertrouwen)
Le VIF

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

Concurrence-**C**ompetition

Coöperation

Aanhoudende Stress

Kortstondige en milde stress kan gezond, plezierig, zelfs prosociaal zijn als dit laatste succes oplevert. Ze kan het organisme in staat stellen een fysieke stressfactor te overleven. Robert Sapolsky haalt in zijn boek *Behave* ook meerdere studies aan met negatieve impact: Aanhoudende stress maakt angstiger, “ons denken is vertroebeld en we schatten risico’s slecht in en handelen impulsief uit gewoonte, in plaats van nieuwe gegevens te verwerken.” ... Aanhoudende stress en glucocorticoïden verhogen de gevoeligheid voor sociale triggers van agressie. Ze verhoogt

vervangingsagressie, compenserend geweld, omdat agressie stress vermindert. Voor emotioneel intense morele beslissingen en voor persoonlijke morele beslissingen verhoogt stress het egoïsme. Uit deze studies blijkt dat stress cognitie, impulscontrole, emotieregulatie, besluitvorming, empathie en prosocialiteit kan verstoren. (2)

De schaduwzijde van competitie

Voor en na de match zijn tafeltennissers in civiele modus. Maar eens in korte broek voor hun tafel gaan ze in concurrentie-modus. Ze dienen hun tegenstanders te verslaan vanwege sport status en hiërarchie. Handigheid, slim- en sluwheid, kracht en uithouding, talent en reflexen zijn bepalend. In nood zakt hun humeur naar nors en sommige spelers worden agressiever of zelfs vals, soms onherkenbaar. Na de match geven of gaven ze elkaar de hand om terug te keren naar de civiele modus.

“Ende siet, daar zijn laetste, die de eerste sullen zijn: ende daer zijn eerste, die de laetste sullen zijn.”

Matth. 19, 30; Marc. 10, 31 of Luc. 13, 30 (@12)

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, Oriëntation et **I**dentité

De besten in de menselijke competitie, zijn niet altijd de eersten op de schaal van menselijkheid. Etienne de la Boétie, vertaling Charlotte Bauwens: “Het klopt dat de ene wel eens iets meer heeft gekregen dan de andere op lichamelijk of geestelijk vlak, maar het was niet de bedoeling dat ons leven op het leven in een gevangenis zou gaan lijken. De natuur heeft de sterkste en de slimste niet de wereld ingestuurd om als gewapende bandieten de zwakkeren te koeioneren.” (@13)

De schaduwzijde van concurrentie

Omstandigheden als schaarste, bedreiging, pikorde, ... zetten de regressieve modus in gang. Dit kan ook nuttig zijn in nood zoals in oorlog of bij de uitbraak van een gevaarlijk virus. Maar de moderne

maatschappij is een chronische aansteker van stress, concurrentie, expansionisme, complotvorming en de daaraan verbonden destructiviteit.

Coöperation – samenwerking

Samenwerking is de kunst om samen sterker te worden zonder de eigenheid van de ander te vernietigen. Waar concurrentie de ander als tegenspeler benadert, ziet coöperatie de ander als mogelijke partner. Samenwerking betekent niet dat verschillen verdwijnen. Integendeel: eigenheid en diversiteit kunnen juist de grondstof van samenwerking zijn. Mensen beschikken over verschillende talenten, ervaringen, belangen en perspectieven. Door deze verschillen te verbinden kan een resultaat ontstaan dat geen van de deelnemers afzonderlijk had kunnen bereiken.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, Oriëntation et **I**dentité

Complot-**C**omplicité

Confrérie-**C**andeur

(Broederschap-Openheid, transparantie)

Etienne de la Boétie vervolgt: “Een groep slechte mensen die bij elkaar komen is een complot en geen groep vrienden, die zien elkaar niet graag maar hebben schrik van elkaar. Dat zijn geen vrienden maar medeplichtigen.” (@13)

Een **complot** is een vorm van verbondenheid die haar kracht ontleent aan geheimhouding, uitsluiting en een gemeenschappelijke

tegenstander. De leden verbinden zich niet noodzakelijk omdat zij elkaar vertrouwen of waarderen maar uit opportunisme. De onderlinge verhouding kan daardoor gemakkelijk veranderen in **complicité**: medeplichtigheid.

Fraternité.

*“En ces temps déchirés,
quel trésor pourrait mieux nous réparer?”*

Erik Orsenna (6)

Broederschap.

*“In deze verscheurde tijden,
welke schat zou ons beter herstellen?”*

Erik Orsenna

Broederschap.

In deze verscheurde tijden, welke schat zou ons beter bevrijden?

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **F**OI - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

Confrérie betekent broederschap: mensen verbinden zich vrijwillig rond menselijke waarden, wederzijdse zorg of een gemeenschappelijk doel. Candeur staat hier voor openheid, onbevangenheid en transparantie. Niet iedereen hoeft hetzelfde te denken om tot dezelfde gemeenschap te kunnen behoren.

Verbinding mag de mens niet opnieuw onderwerpen; zij moet zijn vrijheid, eigenheid en verantwoordelijkheid versterken.

Croissance-Colonisation

Beperking

Het manicheïsme, een oude uitgeroeide ketterse leer, kende voor zijn uitverkorenen 3 zegels (verzegelingen, contraintes). Deze van de schoot (over seksualiteit), deze van de mond (over eten en kwaad spreken), en deze van de handen (over het doden).

“Wereldwijd werkt WWF aan 3 doelen

-Geen verlies van natuurlijke leefgebieden

-Geen uitsterven van soorten door menselijk toedoen

-Halvering van de voetafdruk van onze consumptie en producten”

(@14)

De beweging “Décroissance” suggereert vrijwillige eenvoud. De oproep “Ralentir”, is voor trager leven.

“Stop at Two”, slogan uit een nationale campagne uit Singapore, mikt op een stop of afbouw van de overbevolking. In *Wij zijn met te veel. Een pleidooi voor een herbergzame wereld* pleit industrieel ingenieur Fons Jena, voor een wereld met minder mensen.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, Oriëntation et **I**dentité

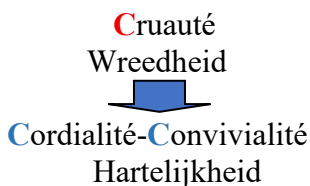
“Veel milieuproblemen en sociale conflicten zijn een gevolg van te veel mensen, of zouden minstens eenvoudiger op te lossen en minder hinderlijk zijn met minder mensen”, schrijft hij in het voorwoord van zijn boek. “Begrijp me niet verkeerd”, voegt hij er meteen aan toe. “Een kleinere bevolkingsgrootte is zeker geen universeel geneesmiddel, maar het is wel een universele “vereenvoudiger van problemen” met een heleboel voordelen. Het is geen voldoende voorwaarde, maar wel een noodzakelijke voorwaarde voor een betere wereld.” (@15)

VRT NWS 14/12/2023, Ann Willems bespreekt het nieuwste boek “Limitarisme” van professor Ingrid Robeyns van wie haar stelling

is dat de vermogensverdeling scheef zit. Ze pleit voor een grens van vermogen. Iedereen rijk, niemand te rijk! “Je kan ook té rijk zijn. Waar die grens ligt, kan getrokken worden vanaf het moment dat geld geen kwaliteit meer toevoegt aan je leven. Ruw geschat gaat dat om één miljoen euro per persoon.” ... “Extreme rijkdom is schadelijk voor de samenleving. Superrijke mensen vervuilen meer en hebben een veel grotere impact op het klimaat. Ze ondergraven bovendien de democratie. Amerika, waar bijvoorbeeld politieke figuren worden gesponsord, is daar een prachtig voorbeeld van.” (@16)

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, Oriëntation et **I**dentité

Etienne de la Boétie: “Vriendschap gaat nooit samen met wreedheid, trouweloosheid en onrechtvaardigheid.” (@8)
Wreedheid kan bestaan uit vernedering, intimidatie, uitsluiting, onverschilligheid, manipulatie en het bewust negeren van het lijden van anderen. Wreedheid kan daardoor ontstaan zonder openlijk geweld. Een mens kan iemand breken door angst aan te

jagen, voortdurend te vernederen, te isoleren, te ontmenselijken of hem het gevoel te geven dat zijn gevoelens en behoeften er niet toe doen. Wreedheid wordt gemakkelijker wanneer empathie wordt uitgeschakeld. De ander wordt dan gereduceerd tot een categorie: de vijand, de vreemde, de zwakke, de zondaar, de verliezer, de concurrent of de schuldige.

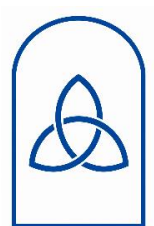
DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **Fusion**, **O**riëntation et **I**dentité

3) **Fusion**

Verbinding - Synthese

la **FOI**

Tegenover vervreemding staat verbondenheid innerlijk tussen emotie en verstand, psyche en werkelijkheid, en uiterlijk tussen de mens en de natuur, de medemens, de gemeenschap, de natie, de markt, het bedrijf, ...

Het oud Griekse woord “Diábolos” betekent letterlijk “doorelkaargooier” in de betekenis van “iemand die zaken verwart”, “iemand die de feiten verdraait”, “lasteraar”, samengesteld uit διά, dia, “uit elkaar” en βάλλειν, bállein, “gooien”, ...

Wikipedia: Het woord “religie” komt van het latijn. Er zijn historisch meerdere interpretaties van het woord. De “re” kan “her” betekenen. “Ligie” kan voor verbinden staan (liga is bond). Religie betekent dan letterlijk “her-verbinden”. Lactantius en St-Augustinus zagen “religie” als het herverbinden van de mens met God. (@17)

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **Fusion**, **O**riëntation et **I**dentité

Voor psychiater en mindfulnessstrainer aan ZNA Middelheim, Edel Maex is zingeving een samengaan van:

Autonomie en Verbondenheid (Associatie)

reLigie: innerlijke eenheid

De oude Egyptenaren geloofden dat de mens uit 5 delen bestond: de naam, het lichaam, de schaduw, en de 2 delen van de ziel: de Ba (de persoonlijkheid) en de Ka (de levenskracht). Na de dood werden deze bij vereniging een “Ach” een magische verlichte geest.

Plotinus (205-270 na Chr.) zegt dat de mens zich in unie of communie dient te keren tot het Ene, het ultieme Wezen, door contemplatie. (1) (het zich laten doordringen, studie)

De “New Age of Aquarius” stroming stelt dat de linker hersenhelft zich meer op het rationele en analytische richt terwijl de rechter helft zich meer op het kunstzinnige en intuïtieve richt. Onze cultuur heeft zich vastgelopen omdat ze het intuïtieve deel van ons bewustzijn verwaarloost. M. Ferguson schrijft in haar boek “De Aquarius Samenzwering” dat de werking van beide hersenhelften één geïntegreerd geheel moet vormen wat ze “whole brain knowing” noemt. Zo ontstaat de innerlijke harmonie van hoofd en hart en ontstaat de “Homo Novus”. Middel om dit te bereiken: mystiek en meditatie...

De joods Amerikaanse sociaal psycholoog Leon Festinger (1919-1989) ontwikkelde de theorie van de cognitieve dissonantie reductie waarin hij toont dat het individu tegenstellingen binnen zijn geest bijschaaft om ze in overeenstemming (consonantie) met elkaar te brengen.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **Fusion**, **O**riëntation et **I**dentité

Arthur Koestler schrijft dat de menselijke innerlijke verdeeldheid aangeboren en structureel is. In zijn boek ”Janus – A Summing Up” beschrijft hij hoe de hersenexplosie die bij de mens plaatsvond, leidde tot een onevenwichtige soort waarbij oude en nieuwe hersenen, emotie en verstand, voortdurend met elkaar overhoop lagen.

De evolutie had vergeten een paar schroeven tussen de neo-cortex en de hypothalamus aan te draaien. De enige fundamentele oplossing is een ingreep op de werking van de hersenen door bijvoorbeeld een medicament. We zullen ons heil van biologische

laboratoria moeten verwachten en niet van VN resoluties of diplomatieke topconferenties. Een biologische functiestoornis vraagt om een biologische correctie. “Happy Valley” (Wenatchee), een stad in de staat Washington, komt aan haar naam door de daar wonende psycholoog J. Goodwin. Hij beweert dat iedereen depressief is. Als oplossing hoort iedereen dagelijks een medicament als Prozac te nemen, een anti-depressivum. Prozac zorgt voor een gelukkiger gevoel, een klaardere geest, en vermindert agressie en conflicten.

Freud ontwikkelde zijn psychotherapie en gebruikte hypnose. Hij deelde de persoonlijkheid in drie. Het “Es” (de driften), het “Ich” (bewuste ik) en het Über-ich (geweten). Denkers van alle tijden beschreven het streven naar innerlijke eenheid vanuit verschillende invalshoeken en ze boden ook meerdere technieken aan: contemplatie (studie), het bundelen van humane waarden, meditatie, mystiek, psychotherapie, hypnose, cognitieve dissonantie reductie, medicijnen, ... In praktijk bracht het regressieve antwoord de mens soelaas.

1): Filosofie 100 essentiële denkers. Philip Stokes

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la **FOI** - reLigie - **F**usion, **O**riëntation et **I**dentité

reLigie: uiterlijke eenheid

Voor Paul Verhaeghe, hoogleraar klinische psychologie en psychoanalyse, is zingeving een hoger doel stellen dat je met anderen, minstens met drie, wil bereiken. (@18) Samen kan men voor “something bigger” gaan zegt Rick Falkvinge, de Zweedse oprichter van de Piraten Partij. Het kiezen voor gezin, waarden-gemeenschap, natie, club en bedrijf zullen waarschijnlijk meer zin geven, meer kracht en waarde betekenen.

Etienne de la Boétie: “We hebben van moeder natuur een stem gekregen en leren spreken zodat we elkaar beter kunnen leren

kennen, en vriendschappen kunnen sluiten door gedachten uit te wisselen en zo tot gemeenschappelijke ideeën te komen. De natuur heeft zo goed mogelijk geprobeerd om die verbondenheid tussen de mensen aan te halen. Ze heeft op allerlei manieren getoond dat ze ons niet alleen wilde verenigen maar ook één maken.” (@13)

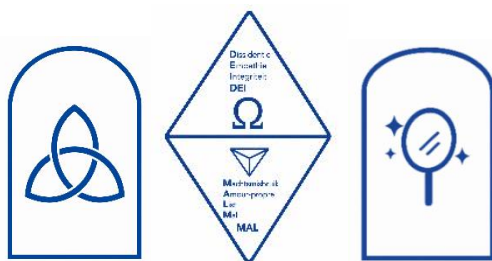
*Tout seul on va plus vite,
Ensemble, on va plus loin.* (@19)
(Voor meerderen een Afrikaans gezegde)
uit lied van Zwangere Guy

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK la **FOI** - reLigie - **Fusion**, **O**riëntation et **I**dentité

To-Do-lijst om aan de kant van de engelen te staan
Robert Sapolsky, neurowetenschapper en primatoloog in *Behave*

“Houd in gedachten dat wat rationaliteit lijkt, vaak gewoon rationalisatie is, het spelen van een inhaalslag met onderaardse krachten die we nooit vermoeden.” Wantrouw essentialisme, dit is - De Zijs zijn homogeen, eenvoudig en met een onveranderlijke en negatieve essentie -. Kies voor individualisering en individuatie (ze zijn allemaal verschillend) van de Zijs. “Focus op de grotere, gedeelde doelen.” “Oefen het innemen van perspectief.” Verminder hiërarchische verschillen. Om de Zijs te leren kennen,

samenkomen op gelijke voorwaarden met gedeelde doelen. Ga voor goedaardige dichotomieën: “Als we accepteren dat er altijd verschillende kanten zullen zijn, is het een niet-triviaal punt altijd aan de kant van de engelen te staan.” “En geef ondertussen voorrang aan mensen met een auto met de bumpersticker “Mean people suck” en herinner iedereen eraan dat we het allemaal samen tegen Voldemort en het huis Zwadderich opnemen.” (2)

Fusion

Oriëntation

Identité

de dynamiek reLigie

la FOI

(1): Comprendre la Philo. Les 30 plus grands concepts de philosophie expliqués. Éditions du Sens.

(2): BEHAVE. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik. Robert Sapolsky. Penguin Press

(3): APREN-TISSAGES #2, 2018 artikel Yves Bonnardel

(4): Franc-Maçonnerie Magazine N° 61 Mars –Avril 2018

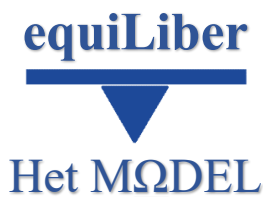
(5): Question de Philo N°17

(6): La passion de la fraternité Beethoven. Erik Orsenna. Stock fayard

- (@1): citaten.net/quotes/van-immanuel_kant.html?page=4
- (@2): www.mylene.net/mylene/d_s_desenchantee_paroles.php
- (@3): nl.wikipedia.org/wiki/Onttovering_van_de_wereld
- (@4): www.nationaleombudsman.nl/uploads/soorten_rechtvaardigheid.pdf
- (@5): www.amnesty.nl/encyclopedie/gelijkheid-en-gelijke-behandeling
- (@6): www.nationalgeographic.nl/cultuur-samenleving/a45519958/confucius
- (@7): www.sg.uu.nl/artikelen/2011/10/taoisme-en-levenskunst-harmonie-met-de-natuurlijke-orde
- (@8): citaten.net/zoeken/citaten-ori%C3%ABntatie.html
- (@9): www.aljazeera.com/video/newsfeed/2026/3/4/spanish-pm-says-no-to-war-in-middle-east
- (@10): pfauth.com/intentioneel-leven/persoonlijk-manifest/
- (@11): [nl.wikipedia.org/wiki/Graad_\(vrijmetselarij\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Graad_(vrijmetselarij))
- (@12): www.encyclo.nl/begrip/laatsten_zullen_de_eersten_zijn
- (@13): www.meerdemocratie.be/sites/default/files/PDF/etiennedelaboetie-vertoogetoverdevrijwilligeslavernij-zwart.pdf
- (@14): www.wwf.nl/wat-we-doen/focus/biodiversiteit
- (@15): www.mo.be/recensie/nee-we-zijn-niet-met-te-veel
- (@16): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/12/14/ingrid-robeyns-limitarisme-vermogensverdeling
- (@17): nl.wikipedia.org/wiki/Religie
- (@18): www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/09/26/jongeren-en-zingeving-de-zin-van-ons-leven-waar-ligt-die-nu-we/
- (@19): cercle2linnovation.com/articles/seul-on-va-plus-vite-ensemble-on-va-plus-loin

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

van regressie naar progressie

De Queeste

Het equiLiberalisme beschrijft een levensmodel voor progressie naar morele competentie, weerbaarheid en balans door bevrijding, ontplooiing, ontdekking en bewustwording.

Bewustwording

Beseffen wanneer angst het denken overneemt;
wanneer ijdelheid het oordeel vertroebelt;
wanneer groepsdruk het geweten vervangt;
wanneer macht en valsheid belangrijker worden dan
rechtvaardigheid en waarheid;
wanneer zekerheid belangrijker wordt dan werkelijkheid.

Ontplooiing

in 3 aspecten

-Bevrijden

-Activeren

-Uitbalanceren

van emotie en verstand

das BAUen

De Dynamiek naar Balans

innerlijk tussen emotie en verstand,

uiterlijk tussen mens, medemens en natuur

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

la FOI - reLigie - Fusion, Oriëntation et Identité

das BAUen - equiLiber - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Wikipedia: “De Phronèsis, volgens Aristoteles (384 – 322 voor Christus) de belangrijkste deugd, die morele verstandigheid inhoudt, die in de praktijk schuilt. De Phronèsis is het inzicht dat zorgt voor het kiezen van de goede handeling en het bepalen van het midden, tussen verstand en gevoel.” (@1)

De Uitdaging

How do you destroy a monster,

Without becoming one? (@2)

Liegen om te leven. Daniel Goleman: “Beroof je de gemiddelde mens van zijn levensleugen, dan ontnem je hem ook zijn geluk” schreef Ibsen, een schrijver van toneelstukken.” (1)

Omwentelingen rekenen af met regressieve frameworks slechts om ze te vervangen door nieuwe. De liberalen bestreden de macht van kerk en adel maar werden al gauw zelf een ondemocratische kaste, de derde stand. De liberale bourgeoisie voelde zich superieur tegenover het gepeupel. Ze deed gauw niet meer onder voor kerk en adel. De socialisten bevochten de agressie van het kapitalisme en kwamen op voor de kleine man. Ze trokken de macht naar zich toe en werden wat de anarchisten gevreesd hadden, de vierde stand. De linkse wanen groeiden uit tot een beleid van terreur. Toen de Sovjet-Unie in elkaar stuitte, kwamen godsdienst en nationalisme weer snel op.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das **BAU**en - equiLiber - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Nieuwe strekkingen reageren tegen machtsmisbruik om eens aan de macht zelf in destructiviteit te vervallen. Humanistische waarden zijn al duizenden jaren bekend. Ze langdurig en succesvol in praktijk brengen, lukt niet omdat de actie tegen destructiviteit zich beperkt tot het opdringen van een oppervlakkige pacificatie. De echte oorzaak van het probleem te lijf gaan, de menselijke regressie, blijkt zeldzaam en weinig aantrekkelijk of succesvol.

Bevrijden

Een Progressief Proces

“Iets over de Saint-Simonianen en hunne leer”

Guillaume van den Bergh, 's Gravenhage
Bij M. de Lyon, boek- en plaatdrukker
18 Junij 1833

“de vrijheid wordt door de staatkundigen van verschillende opinie, die meenen op den weg der vordering te zijn, beschouwd als een doel; dit is een dwaling; het te bereiken doel is de trapsgewijze verbetering van den zedelijken, verstandelijken en lichamelijke toestand des menschedoms en vooreerst van de talrijkste klasse, omdat deze ook de armste en meest lijdende is; de vrijheid kan eigenlijk slechts een middel zijn ter bereiking van het maatschappelijk geluk.” (@3) books.google.be

Edmund Burke (1729 – 1797) in *Reflections on the Revolution in France*. “Wat is vrijheid zonder wijsheid en zonder deugd? Het is de grootste van alle mogelijke kwaden; want het is dwaasheid, ondeugd en krankzinnigheid, stuurloos en onbesuisd.” (2)

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das BAUen - equiLiber - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Bevrijding is deel van een progressief proces. “Als kinderen of volwassenen als wilden zijn, dan moeten ze wellicht autoritair gedisciplineerd worden”, suggereert John Stuart Mill. Als ze vooruitgaan en gehoorzamen aan dwang, kan weer een stap verder gezet worden.

“They have to be taught self-government, and this, in its initial stage, means the capacity to act on general instructions. What they require is not a government of force, but one of guidance.” (*Considerations on Representative Government* uit 1861) Het eerste element van goed regeren bestaat voor John Stuart Mill uit het scheppen van deugd en intelligentie.

Vrijheid zonder inzicht, nuchterheid of waarden is gevaarlijk. Vrij zijn betekent ook vrij zijn van onwetendheid en mythe. De evolutie naar inzicht en nuchterheid net zoals bevrijding is een progressief proces.

Vrijheid in de vorm van democratie of van vrije markt zal pas werken als kiezers en consumenten deugdzame mensen zijn. Het vroeg installeren van de democratie in Irak door de V.S. na de val van Saddam Hoessein, of het opleggen van “Free Trade” aan de Afrikaanse landbouw door Europa kan catastrofaal zijn.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das **BAU**en - equiLiber - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Diversiteit

Vrijheid vraagt keuzemogelijkheden, diversiteit. Een individu moet kunnen kiezen tussen verschillende politieke, economische en morele systemen. Overheid en democratie moeten die niet opdringen. Geboortegrond mag die keuzevrijheid niet inperken.

Iedere mens zou de mogelijkheid moeten hebben om verschillende levensbeschouwingen, economische systemen, onderwijsvormen en maatschappelijke modellen te onderzoeken, te vergelijken en desnoods weer te verlaten. Niet de staat, niet de markt en ook niet de meerderheid mogen bepalen welke levensvisie de enige geldige is.

TINA

“There Is No Alternative.”

Een slagzin die destijds door Margaret Thatcher werd gebruikt. Voor haar en haar neoliberale volgelingen was een zo vrij mogelijke (gedereguleerde) markteconomie het enige systeem dat de mensheid welvaart en welzijn kon brengen.

“There Are Many Alternatives Ready and Available.”

TAMARA (@4)

Zoals biodiversiteit ecosystemen weerbaar maakt, zo maakt culturele en institutionele diversiteit beschavingen veerkrachtig.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das **BAU**en - equiLiber - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
diversiteit

Andreas Kinneging: “Diversiteit is waardevol in zichzelf. Uniformiteit doodt de zinnen en de geest. Vergelijk bijvoorbeeld de treurige monotonie van de VS met de nog altijd grote verscheidenheid tussen de Europese landen... Maar nationale eigenheid is niet alleen in zichzelf een goed. Van de verschillende zeden en gewoonten, de verschillende kijk op de wereld en de verschillend politiek kunnen naties over en weer veel leren. Over wat nagevolgd kan, maar ook over wat vermeden moet worden.

Een “monocultuur” is niet alleen biologisch gevaarlijk, maar ook cultureel, economisch en politiek. Elk volk heeft weer wat anders

bij te dragen. Dat is de gratie van het verschil. Uniformiteit is de dood in de pot.”⁽²⁾

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das **BAU**en - equiLiber - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Autonomie - financieel

Robert Sapolsky in *Behave*: ‘De mens legde een uniek traject af toen hij de sociaaleconomische status uitvond. In termen van de bijtende, verwoestende invloed op geest en lichaam komt niets in de geschiedenis van dieren die elkaar het leven zuur maken met statusverschillen nog maar in de buurt van onze uitvinding van armoede.”⁽³⁾

Een burgerschapsinkomen bevrijdt de mensen van dwingelandij, maakt komaf met armoede en schept ruimte voor leren, voor emancipatie en participatie, of voor zingeving en ontplooiing.

« L'allocation universelle se veut un droit et obéit au procès d'individualisation qui caractérise la modernité. » (4)

Gezinnen, families, naties en gemeenschappen bouwen voor de nakomelingen progressief de patrimonien op die dit basisinkomen mogelijk maken. Nu bouwen overheden de schulden, de overbevolking en de milieuvervuiling op die de vrijheid van de toekomstige generaties ondermijnen.

Nakomelingen op de wereld zetten die misschien zullen moeten “krabben en vechten” om rond te komen in een arme en vervuilde wereld past niet in een equiLiberale maatschappij. Het onderwerpen van mensen en het tegen elkaar opzetten ervan zwengelt de regressieve en destructieve spiraal verder aan.

De Belgische Piraten Partij: “De Piraten stellen vast hoe het huidige groeimodel heel wat mentale druk en onzekerheid genereert. De Piraten pleiten voor het opzetten van experimenten met het basisinkomen om antwoorden te vinden op de deprimerende ratrace, de burn-out cultuur en de toenemende ongelijkheid.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das **BAU**en - equiLiber - **Bevrijden** → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
autonomie - financieel

De Piraten geloven niet dat de financiële haalbaarheid van het basisinkomen het grootste obstakel is. ” (@5)

“het basisinkomen in België is wel betaalbaar”

www.vivant.org: “Daarbij blijft de overheid net als nu de kosten van geneesmiddelen en andere zorgen op zich nemen, naast het basisinkomen. **In een eerste fase** wordt het ‘cash-gedeelte’ van de uitkeringen van de sociale zekerheid, de ziekteverzekering en het OCMW – vandaag 73 miljard euro – vervangen door een **onvoorwaardelijk basisinkomen** voor de hele bevolking plus een **voorwaardelijk bijkomend inkomen** voor gehandicapten, mensen die nu een hoger pensioen hebben enz.

Het *onvoorwaardelijk basisinkomen* is samengesteld als volgt: tot de leeftijd van

17 jaar ontvangt men 200 euro per maand; van 18 tot 25 jaar ontvangt men 550 euro; van 26 tot 65 jaar ontvangt men 750 euro en vanaf 65 jaar ontvangt men 1.300 euro per maand. Als men vermenigvuldigt met het aantal per leeftijdsgroep komt dat op 94,5 miljard euro per jaar.

De kost van het aanvullend '*voorwaardelijk bijkomend inkomen*' wordt geschat op 14,5 miljard euro. Het "uitkerings"- gedeelte van de vernieuwde sociale zekerheid kost in totaal dus 109 miljard

euro. Op het ogenblik dat het basisinkomen wordt ingevoerd verandert het inkomen uit arbeid van de werkenden helemaal niet. Bijvoorbeeld, iemand die nu 1.750 euro netto verdient, zal dan een loonbriefje krijgen waarop staat: basisinkomen 750 euro, inkomen uit werk: 1.000 euro. De werkenden krijgen in eerste instantie hun basisinkomen van de werkgever. Dat is ook zo voor zelfstandigen, die in die zin "zichzelf" een basisinkomen betalen. Zo verandert er niets voor de werkenden, niets voor de werkgever en niets voor de overheid. De werkgevers betalen op die manier 41 miljard euro (4.560.000 werkenden x 12 maand x 750 euro = 41 miljard euro) aan basisinkomens van de totale kost van 109 miljard euro die eerder werd berekend. **Zo blijft er nog 68 miljard euro (109 – 41) te financieren, maar dat is minder dan de 73 miljard euro die de overheid nu reeds uitgeeft aan uitkeringen.** Er is dus *geen financieel probleem* om een basisinkomen in te voeren. Er is zelfs ruimte om het basisinkomen voor kleine zelfstandigen te laten betalen door de overheid (in plaats van door henzelf). Dat kan men zien als een individuele subsidie voor ondernemerschap." (@6) **Roland Duchâtelet - 23 juni 2017**

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das **BAU**en - equiLiber - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren autonomie

Autonomie - politiek

Autonomie betekent ook vrije keuze van politiek systeem. Vrijheid betekent niet het afbreken en ontwaarden van wetten, grenzen en normen maar wel het er voor kunnen kiezen.

« Il n'y a donc point de liberté sans lois, ni où quelqu'un est au-dessus des lois. » Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) (@7)

"Er is dus geen vrijheid zonder wet, noch waar iemand boven wetten staat." Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)

Geboorteplaats, ouders of cultuur dienen niet beslissend te zijn over hoe iemand moet leven. Vrijheid betekent voor een volwassen individu, het kunnen kiezen van een levenskader met grenzen, normen en levensoriëntatie.

APPREN-TISSAGES: « L'autodétermination n'implique pas que chaque décision est rationnelle, ou qu'aucune erreur est faite. Ce qu'elle signifie, c'est que chaque personne peut décider pour elle-même ce qu'elle considère comme « son bien » ou souhaitable et comment elle se conduit: » Yves Bonnardel. (5)

“Zelfbeschikking impliceert niet dat iedere beslissing rationeel is of dat geen fouten gemaakt worden. Wat het betekent, is dat ieder persoon voor zichzelf mag beslissen wat hij beschouwt als “zijn goedheid” of wensbaarheid en hoe hij zich gedraagt.” Yves Bonnardel. (5)

Autonomie - privacy

Autonomie vraagt ten slotte ook een mate van privacy ter bescherming van de vrijheid tegen derden, publiek en overheden.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das **BAU**en - equiLiber - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
autonomie door eenvoud

Eenvoud

In principe zou iedere gezonde mens in staat moeten zijn beroep te kiezen. Boer of beenhouwer is door de wettendiarree en de daarmee verband houdende investeringen en stress nog weggelegd voor een selecte minderheid. Diploma's moeten in tijd en geld zo bereikbaar mogelijk worden. Het nut of de winst van lange en moeilijke procedures moet bewezen worden.

Iedereen moet zijn huis kunnen warmen zonder afhankelijkheid. Gevreesd mag worden dat in de toekomst alleen elektrische

verwarming mag wat weer de afhankelijkheid van de burger vergroot. Iedereen zou de motor van zijn wagen mogen (laten) vervangen mits een redelijke keuring. Nu moet de fabrikant daarvoor toestemming geven. “The Right to Repair” dient hersteld te worden. En iedereen moet weg kunnen zonder bankkaart, zonder gps, zonder gsm, willen we niet steeds meer afhankelijke sukkelaars worden. Iedereen moet goedkoop een brief kunnen versturen en alle communicatie moet per brief kunnen. Een gedrukt dagblad is een basisrecht. Eenvoud siert, Eenvoud bevrijdt

(1): Liegen om te leven. Daniel Goleman

(2): De onzichtbare Maat. Archeologie van Goed en Kwaad. Andreas Kinneging

(3): Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik.

Robert Sapolsky

(4): Vers un revenu de citoyenneté. Charles Champetier. *Éléments pour la civilisation Européenne* N°168

(5): APPREN-TISSAGES #2, 2018 artikel Yves Bonnardel

(@1): nl.wikipedia.org/wiki/Aristoteles

(@2): www.pinterest.com/explore/donkere-citaten

(@3): books.google.be/books?id=3yvr1nH02B8C&pg=PA28&dq

(@4): www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/05/12/de-ondraaglijke-eenzijdigheid-van-economisch-herstel/

(@5): nl.pirateparty.be/basistekst/

(@6): www.vivant.org/nl/nieuws/d/detail/betaalbaarheid-basisinkomen

(@7): dicocitations.lemonde.fr/citations/citation-47654.php

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

van regressie naar progressie

Het equiLiberale Model

Het MODEL

Het equiLiberalisme beschrijft geen perfecte samenleving en evenmin een volmaakte mens maar een proces van bevrijding, bewustwording en evenwicht, waarin mens, gemeenschap en natuur samen kunnen uitgroeien tot een duurzame symbiose.

In het equiLiberalisme staat progressief niet tegenover conservatief maar tegenover regressief. Progressief is hier niet gelijk aan nieuwloops en is noch “neofiel”, noch “neofob”.

Vier Richtingen naar Balans

Geen enkele van deze stromingen kan succesvol zijn zonder de andere. Meerdere begrippen uit de kolommen van het model zijn synoniem of verwant; ze overlappen elkaar en versterken elkaar wederzijds. Het model biedt een sjabloon dat vrij kan worden ingevuld. De waarden **R**edelijkheid, **R**esponsabiliteit, **R**elativering en **R**esponsiviteit (bewogenheid) zijn aspecten van **R**echtvaardigheid. Ze sluiten aan bij de klassieke deugden uit oude beschavingen, zoals bekend uit Griekse en Romeinse geschriften: Wijsheid, Rechtvaardigheid, Matigheid en Moed, die samen het Goede vormen.

DE PROGRESSIEVE DYNAMIEK

das **BAU**en - equiLiber - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Naar Balans

Benedictijns evenwicht

het bundelen van ultieme waarden

Esther De Wael schrijft over evenwicht en matigheid in de Benedictijnse (klooster) traditie: “het is geen gemakkelijke middenweg. Het betekent niet op veilig spelen; het is geen recept voor middelmatigheid. In tegendeel, het is bijzonder veeleisend. Benedictijns evenwicht houdt geen compromis in; eerder is het een

bundelen van ultieme waarden, ...” Benedictus leefde van 480 tot 547 na Christus.

Innerlijke balans

Kahil Gibran in de Profeet:

“Je rede en je hartstocht zijn het roer en de zeilen van de zeevarende ziel. Indien de zeilen of het roer breken, kun je enkel voortdobberen en drijven, of stil liggen in het midden van de zee. Want de rede, indien zij alleen heerst, is een beperkende macht; en de hartstocht, waarop niet wordt gelet, is een vlam die ter eigen vernietiging brandt.” (@1)

Uiterlijke balans

Balans tussen mens en medemens, mens en natuur. Sociale, economische, ecologische, demografische en militaire balans en pacificatie weg van destructieve concurrentie, complotvorming en expansionisme.

Balans en Weerstand

Balans betekent geen “verweking”, is niet altijd ontwapenen, zich laten doen of de zaken onder de mantel der liefde verder laten verzieken.

Het MΩDEL

Vier Bevrijdingen

DDDD

Democratisering, Demystificering, Deregulering, Deculpabilisering

Vier Activeringen

The **POEM**

Participatie, **O**tium*, **E**mancipatie, **M**obilisering

Vier **Uitbalanceringen**

RRRR

van Humiliërend naar Responsief (bewogen)

van Autistiform naar Redelijk

van Radicaal naar Relativerend

van Dociel naar Responsabel

voor balans

van Verstand, Instinct en Emotie,

van Hogere en Lagere gevoelens,

van Technische en Morele Kracht,

van Eigenbelang en Ander Belang,

van Hiërarchie en Gelijkwaardigheid,

van Autonomie en Verbondenheid

van Solidariteit en Competitie

*: sereniteit,... zie hoofdstuk 27

(@1): www.sanderspanenburg.nl/minder-denken-meer-gevoel/wat-is-jouw-carrierekracht-hartstocht-of-rede/

X. INTELLECTUELE PROGRESSIE

§28 Democratisering en Participatie

Van Autistiform naar Redelijkheid

“Let a person have nothing to do for his country and he will not take care of it.” John Stuart Mill. (@1)

Autistiforme Vervreemding

▢ De waan van de ideale volmaakte ratio, de absolute waarheid en goedheid ervan schept ruimte voor monisme (op iedere vraag bestaat 1 juist antwoord), dualisme (zwart/wit in vakken catalogeren, het categoriseren van mensen), het zich verschuilen achter statistische significantie, generalisaties, en simplistisch, theoretisch en rechtlijnig denken.

▢ De waan van de rationele mens gaat voorbij aan de feiten dat hij dat hij is geconditioneerd, snel vergeet, dat hij gebruik maakt van onzekere vergelijkingen, dat hij zich conformistisch onderwerpt, dat hij emoties rationaliseert, dat hij vluchtig en oppervlakkig denkt, en dat hij soms ongecontroleerd emotioneel handelt. Hij ondergaat subliminale onbewuste invloeden gekoppeld aan zintuiglijke prikkels en aan onbewuste interne info als cognitieve vermoeidheid, honger of pijn. Hoe rationeler we ons wanen, des te onredelijker we worden en hoe meer onbegrip en onverdraagzaamheid toenemen.

▢ De overschatting van onze ratio geeft een zekerheidsgevoel maar is ook een basis van vervreemding van de realiteit, “derealisatie”. De kunstmatige zekerheid schept een persoonlijkheidsverandering door fragmentarisch denken, door een verminderd inlevingsvermogen en door het te letterlijk nemen van wetten en normen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - equiLiber - **Bevrijden** → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
van autistiform naar redelijkheid - vervreemding

▢ Mythes over Goddelijke Zekerheid, over het vermogen van statistisch-wiskundige socio- en econometrische modellen, over de goedheid van rationalisering, over de objectiviteit van de rationele mens en van de artificiële intelligentie, over de noodzaak om

mensen te klasseren en te declasseren, ... geven structuur, kunnen doeltreffendheid bevorderen, twijfel en verwarring verwijderen maar bedreigen de eigenheid en de vrijheid, de verdraagzaamheid en de zelfdiscipline, de redelijkheid, de remmingen, de juiste maat en de rechtvaardigheid, de intellectuele participatie en emancipatie, het gezond verstand en de mens als “interpreterend en betekenis gevend wezen.” (@2)

Humanisme lost op in technocratie, in realpolitik, in intellectueel reductionisme, in maximalisering en minimalisering, in stukjes- en hokjesdenken, in dubbele moraal en in bekrompen en kille calculatie.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

van autistiform naar redelijkheid

das **BAU**en

Bevrijden

Democratisering

VRT NWS 23/12/2025, kerstessay Bjorn Soenens: “De niet aflatende zucht naar efficiëntie is ook exact wat de aftakeling heeft ontketend van onze democratie. Democratie is per definitie niet efficiënt. Democratie is van nature traag en bedachtzaam. Democratie is het product van overleg, van onderzoek, van nadenken, van nuance, van checks and balances. Ja, tergend traag en zenuwslopend soms voor wie een grote dadendrang heeft. Het is waar: alleen dictaturen kunnen snel, autonoom en zonder tegenspraak handelen.” (@3)

Het equiLiberaal model stelt dat het ieder zijn waarheid en overtuiging is, en dat ieder mens een onderzoeker, een ondernemer, een filosoof en een politicus mag zijn die tot een eigen en afwijkende conclusie mag komen.

Lessen voor de eenentwintigste eeuw: “De moderne mens wil door anderen erkend worden ‘als mens’, als zijn eigen meester, als bron van zijn eigen ideeën, verlangens en gevoelens, en als fundamenteel gelijkwaardig met anderen.”⁽¹⁾ Hij moet niet op grond van verschillen in diploma, ras, taal, geboortegrond, gemeenschap, roem, talent, klasse of vermogen gedeclasseerd en uitgesloten worden van zijn recht op gelijkwaardigheid en zeggenschap.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → **Uit**balanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
van autistiform naar redelijkheid

das **BAU**en
Activeren

Participatie

The POEM

1 Tessalonicenzen, hoofdstuk 5

19 Blust de Geest niet uit,

20 kleineert de profetische gaven niet, (@4)

21 beproeft alles, behoudt het goede. (@5)

Voor een progressieve dynamiek zet het equiLiberale model tegenover autistiforme zekerheid de intellectuele ontplooiing via **P**articipatie als het eerste deel van de activering van emotie en verstand, **THE POEM**. Dat is onder andere mee kiezen en mee werken in de organisatie van het eigen leven en in de organisatie van het collectieve leven zoals meedoen, meedenken en meebesturen in een school, in een natie, in een gemeente, in een gemeenschap, in een actiecomité, in een sportclub, in een museum...

Maar **P**articipatie krijgt evengoed vorm en gewicht door stemrecht, door een ethisch consumptiepatroon, door ondernemerschap, door ethisch beleggen, door het kiezen van een huwelijkspartner met humanistische waarden, door het kiezen voor een sociale werkgever of leverancier, door het kiezen voor een morele waarden-gemeenschap of voor een librale natie of stad, ...

Participatie activeert bewustwording, geeft vorm aan verbondenheid, oriëntatie en eigenheid, (fusion, oriëntation, identité) la **FOI**, en aan zingeving en zelfontplooiing.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

van autistiform naar redelijkheid

Robert Sapolsky in *Behave*: “Een gemeenschap met een hoge participatiegraad is er één waar mensen zich doeltreffend voelen, waar instellingen transparant genoeg werken zodat mensen geloven

dat ze verandering kunnen teweegbrengen. Mensen die zich hulpeloos voelen, sluiten zich niet aan bij organisaties.” (2)

Mensen ontwikkelen verantwoordelijkheidsgevoel wanneer zij daadwerkelijk mogen deelnemen. Wie meebeslist, leert luisteren. Wie verantwoordelijkheid draagt, leert relativeren. Wie fouten mag maken, ontwikkelt oordeelsvermogen. Participatie is daarom geen gunst die de overheid verleent, maar een noodzakelijke voorwaarde voor volwassen burgerschap.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → **A**ctiveren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

van autistiform naar redelijkheid

das **BAU**en

Uitbalanceren

Emotie en Verstand naar Redelijkheid

R

“Kort en goed, de Traditie verstaat onder het goed werken van de rede niet sluwheid, en evenmin intelligentie, en al evenmin geleerdheid, maar verstandigheid en wijsheid.” (3)

Andreas Kinneging

Redelijkheid vraagt het begrijpen van zichzelf en van de andere, empathie.

Redelijkheid kiest in de plaats van de zekerheid voor het behoud van twijfel.

Redelijkheid vraagt nuance, de verschillende aspecten van iets bekijken en afwegen. Nuanceren staat tegenover de bekrompenheid van dualisme en categoriseren. Het belicht de verschillende aspecten (facetten, zijden) van een onderwerp of het belicht een onderwerp van uit verschillende standpunten.

Redelijkheid staat voor rechtvaardigheid, eerlijkheid, billijkheid, constructiviteit, gematigdheid, gezond verstand, humanisme, ...

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

van autistiform naar redelijkheid

Redelijkheid is meesterschap in tegenstelling met het zich laten sturen door misleidende intellectuele hoogmoed die de menselijke

ratio en de menselijke rationaliteit overschat in kunde en in gewicht.

Redelijkheid staat niet los van het gevoel maar staat voor balans en verbondenheid tussen ratio en emotie.

Redelijkheid vraagt van de emotie zelfdiscipline en verdraagzaamheid:

Zelfdiscipline : *éléments pour la civilisation Européenne*: “Ce que nous dit la sagesse, c’est que l’homme doit s’autolimiter, ce que les Grecs appelaient l’hubris, c’est-à-dire la démesure, car c’est seulement de cette manière qu’il peut espérer mener une vie heureuse et équilibrée. Il n’y a pas de liberté ni de société possible sans acceptation de certaines limites”, zegt Serge Latouche. (4)
“Wat ons de wijsheid zegt, is dat de mens aan zelfbeperking moet doen van wat de Grieken “de hubris (arrogantie)” noemen, met name de mateloosheid, want het is slechts op deze manier dat hij op een gelukkig en uitgebalanceerd leven kan hopen. Er is geen vrijheid noch samenleving mogelijk zonder aanvaarding van zekere grenzen.”

“Verdraagzaamheid maar niet ten aanzien van de onverdraagzamen; vrijheid, maar alleen voor zij die ook de vrijheid van anderen willen.” Zo omschreef Louis De Potter zijn visie in die periode. (5) Uit *Het Verlies van België*, Johan Op de Beeck.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAUen** - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
van autistiform naar redelijkheid

Redelijkheid is geen rationalisme. Wikipedia: “The Circle of Reason” is een in Minnesota gevestigde internationale

gemeenschap van theïsten, conservatieven en progressieven die het pluralistisch rationalisme omhelzen. Ze zetten zich in voor de “redelijkheid” los van iemands wereldvisie. (@6) Ze zetten zich af tegen dogmatisme en emotionalisme, de ontkenning van de realiteit, niet te betwisten stellingnames en emotionele argumenten en handelingen. Ze ontmoedigen beledigingen verbaal, gedrukt of op televisie als immoreel omdat dit emotioneel overtuigen is.

Net als bij de stoïcijnen is hier wel al voor een stuk sprake van vervreemding. “Passies zijn irrationeel.” Maar zonder passie geen redelijkheid. Gezond verstand is een wisselwerking met gevoel, buikgevoel, intuïtie en/of de wijsheid van het instinct.

Redelijkheid staat in het equiLiberale model naast **Responsabiliteit**. Beide richtingen staan voor intellectuele ontwikkeling.

Redelijkheid vraagt het **Bevrijden**, **Activeren** en **Uitbalanceren** van passie en verstand. Het equiLiberale model zet in zijn eerste luik de **Redelijkheid** tegenover autistiform.

Redelijkheid ontstaat progressief door leren en ervaring, door onderzoek, filosofie en ondernemerschap. En aan Confucius toegedicht: “Ervaring is een kaars die slechts verlicht wie ze draagt.”

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAUen** - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Democratiseren → **Participatie** → **Redelijkheid**
van autistiform naar redelijkheid

Dit eerste luik van het equiLiberale model beschrijft een bevrijdende **Democratisering** en een activerende **Participatie** in de

politiek, de economie, de opvoeding, het onderwijs, in het
gemeenschaps- en gezinsleven. Doel is samen met de drie andere
richtingen (**RRR**) in het model, het ontwikkelen van **Redelijkheid**,
het dynamiseren en pacificeren van mens en mensheid.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Democratiseren → Participatie → **Redelijkheid**
van autistiform naar redelijkheid

Politiek

Wikipedia: “Aristoteles onderscheidde in Politica (350 v.Chr.) drie staatsvormen. Deze drie hadden elk een goede en een slechte vorm, die ook weer onderverdelingen kenden. In deze extreme vorm kwamen ze niet voor, het waren ideaaltypes:” (@7)

Aantal	<u>Algemeen belang</u>	<u>Eigenbelang</u>
Een (<u>monarchie</u>)	<u>koningschap</u> (<i>basileus</i>)	<u>tirannie</u>
Enigen	<u>aristocratie</u>	<u>oligarchie</u>
Allen	<u>politeia</u>	<u>democratie</u>

(@7)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
van autistiform naar redelijkheid

▼ DE REGRESSIEVE DEMOCRATIE

Demagogie en Concurrentie

List en Overmacht

“Er wordt nooit zoveel gelogen als na een jachtpartij, tijdens een oorlog, en voor een verkiezing.”

Otto von Bismarck (1815 - 1898) (@1)

De hedendaagse representatieve democratie leidt niet automatisch tot brede medezeggenschap (participatie) of tot bevrijding. Ze teert op concurrentie, op demagogie, meeheulen en uitsluiten. Ze wordt vaak geleid door machtigen en ruziemakers. Ze is een legitimatie en een hefboom voor de sympathiemoraal, de waan van de dag, het humeur van de stemgerechtigden.

Het succes van de duistere driehoek
narcisme, psychopathie en machiavellisme

Zondag 23 juni 2024, Björn Soenens voor VRT NWS: “De onvrede die rechtstreeks leidde naar de verkiezing van Donald Trump werd niet weggenomen door zijn presidentschap, en ook niet door de kiesnederlaag na zijn eerste termijn. Het onbehagen, de haat en de rancune bleven in alle uithoeken van Amerika voortsudderen.” (@8)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve democratie

“Ondanks verkiezingsnederlagen, ondanks 2 afzettingsprocedures, ondanks een strafrechtelijke veroordeling: Trump blijft hardnekkig

voortbestaan. Meer zelfs: hij maakt een aanzienlijke kans om op 5 november 2024 opnieuw president te worden van Amerika.” (@8)

De onrechtvaardige democratie

2500 jaar geleden bekritiseert Socrates de prille democratie. Hij wijst op de corruptie en het bedrog. Het is niet omdat een meerderheid achter een idee staat dat die juist is.

www.meervrijheid.nl: “Maar democratie is geen rechtvaardiging voor dwang. Als 2 dieven besluiten iemand te bestelen, is dat nog steeds diefstal, ook al zijn de dieven in de meerderheid.” (@9)

De democratische kasten

“Het ‘volk’ dat de macht uitoefent bestaat niet altijd uit dezelfde mensen waarover de macht wordt uitgeoefend” schrijft J.S. Mill in *Over Vrijheid* (1859). Hij wijst er ook op dat een politieke meerderheid een groep kan onderdrukken, “de tirannie van de meerderheid”.

In een poging de democratie meer legitimiteit te geven, pleit de liberale familie soms voor referenda. Ook hier worden minderheden en zwakkere groepen onderdrukt door de sterkste communicator. De publieke opinie is manipuleerbaar, irrationeel en onstabiel.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve democratie

Democratische middelmatigheid

Voor Sigmund Freud leden de Amerikanen aan “psychological poverty of groups”. “..., Freud saw America as a nation where the Group tended to rule over, and often to crush, the individual. Not only did America always teeter close to **MOB** rule; it was doomed to mediocrity because the lowest common denominator would always prevail. In America, there was no room for true leaders.”
Uit *The Death of Sigmund Freud* van Mark Edmunson.

“..., Freud zag Amerika als een natie waar de Groep de neiging had om het individu te overheersen en vaak te verpletteren. Niet alleen leunde Amerika altijd dicht aan bij the **MOB** heerschappij; het was gedoemd tot middelmatigheid omdat de kleinste gemene deler altijd zou zegevieren. In Amerika, was er geen ruimte voor echte leiders.”

Democratische stilstand

“The crowd, mesmerized by democratic propaganda, believed it was always in the right. The people never needed to change or develop their vision of life.”

Uit *The Death of Sigmund Freud* van Mark Edmunson.

“De menigte, gebiologeerd door democratische propaganda, geloofde dat ze altijd gelijk had. De mensen hoefden hun visie op het leven nooit te veranderen of te ontwikkelen.”

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve democratie

Democratische laagheid

“Maar kijk eens even naar wat we hebben gekregen van die wilde horden die zichzelf volksvergadering noemden! Duizenden toespraken, duizenden tegenspraken ook, en duizenden systemen! ... De massa's zijn blind en ongeordend en ze behoren toe aan degenen die haar op de meest laag-bij-de-grondse wijze kunnen behagen ...” Koning Willem I der Nederlanden (1772-1843). (5)

Democratische keuzearmoede

In Frankrijk bestaat de politieke wereld uit 2 blokken, links en rechts. Net zo in Groot-Brittannië en de V.S waar de presidentiële debatten door de democraten en de conservatieven zelf georganiseerd worden. Andere geluiden komen er nauwelijks aan bod. Groen is er kansloos. Ook kiezers die voor de meerderheid stemmen, zullen zeer weinig invloed op het beleid uitoefenen. Soms lijken de partijprogramma's zowat van elkaar afgeschreven. En zelfs als er essentiële verschillen zijn, dan biedt dit de kiezer weinig invloed. In een gesprek met “Terzake” haalt Jill Stein, in 2016 nog presidentskandidaat voor de Amerikaanse Green Party, uit naar het huidige Amerikaanse kiessysteem: “In een democratie mag de strijd niet gaan tussen een partij die je langzaam wurgt en een partij die een pistool tegen je hoofd zet”. Stein heeft kritiek op zowel de Republikeinse meerderheid van president Trump als op de Democratische oppositie. (@10)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve democratie

Democratische lobby's

Homogene machtsblokken alhoewel in de minderheid kunnen een disproportionele invloed uitoefenen op het beleid. De Tea Party maakt het democratisch deficit in de V.S. nog groter.

Democratische tirannie

De politieke meerderheid heerst over de minderheid die nodeloos verdrukt wordt. President Mursi kwam democratisch aan de macht in Egypte. Wikipedia: Op 24 juni 2012 werd hij met bijna 52% van de stemmen verkozen tot president van de Arabische Republiek Egypte. (@11) Maar democratisch gekozen politici verdedigen niet noodzakelijk democratische waarden. De minderheden kwamen er onder druk.

Meerdere dictaturen in het Midden Oosten leken beter minderheden en vrijheden te beschermen dan hun democratische opvolgers. Als dictaturen open zouden zijn, als ze in rijke diversiteit zouden voorkomen en als ze hun burgers vrij zouden laten toetreden en uittreden, zouden ze vaak te verkiezen zijn boven regressieve democratieën. Belangrijker is het beschermen van de vrijheid, de waarheid, de nuchterheid en de democratische waarden. Minder belangrijk is het verdedigen van een politiek kiessysteem
In 1912 verspreidden de anarchisten in België een manifest: « Les anarchistes aux électeurs: (...) Ce jour-là, tu ne voteras plus, tu ne choisiras plus de maîtres... Voter c'est abdiquer. Voter c'est légitimer son esclavage. A bas la duperie parlementaire! ... »
Uit *Rood en Zwart* van J. Moulaert.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve democratie

“Anarchisten aan kiezers: ... Die dag ga je niet meer stemmen, kies je geen meesters meer... Stemmen is afstand doen. Stemmen is iemands slavernij legitimeren. Weg met het parlementaire bedrog! ... ”

De tirannie van de partitatie

www.meerdemocratie.be: “Opstand!” is de titel van de inleiding voor de vertaling van *Discours de la servitude volontaire* van Etienne de la Boétie door Charlotte Bauwens. Dr. Jos Verhulst: “Vooreerst is de centrale individuele tiran zo goed als verdwenen; (...) maar in wezen is het systeem een soort kartel, dat in een merkwaardige symbiose leeft met de samenleving: voortdurend worden individuen, die bereid zijn om het spel mee te spelen en hiertoe de nodige talenten bezitten, uit de samenleving gerekruteerd. Daardoor krijgt de tirannie voortdurend nieuw bloed en talent aangevoerd, wat voor haar voortbestaan essentieel is. Een modern partitocratisch systeem functioneert, precies doordat voortdurend nieuw bloed kan aangezogen worden, wezenlijk efficiënter dan een monarchistisch systeem met rigide en erfelijke klassenscheiding.” (@12)

Democratische demagogie

“Veel beloven en weinig geven, doet de zotten in vreugde leven” of het simplistisch scheppen van een vijandsbeeld of een zondebok. En eens aan de macht doet een regering wat ze best acht. In de tweede Golfoorlog heeft eerste minister Blair de troepen van Groot-Brittannië ingezet dit merendeels tegen zijn kiezerspubliek in en tegen zijn eigen partij in. Hij werd volmondig gesteund door de oppositie en door de V.S..

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve democratie

De ondoeltreffende democratie

Vandaag zien we in het Belgisch democratisch bestel het succes van demagogie, electorale destructiviteit, (Goed²=Kwaad schreef Magriet Sitskoorn in Psyche & Brein), en een onoverzienbare berg van wetten en hervormingen want de democratische politici moeten steeds scoren. En het eindeloos geruzie onder Belgische politici ondergraaft de geloofwaardigheid van wet en natie.

“Vandaag (17 februari 2011) deelt het Vlaams Belang gratis bananen uit in het treinstation Antwerpen Berchem. Dit omdat België volgens de partij sinds vandaag, nu we het wereldrecord regering vormen gebroken hebben, officieel een bananenrepubliek is.”

De destructieve democratie

In “Democracy kills” schrijft Humphrey Hawksley over de introductie van de democratie in de ontwikkelingslanden en hoe het daar heeft geleid naar corruptie, geweld en armoede. “Nu geloven miljoenen dat ze meer risico lopen om vermoord te worden of arm te blijven onder een electoraal systeem dan onder een dictatuur.

Het gemiddeld inkomen in autoritair China, bijvoorbeeld, is nu het dubbele van dat van democratisch India. Op dezelfde manier leven Haïtianen die hun regeringen mogen kiezen 20 jaar korter dan deze in dictatoriaal Cuba waar de gemiddelde levensverwachting 77 jaar is.”

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve democratie

Het Verlies van België, van Johan Op de Beeck: “Te midden de partijen die vandaag de samenleving zo verdelen,” zo schreef Louis De Potter (1786-1859), “word ik steeds getroffen door die weinig talrijke klasse van eerbare mensen die je in alle mogelijke gezindheden aantreft, voor wie de triomf van hun idee een middel is om hun medemensen te dienen, niet het middel om hun eigen doel te bereiken, een doel dat verbonden is aan het eigenbelang.” (5)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de progressieve democratie

▲ DE PROGRESSIEVE DEMOCRATIE

“Alexander de Grote (356-323 voor Christus) wilde dat ze alleen de aarde als hun vaderland konden beschouwen” meldt Plutarchus (46-120? na Christus)

“Ses successeurs instaurent une politique de domination, qui sera poursuivie jusqu’au XXe siècle.” Soraya Ghali,
Le Vif l’Express 3522 du 3 au 9 janvier 2019.

“Zijn opvolgers voerden een beleid van overheersing in, dat zou worden voortgezet tot in de twintigste eeuw.”

In de librale democratie kiest iedereen zijn samenlevingsvorm, op zijn minst zijn gemeenschap, en geeft er mee vorm aan.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de progressieve democratie

De eerste bevrijding is die van grond en bloed: Om de burger echte keuze te geven wordt regelgeving en bestuurlijk gezag maximaal losgekoppeld van de grond waarop hij leeft en van het bloed dat hij heeft.

De wereldlijke macht wordt daarom afgebouwd ten gunste van de macht van het individu en ten gunste van niet-aan-land-en-bloed-gebonden morele gemeenschappen waaruit kan gekozen worden en die instaan voor moraal en solidariteit.

De tweede bevrijding is die van machtskartels: Binnenin een democratie wordt de bestuurlijke macht maximaal ontkoppeld van machtsconcentraties als lobby's, monopolies, partijen, politieke meerderheden en coalities.

De twee bevrijdingen geven de burger macht over zijn leven en over de samenleving, keuzemogelijkheden en ruimtes voor participatie, emancipatie, nuance en bewogenheid.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → **R**edelijkheid

de progressieve democratie - de gemeenschap

De geestelijke Macht De Gemeenschap

De morele gemeenschap

Los van bloed, land of taal bieden solidaire gemeenschappen ruimte voor de ontwikkeling van waarden, ercodes, regulering, geborgenheid, solidariteit en levenskwaliteit. Ze kunnen instaan voor rechten en plichten, zelfbeperking, kennis, onderwijs, gezondheidszorg, sociale zekerheid en solidariteit. Ieder individu kan door zich vrijwillig aan te sluiten een reële impact op de wereld uitoefenen. Ieder kan vorm geven aan zijn verbondenheid (**F**usion), **O**riëntatie en **I**dentiteit, aan **la FOI**.

Als iemand zich aan een onbekende voorstelt buiten de landsgrenzen noemt hij wellicht naast zijn beroep en nationaliteit even snel zijn gemeenschap. Deze is een basisonderdeel van zijn eigenheid. Het is zijn gekozen identiteit.

De gemeenschappen, coöperaties, broederschappen en mutualiteiten zijn actief cultureel, sociaal, economisch en zelfs militair waar nodig. In de toekomst is het niet meer alleen Groot-Brittannië, Frankrijk of de V.S. die militaire bescherming kunnen bieden tegen wreedheid en destructiviteit.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → **R**edelijkheid
de progressieve democratie - de gemeenschap

Als liberalisering de Landgebonden territoriale macht bedaat, wordt geboortegrond minder levensbepalend. Het individu is nu vrijer en kan zelf zijn levensoriëntatie en coöperatie bepalen. Vreemde burens worden minder bedreigend, en ook politici, al zijn ze van een andere strekking. Niemand mag verplicht worden zijn verdiensten af te staan aan landgenoten, immigranten of leden van gemeenschappen met voor hem destructieve waarden en gedrag. Het is niet omdat ze in dezelfde straat wonen dat ze dezelfde waarden hebben of moeten hebben. Binnen het kader van afgebouwde wereldlijke macht kan ieder kiezen voor een gemeenschap met de moraal, de scholing, de consumptiepatronen en de financiële solidariteit die hem aanspreekt.

Territoriale versus tribale moraal

“Antropologe Celia Green onderscheidt een “tribale” (stammen-) en een “territoriale moraal”. Laatstgenoemde bevat tal van verbodsbepalingen die het grondgebied en het individuele eigendom afbakenen en beschermen. (Wikipedia)

Territoriale moraal is tolerant, zolang een persoon zich niet bemoeit met het eigendom van een ander.

Tribale moraal is normatief, het legt de normen van het collectief op aan het individu.

Tribale normen zijn arbitrair, cultureel afhankelijk en “flexibel”; Territoriale moraal richt zich op regels die universeel en absoluut zijn, ...” (@13)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de progressieve democratie - de gemeenschap

De twee machten van paus Gelasius

Paus Gelasius (492-496 na Chr.) beschreef twee machten: de wereldlijke macht en de geestelijke macht. Zijn idee was dat geestelijke macht door de kerk onder leiding van de paus werd uitgeoefend. Wereldlijke macht werd door Landgebonden autoriteiten onder leiding van keizer, koningen of graven uitgeoefend die toezagen op een goede orde in de wereld, op het bewaren van vrede, op het berechten van diefstallen enz. (@14) (Wikipedia)

Vriendschap en rechtvaardigheid, basis van een morele gemeenschap

Vriendschap

*“Hetzelfde willen en hetzelfde niet willen,
dat is ware vriendschap”* (@15)

Sallustius (86 – tussen 39 en 35 voor Christus)

Étienne de la Boétie: “Vriendschap is een heilig woord en kan alleen bestaan tussen mensen met het hart op de juiste plaats die respect hebben voor elkaar... Vriendschap gaat nooit samen met wreedheid, trouweloosheid en onrechtvaardigheid. Een groep slechte mensen die bij elkaar komen is een complot en geen groep vrienden, die zien elkaar niet graag maar hebben schrik van elkaar. Dat zijn geen vrienden maar medeplichtigen.” (@12)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid

de progressieve democratie - de gemeenschap

Morele Gemeenschapsvorming

“Iets over de Saint-Simonianen en hunne leer”

Guillaume van den Bergh. 's Gravenhage Bij M. de Lyon, boek- en plaatdrukker. 18 Junij 1833

“Slechts hij is Saint-Simoniaan die zijn ganschen leven toewijdt aan de daarstelling eener orde waarin een godsdienstzin als het voornaamste grondbeginsel doorstraalt, waarin de vrouw gelijk staat aan de man; waarin de arbeiders zijn geassocieerd; om tot de instelling deze maatschappelijke orde te geraken, vindt hij geene andere middelen dan begrip en overtuiging, houdt hij alle geweld voor achteruitgang en weet hij, dat het goede niet dan langzaam, trapsgewijze en door vredelievendheid kan bereikt worden.

Elk mensch, industrieel of gegoed burgerman die deze beginselen bemint, verstaat en naleeft wordt door ons in de Saint-Simoniaansche familie toegelaten.” (@16) (books.google.be)

Homogene gemeenschappen in een heterogene wereld

De plaatselijke bevolking denkt nu minder homogeen dan voorheen en polarisering wordt steeds succesvoller. Regeringsvormingen worden moeilijker. De brede steun voor het gezag brokkelt af tot destructieve negativiteit.

Om de doeltreffendheid van de staat te waarborgen, vereisen de steeds sterkere meningsverschillen een nationale en internationale afbouw van regelgeving en interventie dit ten gunste van de vrijheid van individu en gemeenschap.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de progressieve democratie - de gemeenschap

In de bestaande nationale democratieën gaan de economisch en demografisch agressiefste groepen de andere domineren en de macht naar zich toehalen. Daarom dient de wereldlijke macht, de natie, te dereguleren, haar sociale systemen af te bouwen en dat ten gunste van het zelfbeschikkingsrecht en van vrije gemeenschapsvorming.

Waar mogelijk bepaalt iedereen zijn regels en beperkingen, zijn idealen en zijn solidariteit mee. Er is minder onderworpenheid aan staat, straat of meerderheid. Iedereen heeft nu echte impact op de politiek en het leven. Iedereen gaat en staat waar hij wil. Politiek-geografisch verliezen muren en ijzeren gordijnen of (burger-)oorlogen merendeels hun nut.

Kiezen voor een gemeenschap

Kiezen voor een gemeenschap te Brussel in een confederaal België: VRT NWS, 31/05/2019: “In het plan (voor een confederale staat) van N-VA zullen Brusselaars moeten kiezen voor het Vlaamse of het Waalse stelsel. ... Politicoloog Bart Maddens ziet wel voordelen in het systeem dat de Brusselaars zelf kunnen kiezen tussen de twee systemen: “Ik zou zelfs jaloers zijn op hen. Ze zouden kunnen overschakelen op een ander systeem zonder fysiek te moeten verhuizen.” (@17)

Morele gemeenschappen zijn grond- en taal overschrijdend. Het aanbod van coöperaties dient diversiteit aan te bieden. Banken, religieuze organisaties, politieke partijen, vrijzinnige bewegingen, het humanistisch verbond, Humanité et Biodiversité, Duurzame Demografie vzw...

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de progressieve democratie - de gemeenschap

Het WWF, het Rode Kruis, mutualiteiten, universiteiten, Amnesty International, Degrowth, Human Right Watch, Vredeseilanden, de Europese gemeenschap en de NATO worden waardencoöperaties waar individuen, naties en bedrijven zich kunnen bij aansluiten. De gemeenschappen ontwikkelen hun scholen, hun sociale zekerheid en gemeenschappelijke projecten. Lidmaatschap kan door engagement, door het kopen van aandelen, door opleiding, ... Socialistische en liberale Internationales zijn gemeenschappen die voor solidariteit, autonomie en verbondenheid zorgen. Ze heropenen hun volkshuizen, hun bibliotheken, hun amateur sportclubs en starten nieuwe activiteiten. De vrijmetselarij hervormt zich tot een populaire open beweging, ook toegankelijk voor vrouwen. De tempels gaan open voor iedereen.

Een linkse moraalpolitieke gemeenschap

De Groene Amsterdammer, Floris Burgers, 16/11/2024: “Om weer een brede volkspartij te worden moet links inzetten op een gemeenschapsvorm waar mensen wél bij willen horen. Dat kan door een gemeenschap te vormen op basis van een gedeelde moraal. Een gemeenschap van mensen die – wanneer hun omstandigheden dat toelaten – bereid zijn om hard te werken, naar elkaar omkijken, zo veel mogelijk bijdragen aan maatschappelijke vooruitgang en het collectief belang voor het eigen belang plaatsen. De linkse arbeider wordt dan iemand die zich bekent tot een bepaalde levenshouding – eentje om trots op te zijn – in plaats van een lage status in een meritocratische maatschappij.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de progressieve democratie - de gemeenschap

Linkse partijen moeten zich dus niet profileren als partijen voor de onderklasse, maar als partijen voor mensen die een groot verantwoordelijkheids-gevoel hebben, solidair zijn, bereid zijn zich in te spannen om zichzelf en de samenleving vooruit te helpen – een beweging voor welwillenden.” (@18)

Een Belg³ische gemeenschap

En als België het in de toekomst begeeft onder separatistische druk kan “**Belg³**” een internationale waardengemeenschap worden. Ze opent haar deuren voor alle burgers die willen toetreden. “**B**” staat voor **Broederschap**, “**e**” voor evenwicht, “**I**” voor **liberalisme** en **g³** voor **g**ewin-, **g**eboorte- en **g**eweldbeheersing.

Een Progressieve Ruimte

De “Progressieve Ruimte” kan de naam worden van een overkoepelende organisatie van waardencoöperaties die een structuur en een geestelijke wereldmacht vormt, een evenknie voor de land gebonden Verenigde Naties.

De godsdiensten sluiten aan. Ze zweren demografische, economische en militaire destructiviteit af, zijn solidair met alle mensen van goede wil. Ze beschermen de humanistische dotatie. Ze beschouwen hun mythes als historische maar metaforische bronnen van wijsheid en kracht. Ze indoctrineren en besnijden hun kinderen niet maar laten ze progressief naar Vertrouwen, Verstaan en Vrijdenken opgroeien.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → **R**edelijkheid
de progressieve democratie - de gemeenschap

Napoleon sloot in 1801 een concordaat met de paus die de verhouding tussen kerk en staat vastlegde. (5) Nu sluiten landen, naties, steden en provincies met de “Progressieve Ruimte” bilaterale concordaten af die rol van de gemeenschappen en van de staat afbakenen. Naties hebben ambassades in de hoofdstad van de “Progressieve Ruimte” en omgekeerd bevinden er zich nuntiaturen in alle bevriende naties.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de progressieve democratie - de natie

De wereldlijke Macht

De Natie

Vriendelijkheid en burgerlijkheid, basis van een nationale samenleving

Voor de Belgische revolutionair Louis De Potter (1786-1859) maakt iemand best het onderscheid tussen de mensen en hun doctrines. Dit maakt het mogelijk respect te hebben voor iedereen en voor de vrije meningsuiting. Het verhindert niet doctrines beschaafd te bekampen in discours, in consumptie, in verkiezingen, in solidariteit en door de keuze van een gemeenschap.

“We avoid blaming and shaming.

We live in a toxic system, but no one individual is to blame.”

www.extinctionrebellion.be

Virtuele nationaliteit

Business & IT, 27/10/2014: “In Estland kijkt men op een heel andere manier naar nationaliteit. In dit land is het misschien zelfs wel een manier om reputatie en economie te versterken. Het land gaat er namelijk als eerste natie toe over om buitenlanders een 'e-residency' toe te kennen. Zeg maar een virtuele Estse nationaliteit. Die men vervolgens kan gebruiken om bijvoorbeeld een bedrijf te starten, zonder dat dit bedrijf in Estland een formele vestiging heeft. Maar waarbij men wel gebruik kan maken van de faciliteiten van Estland. Denk aan overheidsvoorzieningen, maar bijvoorbeeld ook het bancaire systeem van het land. (@19)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid

de progressieve democratie - de natie

Grond mag minder dan vroeger het bindingselement tussen de mensen vormen. Moderne transport- en communicatiemiddelen maken ons minder afhankelijk van onze burens en meer verbonden met mensen van overal. Wat de zee voor de vrijbuiters heeft betekend, kan het internet zijn voor een virtuele natie. Staten hoeven wellicht geen grondgebied te bezitten. Alle burgers kunnen de nationaliteit aanvragen.

Of nieuwe virtuele naties kopen of huren eventueel een klein stukje diplomatiek land in Taiwan bijvoorbeeld dat geen lid is van de VN. Of ze beginnen met een oud vliegdekschip.

Misschien kunnen profit of non-profit organisaties nieuwe virtuele naties oprichten. Het Rode Kruis, Humanité et Biodiversité, Vivant, Greenpeace, Vredeseilanden, Oxfam, Amnesty International, Rotary, Lions, of het Internationaal Olympisch comité bijvoorbeeld. En bij de profit: Pairi Daiza, Tomorrowland, Disney, William Lawson of Club Méditerranée. Ook politieke partijen kunnen virtuele staten oprichten. Eind 2012 erkende de Verenigde Naties Palestina als een waarnemend lid en ook het CERN “Centre Européen pour la Recherche Nucleaire.”

Land-gebonden naties

Geboortegrond of bloedlijn mag geen onuitwisbaar brandmerktken zijn voor het regime waaronder men zijn leven slijt. Daarom is het belangrijk dat macht en waarden zich los van grond of bloed organiseren. Iemand die zich aan de wet en de waarden wil houden en die de landgenoten wil respecteren en wil bijdragen aan het algemeen welzijn en het burgerschap, en die in zijn inkomen kan voorzien, mag de nationaliteit niet geweigerd worden.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Democratiseren → **Participatie** → **Redelijkheid**
de progressieve democratie - de natie

Als mensen vrij zijn in de keuze van hun land of natie, dan zijn ze beter beschermd tegen de willekeur van de macht. Niemand mag tot een democratie of dictatuur gedwongen worden maar hij moet er voor kunnen kiezen. Muren en prikkeldraad kunnen nodig zijn tegen agressie en destructiviteit. Ze mogen echter geen constructieve mensen gevangen zetten.

Met de afbouw van de wereldlijke grondgebonden macht wordt een verkiezingsuitslag, of de val van een regering of regime minder levensbepalend. Het congres van Wenen na de val van Napoleon verschoof en hertekende landsgrenzen. België kwam bij het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden om een bufferstaat tegen Frankrijk te vormen. “De inwoners van die landen werden behandeld als vee dat met een handjeklap van eigenaar verwisselt” schrijft Johan Op de Beeck. (5)

Zowel met zijn keuze voor zijn natie als met zijn inzet voor zijn natie versterkt een individu de waarden ervan en heeft hij net als met zijn keuze en zijn inzet voor zijn gemeenschap werkelijke invloed op de wereld.

Naties kunnen morele coöperaties en mutualiteiten huisvesten. Ieder individu kan vrij zijn staat en gemeenschap kiezen ook tegen meerderheid en tegen succesvolle stromingen in, en draagt de rechtstreekse gevolgen van zijn keuze.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de progressieve democratie - de natie

Belgisch Utopia

Iedere Belg verwerft een aandeel in het staatspatrimonium. Op termijn wordt de naakte eigendom van het hele Belgische grondgebied gemeenschappelijk eigendom. Met grond wordt niet gespeculeerd. Buitenlandse financiële machten kunnen geen Belgische grond kopen. De commerciële overmacht Colruyt kan geen landbouwgrond kopen. Alle Belgen hebben een gelijk aandeel in het nationaal publiek domein. De staat verpacht als rentmeester voor haar burgers de staatseigendommen en -gronden.

Iedere Belg verwerft hiermee een inkomen. Aangevuld met de inkomsten uit familie- en gemeenschapspatrimonium en het onvoorwaardelijk basisinkomen zoals beschreven en berekend door Roland Duchâtelet, kan hij min of meer vrij en onafhankelijk van overheid en private werkgevers leven. Iedere Belg wordt nu vrij en vermogend geboren. Iedere Belg wordt nu een echte landgenoot van de andere. Niemand kan hem dwangarbeid en slaafse toestanden opleggen. Door het onvoorwaardelijk basisinkomen bestaan geen pensioenen en pensioenleeftijden meer. Er bestaan geen werkloosheidsuitkeringen meer.

Immigranten kopen zich in, contant of op afbetaling desnoods over meerdere generaties. Alle nieuwe landgenoten worden progressief evenwaardig eigenaar van de natie. Wie steelt van het openbaar patrimonium steelt van zijn landgenoten.

Belgische grenzen beschermen de grond, de inwoners, de gemeenschappen, de humane waarden en de patrimonialia. Belgen die de werking van hun eigen land saboteren, verliezen mogelijks hun nationaliteit.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de progressieve democratie - de natie

Bij succes kan de natie een stad in de Ardennen, enkele steden in zee voor de kust of verplaatsbare steden op zee voorzien. Of de natie koopt of huurt stukken land buiten zijn landsgrenzen, een 11^e provincie zoals ooit in het verhaal op de website van Vredeseilanden. (@20) Maar ook zonder zijn niet-Belgische woonplaats te verlaten, kan een burger Belg worden via de naturalisatieprocedure. Aan het toetreden tot de natie en/of een stad worden rechten en plichten, een schappelijke prijs en een engagement gekoppeld. De prijs is betaalbaar op krediet. Nieuwe landgenoten kennen de visie van de natie, de werking van haar instellingen, en verklaren zich akkoord. Ze participeren aan de engagementen van hun staat. Ze respecteren het burgerlijk recht, betalen belasting, verlenen militaire solidariteit door dienstplicht, vervullen hun stemplicht, hun bijzitterplicht, hun juryplicht. Ze respecteren het Belgische gezag en zetten zich af van maffiose en regressieve organisaties.

De naturalisatieprocedure verloopt progressief in verschillende stadia. De volledige nationaliteit wordt ten vroegste op volwassen leeftijd van 28 jaar verworven als men voldoet aan de haalbare en niet acrobatische criteria.

De Grondwet

Overheden, politieke partijen en burgers mogen niet uitsluiten op basis van taal, lichamelijke of intellectuele kunde, kapitaal, geboorte- en woonplaats. Wikipedia: “Under the constitution, political parties may not be based on “religion, race, gender or geography:”” staat in de nieuwe Egyptische grondwet van 2014. (@21)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid
de progressieve democratie - de natie

De grondwet beschermt tegen racisme, linguïsme, geographisme, seksisme, tegen misbruik door overheden, kaders en rijken, tegen politieke meerderheden, pers en media, tegen drukkingsgroepen, tegen maffia en malafide individuen. De grondwet beschermt kinderen tegen indoctrinatie door ouders, bewegingen scholen.

De toetreding tot de natie eindigt met een eedaflegging op het paleis en met de ondertekening van een contract, een variante op een huwelijkscontract. Voorgaande stadia van naturalisatie gebeuren respectievelijk op het stadhuis en op het provinciehuis waarbij zoals bij oude overgangsrituelen enig feestgedruis hoort en de nodige felicitaties van overheden en landgenoten komen.

Breekt iemand zijn eed dan moet hij eventueel vertrekken. Hij past niet meer in het kader, de oriëntatie en de coöperatie en krijgt zijn aandeel in de natie in geld terug. Dit is een scheiding en het opzeggen van zijn participatie.

Het parlement - Twee kamers

In de progressieve democratie heeft iedere parlementair zijn eigen programma en dat hoeft niet aan een partij gebonden te zijn. De regering bestaat uit politiek neutrale ambtenaren die net als de parlementairen wetten en voorstellen aan het parlement voorleggen. Ook burgers kunnen via de ambtenarij wetsvoorstellen indienen. De participatie zoals we ze vandaag kennen, mag verboden worden. Brede coalities worden mogelijks strafbaar net als in de neo-liberale economie waar kartelvorming, prijsafspraken en monopolyvorming strafbare feiten zijn. Verkozen politici zijn in principe van elkaar onafhankelijk.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → **P**articipatie → **R**edelijkheid

de progressieve democratie - de natie

In het nationaal tweekamerstelsel kiest de burger de Kamer. De stemmingen in de Kamer zijn openbaar en worden per politicus gepubliceerd. De kiezer heeft zo democratische kennis en eventueel controle (bij de volgende verkiezingen) over de gekozenen.

Lottrekking bepaalt de samenstelling van de Senaat. De stemmingen in de Senaat gebeuren anoniem om de senatoren te beschermen. De Senaat is een representatief staal van de bevolking en is gemachtigd om wetten tegen te houden of te laten veranderen.

Verkozen politici in de Kamer en gelote burgers in de Senaat dienen samen te werken en akkoord te gaan vooraleer een voorstel rechtsgeldig wordt. De burgers wegen nu reëler op de besluitvorming. De invloed van lobby's, rijken, professoren, en machtigen is nu beperkter. De koning van België is het hoofd van de gelote Senaat. De verkozen president of eerste minister is het hoofd van de verkozen Kamer. Kamer en Senaat samen nemen de politieke beslissingen.

De gedragscode in Kamer en Senaat is er één van gentlemen, respectueus, vriendelijk, met empathie, genereus en mild voor elkaar. Hoog op de muren van de parlementaire kamers staan de elementen van constructiviteit gebeiteld:

Coöperation, Candeur, Contrainte, Cordialité

Samenwerking, Openhartigheid, Beperking, Hartelijkheid

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de progressieve democratie - de natie

Het einde van partijpolitiek

Wikipedia, 2022 toont de visie van Simone Weil over de politieke partijen:

“ils ne sont pas conformes au bien (le bien étant vérité et justice), car ils mènent au mensonge et aliènent la raison, et doivent être supprimés.” (@22)

“Ze zijn niet in overeenstemming met het goede (het goede zijnde waarheid en gerechtigheid), want ze leiden tot onwaarheid en vervreemden van de rede, en moeten worden afgeschaft.”

“-Un parti politique est une machine à fabriquer de la passion collective. (@22)

-Een politieke partij is een machine voor het produceren van collectieve passie.

-Un parti politique est une organisation construite de manière à exercer une pression collective sur la pensée de chacun des êtres humains qui en sont membres.

-Een politieke partij is een organisatie die zo is gebouwd dat ze collectieve druk uitoefent op het denken van elk van de mensen die er lid van zijn. (@22)

-La première fin, et, en dernière analyse, l'unique fin de tout parti politique est sa propre croissance, et cela sans aucune limite. (@22)

-Het eerste en in laatste analyse uiteindelijk enige doel van een politieke partij, is haar eigen groei, en dit zonder enige beperking.”

Uit “*La Note sur la suppression générale des partis politiques*” van Simone Weil, (1909 -1943) numéro 26 (février 1950) van het magazine “*La Table Ronde*” (@22)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → **P**articipatie → **R**edelijkheid

de progressieve democratie - de natie

Politieke partijen heroriënteren zich. Ze richten waarden-coöperaties op, liefst internationaal, lanceren bedrijven en projecten, bevorderen milieuzorg, maken product-paspoorten, investeren in ontwikkelingslanden, in de eigen economie of in kunst, verspreiden kennis enz. Internationale en globale politieke partijen stichten internationale gemeenschappen.

Twee staatshoofden

De koning(in) en de president(e) of eerste minister zijn de “eerste vertegenwoordigers” van de natie. Zij vertegenwoordigen bevolking en waarden, en bekrachtigen wetten. In nood kunnen ze de rol van het parlementaire kamers overnemen. Bij aanstelling van een koning is geen machtsstrijd. Hij hoeft geen tegenstanders en minderheden zwart te maken om aan de macht te komen, bereikt zijn positie niet via examens, politieke strijd, competitie, donaties, lobbyen, wreedheid of corruptie. In tegenstelling tot politici kan hij (zij) zich ook bekommeren voor mensen en zaken die electoraal niet interessant zijn

Napoleon, Van Volker Ullrich: In een gesprek vertelde Napoleon in 1802 “dat een premierconsul in niets lijkt op die koningen van Gods genade die hun koninkrijken als een erfgoed beschouwen. Omdat de Franse staat binnenlands gedwongen is om verscheidene klassen van kwaadwilligen in toom te houden en tegelijk zoveel buitenlandse vijanden te imponeren, moet hij uitblinken in schitterende daden, en dus in de oorlog.” (6) Een democratisch verkozen staatshoofd moet aan de macht komen en blijven. Hij is verplicht “te schitteren.” Napoleon moest het hebben van militaire campagnes en zijn Code Civil.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de progressieve democratie - de natie

In “The Death of Freud” schrijft Mark Edmondson: Here, (England 1938) was monarchy to absorb people’s need for commanding parental figures, father- and mother-gods. But the monarchy was largely ceremonial: the kings and queens had little power to deploy. Meanwhile, England was governed by its most able men, none of whom the crowd could ever elevate to absolute heights, for the beloved rulers were already in place.”

De scheiding tussen wetenschap en staat

Sociometrische, econometrische en psychometrische modellen zijn vormen van wiskundige en mentale regressie. Het wetenschappelijke optimaliseren van de moraal door berekeningen, de morele calculus, is niet meerderwaardig aan andere methoden zoals magische, godsdienstige, filosofische, psychologische, ideologische, ...

De menselijke bestemming is niet dat een wetenschappelijke elite een betere wereld schept door behavioristische manipulatie, berekening, wetgeving en propaganda. Universitaire adviezen zijn waardevol maar het is de vrijheid en de kwaliteit van de burgers die de kwaliteit van een gemeenschap bepaalt. Het universitaire machtsorgaan is niet goed geplaatst om het machtsvacuüm door het afstervend of afgestorven gezag van de kerk op te vullen. Politici gebruiken zogenaamde wetenschappelijke conclusies best niet ongenueanceerd als godsdienstige dogma’s.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de progressieve democratie - de natie

Kleine onafhankelijke landen bieden diversiteit

VRT-journalist en Rusland-expert Jan Balliauw schetst een rampscenario als de V.S. zich terugtrekt uit de NAVO. “Het uiteindelijke doel is om Europa uit te schakelen als machtsfactor. Zo ga je de kaarten van de wereldmacht herschudden. Amerika is voor de Verenigde Staten, Azië voor China en Europa voor de Russen”. ” (@23)

Een dergelijk scenario maar ook de groeiende macht van de Europese Gemeenschap verschraken diversiteit, keuze en participatie.

Andreas Kinneging: “Klein is de menselijke maat. Gaat men boven de maat uit, dan resulteert onvermijdelijk ellende. (Kohr, The breakdown of Nations) Om te beginnen standaardisatie en bureaucratisering ... Groot maakt bovendien agressief, dominerend en oorlogszuchtig.” (3)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid
opvoeding en opleiding

Participatie in opvoeding en opleiding

The POEM

Kinderen en jeugd zijn afhankelijk. Ze zijn kwetsbaar voor indoctrinatie van ouders en samenleving. Nationalisten en fundamentalisten brandmerken hun kinderen. Hier tegenovergesteld is de librale opvoeding gericht op participatie van jonge mensen evenals op hun emancipatie, nuanceren en bewogenheid in hun ontplooiing naar eigenheid, oriëntatie en verbondenheid, la **FOI**.

de ouderlijke macht

“Do not indoctrinate your children. Teach them how to think for themselves, how to evaluate evidence, and how to disagree with you.” Richard Dawkins in *The God Delusion* (@24)

▼ DE REGRESSIEVE OPVOEDING

Fysieke conditionering
Amper 8 dagen oud

Anders.: “Hoewel religieuze overtuigingen respect verdienen, staan zij in een seculiere rechtsstaat nooit boven de wet. Universele rechten en democratische besluitvorming zijn de enige leidraad, niet religieuze gevoeligheden. “Besnijdenis is een medische ingreep die enkel binnen een strikt medisch kader en conform de Belgische wetgeving mag plaatsvinden”, aldus seksuologe en Anders.-senator Goedele Liekens.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de regressieve opvoeding

“Waar het écht om gaat, is dit:

jongetjes van amper 8 dagen oud, bij wie de voorhuid wordt weggehaald. Op een moment in hun leven dat ze daar zelf geen enkele zeg over hebben. Niet omdat het medisch nodig zou zijn, maar vanuit een religieuze overtuiging.” (@25)

Mentale conditionering en manipulatie

In zijn boek *Opvoeden tot Zelfdiscipline* wijst Dr. Thomas Gordon op de gebreken van autoritaire relaties in opvoeding en onderwijs. Nadelen van straf zijn frustratie, verzet, negatieve instelling, wraak, agressie, liegen en bedriegen, klikken, samenspannen, vleien, vluchten in fantasieën, opgeven, depressie, angst, onzekerheid, ziekte, eetstoornissen, onderdanigheid, drugs, ... Beloningen zijn niet altijd bij de hand. De mogelijkheden nemen af met het ouder worden van het kind. Het gevaar bestaat dat kinderen zich alleen nog door beloningen laten motiveren. Het prijzen van kinderen kan op jaloersheid uitdraaien.

Een kind kan door onwetendheid, kwetsbaarheid, afhankelijkheid, door liefde en vertrouwen in zijn ouders het slachtoffer worden van indoctrinatie en dat met blijvende en besmettelijke letsels. Gezinnen verwekken soms een Stockholmsyndroom (gijzelaar wordt solidair met de gijzelnemer). Sterk gelovige islamieten verwijzen wel eens naar de sympathie voor hun arme maar heldhaftige gelovige vader als basis voor hun geloof. Flaminganten zullen even fier vertellen dat hun nationalisme met de paplepel werd ingegoten. Het geestelijk brandmerken van weerloze kinderen is een gevaar.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve opvoeding

Zwarte pedagogiek en emotionele blindheid

Autoritaire opvoeding, macht, straf, manipulatie

Conny Lubbersen: “Wanneer je bent groot gebracht met een autoritaire opvoedingsstijl die erop gericht is de wil van het kind te breken en het met behulp van openlijke of verborgen machtsuitoefening, manipulatie en chantage, te laten gehoorzamen en onderdanig te maken, dan heb je waarschijnlijk afwijzing, koelheid, onbegrip, onverschilligheid en misschien zelfs wreedheid ervaren. Dat noemen we opvoeden vanuit de zwarte pedagogiek. ... De idealisering, liefde en tolerantie naar de ouders toe kent bij kinderen geen grenzen. Elke bewuste of onbewuste wreedheid van de ouders wordt door het kind veilig toegedekt... De autoritaire opvoeding die van oudsher ook lijfstraffen insluit, leidt tot ontkenning van het lijden en de vernedering van het kind. ... Deze loochening, die nodig is voor de overleving, veroorzaakt later emotionele blindheid. (@26)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de democratische opvoeding

▲ DE DEMOCRATISCHE OPVOEDING

“Het is de plicht van een vader om zijn zoon te gewennen goed te handelen meer uit eigen beweging dan uit vrees.” (@27)
Adelphi 1,1,49 van Terentius (190-159 voor Christus)

Dr. Th. Gordon stelt alternatieven voor de autoritaire opvoeding. Participatie van het kind, het vermijden van boosheid, compromissen, en de confronterende ik-boodschap: “Als ik lang op jou moet wachten, kom ik te laat.” Het kind leert een beloning uitstellen, de eigen gevoelens herkennen en reguleren, positief zijn, gevoelens bij anderen herkennen, communiceren, luisteren, assertief zijn, samenwerken, kennis verwerven, creatief zijn, zelfbewust zijn, zelfdiscipline en verdraagzaamheid aankweken. Het kind leert **Redelijkheid**.

*“De opvoeding heeft bittere wortels,
maar haar vruchten zijn zoet.”*
Aristoteles (384 – 322 voor Christus) (@28)

Gezag is noodzakelijk maar het moet gebaseerd zijn op respect of liefde. In *Escape from Freedom* voegt E. Fromm daar een element aan toe. Hoe meer de student leert, des te kleiner wordt de kloof tussen hem en de leraar. Langzaamaan wordt hij diens gelijke. Hier is de gezagsverhouding erop gericht zichzelf te doen verdwijnen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → **R**edelijkheid
de democratische opvoeding

Ouders voeden hun kinderen op van repressief naar progressief, van onredelijk naar redelijk, dit alles in liefde, met de bedoeling de gezagsverhouding langzaam te doen verdwijnen. Ze hebben wel de waarheid niet in pacht en beginnen zo vroeg mogelijk het kind een zekere mate van medezeggenschap toe te kennen.

Kahil Gibran (1883-1931) in *De Profeet*:

“Gij zijt de boog waarmee uw kinderen als pijlen het leven in worden geschoten. De boogschutter ziet het doel op het pad van de oneindigheid en spant u met al zijn kracht opdat zijn pijlen gezwind en ver vliegen. Laat het spannen door de boogschutter u tot vreugde zijn.” (@29)

“Jij mag je kinderen geven van je liefde, maar niet van je gedachten, want zij hebben hun eigen gedachten. Je mag hun lichamen huisvesten, maar niet hun zielen want hun zielen toeven in het huis van morgen, dat je niet bezoeken kunt, zelfs niet in je dromen. Je mag proberen hun gelijk te worden, maar tracht hen niet aan je gelijk te maken.” (@29)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
het regressieve onderwijs

de pedagogische macht

*"Men are born ignorant, not stupid.
They are made stupid by education."
Bertrand Russel (@30)*

Participatie in het onderwijs THE **POEM**

▼ REGRESSIEF ONDERWIJS

Ons onderwijs zijn we dankbaar. Het heeft ons gevormd en heeft ons kunde en vooruitgang bezorgd. Toch bevat het naast progressieve eigenschappen een lange reeks van regressieve elementen als intellectuele en institutionele hoogmoed, concurrentie, categorisering, hiërarchisering, cicatrisering, uitsluiting, radicalisme, mythe, bourage de crâne (overspoelen met informatie), drill, tijdsnood, beloning en straf, weinig slaap, conditionering, ... Het onderwijs is een mal en een voor-, af- en na spiegeling van de regressieve samenleving.

Economische, militaire en demografische destructiviteit vinden in het onderwijs haar rationalisering en fundamente. Universitaire demografen leren dat er geen overbevolkingsprobleem is, alleen moeten we efficiënter zijn. Economisten verheffen het maximaliseren van competitie, van winst en groei, en het minimaliseren van kosten tot economische dogma's.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
het regressieve onderwijs

De zwarte pedagogiek

In Psychologie Magazine, september 2002, een interview door Edwin Oden naar aanleiding van Alice Miller's boek *Eva's ontwaken*. "In Duitsland bleek onlangs uit een onderzoek dat het meest conservatieve onderwijssysteem, namelijk dat in Beieren, tot de beste schoolprestaties leidt. De "knuffelpedagogiek" uit andere deelstaten blijkt juist een laag prestatieniveau tot gevolg te hebben. Desondanks vindt u dat kinderen minder moeten worden gedisciplineerd en meer vrijheid moeten krijgen. (@30) "Ja, want goede schoolprestaties zijn geen teken van emotionele gezondheid. De holocaust was een perfect systeem dat functioneerde als een geoliede machine, dankzij de traditionele manier waarop Hitlers helpers zijn opgevoed." (@31)

Infantilisering

"In de late achttiende eeuw en in de beginnende negentiende eeuw zetten zich processen in het onderwijs in beweging die zich eerder laten vatten als "infantilisering, normalisering, en disciplineren" dit in tegenstelling van de door de verlichtingsfilosofen geproclameerde "mondigheid" of "emancipatie". (1)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
het regressieve onderwijs

Hiërarchisering

« Tant qu'il est demandé à l'élève de se soumettre, « se mettre dessous », s'abaisser, il n'y a pas d'école » schrijft Bernard Defrance in zijn artikel « les neuf violences de l'école ».

“De idee dat verdienste een gevolg is van (erfelijke) aanleg gecombineerd met inzet, en dat leiderschap aan de meest verdienstelijke persoon toekomt, rechtvaardigde bijvoorbeeld het in stand houden van een getrapte onderwijsstructuur met ongelijke status.” ⁽¹⁾ De hiërarchisering geeft mee vorm aan de hubris van leiders, aan intellectuele en institutionele hoogmoed, aan ongelijkheid, aan traumatisering en declassering, aan de sympathiemoraal, ...

Politieke Indoctrinatie

BBC NWS, 2/11/2022: Olga Milovidova says the forced education reminds her of the Soviet era. This is forced education. “To my mind this is as dangerous as it was in Soviet times when we had 'political information' lessons,” says St Petersburg teacher Olga Milovidova, who retired last month. “In those days we had to read the newspaper Pravda. And I remember we had to read books by [Soviet leader] Brezhnev as if they were masterpieces. We had to give only positives opinions. There was no critical discussion. (@32)

Olga Milovidova zegt dat de gedwongen opleiding haar doet denken aan het Sovjettijdperk. Dit is gedwongen onderwijs. “Naar mijn mening is dit net zo gevaarlijk als in de Sovjettijd toen we 'politieke informatie'-lessen hadden”, zegt Olga Milovidova, lerares Olga Milovidova uit Sint-Petersburg, die vorige maand met pensioen ging. “In die tijd moesten we de krant Pravda lezen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid
het regressieve onderwijs

En ik herinner me dat we boeken van

[Sovjetleider] Brezjnev moesten lezen alsof het meesterwerken waren. We moesten alleen positieve meningen geven. Er was geen kritische discussie.”

“Education and patriotism mustn't be put together,” believes Olga, who was a deputy school director. “There are children who just believe. They open their eyes and they are ready to believe in anything. That is very dangerous.” (@32)

“Onderwijs en patriottisme moeten niet samen worden gebracht”, meent Olga, die adjunct-schooldirecteur was. “Er zijn kinderen die gewoon geloven. Ze openen hun ogen en ze zijn klaar om in alles te geloven. Dat is heel gevaarlijk.”

Towers of Ivory and Steel

Maya Wind

Boekbespreking van verso.books: Auteur Naomi Klein: Het rigoureuze en verbluffende onderzoek van Wind onthult “talloze manieren waarop de meest gevierde en legendarische onderwijsinstellingen van het land volkomen verstrikt zijn in de gewelddadige machinerie van Palestijnse onteigening, bezetting, opsluiting, bewaking, belegering en militaire bombardementen. Van de ontwikkeling van dodelijke wapens tot het maken van staatspropaganda tot de opleiding van officieren, er is geen ontkomen aan de conclusie dat deze universiteiten een essentieel onderdeel zijn van de officiële infrastructuur die Israël in staat heeft gesteld systematisch de politieke oplossingen te vermijden die de enige hoop zijn op duurzame vrede in de regio.” (@33)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
het regressieve onderwijs

Brainwashing

Hyperactiviteit, uitsluiting, drill, bourage de crâne, isolatie, tijdsnood, overspoelen met informatie, weinig slaap, ... Er zijn meerdere gelijkenissen van universitair onderwijs met hersenspoeling. Herman H. Somers beschrijft in zijn boek *Geheim en Wijsheid der Jezuïeten* hoe deze orde haar mensen opleidt: “bourage de crâne”, censuur en drill.

Druk

De Britse economist Richard Layard: “Mensen voelen grote druk. Ze voelen dat het hoofddoel in het leven is beter te doen dan anderen. Dit is zeker wat jonge mensen iedere dag op school geleerd worden. En het is geen goede basis voor een samenleving.” (@34)

“In Amerika hebben miljoenen studenten en ex-studenten schulden door leningen in hun studietijd. Met 44 miljoen zijn ze, om precies te zijn. De gemiddelde schuld per student is inmiddels opgelopen tot 37.000 dollar. Over het hele land gerekend, heeft die leningslast een astronomisch bedrag bereikt van 1,6 biljoen. Dat is 1.600 keer één miljard.” (@35)

Uitsluiting

“Het rapport van Unicef (2017) is streng voor het onderwijs in België. “Onderwijs kwetst en sluit kinderen uit vanaf een zeer jonge leeftijd en vergroot de ongelijkheden in de plaats van deze te verminderen. De sociaaleconomische achtergrond van kinderen is veel te bepalend. Het aantal jongeren die de school verlaten zonder opleiding en werk is verontrustend en onaanvaardbaar voor een rijk land dat de financiële middelen en de kennis heeft om deze situatie te keren”, zegt Olivier Marquet, directeur van Unicef België. (@36)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid

het regressieve onderwijs

Angst

Het dagblad “Le NordEclair” snijdt bij de start van het schooljaar september 2017 het probleem van schoolfobie aan en beschrijft de toestand in Wallonië. Tot 10% van de schoolbevolking kan er last van hebben.

Het magazine «Psychologies»:

« Phobie scolaire: quand l'école fait peur: Crises d'angoisse, maux de ventre, vomissements ... Submergés par la peur, la détresse, certains enfants et adolescents se rendent complètement malades à la simple idée de mettre un pied à l'école ... une peur intense de l'école, qui conduit l'enfant à éviter systématiquement de s'y confronter » résume la psychologue Béatrice Copper-Royer dans son livre « *Peur du loup, peur de tout* » (Albin Michel). (@37)

Tegenslag en Stress

Robert Sapolsky in *Behave*: Tegenslagen in de kindertijd, lage status, kinderarmoede, ... verhogen glucocorticoïdenspiegels en hyperactiviteit van het sympathische zenuwstelsel. “Michael Meany van de McGill University heeft aangetoond hoe stress in het vroege leven het vermogen van de hersenen om de gluco-corticoïdenafscheiding te beteugelen permanent afstompt.” ... Het marineren van de hersenen in een overmaat aan gluco-corticoïden, vooral tijdens de ontwikkeling heeft een nadelige invloed op cognitie, impulscontrole, empathie, enzovoort. (2)

“ Schoolfobie: als de school angst wekt: Angstaanvallen, buikpijn, braken ... Overspoeld door angst en ontredde worden zekere kinderen en adolescenten compleet ziek bij de simpele gedachte om een voet binnen school te zetten ... een intense angst voor de school, die het kind aanzet om systematisch de confrontatie ermee te vermijden.”

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

het regressieve onderwijs

Sympathiemoraal

Belangrijke doelstelling voor onderwijs van Vlaamse en Waalse politici in 2019 is “excelleren”. Mensen moeten bij voorkeur de beste intellectuele acrobaten worden, beter dan de anderen.

Berucht is bij wijlen de arrogantie en onredelijkheid van bepaalde universiteitsprofessoren. Dat dit bij de studenten passeert, lijkt wellicht een samengaan of een gedeeltelijk gevolg van onvolwassenheid, van conditionering en angst, van medeplichtigheid als “trauma response” (Verloochen, meeVechten, Vleien), van ambitie, van lucratieve tekorten in het beroepsaanbod, van het succes van de duistere driehoek of zoals Erich Fromm omschreef een vlucht in onderwerping.

Meritocratie

Peter De Koninck: “Het onderwijs speelde een essentiële rol in de sociale promotie, zodat we van een “onderwijsmeritocratie” kunnen spreken ... Dit verliep volgens het principe: iedereen krijgt gelijke kansen en wie hard werkt en zijn talenten het best weet te benutten, krijgt een beloning in de vorm van een diploma en een mooie loopbaan. De keerzijde, en dat is het uitblijven van een beloning, is er voor wie zijn kansen niet weet te benutten.” (@38)

de Burcht van de Wijsheid

In de vierde scène van de opera-comique *Die Zauberflöte* is het decor de burcht van Sarastro (Sarastro is het symbool voor de wijsheid schrijft Wikipedia*). Als Papageno de burcht bereikt, is Sarastro (de wijsheid) er niet aanwezig, wel Monostatos, een Moor die de leiding heeft over een aantal slaven (Monostatos is het symbool voor het egoïsme). Monostatos laat Pamina (symbool voor de liefde) ketenen en beveelt zijn slaven hem met haar alleen te laten. Uit *Die Zauberflöte* - Mozart en Schikaneder (1791).

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das BAUen - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

het equiLiberaal onderwijs

▲ EQUILIBERAAL ONDERWIJS

“More than cleverness we need kindness and gentleness. Without these qualities, life will be violent and all will be lost.”

Charles Chaplin (1940) in *The Great Dictator* (@39)

“Opvoeding van de geest zonder opvoeding van het hart is geen opvoeding.”

(Aristoteles 384-322 voor Christus) (@28)

Alle leerlingen en studenten worden naar zo goed mogelijk naar wens opgeleid naar onderzoekers, zelfstandige ondernemers en actief burgerschap. Het onderwijs stopt met het dualistisch categoriseren in elkaar uitsluitende groepen. De sterkste personen moeten de zwakste niet onderwerpen. Bedoeling van het onderwijs is opleiden, niet om mensen te selecteren voor hoge en lage lonen, of voor leider en volger. Onderwijs zal belang hechten aan een klimaat van vriendelijkheid, respect, erkenning en samenwerking in tegenstelling met autoritair en competitief onderwijs.

Over de vernietiging van de universiteit van Nalanda in India vermeldt Wikipedia:

“... in 1235 vond een pelgrim nog een 90-jarige leraar met 70 studenten in de stad. Een brahmaan in de buurt ondersteunde hen, want de leraar wilde pas de stad verlaten nadat alle studenten geslaagd waren.” (@40)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Be**vrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → **P**articipatie → **R**edelijkheid

het equiLiberaal onderwijs

“Ondanks alle retoriek in haar prospectussen lijkt de moderne universiteit er nauwelijks op uit haar studenten wat voor emotionele of ethische levensvaardigheden dan ook te onderwijzen, laat staan hun te leren hoe ze hun naasten lief moeten hebben en de wereld gelukkiger kunnen achterlaten dan ze haar aantreffen” schrijft Alain de Botton in *Religie voor atheïsten*. (7) “Er zou (in de gereorganiseerde universiteiten) onder meer les worden gegeven in alleen-zijn, de heroverweging van werk, de verbetering van relaties met kinderen, het herstel van het contact met de natuur, en de acceptatie van ziekte, ...”

Het C4R onderwijs

Participatie

Psycholoog Raymond Corsini ontwierp het C4R onderwijs. De vier doelstellingen zijn “responsibility”, “respect”, “resourcefulness” (vindingrijkheid), “responsiveness” (mee-levendheid). De leerlingen hebben grote keuzemogelijkheden. Er zijn geen cijfers. De leerkrachten spreken niet met de ouders zonder dat de leerling aanwezig is. Ieder kind heeft een mentor en alleen de pupil kan een wissel eisen. De kinderen bepalen het leertempo. Er is Participatie. Er zijn geen eerbewijzen. “Enseigner, c’est nourrir, partager et allumer le feu.” (8)

Alain de Botton: “Dit geloof voert dan ook aan dat de voornaamste taak van onderricht niet zozeer het tegengaan van onwetendheid is – zoals seculiere pedagogen impliceren – als wel het bestrijden van onze onwil om ideeën ten uitvoer te brengen die we ons op een theoretisch niveau al voldoende eigen hebben gemaakt.” (7)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
het equi**L**iberale onderwijs

De pacificatie van het onderwijs

Participatie

Lesgevers en examinatoren zijn niet dezelfde personen zodat de prof niet kan terroriseren maar net als de studenten op de resultaten van zijn kunnen mag afgetoetst worden. Alle studenten leggen het leertraject van hun eigen vrije keuze af en worden geholpen door de profs. Het leertraject dient niet aan één instelling te gebeuren. Profs en universiteiten worden geëvalueerd op de progressie die ze scheppen en op de resultaten van hun studenten en niet op slim, moeilijk en arrogant doen of op hoeveel studenten ze al gezakt hebben.

Ieder geslaagd vak geeft een diploma. Universiteiten geven voor een vaste samenstelling van vakken een diploma af dat de toegang oplevert voor verdere studie of voor het uitoefenen van een beschermd beroep. Ze tonen de samenstelling en de noodzaak van het vakkenpakket aan. Selectie, uitsluiting en voorrechten worden door participatie op een breed burgerlijk niveau democratisch bevestigd.

Ballastvakken en niet-essentiële vakken hoeven niet. Hoeveel studenten psychologie hebben hun droom niet zien afhandig maken omdat ze niet door het buisvak statistiek raakten? Hoeveel studenten rechten werden door het vak grondwettelijk recht tegengehouden? En nog anderen omdat ze in de neus van een prof zaten?

das **BAUen** - **Bevrijden** → Activeren → **Uitbalanceren**
Democratiseren → Participatie → **Redelijkheid**
van autistiform naar redelijkheid
het equiLiberale onderwijs

Hoeveel alternatieven, talenten, kwaliteiten, ontplooiingen en uitvindingen mislopen de mens en de gemeenschap niet? Universiteiten bevrijden zich van hun humanitair deficit. Overschakelen naar een rechtvaardigheidsmoraal is een cruciale overstap naar de pacificering, humanisering, bevrijding en volwassenwording van mens en maatschappij.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve onderneming

de economische macht

Participatie in het bedrijfsleven

The **POEM**

▲ DE REGRESSIEVE ONDERNEMING

« *Argent, machinisme, algèbre;*

Les trois monstres de la civilisation actuelle. »

Simone Weil (1909 -1943) (@41)

List en overmacht

« Car la vie devenue chasse au gain, oblige l'esprit à s'épuiser sans trêve au jeu de dissimuler, de duper ou de prévenir l'adversaire; la véritable vertu consiste maintenant à faire une chose plus vite qu'un autre ... » Nietzsche *Le Gai Savoir*, 1882, traduction d'Alexandre Vialatte) (« éléments pour la civilisation européenne N°168 »)

In geval van nood en spoed moet de vorst zijn inspiratie zoeken in het beest in hem, de vos en de leeuw, schreef Machiavelli.

“Want het leven een jacht op winst geworden, verplicht de geest om zich onophoudelijk uit te putten in het spel van verhullen, misleiden of van de tegenstander te vlug af te zijn; de echte deugd bestaat er nu in om iets sneller te doen dan een ander ...”

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve onderneming

De machtspiramide

Klassengrenzen verdelen arbeiders, bedienden, kaders en aandeelhouders. Kaderleden hebben voorrechten. Ze sturen, evalueren en manipuleren. Ze gebruiken wortel en stok. Ze slaan en zalven. Ze richten en beperken communicatie wat werknemers afhankelijk maakt. Ze kennen gericht verantwoordelijkheden en privileges toe, “verdeel en heers”. Ze passeren en kleineren. Ze slaan kort dominant toe met controles en voorbeeldgedrag om dan weer te verdwijnen, “hit and run”. Om hun positie te versterken, verkiezen ze informatie van hun werknemers te negeren. Pikorde komt dan eerst.

Soms trekken herstructureringen jonge universitairers of kaders van buiten het bedrijf of sector aan. Wellicht kennen zij noch bedrijf noch markt. Bevoorrecht en vreemd van de bedrijfsrealiteit zijn ze op zijn best kneedbaar en onverstoorbaar voor het gewenste leiderschap. Kille rekenkundige logica toont hen waar iemand te veel zit of wie niet goed genoeg presteert. Als oude heemeesters saneren ze het bedrijf met aderlatingen en schedelboringen.

Interimarissen, freelancers en jongeren zijn wellicht de eerste slachtoffers vanwege goedkoop af te danken. De ervaren werknemers zien hun progressie en kennis afgesneden. Gevolg: dreigend kwaliteitsverlies voor bedrijf, werknemer en consument, verlies aan deskundigheid, motivatie en dynamiek, concurrentiekrachtverlies.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de regressieve onderneming

Onderaan in de bedrijfspikorde kennen de lagere werknemers weinig inspraak, verkleuteren er en zitten vast in keurslijven. Soms zijn Key Performance Indicators er hun opgelegde doelstellingen. Onderlinge concurrentie en elleboogwerk dreigen te verzuren en te deprimeren. Vrouwen op zwangerschapsverlof mogen hopen dat hun vervanger het niet beter doet. Collega's kunnen tegen elkaar afgewogen worden, of zelfs tegen elkaar opgezet en worden concullega's. De voorkeur gaat dikwijls naar strebers die hun collega's eraf lopen of er voor springen, ook indien ten koste van de werksfeer of kwaliteit in het bedrijf.

Hans Doorenspleet: "Uiteenlopend van gelijkwaardigheid, tot in de meer extreme situatie met minachting 'naar beneden' kijken en met wantrouwen 'omhoog' kijken. En vervolgens blijken er in ons prachtige bedrijf allerlei dingen net niet helemaal lekker te lopen."
(@42)

Vervreemding van de arbeider

Karl Marx (1818-1883) vond dat het kapitalistisch systeem competitie en egoïsme voedde en gemeenschapsvorming in de weg stond door de concurrentie voor jobs en door de concurrentie tussen werknemers. Hij vond dat de competitie tussen arbeiders deze van de bedrijfseigenaars oversteeg.

Hij onderscheidde vier vormen van vervreemding van de arbeider.

- 1)De arbeiders werd de planning ontnomen.
- 2)Wat ze produceren hoort hen niet toe.
- 3)Hun loon is maar een deel van de winst.
- 4)Hun leven wordt hen ontnomen waardoor ze hun mogelijkheden en talenten niet kunnen ontwikkelen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → **P**articipatie → **R**edelijkheid

de regressieve onderneming

Druk

28/11/2019: “Voor nauwelijks één op de twee Vlaamse werknemers is de job nog doenbaar. Dat blijkt uit een nieuwe studie van de Sociaaleconomische Raad van Vlaanderen (SERV), het overleg- en adviesorgaan van de Vlaamse vakbonden en werkgevers. Meer dan één op de drie werknemers kampt met problematische stress.”
(@43)

De “Libre Belgique” van 4 oktober '17 laat enkele mensen van het vliegend personeel van Ryan Air aan het woord. “Je gagne entre 800 et 900 euros nets par mois. C’est en dessous du salaire minimum belge. » ... «Il nous est impossible d’être propriétaire, d’avoir une voiture ou même de fonder une famille. » ... Ze klagen dat ze onder druk gezet worden om lotjes te verkopen. De premies op deze verkoop worden niet meer gelijk onder de bemanning verdeeld maar individueel wat maakt dat de ene de andere er afloopt. Verder controleren Mistery shoppers het vliegend personeel. Beginnende personeelsleden dienen hun opleiding te betalen €2600,- en hun uniform €300,-.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de regressieve onderneming

Ster Ordenaar Sjouwer

SOS - SAVE OUR SHIP

Gapjil, Toxische werkcultuur in Zuid-Korea

Seoul (CNN) 2022/07/04: Gapjil, een Koreaans woord voor machthebbers die heersen over hun ondergeschikten, is al lang een veel voorkomend probleem in het land - vooral binnen elitefamilies die het bedrijfsleven en de politiek van Zuid-Korea domineren. De laatste enquête, gepubliceerd op zondag, werd uitgevoerd door onderzoeksgroep Embrain Public en in opdracht van Workplace Gapjil 119, een organisatie die slachtoffers van kantoormisbruik bijstaat. Veel respondenten zeiden dat hun geestelijke gezondheid was verslechterd als gevolg van het misbruik, hoewel slechts een paar behandeling of counseling zochten na het ontwikkelen van depressie, slapeloosheid, gebrek aan motivatie en andere problemen. Vrouwen en parttime of gig-werknemers waren vaker slachtoffer, terwijl supervisors en managers de meest voorkomende daders waren, aldus het rapport. (@44)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de progressieve onderneming

▲ DE PROGRESSIEVE ONDERNEMING

“de la lutte pour l’existence à la morale”

Les Hors-Série de L’Obs 99

C	C	C	C
Concurrence	Complot	Croissance	Cruauté
			
Coöperation	Candeur	Contrainte	Cordialité
Samenwerking	Openhartigheid	Beperking	Hartelijkheid

“De natuur heeft de sterkste en de slimste niet de wereld ingestuurd om als gewapende bandieten de zwakkeren te koeioneren. Nee, we moeten ervan uitgaan dat de natuur de een wat meer en de ander wat minder heeft gegeven zodat we wat aan elkaar zouden hebben, aangezien de ene hulp kan bieden en de andere hulp kan gebruiken” schrijft Etienne de la Boétie in *Discours de la servitude volontaire*. (vertaling Charlotte Bauwens) (@9)

Participatie in het bedrijf

THE **POEM**

Werknemersparticipatie

Aandeelhouderschap mag voor alle werknemers open staan. De onderneming wil de werknemer daarvoor leningen toestaan. De werknemer dient de waarden, de missie en de visie van de coöperatie te delen. Ondernemingen kunnen net als naties aansluiten bij een waardencoöperatie.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de progressieve onderneming

MT/Sprout: “Samen werken is ook samen naar de problemen kijken en oplossingen bedenken, het werken voor elkaar zo makkelijk mogelijk maken, waardoor het werk zo veel mogelijk gericht is op het bereiken van het doel.

Hoe moeilijk kan het zijn:

@ Professionaliteit

@ Heldere doelen

@ Vertrouwen

@ Samen werken

@ Iedereen is belangrijk”

Laat de sterkste zijn kracht tonen door zich dienstbaar op te stellen”. (@45)

SWARM-WISE

Bedrijven worden kleiner en ze kunnen veel taken uitgeven aan onderaannemers wellicht ook kleine bedrijven of zelfstandigen. Burgers gaan in lossere en meerdere verbanden samenwerken, soms van thuis uit online of door huisnijverheid of onder dak van de fabriek maar in onderaanneming.

Kleine bedrijven kunnen zich veroorloven minder hiërarchisch te werken. Als er verschillende functies in de onderneming zijn dan kan ook geroteerd worden. Op die manier ontwikkelt de economie zich minder hiërarchisch en minder autoritair wat een stuk in de richting gaat van de SWARM-WISE economie, een begrip van Rick Falkvinge, stichter van de Piraten Partij: “Citizens not corporations make the economy.”

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid
de progressieve onderneming

Horizontale hiërarchie

Om menselijk leiderschap te begrijpen moeten we terug naar hoe onze voorouders leefden. Zulke jager/verzamelaars leefden in kleine hechte groepen die voor hun overleven afhankelijk waren van intensieve samenwerking en eerlijk delen. Dit kon alleen goed werken als dominantie de kop wordt ingedrukt.” (@45)

Coöperatief ondernemen

De website “cooperatiefvlaanderen.be” beschrijft “het coöperatief ondernemen”. “Het draait om het samen ondernemen, samen verantwoordelijkheid nemen en samen de meerwaarde delen. Het coöperatieve gedachtegoed rust op drie fundamenten:

Samen ondernemen: de coöperatie vertrekt vanuit een gemeenschappelijke behoefte en het verlangen van mensen om via het samen ondernemen te komen tot de invulling ervan.

Eigenaarschap: de coöperatie kent geen puur winstbejag bij haar leden, die samen eigenaar zijn van hun coöperatie. Met andere woorden, een coöperatie streeft niet naar winst-maximalisatie maar naar doelmaximalisatie.

Autonomie en zeggenschap: de coöperatie is autonoom en het beheer van de coöperatie gebeurt op een democratische manier.”

Leiderschap

MT/Sprout: “De professional van nu zit niet te wachten op iemand die hem of haar vertelt wat te doen en dat vervolgens gaat controleren. De traditionele baas die opdrachten geeft, controleert en beoordeelt is niet alleen ongewenst, maar stimuleert ook het verkeerde gedrag. In een machtsrelatie zijn ondergeschikten automatisch meer wantrouwend en afwachtend, zo blijkt uit onderzoek.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAUen** - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → **P**articipatie → **R**edelijkheid
de progressieve onderneming

Ze nemen geen verantwoordelijkheid, omdat die bij de baas ligt. Een gezagsrelatie creëert een andere dynamiek. Als een leider gezag heeft, zijn de medewerkers geïnspireerd en betrokken en nemen ze juist meer verantwoordelijkheid en initiatief. Vooral dit laatste type gedrag is bepalend voor het succes van organisaties.”
(@45)

Vrijwilligheid

Rick Falkvinge is voorstander van een universeel basisinkomen en suggereert dat burgers vrijwillig gaan meewerken in bedrijven. Ze hebben immers een universeel basisinkomen en willen dat graag nuttig aanvullen. De minst leuke jobs zullen nu in rechtvaardigheid de beste verloning vragen.

Missie

De equiLiberale bedrijfsmissie beoogt het scheppen van baat en genoegen voor investeerder, werknemer, leverancier, klant, natie, gemeenschap en natuur.

Trappistenbier Westmalle

VRT NWS, 25/08/2026: In de abdij wonen 17 monniken. Er zijn ook 75 andere mensen aan de slag, van wie er 53 in de brouwerij werken. De monniken hebben nooit productie- of winstmaximalisatie nagestreefd, klinkt het bij de brouwerij. Zo is het aantal geproduceerde bieren beperkt en zijn de inkomsten van de verkoop bestemd voor het levensonderhoud van de monniken, het in stand houden van het patrimonium, de verloning van de werknemers en het steunen van goede doelen.” (@46)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid
de progressieve onderneming

Selectie van werknemers

In een liberale arbeidsmarkt kiezen werkgevers en werknemers voor elkaar op basis van waarden en kwaliteiten. Het vinden van partners gebeurt liefst niet met examens of psychologische tests.

Gezond verstand, esprit libre, kritische geest en engagement worden liefst niet door psychologen bepaald. Hun keuringen scheppen arbitrair nieuwe kasten. Proefperiodes om de kwaliteit van het werk te evalueren lijkt beter. “The proof of the pudding is in the eating.”

Promotie – Progressie – Rotatie

Als ondernemingen hiërarchisch gestructureerd zijn, is het goed dat ondergeschikten promotie kunnen maken, en/of dat er rotatie in de functies plaatsvindt.

Stukloon

Werknemersvergoedingen kunnen zich volgens prestatie laten uitrekenen. Soms beter stukloon dan uurloon. Hyperactiviteit of het opjagen van mensen hoeft dan niet meer. Selectie op basis van chronometrage is nu minder belangrijk. Stress en competitiedruk dalen. Snelheid is nu in het belang van de zowel van de werknemer als van de werkgever. Selectie van werknemers en werkgevers gebeurt nu op basis van waarden, solidariteit en kwaliteit.

Quality Time

Werkgevers bezorgen werknemers zo veel mogelijk autonomie en “quality time”. In dat geval zullen de laatste met genoeg meer werken dan hun 38 uur en kan er gemeente solidariteit met het bedrijf zijn. Solidariteit met de andere werknemers komt ten goede van de waarde van de aandelen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**

Democratiseren → **Participatie** → **Redelijkheid**

de progressieve onderneming

Het ondernemingskapitaal

Voor een klassen-doorbrekende participatie van de werknemers in kapitaal en in beleid van de onderneming worden aandelen eerst aan de werknemers aangeboden en vervolgens op de equiLiberale aandelenbeurs. Het onderscheid tussen werknemer en werkgever verdwijnt.

Ondernemingssolidariteit

Bedrijven van verschillende locaties helpen elkaar op alle niveaus (Coöperation) in plaats van elkaar plat te concurreren en elkaars markten te veroveren (Contrainte). De economie wordt een pacifistische en progressieve ruimte van vertrouwen, inzicht en nuchterheid.

Constructiviteit

Wie het succesvolst is in een equiLiberaal marktmechanisme, heeft de meeste verdienste letterlijk en figuurlijk, niet alleen naar bezit en macht maar naar het scheppen van een gelukkige en gezonde evenwichtige leefwereld voor mens en natuur.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das BAUen - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de regressieve markt

Participatie in de markt

The POEM

▼ DE REGRESSIEVE MARKT

Kleine fabrikanten, ambachtslui en leveranciers vinden nauwelijks plaats op de markt omdat de waardenloze consument of wil scoren of met de grootste naam of met de grootste korting. In het verleden zou hij misschien de nadruk op kwaliteit of klantentrouw gelegd hebben, nu vindt hij het gepronk met korting of naam belangrijk en zet zichzelf terecht in de zak.

Warenhuizen voeren in onderlinge competitie ten dienste van de consument de prijsdruk op en spelen met hun kortingen en cadeautjes in op zijn nood aan regressie. Uitbuiting en graaicultuur van bedrijven en consumenten gaan hand in hand.

Multinationale bedrijven geven een nomadische indruk: geen solidariteit met plaats of plaatselijke bevolking en regels, altijd trekkend naar de meest rendabele plaatsen om ze vervolgens na uitputting of minder interessant zijn, weer te verlaten. De waardenloze consument loopt Testaankoop, media en politiek achterna dikwijls om fabrikanten en winkeliers tegen elkaar uit te spelen in de markt die hij bekijkt als een win- en roofgebied. “Animal Spirits” beheersen de markt.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de regressieve markt

Rechtstreeks en onrechtstreeks krijgen bedrijven en werknemers de agressie over zich heen. “En klanten, maar ook bijvoorbeeld patiënten en leerlingen, worden lastiger of veeleisender, wat kan ontaarden in intimidatie of agressie” zegt Frans Janssens van de SERV de Sociaaleconomische Raad van Vlaanderen. (@47)

Berekendheid, winstmaximalisatie en kostenminimalisatie, tot een universitaire competitie verheven, vernietigen kracht en dynamiek van de markt. Tijdens de covid-crisis bleek dat België nauwelijks mondkmaskers had of kon maken. Wat later bleek de levering van fietsen te vertragen omdat men hier geen onderdelen kon maken. Nog wat later bleken de autofabrikanten wereldwijd in de problemen want de 3 leveranciers van chips konden niet genoeg leveren. Dan waren er geen chauffeurs meer te vinden omdat niemand aan hun lage lonen wenst te werken. Toen Europa haar consumenten de elektrische wagen opdroeg, bleek dat vooral Chinese bedrijven die zouden leveren.

Weinige leveranciers van atoomenergie lijken nog in België te willen investeren vanwege de politieke onstandvastigheid.

Toen Rusland Oekraïne binnenviel kon Europa de wapenproductie slechts gebrekkig opdrijven vanwege het investeringsrisico. Als koele berekendheid redelijkheid vervangt, dan ondermijnt iedereen iedereen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BA**Uen - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid
de equi**L**iberale markt

▲ DE EQUI-LIBERALE MARKT

De Impact Economy Foundation

van winst naar waarde

dezwijger.nl, 7/02/2025, Cecile Trooster, laat in haar artikel *Van Winst naar Waarde* Werner Schouten, directeur van de Impact Economy Foundation, aan het woord met een pleidooi:

“... voor een economie waarin werk, innovatie en ondernemerschap zo goed mogelijk worden ingezet voor het oplossen van onze maatschappelijke uitdagingen en het creëren van welzijn voor iedereen.” (@48)

En voor “... veranderen van financiële winst naar True Profit, de échte bijdrage van een onderneming aan het welzijn in de samenleving. Door te bouwen aan de instrumenten (impact accounting), de beweging van ondernemers en de prikkels voor deze verandering, versnellen we de transitie naar deze nieuwe economie.” (@48)

“Ondanks dat we al decennia praten over duurzaamheid en ‘people, planet, profit’ is het verdienmodel voor het bijdragen aan klimaatverandering, biodiversiteitsafbraak en onderbetaling nog altijd zeer lucratief. Dit moeten we omkeren door ervoor te zorgen dat duurzame, eerlijke en gezonde producten en bedrijven winstgevender zijn dan niet duurzame, oneerlijke en ongezonde producten. Zo creëren we een economie die werkt voor de samenleving, in plaats van andersom.” (@48)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Be**vrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de equiLiberale markt

Consumentenparticipatie

"Citizens not corporations make the economy"

Rick Falkvinge

VRT NWS 19/12/2024, Goran Verluyten, Kaatje Cokelaere:

"Boycots tegen Israël hebben steeds meer impact: "Bedrijven voelen de druk."

"Zowel Starbucks als McDonald's zien hun inkomsten dalen, nadat hun banden met Israël onder de aandacht kwamen. Banken of verzekeraars als AXA braken al met Israëlische partners. Volgens Els Hertogen, algemeen directeur van 11.11.11, hebben boycots tegen Israël zo steeds meer impact. "Wanneer de voorzitter van het Israëlische Export Instituut, zegt dat economische boycots voor 'grote uitdagingen' zorgen, bedoelt hij eigenlijk: de boycots hebben ons daadwerkelijk bereikt.'" (@49)

EquiLiberalisme is het participeren aan een waardenvolle maatschappij door zijn consumptiepatroon. Geldbiljetten zijn stembrieven. De burger kan voor producten van librale bedrijven, naties en mensen kiezen. Hij kan ecologische, lokale, ethische, ambachtelijke, diervriendelijke en sociale producten aankopen. Hij kan eens niet bij een onderkruiper bestellen. Hij kan een product van een autoritaire dictatuur of agressor laten liggen. Hij kan lid zijn van een consumentenvereniging die zich op balans en vrijheid richt en die geen destructieve prijzenkartels vormt. De belg³ische waardengemeenschap publiceert ieder jaar een equiLiberale bedrijvengids met humanistische beoordelingen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de equiLiberale markt

Reclame mag naast productbeschrijving en prijs, de waarden van de leverancier vermelden of welke transportmiddelen hij gebruikt, of het minimumloon, of de mate van subordiatie, of de verhouding hoogste loon/laagste loon, of de grootte van het bedrijf. “Small is beautiful.”

Men kan producten van bedrijven met een missie van gelijkwaardigheid (coöperatieven of bedrijven met sterke participatie van de werknemers) verkiezen of opteren voor bedrijven met bewogenheid naar medemens en natuur. Librale consumenten kopen aan ondernemingen die hun personeel kwaliteit bieden. Het internet biedt portalen met equiLiberaal producten.

Radio 1 laat in september 2016 Bart Staes, Europarlementslid voor Groen, aan het woord. Hij denkt aan een website met een bijhorende app waarin zoveel mogelijk informatie verzameld wordt over (on)eerlijke handel. Via die app kan je een product scannen en een beoordeling vinden of het fair of unfair is.

Waardengemeenschappen kunnen apps ontwikkelen die de consument via computer en smartphone kunnen helpen oriënteren. Het ethisch paspoort van het product leert hem hoe bio, hoe socio, hoe conditionerend, hoe klein- of grootschalig, hoe lokaal of globaal, hoe ambachtelijk of hoe coöperatief het aanbod en de aanbieder zijn.

Een equiLiberaal participeert aan een duurzame wereld door het kiezen bijvoorbeeld voor een MHM huis met massieve houtmuren die geen natuurlijke rijkdommen uitput, bosbouw stimuleert en tonnen CO2 vasthoudt wat uitstekend tegen het broeikaseffect is. Ze waarderen ambachten als verdienstelijk.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAUen** - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Democratiseren → **Participatie** → Redelijkheid
de equiLiberaal markt

Handgemaakt staat voor prestige en respect voor arbeid, meesterschap en zelfstandigheid. Het biedt kansen aan niet-intellectuelen, aan kleine ondernemers en aan beginners of aan ouderen die op een zijspoor belanden. Het verrijkt de breedte van het aanbod met maatwerk, authenticiteit, eigenheid, kwaliteit en schoonheid. Ambacht is meesterschap en rijkdom voor de consument.

« Gardez bien en vous ce trésor, la gentillesse. Sachez donner sans retenue, perdre sans regret, acquérir sans mesquinerie. » George Sand (@50)

“Bewaar goed in u deze schat, de vriendelijkheid. Weet te geven zonder in te houden, te verliezen zonder spijt, te verwerven zonder kleingeestigheid.” George Sand

Lokale solidariteit is belangrijk. Iemand die alleen goedkope import koopt, hoeft niet te klagen over zijn lage loon of over de lokale werkloosheid. Naast wereldwinkels en internationale solidariteit, heeft iedere Belgische stad een emporium, een handelsplaats waar lokale producenten en ambachtslui hun waar laten aanbieden, en de eigenheid en de kunde van de stad uitstralen. Door ook lokaal te kopen waarborgt men een meer welstellende en betere omgeving, een identiteit van de streek, en een rijkere mozaïek van aanbod. Door het gebruik van lokale materialen en stijl gaat de behuizing harmonieuzer bij elkaar passen en zal de schoonheid van weleer in steden en dorpen terug komen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
de equi**L**iberale markt

Flanders Investment and Trade richten hun middelen niet onnodig naar exportsteun en groei. Het scheppen van lokale producten en exclusiviteit geven de streek harmonie, identiteit en waarde. Als import betekent elders aan uitgebuite mensen kopen, er ecologische problemen scheppen, er de demografie aanwakkeren terwijl de eigen bevolking zonder werk gezet wordt, dan toch beter nadenken.

Vraag en aanbod / Prijs- en winstvorming

Librale consumenten en producenten kiezen voor “Candeur”, transparantie, en kunnen in overleg samen de prijs, de kwaliteit, en de vraag mede bepalen. De missie van consumenten-organisaties is ook de producenten inlichten aan welke kwaliteit en diversiteit er behoefte is. Het aanbod wordt in overleg en rede op de vraag afgestemd. In plaats van leveranciers tegen elkaar uit te spelen en het aanbod te verpooveren, gunnen consumenten in samenspraak hun leveranciers een billijke vergoeding en verrijken het aanbod. Producenten stemmen hun aanbod in transparantie af op de vraag van de consument en het aanbod van de concurrentie. Overproductie, verspilling, onverkoopbare waren worden beperkt.

Als consumenten in 5 winkels uitleg gaan vragen om te vergelijken en dan op het internet kopen, betalen ze de 5 winkels waar ze te rade gingen voor het gebruik van hun diensten. De gebruikelijke concurrentiële bedrijfslisten om winst te maken of markt te veroveren zijn onnodig.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Be**vrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → **P**articipatie → Redelijkheid
de equi**L**iberale markt

De kopers willen geen auto-merken die schijnkortingen en schijnverbruikscijfers aanbieden. Ze willen geen cadeautjes of kortingen. Ze zijn nu volwassen. Het wederzijds wantrouwen van kopers tegenover verkopers en omgekeerd mag verdwijnen. Op de liberale markt kunnen kortingen en voorrechten slechts gelden voor oorlogsinvaliden of voor de familie van gevallen soldaten.

Loonvorming

Het einde van slechte jobs

In een vrije markt met vrije mensen die van geboorte al een onvoorwaardelijk inkomen hebben, zal de loonvorming er anders uitzien. Het loon is een bijverdienste boven het basisloon.

Niemand hoeft te werken. Om ingevuld te raken, zullen minder interessante jobaanbiedingen een hoger en correcter loon, en betere werkomstandigheden moeten bieden. Een stikster zal er nu beter uitkomen omdat ze niet hoeft te werken. Bij minder kandidaat stiksters dan kandidaat kaderleden, zouden vraag en aanbod moeten leiden naar een omkering in de verloningspiramide, eigenlijk zoals al gezien in de communistische planeconomie maar dan spontaan. De minder aangename jobs geven nu hogere lonen. En als stukloon de norm is, zullen de luiaard en de langzame niet met de vinger gewezen worden. Dankzij de veiligheid en onafhankelijkheid door het onvoorwaardelijk inkomen werkt de vrije markt wel correct en kan ze iedereen een interessante job en/of correcte verloning aanbieden.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

de equi**L**iberale markt

Aandelen en obligaties

Om woekerwinsten tegen te gaan, worden aandelen in obligaties omgezet die recht geven op een billijke en afgesproken vaste vergoeding. De obligatiehouders hebben net als aandeelhouders medezeggenschap.

De consumentenorganisaties doen aan ethisch beleggen en hun leden kopen obligaties met medezeggenschap of aandelen bij hun leveranciers. Het dualistisch onderscheid consument – producent verdwijnt. De consument is aandeelhouder – obligatiehouder bij de producent.

“Verdienstelijkheid” en “winst” gaan hand in hand, evenals “waarden” (moreel) en “waarde” (financieel) synoniemen worden. Vermogen wordt opgebouwd door verdienstelijkheid. Vermogensbelastingen zijn nu uit den boze. De equiLiberaal markt ontstaat door coöperatie tussen kopers en verkopers en is een ruimte van vertrouwen, inzicht en nuchterheid.

Wie het succesvolst is in een equiLiberaal marktmechanisme, heeft de meeste verdienste letterlijk en figuurlijk, niet alleen naar bezit en macht maar naar het scheppen van een gelukkige en gezonde evenwichtige leefwereld voor mens en natuur.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Democratiseren → Participatie → Redelijkheid
relatievorming

de familiale macht

Participatie in gezin en familie

The POEM

▼ REGRESSIEVE RELATIEVORMING

Amantes Amentes

Zij die beminnen, zijn hun verstand kwijt. (@51)

Andria 1,3,13 van Terentius (190-159 voor Christus)

Verliefdheid is een sterke emotionele en primitieve levenskracht. Alleen dreigt binding op basis van een sympathiemoraal zonder waarden of oriëntatie potentieel destructief.

▲ HET DEMOCRATISCHE GEZIN

« *L'amour c'est l'idéal de l'égalité.* » George Sand (@52)

Partners kiezen op basis van liefde en op basis van gemeenschappelijke, verzoenbare of elkaar aanvullende waarden en oriëntaties. Ze stichten een solidaire en exclusieve samenlevings- en waardencoöperatie met waarden die ze nastreven en beschrijven in verband met inkomen, patrimoniumopbouw, woonst, vervoersmiddelen, energiemiddelen, ... kinderen, erfrecht en meer. In hun trouwboek schrijven ze de waarden, de missie en de solidariteit van het gezin waarmee ze wensen te participeren aan een deugdzame wereld.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

progressieve relatievorming

Op de binnenkant van de trouwring staan hun namen en hun huwelijksdatum vermeld. Op de buitenkant van de ring staat een equiLiberaal rosas, een WWF panda, een logo van vredeseilanden of een ander waardensymbool.

Waardengemeenschappen kunnen verschillende soorten huwelijkscontracten voorstellen. Het WWF bijvoorbeeld biedt ten voordele van natuur en dieren iedereen gratis een huwelijkscontract aan met haar regels over kinderwens en consumptie.

Een huwelijk op oudere leeftijd zal wellicht een andere missie hebben dan op jongere leeftijd. Het huwelijkscontract geldt voor onbepaalde duur of dient na twintig jaar hernieuwd of herzien te worden. Mens, omgeving en oriëntaties veranderen. Door een deugdzame partnerkeuze participeert het gezin constructief in de samenleving en draagt het bij tot redelijkheid en supplément d'âme.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Democratiseren → Participatie → Redelijkheid

van autistiform naar redelijkheid

▲ De Redelijke Modus

Van Autistiform naar Redelijkheid

Tegenover de autistiforme cultuur plaatst het equiLiberale model **Democratisering** en **Participatie**. Ze zijn deel van het bevrijden, activeren en balanceren van gevoelens en verstand. Ze zijn bouwstenen voor intellectueel meesterschap, voor zingeving en ontplooiing, voor het ontwikkelen van bewustwording, ervaring en gezond verstand, voor constructiviteit, voor zelfdiscipline en verdraagzaamheid, voor morele competentie, voor **Redelijkheid**.

Redelijkheid is geen loutere rationaliteit. Zij is de kunst om verstand, emotie en ervaring in de juiste verhouding met elkaar te brengen. Zij verwerpt zowel dogmatische zekerheid als impulsieve willekeur en zoekt het evenwicht tussen berekening en waarden, tussen individu en gemeenschap, tussen overtuiging en twijfel.

R

Redelijkheid
de juiste verhouding
le bon sens, gezond verstand, ...

- (1): Lessen voor de eenentwintigste eeuw
- (2): Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn:
een biologische blik. Robert Sapolsky. Penguin Press.
- (3): De onzichtbare Maat. Archeologie van Goed en Kwaad. Andreas Kinneging

- (4): éléments pour la civilisation Européenne n°167. Entretien avec Serge Latouche
- (5): Het Verlies van België. Johan Op de Beeck
- (6): Napoleon. Van Volker Ullrich
- (7): Religie voor atheïsten. Alain de Botton
- (8): APPREN-TISSAGES #2, 2018

- (@1): www.citaten.net
- (@2): humanistischecanon.nl/venster/secularisering/max-weber/
- (@3): www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/12/23/kerstessay-bjorn-soenens/
- (@4): Willibrordvertaling 1975
rkbijbel.nl/kbs/bijbel/willibrord1975/neovulgaat/1tessalonicenzen/5
- (@5): nl.wikiquote.org/wiki/Paulus
- (@6): en.wikipedia.org/wiki/The_Circle_of_Reason
- (@7): nl.wikipedia.org/wiki/Aristoteles
- (@8): www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/06/11/podcast-de-diepe-wortels-van-donald-trump-de-zippo-van-amerika/
- (@9): www.meervrijheid.nl 2007
- (@10): deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2934978
- (@11): nl.wikipedia.org/wiki/Mohamed_Morsi
- (@12): www.meerdemocratie.be/sites/default/files/PDF/etiennedelaboetie-vertoogetoverdevrijwilligeslavernij-zwart.pdf
- (@13): nl.wikipedia.org/wiki/Moraal
- (@14): nl.wikipedia.org/wiki/Geestelijke_macht
- (@15): historiek.net/latijnse-spreekwoorden-en-uitdrukkingen/72314/
- (@16): books.google.be/books?id=3yvr1nH02B8C&pg=PA28&dq
- (@17): www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/05/31/confederalisme-volgens-frank-vandenbroucke
- (@18): www.groene.nl/artikel/met-moraalpolitiek-kan-links-weer-een-brede-volksbeweging-worden
- (@19): businessenit.nl/nieuws/hoe-innovatief-is-een-e-residency
- (@20): www.vredeseilanden.be 2010
- (@21): en.wikipedia.org/wiki/Egyptian_Constitution_of_2014
- (@22): fr.wikipedia.org/wiki/Note_sur_la_suppression_des_partis_politiques
- (@23): www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/01/25/oorlogsdreiging-escalatie-wereldconflicten/
- (@24): www.goodreads.com/author/quotes/1194.Richard_Dawkins
- (@25): www.anders.be/blog/nieuws-1/amerikaanse-bemoeienis-met-belgische-besnijdenisrechtszaak-is-onaanvaardbaar-26
- (@26): www.innerlijke-rust.nl/zwarte-pedagogiek-narcisme-narcistisch-misbruik-opvoeding-slaan-schoppen-uitschelden-mishandeling

(@27): citaten.net/quotes/van-terentius.html:
 (@28): citaten.net/zoeken/citaten_van-aristoteles.html
 (@29): citaten.net/zoeken/citaten_van-kalhil_Gibran
 (@30): citaten.net
 (@31): bertstoop.nl/artikelen/alicemiller.html
 (@32): www.bbc.com/news/world-europe-63471505
 (@33): www.versobooks.com/products/3009-towers-of-ivory-and-steel
 (@34): en.wikipedia.org/wiki/Competition
 (@35): www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/09/30/een-dikke-middenvinger-amerikanen-verdrinken-in-studieschuld
 (@36): deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.3002840
 (@37): www.psychologies.com/Famille/Education/Scolarité/Articles-et-Dossiers/Phobie-scolaire-quand-l-ecole-fait-peur
 (@38): www.skolo.org/nl/2017/09/30/het-spook-van-de-meritocratie
 (@39): nl.wikipedia.org/wiki/Die_Zauberfl%C3%B6te
 (@40): [nl.wikipedia.org/wiki/Nalanda_\(stad\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Nalanda_(stad))
 (@41): citations.ouest-france.fr/citations-simone-weil-898.html?page=3
 (@42): Hans Doorenspleet. www.managementsite.nl/recht-sterkste
 (@43): www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/11/28/stress-op-het-werk-piekt-amper-de-helft-heeft-werkbare-job.app/
 (@44): edition.cnn.com/2022/07/04/asia/south-korea-gapjil-harassment-survey-intl-hnk/index.html
 (@45): mtsprout.nl/archief/het-alfa-mannetje-is-geen-natuurlijke-leider
 (@46): www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/08/25/westmalle-dubbel-viert-100e-verjaardag/
 (@47): www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/11/28/stress-op-het-werk-piekt-amper-de-helft-heeft-werkbare-job/#:~:text=%22We%20worden%20op%20de%20werkvloer,ontwaarden%20in%20intimidatie%20of%20agresie.
 (@48): dezwijger.nl/nieuws/van-winst-naar-waarde-een-economie-met-impact
 (@49): citations.webescence.com/citations/George-Sand-/Gardez-bien-vous-tresor-gentillesse-Sachez-donner-sans-retenu-e-perdre-sans-11474
 (@50): www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/12/19/hebben-boycots-tegen-israel-effect-wapen-om-de-80nverschillighe/
 (@51): citaten.net/quotes/van-terentius.html
 (@52): www.citationsde.com/citation/george-sand-401
 INTELLECTUELE PROGRESSIE

§ 29 Deregulering en Emancipatie

Van Dociel naar Responsabel

“Every emancipation is a restoration of the human world and of the human relationship to a man himself.”

Karl Marx in On the Jewish Question (@1)

Dociele Vervreemding

 De dociele cultuur overschat de wijsheid van overheid, meerderheid en publieke opinie. Conformistisch vernietigt ze zelfstandigheid en schept **depersonalisatie**, **vervreemding** van de eigen persoonlijkheid. Ze neemt onzekerheid weg maar ook verantwoordelijkheid. Het gevaar dreigt dat de ene blinde de andere volgt en dat miljoenen blunderen. Hoe verstandig ook, de conformist wordt een dociel onderdeel van een gewetenloze machine.

De dociele cultuur vertrouwt erop dat anderen beter weten wat goed is: de staat bepaalt, de expert adviseert, de meerderheid beslist en de burger volgt. Daarmee wordt onzekerheid wel verminderd, maar tegelijk ook verantwoordelijkheid uit handen genomen. De mens hoeft steeds minder zelf te oordelen, te kiezen en de gevolgen van zijn keuzes te dragen. Wat begint als bescherming kan daardoor eindigen als afhankelijkheid.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit
van dociel naar responsabel

Dociliteit is niet noodzakelijk onderwerping onder dwang. Zij kan ook ontstaan uit gemak, angst, conformisme of de behoefte aan zekerheid. Men gehoorzaamt niet omdat iemand voortdurend dreigt, maar omdat gehoorzaamheid vertrouwd, veilig of sociaal beloond is. Zo ontstaat vervreemding van de eigen persoonlijkheid: de mens leeft volgens voorschriften, categorieën en verwachtingen die van buitenaf worden aangereikt en steeds minder vanuit eigen inzicht, ervaring en verantwoordelijkheid.

das **BAU**en
Bevrijden
Deregulering

www.filosofie.nl/lexicon/existentialisme: Existentialisten geloven in de vrijheid en verantwoordelijkheid van het individu om zijn eigen leven vorm te geven. De mens moet zelf zin geven aan zijn bestaan, in een wereld die op zichzelf betekenisloos lijkt.

« *Tous les Hommes naissent et demeurent libres et égaux en droits* » uit de « Déclaration des droits de l'homme et du citoyen » tijdens de Franse Revolutie in 1789. (@2)

Fiscale en juridische afbouw en reorganisatie scheppen ruimte voor individuele ontplooiing, meesterschap en gemeenschapsvorming.

John Stuart Mill schrijft in *On Liberty*: “Mensen hebben hun vermogen tot oordelen om daar gebruik van te maken. Moet men zeggen dat zij dit helemaal niet moeten gebruiken, omdat zij fouten kunnen maken?” Verder schrijft hij over de mens: “Hij is in staat zijn vergissingen recht te zetten, door zijn ervaring te gebruiken en door er over te spreken.”

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit
van doel naar responsabel

Mentale en morele krachten gaan alleen vooruit door ze te gebruiken. “Als de samenleving een belangrijk deel van haar leden laat opgroeien tot kinderen, die niet door redelijk denken rekening kunnen houden met de toekomst, moet de samenleving de schuld van de gevolgen bij zichzelf zoeken.”

Vrijheid betekende voor Alexis de Tocqueville (1805-1859) de mogelijkheid om al handelend je eigen lot te bepalen. (emancipatie) “Politieke vrijheid bestond niet in het delegeren van politieke beslissingsmacht aan een daartoe gemachtigde kaste, maar in de actieve medewerking van alle betrokken burgers aan het beleid.” (participatie)

Deelnemen aan de politiek, het stellen van beleidsdaden op lokaal niveau, maakte de vrijheid voor individuele burgers ervaarbaar en scherpte hun gevoel voor collectieve verantwoordelijkheid.” (@3) (Responsabiliteit)

Maar een mens wordt afhankelijk gemaakt van de overheid. Belastingen, vergunningen, verplichte verzekeringen, medische voorschriften, beroepsreglementering, onderwijsregels en administratieve procedures kunnen noodzakelijk zijn, maar kunnen ook uitgroeien tot een fijnmazig systeem van afhankelijkheid.

Belastingen zijn nodig om gemeenschappelijke voorzieningen te financieren. Maar naarmate een groter deel van het inkomen verplicht wordt afgedragen, vermindert ook de ruimte waarover mensen zelfstandig kunnen beschikken. Belastingvermindering kan een deel van de solidariteit verschuiven van verplichte collectieve herverdeling naar vrijwillige solidariteit. De burger wordt daardoor opnieuw mede-eigenaar van zijn eigen toekomst.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit

van dociel naar responsabel

De filosoof Alexis de Tocqueville (1805-1859) waarschuwde in *De la démocratie en Amérique* voor democratische schaduwzijden als: “conformisme, centralisme en individualisme”.

“Wanneer ik denk aan de vorm die deze nieuwe tirannie zal aannemen, zie ik voor mij een massa van in alle opzichten gelijke mensen die rusteloos onbeduidende en banale genoegens najagen; die op zichzelf zijn teruggeplooid, die zich louter op hun gezin en een handvol kennissen richten en die zich van het bestaan van andere mensen nauwelijks bewust zijn, die nog slechts op zichzelf en voor zichzelf leven. Boven deze geïndividualiseerde massa troont een bevoogdend machtsapparaat dat over het wel en wee waakt, dat alles voorziet en alles regelt, maar dat de mensen in een staat van onmondigheid houdt. Het garandeert de burgers een veilig en welverzorgd bestaan, maar staat er op zelf uit te maken wat goed is voor hen. Zo zullen de mensen steeds minder gebruik maken van hun eigen oordeelskracht; de individuele wilskracht zal zich op een steeds beperkter terrein laten terugdringen.” (@4)

Het idee dat “een democratie zich democratisch kan opheffen” is terug te vinden in Tocqueville’s werken, alsmede in De Republiek van Plato. De Tocqueville stelt voor dat het bestuur niet volledig in handen van de overheid is maar deels uitgevoerd wordt door tijdelijk verkozen bestuursambtenaren. “Vereniging van burgers, persvrijheid en onafhankelijke rechtspraak zijn belangrijk om te grote staatsmacht te voorkomen.” (@4)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit

van doziel naar responsabel

“De overheid zal de samenleving in een net spannen van ingewikkelde, gedetailleerde en eenvormige verordeningen waardoor zelfs de meest originele en wilskrachtige geesten zullen worden gelijkgeschakeld. Men zal mensen tot niets dwingen, maar men zal zoveel belemmeringen aan de persoonlijke activiteiten opleggen, dat uiteindelijk elk initiatief uitdooft. Zonder op enigerlei wijze tiranniek te moeten optreden, worden mensen monddood en willoos gemaakt. De natie zal een kudde angstige en vlijtige schapen worden met de overheid als zorgzame herder. Deze vorm van gereguleerde en gemoedelijke slavernij komt tot stand in de schaduw van de volkssoevereiniteit.” (@4)

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Dereguleren → **Emancipatie** → **Responsabiliteit**
van dociel naar responsabel

das **BAU**en
Activeren
Emancipatie
The **POEM**

Voor een progressieve dynamiek zet het equiLiberaal model tegenover de dociele cultuur de intellectuele ontplooiing via **Emancipatie** als tweede deel van de activering van emotie en verstand, The **POEM**.

In plaats van verregaande onderwerping aan staatswijsheid, kiest het equiLiberalisme voor zelfstandigheid en zelfbeschikkingsrecht. Mensen moeten hun vermogens tot oordelen en hun ervaring gebruiken om hun levenskader en levensoriëntatie te kiezen. Een maatschappij kan geen levensloop aan haar burgers opleggen. Ze heeft de wijsheid niet in pacht. “Als de filosofie van Newton niet in twijfel mocht getrokken worden, kon de mensheid er nu niet zo zeker van zijn dat zij waar is”: John Stuart Mill.

Friedrich Nietzsche vond dat iemand als een aristocraat moet leven en niet als zoals de traditionele moraal hem oplegt: als een kudde-dier of als een slaaf. Hij moet proberen groots te zijn en ondeugden afkeuren omdat ze hem te min zijn. (filosofiemagazine 09-2008, Florentijn van Rootselaar)

Jean-Paul Sartre vond dat het aan de mens is om het leven te kiezen dat het beste bij hem past. (1) Libertaire denkers vinden dat samenwerking altijd op vrijwillige basis dient plaats te vinden. Ze zijn antiautoritair en staan voor tolerantie en diversiteit.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Dereguleren → Emancipatie → **Responsabiliteit**
van doel naar verantwoordelijk

“Democratie is het recht van de sterkste, waarbij sterkte wordt
gerelateerd aan het aantal stemmen. In een vrije samenleving geldt
niet het recht van de sterkste, maar het recht op zelfbeschikking -
...” (@5)

De equiLiberale grondwet beschermt de individuele rechten van
mensen tegen machtsmisbruik van het bestuur, van politieke
meerderheden, van de straat, van de pers, van drukingsgroepen,
van maffia, van censoren, van beeldenstormers en van andere
individuele.

Ze beschermt tegen armoede en complexiteit.

Ze behoedt mensen van opdeling in categorieën.

Veel wetten krijgen een tijdelijk en uitdovend karakter en worden
altijd afgewogen op hun vervreemdende en destructieve
eigenschappen en op hun emanciperende eigenschappen anderzijds.
Wetten dienen verantwoordelijkheid te bevorderen en niet te
vernietigen. Een verbod op de vrije meningsuiting zoals het verbod
op negationisme is laakbaar, hoe nobel ook het doel. De equi-
Liberale overheid matigt zich geen dogmatische onfeilbaarheid aan.
Ze beschermt de burger tegen dwingelandij. In de equiLiberale
economie leggen naties, gemeenschappen en gezinnen ook fondsen
en middelen aan die de onafhankelijkheid en de autonomie van de
mens nu en in de toekomst zo goed mogelijk verzekeren.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**

Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit
van dociel naar responsabel

das BAUen
Uitbalanceren

Emotie en Verstand naar Responsabiliteit

R

Als de wijsheid van overheid, meerderheid en publieke opinie beperkt of vals blijkt, dan is er nood aan een alternatief om aan een verstandig leven vorm te geven.

Het equiLiberaal schema zet tegenover het overschatte gezag en publieke opinie, de **Responsabiliteit** voor zichzelf en de en het andere. In plaats van conformeren schept het ruimte voor bewustwording, de ontwikkeling van de vrije geest, “l’esprit libre”, autonoom denken, zelfstandigheid, eigenheid en dynamisme.

Volgens Jean-Paul Sartre (1905-1980) zijn we verantwoordelijk voor alles wat we doen. We kunnen geen excuses maken of de verantwoordelijkheid afschuiven op een goddelijk wezen of de menselijke natuur, dat zou zelfbedrog of “kwade trouw” zijn. (1)

Responsabiliteit mag ook niet altijd afgeschoven worden op de politiek. In een democratie zijn we medeverantwoordelijk voor de gemeenschap waar we deel van uitmaken.

Responsabiliteit mag een lust zijn, het is ook een plicht en een last van de humane dotatie.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das BAUen - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit
van doziel naar verantwoordelijk

Responsabiliteit staat voor de macht hebben en nemen over zijn leven en eventueel ook dat van anderen en er de lusten en onlusten van dragen. (@6) En ook: “Houding naar de omgeving waarbij men respect heeft voor de waarde van alles wat leeft en zich tot het lot van anderen aantrekt – in plaats van onverschillig te zijn.” (@7) Ze staat zeker niet los van het gevoel maar staat voor balans tussen ratio en emotie. Ze staat voor verbondenheid versus schizofrenie.

Responsabiliteit ontstaat bij het bevrijden, activeren en uitbalanceren van passie en verstand. In het equiLiberale model staat **Responsabiliteit** naast **Redelijkheid** (**R+R**=intellectuele ontwikkeling).

Het equiLiberale model stelt in zijn tweede luik **Responsabiliteit** voor als tegendeel van doziel. Het beschrijft er een bevrijdende **Deregulering** en een activerende **E**mancipatie. Het herschrijft de oriëntering van nationale wetgeving en economie ten gunste van bevrijding en activering van emotie en verstand. Het richt zich naar keuzevrijheid, autonomie, progressie, ontplooiing en zingeving, ...

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Dereguleren → **E**mancipatie → Responsabiliteit
fiscaliteit

FISCALE **E**MANCIPATIE

The **POEM**

Onder het bewind van Julius Caesar stond aan het hoofd van iedere provincie een functionaris. Deze verpachtte de belastings-inkomsten aan de meestbiedende. De belasting pachters probeerden de betaalde pachtsom met een zo hoog mogelijke winst weer uit de provincies te halen. De belastingen werden geheven in tienden door gemachtigden (de tollenaars uit het Nieuw Testament). “Die groots opgezette onderneming was hoofdzakelijk in handen van de zogenaamde ridders, de tweede stand in Rome na de senatoren.” (2)

De middeleeuwen kenden de tienden, belastingen die boeren moesten afstaan aan de Rooms-katholieke kerk, poorterbelastingen die burgers afstonden aan de stad, en belastingen op huwelijken en begravingen die het overheidsbeslag aanvulden. Tussen de 13de en 15de eeuw nam het belastingstelsel stilaan de ons bekende vorm aan. Schatters legden registers aan van de vermogens en inkomens van de burgers. Consumptie werd belast door accijnzen.

“Het overheidsbeslag is wat alle overheden, federaal, Vlaams, de provincies, de gemeenten, uit de economie halen om hun eigen verplichtingen te kunnen betalen. In 2013 bedroeg het 208 miljard euro op een bbp van 383 miljard, zo’n 54 procent.” (@8)

Bij afnemende belastingdruk stijgt de ruimte voor individuele verantwoordelijkheid en gemeenschapswerking. Wie vandaag tot de politieke minderheid behoort, telt te weinig mee in het democratische beleid en kan zich niet verdedigen tegen de fiscale druk en de aanwending van de middelen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Dereguleren → **E**mancipatie → **R**esponsabiliteit
fiscaliteit

Fiscale emancipatie is dan niet eenvoudigweg minder belasting.
Het is een verschuiving van collectieve dwang naar individuele en
vrijwillige verantwoordelijkheid, waar dat verantwoord mogelijk is.

De burgers kunnen meer aan patrimonium-opbouw doen en zelf
beslissen met wat en wie ze solidair zijn. Ze doen dit in eigen
beheer, of via hun waarden-gemeenschap, of via hun nationale staat
waar ze naar keuze hun terreinen van solidariteit op hun
belastingformulier kunnen aanvinken.

fiscale decategorisering

Zelfstandigen en ondernemingen worden anders belast dan
ambtenaren of arbeiders. Ze moeten hun belastingen ook nog
vooraf betalen waar werknemers daarvoor een bonus ontvangen.
Er bestaan dus feitelijk belastingkasten met verschillende rechten
en plichten.

In het equiLiberaal model zijn meerdere fiscale benaderingswijzen
verdedigbaar zolang ze voor iedereen in dezelfde natie of
gemeenschap gelden. In een land waar de zelfstandigen in de
minderheid zijn, gaat het niet dat de meerderheid beslist over wat
en hoe de zelfstandigen moeten bijdragen aan belastingen. Ofwel
worden alle mensen op een uniforme manier getaxeerd, ofwel
vormen ze eigen aparte gemeenschappen met hun eigen
parlementen en fiscaliteit.

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit
zelfstandigheid

Iedereen ondernemer!

In een equiLiberale samenleving mag iedere actieve mens en organisatie als een zelfstandige ondernemer gezien worden.

“A society of peace, prosperity, and happiness – where all men deal with each other not as master and servant, but as traders, exchanging value for value by their own free will, to their mutual benefit.” (@9)

Allen produceren, handelen, arbeiden en verbruiken. Zelfs de ambtenaar is nu een zelfstandig ondernemer. Hij verkoopt een dienst aan de gemeenschap. Iedereen draagt bij aan de rijkdom van de gemeenschap en iedereen betaalt btw aan de staat.

De ondernemers vormen geen lobby's of complotten meer. We zijn het allemaal en ondernemerschap is de bron van welstand. Het belang van handel en economie wordt op een correcte manier ingeschat. Commercie is nu voor niemand iets walgelijks meer. We doen het allemaal. Zelfstandigheid voor ieder dringt betutteling en vervreemding terug, biedt meer kansen tot zelfontplooiing en zingeving.

“Een samenleving van vrede, welvaart en geluk – waar alle mensen met elkaar omgaan niet als meester en dienaar, maar als handelaren, die waarde voor waarde ruilen uit vrije wil, tot wederzijds voordeel.” (@9)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**

Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit
sociale wetgeving

Emancipatie door sociale wetgeving

The POEM

Dereguleren van de sociale zekerheid

De sociale bijdragen worden equiLiberaal voor iedereen op dezelfde wijze berekend en uitgekeerd. Er is één kas voor alle mensen. Indien de sociale zekerheid de morele gemeenschappen - mutualiteiten – toekomt, en er meerdere sociale kassen bestaan, zal de burger er die van zijn voorkeur uit kunnen kiezen. De staat hoeft de mensen niet te categoriseren. De burger heeft dan echte en vrije keuze tot welke gemeenschap hij toetreedt en hoe hij zijn solidariteit beleeft.

SOCIALE EMANCIPATIE

The POEM

Over de manier waarop een burger wordt geholpen, pleit een nog jonge Guy Verhofstadt in zijn *Tweede Burgermanifest* voor een overheid die de zwakste het geld geeft om zich zelf de elementaire voorzieningen te kunnen aanschaffen. De staat mag de mensen niet in een staat van onderdanigheid en afhankelijkheid dwingen maar moet hen de hulp en de mogelijkheden bieden om zich te verheffen en opnieuw de maatschappelijke ladder te bestijgen. Bijvoorbeeld minder geld besteden aan sociale woningbouw maar de behoeftige mensen het nodige geld te verschaffen om zelf een degelijke woonst te kunnen betrekken. Zelfstandigheid, eigenheid, verantwoordelijkheid en persoonlijk meesterschap worden hersteld.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das BAUen - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit

medische emancipatie

MEDISCHE EMANCIPATIE

THE POEM

Dokterkartels en apothekerkartels zijn geen must. Een librale gemeenschap schaft de numerus clausus af. Het aantal studenten geneeskunde en artsen gaat naar omhoog. Zeker voor sommige specialisten kan de studieduur korter. Ballastvakken mogen weg. Het onderscheid verpleger en arts mag minder absoluut. De aankoop van de meeste of zelfs alle medicijnen vereist geen voorschrift. De patiënt kan advies inwinnen. Een equiLiberaal is volwassen, goed opgeleid en geëmancipeerd. De staat of gemeenschap zorgt voor voldoende informatie.

Doktersvergaderingen waar afspraken gemaakt worden over nachtdiensten en andere, hebben best enige mate van openbaarheid en als deze legaal zijn, mag de cliënt er ook zeg in hebben. Ziekenhuizen en artsen nemen beslissingen over therapieën en over leven en dood, soms alleen of soms in een duister. Dit werkt niet noodzakelijk slecht maar progressief moet de burger zijn en de verantwoordelijkheid kunnen nemen.

Het afbouwen van antidepressiva in rusthuizen heeft er de psychische miserie niet mee verkleind en kan daarnaast bijdragen tot het vroegtijdig begeven van de gezondheid van zij die het zo nodig hebben. Beslissingen dienen na beraad door een samenleving en door een familie genomen worden, niet door elites in verborgenheid. De arts beschikt over medische kennis; de patiënt beschikt over kennis van zijn eigen leven, voorkeuren, draagkracht en waarden. Een werkelijk emanciperende geneeskunde brengt beide samen.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit

medische emancipatie

Niet: de expert beslist, de patiënt ondergaat. Wel: de expert informeert, de patiënt oordeelt en beslist binnen een verantwoord kader.

Afbouw patentenrecht

Het patentenrecht voor medicijnen wordt beperkt omdat het de industrie winstgevende monopolies oplevert. Dit verhoogt de prijzen en blokkeert de informatie-uitwisseling tussen onderzoekers. Veel informatie blijft geheim. Eenzelfde onderzoek wordt in veelvouden overgedaan. Ontwikkelingslanden kunnen de medicijnen niet betalen. Beter is dat internationale organisaties en gemeenschappen de uitvinders betalen. De uitvinders rekenen hun inspanningen en risico's dan niet door aan de klanten.

Wat betreft het brevetten van wetenschappelijke kennis over het leven vindt Riccardo Petrella, Italiaans politicoloog en Doctor Honoris Causa van 8 universiteiten, dat het een bron is van onrecht en ongelijkheid is, bekrachtigd door het Hooggerechtshof van de V.S. in 1980 en toegelaten door de Europese commissie in 1998. "Hoe wilt u in het algemeen belang een mondiaal geweten scheppen als u kennis over het leven en het gebruik ervan zich privaat laat toe eigen voor lucratieve doeleinden?" (3)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Dereguleren → Emancipatie → **Responsabiliteit**

van doziel naar responsabel

EMANCIPATIE IN ONTWIKKELINGSHULP THE POEM

Ontwikkelingshulp is best geen volle verantwoordelijkheid van de staat. De meeste staten doen het niet verantwoordelijk. Bovendien ontnemt dit de eigenheid, de zelfstandigheid, de verantwoordelijkheid van zowel de mensen in moeilijkheden als van de donoren. De geboden hulp moet liefst een uitdovend karakter hebben en mag demografische en militaire agressie niet ondersteunen. De hulp is best emanciperend voor donoren en receptoren.

GROENE EMANCIPATIE THE POEM

Ecologische labels zijn toegankelijk voor alle producenten en niet door de hoge moeilijkheidsgraad voorbehouden aan grote sterke bedrijven die naast hun schaalvoordeel nog eens extra privileges zoals subsidies, belastingaftrek en extra marktaandeel bekomen.

DEMOGRAFRISCHE EMANCIPATIE THE POEM

In een librale samenleving bepaalt ieder gezin zelfstandig de gezinsgrootte maar draagt er ook de morele en economische verantwoordelijkheid voor. De veroudering van de bevolking hoeft geen ramp te zijn. Pensioenkassen kunnen ook nog uitkeren aan hen die verder werken op oudere leeftijd.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit

van doziel naar responsabel

De bevolking kan vergrijzen maar beter grijs in een groene wereld dan groen in een grijze wereld.

“Stop at Two” mag een streefdoel van een equiLiberale natie of gemeenschap zijn, en van de burgers die er bij aansluiten. Wie daar zijn belofte niet houdt, verbreekt zijn engagement en zal de gemeenschap verlaten of compenseren. Iedere burger beslist of hij deze solidariteit kan opbrengen en of hij zich bij deze equiLiberale gemeenschappen wil aansluiten.

SEKSUELE EMANCIPATIE THE POEM

Amnesty International stemt in 2015 om het decriminaliseren van prostitutie te steunen op hun biënnale Internationale vergadering. Het stigmatiseren en criminaliseren blokkeert het bestrijden van misbruik en ziektes. Twee toestemmende volwassenen moeten seks kunnen hebben zonder inmenging van de regering. “Amnesty says its policy will call on countries “to ensure that sex workers enjoy full and equal legal protection from exploitation, trafficking and violence.” (@10)

De beroemde filosofe en feministe Elisabeth Badinter noemde de Franse wet tegen hoerenlopers een “oorlogsverklaring aan de mannelijke seksualiteit.” “Het seksueel gedrag van mensen is niet per wet te regelen. De staat kan ons niet opleggen wat goed of slecht is in seksuele relaties.” (@11)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das BAUen - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit

van doel naar verantwoordelijk

MILITAIRE EMANCIPATIE THE POEM

Een natie die geen noemenswaardig leger heeft is afhankelijk van anderen en van het lot. Een natie die niet in staat is economisch zichzelf te bevoorraden in een wereld vol staatsgrenzen stelt zich in veel gevallen bloot aan dwingelandij.

AUTONOMIE EN AUTARKIE

Als burgers geen benzine of elektrische motor in hun dieselwagen mogen laten plaatsen, als de staat hout- en pellet kachels verbiedt, als de staat afraadt om individueel zijn afvalwater te zuiveren, als kleine windmolens verboden zijn, dan vernietigt de overheid de autonomie en de zelfstandigheid van de burger en maakt hem afhankelijk.

Vroom.be 03/05/2022: “Moest je de term retrofit nog niet kennen, leggen we het kort nog even uit. Technisch gezien betekent het dat een nieuwer onderdeel, dat bij de bouw niet beschikbaar was, op een ouder voorwerp wordt gemonteerd. In de auto-industrie gaat het dan bijvoorbeeld over een oudere auto achteraf uitrusten met veiligheidsgordels of ledverlichting. De laatste jaren betekent retrofitting echter steeds vaker het installeren van een elektrische aandrijving in plaats van een verbrandingsmotor.” ... “Op dit moment is een tot elektrische auto omgebouwde bestaand model homologeren in België bijzonder ingewikkeld.” (@12)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → Responsabiliteit

van doziel naar responsabel

“Zo wil Texel in 2030 volledig autarkisch zijn op het gebied van energie. De klimaatcrisis en hoge energieprijzen heeft autarkisch wonen weer op de agenda gezet in tegenstelling tot het streven naar centralisatie op verschillende gebieden.” (@13)

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Dereguleren → **E**mancipatie → **R**esponsabiliteit

van dociel naar responsabel

▲ De Responsabele Modus

Van Dociel naar Responsabel

De kern van emancipatie is uiteindelijk eenvoudig: De mens opnieuw eigenaar maken van zijn oordeel, zijn keuzes en de gevolgen ervan.

Deregulering en Emancipatie staan tegenover vervreemding van de eigen persoonlijkheid, tegenover het depersonaliseren. Ze zijn deel van het bevrijden, activeren en balanceren van gevoelens en verstand. Ze openen de weg naar zingeving en ontplooiing. Ze bevorderen meesterschap, constructiviteit, vrije geest (l'esprit libre), autonoom denken, zelfstandigheid, eigenheid (authenticiteit) en dynamisme, morele competentie, **Responsabiliteit**. Zij herstellen de mens als handelend en verantwoordelijk subject, in plaats van als uitvoerder van regels, bevelen of maatschappelijke verwachtingen.

Deregulering betekent niet de afwezigheid van orde. Emancipatie betekent niet de afwijzing van gemeenschap, maar de ontwikkeling van een mens die zelfstandig kan kiezen, oordelen en verantwoordelijkheid dragen. De responsabele mens is geen volgzaam lid van een collectief en evenmin een grenzeloze individualist. Hij is een vrij persoon die zichzelf bestuurt, zich bewust is van de gevolgen van zijn handelen en vrijwillig verantwoordelijkheid opneemt tegenover zichzelf, zijn medemens en de natuur.

INTELLECTUELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Dereguleren → Emancipatie → **R**esponsabiliteit

van doel naar verantwoordelijk

R

Verantwoordelijkheid
L'esprit Libre

- (1): Filosofie 100 Essentiële Denkers. Philip Stokes.
- (2): Julius Caesar. Hans Oppermans
- (3): POUR écrire la Liberté n°3

- @1): www.goodreads.com/quotes/tag/emancipation?page=2
- @2): fr.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9claration_des_droits_de_l'homme_et_du_citoyen_de_1789
- @3): www.dereactor.org/teksten/waarom-tocqueville-de-democratie-maar-zozo-vond
- @4): nl.wikipedia.org/wiki/Alexis_de_Tocqueville
- @5): www.meervrijheid.nl 2007
- @6): www.encyclo.nl/begrip/verantwoordelijkheid
- @7): quizlet.com/104059960/begrippen-hoofdstuk-2-flash-cards
- @8): www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/politiek/1.1970068
- @9): [ww.capitalism.org](http://www.capitalism.org)
- @10): www.independent.co.uk/news/world/amnesty-international-votes-to-back-the-worldwide-decriminalisation-of-prostitution-10450785.html
- @11): www.hln.be/hln/nl/960/Buitenland/article/detail/1752027/2013/12/04/Franse-hoerenlopers-riskeren-boete-van-1-500-euro.dhtml
- @12): www.vroom.be/nl/advies/retrofit-wat-is-de-situatie-in-belgie-23729
- @13): nl.wikipedia.org/wiki/Autarkie

XI. EMOTIELE PROGRESSIE

§ 29 Demystificatie en Otium

Van Radicalisme naar Relativering

*“When you change the way you look at things,
the things you look at change.”*

Max Planck (@1)

Radicale Vervreemding

Kerken, naties en ideologieën bieden optimistische mythes en glorificatie over verleden en toekomst van de eigen cultuur. Over het vreemde, het afwijkende leren ze pessimistische en denigrerende mythes. De radicale cultuur minacht en vreest het afwijkende, lijdt aan hoogmoed, aan paranoïa of aan overmatige achterdocht.

Radicaliserende wanen vergroten het machtsgevoel, **vervreemden** van de realiteit, **derealisatie**, en bevorderen een autoritaire cultuur. Hoe gevoelig de mens mag zijn, in regressie onderscheidt hij zich door radicalisme en hoogmoed tegenover zijn medemens en natuur.

das **BAU**en

Bevrijden

Demystificeren

Seneca waarschuwde tegen optimisme als bron van woede en ontgoocheling. Hij schreef over het belang van **O**tium, rust, vrije tijd, **waardigheid**. “Het **otium** was het streefdoel van elke dichter tijdens de lyrische periode (1^e eeuw v.Chr.) van de Romeinse letterkunde. (...) De dichter streefde hierin naar het “otium”: vrijheid van elke sociale of politieke verplichting; doen en laten wat je zelf wilde.” (@2)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Demystificeren → Otium → Relativering

van radicaal naar relativering

Demystificeren is het bevrijden van de mens van toxische illusies over de eigen natie, de overheid, de anderen, ideologieën, de democratie, de rechtspraak, religies, wetenschap, de vrije markt, concurrentie, ... maar ook over zichzelf.

Een progressieve cultuur vervangt radicalisme niet door cynisme, maar door **O**tium, emotioneel en mentaal **O**ntgiften, waardigheid. Relativering erkent dat iedere mens slechts een beperkt perspectief bezit en dat werkelijkheid altijd rijker is dan één theorie, één ideologie of één cultuur.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Demystificeren → **O**tium → Relativering

van radicaal naar relativering

das **BAU**en

Activeren

Otium

The **POEM**

Voor een progressieve dynamiek zet het equiLiberaal model tegenover de radicale cultuur de emotionele ontplooiing met **Otium** als derde deel van de activering van emotie en verstand, The **POEM**.

“Ataraxie is een Griekse term, gebruikt door Pyrrho en Epicurus, die het ideaal van zielsrust beschrijft. Het gaat dan om een onverstoorbare staat die zich kenmerkt door vrijheid van zorgen, affectieloosheid en emotionele gelatenheid. In de moderne psychologie en filosofie wordt de toestand van ataraxie beschreven met de term gelijkmoedigheid.” (@3)

“**Gelijkmoedigheid** is een toestand van psychische stabiliteit en kalmte. Tijdens deze toestand is er gelijkmoedigheid van geest door bewust te zijn van lichamelijke gewaarwordingen, gedachten en emoties die voorbijkomen. Deze toestand van psychische stabiliteit en kalmte is niet te beïnvloeden door stressvolle en pijnvolle situaties en is het tegenovergestelde van neuroticisme, rusteloosheid en onrust.” (@4)

“**Otium**” is een Latijns begrip dat “rust”, vrije tijd, vrede ging betekenen. “Onder invloed van het veranderend denken over zaken als teruggetrokken leven, introspectie en paupertas door de epicuristen werd het ooit zo negatief beladen “otium” een Latijns synoniem voor het Griekse begrip “ataraxia” (zielsrust). (@5)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Demystificeren → **Otium** → Relativering

van radicaal naar relativering

Otium versus Neg-Otium

“Het had oorspronkelijk het idee om zich terug te trekken uit de dagelijkse bezigheden (negotium = neg-otium) of zaken om zich bezig te houden met activiteiten die als artistiek waardevol of verhelderend werden beschouwd (d.w.z. spreken, schrijven, filosofie). Het had een bijzondere betekenis voor zakenlieden, diplomaten, filosofen en dichters. Het werd voor het eerst gebruikt in militaire termen met betrekking tot inactiviteit tijdens oorlog.” (@6)

Het katholicisme kent retraite en bezinning. Het zich terug trekken uit een dolgedraaide wereld om tot rust en wijsheid terug te keren. Iedere mens heeft momenten nodig waarop hij niet hoeft te produceren, concurreren, overtuigen, consumeren of reageren. De stilte kan dan een tegenkracht vormen tegen de permanente mobilisering van emotie. Wie nooit afstand neemt, kan moeilijk relativëren. Wie voortdurend moet reageren, wordt gemakkelijk geregeerd door wat hem prikkelt. Wie nooit stilvalt, hoort uiteindelijk alleen nog de luidste stemmen.

“It originally had the idea of withdrawing from one’s daily business (negotium = neg-otium) or affairs to engage in activities that were considered to be artistically valuable or enlightening (i.e. speaking, writing, philosophy). It had particular meaning to businessmen, diplomats, philosophers and poets. It was first used in military terms related to inactivity during war.” (@6)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering

van radicaal naar relativering

Niet iedere verontwaardiging vraagt om actie. Niet iedere angst bewijst dat er gevaar bestaat. Bevrijding betekent hier: balans scheppen tussen emotie en rede. De mens krijgt de mogelijkheid om even niet mee te gaan met de woede van de groep, de angst van de massa, de verleiding van de leider of de verontwaardiging van het ogenblik. Daarvoor is wellicht wat tijd, afstand en balans nodig.

Realiseren versus Derealiseren

Afstand nemen, **n**adenken, emoties laten bezinken, informatie controleren, verschillende perspectieven bekijken, herstellen van overprikkeling, opnieuw contact maken met zichzelf en werkelijkheid, onderscheid maken tussen wat werkelijk belangrijk is en wat slechts dringend lijkt, ...

Otium is geen vlucht. Het is opnieuw toegang tot de werkelijkheid krijgen.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Demystificeren → Otium → Relativering

van radicaal naar relativering

das **BAU**en
Uitbalanceren
Relativering

www.filosofie.nl/lexicon/existentialisme: “De mens moet zelf zin geven aan zijn bestaan, in een wereld die op zichzelf betekenisloos lijkt. Existentialisten omarmen een wereldbeeld waarin subjectiviteit en **Relativiteit** een grote rol spelen.”

Relativering staat naast **Responsiviteit** (bewogenheid) in het equi**L**iberale model. Beiden zijn wegen naar emotionele ontwikkeling.

Relativeren is het leren begrijpen en aanvoelen, voorzichtig vergelijken en afwegen van feiten en ideeën.

Relativering staat niet los van het verstand maar staat voor balans tussen ratio en emotie. Aristoteles beschrijft de deugd in Ethica Nicomachea als het midden tussen twee kwaden.

Moed: het midden tussen roekeloosheid en lafheid,
Mate: het midden tussen losbandigheid en ongevoeligheid,
Vrijgevigheid: het midden tussen verkwisting en gierigheid,
Gepaste Woede (hier constructieve agressie): het midden tussen lichtgeraaktheid en gelatenheid,
Vriendelijkheid: het midden tussen vleierij en chagrijnigheid,
Waarachtigheid: het midden tussen opschepperij en geveinsde onwetendheid, ...

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Demystificeren → Otium → Relativering
van radicaal naar relativering

Het equiLiberaal model stelt in zijn derde luik modelmatig **Relativering** voor als tegendeel van radicalisme. Om het te bereiken beschrijft het een bevrijdende **Demystificering** en een activerend **Otium** (vrijheid van elke sociale of politieke verplichting of druk maar kracht en richting uit nuance, retraite en bezinning)

Relativering vraagt het bevrijden, activeren en uitbalanceren van passie en verstand. Relativeren is kritisch vermogen en “douceur de vivre” ontwikkelen. Het stelt realisme en matiging, nuchterheid en afweging, nuance tegenover radicaliserend optimisme en pessimisme, glorificeren en denigreren, tegenover het opkloppen en neersabelen van personen, tegenover het tot het uiterste drijven van werknemers en studenten, tegenover het maximaliseren van de levensduur en het aantal mensen, tegenover het fanatiek maximaliseren van winst en groei, tegenover het radicaal minimaliseren van kosten en aankooprijzen, ...

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering

van radicaal naar relativering

Demystificeren van de in- en de out-groep

Robert Sapolsky in *Behave*: “Houd in gedachten dat wat rationaliteit lijkt, vaak gewoon rationalisatie is, het spelen van een inhaalslag met onderaardse krachten die we nooit vermoeden.”
Wantrouw essentialisme, dit is - De Zijns zijn homogeen, eenvoudig en met een onveranderlijke en negatieve essentie -. Kies voor individualisering en individuatie (ze zijn allemaal verschillend) van de Zijns. “Focus op de grotere, gedeelde doelen.” “Oefen het innemen van perspectief.” Verminder hiërarchische verschillen.

Demystificeren van historische mythes

Eric Hobsbawm zegt dat: “de geschiedenis de grondstof is voor nationalistische, etnische of fundamentalistische ideologieën, zoals de papaver dat is voor de heroïneverslaafde.” (...) “als men niet het geschikte verleden heeft, kan dat altijd worden uitgevonden.” (1)

“Vanaf de oudheid heeft de historicus de machthebbers bezongen, hun veroveringen gelegitimeerd, vanuit het verleden hun identiteit bepaald en hun voorouderlijke deugden verheerlijkt. Hij stond in voor het imaginaire aspect van de natie door het zijn wortels in de voorbije eeuwen te geven.” (1)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das BAUen - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Demystificeren → Otium → Relativering
superioriteit

Demystificeren van superioriteit

In de middeleeuwen werd ongelijkheid opgeblazen. De adel waande zich een superieure klasse en eigende zich voorrechten toe. De gewone mensen werden gediscrimineerd. Het was een duale maatschappij met kunstmatige maar bijna niet te overwinnen grenzen. Vandaag vinden we dit dualisme terug in vele varianten van zich superieur wanende afscheidingsbewegingen tot in de bedrijfscultuur met verschillende klassen, in de klassenvormende diploma's, ... in de meritocratie.

Meritocratie is een maatschappijmodel waarin de sociaal-economische positie van elk individu is gebaseerd op zijn of haar verdiensten (merites). (@7)

Pankaj Mishra auteur van *Tijd van woede* stelt: “Meritocratie is een fabeltje, een wrede illusie voor de meesten. Er is geen enkel wetenschappelijk bewijs voor dat je het haalt door hard te werken. Voor enkelingen gaat die vlieger op, maar voor de grote hoop niet.” (@8)

Zelfs als de stelling van Pankaj Mishra verkeerd zou zijn, dan ook is een verband tussen hard werken en voorrechten niet onschuldig. De wereld gaat niet kapot omdat er niet genoeg gewerkt wordt, veruit het tegendeel is waar.

Als men vindt dat zij met de meeste intellectuele capaciteiten de leiding moeten krijgen dan staat dat dicht bij de erfelijke voorrechten van de adel. Kunde en karakter zijn ook erfelijk.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das BAUen - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Demystificeren → Otium → Relativering
van radicaal naar relativering

Demystificeren van gelijkheid

Toch mag er ongelijkheid zijn. We hoeven ze niet op te pompen maar ook niet te verstikken. Stel U voor dat iedereen even lang zou leven, tot zeventig jaar. Waarom ons dan nog verzorgen? Moedeloos zouden we onze laatste dag afwachten. Ongelijkheid geeft zin aan het leven. Ook het erfrecht is een bron van ongelijkheid en ergernis. Maar het is ook een bron van werkkraft, van verantwoordelijkheid, van verbondenheid, van investeringswil, van sparen, en van lange termijn plannen.

Demystificeren van competitie en concurrentie

*“Life is nothing but a competition
to be the criminal rather than the victim.”*
Bertrand Russel (@9)

Andrew Carnegie, (1835-1919) een Schotse zakenman stelt optimistisch: “And while the law of competition may be sometimes hard for the individual, it is best for the race, because it ensures the survival of the fittest in every department.” (@10)

Maar de negatieve kant van competitie schept kwetsuren en verliezen voor de betrokken organismen en kan ze waardevolle middelen en energie kosten. De menselijke competitie is duur op vele niveaus, niet alleen in het verlies van levens in oorlog, fysieke kwetsuren, beschadigd psychologisch welzijn maar ook in gezondheidseffecten door het burgerlijk leven van alledag door werkstress, lange werkuren, misbruikte werkrelaties, slechte werkomstandigheden die levensvreugde geringschatten, ... (@11)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Demystificeren → **Otium** → **Relativering**
competitie en concurrentie

Economische concurrentie is een regressor die het humanisme aanvreest. Ze bevordert bedrijfslisten voor klanten en concurrenten. Ze schept verloren uitgaven door duplicatie. Vele bedrijven doen de zelfde inspanningen en fouten omdat ze niet samenwerken wat tot verhoogde kosten en prijzen leidt. Scherpe prijsstrategieën leiden naar lagere lonen en winst, naar minder vernieuwingscapaciteit, lagere kwaliteit en minder rijk aanbod.

De stress van het produceren onder concurrentiedruk kan leiden tot tragedies voor arbeiders maar ook voor klanten. De vliegtuigcrashes in Indonesië oktober 2018 en in Ethiopië maart 2019 van de nieuwe Boeing 737 Max wordt door sommigen in verband gebracht met een te vroege lancering ervan onder de concurrentiedruk met Airbus.

In de E.U. bestaat er concurrentie tussen de verschillende nationale sociale systemen. Multinationals kiezen voor de laagste sociale druk en consumenten voor de laagste prijs. Groot-Brittannië koos voor de brexit. De concurrentie tussen de Europese democratieën onderling veroorzaakt de afbraak van voorheen verworven sociale verworvenheden.

Extreem **HARD**core zijn, is de radicale eis van Elon Musk voor de werknemers van zijn pas aangekochte Twitter. VRT NWS 18/11/2022: “Als we vooruit willen gaan en een baanbrekend Twitter 2.0 willen bouwen en willen slagen in deze steeds competitievere wereld, zullen we extreem hardcore moeten zijn”, stond in de mededeling die verschillende media konden inkijken. Het personeel moest op “ja” klikken als ze wilden blijven. Wie dat niet deed, zou ontslagen worden. (@12)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**

Demystificeren → Otium → Relativering
competitie en concurrentie

Mahatma Gandhi (1869-1948) sprak van egoïstische competitiviteit. Als dergelijke kwaliteiten opgehemeld of onbeteugeld worden kan dit leiden tot geweld, conflict, onenigheid en destructiviteit. Gemeenschap berust op wederzijdse liefde, samenwerking en zelfopoffering voor het welzijn van de mens. In een geweldloze maatschappij heeft concurrentie geen plaats. (@11)

22/03/2020 Het Coronavirus, Concurrentie of Coöperatie?

VRT NWS: “De Amerikaanse president Donald Trump probeerde Duitse wetenschappers naar de Verenigde Staten te lokken om hun vaccin daar te ontwikkelen. Zo’n concurrentiestrijd is niet de piste die Johnson & Johnson op wil gaan: “We werken globaal en we werken voor iedereen”, vertelt Stoffels. “We hebben fabrieken in China, Amerika en Europa. Johnson & Johnson heeft de capaciteit en de mogelijkheid om zich wereldwijd in te zetten. We moeten onze kennis gebruiken om deze gezondheidscrisis op te lossen, dat is onze verantwoordelijkheid als bedrijf.” Paul Stoffels, chieft scientific officer bij Johnson & Johnson. Stoffels benadrukt dat er wereldwijd ongezien wordt samengewerkt en dat de beschikbare informatie heel goed wordt uitgewisseld. Dat is ook broodnodig: “We moeten honderden miljoenen, zo niet miljarden vaccins maken, en dat kunnen we.”” (@13)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering

competitie en concurrentie

“Meer zelfdodingen in Japan in oktober dan coronadoden in heel 2020”

VRT NWS: “Tegelijk is Japan – net als vele andere landen als Korea en China- erg prestatiegericht. Dat gaat van loodzware studieverwachtingen voor kinderen tot arbeiders en bedienden die zich letterlijk dood werken door vermoeidheid.” “Het mag dan al druk zijn in de preventiecentra voor zelfdoding, toch zoeken veel Japanners nooit hulp of laten ze merken dat ze problemen hebben. Ook dat is traditioneel: er rust een maat-schappelijk taboe op het tonen van zwakte. Wanhoop blijft dus meestal verborgen, ook voor andere gezinsleden. Het verlies van een baan, carrière en inkomen wordt dan ook als een schande ervaren. Dat was in de jaren na de financiële crisis van 2008 niet anders, toen waren het vooral veel ontslagen “salary men” die daar niet mee konden leven.” (@14)

de culturele en mediasector

VRT NWS 25/03/2022 naar aanleiding van het proces tegen theatermaker Jan Fabre voor pesterijen, geweld en seksueel ongewenst gedrag op de werkvloer: “Uit het onderzoek in kwestie, van de Universiteit Gent, bleek dat de culturele en mediasector extra kwetsbaar zijn voor grensoverschrijdend gedrag vanwege onder meer de competitieve sfeer, het belang van informele contacten en van fysieke verschijning, het bestaan van machtsrelaties en de impact van charismatische (leiders)figuren.” (@15)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering

competitie en concurrentie

Rusthuizen en banken

VRT NWS, 21/02/2023: “Vlaanderen laat steeds meer woonzorgcentra over aan privébedrijven. De gevolgen daarvan zien we nu bij Orpea, dat dreigt failliet te gaan, poneert een twintigtal bezorgde leidinggevenden en medici uit de sector. Bewoners, personeel en belastingbetalers dreigen de rekening te moeten betalen, ...”

“De mogelijke gevolgen voor de mensen, voor bewoners én personeel, zijn niet te overzien. Zij zijn de slachtoffers wanneer het misloopt. En ook de belastingbetaler. Want de overheid zal niet anders kunnen dan bijspringen. Net zoals bij de bankencrisis.” (@16)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering

van radicaal naar relativering

Demystificeren van groei

“We moeten er eerder naar streven onze begeerten te verminderen dan onze middelen te vergroten.”

(Aristoteles 384-322 voor Christus) (@17)

Een meerderheid van de mensen heeft economische groei verheven tot de rang van een religieus dogma. (@18) “Feitelijk worden productiviteitswinsten grotendeels herinvesteed in het productieapparaat en niet in het ter beschikking stellen van meer vrije tijd voor de individuen.”

De beweging “Décroissance” spreekt zich uit voor vrijwillige eenvoud. Alternatieven voor de groei-economie zoeken ze in bio-economie, lokalisme, eenvoudige technologieën, ... (@19)

Demystificeren van Godsdiensten

De Duitser Ludwig Feuerbach (1804-1872) noemde zijn filosofie het materialistisch humanisme. De menselijke ellende deed een verlangen ontstaan naar een hogere werkelijkheid. Mensen projecteerden hun verlangen op een niet-bestaande God in een niet-bestaande hemel. Hierdoor zijn ze vervreemd geraakt van hun ware bestaan. Ze hebben hun eigenlijke opdracht afgestaan aan de door hen geprojecteerde bovennatuur. _De dood is voor gelovigen niet reëel. Toch is sterven zinvol en nuttig. Het maakt het leven interessant. Iets wat oneindig voorradig is, heeft geen economische waarde. Hoe beperkter het is, hoe waardevoller. Hoe korter we schatten te leven, hoe waardevoller een minuut. Een oneindig leven kan slechts leiden naar verveling en zinloosheid. De dood geeft zin aan het leven.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Demystificeren → Otium → Relativering

wetenschap(pers)

Demystificeren van wetenschap(pers)

De wetenschap brengt de mensheid inzicht en techniek bij en levert middelen om gezondheid, welstand en slagkracht te bevorderen. Toch is de wetenschap(per) noch almachtig, noch alomvattend. Soms worden studies ontkracht. Statistische significantie werd al als beslissingscriterium bekritiseerd. Econometrische of sociometrische modellen zijn simplistisch en dikwijls fout. De wetenschap is geen bron voor ethiek en kan nog meer dan godsdienst aan mens, maatschappij en natuur zware verliezen toebrengen.

Glyfosaat

Luc De Roy VRT nieuws 11/08/2018: “Eerst was er het International Agency for Research on Cancer (IARC) van de Wereldgezondheidsorganisatie WHO. Dat besloot na onderzoek van een aantal studies glyfosaat (bekend van round-up) te klasseren in stoffengroep 2A, de groep met stoffen die “waarschijnlijk kankerverwekkend” zijn. In die groep zitten ook nachtwerk en werken als kapper, en recent werd er ook rood vlees in opgenomen. In groep 1, de kankerverwekkende stoffen, zitten bijvoorbeeld alcohol, benzeen, luchtvervuiling en bewerkt vlees, charcuterie.” (@20) Zinnvolle en waardevolle wetenschappelijke informatie voor een debat, maar hopelijk niet de basis van de nieuwe catechismus. Dan nog beter de oude religies met de Farizeeën en Schriftgeleerden, of de Koran met het verbod op varkensvlees en alcohol.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → Activeren → Uitbalanceren

Demystificeren → Otium → Relativering

wetenschap(pers)

Corona

De aartsmoeilijke evenwichtsoefening van de politiek in de strijd tegen het Covid-19 virus: Vlaams vice minister-president Hilde Crevits verdedigt zich voor de te vroege versoepelingen in de strijd tegen Corona. “Achteraf bekeken is dat niet de beste boodschap. Maar je beslist altijd met de kennis die je op dat moment hebt en je probeert hoop en perspectief te geven.” De daarop volgende reactie van een groep wetenschappers komt dicht bij **MOB**bing: VRT NWS: “Er was wel voorkennis”, reageerde Marc Noppen in dezelfde uitzending. Noppen is directeur van het UZ in Brussel. “We wisten wat er ging gebeuren.

We hebben dit voorspeld”. Professor Geert Meyfroidt, voorzitter van de Belgische Vereniging Intensieve Geneeskunde en intensivist in het UZ Leuven, is verontwaardigd. “Roepen naar mijn TV doe ik normaal enkel bij sport”, twittert Meyfroidt.

Ook dokter Wouter Arrazola de Oñate, medisch directeur van de Vlaamse Vereniging voor Respiratoire Gezondheidszorg en Tuberculosebestrijding, is meer dan verbaasd. “Hoe hard moet je eigenlijk roepen”, vraagt hij zich af op Twitter. (@21)

Niet hun goede bedoelingen maar misschien de noodsituatie, de vermoeidheid, de zwarte miserie die ze beleefden, wat hoogmoed en een te beperkte visie op het leven van anderen (het **D**erealiseren, wereldvreemdheid) zal hun ongenueanceerde reactie mede verklaren. De meest uitmuntende wetenschap kan hier de twijfel niet overstijgen. De door de wetenschappers geviseerde politici hielden in wel ieder geval rekening met de collateral damage van de lockdowns en probeerden aan de best mogelijke damage control voor de samenleving te doen.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - Bevrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren

Demystificeren → Otium → Relativering
wetenschap(pers)

Minder spectaculair dan roepende wetenschappers of een schrijnend bezoek aan de overbelaste afdeling intensieve zorgen zijn eenzaamheid, depressie, verlies van menselijke warmte, verlies van vrijheid, zin en geluk, verlies van ontwikkeling, verlies van jaren en van zijn laatste dagen, ... Minder spectaculair zijn economische wanhoop, leerverlies en sanitair fascisme soms onrechtvaardig. Dit zijn ook verliezen die niet meer goed te maken zijn.

Waardenvrije Wetenschap

Frank Mulder in De Groene Amsterdammer 31 oktober 2018 – nr. 44-45: “Weber was in zijn wetenschapsleer anti-positivistisch. “Veel wetenschappers geloofden dat religie passé was en dat de wetenschap de mens naar nieuwe verlichting zou leiden. Weber vond dat onzin. Volgens hem moest de wetenschapper strikt in zijn eigen domein blijven en accepteren dat waarden en doelen worden gevormd in andere domeinen van het leven”. (@22)

VRT NWS: “Misschien zijn de gevolgen van een lockdown wel erger dan het aantal dodelijke slachtoffers: Steven Callens, infectioloog (UZ Gent). “Het blijft ook altijd de vraag wat je omschrijft als erg. Zijn dat veel dodelijke slachtoffers? Of is dat een hele samenleving die al een jaar lang op slot zit? Misschien zijn de gevolgen daarvan wel erger dan de dodelijke slachtoffers. Het is maar hoe je het bekijkt.” (@23)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Demystificeren → Otium → Relativering
wetenschap(pers)

Demystificeren van vooruitgangsoptimisme

Bert De Munck & Wouter Ryckbosch zijn beiden historici aan het Departement Geschiedenis van de Universiteit Antwerpen. Ze reageren. Optimisten stellen dat creatieve wetenschappers en ondernemers de wereldproblemen oplossen. Hun bewijs is dat het vroeger slechter was dan nu. En toch. “Wetenschappelijke en technologische vooruitgang hebben in het verleden zelden of nooit een vermindering van sociale ongelijkheid of politieke emancipatie van zwakkere sociale groepen gebracht. Daar hebben sociale strijd en politieke moed voor gezorgd, ... Noch zien we redenen om aan te nemen dat technologie of creatief ondernemerschap de ecologische uitdagingen van vandaag zullen oplossen. De geschiedenis leert dat de ecologische crisis er door veroorzaakt werd. Deze crisis aanpakken zal politiek en ethische keuzes vergen, niet een blind geloof in vooruitgang, wetenschap en ondernemerschap ... Het is een bezwering die vooral helpt vermijden om echt politieke keuzes te maken. (...) Wij leren uit het verleden daarentegen dat het verschil vaak werd gemaakt door sociale strijd en politieke keuzes, en dat ook wetenschap een politiek en moreel kompas nodig heeft.” (@24)

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering
de absolute heiligheid van het menselijk leven

Demystificeren van de absolute heiligheid van menselijk leven

Euthanasie

De regel dat menselijk leven heilig is, kan niet helemaal absoluut zijn. België, Nederland en andere progressieve staten mogen fier zijn op hun euthanasie wetgeving. Lijden en extreme wreedheid wegnemen, is humaner dan het rekken van zwaar menselijk lijden. VRT NWS, 05/05/2020: “Rome straft Broeders van Liefde in België: hun psychiatrische instellingen zijn niet langer “katholiek”.” (@25)

“Met respect voor hun keuze begeleidt Reakiro patiënten in hun zoektocht tussen leven en dood, tussen verlies van perspectief en de weg van hoop en herstel.” Broeders van Liefde.

Reakiro is een plek waar je als persoon met een euthanasiewens omwille van ondraaglijk psychisch lijden terecht kan.

Doodstraf

In principe kan een gemeenschap of natie de doodstraf verkiezen boven het laten leven van een gevaarlijk destructief mens. Deze mag dan wel van onze soort zijn, mens wordt men niet door zijn fysiek alleen maar ook door gedrag.

Collateral damage en oorlogsoffers

Delicaat is het probleem van “collateral damage” in oorlog. Ten allen koste te vermijden maar niet uit te sluiten. Of het in oorlog offeren van eigen troepen of manschappen. Liefst gebeurt dit nooit maar misschien is het niet te vermijden.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Demystificeren → **Otium** → **Relativering**
de absolute heiligheid van het menselijk leven

Abortus

Stéphane Mercier, docent aan de Université Catholique de Louvain stelt: “De waarheid is dat abortus de moord op een onschuldig persoon is. En het is zelfs een bijzonder abjecte (verachtelijke) omdat de onschuldige in kwestie weerloos is.” En gaat hij verder: “Als abortus een moord is, is het dan niet nog erger dan verkrachting? Verkrachting is immoreel en gelukkig is het ook illegaal.” Het zou dan, stelt hij, voor de hand liggen ook abortus strafbaar te stellen. (@26)

Antieke filosofen zagen de ontwikkeling naar “menselijk” leven al als een progressief proces. Aristoteles was van mening dat een embryo pas na 40 dagen een menselijke ziel kreeg als het mannelijk was, en na 90 dagen als het vrouwelijk was, daarvoor had het plantaardige en dierlijke zielen.

De Griekse stoïcijnen geloofden dat de foetus een plant was, die pas bij de geboorte in een dier veranderde, nadat het lucht had ingeademd.

De moderne wetenschap toont een duidelijker beeld, maar mens worden blijft een progressief proces. Een bevruchte eikel of een zeer jong embryo een persoon noemen lijkt niet nuchter. Humaniteit is iets wat zich ontwikkelt.

Kinderen op de wereld doen zetten tegen de wil van de moeder is een misdaad tegen haar en tegen de kinderen zelf. Mag men tegen de logica van Stéphane Mercier niet stellen: “Is in een democratie een absoluut verbod op abortus geen vorm van groepsverkrachting door de meerderheid?”

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering
de absolute heiligheid van het menselijk leven

Robert Sapolsky citeert en verklaart in *Behave* de controversiële stelling van Jurist John Donohue van Stanford en econoom Steven Levitt van de universiteit van Chicago. “De analyse die de auteurs per staat maakten van de liberalisering van de abortuswetgeving en de demografische daling van de criminaliteit toonde aan dat wanneer abortus mogelijk wordt in een regio, de criminaliteit onder jongvolwassenen ongeveer twintig jaar later afneemt.” ... “Wat voorspelt een leven vol misdaad? Geboren worden bij een moeder die, als ze had gekund, ervoor had gezorgd dat je er niet was.” (2)

Paris Match n°826 du 6 au 12 juillet 2017: November 1974 te Parijs. « Devant une Assemblée presque exclusivement masculine, Simone Veil prend la parole au nom des 300 000 femmes qui chaque année, risquent la prison ou la mort pour avorter dans la clandestinité. » « Je voudrais tout d’abord vous faire partager une conviction de femme. (...) Aucune ne recourt de gaieté de cœur à l’avortement (...) C’est toujours un drame et cela restera toujours un drame. » (3)

“Voor een bijna volledig mannelijke Assemblee neemt Simone Veil het woord namens de 300.000 vrouwen die elk jaar de gevangenis of de dood riskeren voor een abortus in de clandestiniteit. Allereerst wil ik de overtuiging van een vrouw met u delen... Niemand neemt zijn toevlucht tot abortus met een vrolijk hart... Het is altijd een drama en het zal altijd een drama blijven.”

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Demystificeren → Otium → Relativering
van radicaal naar relativering

Demystificeren van illegale immigratie

Bjorn Soenens schrijft i.v.m. illegale immigratie in de V.S.: “het lot van de illegale immigranten is noch min noch meer beklagenswaardig. Ze vluchten voor moord en verkrachting, en voor armoede en corruptie in Mexico, Guatemala, Honduras en El Salvador. In hun landen worden meisjes ontvoerd en komen ze terecht in de prostitutie. Of ze worden vermoord om hun organen te kunnen verhandelen. De Amerikaanse minister van Justitie Jeff Sessions gaf op 11 juni dit jaar (2018) de opdracht om bende-geweld en moord in die landen niet langer als grond voor een asielaanvraag te erkennen. Trump noemde onlangs de helletocht van hele latinogezinnen door Centraal-Amerika een tochtje door Central Park.” (@27)

Demystificeren van de absolute rechtvaardigheid en de absolute waarheid

“Het moge duidelijk zijn dat we ons heil niet moeten zoeken in zelfingenomen zelfbedrog, maar ook niet in niets ontziende eerlijkheid” schrijft Daniel Goleman.

Zo ook staat het in de bijbel in het boek Prediker 7:15-17: “het juiste midden. Allerlei heb ik gezien in mijn ijdele dagen: er is een rechtvaardige, die ondanks zijn gerechtigheid ten gronde gaat en er is een goddeloze, die ondanks zijn boosheid een lang leven heeft. Wees niet te zeer rechtvaardig en gedraag u niet al te wijs, waarom zoudt gij uzelf tot verbijstering brengen? Wees niet te zeer goddeloos en wees geen dwaas, waarom zoudt gij sterven voor uw tijd? (...)”

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering
van radicaal naar relativering

In een gezonde maatschappij levert waarheid het grootste rendement op. Maar in een vijandige cultuur kunnen we er verstandig en soms met enige terughoudendheid mee omgaan. Wat wel zo veel mogelijk moet, is eerlijkheid tegenover onszelf en tegenover eerlijke mensen.

*“Boven alles: wees getrouw aan u zelf,
En daaruit volgt, zoals de nacht de dag,
Gij kunt dan niet onrechtvaardig jegens een ander zijn.”*
Shakespeare in Hamlet

Demystificeren van de publieke opinie

De publieke opinie is irrationeel, onstabiel en manipuleerbaar. “De wensen van de kiezers zijn vaak contradictoir (zij willen lagere belastingen en hogere sociale uitkeringen), ... (4)

Een equiLiberale samenleving beschermt het individu tegen de publieke opinie. John Stuart Mill spreekt in *Over Vrijheid* (1859) van “sociale tirannie” (...) “die veel harder is dan menige politieke onderdrukking, (...) veel dieper doordringt in het dagelijkse leven, en de ziel tot slaaf maakt (...) Er is een grens aan de rechtmatige bemoeienis van de publieke opinie met de onafhankelijkheid van het individu. Het vaststellen van die grens en het beschermen ervan tegen overschrijding, is even onmisbaar voor het menselijk bestaan als bescherming tegen politiek despotisme.”

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Demystificeren → Otium → Relativering
van radicaal naar relativering

In *L'Ivresse Démocratique* schrijft Alain Minc: « Le culte des sondages ne témoigne pas, malgré l'appareil statistique qui l'accompagne, de la sophistication croissante de la société mais au contraire de sa régression vers un fonctionnement plus primaire. » Een door opiniepeilingen gedomineerde samenleving wordt minder door het verstand maar meer door de primaire sympathiemoraal geleid. Succes voor demagogie, sloganisme en simpliciteit.

Demystificeren van de personencultus

Godsdiensten en ideologieën berusten soms op personencultus, op idolatrie en anderzijds op het demoniseren van de vijand. Equi-Liberalisme gaat voor meer realistische mensbeelden. Idealisme zonder personencultus is wel lastiger maar kan niet inzakken met de neergang van een vereerde persoon.

Demystificeren van de vrije markt

De vrije markt is irrationeel en manipuleerbaar en vormt geen garantie voor het beste product. **MOB**bing schept economische succesverhalen en sterren. De samenwerking tussen pers, bank en markt schept voor hen een lucratieve sterrenwind. Voor die “sterren” draaien banken de geldkraan open ook al maakt de begunstigde verlies of levert hij goederen in consignatie. Gaat het aandeel naar beneden luidt het advies van bank en pers wellicht “kopen”. Dan wordt dit falen als een opportuniteit aangeprezen. In deze win-win-win situatie zijn groei en macht verzekerd. Wat telt is het imago, de personencultus, de sterrenmythe waaraan alle spelers meewerken. Sluw beleggen, is meestal koersen op sterrenwind.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Demystificeren → Otium → Relativering
van radicaal naar relativering

Demystificeren van de democratie

Democratische verkiezingen leveren niet de beste regeringen. En waar in de economie een consument soms een product kan laten liggen, wordt de kiezer daarentegen de keuze van de politieke meerderheid opgedrongen. Ten onrechte geldt democratie als een rechtvaardiging van overmacht. Op een eiland met drie mensen vormen de 2 dieven die besluiten de oude dame daar te bestelen, een democratische meerderheid maar het blijven dieven.

Een goede nationale democratie ontwikkelen, vereist naast tijd een ruimte van inzicht, nuchterheid en vrijheid, en een waarden-homogene bevolking. In het verleden werd het kiesrecht in onze contreien progressief ingevoerd via het cijnsrecht en het capaciteitsrecht. Om te kunnen stemmen moest men bijdragen via belastingen en men moest over volwassenheid en de nodige kennis beschikken. Geleidelijk werd overgeschakeld naar het algemeen stemrecht. In Irak, Afghanistan, Libië bleek de invoering van het algemeen stemrecht geen succes. Nieuwe democratieën hoeven niet meteen met een algemeen stemrecht te starten.

Demystificeren van recht, rechtspraak en rechtspositivisme

“De gewone wetboeken van strafrecht hebben een magere basis met name de democratische consensus over wat strafwaardig is ... Ook een rechterlijk oordeel is op niet veel meer dan willekeur gebaseerd, want ook in een rechterlijk college wordt gewoon gestemd en hebben we nog steeds de ‘stemmen der onfeilbaarheid, zij het met krappe meerderheid’ zoals een criticus, David Pannick, Judges, Oxford University Press, 1987, opmerkt.” (Uit Moreel Esperanto, Paul Cliteur)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering
het recht

“... iedere regering zet haar wetten op om haar belang te dienen, een democratie door het maken van democratische wetten, een autocraat door despotische, enz. Nu door deze procedure hebben deze regeringen afgekondigd dat wat in hun eigenbelang is, rechtvaardig is voor hun onderdanen ... Zo dat het besluit van mijn redenering is dat hetzelfde namelijk het belang van de sterkste, overal rechtvaardig is.” Uittreksel uit een betoog in *Republiek* van Plato (429-347 voor Chr.) (338b-339a boek 1)

Onschuld wordt niet half zo goed verdedigd als misdaad, schrijft La Rochefoucauld. En de wet is niet heilig, de rechtspraak, de advocaat en de rechter nog minder. Wetten worden door politici, lobby's en media gefabriceerd. Rechters zetten zeilen naar de wind. Grote bedrijven en organisaties hebben de wet helpen maken en wat betreft de interpretatie ervan zijn ze niet machteloos.

“Als gevolg van de secularisatie werd in de negentiende eeuw ook de laatste formele band tussen recht en rechtvaardigheid, tussen recht en (christelijke) moraal verbroken. Dit kwam in de rechtsfilosofie tot uitdrukking in de stroming van het rechtspositivisme.” (@28)

Deze visie lag mede ten grondslag aan de blinde volgzaamheid “Gesetz ist Gesetz” die onder het naziregime tot veel gruwelen heeft geleid. Na het einde van de Tweede Wereldoorlog is men dan ook teruggekomen van een al te strikt rechtspositivisme, en zijn onder andere de universele mensenrechten geformuleerd.” (@27)
“Als het recht maar op de juiste manier tot stand is gekomen, is het geldig recht. Er bestaat geen oorzakelijk verband tussen recht en moraal.” (@29)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering
van radicaal naar relativering

De aangroeiende hoeveelheid wetten enerzijds en het rechts-positivisme anderzijds vervreemden mens en maatschappij van hun rechtvaardigheidsgevoel. Het recht is een regressor geworden. Een consument kan wegens een tel- of drukfout een te kleine prijs bekomen door het rechtssysteem, maar heeft hij die korting verdiend? Dienen we mensen die een fout maken te helpen of dienen we ervan te profiteren? Dient het recht rechtvaardigheid of sluwheid? Een seriemoordenaar komt na zijn straf vrij. Is dit rechtvaardig tegenover de slachtoffers en hun geliefden? Als recht los staat van rechtvaardigheid dan heten de instellingen die inbreuken en straffen dienen vast te stellen, maatschappelijke orderingsinstellingen, strafbanken of wetbanken maar best geen rechtbanken.

fiscale mythologie

Btw

“Producenten en leveranciers verhogen de prijs van een product of dienst met het bedrag van de btw. Achteraf moeten zij dit btw bedrag aan de staat voldoen. Het lijkt alsof de ondernemer de omzetbelasting betaalt, maar in werkelijkheid wordt de btw doorberekend aan de consument.” (@30) Maar wat voor de eindverbruikers een taks is op hun aankopen, is voor de betrokken ondernemers een taks op hun toegevoegde waarden. Zij staan in voor de btw- administratie en de kosten ervan, en torsen de lasten van controles en boetes. En dat het geld voor het betalen van de btw van de eindverbruiker komt, klopt wel maar dat geldt voor alle bedrijfsuitgaven: voor de productie- en handelskosten en ook voor alle belastingen: de vennootschapsbelastingen, provinciebelastingen, sociale lasten, enz. Alles wordt door de klant betaald maar de onderneming moet er voor werken, ook voor de btw.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Demystificeren → **Otium** → **Relativering**
van radicaal naar relativering

Sociale lasten

Sociale lasten worden in patronale lasten en werknemersbijdragen opgedeeld. De ene bijdragen zijn schijnbaar van de werkgever, en de andere van de werknemer. Ooit zal dit onderscheid realistisch geweest zijn. Werkgevers en werknemers betaalden vrijwillig een solidariteitsbijdrage. Nu is de vrijwilligheid weg en beslist de staat wat patronale bijdrage heet en wat werknemersbijdrage heet. Beide bedragen worden met ondernemingsopbrengsten gefinancierd. Als de patronale lasten stijgen of als de werknemersbijdragen stijgen, zijn het of de patroons of de werknemers die boos zijn. Maar beide bijdragen komen van de opbrengsten van de onderneming en het onderscheid tussen beide bijdragen is onwerkelijk.

Demystificeren van humor

“Humor is gecultiveerde onbeschaamdheid.”

Aristoteles (384 - 322 voor Christus) (@17)

Humor demystificeert en relativeert en kan een zelfverdedigingswapen zijn dat genot oplevert en pijn voor de geviseerde.

Humor kan deugd doen maar is niet de oplossing, is niet heilig, past niet altijd in het kader milde regressie en is soms sadistisch. “Leed-vermaak doet je dus beter voelen en dat verklaart waarom we ons eraan overgeven. De roddelbladen varen er wel bij, het is een succesformule die gebruikt wordt in tv-programma’s, en bij menig samen zijn is het een belangrijke vorm van sociaal tijdverdrijf.” ⁽⁵⁾ “Kwaadaardigheid gaat dikwijls voor geestigheid door”, schrijft Vauvenargues.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering
humor

Samenlevingen kunnen kiezen zwarte humor te ontmoedigen.
Kritiek mag en moet, maar persoonlijke beledigingen zoals over
een fysiek of verstandelijk mankement passen in een primitieve
sympathiemoraal.

Bestaat er zwarte humor, er bestaat ook witte humor als verdediger
van verdrukten, als drager van wijsheid en humanisme: “Het Lof
der Zotheid” van Erasmus, de opera-comique “Die Zauberflöte”
van Mozart en Schikaneder, de films van Charlie Chaplin met de
redevoering in “The Great Dictator”, het graffiti kunstwerk van
Banksy, ... schatten van humanisme.

(@31)

Royal Courts Of Justice. London

by street artist Banksy

The mural on 8 September 2025

By Ron Frazier (@32) (@33):

Many activists saw the work as a reference to the Palestine Action
ban. (@31)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Demystificeren → **Otium** → **Relativering**
van radicaal naar relativering

Demystificeren van het equiLiberale model

Het equiLiberale model is een geloof- en een denksysteem opgebouwd uit begrippen, schema's, beelden, metaforen, symbolen, waarden en ezelsbruggen. Het is een zo goed mogelijke constructie maar ook een vereenvoudiging van de werkelijkheid. Het heeft sterktes en zwaktes, is onvolledig, en zal niet voor alles een oplossing bieden. Iedereen mag er aan voorbij gaan of er slechts iets van meenemen of het aanpassen, het vervolledigen, verbeteren of mag het anders invullen en inkleuren.

Demystificeren van pers en media

Björn Soenens, Amerika correspondent voor de VRT bespreekt 04/09/2022 het boek *Broken News. Why the Rage Machine Divides America* van Chris Stirewalt, een ex-Fox News-journalist.

“Volgens de auteur maken de media de maatschappij min of meer kapot. Altijd op zoek naar hogere klik-, luister-, lees- of kijkcijfers zijn media zeer bereid om de tegenstellingen in de samenleving harder aan te blazen. Hoe luider de stem, hoe groter de ophef, hoe meer succes voor commerciële media in de VS.

Media, schrijft Stirewalt, spelen gretig in op de angsten en de woede van de mensen. Het rendeert en het creëert een trouwe fanclub. De nieuwszender verspreidde achterdocht en verdachtmakingen over de toekomst van hun vrijheid, eigenlijk om ze een extra abonnement van 75 dollar aan te smeren voor de streamingdienst van Fox, genaamd *Fox Nation*.

das **BAU**en - **Be**vrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering
van radicaal naar relativering
pers en media

Fox News zit overigens momenteel in een peperdure rechtszaak verwickeld. Een firma die stemcomputers leverde in tientallen staten tijdens de presidents-verkiezingen (Dominion) eist 1,6 miljard dollar voor geleden schade, nadat op de zender vele keren was herhaald dat met de stemcomputers fraude was gepleegd ten voordele van Joe Biden.

Stirewalts betoog is helder: media in Amerika zijn een soort *Rage Against the Machine*. De nieuwsmedia spuwen gif in de hoofden van de mensen. De evolutie begon toen de traditionele nieuwszenders CBS, ABC, en NBC vanaf eind de jaren 80 concurrentie kregen van tientallen kabelzenders. De verkleuring werd ingezet, want het nieuws moest voortaan concurreren met de bikini's in *Baywatch*.” (@34)

Koning Willem I der Nederlanden (1772–1843): “Men spreekt van de almacht van de publieke opinie, men stelt de pers voor als haar onfeilbare spreekbuis. Maar zegt u me eens, wie oefent die hoge en geheiligde macht uit? (...) Het is een stelletje journalisten van wie de meesten de journalistiek uitmelken als betrof het een handeltje. Ziedaar de mannen die oordelen over koningen en naties, en met wie wij verondersteld worden te onderhandelen over de macht! Hebt u dan niet de minste vrees voor deze occulte en onverantwoordelijke tegenregering, die voortdurend de laagste passies van de massa opzweept, die onwetende en naïeve massa?” (6)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → Otium → Relativering
pers en media

Pers en media spelen graag in op het zondebokmechanisme dat orde en een gevoel van verbondenheid schept. Tegelijk en daartegenover kennen ze een vedette cultus. De sympathiemoraal staat garant voor hun succes.

Librale media spelen liefst niet de man maar de bal, dit wil zeggen in de eerste plaats komt daad en mening. Het oppompen en doen imploderen van mensen is niet haar eerste opdracht maar wel het rechtvaardig informeren, speuren naar regressie en progressie, meerdere invalshoeken belichten en het behouden van twijfel en persvrijheid. Louis de Potter (1786-1859): “Mijn eerste vooruitgang was dat je een onderscheid moet maken tussen de mensen en de doctrines die ze aanhangen, en dat je die doctrines moet blijven aanvallen, maar dat je ze daarom niet buiten de wet moet stellen.”
(6)

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Demystificeren → **Otium** → Relativering
van radicaal naar relativering

▲ De Relativerende Modus

Van Radicaal naar Relativering

Otium is de ruimte waarin de emotie haar vrijheid terugkrijgt van de mythe.

Demystificeren en Otium (sereniteit) staan tegenover vervreemding van de realiteit, het derealiseren. Ze zijn deel van het bevrijden, activeren en balanceren van gevoelens en verstand. Ze dragen bij tot bewustwording, emotioneel meesterschap, constructiviteit en morele weerbaarheid. Ze bevorderen kritisch vermogen, douceur de vie en nuance, realisme en matiging, Relativering (afweging).

R

Relativering
douceur de vivre

(1): De grote mythen uit de geschiedenis van België, Vlaanderen en Wallonië. Van Anne Morelli (red.)

(2): Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn: een biologische blik. Robert Sapolsky. Penguin Press

(3): Paris Match n°826 du 6 au 12 juillet 2017

(4): Lessen voor de eenentwintigste eeuw

(5): Passies van het brein. Waarom zondigen zo verleidelijk is. Magriet Sitskoorn.

(6): Het Verlies van België. Johan Op de Beeck.

(@1): www.pinterest.fr/pin/690317449105168847/

(@2): nl.wikipedia.org/wiki/Otium

(@3): nl.wikipedia.org/wiki/Ataraxie

(@4): nl.wikipedia.org/wiki/Gelijkmoedigheid#:~:text=Gelijkmoedigheid%20is%20een%20toestand%20van,gedachten%20en%20emoties

(@5): nl.wikipedia.org/wiki/Otium_cum_dignitate

(@6): en.wikipedia.org/wiki/Otium

(@7): nl.wikipedia.org/wiki/Meritocratie

(@8): www.tijd.be/politiek-economie/internationaal/algemeen/meritocratie-is-een-wrede-illusie/9896196.html

(@9): www.quotes.net/quote/7537

(@10): www.brainyquote.com/quotes

(@11): en.wikipedia.org/wiki/Competition

(@12): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/11/18/veel-mensen-bij-twitter-nemen-ontslag/

(@13): www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/03/22/we-zullen-wereldwijd-miljarden-vaccins-tegen-het-coronavirus-mo/

(@14): www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/12/03/meer-zelfdodingen-in-japan-in-oktober-dan-het-aantal-coronaslach/

(@15): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/03/25/theatermaker-jan-fabre-niet-aanwezig-op-eerste-dag-van-proces-we/

(@16): www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/02/21/orphea/

(@17): citaten.net/zoeken/citaten_van-aristoteles.html

(@18): fr.wikipedia.org/wiki/Productivisme

(@19): [fr.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9croissance_\(%C3%A9conomie\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9croissance_(%C3%A9conomie))

(@20): www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/08/11/glyfosaat-kankerverwekkend-of-niet-een-round-up-van-de-discu

(@21): www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/10/31/verontwaardiging-na-uitspraak-hilde-crevits-cd-v-over-de-verso/

(@22): www.groene.nl/artikel/in-de-leemte-van-betovering

(@23): www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/12/23/1-jaar-corona-hoe-uitzonderlijk-is-deze-pandemie-en-wat-mogen-w/

(@24): www.demorgen.be/nieuws/de-valse-noot-van-de-vooruitgangsoptimisten-b0213306

(@25): www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/05/05/rome-straft-broeders-van-liefde-psychiatrische-instellingen-zij

(@26): www.katholieknieuwsblad.nl/nieuws/belgie-ophef-over-abortus-is-moord-artikel-op-universiteit

(@27): www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/07/03/amerika-wat-is-er-met-je-aan-de-hand

(@28): nl.wikipedia.org/wiki/Rechtvaardigheid_–_2013

(@29): Rechtsvinding en de grondslagen van het recht. Cornelis Willem Maris, books.google.be/books?isbn=9023231104

(@30): Wikipedia: nl.wikipedia.org/wiki/Omzetbelasting, 21/07/2014

(@31): [en.wikipedia.org/wiki/Royal_Courts_of_Justice_\(Banksy_mural\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Courts_of_Justice_(Banksy_mural))

(@32): www.flickr.com/photos/tomronworldwide/54775264814/, CC BY 4.0,

(@33): commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=174811815

(@34): www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/08/31/hebben-amerikaanse-media-de-maatschappij-mee-om-zeep-geholpen-e/

EMOTIONELE PROGRESSIE

§30 Deculpabiliseren en Mobiliseren

Van Humiliëring naar Responsiviteit

“Het eigenbelang dat de schuld krijgt van al onze wandaden, komt vaak de eer toe van onze goede daden.”

Maxime 305

François de la Rochefoucauld

⌘⌘ Humiliërende mythologie schept vervreemding, depersonalisatie en desoriëntatie, haalt de normale waardepatronen ondersteboven. De eigen natuur als slecht ervaren, schakelt motivatie, nuttige remmingen en controles uit.

Humiliërende Vervreemding

Religieuzen, wetenschappers en politici waarschuwen voor de zondige, voorbijgestreefde en xenofobe menselijke aard en scheppen wantrouwen tegenover de eigen persoonlijkheid. Ze bestrijden zo ongeluk en ondoeltreffendheid. Maar ze treffen evenzeer de menselijke zingeving en ontplooiing, de bewogenheid, de solidariteit en de constructieve competitiviteit, de weerbaarheid.

das **BAUen** - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
van humiliëring naar responsiviteit

das **BAUen**
Bevrijden
Deculpabiliseren

Deculpabiliseren staat tegenover het scheppen van minderwaardigheidscomplexen en herwaardeert en heractiveert het menselijk potentieel.

Existentialisten geloven in de vrijheid en verantwoordelijkheid van het individu om zijn eigen leven vorm te geven. De mens moet zelf zin geven aan zijn bestaan, in een wereld die op zichzelf betekenisloos lijkt. (@1) *Filosofie Magazine*

das **BAUen**
Activeren
Mobiliseren
The **POEM**

“Ik heb altijd geloofd dat het tegenovergestelde van liefde niet haat is, maar onverschilligheid. En dat betekent dat het tegenovergestelde van kennis niet onwetendheid is, maar onverschilligheid. Het tegenovergestelde van hoop is niet zonder hoop maar onverschilligheid. Het tegenovergestelde van leven is niet dood, maar onverschilligheid voor leven en dood. En daarom geloof ik dat literatuur of kunst of schrijven of onderwijzen of werken voor de mensheid maar één doel heeft: vechten tegen de onverschilligheid.” (@2)

Gedicht van Elie Wiesel (1928 – 2016)

Elie Wiesel overleefde de Holocaust. Hij ontving de Nobelprijs voor de Vrede in 1986.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
van humiliëring naar responsiviteit

*“Er is maar één manier om kritiek te vermijden:
niets doen, niets zeggen en niets zijn.”*
Aristoteles (384-322 voor Christus) (@3)

Voor een progressieve dynamiek zet het equiLiberale model
tegenover de mythe van de zondige mens de emotionele
ontplooiing via **Mobilisering** als vierde deel van de activering van
emotie en verstand, **The POEM**.

Mobilisering gaat voor zingeving, **la FOI**: verbondenheid (**F**usion),
Oriëntatie, eigenheid (**I**dentité) en voor ontplooiing **das BAU**en: de
Bevrijding, **A**ctivering en **U**itbalancering van emotie en verstand.

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → **Responsiviteit**
van humiliëring naar responsiviteit

das **BAU**en
Uitbalanceren
van Emotie en Verstand naar **Responsiviteit** – **Bewogenheid**.

Het equiLiberaal model stelt tegenover het humiliërend geloof in een zondige of kwaadaardige mens, de **Responsiviteit**, de bewogenheid, “le supplément d’âme”, geestdrift, solidariteit en assertiviteit.

Friedrich Nietzsche sprak van een slavenmoraal met een omkering van waarden. Hij vond dat in tegendeel de wil tot macht moet versterkt worden. Compleet worden als mens, zijn passies kunnen beheersen en sublimeren. Sterke mensen hebben een plicht tegenover de zwakken, bijna niet uit medelijden maar wel uit de macht om meester van hun lot te zijn, uit “een overmaat aan macht.” (1)

Aristoteles vond grootsheid een belangrijke deugd. ““Morele grandeur”, megalothymia noemde hij het zelf. In zijn tijd was het vanzelfsprekend om trots te zijn op je prestaties.” (2) (maar niet verwaand).

Een mens moet verheven zijn en toch bescheiden blijven: Lao Tse. (@4)

Het devies van de Griekse wijsgeer Epicurus (342/341-271/270 voor Chr.) was: “Leef in harmonie met de natuur.” Het gevoel is het criterium van het ware en het goede. De lichamelijke lust-gevoelens waren de sterkste maar de geestelijke waren de waardevolste.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → **M**obiliseren → **R**esponsiviteit
van humiliëring naar responsiviteit

Lichamelijke lust was kortstondiger met mogelijk kwalijke gevolgen. Geestelijk geluk verschaftte een blijvend gevoel van behagen. Epicurus dacht dat geestelijk welzijn bereikt kan worden als de mens door de filosofie bevrijd is van de angst voor de goden en de dood.

Sigmund Freud gebruikt de term “**sublimering**”. De omzetting van oerdriften in sociaal geaccepteerde vormen. (@4)

In het equiLiberaal model staat **R**esponsiviteit (bewogenheid) naast **R**elativering. Beiden zijn wegen naar emotionele ontwikkeling. De **R**esponsiviteit (bewogenheid) staat niet los van het verstand maar staat voor balans tussen ratio en emotie.

“L’altruïsme est une forme intelligente d’egoïsme.”
Jacques Attali (3)

“Het altruïsme is een intelligente vorm van egoïsme.”

Het equiLiberalisme stelt in zijn vierde luik modelmatig “**R**esponsiviteit”, bewogenheid, voor als tegendeel van de humiliërende cultuur. Het beschrijft er een bevrijdende **D**eculpabilisering en een activerende **M**obilisering. Het beschrijft de oriëntering van onze moraal in de richting van humanisme, gelijkwaardigheid, solidariteit, rechtvaardigheid, supplément d’âme, vrijheid en balans.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → **M**obiliseren → **R**esponsiviteit
van humiliëring naar responsiviteit

MOBILISEREN

The **POEM**

De stichting Nederlandse Volkszending schrijft op haar website dat we in een nomadencultuur leven. Deze hebben geen vaste woonplaats. Ze achten zich niet gebonden aan de regels van de plaatselijke gemeenschap. “Ongebondenheid en bindingsangst zijn kenmerkend voor onze huidige cultuur. Velen willen geen verplichtingen aangaan. Velen willen zich niet binden aan wat zich als waarheid aandient. Vrijblijvendheid is troef. Velen willen geen keus doen en zich vastleggen.”

MOBILISEREN: HET AANSPREKEN VAN SOCIALE BINDINGSDRANG - ASSOCIATIE

The **POEM**

“Vriendschap is één ziel in twee lichamen.”

Aristoteles (384-324 voor Christus) (@5)

Voor Epicurus kon geestelijk welzijn het best bereikt worden in een kring van vertrouwde vrienden.

Projecten, bewegingen, waarden- en zielsgemeenschappen vormen ruimtes voor erkenning, vriendschap, enthousiasme en prestige waarbinnen onze sociale bindingsdrang en onze persoonlijke ontplooiing kan plaatsvinden.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
associatie

Het Gezin, de kleine Gemeenschap

“We zijn niet klassiek monogaam of polygaam. Zoals iedereen kan beamen, van dichters tot echtscheidingsadvocaten zijn we van nature diep verward, licht polygaam en zweven we ergens daartussenin.” Robert Sapolsky in *Behave*.

“Le Banquet” van Plato (5e – 4e eeuw voor Chr.): “De menselijke wezens, zouden van oorsprong op zichzelf rollende bollen geweest zijn, bestaande uit vier armen, vier benen en één hoofd met twee gezichten. Zeus zou hun macht gevreesd hebben. Hij zou ze dan in twee gesneden hebben, hen de vorm gevend die ze vandaag hebben, en ze veroordelend om de rest van hun bestaan te zoeken naar hun ontbrekend deel... Het is Eros, de Liefde, (...), die iedereen in staat zal stellen om zijn zielszuster te vinden.” (2)

Dickjan Braggaaar in *Nederlandse Letterkunde voor Dummies* citeert Dirc Potter (1370 – 1428) die in *Der Minnen Loep (De Loop der Liefde)* de eigentijdse visie over de liefde beschrijft en vier soorten onderscheidt: De “gecke” liefde: ondoordacht, overhaast waar alleen maar ellende kan uit voortkomen. De goede reine liefde: voordat het huwelijk daadwerkelijk is aangegaan. De ongeoorloofde liefde: homoseksualiteit, verkrachting, liefde voor heidenen. De geoorloofde liefde: de ideale vorm, binnen het huwelijk. (@6) Progressieve gezinsvorming vraagt bewogenheid, een “supplement d’âme”, bepaalt gemeenschappelijke waarden en visies zoals over trouw, ontplooiing, kinderen en opvoeding, investeringen, sparen en consumptie. Ze leidt weg van ecologische, demografische, pedagogische, economische,... destructiviteit. In geborgenheid geeft ze ruimte voor balans, vrijheid, ontplooiing en zingeving. Het is een kleine exclusieve zielsgenootschap.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
associatie

De grote Gemeenschap

Als individuen hun levenswaarden kracht willen bijzetten, verenigen ze zich in grotere inclusieve kaders voor solidariteit en loyaliteit als waardencoöperaties, broederschappen, consumentenverenigingen, academiën, (vak)bonden, ondernemingen, coöperatieven, commanderijen, gilden of internationale organisaties.

Het aansluiten gebeurt met een eed of een contract die de toetreding formaliseert, dit mogelijks ondersteund door een ritueel of symbool. In de trouwring of in een tweede ring draagt men de naam ervan. Of men draagt een halsketting met een vrijheidsklokje, een pileusmuts ..., of men gebruikt een handtekening eindigend op een equiLiberaal symbooltje.

De leden vergaderen maandelijks. Ze eten samen. Hun lezen, studeren, bespreken en plannen, vindt plaats in de bibliotheek. “De heilige Bernardus, stichter van de eerste cisterciënzerkloosters (in zijn tijd zowel retraiteoord voor leken als permanente onderkomens voor monniken), stelde dat ieder mens uit drie delen bestaat – corpus (lichaam), animus (ziel), en spiritus (geest) – die stuk voor stuk door elk behoorlijk logement met aandacht diende te worden verzorgd.”⁽⁴⁾

Sociëteiten geven vorm aan projecten zoals een librale mode-winkel, een boerderij-restaurant waar gewassen milieuvriendelijk geteeld worden. Het vee geniet er een aangenamer en langer leven. De maaltijden worden met ingrediënten van op het bedrijf bereid. Of sociëteiten participeren in een coöperatieve vennootschap in een ontwikkelingsland. De plaatselijke werknemers participeren in het kapitaal.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAUen** - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
van humiliëring naar responsiviteit

“De commanderijen van de Tempeliers waren herenboerderijen die bestonden uit hoeven, schuren, akkers, weilanden, wijngaarden, kapellen en de daarbij behorende horige landarbeiders. Ze moesten de toevloed verzekeren van manschappen, geld, eten, paarden, wapens en bouwmaterialen. De Tempeliers exploiteerden ruim 1.000 commanderijen in de landen van overzee, waarvan minstens 800 in Frankrijk. Engeland telde er 40, Duitsland 36.” (@7)

MOBILISEREN: HET AANSPREKEN VAN ASSERTIVITEIT, CONSTRUCTIEVE AGRESSIE EN PRESTIGE

The POEM

“*Eer is het loon der deugd*” (@8)
Cicero (106 – 43 voor Christus)

Geldingsdrang en agressie hebben een negatieve bijklank omdat ze onderdrukken, vernederen en doen lijden. ReLigie wijst wreedheid zo goed mogelijk af maar zonder geldingsdrang tegenover tegenstanders zal het zijn plaats niet kunnen verdedigen. Constructieve agressie is nodig voor de ontwikkeling van zelfstandigheid of voor het streven naar evenwicht en vrijheid.

Als mensen er prestige door genieten, zullen ze bijdragen aan ontwikkelingshulp, aan milieuzorg, aan sociale werken, coöperaties of aan wetenschappelijk onderzoek. Verenigingen kunnen consumenten die voldoende bio-producten kopen, belonen met een VEP-kaart (very ecological person). Sociale verzekeringen met veel solidariteit geven recht op een VSP-kaart met daaraan verbonden voordelen. Bedrijven verkrijgen het recht op gebruik van equiLiberales symbolen. In functie van hun engagement verkrijgen ze één of meerdere rozetten.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
constructieve agressie

Waardengemeenschappen ontwikkelen apps voor smartphones die na het scannen van de barcode op een product informatie geven over het bio- en socio-karakter van product, fabrikant en leverancier: groen, coöperatief, sociaal, fair trade, ... Tegelijkertijd bezorgt de app onderscheidingen voor de consument die hoog scoort op de equiLiberale waardenschaal.

Om soldaten en burgers te onderscheiden, stichtte Napoleon het erelegioen in 1802, La Légion d'Honneur. Tegen critici antwoordde hij: "Men noemt dat "kinderspeelgoed", jawel, maar het is met kinderspeelgoed dat men de mannen naar zijn hand zet." (5)

Eigendom van een installatie op zonne-energie, van een milieuvriendelijke wagen, van aandelen in een equiLiberaal bedrijf zouden hip moeten worden. "De deugd zou niet zo ver gaan, indien de ijdelheid haar geen gezelschap hield": François de la Rochefoucauld.

Als de equiLiberale samenlevingen doeltreffend en gelukkig blijken, dan zal een massa zich aangetrokken voelen. Mensen willen graag iets betekenen en willen graag tot een succesvolle groep behoren.

Librale producten zijn van grote waarde voor mens en milieu. Ze zijn schoon en prestigieus. Bezit, investering, erfrecht en consumptie zorgen voor gezonde, ecologische en evenwichtige verhoudingen.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → Mobiliseren → Responsiviteit
constructieve agressie

*Hij die het kwaad niet straft,
laat toe dat het geschiedt.”*

Leonardo da Vinci (1452 – 1519) (@9)

Naties en gemeenschappen laten zich gelden en gaan desnoods militaire aanvallers niet uit de weg. Ze verdedigen hun burgers. Misschien kunnen ze een “Wall against Regression” of een “War against Destruction” niet vermijden.

Beroepsmilitairen vechten voor idealen en zijn geen huurlingen. Ze vormen het officierenkorps. Dienstplichtigen zijn de soldaten, ongeacht burgerlijke diploma’s, mannen en vrouwen gemengd. Vrijwilligers, jongeren en ouderen verkrijgen opleiding en training, eer en prestige, mogelijks kost en inwoon, vergoeding voor hun diensten en compensatie voor mogelijk lijden en overlijden.

MOBILISEREN: HET AANSPREKEN VAN EEN EQUILIBERAAL SCHOONHEIDSIDEAAL

The POEM

In het katholicisme was kunst dikwijls bedoeld om ons eraan te herinneren wat belangrijk is. “Ze is er om ons erop te wijzen wat we moeten aanbidden en verachten als we evenwichtige, goede mensen met een ordelijke ziel willen zijn. (...) goede kunst is de zintuiglijke voorstelling van die gedachten die het belangrijkste zijn voor onze ziel – en die we desondanks het eerst dreigen te vergeten, ook al vormen ze de basis voor ons vermogen tevreden en deugzaam te zijn”, schrijft Alain de Botton. (4)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
het equiLiberaal schoonheidsideaal

Een schoonheidsgevoel is wellicht deels aangeboren, deels aangeleerd, en plaats- en tijdsgebonden. Soms komt het spontaan, soms komt het na reflectie. Leo Tolstoj (1828-1910) zag “kunst als tegengesteld aan logica en wetenschap, omdat deze volgens hem over gevoel en intuïtie ging. Waarheden die leefden in een bepaalde samenleving moesten via kunst uit kennis verheven worden in emotie. Hij zag kunst net als Aristoteles als een evocatief medium dat een moreel bewustzijn teweeg bracht. Hij gaf er een ethische dimensie aan, kunst moet het publiek met gevoelens van solidariteit en naastenliefde besmetten, zei hij.” (@10)

Alain de Botton schrijft over Plotinus (Egypte 204 – Italië 270) die schoonheid en goedheid met elkaar in verband bracht. Schoonheid verwijst naar en kan ons herinneren aan deugden als liefde, vertrouwen, intelligentie, vriendelijkheid en rechtvaardigheid; ze is een stoffelijke versie van goedheid.” (4) Lelikhheid bracht Plotinus onder bij het kwaad. Lelijke gebouwen bevatten equivalenten van morele gebreken. Een lelijke omgeving brengt onze duistere kanten boven, geloofde hij.

Het libraal schoonheidsideaal weerspiegelt zich in een architectuur van huizen en gebouwen van hout, in meubels van hout en eco-spaanderplaat, in tassen van plantaardig gelooïd leder, in schone kleren van lokale stoffen uit de biologische landbouw, in regenjassen van in was gezette canvas, hennep of linnen met kleuren uit natuurlijke pigmenten, in beddengoed van ongestreken vlaslinnen met vulsel van dons, wol of katoen, in gerecycleerde, herkleurde en herwerkte oude kleren en stoffen.

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
het equiLiberaal schoonheidsideaal

Toerisme biedt schone reisformules met fiets, elektrische speed pedelec of scooter, velomobiel, trein, grote zeilschepen voor overzeese reizen en zeppelins voor verre bestemmingen.
Schoonheid als stoffelijke versie van goedheid.

MOBILISEREN VOOR EEN OPWAARTSE SPIRAAL VAN WEDERKERIGE RECHTVAARDIGHEID

The **POEM**

Magriet Sitskoorn, hoogleraar klinische neuropsychologie aan de universiteit van Tilburg beschrijft in haar boek “Passies van het Brein” over een opwaartse spiraal van wederkerige rechtvaardigheid. “Rechtvaardig behandeld worden geeft je dus niet alleen een goed gevoel omdat het je beloningsnetwerk in je hersenen activeert, het zet je er ook toe aan de ander rechtvaardig te behandelen, wat deze persoon weer een goed gevoel geeft en aanzet tot het rechtvaardig behandelen van anderen, (...) de positieve spiraal is geboren.” “Ik denk dat we onvoldoende beseffen wat rechtvaardige en onrechtvaardige behandeling met de motivatie van onze medewerkers, klanten, familieleden en leerlingen doen, en wat voor enorme impact ze kunnen hebben op de ontwikkeling van gedrag zoals hebzucht en rechtvaardigheid.” (6)

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → **M**obiliseren → Responsiviteit
waardigheid en trots

MOBILISEREN DOOR HET AANSPREKEN VAN WAARDIGHEID, DEUGDZAME TROTS

The **POEM**

*“Beslis van uur tot uur krachtig, gelijk een Romein en een man
betaamt, om wat er gedaan moet worden te doen met een
onberispelijke en natuurlijke waardigheid, met humaniteit,
onafhankelijkheid en rechtvaardigheid.”* (@3)

Marcus Aurelius, Romeins keizer (121 – 180 na Christus)

“It is better to be a man dissatisfied than a pig satisfied.”

John Stuart Mill (@2)

John Stuart Mill beweert wat optimistisch in zijn essay *Utilitarianism* dat de mens zich niet wil laten afzakken naar een lagere graad van bestaan, dat van een dier of een gek, ook niet als dit zijn geluk ten goede komt. De motieven voor deze onwil kan op vele manieren uitgelegd en beschreven worden. Hij somt op: fierheid, de liefde voor vrijheid en onafhankelijkheid, de liefde voor macht en opwinding. De meest geschikte benaming vindt hij is “de zin voor waardigheid”, iets waarover iedereen in één of andere vorm beschikt.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
van humiliëring naar responsiviteit

Trots wordt een zelfbewuste emotie genoemd. “Deugdzame trots is aan positieve waarden van het zelf gerelateerd: eigenwaarde, waardigheid, zelfrespect en tevredenheid. Deze vorm van trots betreft gevoelens van innerlijk welzijn die, ook al worden die mede veroorzaakt door de sociale waardering van anderen, vooral te maken hebben met wie je bent, wat je daadwerkelijk bereikt hebt of waar je, je voor hebt ingezet”. (6)

MOBILISEREN DOOR HET AANSPREKEN VAN MOED The **POEM**

“Het geheim van geluk is vrijheid en het geheim van vrijheid is moed”: Thucydides (460-400 voor Chr.) (@11)

“Wijsheid zonder moed is een flauwe drank”: Ernst Hohenemser (1870-1954) (@11)

“Het goede erkennen en niet doen, is gebrek aan moed”: Confucius (551 – 479 voor Chr.) (@11)

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
van humiliëring naar responsiviteit

MOBILISEREN: WANHOOP, AFKEER, HOOP EN
VERLANGEN
The **POEM**

APOCALYPS

Het SlotWoord

“The fear of loss is the path to the Dark Side.”
Star Wars

De Wanhoop

“Any altruistic system is inherently unstable, because it is open to abuse by selfish individuals, ready to exploit it.”
Richard Dawkins in The Selfish Gene (@12)

“Elk altruïstisch systeem is inherent instabiel, omdat het openstaat voor misbruik door egoïstische individuen, klaar om het uit te buiten.”
Richard Dawkins in The Selfish Gene

Door zelfbegoocheling en manipulatie lijdt de mensheid aan onvolwassenheid, aan vervreemding en aan desoriëntatie. Soms radicaal, soms humiliërend, soms autistiform, soms dociel leidt haar schizoforme cultuur ze naar destructiviteit. Ze bedreigt er de medemens, de natuur en de rijkdom van de aarde. Inductie, de overdracht van haar psychotische verschijnselen, maakt haar regressieve cultuur zowel besmettelijk als erfelijk.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
de wanhoop

« **POUR** écrire la Liberté » uitgave n°3 november-december 2017
laat Dr Bertrand Picard aan het woord:

« Ma formation de psychiatre m'a permis de comprendre que les gens ne changeront pas si on leur demande des sacrifices. Si on les force à payer plus cher, à baisser leur niveau de vie, leur mobilité, leur confort et à entrer dans une décroissance. C'est comme cela que j'explique l'échec des parties écologistes depuis 50 ans. »

In « **POUR** écrire la Liberté » n°3 november-december 2017
schrijft Pierre Courbe over hoe menselijke mateloosheid de planeet bedreigt:

« En Afrique, en Amérique du Sud, en Asie et en Océanie, de nombreuses populations en font déjà la douloureuse expérience: sécheresses, inondations, vagues de chaleur provoquent des famines, épidémies et conflits. »

“Mijn vorming als psychiater stelt me in staat te begrijpen dat de mensen niet zullen veranderen als men hen opofferingen vraagt. Als men hen dwingt meer te betalen, om hun levensniveau, hun mobiliteit, hun comfort te verlagen en om een krimpscenario aan te vatten. Het is op die manier dat ik al 50 jaar het falen van de ecologische partijen uitleg.”

“In Afrika, in Zuid-Amerika, in Azië, en in Oceanië ondervinden talrijke bevolkingen al de pijnlijke ervaring: droogte, overstromingen, warmtegolven veroorzaken hongersnood, epidemieën en conflicten.”

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
de wanhoop

« Songeons à la disparition des espèces animales et végétales a un rythme jamais atteint dans l'histoire de la Terre. Songeons encore à la pollution des océans, à l'accumulation des déchets nucléaires, à la croissance des inégalités sociales, à la multiplication des conflits et migrations de masse. »

“Bedenken we de verdwijning van dieren- en plantensoorten aan een ritme nooit bereikt in de geschiedenis van de Aarde. Denken we aan de vervuiling van de oceanen, aan de opeenhoping van nucleair afval, aan de toename van sociale ongelijkheid, de vermenigvuldiging van conflicten en massa-immigraties.”

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → **M**obiliseren → Responsiviteit
de afkeer

Mobilisatie door afkeer

Charles Chaplin in “The Great Dictator” 1939: “Greed has poisoned men’s souls, has barricaded the world with hate, has goose-stepped us into misery and bloodshed. We have developed speed, but we have shut ourselves in. Machinery that gives abundance has left us in want. Our knowledge has made us cynical. Our cleverness, hard and unkind. We think too much and feel too little. More than machinery we need humanity. More than cleverness we need kindness and gentleness. Without these qualities, life will be violent and all will be lost ...”

De hel op aarde

▼ Diabállein

“The Dark Side” wint. Diabállein, het misleiden en verdrukken van emotie en verstand wint het van de humane dotatie. In de regressieve ruimte is de mensheid een handige, intelligente, competitieve maar woekerende soort, schizoform en destructief. Vervreemding en desoriëntatie door manipulatie en indoctrinatie leiden naar helse toestanden en bedreigen de toekomst van mens en natuur.

Charles Chaplin in “The Great Dictator” 1939: “Hebzucht heeft de zielen van de mensen vergiftigd, de wereld gebarricadeerd met haat, ons in paradebas naar ellende en bloedvergieten gebracht.

We hebben snelheid ontwikkeld, maar we hebben ons opgesloten. Machinerie die overvloed geeft, heeft ons in gebrek achtergelaten. Onze kennis heeft ons cynisch gemaakt. Onze slimheid, hard en on aardig. We denken te veel en voelen te weinig. Meer dan machines hebben we de mensheid nodig. Meer dan slimheid hebben we vriendelijkheid en zachtmoedigheid nodig. Zonder deze kwaliteiten zal het leven gewelddadig zijn en zal alles verloren gaan ...”

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → Mobiliseren → Responsiviteit
de afkeer

 Overbevolking, verraderlijke supermachten, regressieve bevolkingen, repressie fysiek, mentaal en digitaal, honger, extreme ongelijkheid, politieke en economische onlusten, giftig drinkwater en lucht, overstromingen, hitte, bosbranden, droogte, mislukte oogsten, radioactieve straling, land- en ruimteoorlog, nieuwe ziekten, afnemende weerstand, depressie, zinloosheid, kennis-armoede, te dure energie, rampen door genetische manipulatie, een te fragiele monocultuur in de landbouw (sojabonen), failliete staten, gronderosie, afvalbergen, een vernietiging door moslimstrijders of door een genetisch superras, (...) of een vernietiging door robots, door transhumanen, door lucht-, land- en onderwaterdrones microscopisch of reusachtig, of door de artificiële intelligentie van computers, of door een vijandig geworden natuur, ...

*“De mensheid is de kanker in haar eigen lichaam. ...
Zeg ze dat de mensheid de ziekte is, en het inferno het
geneesmiddel.” Inferno van Dan Brown*

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → Mobiliseren → Responsiviteit
hoop en verlangen

Mobilisatie door hoop en verlangen

*Wanen, Woeden, Weren,
Woekeren en Wraken Weerstaan,
Wekt Wijsheid, Wasdom, Weelde en Welgaan.*

De “Light Side” wint. Synergie van emotie en verstand haalt het van het succes van manipulatie. Missie en Queeste, Binding en Balans, reLigie en equiLiber, la **FOI** en das **BAU**en, zingeving en ontplooiing halen het van het verdrukkende en misleidende diabállein met zijn vervreemding, desoriëntatie en destructiviteit.

De Hemel op Aarde **Symbiose**

De bioloog Jeremy Griffith is van mening dat een goed begrijpen van “the human condition” de mens weer naar een goedaardige wereld zal leiden. Hij citeert:

*“We shall not cease from exploration
And the end of all our exploring
Will be to arrive where we started
And know the place for the first time. (@13)
T.S. Eliot (1888 – 1965)*

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

Van innerlijke Mobilisatie naar maatschappelijke Metamorfose

Vlinder, Symbool voor Vrijheid & Metamorfose

Charles Chaplin in “The Great Dictator” in 1939: *“We don’t want to hate and despise one another. In this world there is room for everyone. And the good earth is rich and can provide for everyone. The way of life can be free and beautiful, but we have lost the way.”* (@14)

Een eeuw na Chaplin tekenen zich op verschillende plaatsen pogingen af om de verhouding tussen menselijke welvaart, demografie, economie en natuur opnieuw te bekijken.

China was de pionier van de demografische politiek en ook op vlak van ecologische economische ontwikkeling wenst het het voortouw te nemen.

Vanuit Frankrijk beginnen verenigingen “Humanité et Biodiversité” en “La Décroissance” ook aan hun lang(zam)e (op)mars. H&B mikt op het herstel en de aaneenschakeling van de natuur.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

(@15)

“La décroissance ne propose pas de vivre moins, mais mieux avec moins de biens et plus de liens.” (@16) “La Décroissance” mikt op een niet verspillende, menswaardige economie, op een gelukkiger leven van de burgers, en op vrijwillige eenvoud.

Vanuit Italië ontwikkelt zich de “slow food” beweging. Ze beoogt de culturele of traditionele keukens te behouden en daarmee ook het oorspronkelijk gebruik van gewassen, zaden, dieren en landbouwgebruiken van een regio. (@17)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen - maatschappelijke metamorfose

In het spoor van “slow food” ontstaat Cittaslow, letterlijk “Langzame Stad”, een internationaal keurmerk voor gemeenten die goed scoren op het gebied van leefomgeving, landschap, streek-producten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie en behoud van identiteit. (@18) In België zijn aangesloten Silly, Enghien, Lens, Estinnes, Maaseik, Chaudfontaine, Jurbise, Damme en Beauvechain.

De visie van “Extinction Rebellion”: Een samenleving die transformeert om rechtvaardig en diep verbonden te zijn, en waarin de gevolgen van de klimaat- en ecologische crises worden verzacht en de mensheid gedijt in harmonie met de natuurlijke wereld.

Duurzame Demografie vzw: “Honderd ‘groene’ mensen nemen nog steeds minder ruimte in dan duizend ‘groene’ mensen. Met een duurzame bevolkingsgrootte kunnen we zonder problemen alle dieren de nodige ruimte geven. De helft van Vlaanderen natuurgebied? Een, mooi verlangen!” (@19)

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → **M**obiliseren → Responsiviteit
hoop en verlangen

De Progressieve Ruimte

De Progressieve Ruimte kan uitgroeien tot een overkoepelend netwerk van progressieve waardengemeenschappen. Geen nieuwe ideologische macht die haar waarheid aan anderen oplegt, maar een ruimte waarin mensen en gemeenschappen verschillende vormen van samenleven en solidariteit ontwikkelen. Academiën en bibliotheken belichten de thema's van de waarden-gemeenschappen. Feestdagen en ceremonieën kleuren het leven. Ouders en scholen voeden kinderen en jeugd onbevangen, zonder angst en onbesneden op om ze later in vrijheid hun eigen keuzes te laten maken.

De progressieve gemeenschap verdedigt de rechten van haar burgers, maar koppelt vrijheid ook aan verantwoordelijkheid. Wie aanspraak maakt op de gemeenschappelijke ruimte, draagt verantwoordelijkheid voor de gevolgen van zijn handelen voor anderen, voor de natuur en voor toekomstige generaties. Ook ecologische grenzen kunnen daarom deel worden van het sociale contract. Een maximale individuele CO₂-voetafdruk kan bijvoorbeeld als uitgangspunt gelden, waarbij een deel van de beschikbare ruimte verhandelbaar kan zijn. Wie meerdere intercontinentale vliegereizen per jaar maakt, gebruikt daarmee een groter deel van zijn ecologische budget en zal elders moeten beperken.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

Technologische vooruitgang

Technologische vooruitgang kan die ruimte opnieuw vergroten. Synthetische brandstoffen aangemaakt met hernieuwbare energie, energiezuinige schepen, nieuwe vormen van luchtvaart als laagvliegende propellervliegtuigen en zeppelins, snelle elektrische of ondergrondse verbindingen kunnen mobiliteit mogelijk maken met een veel kleinere ecologische voetafdruk.

De Morgen, 2/12/2025: door de ontwikkelingen op gebied van AI en robotica worden werken en studeren in de toekomst optioneel. “Musk is ervan overtuigd dat werken in de toekomst eerder een persoonlijke keuze zal worden, zoals een hobby.” (@20) Naties en gemeenschappen worden eigenaars – medebeheerders van AI en robotica. Burgers bezitten een gelijk aandeel in de nationale of gemeenschappelijke eigendom van AI en robotica.

Meer natuur, meer ruimte

Natuurgebieden breiden uit en worden opnieuw met elkaar verbonden door ecoducten, tunnels en corridors. Wegen kunnen plaatselijk ondergronds worden aangelegd zodat landschappen opnieuw doorlopen. Waar menselijke infrastructuur zich terugtrekt, keert de natuur terug.

Het aantal mensen neemt af. Minder bevolkingsdruk kan ruimte scheppen voor bossen, wetlands, landbouw, wilde dieren en natuurlijke ecosystemen. Herders en veehouders kunnen opnieuw een plaats krijgen in een landschap waarin landbouw, natuur en menselijke bewoning elkaar niet noodzakelijk verdringen.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**

Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

Zinvol leeft het individu niet ten koste van de volgende generaties. “We erven de aarde niet van onze voorouders. We lenen ze van de volgende generaties” stond in 2017 te lezen op de achterraut van een geparkeerde wagen in Doornik.

Vrijheid door mobiliteit

Burgers verplaatsen zich naar school, werk en vrienden met ultralichte en aerodynamische hybride velomobiels over snelwegen bedekt met fotonvoltaïsche cellen. Elektrische en hybride mobiels (spierkracht/elektriciteit) beschikken over kleine motoren en nemen als kermisbotsauto's elektriciteit rechtstreeks af van onder- of bovenleidingen. De mobiels zijn snel en superzuinig door hun licht gewicht en aerodynamica, veilig door sterkte, automatische stuur- en stopfunctie of artificiële intelligentie. Alcoholcontroles vallen af. De horeca, de brouwerijen en het sociale leven op. Zwaardere en snellere voertuigen rijden op synthetisch gas of waterstof.

Vrijheid door patrimonium

Per individu zwelt het natuurlijk, het familiaal, het gemeenschappelijk en het nationaal patrimonium aan. De equiLiberaal doet aan patrimoniumopbouw in gezin, bedrijf, gemeenschap en natie wat ook de kinderen een extra inkomen waarborgt en hen beschermt tegen dwangarbeid en misbruik. Ieder mens, meer vermogend en vrij geboren, krijgt levenslang tijd om zich te ontplooien, te ontwikkelen en te genieten.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

Binnen de eeuw bezitten alle Belgen een gelijk aandeel in de grond van hun land. Ze zijn nu echte landgenoten, vrij en vermogend geboren. Daarmee ontstaat een fundamenteel andere betekenis van burgerschap. De burger is niet alleen iemand die belastingen betaalt en aanspraak kan maken op publieke voorzieningen. Hij is mede-eigenaar van het land waarvan hij burger is.

Zijn deel van het nationale, gemeenschappelijke, ondernemings- en familiale vermogen zorgt voor financiële onafhankelijkheid en vergroot de levensvrijheid van hemzelf en eventueel zijn kinderen. Iedere Belg beschikt over een bestaansbasis. Pensioenen en werkloosheidsuitkeringen zijn overbodig net als de oeverloze discussies erover.

Vrijheid door diversiteit

De diversiteit aan leefgewoonten en aan politieke en economische systemen geven de burgers keuze, macht en identiteit. Ieder individu maakt in principe een keuze over waar en hoe het wil leven.

Het kiest de natie, de cultuur- en waardengemeenschappen waartoe het wil behoren. Belgische senatoren worden voor 5 jaar verkozen door lottrekking. De Kamerleden daarentegen zijn partij-onafhankelijk en verkozen door de burgers.

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

Religieuze en politieke metamorfose

Religieuze en politieke attitudes ondergaan een metamorfose. Goden worden metaforen. Nationalisten en liberalen zweren complotvorming af. Neoliberalen zweren expansionisme af. Liberalen komen nu op voor de vrijheid van iedereen. Religies en ideologieën zijn geen vergunningen meer voor landroof, onderwerping, pikorde of voor vernietiging.

Links legt nu ook nadruk op vrijheid. Jan Blommaert hoogleraar aan de Tilburg University schrijft over “links”: Het “ziet de mens als iemand die veel meer kan dan enkel werken in een privébedrijf, concurreren met anderen, beleggen, met de bedrijfswagen in files staan, en bang en afgunstig zijn op vermeende vijanden en concurrenten. En links ziet de samenleving als veel meer dan een systeem van bestraffing, controle en morele beregeling, ... Voor links is de mens creatief, vrij, gelijkwaardig en solidair, en is de samenleving rechtvaardig, open en democratisch. In een door links ingerichte samenleving mag je veel meer, en mogen ook veel meer mensen meer dingen zeggen, denken en doen ...” (@21)

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

De economische metamorfose

Veelal zijn werknemers mede-eigenaars of zelfstandige onder-aannemers. Omdat iedereen een gegarandeerd basisinkomen heeft en niemand hoeft te werken, worden “slechte” jobs nu beter betaald dan de “goede”. Bedrijven van overal werken samen in plaats van elkaars markten te bestoken. De winst die dit oplevert, geeft de werknemers meer tijd en levenscomfort.

De economie sluit “cradle to cradle” de materiaalkringloop zodat niets verloren gaat. Energie komt van zon, zeestroming, wind en biobrandstoffen die in gelijke mate weer aangroeien en de geproduceerde co2 weer opnemen. Zee, lucht, grond, klimaat en wildbestand herstellen zich. Lokale materialen en stijlen herstellen de schoonheid en harmonie van gebouwen, steden en dorpen. EquiLiberalen beleggen in ethische aandelen.

Librale MΩDE biedt de werkers kwalitatief en bevredigend werk, voldoende inkomen en vrije tijd. Lokale productie en ambacht schenken solidariteit, kwaliteit, milieuvriendelijkheid, diversiteit en identiteit aan een streek. Globale aankopen staan in voor wereldsolidariteit.

EquiLiberalen dragen librale MΩDE, leven in ecologische huizen meestal met voldoende plaats voor energieopwekking en dikwijls ook voor groen, groenten en vee.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

Steden verkleinen, verlagen en vergroenen. Landelijk wonen is geen exclusiviteit voor de vermogenden. Het geeft burgers ook autonomie op gebied van energieproductie, voedselproductie, waterzuivering en meer. Het is verbindend met natuur, dier en medemens. Het biedt privacy, is gezond en is stress verlagend. Het kost meer aan voorzieningen maar bedoeling is een rijk leven voor iedereen en niet om opgesloten te zitten in kleine stads-appartementen met stress door burens en gemeenschap. Als kippen recht op vrije uitloop hebben dan hoeven de mensen ook niet opgehokt in stadsbatterijen te leven.

Bedrijfslijsten zijn ongepast in een ruimte van vertrouwen, inzicht en nuchterheid. De meeste belastingcontroles vallen weg. Er bestaan alleen nog verbruikersbelastingen. Consumptie wordt via de identiteitsbetaalkaart betaald. De btw komt automatisch op de rekening van de overheid.

Wetenschap en economie richten zich op kwaliteit van leven en duurzaamheid voor werknemers en klanten. “..., indien men 2% van de Benelux zou volleggen met zonnepanelen, voorzien zou kunnen worden in de hele huidige elektriciteitsbehoefte van dit gebied, bekeken op jaar basis. (...) indien zonnecellen 4% van alle woestijngebieden ter wereld zou bedekken, dan zou zelfs kunnen voldaan worden aan de hele huidige, wereldwijde vraag naar energie. “Zelfs een bos van 100 miljoen ha (4 x Engeland) zou 40% van de elektriciteitsbehoefte kunnen voorzien.” (7)

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → Mobiliseren → Responsiviteit
hoop en verlangen

De librale mens redt de dieren. Hij doet aan bevolkingsafbouw en vergroot de natuurgebieden. Hij eet minder vlees van vee maar iets meer van wild en van oudere dieren. Hij verkiest vlees van grasgevoerde scharrelrundren met een langere levensloop. Het vee komt minder op stal en graast in de natuurgebieden. Het eet ruwvoer en krijgt geen krachtvoer. De prijs van vlees en van vleesvervangers bevat een solidariteitsbijdrage voor het behoud van wild en vee. Jagers, boeren en herders leveren vlees van dieren die passen het in natuur-, landschaps- en cultuurbehoud. Het wild, het vee en de normale gezonde voedselpiramide blijven bestaan. Veeboerderijen en slachthuizen werden vzw's nadat ze eerst werden genationaliseerd of gecommunautariseerd. Eng en industrieel winstbejag gingen niet samen met de kweek of het slachten van dieren.

De demografische metamorfose

“Stop at Two” brengt de mensheid demografisch in balans met de natuur. Kinderloze burgers verminderen de ecologische voetafdruk en worden hiervoor vergoed. Wie meer dan 4 kinderen heeft, verlaat de beperkende en gekozen gemeenschap of natie voor een andere en krijgt zijn aandeel in geld terug. Kinderen zijn geen vormen van inkomsten, pensioensparen of kanonnenvlees. Wie ze op de wereld zet, is verantwoordelijk voor hen en niet omgekeerd. Ze zijn noch opbrengsteigendom van de ouders noch van de staat. Ook zijn de staat en de gemeenschap medeverantwoordelijk voor hen en geeft ze eens volwassen de vrijheid. Ze hoeven hun onderwijs en medische zorg niet terug te betalen. Ze hebben niet gevraagd geboren te worden.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → **M**obiliseren → Responsiviteit
hoop en verlangen

Het gezin, het onderwijs en het bedrijf zijn ruimtes voor manuele, emotionele en intellectuele progressie. Ze bieden een kader voor progressie, in ezelbruggen gevat:

Le VIF: een kader van **V**rijdenken, **I**nzicht en **F**iducie-Vertrouwen.

Hoeveel individuen er op aarde zullen leven zonder de toekomst-kansen en de rijkdom van de natuur aan te tasten, zal met de tijd duidelijker worden en hangt af van consumptiepatronen en van technische vooruitgang. Een bevolking van 2 miljard mensen zoals in 1930 biedt enorme voordelen, schrijven Ehrlich en Daily. “In the first half of the 20th century, there were many great cities, giant industrial operations, and thriving arts and letters. A great diversity of cultures existed, and members of many of them were not in contact with industrializing cultures. Large tracts of wilderness remained in many parts of the world”. ... “Dit aantal, als het snel bereikt wordt, zal waarschijnlijk ook het maximum van Homo Sapiens toelaten een goed leven te leiden op zeer lange termijn.”
(@22)

De militaire metamorfose

Zolang nodig beschermen landsverdediging en gemeenschaps-verdediging de progressieve, humanistische en equiLiberale burgers tegen destructiviteit. Iedereen draagt bij in de militaire inspanning door militaire dienst en belastingen. Burgers eren de gevallen militairen van vroeger en nu.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAUen** - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
 hoop en verlangen

“Let us fight to free the world – to do away with national barriers – to do away with greed, with hate and intolerance. Let us fight for a world of reason, a world where science and progress will lead to all men’s happiness.” (@14) Charles Chaplin in The Great Dictator

Het kompas **DEI*** - **D**issident · **E**mpathisch · **I**nteger

Consumenten en investeerders kunnen luxe, macht of winst mislopen door niet te kiezen voor agressors, onderkruipers of oligarchen. Zij kunnen weigeren om ongenueanceerde winstmaximalisatie tot hoogste norm te maken.

Hun kompas **DEI**, **D**issident, **E**mpathisch en **I**nteger, gaf hen richting weg van Le **MAL**, **M**achtsdrang, **A**mour-propre en **L**ist, weg van competitie naar coöperatie, weg van croissance naar contrainte, weg van complotvorming naar openhartigheid, weg van cruauté naar vriendelijkheid en broederschap, weg van de sympathiemoraal naar rechtvaardigheid.

.

“Laten we vechten om de wereld te bevrijden – om nationale barrières af te schaffen – om hebzucht, haat en intolerantie af te schaffen. Laten we vechten voor een wereld van rede, een wereld waarin wetenschap en vooruitgang zullen leiden tot het geluk van alle mensen.” Charles Chaplin in “The Great Dictator”

*: **DEI**: latijn voor “van God”

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → Mobiliseren → Responsiviteit
hoop en verlangen

EquiLiberalen verwachtten geen hemel na de dood maar vonden die tijdens hun leven in zichzelf

“Halt an, wo läufst du hin, der Himmel ist in dir:

Suchst du Gott anderswo, du fehlst ihn für und für.” (@23)

Angelus Silesius (1624–1677)

“Gij jaagt de hemel na, weet dat hij in u is,

en zoekt gij hem elders, gij loopt hem aldoor mis.” (@23)

Hoop en verlangen kunnen de mens in beweging brengen. Niet als de illusie dat alles goed zal aflopen, maar als de kracht om richting te kiezen, ook wanneer de uitkomst onzeker blijft. Soms ligt de menselijke overwinning niet in het bereiken van het doel, maar in het weigeren om onderweg alles op te offeren wat dat doel betekenis geeft.

Militaire helden gaven hun leven in de verdediging van wat zij als het goede beschouwden. Schipbreukelingen in een reddingssloep bereikten de kust niet omdat zij, trouw aan hun waarden, weigerden elkaar op te eten. Ze gaven niet toe aan de calculus van de overleving, aan de wreedheid van de natuur of aan de angst voor verlies. Ze gingen ten onder zonder hun menselijkheid prijs te geven. Niet waar ze eindigden was het belangrijkste. Wat telde, was de richting die ze namen, dat ze mens bleven. Daarom worden zij herinnerd en geëerd.

EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **Bevrijden** → **Activeren** → **Uitbalanceren**
Deculpabiliseren → **Mobiliseren** → Responsiviteit
hoop en verlangen

The Force*: de kracht om mens te blijven

“There is no death, there is the Force.” De metafoor The Force uit Star Wars kan een alternatief verbeelden voor zowel een religieuze hemelbelofte als voor een kille utilitaire berekening. The Force staat hier voor **de kracht van en om mens te blijven**. Ze bevrijdt de mens van de gedachte dat alleen overwinning, bezit, resultaat of voortbestaan betekenis aan het handelen kunnen geven. Een daad kan mislukken en toch menselijk waardevol zijn. Wie een ander beschermt zonder er zelf voordeel uit te halen, wie weigert deel te nemen aan onrecht, wie zich tegen een meerderheid durft te verzetten of wie onder verlies zijn integriteit bewaart, kan verliezen zonder zijn menselijkheid prijs te geven.

Le Grand Voyage

En als het lichaam, oud geworden, het af laat weten en geluk onbereikbaar wordt, nadert voor iedereen het einde van “Le Grand Voyage”. Misschien willen equiLiberalen ook dan hun autonomie zo lang mogelijk bewaren. Misschien willen zij vooraf nadenken over hun laatste keuzes en, zolang zij daartoe in staat zijn, aangeven wat zij later wel en niet meer willen.

De herinneringen aan hun personen en daden zullen vervagen. Hun boeken, werken, producten, testamenten, ideeën, bijdragen en patrimonien kunnen nog een tijd verder leven in bibliotheken, registers, herdenkingen, families en gemeenschappen. Maar hun queeste, hun missie en hun bijdragen blijven deel uitmaken van de humanistische erfschat.

*: **the Force**: uit Star Wars
EMOTIONELE PROGRESSIE

das **BAU**en - **B**evrijden → **A**ctiveren → **U**itbalanceren
Deculpabiliseren → **M**obiliseren → Responsiviteit
hoop en verlangen

▲ De Responsieve Modus

Van humiliërend naar Responsief

Wie de eigen natuur miskent, schakelt ook haar remmingen en drijfveren uit. **D**eculpabilisering en **M**obilisering staan tegenover vervreemding van de eigen persoonlijkheid en menselijkheid, tegenover het depersonaliseren en tegenover minderwaardigheidscomplexen. Ze maken deel uit van het bevrijden, activeren en balanceren van gevoelens en verstand. Ze dragen bij tot emotioneel meesterschap, bewustwording, morele weerbaarheid, supplément d'âme, solidariteit en constructieve competitiviteit, **R**esponsiviteit.

R

Responsiviteit - Bewogenheid
le supplément d'âme

L'important, c'est la Rose Crois-moi.
Gilbert Bécaud/Louis Amade

De Progressieve Dynamiek in Symbolen en Ezelsbruggen gevat

Op de fundamenten van veiligheid

vrede

welstand

natuur

gezondheid

vrijheid

en binnen de dimensies van **Le VIF** het progressieve kader van

Vrijdenken

Inzicht

Fiducie

vrijdenken

inzicht

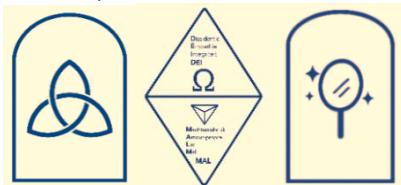

vertrouwen

de dynamiek van reLigie

zingeving, **la FOI**

Fusion, **O**rientation et **I**dentité,

& de equiLiberale dynamiek,

Ontplooing, das **BAU**en

Bevrijden, **A**ctiveren en **U**itbalanceren.

reLigie + equiLiber

R_{espons}

la **FOI**
Zingeving

Autonomie en Associatie

das **BAU**en
Ontplooiing

Constructiviteit en Meesterschap

LIBRALE MΩDUS

Het Progressieve Antwoord

Constructiviteit, Autonomie,

Rechtvaardigheid - Respons,

Meesterschap en Associatie (verbondenheid)

CARMA

De progressieve Waarden

Tegenover de autistiforme overschatting van ratio en menselijke rationaliteit staat de **Redelijkheid**, het gezond verstand: “**Le Bon Sens**”.

Tegenover de dociele overschatting van overheid en publiek staat de **Responsabiliteit**, de vrije geest, “**L’Esprit Libre**”.

Tegenover het radicaliserende optimisme en pessimisme staat de kritische geest, “**l’esprit critique**”, **Relativering** en “**la Douceur de Vivre**”.

Tegenover het humiliërende idee van de menselijke zondigheid staat het vertrouwen in het menselijk potentieel, “**la confiance**”, en de **Responsiviteit**, het zielssupplement, “**le Supplément d’Âme**”.

de progressieve dynamiek reLigie + EquiLiber

Complementair drijven ze de **Respons** tegen manipulatie en regressie. Ze ontsluiten de synergie tussen emotie en rede voor de opwaartse spiraal van wederzijdse **Rechtvaardigheid**, de win-win symbiose van mens, medemens en natuur.

Mogen Ze u de Kracht schenken.
Que leur Force soit avec vous.
May their Force be with you.

- (1): Filosofie 100 Essentiële Denkers.
- (2): Le Point. Hors-Série. Les grandes expressions philosophiques
- (3): Question de philo N°17
- (4): Religie voor atheïsten. Een heidense gebruikersgids. Alain de Botton.
- (5): Napoleon. Volker Ullrich.
- (6): Passies van het brein. Waarom zondigen zo verleidelijk is. Magriet Sitskoorn.
- (7): Lessen voor de eenentwintigste eeuw. Prof. Johan Nijs.

- (@1): www.filosofie.nl/lexicon/existentialisme
- (@2): nathanjuda.be/bibliotheek/het-gedicht-van-elie-wiesel-1928/
- (@3): www.citaten.net
- (@4): [nl.wikipedia.org/wiki/Sublimering_\(psychologie\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Sublimering_(psychologie))
- (@5): citaten.net/zoeken/citaten_van-aristoteles.html
- (@6): books.google.be/books?id=TnQMCTP0ZqsC&printsec=frontcover&hl=nl&source=gbg_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- (@7): nl.wikipedia.org/wiki/Tempeliers
- (@8): historiek.net/latijnse-spreekwoorden-en-uitdrukkingen/72314/
- (@9): citaten-en-wijsheden.nl/5159
- (@10): nl.wikipedia.org/wiki/Esthetica
- (@11): citaten.net
- (@12): www.goodreads.com/author/quotes/1194.Richard_Dawkins?page=2
- (@13): www.goodreads.com/quotes/644987-we-shall-not-cease-from-exploration-and-the-end-of
- (@14): www.charliechaplin.com/en/articles/29-The-Final-Speech-from-The-Great-Dictator
- (@15): www.humanite-biodiversite.fr
- (@16): decroissanceblog.wordpress.com
- (@17): [nl.wikipedia.org/wiki/Slow Food](http://nl.wikipedia.org/wiki/Slow_Food)
- (@18): nl.wikipedia.org/wiki/Cittaslow
- (@19): www.duurzamedemografie.be
- (@20): www.demorgen.be/snelnieuws/elon-musk-binnen-minder-dan-20-jaar-wordt-werken-optioneel-door-ai-b3faf6d2/
- (@21): www.vrt.be/vrtnews/nl/2018/01/24/opinie-jan-blommaert-links-en-kiezen
- (@22): Ehrlich and Daily 1994, Stanford News Service, news.stanford.edu en dieoff.org/page99.htm
- (@23): citaten.net/zoeken/citaten_van-angelus_silesius.html

De Evolutie van mens en maatschappij
CD Dardington
Uitgeverij: Het Spectrum (Utrecht/Antwerpen)

De Eerste Ruiters
Frank Tripette
Time Life International (Nederland) B.V.

Sociobiologie een discussiebundel
Werner Callebout, Roland Corluy, Eric Corijn
VUB-Press, Brussel

De Hersenspoelers
Sipke Van Der Land
Uitgeversmaatschappij J.H. Kok Kampen

Onze Laatste Kans, Blauwdruk voor een menselijke toekomst
Konrad Lorenz
Elsevier-Amsterdam/Brussel

Ons meervoudig brein, een nieuwe kijk op menselijk gedrag
Robert Ornstein
Zomer & Keunig – Ede/Antwerpen

Bronnen van onze Beschaving. De vroeg-Griekse culturen en het
Midden-Oosten
Agon Elsevier

Stadshouders van Christus, de schaduwzijde van het Pausdom
Peter de Rosa
Arbor

De Kelten. Het volk dat uit het duister kwam
Gerard Herm
H. Meulenhoff/Baarn

Geheim en wijsheid der Jezuïeten
Herman H. Somers
Hadewijch Antwerpen-Baarn

De Mensheid: Een komplot
Nigel Calder
Sesam-Special

De Liberale Oplossing
Guy Sorman
Lannoo

De Wijsheid van de Hersenstam
Tjeu van den Berk
DNB/Uitgeverij Pelckmans
Kapellen
Uitgeverij Ridderhof-Ridderkerk

Mijn Jaren in Downing Street 10
Margaret Thatcher
Uitgeverij Balans
Uitgeverij Kritak

Hitler en Stalin. Parallele levens
Alan Bullock
Agon

Bijbel
Het Nederlandsch Bijbelgenootschap

Opvoeden tot zelfdiscipline.
Dr. Thomas Gordon
Tirion

De economie van de overvloed
John Kenneth Galbraith
De arbeiderspers-Amsterdam

Friedrich Nietzsche. De lof van het leven en de waan van de waarheid
Jozef Van de Wiele/ Sylvain De Bleeckere
Uitgeverij De Nederlandsche Boekhandel

De Menselijke tweespalt (Janus – A Summing Up)
Arthur Koestler
Van Gorcum & Comp. B.V. Assen
De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen

Utopia. Thomas More
Dr. Marie H. van der Zeyde
Athenaeum-Polack & Van Gennep, Amsterdam 1973

Natuur en Cultuur
Raymond Corbey en Paul van der Grijp, red.
Ambo bv, Baarn

De Hoorn van de Waanzin
Els de Temmerman
Davidsfonds/Leuven

Een tuin der lusten?
het rebels tantrisme van Bagwan en het nieuwe tijdperk
Sietse Visser
Miranada uitgevers B.V., Den Haag

Koran
Vertaling van Prof. Dr. J.H. Kramers
Agon Elsevier

Grote Winkler Prins Encyclopedie
B.V. Uitgeversmaatschappij Elsevier Argus

Geen Angst voor Agressie
George R. Bach / Herb Goldberg
DNB/Boom.

Angst, afgunst, en het algemeen belang
Guy Verhofstadt
Hadewijch Antwerpen-Baarn

Filosofie is voor iedereen
Inleiding op 2500 jaar denken
Ludo Abicht
Acco, Leuven.

Schizofrenie
Zorg voor de toevertrouwde medemens.
A.R.K. Mitchell
Uitgeverij G.F. Callenbach b.v., Nijkerk

L'Ivresse Démocratique
Alain Minc
Gallimard

De cultuur van de leugens
Dubravka Ugresic
Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam

Rood en Zwart
De anarchistische beweging in België
Jan Moulaert
Davidsfonds/Leuven

Familieboek Cattebeke 1680
Br. Antoon Steelant

Licentiaatsverhandeling
"Alberic Cattebeke. Grondige studie van het leven en het repertoire van
een marktzanger."
Bart Vermeersch
Promotor: Dr. S. Top. Leuven 1982

Het Rode Boekje
Citaten van Mau Tse-Toeng
Vertaling C. Schepel
A.W. Bruna en Zoon. Utrecht/Antwerpen

De ogen van de panda. Milieufilosofisch essay
Etienne Vermeersch
Uitgeverij Marc Van De Wiele, Brugge

Geen Zee te Hoog
Dr. Wayne Dyer
A.W. Bruna Uitgevers BV Utrecht/Antwerpen

Wat is Westerse Cultuur?
Prof. Dr. Max Lamberty
Uitgave van het Willemsfonds nr.198
Uitgeverij Helios-Antwerpen

De grote mythen uit de geschiedenis van België, Vlaanderen en
Wallonië

Anne Morelli (red.)

Epo vzw., Berchem

Emotionele Intelligentie

Emoties als sleutel tot succes

Daniel Goleman

Uitgeverij Contact. Amsterdam/Antwerpen

De Keltische Erfenis. Riten en symbolen in het volksgeloof

Eddy Valgaerts. Luk Machiels

Stichting Mens en Cultuur. Gent

Het Hart van de Duisternis

Psychologie van de Menselijke Wreedheid

Jan De Laender

Davidsfonds/Leuven

Spinoza en de crisis van de westerse cultuur

Dr. F. de Graaff

Uitgeverij J.N. Voorhoeve – Den Haag

De Zondeval der Economen.

Deirdre N. MCCloskey

Amsterdam University Press *

Lessen voor de eenentwintigste eeuw

Redactie Bart Raymaekers en André van de Putte

Universitaire Pers Leuven

Davidsfonds/Leuven

Wegen naar Vrijheid

Autonomie, emancipatie en cultuur in de westerse wereld

Hans T. Blokland

Boom Amsterdam Meppel

De Waanzinnige 14de Eeuw

(A distant Mirror)

Barbara Tuchman.

Elsevier-Amsterdam/Brussel

De Oorsprong van de Moraal
Matt Ridley
Uitgeverij Contact, Amsterdam/Antwerpen

Het Hart van de Mens
Onze geneigdheid tot goed en kwaad
Erich Fromm
Uitgeverij Erven J. Bijleveld, Utrecht

Liegen om te Leven
De strategie van het zelfbedrog
Daniel Goleman
Uitgeverij Contact. Amsterdam/Antwerpen.

Het neoliberalisme
Jaap Kruithof
EPO, Berchem

Lof der Zotheid. Desiderius Erasmus
Petty Bange
Uitgeverij Sun, Nijmegen

Filosofie 100 Essentiële Denkers
Philip Stokes
Uitgeverij Elmar b.v., Rijswijk

Julius Caesar
Hans Oppermans
Knack Biografie

Napoleon
Volker Ullrich
Knack Biografie

Psyche en Brein”, van EOS, nr2, 2008

The Death of Sigmund Freud
Fascism, Psychoanalysis and the Rise of Fundamentalism
Mark Edmundson
Bloomsbury Publishing Plc, London

Maximen
La Rochefoucauld
Bespiegelingen over het menselijk gedrag
Maarten van Buuren
Historische Uitgeverij

De Angst voor de Vrijheid (Escape from Freedom)
Erich Fromm
Bijleveld

Over Vrijheid (On Liberty)
John Stuart Mill
Vertaling van W.E. Krul
Boom, Amsterdam

John Stuart Mill
On Liberty and Other Essays
Oxford University Press

Blackbeard
The Real Pirate of the Caribbean
Dan Parry
Uitgeverij Memphis Belle

De Oude Belgen
Geschiedenis, leefgewoontes, mythe en werkelijkheid van
de Keltische stammen
Ugo Janssens
The house of books

Passies van het brein
Waarom zondigen zo verleidelijk is
Magriet Sitskoorn
Uitgeverij Bert Bakker. Amsterdam

Religie voor atheïsten
Een heidense gebruikersgids
Alain de Botton
Uitgeverij Atlas. Amsterdam/Antwerpen

Plato, Republic
Translated by John Llewelyn Davies and David James Vaughan
Introduction Stephen Watt
Wordsworth Classics of World Literature

Chronicles of the Ancient World
John Haywood
Quercus

Ethica Nicomachea - Aristoteles
Vertaald en Toegelicht door Charles Hupperts en Bartel Poortman
Uitgeverij Damon bv

Moreel Esperanto
Paul Cliteur
De arbeiderspers

Het Verlies van België
Johan Op de Beeck
Horizon

La passion de la fraternité. Beethoven
Erik Orsenna
Stock fayard

De onzichtbare Maat. Archeologie van Goed en Kwaad
Andreas Kinneging
Prometheus Amsterdam

Behave. Waarom we van nature goed en slecht zijn:
een biologische blik.
Robert Sapolsky
Penguin Press